UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolai tu hagiu Isidōru tu Pēlusiōtu

Isidorus <Pelusiota>

Parisiis, 1585

Isidori Pelvsiotæ Epistolarum Liber Secundus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-71898

Visual Library

ΘΕΟΓΝΩΣΤΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ. Α.

Οἱ τὸν διδασκάλοις πρέποντα βίον μεταδιώκοντες ὑφηγηταὶ, μὴ μόνον μέμψεως κρείττους ἑαυτοὺς ἀπατηρείτωσαν, ἀλλὰ καὶ θείοις πλεονεκτήμασι πλουτείτωσαν. τὸ μὲν γὰρ κοινὸν τῶν τυχόντων ἐστὶ, τὸ δὲ τῶν ἄκρων εἰς ἀρετὴν, οἱ κἂν μηδὲν φθέγξοιντο, τραχυτέρα φωνῆς, ἡσυχίᾳ τοὺς φοιτητὰς παιδεύσιν, οὐ τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν τέρποντες, ἀλλὰ τοῖς ψυχαῖς φωτίζοντες. οἱ γὰρ λόγων πλέον μηδὲν πρόσεινα τῷ διδασκάλῳ νομίζοντες, καὶ τὰς ἀκοὰς ἐνοχλοῦσι, καὶ γέλωτα ὀφλισκάνουσιν, οἱ δὲ τοῖς ἔργοις ἀφράπτοντες, κἂν σιγὴν ἀσκήσωσι, τοὺς τῶν θεωμένων παιδεύσουσι ψυχάς. καὶ τοῦτ' ἔστιν ἄρα ὃ καὶ ἐπεζήτησας μαθεῖν, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσαλήμ. πολλοὶ μὲν γὰρ οἱ ἀφ' λόγων ἐνοχλοῦντες, ὀλίγοι δὲ οἱ ἀφ' τῶν ἔργων παιδεύοντες, οἷς καὶ τὸ ἱεράσθαι μάλιστα πρέπει.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. Β.

Εἰ πάλαι εἶχεν ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις τὰ εἰς καλοκἀγαθίαν σπέρματα, διὸ καὶ τινὲς μὲν γεωργήσαντες αὐτὰ, διέλαμψαν, τινὲς δὲ νεκρώσαντες, δίκην ἔδοσαν. νῦν ὅτε δὴ τὸ κρεῖττον διεκοσμήθη, καὶ μυρίοις χαρίσμασιν ἐσέφθη, καὶ εὐήνιος πρὸς ἀρετὴν γέγονεν, οὐχ ἥγηται κἀκεῖνα μεμψιμοιρεῖν ἐν αὐτῇ ἀκέραια, δεῖ δὲ τῶν αὐτοῖς χρησομένων. ὁ γὰρ δώσων ἐν ἴσῳ τὰ ἄλλην εὐμοιρείαν προσείληφε, τὴν καὶ αὐτὰ τῶν ἔμπροσθεν καλῶν δεῖ νομίζειν αὐτὰ ἐστερῆσθαι. μᾶλλον γὰρ εἰκὸς ἦσαν τῆς παρούσης χάριτος κἀκεῖνα δοθῆναι πρότερον ἀπόντα, ἢ πρότερον ὑπάρχοντα νῦν ἀνῃρῆσθαι. ἀλλὰ ταυτὸν οἶμαι τοὺς πολλοὺς πεπον-

ISIDORI PELVSIOTÆ EPIstolarum Liber Secundus.

Theognosto Presbytero. 1.

PRæceptores ij, qui consentaneam magistris vitam consectantur, non modò reprehensione omni sublimiores se custodiant: verũ etiam diuinarum virtutum opibus abundent. Illud enim vulgarium etiam hominum est: hoc summa virtute præditorum. Qui, vt etiam nullum verbũ emittant, silentio tamen quauis voce clariori discipulos suos etudiunt, non ipsorũ aures oblectantes, verùm animis lumen ac splendorem afferentes. Nam qui magistro nihil præter sermonem inesse existimant, & aures obtundunt, & risum mouent. At qui operibus emicant, etiamsi silentiũ colant, spectatorum tamen animos eruditunt. Atque illud est, quod ex me intelligere quæsiuisti, Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem. Multi enim sunt, qui loquendo molestiam exhibeant. Pauci autem qui operibus doceant. Quibus nimirum Dei quoque cultui consecrari ac sacerdotij munere fungi maximè conuenit. *Esa.* 40.

Eustathio Presbytero. 2.

Cùm hominum natura virtutis ac probitatis semina iam olim habuerit (vnde etiam quidam iis excultis claruerunt: quidam autem iisdem oppressis & extinctis pœnas dederunt) nunc, cùm ea in melius ornata, sexcentísque beneficiis, tanquam coronis redimita atque ad virtutem obsequentior tractabiliórque reddita sit, annon illa quoque in ea integra & incolumia mansisse existimas: iis autem, qui ipsis vtantur, opus habere? Neque enim scilicet putandum est, cùm alias dotes insuper accepit, tum eam prioribus bonis atque cõmodis orbatam fuisse. est enim vero simile, à præsenti gratia, illa quoque cùm priùs abessent, concessa fuisse: quàm cùm priùs adessent, nunc deleta & de medio

ſublata. verùm idem multis vſu veniſſe reor, quod ſegnibus & ignauis naucleris, qui, cùm proſpero vento frui liceat, in portu manentes, atque in cauponis ſeſe voluntantes, tempus accuſent, vt quòd ventos haudquaquam opportunè ſubminiſtrarit. Ad quos optimo iure quiſpiam hæc verba habuerit: Nautarum ſegniſſimi, illud quidem legem ſuam ſeruabat: vos autem temporum commoditate minimè vſi eſtis. Eſt autem diuinæ quidem prouidentiæ, nauigantibus opem ferre: opera autem à ſe ipſo quemque exigere oportet. Ad eundem igitur modũ nos quoque cùm diuinæ manus munere propenſionem ad virtutem naturæ tributam eſſe perſpectum habeamus, labores ipſi conferamus. Sic enim lætus ac fauſtus finis conſequetur.

θέναι τοῖς ῥαᾳθύμοις ναυκλήροις, οἳ παρὸν ἐπολαύειν δεξιᾶ πνεύματος ἐν τοῖς λιμέσι ῥᾳθυμοῦντες καὶ ἐν καπηλείοις κελινδούμενοι ἐγκαλοῖεν τῇ ὥρᾳ, ὡς οὐ δεόντως χορηγησάσῃ τὰ πνεύματα. πρὸς οὓς δικαίως ἄν τις εἴποι, ἀργότατοι πλωτῆρων, ἡμῖν μὲν ἐφύλαττε τὸν αὐτῆς θεσμὸν, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐχρήσασθε τοῖς καιροῖς. ἔστι δὲ τῆς μὲν θείας προνοίας ὑπουργῆσαι τοῖς πλέουσι· τὰ δὲ ἔργα παρ' ἑαυτοῦ τις ἀπαιτείτω. καὶ ἡμεῖς τοίνυν δεδόθαι παρὰ τῆς θείας δεξιᾶς εἰδότες τῇ φύσει τὸν περὶ τὸν ἀρετὸν ῥοπὴν, σωφρονίσκωμεν τοὺς πόνους. ὕτως γὰρ αἴσιον ἕψεται τὸ τέλος.

Timothæo Lectori. 3.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. γ.

Sermonum craterem, vir diſcendi cupidiſſime, hoc eſt diuinas Scripturas, Dei ſapientia miſcuit, craterem inquam non melle, aut lacte, aut vino, ſed doctrina & philoſophia refertum, diuiniſque gratiis redimitum, qui eos à quibus abhibetur, ad virtutem ac pietatem hortatur, id nimirũ efficiens, vt res terrenas negligãt, atque in cæleſtes ſeſe inſinuent: craterem inquã, non artificioſa quædam & captiones continentem, nec abſurdas & infinitas naturæ contemplationes: verùm celeberrimorum & clariſſimorum virorũ res geſtas. Quorum ſi tum actiones, tum ſermones imiteris, virtutum ornamentum es habiturus. At ne improborum quidem vitas & ſupplicia reticuit: vt iis cognitis, & virtutes, ſi libeat, imitari, & vitia fugere poſſis. Quãobrem cùm ex externa eruditione apiculæ inſtar tantum collegeris, quantum ad noſtram philoſophiam conducit (multa enim, ſi verè loqui volumus, de virtute illi diſſeruerunt) id omne quod reliquum eſt, valere iube: (præſertim cùm eos perpetuum ſibi ipſis inuicem bellum indixiſſe videas. Nam & Ariſtoteles aduerſus Platonẽ impetum fecit: & Stoici rurſum ad-

Κρατῆρα λόγων, ἡ τῆς θεοῦ σοφία, ᾧ φιλομαθέστατε, τὰς θείας ἐκέρασε γραφὰς, κρατῆρα, οὐ μέλιτος, οὐ γάλακτος, οὐκ οἴνου, ἀλλὰ παιδείας καὶ φιλοσοφίας πεπληρωμένον, καὶ θείοις χαρίσμασιν ἐσταμένον, ὅστις τοὺς χρωμένους εἰς ἀρετὴν καὶ εὐσέβειαν προτρέπει, τοὺς μὲν ὑπηγείων ἀμελεῖν παρασκευάζων, τοὺς δὲ οὐρανίων εἴσω χωρεῖν. κρατῆρα, οὐ μεθόδους περιέχοντα, οὐδὲ σοφίσματα, οὐδὲ φυσιολογίας ἀτόμους καὶ ἀπείρους, ἀλλ' ἔργα ἀνδρῶν ὀνομαστοτάτων καὶ ἐνδοξοτάτων, οἷς ὅμοια καὶ πράττων καὶ λέγων, ἀρετῆς κόσμον ἕξεις· ἀλλ' οὐδὲ τοὺς πλημμελούντων τοὺς βίους καὶ τὰς τιμωρίας ἀπεσιώπησεν, ὅπως μαθὼν, τὰ μὲν καλὰ ἔχοις εἰ θέλοις ζηλοῦν, τὰ δὲ φαῦλα φεύγειν. ὅσον μὲν οὖν χρήσιμον εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς φιλοσοφίαν ἐκ τῆς ἔξωθεν παιδεύσεως, ὥσπερ ἡ μελίττα ἀρεψάμενος. πολλὰ γὰρ, εἰ χρὴ τἀληθῆ λέγειν, ἀρετῆς ἕνεκεν πεφιλοσοφήκασι, τὸ λοιπὸν ἅπαν χαίρειν ἔα. μάλιστα ὁρῶν αὐτοὺς κατ' ἀλλήλων διαφόρσιον κεκινηκότας πόλεμον. Ἀριστοτέλης

τοτέλης μὲν γὰρ ἐπανέσῃ Πλάτωνι. οἱ φωϊκοὶ δὲ τοῖς τῶν ἐφεξάντο· τοῖς δὲ θείοις χρησμοῖς ἀμφίβια δίδωσαυτόν. ὅτῳ γὰρ καὶ ἐξ ἐκείνων, καὶ ἐκ τούτων ὠφελήθημος, μέγα καὶ σαυτῷ καὶ πᾶσιν ἔσῃ χρῆμα. ἐπειδὴ δὲ βούλει γνῶναι τί ἐστιν, Ἐκέρασεν ἡ σοφία τὸν ἑαυτῆς οἶνον, καὶ δι' ἣν αἰτίαν, οὐκ ἄκρατον αὐτὸν παρέθηκε, μάνθανε δι' ὀλίγων πολλὰ τὰ θεῖα καὶ ὑψηφυῆ παιδεύματα, λόγοις καὶ παραδείγμασι σωματικοῖς ἐκέρασεν· ἦν γὰρ οἷόν τε ἦν ἡμᾶς ἄλλως νοῆσαι· τῷ γοῦν ἕνωσιν τῶν θείων νοημάτων, καὶ τῶν ὑπηγείων λόγων κρᾶσιν, οὐκ ἀπεικότως ἐκάλεσε.

uersus hunc arma inducrunt. Diuinis autẽ oraculis per omnem vitæ cursum te penitus trade. Sic enim & ab illis, & ab istis, vti litatem capiens, magna quædam res, & tibi ipsi, & cunctis eris. Quoniam autem intelligere aues, quidnam istud sibi velit, Sapientia miscuit vinum suum, quídque causæ sit, quamobrem non purum illud proposuerit, paucis verbis multa accipe. Diuina & natura sublimiora documenta corporeis sermonibus & exemplis temperauit. Neque enim fieri poterat, vt alia ratione ea intelligeremus. Quapropter diuinarum cogitationum ac terrenorum verborum coniunctionem, mixtionem ac tẽperationem haud abs re appellauit. Prou. 9.

Τῷ αὐτῷ. δ.

Πολλὰ ἂν εἶχον γράψαι εἰς τὸ ῥητὸν ἀποστολικόν, εἰ μὴ ἀπέστειλας μείζονα, ἢ κατ' ἐμὲ ἐγκώμια τυγχάνοντα, ἃ μικρῷ δεῖν τῷ σιωπὴν τιμῆσαι παρεσκεύασε· πέπαυσο τοίνυν οὕτως ἐπαινῶν· τοὺς μὲν γὰρ ἀφρόνοντας ὑπλιώσεις· τοὺς δὲ ἐμφρονας, ἐρυθριᾶν παρασκευάσεις. πλὴν ἀλλ' ἀποχρώντως παρῄνεσας, ὀλίγα περὶ τῆς ἀποστολικῆς εἰποιμι ῥήσεως, τὸ, ἔχομεν τοίνυν τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι, διπλῆν μοι δοκεῖ ἔννοιαν ἔχειν, ἢ ὅτι ἔχομεν τὸν θησαυρὸν τοῦτον, τουτέστι τὸν οὐράνιον πλοῦτον, καὶ τὰ ὑψηφυῆ καὶ μείζονα τῆς ἡμετέρας ἀξίας χαρίσματα ἐν τῷ θνητῷ τούτῳ σώματι, ὀστρακίνῳ δικαίως κληθέντι, ἐπειδήπερ ἐκ γῆς γέγονεν· ἢ ὅτι ἔχομεν τὸν πλοῦτον τῆς θείας σοφίας ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς, εὐτελέσι καὶ ἰδιωτικαῖς λέξεσι καὶ παραδείγμασιν ἐμπεριεχόμενον· ὅπερ γὰρ τοῦτο δηλοῖ, ἐπήγαγε καὶ τὴν αἰτίαν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν. οἱ γὰρ ὁρῶντες τοὺς κήρυκας τοῦ λόγου, ἀμαθεῖς μὲν ὄντας καὶ ἰδιώτας καὶ ἀσθενεῖς. ἐτύπλουτο γὰρ καὶ ἐλαύνοντο πάντοθεν· παρεῖναι δὲ καὶ νικῶντας, τὸν

Eidem. 4.

Permulta habuissem, quæ in Apostolicum dictum scribere, nisi maiores, quàm pro mea tenuitate, laudes ad me misisses: quæ etiam parum abfuit, quin vt silerem effecerint. Quare desine quæso ad hunc modũ laudare. Nam alioqui & stultos ignauos ac supinos reddes: & prudentibus ac cordatis ruborem excitabis. Cæterùm quoniam satis à me admonitus es, de Apostoli dicto pauca dicam. Hæc verba, Habemus thesaurum hunc in vasis fictilibus, duplicem mihi sensum habere vidẽtur: Nimirum vel ad hunc modum, Habemus thesaurum hunc, hoc est, cælestes diuitias, atque excellentia & dignitate nostra maiora beneficia, in mortali hoc corpore, quod fictile optimo iure appellatum est, quandoquidem è terra extitit. Aut hoc pacto: Diuinæ sapientiæ opes in sacrosanctis scripturis habemus, vilibus & abiectis atque indoctis verbis & exemplis inclusas. Nam quòd hoc significet, causam quoque mox subiunxit: vt sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis. Nam qui verbi prẽcones indoctos ac literarum ignaros & infirmos esse conspiciebant (cædebantur enim, atque vndique vexabantur & exagitabantur) interim tamen victoriam ac palmam adipisci, Dei gloriam prædi- 2. Cor. 4.

cabant. Siquidem Dei virtus in Apoſtolorum infirmitate perſpectior erat, magiſque explendeſcebat: propterea quòd cũ infirmi atque imbecilles eſſent, robuſtos frangebant: & cùm paupertate laborarent, diuites & copioſos vincebant: & cùm rudes & indocti eſſent, ſapientes & eruditos ſuperabant.

Θεὸν ἐδόξαζον· ἡ γὰρ δύναμις τοῦ θεοῦ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀποστόλων ἐδείκνυτο μειζόνως καὶ διέλαμπεν, ὅτι ἀσθενεῖς ὄντες, τῶν ἰσχυρῶν περιεγένοντο, καὶ πένητες ὄντες, τῶν πλουσίων ἐκράτουν, καὶ ἰδιῶται τυγχάνοντες, τῶν σοφῶν περιῆσαν.

Eidem. 5.

Τῷ αὐτῷ. ε.

Qui ſuperioribus temporibus Eccleſiæ ſtatus eſſet, ignorare mihi videris. Neque enim, ſi id ſcires, de his rebus dubio atque anxio animo fuiſſes. Ego verò calentibus lachrymis hoc nomine profuſis, quòd cùm opum *ſcrinia* habeamus, ipſas tamen opes propter ſegnitiem noſtram (de me loquor) amiſerimus, ad ea, quæ per literas ſignificaſti, explicanda veniam. Apoſtoli, cùm mortale corpus ac luto quouis imbecillius haberent, atque exagitarentur & vexarentur, mortuos excitabant, paralyticorum ſolutos artus aſtringebant, ægrotos ſanitati reddebant, dæmones profligabant, futura prædicebant, Spiritus ſancti præſentiam hominibus conciliabant. An
Act. 8. non enim Simonem ad eos his verbis vtẽtem audiſti, Date & mihi hanc poteſtatem, vt cuicunque manus impoſuero, accipiat Spiritum ſanctum? Quidnã eſt quod cum his opibus comparari poſſit? Quid his præſtantius & excellentius? Equidem ipſe, ſi quis totius terræ Imperia, hoc eſt Aſſyriorum, Perſarum, Macedonum, & Romanorum collegerit, atque ſermonis vi & facultate vnum ex omnibus effecerit, illúdque cum his diuitiis compararit, eum vt ſtultum ac ſtolidum puerum, *quicquam* rerum naturam internoſcere nequeat, condemnarint. Quòd ſi, quæ his maiora ſunt, animo perpendas, maiores diuitias perſpicies. Domini omnium rerum contubernales menſæque conſortes extiterunt: diuini colloqui j honore affecti, ac doctrina naturæ captum ſuperante ornati atque inſtructi ſunt: ad filiorum adoptionem, Deíque amicitiam peruenerunt. Etenim velut præfecti quidam erant circum regem:

Εοικας πλὴν κατάσασιν τῆς ἐκκλησίας, πλὴν ὅτι τῶν πρεσβυτέρων χρόνων ἀγνοεῖν. οὐ γὰρ ἂν γινώσκων περὶ τούτων ἠπόρησας· ἐγὼ δὲ δακρύσας θερμῶς, ὅτι τὰς θήκας ἔχοντες τοῦ πλούτου, τὸν πλοῦτον αὐτὸν διὰ ῥαθυμίαν, τόγε ἐμαυτοῦ φημὶ μέρος, ἀπωλέσαμεν, ἵνα τὸ σαφηνίσαι τὰ δηλωθέντα ἥξω. οἱ ἀπόστολοι σῶμα ἔχοντες θνητὸν, καὶ πηλοῦ παντὸς ἀσθενέστερον, ἐλαυνόμενοί τε καὶ διωκόμενοι νεκροὺς ἤγειρον, παραλυτικοῖς ἔσφιγγον, νοσοῦντας ἰῶντο, δαίμονας ἤλαυνον, προυφήτευον τὰ μέλλοντα, πνεύματος ἁγίου παρουσίαν προὐξένουν. ἢ οὐκ ἤκουσας τοῦ Σίμωνος φήσαντος αὐτοῖς, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον; τί τούτου τοῦ πλούτου ἴσον; τί δὲ τιμαλφέστερον; ἐγὼ εἰ πάσης τῆς γῆς σωαγαγόντις τὰς βασιλείας τὴν ἀσυρίων λέγω, καὶ περσῶν, καὶ μακεδόνων, καὶ ῥωμαίων, μίαν τῷ λόγῳ ποιήσῃ, καὶ παραβάλλοι τούτῳ τῷ πλούτῳ, ὡς ἀνοήτου παιδὸς καταγνώσομαι, καὶ μὴ εἰδότος διακρίνειν πραγμάτων φύσιν. εἰ δὲ καὶ τὰ τούτων μείζονα ἐννοήσῃς, μείζονα ὄψει τὸν πλοῦτον, συνέστιοι καὶ ὁμοτράπεζοι τοῦ πάντων δεσπότου γεγενημένοι, ὁμιλίας κατηξιώθησαν θείας, παιδεύσεως ὑψηλοτάτης, εὐθεσίας καὶ φιλίας ἐντὸς ἐγένοντο. οἷον γὰρ ὕπαρχοί τινες ἦσαν περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ἄφαρες τῷ ἡλίῳ τῆς δικαιοσύνης συμπεριπολοῦντες, καὶ δεχόμενοι ἀεὶ καὶ δέλτους ἐξ ἐλέφαντος, ἴσως χέρας ἀνθρώπινον

ὀνόματος.

πινον ἀφῆκας, ἀλλ' ἐξουσίαν, οἵαν οὐδ' οἱ τῆς γῆς βασιλεῖς ἔχουσιν· ἐρρέθη γὰρ αὐτοῖς, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε, ἔσται λελυμένα. εἰ δὲ καὶ τὰ σκεῦσε ἐπηγγελμένα αὐτοῖς ἀγαθὰ λογίσαιο, πλέον σκοπλαγήσῃ. εἰ δέ τις ἀπιστεῖ τοῖς μέλλουσιν, ἀπὸ τῶν παρόντων ἀπόδειξιν λαμβανέτω. ὁ γὰρ γῆς τε καὶ θαλάττης βασιλεύων, ἄπεισιν εἰς τὸ μνῆμα τῷ ἁλιέως τὰ ὀστᾶ περιπυξόμενος. εἶδες τὸν ἀκήρατον πλοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσι κείμενον; θέα καὶ τὴν θείαν σοφίαν εὐτελέσι λόγοις καὶ παραδείγμασι κραθεῖσαν. εἰ γὰρ πρὸς τὴν αὐτῆς ἀξίαν μόνον προσέσχεν ὁ Θεὸς, καὶ μὴ πρὸς τὴν ὠφέλειαν τῶν ἐντευξομένων, οὐρανίοις ἂν καὶ θείοις λόγοις τε καὶ παραδείγμασιν ἐχρήσατο. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνθρώποις ἐνομοθέτει ἀσθενέσι τυγχάνουσι, καὶ ἀνθρωπίνων δεομένοις λόγων, ὅτω γὰρ ῥᾳδίως τὰ ὑπὲρ αὐτὸν νοῆσαι ἠδυνάντο, ἰδιωτικῶς λέξεσι σκέρασε τὰ θεῖα μαθήματα, ἵνα καὶ γυνὴ καὶ παῖς καὶ ἁπάντων ἀνθρώπων ἀμαθέστατος κερδάνῃ τι καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀκροάσεως. τῆς γὰρ τῶν πολλῶν καὶ ἀγελαιοτέρων φροντίσας σωτηρίας ὁ λόγος, σαφηνείᾳ τοσαύτῃ ᾠκειώσατο φιλανθρωπίαν τοῦ νομοθέτου κραθεὶς, οὐδένα τῆς κατὰ δύναμιν ὠφελείας ἀποστερεῖ. ὅτε δὲ τῶν σοφωτέρων ἠμέλησεν. ἐν τοσαύτῃ γὰρ σαφηνείᾳ ὅπως ἀπόρρητοι λόγοι καθάπερ θησαυροί τινες ἐνοικοῦσιν, ὡς καὶ τοὺς σοφωτάτους καὶ ἐλλογιμωτάτους τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἰλιγγιᾶν, καὶ παραχωρεῖν πολλάκις τῷ ἀκαταλήπτῳ τῆς σοφίας.

ac velut stellæ vnà cum iustitiæ Sole cursum obeuntes: atque non eburneas quasdam tabellas, quæ humanũ aliquod præmium & honorẽ parturirent, verùm eiusmodi potentiam atque authoritatem, quã ne terreni quidem reges habent, accipientes. Ipsis enim dictum est: Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis: Et quæcunque solueritis, soluta erunt. Quòd si ea etiam quæ in futuro æuo ipsis promissa sunt, cum animo tuo reputes, magis adhuc obstupescès. Porrò si quis futuris diffidit, à præsentibus argumentum sumat. Nam qui & terrę & maris imperium obtinet, ad piscatoris sepulchrũ exoscũlandorum ossium causa se cõfert. An non immortales opes in fictilibus vasis conditas perspexisti? Vide iam diuinam quoque sapientiam abiectis sermonibus & exemplis temperatam. Nam si Deus dignitatis tantùm suæ rationem habuisset, ac non potiùs legentium vtilitati consultum voluisset, cælestibus profecto ac diuinis sermonibus & exemplis vsus fuisset. Quoniam autem hominibus, qui infirma & imbecilli natura præditi erant, atque humanis verbis (sic enim ea, quæ ipsorum captum excedebant, intellectu facilè consequi poterant) opus habebant, leges perscribebat: idcirco rudibus & incultis verbis cælestes disciplinas temperauit: vt & mulier & puer, & omnium etiam mortalium indoctissimus, ex ipsa quoque auditione commodi aliquid perciperet. Siquidem plebeiorum ac gregalium hominum saluti prospiciens diuinus sermo, tanta ob legislatoris humanitatem & benignitatem perspicuitate temperatus est, vt neminem ea, quæ ipsis viribus respondeat, vtilitate priuet. Quanquam ne eruditiorum quidem commoda neglexit. Nã in tanta perspicuitate tam arcani sermones, velut thesauri quidã insident, vt sapientissimi etiã & eloquẽtissimi quique homines ad sententiarum profunditatẽ æstuẽt, animíque vertigine afficiãtur, atque etiã persæpe sapiẽtiæ magnitudini, vt quã consequi ac percipere nequeant cedendum sibi esse ducant.

Euſtathio Presbytero. 6.

Qui præclaram ac luculentam victoriam adipiſci ſtudet, acceptas iniurias & contumelias non modò forti ac ſtrenuo animo ferre debet: verùm etiam plura ei, à quo iniuria afficitur, præbere, quàm ipſe accipere cupiat, improbæque cupiditatis ipſius metas liberalitatis ſuæ copia ſuperare. Quod ſi hæc ab hominum ſenſibus & iudicio remota eſſe videntur, à cælis ſententiam feremus, illíncque hanc legem recitabimus: Neque enim dixit Saluator, Si quis in dextram maxillam alapam tibi impegerit, forti animo id patere ac conquieſce (hoc enim nullis etiam præceptis & cõſiliis inſtructi quidam philoſophiæ laude clari atque inſignes homines, atque ex lege ipſis à natura inſita vitam moderantes, præſtiterunt:) verùm illud adiecit, vt alteram quoque ad excipiendam plagam prõptam ac paratam habeas. Nam in hoc demum præclara & ſplẽdida victoria ſita eſt. Illud enim philoſophicum eſt: hoc naturâ præſtantius, & cæleſte,

Math. 5.

Athanaſio. 7.

Quiſquis viſendam & excellentem temperantiæ pulchritudinem conſpicatus, ipſius amore minimè captus ac ſubactus eſt, hic me iudice à pulchrarum rerum amore alienus eſſe cenſeatur.

Iuniæ. 8.

Non corporis duntaxat caſtitate, vir ſapiens & erudite, verum etiã quietis atque otij amore diuus Paulus virginitatem definit.

1. Cor. 7.

Ioſepho Presbytero. 9.

Omnibus viribus, optime vir, ipſam virtutem conſectari oportet: ac non in ea opinione verſari, vt tibi ſatis eſſe putes, quòd Monaſticam vitam colere videaris.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. ϛ.

Χρὴ τὸν βυλόμενον λαμπρὰν ἀναδήσασθαι νίκην, μὴ μόνον ὑβριζόμενον καὶ ἀδικούμενον φέρειν γενναίως, ἀλλὰ καὶ πλείονα παρέχειν τῷ ἀδικοῦντι ὧν βούλεται λαβεῖν, καὶ τὰς ὁρμὰς τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας σκέλει τῇ ἀφιλείᾳ τῆς οἰκείας ὑπερβαίνειν φιλοπιμίας. εἰ δέ σοι παράδοξα εἶναι δοκεῖ ταῦτα, ἀπὸ τῆς ὑρανῶν τιὼ ψῆφον οἴσομαι, καὶ τὸν νόμον τῶτον ἐκεῖθεν ἀναγνωσόμεθα. ὅτε γὰρ εἶπεν ὁ σωτὴρ, Εάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τιὼ δεξιὰν σιαγόνα, φέρε γενναίως, καὶ ἡσύχαζε. ἤνυσαν γὰρ τῶτο καὶ ἄνευ ὑποθηκῶν πνες ὅτι φιλοσοφίᾳ ἀφελάμψαντες, καὶ τῷ ἐμφύτῳ νόμῳ πολιτευσάμενοι· ἀλλὰ προσέθηκε τὸ, καὶ τιὼ ἄλλην τῷ τύπτοντι ἑτοίμην πρὸς τιὼ πληγὴν παρέχειν. αὕτη γὰρ ἡ λαμπρὰ νίκη· τὸ μὲν γὰρ φιλόσοφον, τὸ δὲ ὑπερφυὲς καὶ οὐράνιον.

Ἀθανασίῳ. ζ.

Ὅσπις τὸ ἀπόβλεπτον καὶ ὑπερκαλλὲς τῆς σωφροσύνης κάλλος θεασάμενος, οὐκ ἐδαμάσθη τῷ φίλτρῳ, οὗτος ἀνέραστος τῶν καλῶν παρ' ἐμοὶ κειτῇ γεγράφθω.

Ἡσυχίᾳ. η.

Οὐ τῆ τῶ σώματος ἁγνείᾳ μόνῃ, ὦ σοφὲ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀπραγμοσύνῃ τιὼ παρθενίαν ὁ θεσπέσιος ὁρίζεται Παῦλος.

Ἰωσὴφ πρεσβυτέρῳ. θ.

Παντὶ σθένει, ὦ βέλτιστε, πρεσβάκει τιὼ ἀρετιὼ, ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖν ἡγεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀσκεῖν. ἀσκεῖν.

Χαιρή-

Χαρήμονι, Ἀνατολίῳ, Γοτθίῳ, Μάρωνι. ι.

Ἐπειδὴ τοῖς ἁγίοις ὁ βίος ὑμέτερος δακρύων γέγονεν ὑπόθεσις ἀεννάων, λογιζομένοις δ' ἣν αἰτίαν χρίσιανοὶ φάσκοντες εἶναι, ἐπικήδειον ἁμαρτάνετε βίον, ὅτε ἔργον ἀκολασίας καθαλείψαντες ἄθρακτον, ὅτε λόγον αἰσχρὸν ἄρρητον, γέγραφα παραινῶν, ὅπως γνωσιμαχήσαντες, ἑαυτοὺς μὲν αἰσχύνης καὶ ὀνειδῶν, καὶ τῆς μελλούσης ἀδεκάστου κρίσεως, τοὺς δὲ ἁγίους τῆς ἐφ' ἑαυτοῖς λύπης, τὴν δὲ ἐκκλησίαν δυσεκπλύτου κηλῖδος ἀπαλλάξητε.

Στρατηγίῳ ἐπισκόπῳ νεωστὶ καταστάντι. ια.

Ἴσθι μειράκιον, ὅτι ἐν παντὶ μὲν τῷ βίῳ, μάλιστα δὲ νῦν ἐπιβαίνων τοῖς ὅροις τῆς δόξης μὲν εἶναι ἀρχῆς, οὔσης δὲ λειτουργίας, δίκαιος ἂν εἴης κολάζειν τὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας, ὥστε μηδενὸς τῶν παρὰ τοῖς ὑπηκόοις φαύλων ἡττᾶσθαι. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἰ τοῖς ἀρχομένοις ἐπιτάττειν βυλόμενος, φορᾳθείης μηδὲ σαυτῷ ἄρχειν δυνάμενος.

ἐθέλοις.

Γαΐῳ. ιβ.

Οὐ ἡ κακία τὸ τερπνὸν ὀλέθριον ἔχει, ἡ δ' ἀρετὴ τὸ ἐπίπονον, εὐκλεέστατε, καὶ εὐδόκιμον, ἱδρῶσι γὰρ ἡδέως ἀρδεύεται ἡ εὐδοκίμησις, οἶδα. χρὴ τοίνυν τὴν μὲν φεύγειν, τῆς δ' ἀπείρως ἔχεσθαι.

εὐκλεές τε.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ιγ.

Τοσοῦτον οἱ συνοικοῦντες τῇ ἀρετῇ τῶν ἀμοιροῦντων αὐτῆς διενηνόχασιν, ὅσον ἄνθρωποι μὲν τῶν θηρίων, ἄγγελοι δὲ τῶν ἀνθρώπων. καὶ γοῦν τοι πο-

Charemoni, Anatolio, Gotthio, Maroni. 10.

Quoniam vita vestra perenniũ lachrymarum causam & materiam sanctis viris præbuit (considerantibus nimirum quidnam causę sit, quòd vos, cùm Christianorũ nomen vsurpetis, Epicuream tamen vitam ducatis, vt qui nec vllum libidinis atque intemperantiæ facinus non perpetratum, nec fœdum vllum & obscœnum sermonem non prolatum reliqueritis) hac epistola vos moneo vt ab improba vitæ ratione animum adducentes, & vos ipsos probris atque infamia, futurique iudicij seueritate, & sanctos viros ea, in qua, vestra causa versantur, mœstitia, ac denique Ecclesiam graui, nec facilè eluenda macula liberetis.

Strategio, Episcopo nuper instituto. 11.

Illud scias velim, vir præstãtissime, quòd cùm in omni vitæ curriculo, tum nunc præsertim cùm ad fines, non tam imperij, vt tu existimasti, quàm officij ac ministerij ascendisti, æquum sit cupiditates iam tuas reprimere atque coercere: ita vt vitiorum eorum, quibus subditi laborant, nulli succumbas. Turpissimum enim fuerit, si iis qui tibi subsunt, imperare cupiens ita affectus esse deprehendaris, vt ne tibi quidem ipsi præesse queas.

Caio. 12.

Non te fugit, vir clarissime, vitium quidem pestiferam voluptatem habere: virtutem autem laborem cùm gloria nominisque splendore coniunctum. Siquidẽ gloria sudoribus libenter irrigatur. Oportet igitur illud fugere, hanc autem mordicus retinere.

Eutonio Diacono. 13.

Qui virtutem contubernalem habent, iis, qui ipsius expertes sunt, tantum præstant, quãtum homines belluis, & Angeli hominibus antecellunt. Siquidem per fo-

Euſtathio Presbytero. 6.

Qui præclaram ac luculentam victoriam adipiſci ſtudet, acceptas iniurias & contumelias non modò forti ac ſtrenuo animo ferre debet: verùm etiam plura ei, à quo iniuria afficitur, præbere, quàm ipſe accipere cupiat, improbæque cupiditatis ipſius metas liberalitatis ſuæ copia ſuperare. Quod ſi hæc ab hominum ſenſibus & iudicio remota eſſe videntur, à cælis ſententiam feremus, illíncque hanc legem recitabimus: Neque enim dixit Saluator, Si quis in dextram maxillam alapam tibi impegerit, forti animo id patere ac conquieſce (hoc enim nullis etiam præceptis & cõſiliis inſtructi quidam philoſophiæ laude clari atque inſignes homines, atque ex lege ipſis à natura inſita vitam moderantes, præſtiterunt:) verùm illud adiecit, vt alteram quoque ad excipiendam plagam prõptam ac paratam habeas. Nam in hoc demum præclara & ſplẽdida victoria ſita eſt. Illud enim philoſophicum eſt: hoc naturâ præſtantius, & cæleſte,

Math. 5.

Athanaſio. 7.

Quiſquis viſendam & excellentem temperantiæ pulchritudinem conſpicatus, ipſius amore minimè captus ac ſubactus eſt, hic me iudice à pulchrarum rerum amore alienus eſſe cenſeatur.

Iuniæ. 8.

Non corporis duntaxat caſtitate, vir ſapiens & erudite, verum etiã quietis atque otij amore diuus Paulus virginitatem definit.

1. Cor. 7.

Ioſepho Presbytero. 9.

Omnibus viribus, optime vir, ipſam virtutem conſectari oportet: ac non in ea opinione verſari, vt tibi ſatis eſſe putes, quòd Monaſticam vitam colere videaris.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. ϛ.

Χρὴ τὸν βυλόμενον λαμπρὰν ἀναδήσασθαι νίκην, μὴ μόνον ὑβριζόμενον καὶ ἀδικούμενον φέρειν γενναίως, ἀλλὰ καὶ πλείονα παρέχειν τῷ ἀδικοῦντι ὧν βούλεται λαβεῖν, καὶ τὰς ὁρμὰς τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας σκέλει τῇ ἀφιλείᾳ τῆς οἰκείας ὑπερβαίνειν φιλοπιμίας. εἰ δέ σοι παράδοξα εἶναι δοκεῖ ταῦτα, ἀπὸ τῆς ὑρανῶν τιὼ ψῆφον οἴσομαι, καὶ τὸν νόμον τῶτον ἐκεῖθεν ἀναγνωσόμεθα. ὅτε γὰρ εἶπεν ὁ σωτὴρ, Εάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τιὼ δεξιὰν σιαγόνα, φέρε γενναίως, καὶ ἡσύχαζε. ἤνυσαν γὰρ τῶτο καὶ ἄνευ ὑποθηκῶν πνες ὅτι φιλοσοφίᾳ ἀφελάμψαντες, καὶ τῷ ἐμφύτῳ νόμῳ πολιτευσάμενοι· ἀλλὰ προσέθηκε τὸ, καὶ τιὼ ἄλλην τῷ τύπτοντι ἑτοίμην πρὸς τιὼ πληγὴν παρέχειν. αὕτη γὰρ ἡ λαμπρὰ νίκη· τὸ μὲν γὰρ φιλόσοφον, τὸ δὲ ὑπερφυὲς καὶ οὐράνιον.

Ἀθανασίῳ. ζ.

Ὅσπις τὸ ἀπόβλεπτον καὶ ὑπερκαλλὲς τῆς σωφροσύνης κάλλος θεασάμενος, οὐκ ἐδαμάσθη τῷ φίλτρῳ, οὗτος ἀνέραστος τῶν καλῶν παρ' ἐμοὶ κειτῇ γεγράφθω.

Ἡσυχίᾳ. η.

Οὐ τῆ τῶ σώματος ἁγνείᾳ μόνῃ, ὦ σοφὲ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀπραγμοσύνῃ τιὼ παρθενίαν ὁ θεσπέσιος ὁρίζεται Παῦλος.

Ἰωσὴφ πρεσβυτέρῳ. θ.

Παντὶ σθένει, ὦ βέλτιστε, πρεσβάκει τιὼ ἀρετιὼ, ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖν ἡγεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀσκεῖν. ἀσκεῖν.

Χαιρή-

Χαρήμονι, Ἀνατολίῳ, Γοτθίῳ, Μάρωνι. ι.

Ἐπειδὴ τοῖς ἁγίοις ὁ βίος ὑμέτερος δακρύων γέγονεν ὑπόθεσις ἀεννάων, λογιζομένοις δ' ἣν αἰτίαν χρίσιανοὶ φάσκοντες εἶναι, ἐπικήδειον ἁμαρτάνετε βίον, ὅτε ἔργον ἀκολασίας καθαλείψαντες ἄθρακτον, ὅτε λόγον αἰσχρὸν ἄρρητον, γέγραφα παραινῶν, ὅπως γνωσιμαχήσαντες, ἑαυτοὺς μὲν αἰσχύνης καὶ ὀνειδῶν, καὶ τῆς μελλούσης ἀδεκάστου κρίσεως, τοὺς δὲ ἁγίους τῆς ἐφ' ἑαυτοῖς λύπης, τὴν δὲ ἐκκλησίαν δυσεκπλύτου κηλῖδος ἀπαλλάξητε.

Στρατηγίῳ ἐπισκόπῳ νεωστὶ καταστάντι. ια.

Ἴσθι μειράκιον, ὅτι ἐν παντὶ μὲν τῷ βίῳ, μάλιστα δὲ νῦν ἐπιβαίνων τοῖς ὅροις τῆς δόξης μὲν εἶναι ἀρχῆς, οὔσης δὲ λειτουργίας, δίκαιος ἂν εἴης κολάζειν τὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας, ὥστε μηδενὸς τῶν παρὰ τοῖς ὑπηκόοις φαύλων ἡττᾶσθαι. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἰ τοῖς ἀρχομένοις ἐπιτάττειν βυλόμενος, φορᾳθείης μηδὲ σαυτῷ ἄρχειν δυνάμενος.

ἐθέλοις.

Γαΐῳ. ιβ.

Οὐ ἡ κακία τὸ τερπνὸν ὀλέθριον ἔχει, ἡ δ' ἀρετὴ τὸ ἐπίπονον, εὐκλεέστατε, καὶ εὐδόκιμον, ἱδρῶσι γὰρ ἡδέως ἀρδεύεται ἡ εὐδοκίμησις, οἶδα. χρὴ τοίνυν τὴν μὲν φεύγειν, τῆς δ' ἀπείρως ἔχεσθαι.

εὐκλεές τε.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ιγ.

Τοσοῦτον οἱ συνοικοῦντες τῇ ἀρετῇ τῶν ἀμοιροῦντων αὐτῆς διενηνόχασιν, ὅσον ἄνθρωποι μὲν τῶν θηρίων, ἄγγελοι δὲ τῶν ἀνθρώπων. καὶ γοῦν τοι πο-

Charemoni, Anatolio, Gotthio, Maroni. 10.

Quoniam vita vestra perenniũ lachrymarum causam & materiam sanctis viris præbuit (considerantibus nimirum quidnam causę sit, quòd vos, cùm Christianorũ nomen vsurpetis, Epicuream tamen vitam ducatis, vt qui nec vllum libidinis atque intemperantiæ facinus non perpetratum, nec fœdum vllum & obscœnum sermonem non prolatum reliqueritis) hac epistola vos moneo vt ab improba vitæ ratione animum adducentes, & vos ipsos probris atque infamia, futurique iudicij seueritate, & sanctos viros ea, in qua, vestra causa versantur, mœstitia, ac denique Ecclesiam graui, nec facilè eluenda macula liberetis.

Strategio, Episcopo nuper instituto. 11.

Illud scias velim, vir præstãtissime, quòd cùm in omni vitæ curriculo, tum nunc præsertim cùm ad fines, non tam imperij, vt tu existimasti, quàm officij ac ministerij ascendisti, æquum sit cupiditates iam tuas reprimere atque coercere: ita vt vitiorum eorum, quibus subditi laborant, nulli succumbas. Turpissimum enim fuerit, si iis qui tibi subsunt, imperare cupiens ita affectus esse deprehendaris, vt ne tibi quidem ipsi præesse queas.

Caio. 12.

Non te fugit, vir clarissime, vitium quidem pestiferam voluptatem habere: virtutem autem laborem cùm gloria nominisque splendore coniunctum. Siquidẽ gloria sudoribus libenter irrigatur. Oportet igitur illud fugere, hanc autem mordicus retinere.

Eutonio Diacono. 13.

Qui virtutem contubernalem habent, iis, qui ipsius expertes sunt, tantum præstant, quãtum homines belluis, & Angeli hominibus antecellunt. Siquidem per fo-

rum tãquam luminaria quædam gradiuntur, simulatque in tenebris conspecti fuerint, aliorum oculos in se conuertentes. Quorum in numero cùm ipse sis, cura vt possessionem tuam retineas.

Hierio. 14.

Veri ac synceri virtutis amatores, & dũ in corpore viuunt, vrbes dirigunt: & eo deposito, amoris ac desiderij aculeum relinquunt. Quocirca & clara atque insignia eorum monumenta sunt, & in honore posteri, & perpetua memoria, idque merito: virtutem enim adepti sunt, quæ ita natura comparata est, vt mors eam minimè attingat. Quòd si de diuino numine eadem nobiscum sẽtires, futura gloria commemorata te ad virtutis amorem vehementiùs acuissem & erexissem.

Serapioni correctori. 15.

Nihil æquè tam apud homines amplũ ac præclarum, quàm apud Deum splendidum & laude dignum aliquem reddere solet, vt ea quidem, quæ velit efficere possit, semper autem benigna atque humana, & velit, & faciat. Quoniam igitur potestas in imperio inest, cura vt humanitas ei admisceatur: quo deposito etiam magistratu, clarum ac celebrem te præbeas. Nam si iracundiæ indulgeas, ac potentia tua & authoritate abutaris, gloriam tuam extingues, atque immanitatis & feritatis opinionem referes. Etenim iis, qui peccant veniam impertire, diuina quædam res est: è vestigio autem eos implacabili animo excruciare, belluina & serpentina. Ecquis igitur omissa diuini numinis imitatione animalibus humi serpentibus similem se præbere in animum induxerit? Nemo profectò: nisi qui & diuinum metum, & humanam existimationem atque gloriam parui pendit.

Maroni. 16.

Medicus Hippocrates incurabili mor-

ρεύονται ἀφ' τῆς ἀγρεᾶς, ὥσπερ φῶτηρες ἐξαίφνης ἐν σκότῳ φανέντες, καὶ ἐπιστρέφοντες πρὸς ἑαυτὸς τὴν ἄλλων τὰς ὄψεις. εἰς ποίαν αὐτὴν τυγχάνων, ἔχε τῆ κτήματος.

Ιερίῳ. 13.

Οἱ γνήσιοι τῆς ἀρετῆς ἐρασταὶ, καὶ ζῶντες ἐν σώμασι, ὀρθοῦσι τὰς πόλεις, καὶ ἀποθέμενοι τοῦτο, ἐγκαταλείπουσι κέντρον τῆ πόθῳ. τοιγάρτοι ἐπίσημοι μὲν αὐτῆς οἱ τάφοι, ἐν τιμῆ δὲ τὰ γένη, διηνεκὴς δὲ ἡ μνήμη δικαίως. ἀρετὴν γὰρ ἐκτήσαντο, ἧς ἡ πέφυκεν ἄπειρος τελευτή. εἰ δὲ καὶ ὁμογνωμόνων ἡμῖν ἐτύγχανες ἐν τῆ περὶ τὸ θεῖον δόξη τῆς μελλούσης δόξης μνημονεύσας, ἐπλέρωσα ἄν σε πλέον πρὸς τὸν τῆς ἀρετῆς ἔρωτα.

Σεραπίωνι κορρέκτορι. 15.

Οὐδὲν οὕτω καὶ παρὰ ἀνθρώποις ἔνδοξον, καὶ παρὰ θεῷ εὐδόκιμον οἷόν ποιεῖν, ὡς τὸ δυνάσθαι μὲν ἃ βούλεται πράττειν, ἀεὶ δὲ φιλάνθρωπα καὶ βουλεῖσθαι καὶ πράττειν. οὐκοῦν ἐπειδὴ τὸ δυνάσθαι ἐν τῆ ἀρχῆ, πάρεστι, τὸ φιλάνθρωπον τούτῳ κιρνάσθω, ἵνα καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν ἀοίδιμος γένοιο. εἰ δὲ θυμῷ χαρίσαιο, καὶ τῆ ἐξουσίᾳ ἐπιχείησθα, σβέσεις μὲν τὸ σαυτοῦ κλέος, θηριωδίας δὲ δόξαν ἐποίσεις. τὸ μὲν γὰρ συγγνώμης ἀξιοῦν τοὺς πλανωντας θεῖον. τὸ δὲ παρὰ πόδας ἀπαραιτήτως κολάζειν, θηριῶδες καὶ ὀφιῶδες. τίς τοιγαροῦν παρεὶς τὸ μιμήσασθαι τὸ θεῖον τοῖς χαμαὶ ἕρπουσιν ἐξομοιωθῆναι βουληθείη, ὃς εἰς πλὴν εἰ μήτις καὶ τοῦ θείου φόβου καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων δόξης καταφρονήσειεν.

Μάρωνι. 17.

Ὁ μὲν ἰατρικὸς Ἱπποκράτης παρήγγει-

σεν,

νεσε, τοῖς κεκραπημβοις μὴ ἐγχειρεῖν. ὧ πινὲς πεθόμβοι τῶ ἀπαγορευσάντων σε ὡς κομιδῆ ἀπηλγηκότα, μᾶλλον δὲ νενεκρωμβόν, καὶ ἡμᾶς, τοὺς ἔτι μετάνοιαν προκαλουμένους κωμῳδοῦσιν, ὡς αἰθίοπα σμήχειν ἐπιχειροῦντας. ἐγὼ δὲ πολλὰς ἐν ἀνθρώποις μεταβολὰς καὶ γεγενημβίας ἀκούων, καὶ γινομβίας ὁρῶν, καὶ ἐσομένας προσδοκῶν, διεγείρειν σε καὶ κατευθύνειν δίκαιον ᾠήθην, ἐλπίδι χρηστῇ τρεφόμενος. εἰ δὲ καὶ, ὅπερ μὴ γένοιτο, ἁμαρτήσαμι, τὸ γοῦν ἐμαυτῷ ἐγκαλεῖν κερδανῶ, καὶ οὐκ ἔσομαι τῶν τὴν θάλατταν πλεόντων ἀπηνέστερος, οἳ ὅταν τινὰ ἴδωσιν ἐκπεσόντα νεὼς, τὰ ἱστία χαλάσαντες, πειρῶνται αὐτὸν ἀνιμήσασθαι. εἰ δὲ μὴ βουληθείη ἐκεῖνος σωθῆναι, ἄδεις αὐτοὺς ὡς μὴ βουληθέντας σῶσαι ἀπάσοιτο. ἀνάπευσον τοιγαροῦν ἐκ τῦ βυθοῦ τῆς κακίας· πέπαυσο τῆς ἀσελγείας· ἐννόησον τὸ ἐπίκηρον τοῦ τῆδε βίου, καὶ τὴν ἐκεῖσε ἀπαραίτητον τιμωρίαν· τί μάτην, μᾶλλον δὲ ἔτι κακῶ ἀναλίσκεις τὸν χρόνον; ἐννόησον, ὅτι μίαν ἔχων ψυχὴν, πᾶσιν αὐτὴν τοῖς αἰσχροῖς πάθεσι κατεμόλυνας. ἀπάλλαξον σαυτὸν μυσαρᾶς καὶ αἰσχύνης καὶ κωμῳδίας καὶ κολάσεως· τὴν δὲ ἐκκλησίαν μολυσμῶ, τὸ δὲ θυσιαστήριον κηλῖδος, τὸν δὲ χειροτονήσαντά σε ἐγκλημάτων, ἡμᾶς δὲ λύπης, τοὺς δὲ ἁγίους ἀενάων δακρύων.

bo correptis manum admoliri vetat cui nonnulli ex iis qui de tua salute, vt hominis ab omni doloris sensu remoti, vel potius mortui, desperarunt, nos quoque qui te ad pœnitentiam cohortamur, tanquam Æthiopē dealbare conantes, Comicis dicteriis insectantur. Ego verò, multas in hominibus mutationes, & iam extitisse audiens, & fieri conspiciens, & futuras expectans, rectè mihi facturus esse videor, si, bona spe fretus, te excitem ac corrigam. Quòd si (id quod vtinam ne accidat) mea me spes fefellerit, illud certè lucrabor, ne quis me criminari possit: nec iis, qui nauigant, crudeliorem me præbebo, qui cùm aliquem è naui lapsum viderint, demissis velis eum ex vndis extrahere nituntur. Quòd si ille seruari nolit, nemo iam erit, qui eos hoc nomine accuset, quòd eum, qui noluerit, minimè conseruarint. Quāobrem ex vitii fundo emerge, ac petulantiæ & lasciuiæ tuæ finem impone. Cogita quàm caduca & fragilis hæc vita sit: quàm acerbum futuræ vitæ supplicium. Quid tu incassum, vel vt rectiùs loquar in malum ac perniciem tempus consumis? veniat tibi in mentem, quemadmodum, cùm vnam duntaxat animam habeas, omni eam flagitiorum genere contaminaris. Libera quæso, & teipsum vitio, atque infamia, & suggillatione, ac cruciatu: & Ecclesiam labe: & altare macula: & eum, qui te in sacrum ordinem cooptauit, criminatione: ac denique sanctos viros lachrymis, quas sine vlla intermissione profundunt.

Παμφρεπίῳ Διακόνῳ. ιζ'

Pamprepio Diacono. 17.

Ἡ εἰς τὸ θεῖον ἐλπὶς, πύργος ἐστὶν ἀρραγὴς, οὐ τὴν λύσιν μόνον ἐπαγγελλόμβος τῶν δεινῶν, ἀλλ' οὐδὲ παρόντων αὐτῶν παρέσεσθαι συγχωρῶν. ὁ γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων ἀπηλλαγμβος, καὶ τῇ ἄνωθεν ἐλπίδι ἑαυτὸν ἐξαρτήσας, οὐ μόνον ταχίστην ἐπάγεται τῶν δεινῶν τὴν ἀπαλλαγὴν, ἀλλ' οὐδὲ παρόντων αὐτῶν θορυβῶται καὶ τα-

Spes in Deum, firma turris est, non modò rerum grauium & acerbarum depulsionem pollicens, verùm ne præsentibus quidem illis animum perturbari sinens. Nam qui à rebus humanis sese exemit, ac spe cælesti suspensum animùm habet, non modò id consequitur, vt rebus molestis & grauibus quamprimum liberetur: verùm ne præsentibus quidem illis in tumultu ac

perturbatione verſatur, vt qui ſacræ illius anchoræ expectatione recreetur & erigatur. Hanc igitur adhibe: atque omnes moleſtias ſuperabis.

Iſidoro Presbytero. 18.

Heſychij, viri ſingulari erga Deum pietate præditi, negotio coronidem imponas velim: vt & tu nominis celebritatem adipiſcaris: & ego ingenti voluptate afficiar: & ipſe rurſũ tua omnia prædicet. Eſt enim is vir, qui gratias agere norit.

Eutocio Diacono. 19.

Quòd multis rebus minimè indigere, communi omnium conſenſu maximum bonum ſit, liquet. Quòd autem ſublimiorem ſe præbere, quàm vt facultatibus opus ſit, habeat, multò maioris virtutis ac laudis ſit, id quoque extra controuerſiam eſt. Ac proinde animæ curam maximè geramus: corporis, quantum neceſſitas exigit: externorum bonorum, ne tantillum quidem. Hac enim ratione hîc quoque beatitudinis arcem attingemus, quæ cælorum etiam regnum parturit. Quòd ſi quibuſdam audientibus minimè vera hæc eſſe videntur, at mihi videntur. Neque enim tam ſedulò id ago, vt, quę dico, veritatis fidem apud auditores nanciſcantur (niſi velut obiter ac præter deſtinatum opus) quàm vt apud me.

Maroni. 20.

Quantum vita quieta, & à negotiis feriata, voluptatis habeat minimè ſcire videris: nec tu fortaſſe ſolus, verùm ij quoque qui idem, quod tu, vitæ genus ſuſceperũt, vt qui eam nunquam purè ac ſyncerè deguſtarint. Deſine itaque non modò curioſè aliena inquirere, atque calumniari: verùm etiam calumniatores comparare. Metuendum enim eſt, ne in ſtuporem prolapſus, vitium complectaris, virtutem autem probris atque ignominia afficias.

εὐπλεται τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης ἀγκύρας ὀρθούμενος. ᾧ τοίνυν αὐτῇ, καὶ πάντων ἔσῃ κρείττων τῶν λυπηρῶν.

Ισιδώρῳ πρεσβυτέρῳ. ιη.

Κορωνίδα ἐπιθεῖναι τῷ κατὰ τὸν θεοσεβέστατον Ησύχιον πράγματι καταξίωσον, ἵνα σὺ μὲν ἀοίδιμος γένοιο, ἐγὼ δὲ λίαν ἡδέως, αὐτός τε πάλιν ἀνακηρύξῃ τὰ σὰ ἅπαντα· ἀνὴρ γὰρ ὅδε εἰδέναι χάριτας ἐπιστάμενος.

Εὐτοκίῳ διακόνῳ. ιθ.

Οτι μὲν τὸ μὴ δεῖσθαι πολλῶν σωμολόγηται μέγιστον ἀγαθόν, δῆλον. ὅτι δὲ καὶ τὸ τῆς τῶν ὄντων χρείας ἀνώτερον καὶ κρεῖττον εἶναι, πολλῷ μείζονος εὐφραγίας ἂν εἴη, καὶ τοῦτο σωμολόγηται. ἡκομεν προτίσωμεν τῆς μὲν ψυχῆς μάλιστα, τοῦ δὲ σώματος ὅσον ἀνάγκη, τῶν δὲ ἔξω μηδ' ὅσον. ἵνα γὰρ κἀνταῦθα τοῖς τῶν ἀκροατῶν μακαριότητα φθάσωμεν, τὴν καὶ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ὠδίνουσαν. εἰ δέ τισιν οὐ δοκεῖ ταῦτα ἀκούσασιν ἀληθῆ εἶναι, ἐμοὶ δοκεῖ. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὅπως τοῖς ἀκούουσιν ἃ λέγω δόξῃ ἀληθῆ εἶναι προθυμοῦμαι, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ὅπως ἐμοί.

Μάρωνι. κ.

Εοικας ἀγνοεῖν ὅσην ὁ ἀπράγμων βίος ἔχει τὴν εὐφροσύνην· τάχα δὲ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸν αὐτὸν σοι βίον ἐπανηρημένοι, ἅτε μηδέποτε ταύτης γευσάμενοι καθαρῶς. πέπαυσο τοίνυν μὴ μόνον πολυπραγμονῶν, καὶ συκοφαντῆς, ἀλλὰ καὶ τοὺς συκοφάντας συκροτῆς. κινδυνεύεις γὰρ εἰς ἀναλγησίαν σκιρτῆσαι, τὴν μὲν κακίαν περιέσεσθαι, τὴν δ' ἀρετὴν περιπλακίζειν.

Ερμο-

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. κα.

Δεινὴν ἡμῖν ὡς ἐπυθόμην ἡ σὴ θεοσέβεια ὑπὸ φίλων ἐποιήσατο πινῶν τὴν καταβοήν, ὡς ἐδει αὐτὴ χαμμάτων παῤῥησιαστικωτέρων ἐλθεῖν. αἱ γὰρ χρηστικαὶ παραινέσεις, ἴσχυσαν οὐδὲν δυναμένων διορθώσασθαι Εὐσέβιον τὸν ἐπίσκοπον, καὶ μὴ βλάπτεσθαι. ἴσθι τοίνυν, ὦ ἱερὰ κεφαλὴ. χρὴ γὰρ ἀπολογήσασθαι, ὅτι πᾶσαν κεκίνηκε, ὡς θεὸς τε ἦν, ἰατρείας ὁδὸν, καὶ τραχυτέραν καὶ τραχυτέραν. καὶ οὐδὲν παρελέλοιπε τῶν ὀφειλόντων ἀναμοχλεῦσαι τὸν νόσον, καὶ οὐ δεδώνηκεν, τοῦ πάθους κρείττονος τῶν βοηθημάτων εὑρεθέντος, καὶ εἰς ἀναλγησίαν ἐκπεπληκότος. δημοσιεῦσαι μὲν οὖν οὐ χρὴ τὰ λήθης ἄξια καὶ βαθείας σιγῆς. ὅμως δὲ ὀλίγα τῶν ἰδικῶς αὐτῷ μετὰ παῤῥησίας ἐπεξελθόντων, δηλῶ, ἵν' εἰδείης ὅτι καὶ τάδε τῶν μέρους κατεφρόνησε, καὶ παύσαιο ἡμᾶς αἰτιώμενος. γέγραφα μὲν γὰρ αὐτῷ πολλὰ μὲν ἃ ἔχρην, ὀλίγα δὲ δακρύων γράφω. ὀκνῶ γὰρ τὰ πλείω μακρηγορεῖν δόξαι φυλαττόμενος. ἡ πόλις πᾶσα τὰ ἐπιφανῆ σοῦ τραγῳδοῦσα δράματα, φησὶ, δι' ἣν αἰτίαν πιπράσκεις τὰς χειροτονίας; τίνος ἕνεκεν ἐμπίνεις τὴν ἱερωσύνην; τί χάριν καπηλεύεις τὸ θεῖον; δι' ἣν αἰτίαν μιαίνεις τὰ ἀνάκτορα; τίνος χάριν τὰ τῶν πενήτων σφετερίζόμενος χρηματίζῃ; ἆρά τί σοι γήρως οὐδὲ νεωτερίζεις τοῖς ἀδικήμασι, τίνος ἕνεκεν οὐκ ἔμεινας ἄρχων, ἀλλ' ἀρχόμενος ἐπὶ τῆς κακίας ἐφωράθης; ἴσθι τοίνυν ὅτι μείζονα δίκην δοίης ἄν, ὅτι δέδρακας αὐτὸς ἀκωλύτως ἑτέρους ἐτάχθης.

Μάρωνι. κβ.

Δι' ἣν αἰτίαν ἄσπονδός σοι καὶ ἀκήρυκτος ὁ πρὸς τὴν ἀρετὴν τυγχάνει πόλεμος, ἡδέως ἄν σου πυθοίμην

Hermogeni Episcopo. 21.

Grauibus verbis, vt ad me perlatum est, pietas tua præsentibus quibusdam amicis me accusauit, quòd liberioribus acrioribúsque literis minimè vsus sim: quandoquidem blandæ ac suaues admonitiones Episcopum Eusebium corrigere minimè potuerint. Hoc igitur scias velim, ô mihi sacrosanctum caput, (me enim purgem oportet) me nullum non medicinæ genus tam blandius, quàm asperius tentasse, nec eorum, quæ morbum retellere debebant, quicquam omnino prætermisisse: nec tamen id potuisse: quòd videlicet morbus omnibus remediis superior ac valentior inuentus sit, atque in stuporem exciderit. Quanquam autem ea minimè diuulgare attinet, quæ obliuione atque alto silentio conterenda sunt, pauca tamen ex iis quæ priuatim ad eum adhibita verborũ libertate scripsi, tibi patefaciam, vt eum hanc quoque partem contempsisse intelligas, méque criminari desinas. Etenim multa quidem ad eum, quæ oportebat, scripsi: pauca autem lachrymas fundens scribo, pleraque enim resecabo, ne prolixitatis opinionem subeam. Vrbs vniuersa, perspicua tua flagitia tragicis verbis prosequẽs, ad hunc modum loquitur: Quam ob causam sacras initiationes vendis? Ecquid sacerdotium prodis? Quid affers, quod diuino numine ad cauponarium quæstũ abuteris? Quid causæ est, quamobrem templa contaminas? Eccur auersis pauperum bonis opes colligis? Quid est, cur in senectutis limine flagitiis & sceleribus iuuenescis? Cur nõ in imperio permansisti, verùm vitio parere deprehensus es? Hoc igitur scito, te grauiores hoc nomine pœnas daturum esse, quòd ea ipse perpetrasti, quæ ne alij committerent, pro tuo munere atque officio prohibere debuisti.

Maroni. 22.

Lubenter ex te audirem, quidnã causæ sit, quamobrem tam atrox atque inexpiabile virtuti bellum indixeris. Si enim Epi-

curum admiraris, atque ad eius exemplar vitam tuam depingis, ecquid Christianum te profiteris? Si autẽ Christianus appellari cupis, quam ob causam Epicureo more vitam instituis?

ἐγώ. εἰ μὲν γὰρ Ἐπίκουρον θαυμάζεις, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὁρῶν τὸν σαυτῆ ζωγραφεῖς βίον, τίνος ἕνεκεν χριστιανὸς εἶναι προαποιῇ δὲ χριστιανὸς χρηματίζειν βούλει, δι' ἣν αἰτίαν Ἐπικούρειον ἀσκεῖς βίον;

Eutocio Diacono. 23.

Εὐτοκίῳ Διακόνῳ. κγ.

Pura & numeris omnibus absoluta libertas est, nulla omnino re indigere. quod quidem vt humanæ naturæ conditione sublimius ac præstantius, diuino numini tribuatur. Secũda autẽ ab ea, paucis opus habere, quod quidem homines consequi, atque ad id peruenire possunt. Hancigitur amplectamur: quoniam prima captum nostrum nunc excedit.

Ἡ μὲν εἰλικρινὴς καὶ ἀκριβὴς ἐλευθερία ἐστὶ, τὸ μηδενὸς ὅλως δεῖσθαι, ὅπερ κρεῖττον ὂν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, θεῖον ἔστω. ἡ δὲ μετ' ἐκείνην, τὸ ὀλίγων δεῖσθαι, ὅπερ καὶ δυνατὸν καὶ ἐφικτὸν τοῖς ἀνθρώποις καθέστηκε. ταύτην οὖν προλέγομεν, ἐπειδήπερ ἡ πρώτη τῶν ἡμῶν ἀνέφικτος.

Olympio Diacono. 24.

Ὀλυμπίῳ Διακόνῳ. κδ.

Quòd omni oratione præstantiorem, nec finem vnquam habituram voluptatem, labores ac certamina proferant, quódque ærumnæ nihil sint, si cum eius gloriæ, quam virtus parit, magnitudine comparẽtur, non te fugit. Quonam igitur pacto, cùm hæc tibi comperta & explorata sint, illud à me tibi exponi voluisti, in mundo pressuram habebitis? perspicuum enim est, certaminum ac laborum studium hanc vitam esse: coronarum autem & præmiorum futuram. Ioan. 16.

Ὅτι τὸ ἄφραστον καὶ ἄλυκτον εὐφροσύνην οἱ πόνοι καὶ οἱ ἀγῶνες φύσωσι, καὶ ὅτι οὐδὲν οἱ μόχθοι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς εὐκλείας τῆς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς πικτομένης, οἶσθα. πῶς τοίνυν ταῦτα ὑπισχνούμενος, ἐκεῖνο ἐζήτησας μαθεῖν, τὸ, θλῖψιν ἕξετε ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; δῆλον μὲν γὰρ ὅτι τῶν μὲν ἀγώνων καὶ τῶν ἄθλων στάδιόν ἐστιν ὁ παρὼν βίος. τῶν δὲ στεφάνων καὶ τῶν ἐπάθλων, ὁ μέλλων.

Ausonio Correctori. 25.

Αὐσονίῳ κορρίκτορι. κε.

Cùm certior factus fuissem, preces ab vniuersa vrbe tibi adhibitas fuisse, absurdum existimaui me huiusce deprecationis expertem esse, qui & primus, & fortasse solus, vt ea conficiatur, laborare debeam. Ac quidem quòd seriùs ad eam illa venerit (nam pro ipsa, causa mihi dicenda est) præfectorum eorum, qui huic haud facilè obtemperant, animus atque institutum in causa fuit. Etenim propter eos, qui crudeliter & inhumanè imperant, nec benignitatem, ac misericordiam integritati admiscent, vrbem quoque iam piguit, crebras

Πυθόμενος ὑπὸ τῆς πόλεως πάσης τὴν σὴν προσκλησιν μεγαλόνοιαν, ἄτοπον ᾠήθην ἀμοιρῆσαι τῆς τοιαύτης προσκλήσεως, τὸν καὶ πρῶτον καὶ μόνον ἴσως φροντίζειν περὶ αὐτῆς ὅπως ἀνυσθείη ὀφείλοντα. τῷ μὲν οὖν βραδέως εἰς τοῦτ' ἐληλυθέναι. χρὴ γὰρ ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ αὐτῆς, ἡ τῶν μὴ ῥᾳδίως αὐτῇ πειθομένων ἀρχόντων, αἰτία τυγχάνει προαίρεσις. διὰ γὰρ τὸ ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως ἡγεμένους, καὶ μὴ κιρνῶντας τῇ καθαρότητι τὸ φιλανθρωπίαν, καὶ ἡ πόλις ἀπε-

νάρ-

νάρκησε λοιπὸν προστάγειν συνεχῶς προσκλήσεις τοῖς οὐ κατὰ τὴν σὴν συνέσιν μιμήσεως καὶ φιλανθρώπως ἄρχουσι, καὶ αὐτεπαγγέλτως εὐεργετοῦσι. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. τὴν δὲ παράκλησιν τῶν δήμων, εἰς ἔργον ἐνεγκεῖν καταξίωσον. ὡς γὰρ ἴσμεν ὅτι τῶν δυσκόλων καὶ τὴν σὴν πεπειραται πραγμάτων ὁ κατεχόμενος μεγαλοπρέπειαν. ἕτως ἴσμεν εὐεργετηθῆναι αὐτὸν δυνάσθαι, εἰ τῆς σῆς ἐπιλάβοιτο ῥοπῆς.

Ὠρίωνι διακόνῳ. κς.

Χρὴ τοὺς μαθητευομένους, καὶ ὡς πατέρας φιλεῖν τοὺς ὄντως διδασκάλους, καὶ ὡς ἄρχοντας δεδοικέναι, καὶ μήτε διὰ τὴν ἀγάπην σκλύειν τὸν φόβον, μήτε διὰ τὸν φόβον ἀμαυροῦν τὴν ἀγάπην.

Παλλαδίῳ διακόνῳ. κζ.

Εἰ σωτηρίας ἐρᾷς, πάντα ποίει τὰ εἰς ταύτην ἄγοντα. τῷ γὰρ ἐπιθυμοῦντός τι γενέσθαι οὐ τὸ γενέσθαι κωλύειν ἐστὶν, ἀλλὰ τὸ πάντα πράττειν ὅπως ἂν γένοιτο.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ, Ἀνατολίῳ, καὶ Μάρωνι διακόν. κη.

Εἰ τοῖς φιλαρέτοις τὸ μετριοπαθεῖν πρέπει· τοῦτο γὰρ καὶ τἆλλα πλεονεκτήματα κοσμεῖ τε καὶ φαιδρύνει· καὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὸ ταπεινοῦσθαι δῆλον ὅτι συμφέρει. ὅπου γὰρ καὶ ὑψηλὰ φρονήσαι, ἐνταῦθα μὲν γέλωτα καὶ αἰσχύνην ὑπομένοντες, ἐκεῖσε δὲ δίκην καὶ τιμωρίαν ἀναμένοντες. οἱ μὲν γὰρ δίκαιοι καὶ ἀφορμὰς ἔχουσι τὰ κατορθώματα πρὸς τὸ καυχᾶσθαι, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ, ἀπὸ ποίων πράξεων ἐπαρθεῖεν ποτέ; τί τοίνυν τῶν πεπραγμένων ὑμῖν, οὐχ ἱκανὸν ταπεινῶσαι καὶ καθελεῖν τὸ φρόνημα· τοσαῦτα καθ' ὑμῶν ὄντα, ὡς φασι, τὰ πλημμελήματα, ὡς μηδὲ τῶν πολλῶν πιiis deprecationes offerre, qui non, pro tuæ prudentiæ more, legitimè atque humanè magistratum gerunt, nec sponte ipsi sua ad bene de hominibus merendum impelluntur. Atque hæc hactenus. Tu verò id quod precibus à te plebs petit, conficere quæso ne graueris. Quemadmodum enim hoc scimus, eum, qui detinetur, difficiles ac molestas res ob magnificentiam tuam expertum esse: eodē modo illud quoque scimus, eum iuuari ac beneficio affici posse, si opem tuam atque auxilium nanciscatur.

Orioni Diacono. 26.

Discipuli veros magistros, & vt patres amare, & vt principes timere debent: ac neque ob amorem metum discutere, neque ob metum benevolentiam obscurare.

Palladio Diacono. 27.

Si salutis desiderio teneris, omnia, quæ ad eam ducunt, effice. Nam qui vt aliquid fiat, expetit, quò id fiat, quiduis agere debet.

Zosimo Presbytero, Anatolio & Maroni Diaconis. 28.

Si virtutis amantes modestia decet (nam ea reliquas animi dotes exornat & illustrat) peccatoribus quoque profectò summisso atque humili animo esse conducit. Quonam enim nomine sublimiter de se sentiant, qui & hîc risum atque infamiam sustinent, & illic pœnam & cruciatum expectant? Nam probi viri, ex iis quæ rectè atque cum laude gerunt, gloriandi ansam habent. Improbi autem ac scelerati, quasnam tandem actiones habent, ob quas animis efferantur? Quidnam igitur ex iis, quæ egistis, ad deprimendam & deiiciendam arrogantiam non sufficit? Tot enim ac tanta, vt aiunt, vestra scelera sunt, vt ne quisquã quidem è vulgo ea ignoret. Adeò per totam vrbem sugillantur, ac peruulga-

ta sunt. Quòd si tot flagitia perpetrantes, & superbitis, & aduersus probos viros arma induitis, virtutis eorum cursum interrumpere molientes, videte quem finem malum hoc habiturum sit. Nam cùm virtute florentem atque ornatum Pharisæum (non enim eum, vt mentientem, sed vt arrogantem accusat Scriptura) concepta ex rectè factis superbia detrimento affecerit, quid afferri potest, quin vobis, qui ne publicano quidem similes, verùm multis partibus eo improbiores estis, contracta ex sceleribus insolentia, & animi elatio detrimentum allatura, vósque in extremum exitium deiectura sit. Quamobrem huiusmodi crapulam edormite: ac maximè quidem, vt ne peccetis, studete. (Sic enim via quadam progredientes eò tandem peruenietis, vt probas quoque atque cum virtute coniunctas actiones edatis.) Sin autem (quod non credo) in flagitiis & sceleribus ad extremum vsque diem volutari constituistis, saltem ne committite, vt malum malo curetis, nimirum aduersus quos minimè fas est, arma sumentes, atque aduersus quos minimè conuenit, insolenter vos efferentes.

Luc. 18.

Iisdem. 29.

Qui nec iudicij metu tanguntur, nec regni cupiditate flagrant, verùm adsæuitiã & inhumanitatem seipsos acuunt (quorũ principes ac coryphæos nonnulli vos esse censent, ex iis, quæ perpetratis, hanc sentẽtiam ferentes) hæc cum animis suis reputare debent, quæ, vt mihi quidem persuadeo, rationi consentanea sunt, ac lectorum calculo iudicanda permitto. Nempe quòd si Dei causa quidpiam perpeti recusent, id tamen alio quoque modo perpeti necesse habebunt. Si autem Dei causa mortem oppetierint, immortales atque ab omni labe alieni futuri sunt. Neque si ipsius causa pecunias egentibus minimè dederint, cum iis ad alteram vitam abscessuri sunt. Hæc igitur Deus hîc ab ipsis exposcit, quę, etiamsi ipse non exposcat, tamen quia mortales atque corruptioni obnoxij sunt,

πὰ αὐτῶν ἀγνοεῖν. ὅτω κωμῳδεῖται ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ καθυβρίστο ὄστιν. εἰ δὲ τοσαῦτα δρῶντες, καὶ μέγα φρονεῖτε, καὶ κατὰ τῶν ἀγαθῶν ὁπλίζεσθε, ἐννόησαι αὐτοῖς τὸν τῆς ἀρετῆς δρόμον μηχανώμενοι, ὁρᾶτε οἱ τελευτᾷ τὸ κακόν. εἰ γὰρ τὸν ἀρετῇ κομῶντα φαρισαῖον. ὃ γὰρ ὡς ψευσάμενον αὐτὸν, ἀλλ' ὡς ἀλαζόνα γράφεται ἡ γραφή· τὸ μέγα φρονεῖν ὅτι τοῖς κατορθώμασιν ἔβλαψεν, ὑμᾶς τοὺς μήτε κατὰ τὸν τελώνην, ἀλλὰ πολλῷ πονηροτέρους ἐκείνου, ὡς φασι, τυγχάνοντας, πῶς οὐ βλάψει τὸ μέγα φρονεῖν ὅτι τοῖς πλήσμασι, καὶ εἰς ἔσχατον ὄλεθρον κατενέγκοι. ἀναπήψατε τοιγαροῦν ἐκ τῆς τοιαύτης μέθης, καὶ μάλιστα μὴν ἀγαθάζετε μὴ πλημμελεῖν. ὅτω γὰρ καὶ εἰς τὸ κατορθοῦν ὁδῷ προϊόντες ἔλθοιτε· εἰ δὲ τοῖς ἁμαρτήμασιν, ὅπερ ὃ πιστεύω μέχρι τέλους ἐγκαλινδεῖσθαι κεκρίκατε, μὴ κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶσθε, ὁπλιζόμενοι μὴ καθ' ὧν ὃ θέμις, ἐπαιρόμενοι δὲ καθ' ὧν ἧκιστα χρή.

Τοῖς αὐτοῖς. κθ.

Οἱ μήτε κρίσιν δεδιότες, μήτε βασιλείας ἐρῶντες, ἀλλ' εἰς ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν ἑαυτοὺς ἀλείφοντες, ὧν κορυφαίους ὑμᾶς τινὲς καταστήσιν, καπάγνοια ἐξ ὧν ἀφορμὴν δρᾶτε ταύτην φέροντες τὴν ψῆφον, ἐκεῖνα λογίζεσθαι δίκαιον ἂν εἴη, ἅπερ καὶ εὔλογα καὶ ἀκόλουθά ὄστιν, ὥστε ἐμαυτὸν πείθω. κρινέσθω δὲ καὶ τῇ τῶν ἐντυγχανόντων ψήφῳ, ὅτι ἂν μὴ ἀφ' τὸν θεὸν ἕλωνταί τι παθεῖν, ἀνάγκη αὐτὸν καὶ ἄλλως ὑπομεῖναι. ἂν ἀφ' τὸν θεὸν μὴ τελευτήσωσιν, ἀθάνατοι καὶ ἀκήρατοι ἔσονται. οὔτε ἂν τὰ χρήματα δι' αὐτὸν μὴ δοῖεν τοῖς δεομένοις, ἔχοντες αὐτὰ ἐκεῖσε ἀπελεύσονται. ταῦτα ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν ἐνταῦθα. ἃ καὶ μὴ ἀπαιτοῦντος, καταλείψει πάντως ἀφ' τὸ θνητοὶ εἶναι καὶ ὀπτικροι. ταῦτα

βού-

βούλεται αὐτοὺς ποιῆσαι γνώμη, ἃ καὶ ἀνάγκη δεῖ αὐτοὺς ποιῆσαι. τοσοῦτον ἂν οὖν ἀπαιτῇ προθεῖναι μόνον τὸ δι' αὐτὸν γίνεσθαι, ὡς τότε συμβῆναι πάντως καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων γίνεσθαι. τοιγαροῦν χρὴ τοὺς ἐγκρόνους ἃ πάντως ἀνάγκη πα- πρόσκλη. θεῖν, ἐλέσθαι παθεῖν δι' αὐτόν. τοῦτο γὰρ εἰ προσκέοιτο μὴ ἀρκοῦσαν ἕξει τὴν ὑπακοήν, καὶ ὑποβαλεῖ τοὺς πόνους ταῖς ἀντιδόσεσιν.

omnino relinquent. Hæc eos animi inductione ac sententia facere vult, quæ etiam inuitos ac repugnantes facere necesse est. Quapropter hoc duntaxat ab ipsis adiungi postulat, vt sua causa ea fiant. Nam vt contingant, ab ipsa quoque rerum natura prorsus efficitur. Ac proinde qui sana mẽte sunt, quæ omnino perpeti sibi necesse est, vt ea ipsius causa perpetiantur, animũ inducere debent. Hoc enim si accesserit, sufficientem obedientiam habebit, ac labores præmiis superabit.

Ἀθανασίῳ. λ.

Εἰ βασιλείας ἐρᾷς, τί χρημάτων οὐχ ὑποφορᾷς· εἰ δὲ καὶ τῆς θείας ἀμοιβῆς ἀντιποιῇ, τί τῷ ἀνθρωπίνην θηρώμενος οὐ λήγεις;

Athanasio. 30.

Si te regni cupiditas tenet, quin tu pecunias contemnis? Rursum si diuinam mercedem affectas, quin tu te humanam aucupari non desinis?

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. λα.

Νῦν τοῖσδε τοῖς πράγμασι, καθάπερ προοιμίοις ἐγκωμίου τὸν πόθον, σκιρτῶντα μὲν ὑπὸ θείας εὐφροσύνης, καὶ πρὸς τὴν θείαν ἐπειγόμενον, ἀδυνατοῦντα δὲ πρὸς τὸν μέλλοντα χρόνον ἡρεμεῖν, εἰ μή τινα παραψυχὴν ἐκ τῆσδε τῆς ἐπιστολῆς προεισάμενος, ἐντεῦθεν ἤδη ἐλπίδα δόξειεν καταβάλλεσθαι βεβαίαν, τῆς μελλούσης ἀπολαύσεως. φημὶ πανηγύρεως τὴν προσδοκίαν. ἀκούω ὅσον τάχος ἐπείχθητι, ἑορτὴν ὑμῖν ἅμα τῆς παρουσίας ἀποτίκτων.

Apollonio Episcopo. 31.

Nunc hisce literis, velut præludiis quibusdam, cupiditatem nostram pascimus, præ diuina quidem lætitia gestientem & exultantem, atque ad conspectum tuum properantem, verùm ad futurum tempus quiescere nequeuntem, nisi solatiũ quoddam ex hac epistola consecuta, hinc iam firmæ spei fundamenta iacere videatur, hoc est, futuræ solẽnitatis expectationem. Quocirca festum nobis per aduentũ tuũ & præsentiã quã ocyssimè parere matura.

Ἡρακλείῳ ἐπισκόπῳ. λβ.

Ὅσῳ κρείττοσι καὶ ἀξιολογώτερα ἐγχειροτονήθης οἰκονομεῖν πράγματα, τοσούτῳ μᾶλλον ἀκοίμητον καὶ διορατικώτατον εἶναί σε χρὴ, ἵνα μὴ θείων διολισθήσας ἐγχειρημάτων, μείζονα ἀπενέγκῃ τὴν γραφήν. ἀνάγκη γὰρ τὴν κατηγορίαν τοσαύτην ἕπεσθαι διαμαρτόντι τῶν μεγίστων, ὅσην ἂν καὶ τὴν ἀμοιβὴν, ἄμεμπτον διατηρήσαντι τὴν λειτουργίαν.

Heraclio Episcopo. 32.

Quò præstantioribus & excellentioribus negotiis administrandis præfectus es, eò vigilantiorem ac perspicaciorem te esse par est: ne à diuinis conatibus lapsus, maiorem criminis notam subeas. Tantam enim, si à summis virtutibus aberres, accusationem esse necesse est, quanta, si munus tuum ab omni reprehensione sartum tectúmque conseruaris, merces futura sit.

Ἰσχυρίωνι πρεσβυτέρῳ. λγ.

Λίαν ἐπῄνεσα τὴν σὴν θεοσέβειαν,

Ischyrioni Presbytero. 33.

Pietatem tuam magnoperè laudaui, qui

patris sententiam honore prosecutus sis: eique, cui vt præesset, obtigit, hoc suffragium tribueris, quòd præstantissimè quid faciendum esset, considerarit.

Dionysio. 34.

Obliuio citra humanum vitium haudquaquam contingit: contingit tamen, quemadmodum & alij morbi. Eorum enim animos subit, à quibus memoria seiuncta est. Tum autem fugit & euanescit, cùm quispiam eam memoriæ armis prosligarit. Quoniam igitur, cùm nobiscum esses, virtus tibi perpetuò in memoria versabatur, posteaquàm autem abscessisti, teipsum, vt audiuimus, obliuioni dedidisti, necessarium diximus eam Epistolarum iaculis petere, vt extinctam ac deletam memoriam reducamus. Abeat itaque in præceps obliuio, vt memoriæ gratia rursum explendescat.

Macario Episcopo. 35.

Eorum, qui duriore fortuna conflictantur, quisque misericordia & commiseratione dignus est, cùm calamitates suas deplorat. Sin autem ad alios calumniandos ipsisque obtrectandum se conuertat, miserationem quoque, quam res ipsius aduersæ atque calamitosæ aliis excitabant, vt ipse nosti, amittit. Neque enim iam misericordia, verùm odio dignus esse iudicatur, dum ad facessenda aliis negotia calamitate abutitur. Quoniam igitur curiositatis, molestiam allis libenter exhibentis, semina exorientia euellenda sunt priusquàm pullulent, nec vi vlla comprimi possint, atque ei ipsi qui lacessiuit, periculum creent (nam qui calumniis premitur, probitatis ac morum elegantiæ nomine, cunctorum ore celebratur) eum, quem calamitas temulētia afficit, velim accersas, ipsique, vt à claro ac celebri viro abstineat, persuadeas.

Petro. 36.

Quoniam per literas à me quæris, quidnam illud sit, concident gladios suos in

πιμήσωσαν τῷ τοῦ πατρὸς γνώμῃ, καὶ τῷ ἠγεῖσθαι λαχόντι τῷ ὑπὲρ τῶν ἀρίστα διεσκέφθαι ἐπονειδιστῶς ψήφου.

Διονυσίῳ. λδ.

Οὐκ ἐκτὸς ἀνθρωπίνου πάθους ἡ λήθη συμβαίνει· συμβαίνει δὲ ὅμως καθάπερ καὶ τὰ ἄλλα νοσήματα. ὑπεισὶ γὰρ τὰς ψυχὰς ὧν ἡ μνήμη κεχώρισται. ἀλλὰ τότε φεύγει καὶ οἴχεται, ὅταν τις αὐτῇ λοιδῆται τῆς μνήμης ὅπλοις καταγωνίσηται. ἐπεὶ γοῦν ἅπτε μὲν μεθ' ἡμῶν ἦσθα, μνήμην ἄλυτον εἶχες τῆς ἀρετῆς. ἀποφοιτήσας δὲ λήθῃ, ὡς ἐπυθόμεθα, σεαυτὸν δεδώκας, ἀναγκαῖον ᾠήθημεν ταύτῃ καταλοξεῦσαι γράμμασιν, ἵνα τῇ ἀφανισθεῖσαν μνήμην ἐπανάξωμεν. οἰχέσθω τοίνυν ἡ λήθη κατὰ κρημνῶν, ἵν' ἐκλάμψῃ πάλιν τῆς μνήμης ἡ χάρις.

Μακαρίῳ ἐπισκόπῳ. λε.

Τῶν δυσπραγούντων ἕκαστος, ἐλέους ἐστὶ καὶ οἴκτου ἄξιος κατοδυρόμενος τὰς ἑαυτοῦ συμφοράς. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ συκοφαντεῖν ἑτέρους καὶ ἐπηρεάζειν τρέπηται, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν δυστραγίας ἔλεον, ὡς οἶδα, ἀπόλυσιν· οὐκ ἔτι γὰρ οἰκτρὸς, μίσους δ' ἄξιος εἶναι κρίνεται, εἰς φιλοπραγμοσύνην τῇ συμφορᾷ καταχρώμενος. ἐπεὶ τοίνυν χρὴ τὰ σπέρματα τῆς φιλοπραγμοσύνης ἀρχόμενα σκοπεῖν τε καὶ ἀναφύνειν, καὶ ἀκάθεκτα γενέσθαι, καὶ κίνδυνον τεκεῖν αὐτῷ τῷ καταρξαμένῳ. ὁ γὰρ συκοφαντούμενος παρὰ πάντων ὑπὲρ καλοκἀγαθίας ἄδεται, καταξίωσον μεταπέμψασθαι τὸν ὑπὸ τῆς συμφορᾶς μεθύοντα, καὶ πεῖσαι ἀποχέσθαι ἀοιδίμου ἀνδρός.

Πέτρῳ. λς.

Ἐπειδὴ γέγραφας τί ἐστὶ τὸ, συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα.

ἄροτρα. ῥᾴμᾳ, μᾶλλον δὲ πέπεισμαι σαφῶς τοῦτο προσφητεῦσθαι, ὅτι δὴ τὸ τῆς εἰρήνης ἄροτρον, φημὶ δὴ τὸ θεῖον περὶ τοῦ Χριστοῦ κήρυγμα, τὰς φιλοπολέμους πλαγιεύσῃ χώρας, ὧν τὰ ἀμυντήρια τῆς κακίας, εἰς τὰ ὠφελοῦντα τῆς γεωργίας μεταβασκευασθήσεται ὄργανα.

Ερμίῳ κόμητι. λζ.

Ἐπειδὴ σκανδαλιζόμενος, ὡς γέγραφας, τῷ βίῳ Ζωσίμου τοῦ πρεσβυτέρου, τοὺς βαπτιζομένους ὑπ' αὐτοῦ, εἰς τὰ κέρδεα καὶ ἀναγκαιότατα ἠγῆ παραβλάπτεσθαι, ἀντεπιστεῖλαι τὴν ταχίστην δίκαιον ᾠήθην, ὅπως ὁ τελούμενος μηδὲν προσβλάπτεται εἰς τὰ σωτηριώδη σύμβολα, εἰ καὶ ὁ ἱερεὺς μὴ εὐβιὸς εἴη, ἀλλὰ αὐτὸς μὴ πάντη τε καὶ πάντως. χρὴ γὰρ ἀφελεσθαι, ἀπολαύσῃ τῶν θείων ἐκείνων καὶ λόγου κρειττόνων εὐεργεσιῶν. ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ ἰδίου βίου ἀργαλεώτερον ὑφέξει λόγον. καὶ τοσαύτη αὐτῷ προσθήκη κολάσεως γενήσεται, ὅσῃ καὶ τιμὴ αὐτῷ ὑπῆρκται. ὁ γὰρ μηδὲ τῷ ἱερωσύνῃ τεπιμῆσθαι γενόμενος ἀγαθὸς, μείζονος ἂν εἴη κολάσεως εἰκότως ἄξιος. μηδὲ ἐς παραρροὴν τῶν μυουμένων τὴν θείαν ἐκείνην τελετὴν, ἥτις τοὺς οὐρανοὺς τοῖς μυηθεῖσιν ἀνοίγει, φρονπτίζετω, ὡς ταύτῃ προσβλαπτόμενος, εἰς τὰ τῆς σωτηρίας σωθήματα, μηδ' ὅταν πλημμελήσῃ, εὐπροσώπου ἠγείσθω ἔχειν ἀπολογίαν τὸν τοῦ ἱερέως βίον. ταῦτα δὲ φημὶ, οὐχ ὡς πάντων τῶν ἱερέων τοιούτων ὄντων, μὴ γένοιτο· εἰ γὰρ καὶ ποσὶ προσέστι ταῦτα τὰ ἐγκλήματα, πλεῶν ἄπεστι καὶ εἰ μὴ ποσὶ προσέστι κατορθώματα, οὐδὲ πάντων ἀπέστιν. ἀλλὰ δεῖξαι θέλων, ὡς κἂν πάντες εἶεν τοιοῦτοι, οὐδὲν ὁ φωτιζόμενος προσβλάπτεται· εἰ δὲ λογισμοὺς οἴει ταῦτ' εἶναι ἀνθρώπων, ἀπὸ τῶν θείων σε πιστώσασθαι λογίων πειράσομαι. τί γὰρ τοῦ Βαλαὰμ γέγονε μιαρώτερον; ἀλλ' ὅμως τῇ γλώττῃ αὐτοῦ εἰς εὐλογίας κατεχρήσατο ὁ

vomeres, existimo, vel potiùs mihi persuadeo, apertè illud prædictum esse, quòd pacis aratrum, hoc est, diuina de Christo prædicatio regiones belli cupidas mitigabit: quarum vitij arma & præsidia in vtilia & ad vitam accommodata organa cõmutabuntur.

Hermio Comiti. 37.

Quandoquidem Zosimi Presbyteri vita offensus, vt scripsisti, eos, qui ab eo baptizantur grauissimis ac maximi momenti detrimentis mulctari existimas, rescribendum ad te quàm celerrimè duxi: nimirum quòd is qui initiatur, quantum ad salutaria symbola spectat, ex improba Sacerdotis vita nullo damno afficitur, verũ ipse prorsus atque omnino (asseueratione quippe vti oportet) diuinis atque omnis dicendi facultate præstantioribus beneficiis fruetur. Sacerdos autem grauiores vitæ suæ rationes subibit, tantúsque ad ipsius pœnam atque cruciatum cumulus accedet, quantus priùs in eum honor collatus est. Nam qui, ne sacerdotio quidem ornatus, probitati studuit, vt grauiùs in eum animaduertatur, haud dubiè promeretur. Quæ cùm ita sint, nemo ex iis qui diuino hoc sacramento, quod cæleste regnũ initiatis aperit, imbuuntur & consecrantur, vt hinc ad salutis tesseram damno atque incommodo affectus, in cura & solicitudine versetur: nec, cùm in peccatum lapsus fuerit, speciosam excusationem se Sacerdotis vitam habere existimet. Hæc autem dico, non tanquam sacerdotes omnes tales sint (Deus enim procul id auertat: quamuis enim nonnulli his vitiis laborent, at à quibusdã tamẽ eadẽ absunt. Ac rursũ quãuis quibusdã virtutes desint, at non tamẽ omnibus desunt) verùm vt illud ostendam quod etiamsi omnes eiusmodi essent, nihil tamẽ hinc ad eum, qui baptizatur, detrimenti redit. Quòd si hæc hominum duntaxat ratiocinationes esse arbitraris, à diuinis oraculis fidem tibi facere conabor. Quid enim Balaam illo impurius ac *Numer. 23. & 24.*

Ioan. 11. ſceleſtius extitit? Et tamen ipſius lingua Deus ad benedictiones abuſus eſt. Quid rurſum Caipha ſceleratius? Et tamen vaticinatus eſt, & gratia linguam quidē ipſius tetigit, at non item mentem tetigit. Quòd ſi quid etiam, quod magis mirandum ſit, 3. Reg. 17. intelligere cupis, per coruum, hoc eſt, immundam auē, cælipetā illū Eliā paſcebat. Quocirca ne dubites, quin per flagitioſos quoſdam Sacerdotes (neque enim omnes condēnare oportet, nec æquū eſt) diuina & natura ſublimiora beneficia tribuūtur.

Zoſimo. 38.

Maiorem in modum miror, quî fiat, vt tu, nec cuiuſquam exemplo impulſus ac pertractus, nec quenquam qui te imitetur, habiturus (auertat enim Deus ne quis in tantam voraginem ruat: vtinámque etiam ipſe ex peſtifera hac temulentia emergas) Sacerdotes eos quivirtutibus ornati atque inſtructi ſunt, ac ſpiritualibus dotibus ac rectè factis abundāt, vituperes, eorúmque ſugillationem actionum tuarum excuſationem habere te exiſtimes. At non ita eſt, vir optime, non inquam ita eſt. Quin potius & hominibus ridendum atque cōdemnādum te propinas: & à Deo permultas pœnas ſuſtinebis, quòd & vitium amplexus ſis, & virtutem contempſeris, & ipſius alumnos maledictis proſcideris, & Sacerdotio per ſummam petulantiam contumeliæ notam inuſſeris: adeò vt plurimi homines, ne dicam omnes, à te offenſi, in ſalutis ſymbolis detrimentum acceperint. Vt igitur ab omnibus his malis eximaris (id enim opto) fac teipſum noſcas.

Arabiano Epiſcopo. 39.

Non modò illud exiſtima, te culpa & reprehenſione carere, verùm etiam laudibus plenum eſſe oportere. Illud enim quorumlibet etiam eſt: hoc autem ſumma virtute præditorum.

Eudæmoni Diacono. 40.

Quoniam inter plurimas neceſſitates

θεὸς. πὶ δὲ τῦ Καϊάφα; ἀλλ' ὅμως προεφήτευσε, καὶ ἡ χάρις τῆς μὲν γλώττης ἥψατο, τῆς δὲ γνώμης οὐχ ἥψατο. εἰ δὲ καὶ τοῦτο δοξότερόν πε θέλεις μαθεῖν, ἆρ' κόρακος, ἀκαθάρτυ πᾶνῦ, τὸν οὐρανόδρομον ἔτρεφεν Ηλίαν. μὴ τοίνυν ἀμφιβάλλε, εἰ δι' ἱερέων τινῶν ἁμαρτωλῶν, οὐδὲ γὰρ πάντων καταψηφίσαιτο χρὴ, οὐδὲ δίκαιον, τὰ θεῖα καὶ ὑπερφυῆ δίδοται χαρίσματα.

Ζωσίμῳ. λη.

Λίαν θαυμάζω, πῶς μήτε τοῦ δείγματι σκιασθεὶς, μήτε ἕξων τὸν μιμησόμενον. μὴ γὰρ δὴ γένοιτο τινὰ εἰς τοσῦτον βάραθρον καταπεσεῖν, γένοιτο δὲ καὶ σὲ ἀνενεγκεῖν ἐκ τῆς ὀλεθρίυ ταύτης μέθης τὺς ἀρετῆς κομῶντας ἱερέας, καὶ πνευματικοῖς κατορθώμασι βρύοντας κακηγορεῖς, νομίζων ἀπολογίαν ἔχειν τῦ οἰκείων πραγμάτων, τὸ τῦ ἄλλων κωμῳδίαν. ἀλλ' οὐκ ἔστι τῦτο, ὦ βέλτιστε, οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἀνθρώποις γέλωτα ὀφλισκάνεις, καὶ καταγνωσιν, καὶ παρὰ Θεῦ πολλὰς ὑπομενεῖς τιμωρίας, ὅτι τε χαλκίαν ἀπάσω, καὶ ὅτι τὸ ἀρετὴν ἠτίμασας, καὶ ὅτι τὺς ταύτης προφήτας κακηγόρησας, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἱερωσύνην παροινήσας ἐξύβρισας, ὡς τὺς πλείστυς τῦ ἀνθρώπων, ἵνα μὴ λέγω πάντας σκανδαλισθέντας ὑπὸ σοῦ, νομίσαι εἰς τὰ τῆς σωτηρίας ἀβλαβῆ φθαι σύμβολα, ἵν' οὕτω τῶν ἁπάντων ἀπαλλαγείης τῦ κακῶν, εὔχομαι γὰρ, γνῶθι αὐτόν.

Ἀραβιανῷ ἐπισκόπῳ. λθ.

Μὴ μόνον μέμψεως κρεῖττονα σ' οἶδ' εἶναι σαυτὸν, ἀλλὰ καὶ ἐπαίνων ἔμπλεων. τὸ μὲν γὰρ καὶ τῦ τυχόντων ἐστὶ, τὸ δὲ τῦ ἄκρων εἰς ἀρετήν.

Εὐδαίμονι διακόνῳ. μ.

Ἐπεὶ δὴ πλείσας ἡ φύσις ἡμῖν ἀνάγκας

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

καὶ ἔχθος, μείζην ἔχει τὴν τῆς γαστρὸς. πολλὰ γὰρ ἡμῖν ἐπιτάττουσα ἡ κρεῖττον λόγῳ πειθῆναι βούλεται, λογισμῷ τὴν τυραννίδα αὐτῆς περικόψωμεν καὶ τὸ ἀχείρωτον χειρώσασθαι μηχανησώμεθα. τοῦτο δὲ ἔσται, εἰ τῇ χρείᾳ τὴν ἀνάγκην φέρειν πεισόμεθα, καὶ τῇ αὐταρκείᾳ τὴν ἀμετρίαν κολάσομεν.

quibus natura noſtra premitur, maxima eſt ea, qua eam venter exercet (nam cùm multa nobis imperet, rationi obtemperare minimè vult) conſiderationis ope atque auxilio ipſius tyrannidem amputemus: atque, vt quod vix omnino ſubigi poteſt, ſubigamus, rationem ineamus. Hoc autem aſſequemur, ſi eo quod opus ſit neceſſitatẽ leniamus, ac per frugalitatem immoderationem coërceamus.

Ζώσιμῳ. μα.

Οὐκ εἰς τὸ μὴ δοῦναι δίκην, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' εἰς τὸ δοῦναι ἀργαλεωτέραν, εἰ μὴ γνωσιμαχήσας, καὶ τὰς ἤτοι πάσας ἀναμαχέσαιο, τὸ μηδέπω δοῦναι παρέξεταί σοι.

Zoſimo. 41.

Quòd nondum pœnas dederis, vir optime, non eo tibi redigetur, vt nullas pœnas pendas, ſed vt grauiores & atrociores luas, niſi reſipiſcas, atq; acceptas clades ſarcias.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. μβ.

Τοῦ καταπεπλῆχθαι δ' φημὶ τοὺς ἄλλους. μικρὸν γὰρ ἴσως τοῖς πολλοῖς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν Λιβάνιον τὸν ἐπ' εὐγλωττείᾳ παρὰ πᾶσι βεβοημένον, τὴν τοῦ ἀοιδίμου Ἰωάννου γλῶτταν, καὶ τὸ κάλλος τῶν νοημάτων, καὶ τὴν πυκνότητα τῶν ἐνθυμημάτων τεκμήριον, ἡ ἐπιστολή, ἐν ᾗ οὐ μόνον αὐτὸν μακαρίζει θ' τω δυνάμενον εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐγκωμιαθέντας. καὶ ταῦτα βασιλεῖς τυγχάνοντας. ὅπ δὴ τοιούτου ἐπαινέτου τετυχήκασιν. ἔστι δὲ αὕτη.

Λιβάνιος Ἰωάννῃ. Δεξάμενός σου τὸν λόγον τὸν πολιὸν καὶ καλὸν, ἀνέγνων ἀνδράσι λόγων καὶ αὐτοῖς δημιουργοῖς, ὧν οὐδεὶς ἦν, ὃς οὐκ ἐπῄδα τε, καὶ ἐβόα, καὶ πάντα ἔδρα τὰ τῶν ἐκπεπληγμένων. ἦθην οὖν, ὅπι τῷ δεικνύναι τὴν τέχνην ἐν δικαστηρίοις πεισθήσῃ τὰς ἐπιδείξεις, καὶ μακαρίζω, σὲ μὲν θ' τω δυνάμενον ἐπαινεῖν. ἐπαινέτου δὲ τοιούτου τετυχηκότας, τόν τε δόντα πατέρα, καὶ τοὺς λαβόντας υἱεῖς τὴν βασιλείαν. καὶ ταῦτα μὲν Λιβάνιος γέγραφε. Πλουτάρχῳ δὲ δοκεῖ τὸ σαφὲς καὶ λεῖον, γνήσιον εἶναι ἀλπικισμόν. θ' τω γάρ φησιν, ἐλάλησαν οἱ

Quòd, non dicam alij (paruum enim id fortaſſe pleriſque videri queat) verùm etiã ipſe Libanius, qui eloquentiæ nomine apud omnes clarus ac celebris eſt, præclari viri Ioannis linguam, ac ſententiarum pulchritudinem, & argumentorum denſitatẽ, ad ſtuporem vſque miratus ſit, argumento eſt ea Epiſtola, in qua non modò eum, qui tanta dicendi facultate præditus ſit, beatũ prædicat: verùm etiam eos, quorum laudes oratione celebrarat, & quidem qui imperatores eſſent, quòd eiuſmodi laudũ ſuarum præconem cõſecuti eſſent. Huius autem Epiſtolæ hoc exemplum eſt.

Libanius Ioanni S. Cùm pulchram tuã & elegantem orationem accepiſſem, viris quibuſdam, qui & ipſi orationum opifices & architecti ſunt, eam legi. Quorum nullus erat, qui non ſaltaret & clamorem ederet, eáque omnia faceret, quæ homines admiratione perculſi & attoniti facere ſolẽt. Ego igitur eo nomine voluptate affectus ſum, quòd ad forenſem operam, in qua artis ſpecimen edis, demõſtratiuum quoque dicendi genus adiungis. Atque & te beatum duco qui ad hunc modum laudare queas, & item eos qui talem laudum ſuarum præconem nacti ſunt, hoc eſt, & patrem, qui imperium dedit, & filios qui

acceperunt. Atque hæc quidem ſcripſit Libanius. Plutarchus autem perſpicuitatē ac facilitatem germanum Atticiſmum eſſe cenſet. Sic enim, inquit ille, locuti ſunt oratores. At verò Leontinus Gorgias primus hunc morbum in forenſes orationes inuexit, vt qui ſublime ac tropicum dicēdi genus amplexus ſit, ac perſpicuitatem labefactarit. Hic porrò morbus, inquit ille, admirandum quoque Platonem attigit. Quamobrem ſi hac in re Plutarcho fides habenda eſt, præclarus ac celebris Ioānes omnes ſuperat, vt qui & Atticum ſe verbis præbuerit, & perſpicuitatem, qualē haud ſcio an alius quiſquam, adhibuerit.

ῥήτορες. Γοργίας δὲ ὁ Λεοντῖνος, πρῶτος τοῦτο νόσον ταύτην εἰς τοὺς πολιτικοὺς λόγους εἰσήγαγε, τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ τροπικὸν ἀσπασάμενος, καὶ τὴν σαφηνείαν λυμηνάμενος. ἤψατο δὲ φησὶν ἡ νόσος αὕτη, καὶ τοῦ θαυμαστοῦ Πλάτωνος. εἰ τοίνυν μὴ, μὴ δὲ ἐν τούτῳ Πλουτάρχῳ πεῖθεσθαι, πλεονεκτεῖ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὁ ἀοίδιμος Ἰωάννης, καὶ κατὰ τὴν φωνὴν ἀττικίζας, καὶ σαφηνείαν, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἕτερος, ἀσπασάμενος.

τραγικὸν.

Euſtathio Presbytero. 43.

Reſurrectionis corporum ſermonem, vt impoſſibilem, ab Ethnicis irrideri dixiſti. Operæpretium eſt igitur, quoniā Scripturas ſacras reiiciunt, ex ratiocinationibus ac demonſtrationibus eiuſmodi ſermonem extruere, qui velut vim afferat, efficiátque, vt quod obſcurum eſt, perſpiciamus. Quapropter ſi ſapientes & eruditi ſunt, quænam Philoſophi dicant, conſiderent. Nam illi corpoream eſſentiam ex quatuor elementis conflatam ac temperatam eſſe aſſerentes, mutabilem hanc eſſe ſtatuunt: quippe cùm elementa facilè inter ſe migrent. Etenim ignis, craſſitiem contrahens, ac deorſum vergens, aër efficitur, aër aqua, aqua terra. Ac rurſum, terra extenuata, in aquam, aqua in aërem, aër in ignem commutatur. Quid igitur incredibile dicimus, cùm corpus hoc, quod nunc maxima ex parte terræ particeps eſt, cùm attenuatur, æthereum ac ſpirituale fieri affirmamus? Reſurgere enim illud dicimus, non cuiuſmodi nunc eſt, ſed in meliorem ſtatum immutatum & exornatum, atque ita, vt labem omnem & corruptionem, ac vitia, tanquam in fornace, depoſuerit. Quocirca ſi ſapiētes & eruditi ſunt, qui hæc conſiderant, incredulitati ſuæ finem conſtituant. Sin autem & literarum expertes, & Dialecticæ exercitationis im-

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. μγ.

Τὸν τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων λόγον ἔφης, ὡς ἀδύνατον, γελᾶσθαι παρ' ἕλλησιν. ἐκοῦ χρὴ ἐπειδὴ τὰς ἱερὰς ἀποκρύπτουσι γραφάς. ἐκ λογισμῶν καὶ ἀποδεικτικῆς τάξεως, ἀναγκαστικὸν κατασκευάσαι λόγον παρασκευάζοντα ἡμᾶς τὸ σαφὲς συνιδεῖν. εἰ μὲν οὖν σοφοὶ εἶεν λογισάσθωσαν, ἃ φασιν οἱ φιλόσοφοι. ἐκεῖνοι γὰρ ἀπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὴν θείαν τοῦ σωματικὴν κεκρᾶσθαι φάσκοντες, τρεπτὴν αὐτὴν ὑποτίθενται, ἀτεραδίως τῶν στοιχείων εἰς ἄλληλα μεταχωρούντων. παχυνόμενον μὲν γὰρ τὸ πῦρ καὶ κάτω βέλτιον, ἀέρα γίνεσθαι. τὸν δὲ ἀέρα, ὕδωρ· τὸ δὲ ὕδωρ, γῆν· καὶ ἀνάπαλιν λεπτυνομένην γῆν, ὕδωρ γίνεσθαι· τὸ δὲ ὕδωρ, ἀέρα· τὸν δὲ ἀέρα, πῦρ· τί τοίνυν ἄπιστον φαμὲν, εἰ τὸ σῶμα τοῦτο τὸ νῦν γῆς πλεῖστον μέτοχον ἐκλεπτυνόμενον, αἰθέριον γίνεσθαι φαμὲν καὶ πνευματικόν. ἀνίστασθαι γὰρ λέγομεν αὐτὸ, οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετακοσμηθέν, καὶ τὴν φθορὰν ἅπασαν καὶ τὰ πάθη, ὥσπερ ἐν χρυσοτηλείῳ ἀποθέμενον. εἰ μὲν οὖν σοφοὶ εἶεν οἱ ταῦτα λογιζόμενοι, παυσάσθωσαν τῆς ἀπιστίας. εἰ δὲ καὶ λόγων ἄμοιροι, καὶ διαλεκτικῆς γυμνασίας ἄπειροι τυγχάνοντες, ἔροιντο, τί ὅτι τοῦτο ἢ τὸ

ἢ τὸ τοιοῦτο δι' ὑποδείγματος βαδιεῖται ὁ λόγος δεικνὺς καὶ τοῖς ἰδιώταις τὴν ἀλήθειαν. φαμὲν γὰρ ἵνα καὶ παχυτέρῳ πρὸς τὴν σαφήνειαν τὸ λεγόμενον χρησώμεθα τῷ παραδείγματι. ὅτι ὥσπερ ἡ χρυσῖτις γῆ λαμβάνουσα μὲν ὕδωρ, πηλὸς γίνεται. πυρὶ δὲ ὁμιλοῦσα χρυσός. καὶ οὐκ ἐπάσχει ἐκεῖνα ἃ πρώην ἔπασχεν, οὕτω καὶ τὸ σῶμα ὁμιλῆσαν τῇ ἀθανασίᾳ, καὶ τῇ ἀφθαρσίᾳ, ἀνάλωτον ἔσται καὶ ἄβατον πᾶσι τοῖς παθεσιν, οἷς νυνὶ εὐάλωτον καθέστηκεν. εἰ δὲ καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὄντος μὴ ὄντος αὐτὸ πεποιηκότος εὐγνωμόνως λογίζονται, οὐδὲ λογισμῶν τοιούτων δεήσονται. ὁ γὰρ μὴ ὂν ποιήσας, πολλῷ μᾶλλον γεγενημένον ἀναστήσει.

periti sint, quærántque quidnam hoc aut eiusmodi sit, per exemplum oratio nostra gradietur, vt rudibus etiam & indoctis veritatem ostendat. Dicimus enim (vt declarandæ huius rei causa crassius exemplũ adhibeamus) quòd quemadmodum auri spuma, si aquam assumat, lutum efficitur, si autem igni admoueatur, aurum, nec iam ea patitur quæ priùs patiebatur: sic etiam corpus, cum immortalitate atque incorruptione versatum, ab omnibus his affectionibus, quibus nũc obnoxium est, prorsus immune ac liberum erit. Quòd si vim quoque ac potentiam illius prudenti animo perpendant, qui ex nihilo corpus in ortum produxit, ne his quidem ratiocinationibus opus habebunt. Nam qui illud ex nihilo effecit, multò magis effectum ad vitam reuocabit.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. μδ.

Zosimo Presbytero. 44.

Εἰ μὴ δυνατὸν ἦν τὰ χρήματα μεθ' ἑαυτὸν ἀποκομίζεσθαι μετὰ σαυτὸν, μάλιστα μὴ ὧδ' οὕτω τίμια ἦν ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε τιμαλφεσάντων ὑποκοτόμενα. πλὴν, ἀλλ' ὅμως ἐδόκει, σκιάν τινα παραμυθίας σοι φέρειν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἀδύνατον, δυνατὸν δὲ ταῦτ' ἀμεῖψαι εἰς ἐλεημοσύνας ἀναλώσαντα, καὶ μάλιστα μηδὲ τῆς εὐπρεπείας δοκούσης εἶναι τῶν πάλαι σκηψεώς σοι προσούσης. ἄμεινον τῆς προαιρέσεως γενέσθαι, ὃ τῆς ἀνάγκης ἐστίν. εἰ δ' ὑβρίλει παρασχεῖν, τί καὶ τὰ τῶν πενήτων ἁρπάζων οὐκ ἐρυθριᾷς.

Si fieri posset, vt opes tuas post discessum è vita tecum asportares, quanquam ne sic quidem pretij cuiusquam essent, vt pote à pretiosissimis alteri⁹ æui diuitiis obscuratæ, tamen vmbram quandam consolationis eæ tibi afferre viderẽtur. Cùm autem id fieri nequeat, possis autem eas, si in eleemosynas insumpseris, in meliores cõmutare, quin tu id facis? præsertim cùm ne filiorum quidem excusatio, quæ honesti cuiusdam prætextus speciẽ præ se fert, tibi suppetat, nimirum id quod necessitatis est, melius eo esse, quod voluntate animíque inductione efficitur. Quòd si largiri non vis, quin tu saltem, pauperum bona rapiens, erubescis?

Πρὸς νηστεύοντας ἀσκητὰς ἄγαν. με.

Ad Monachos ieiuniis immodicè deditos. 45.

Σύμμετρος ἔστω τῆς ἀρετῆς ὁ πόνος, ἵνα μὴ ἄμετρος γένηται τῆς μεταβολῆς ὁ τρόπος.

Virtutis labor moderatus sit: ne immoderatus mutationis modus existat.

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. μϛ.

Athanasio Presbytero. 46.

Εἰπὲ τῷ διενεχθέντι πρὸς σὲ, καὶ τὰ ἑλλήνων πρεσβεύοντι, φήσαντί τε, ὅτι καινήν τινα, καὶ παρὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, εἰσηγήσατο πολιτείαν τὸ εὐαγ-

Dic ad eum qui tecum altercatus est, atque Ethnicorum dogmata profitetur, contendítque Euangelium nouam quandam, atque à veteri consuetudine dissiden-

tem vitæ rationem induxisse: vir sapientissime, illud ignorare videris, improbam consuetudinem nouitate sola comprimi atque extingui solere. Qua de causa Euãgelij quoque Dominus huc venit, ac cæleste vitæ genus inuexit. Et quidem si vt in pristino statu permaneremus, admoneret, nihil noui moliri necesse fuisset. Sin autem idcirco venit, vt ea, quæ minùs rectè constituta erant, reprehenderet, nouis rebus profectò erat opus, vt improbitas quæ inualuerat, frangeretur. Neque enim fieri poterat, vt eadem turpitudine vires obtinente correctio fieret: verùm ei necesse erat, qui vitia emouere ac de medio tollere cupiebat, ea quæ nondum legibus sancita erant, eorum loco, quæ in detrimentum ac perniciem inualuerant, constituere. Quapropter illud potius in contrarium admirationem haud immeritò mouere debuisset, si cùm ad res mutandas huc veniisset, nihil noui legibus suis sanxisset. Oportet enim & legislatorem, & monitorem, ea quæ in rem futura sint, proloqui, nihil omninò curantem, an sententiis nouitatis aliquid insit. Quemadmodũ enim eum, qui minimè conducibilia suadet, odisse ac detestari par est, etiamsi consuetudinis vestigiis hærere videatur: sic eũ qui cum optimis atque vtilissimis consiliis accedit, laudibus ac plausu prosequi conuenit, etiamsi alioqui extra ea, quæ moribus recepta sunt, aliquid consulat. Quocirca si quid quod reprehensionem mereatur, Christi oraculis adiunctum esse perspicis, id ostende: & tibi victoriam cõcedam. Sin autẽ cùm hoc dicere nequeas, morem atque consuetudinem, tanquam firmum quoddam præsidium, retines, apparet te per speciosum consuetudinis prætextum id quod vtile est repudiare. Neque enim graue ac sceleratum est aliquid innouare, cùm vtilitas nouitati adiuncta est. Non enim noxia & vtilia vetustate perpenduntur: verùm id explorandum est, an in antiquioribus rebus vitium inueniatur: ac contrà in recentioribus virtus reperiatur. Tu porrò hac ratione videris existi-

γέλιον, ὅπ, ὦ σοφώτατε, ἀνδρωνεύει ἀγνοεῖν, ὅπ τὴν πονηρὰν συνήθειαν χαμηλότης μόνη παύειν πέφυκε. διὸ καὶ δεῦρο ἐφοίτησεν ὁ τῆς εὐαγγελίου δεσπότης, καὶ πολιτείαν ἔρανῶ προσφόρως εἰσηγήσατο. εἰ μὲν οὖν παρήνει ἐμμένειν τοῖς καθεστηκόσιν, οὐδὲν ἂν ἐχρῆν καινοτομεῖν· εἰ δὲ τοῖς οὐκ ὀρθῶς διακειμένοις παρῆλθεν ὑπομίσων, νεωτέραν ἔδει πραγμάτων, εἰς τὸ τὴν πονηρίαν τὴν κρατήσασαν λυθῆναι. οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν, τῆς αὐτῆς ἀκοσμίας κρατούσης, γενέσθαι τὴν ἐπανόρθωσιν, ἀλλὰ ἀνάγκη τὸν ἐθέλοντα κινῆσαι καὶ ἀφανίσαι τὰ φαῦλα, τὰ μήπω νενομισμένα ἀντὶ τῶν πρότερον ὑπὸ ζημίας κεκρατηκότων καταστῆσαι· ὥστε τοὐναντίον θαυμάζειν εἰκὸς ἦν, εἰ μεταβολῆς ἕνεκα πραγμάτων, δεῦρ' ὑπαφοιτήσας, μηδὲν καινὸν ὑπὲρ τῶν νόμων παρεῖχε· χρῆναι γὰρ προσήκει καὶ τὸν νομοθέτην, καὶ τὸ σύμβουλον, τὰ λυσιτελοῦντα φαίνεσθαι φράζοντα μηδαμῶς ἐπολογιζόμενον, εἰ καινότητός τι προσθήσει ταῖς γνώμαις. ὡσαύτως γὰρ τὸν τὰ μὴ λυσιτελῆ πείθοντα μισεῖν ἄξιον, κἂν δοκῇ τοῖς ἔθεσιν ἀκολουθεῖν, ὅτω τὸν μετὰ τοῦ βελτίονος παρόντα δίκαιον κρολεῖν, κἂν ἔξω τῶν καθεστηκότων παρανοίᾳ. εἰ μὲν οὖν βλάβῃ ἐνορᾷς τοῖς χρησμοῖς σωθῆναι, δείκνυε, καὶ τῷ νικῶσαν σοὶ προσχωρήσω. εἰ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔχων λέγειν, ὥσπερ ἰσχυροῦ τινὸς ἀντέχῃ τοῦ ἔθους, ὃ λανθάνεις τῇ τῶν νενομισμένων εὐσεβείᾳ τὸ συμφέρον παρανόμως. οὐ γὰρ δεινὸν καινοτομεῖν εἰ τοῦ λυσιτελοῦντος ἡ μέλις τῷ καινῷ προσείη· οὐ γὰρ χρόνῳ κρίνεται τὰ βλαβερὰ καὶ τὰ μή· ἀλλ' εἰ εὑρεθείη μὲν ἐν τοῖς προσθυτέροις τῶν πραγμάτων κακία, εὑρεθείη δὲ ἐν τοῖς νεωτέροις ἀρετή, ἔοικας δὲ σὺ νομίζειν τῷ ἐν νέας ἡλικίας ἐν χαμαιτυπείοις καλινδουμένῳ, μὴ δεῖν τὸν περὶ σωφροσύνης καταπαρῆναι λόγον, μηδὲ τῷ ἀνδροφόνῳ τὸν περὶ

ὁπλι-

ὑπεκείας· εἰ γὰρ ἐκείνων ἕκαστος τῷ συνήθειαν τῶ πρέποντος ἐφεπιμήσειεν, μυρίοις ἑαυτὸν περιπείρη κακοῖς.

mare, huic, qui à iuuenili ætate semper in lustris & prostibulis sese volutauit, sermonem de pudicitia minimè inserendum esse: nec sicario, de mãsuetudine ac morum lenitate. Nam si quisque illorum consuetudinem honestati anteponat, sexcentis malis seipsum inuoluet atque transfiget.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. μζ.

Οὐ τὸ καλεῖσθαι ἁπλῶς πρωτότοκον, ὦ φιλέρασθε, ὡς ἠγῇ, παρεχώρησε τῷ Ιακὼβ ὁ Ησαῦ, ἀλλὰ τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα, τὸ τῇ ἀρετῇ μάλιστα, καὶ ὃ τῇ πρεσβυγενείᾳ χρεωστούμενον. ἐπειδὴ γὰρ τῷ πρωτοτόκῳ, ἢ τῷ πρεσβυτάτῳ, καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἱερωσύνη, καὶ τὸ πατριαρχικὸν ἐχρεωστεῖτο ἀξίωμα, καὶ ὁ νόμος ὁ τῆς πρεσβυγενείας ὅπερ τῷ ἀρχὴν αὐτὸν καλεῖ, ἔρημος δὲ ἦν ὅτος ἀρετῆς, εἰς τοιαύτην ἀνάγκην κατέστη, ὥστε καὶ ἑκὼν πωλῆσαι, ὅπερ. καὶ ἄκων ἀφαιρεθῆναι δίκαιος ἦν.

Timotheo Lectori. 47.

Non hoc duntaxat Esau Iacobo concessit, quemadmodum existimas, vt primogenitus vocaretur: verùm Patriarchicam dignitatem, quæ virtuti potissimùm ac non primogenituræ debebatur. Quoniam enim primogenito, vel omnium natu maximo, & regnum, & sacerdotium, & Patriarchica dignitas debebatur, atque primigeniorum lex eum ad principatum vocabat, virtute porrò iste vacuus erat, idcirco in eam necessitatem redactus est, vt etiam sua sponte id venderet, quo etiam inuitus spoliari merebatur. *Gen.25.*

Τῷ αὐτῷ. μη.

Καὶ αὐτὸ τοῦτο, ὃ ἔφης, ὦτὰν, συνίστησιν ἀληθὲς ὄν, τὸ πρώην σοι παρ ἐμοῦ γραφέν· ἐπειδὴ γὰρ ἐπελύπησε τὴν πατρῴαν εὐνὴν ὁ Ρουβὴμ, διὰ τοῦτο οὔτε βασιλείας, οὔτε ἱερωσύνης ἠξιώθη, καίτοι πρωτότοκος ὢν, ἀλλ' ὁ μὲν Λευὶ τρίτος ὢν, οὐ μόνον διὰ τὸ ἐπαγγείλασθαι τὸν πατέρα δεκάτην ἀφιερώσειν· κατέταξεν γὰρ ἀριθμούμενος δέκατος ἦν, ἄνωθεν δὲ εἰ ἠριθμήθη, εἰς τοὺς οἰκετῶν παιδίσκων ἦν ἐλήλυθε, ἀλλὰ καὶ δι' ὁσιότητα, καὶ τὸ συγγενικῶν αἱμάτων διὰ τὴν εἰς τὸ θεῖον τιμὴν, τὰς χεῖρας ἐμπλήσας ἱερωσύνης ἠξιώθη, ὃν καὶ θαυμάζων ὁ Μωϋσῆς ἐν ταῖς εὐλογίαις ἔλεγεν, ὁ λέγων τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ οὐχ ἑώρακά σε, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω, ἐφύλαξε τὰ λόγια κυρίου· ὁ δὲ Ιούδας τέταρτος ὢν, διὰ τὴν ἀδέκαστον κρίσιν, καὶ τὴν ὀρθὴν ψῆφον, βασιλείας ἠξιώθη. ἐπειδὴ γὰρ πολλοὶ τὰ οἰκεῖα κρύπτοντες πλημμελήματα ἑτέρους

Eidem. 48.

Hoc quoque ipsum, quod abs te commemoratum est, id quod nuper ad te scripsi, verum esse confirmat. Quoniam enim Ruben in paternum lectum rabido quodam furore insilierat, propterea, nec Regnum, nec Sacerdotium, tametsi alioqui natu primus esset, consecutus est: verùm Leui, qui tertius erat, non modò quia pater decimam consecraturum se esse promiserat (nam si ab inferiore parte numeretur, decimus erat: si autem à superiore numeratus fuisset, vnus ex ancillarum filiis inuentus esset) verùm etiam ob pietatem & sanctitatem, & quia diuini honoris causa cognatorum sanguine manus impleuerat, Sacerdotio donatus est. Quem etiam Moses in benedictionibus admirans, his verbis vtebatur: Qui dicit patri aut matri, Non vidi vos, & fratres suos non agnouit, ille Domini mandata custodiuit. At verò Iudas, qui quartus erat, propter integrum iudicium, ac rectam sententiam, regiam dignitatem obtinuit. Quoniam enim ple- *Gen.49.* *Exod.32.* *Deut.33.*

rique, delicta sua occultantes, alios condemnant, hic autem seipsum condemnauit, eámque, quæ stuprum admisisse credebatur, supplicio & cruciatu liberauit, ob eam causam haud iniuria regiam dignitatem est assecutus. Etenim qui ex Leui ortum trahebant, Sacerdotij munere fungebantur: qui autem à Iuda genus ducebant, regnum gerebant, non tam sortitò ac fortuitu, quàm in virtutis præmium, istud capientes. Quamobrem cùm quidam in deserto, qui à Ruben genus traxerant, séque, quòd à primogenito oriundi essent, sacerdotio dignos esse iudicarent, furore quodam perciti, in eos qui diuino cultui consecrati erant, impetum fecissent: Mosem videlicet arbitrati, fauore ductum, fratri, & nepotibus suis sacerdotij dignitatem prodidisse: tùm verò fulminibus ac tonitruis cælitus petiti atque confecti sunt: vi nimirum vltrice sacerdotio honorem non primigeniorum iuri, sed virtuti confirmãte atque asserente.

Gen.38.

Num.16.

καταδικάζουσιν, οὗτος δὲ ἑαυτοῦ μὴν κατεψηφίσατο, τῷ δὲ πεπορνεῦσθαι νομισθεῖσαν ἀπήλλαξε τῆς τιμωρίας, διὰ τοῦτ' εἰκότως τῆς βασιλείας ἠξιώθη. ἱερᾶντο γὰρ οἱ ἐκ Λευΐ, ἐβασίλευον δὲ οἱ ἐξ Ἰούδα, ἃ κατὰ ἀποκλήρωσιν, ἀλλ' ἀρετῆς γέρας εἰληφότες. ὅτε γοῦν τινὲς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκ τοῦ Ρουβὴμ καταγόμενοι, καὶ νομίζοντες ἱερωσύνης ἄξιοι εἶναι, διὰ τὸ τῶ πρωτοτόκῳ εἶναι ἀπόγονοι καὶ τῶν ἱερωμένων ἐμάνησαν, Μωσέα νομίσαντες καὶ χάριν τῷ τε ἀδελφῷ τοῖς τε ἀδελφιδοῖς τὴν ἱερωσύνην περιπεπωκέναι, τότε δὴ σκηπτοῖς καὶ κεραυνοῖς οὐρανόθεν κατετοξεύοντο τῆς δίκης ἃ τῇ πρεσβυγενείᾳ, ἀλλὰ τῇ ἀρετῇ τὸ τῆς ἱερωσύνης γέρας βεβαίουσης.

Eidem. 49.

Ne Ioseph quidem, vir optime, gratia & fauore regnum consecutus est. Multis enim virtutibus, etiam cùm adhuc adolescẽs esset, ornatus & instructus erat. Eóque nomine pater quoque ipsum præ cæteris filiis amabat. Quoniam autem eum fraterna inuidia flagrare perspiciebat, vt eorũ liuori mederetur, amoris causam afferebat, eum nimirum non ex pueri virtute nasci asserens, verùm quòd eum postremũ in lucem edidisset. Quòd autem hoc patris causificatio ac prætextus esset, id agentis, vt incẽsam aduersus eum inuidiam extingueret (hac enim inflammati nefarium etiam ipsi crimen affinxerunt) hinc liquidò constat. Nam si hac de causa patri charus erat, quòd tardè progenitus fuisset, Bẽiamin, qui tardiùs in lucem prodierat, maiorem patris amorem ac beneuolentiam obtinere debuisset. Verùm, vt à me dictum est, sapientissimum patris prætextum Moses insinuauit. Nam quòd eximiis virtutũ dotibus etiamnum adolescens floreret, &

Gene. 37.

Gen.35.

Τῷ αὐτῷ. μθ.

Οὐδὲ ὁ Ἰωσὴφ, ὦ βέλτιστε, καὶ χάριν βασιλείας ἠξιώθη. πολλαῖς γὰρ ἀρεταῖς καὶ ἔτι μειρακίου ὢν κόσμα. διὸ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν ἠγάπα παρὰ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ υἱεῖς. ἐπειδὴ δὲ ἐώρα αὐτὸν φθονούμενον, θεραπεύων ἐκείνων τὸν φθόνον, τῆς ἀγάπης τῷ ἐπιόντι ἔλεγεν, οὐκ ἐκ τῆς τοῦ παιδὸς πίστεσθαι ἀρετῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς τελευταίας γονῆς. ὅπερ δὲ τοῦτο σκῆψις ἦν τοῦ πατρὸς, βεβληθέντος σβέσαι τὸν πυρσευόμενον κατ' αὐτοῦ φθόνον, ἐκ τούτου γὰρ ἐπισωρευόμενοι καὶ ψόγον πονηρὸν ἔπλασαν κατ' αὐτοῦ, δῆλον ἐκεῖθεν. εἰ γὰρ διὰ τοῦτο ἠγαπᾶτο, ὅτι ὀψιγόνος ἦν, ὁ ὀψιγονώτερος, Βενιαμὶν δὲ οὗτος ἦν, δίκαιος ἦν μᾶλλον ἀγαπηθῆναι· ἀλλ' ὡς ἔφην τὴν σοφωτάτην τοῦ πατρὸς σκῆψιν ὁ Μωσῆς εἰσηγήσατο. ὅτι γὰρ ἐξαιρετοῖς ἀρεταῖς, καὶ ἔτι μειρακίου ὢν, κόσμα, ἔδειξε καὶ ἡ νεότης, καὶ ἅλλη πᾶσα ἡλικία, οὐ τὰς ἐξ ἀρχῆς ἀρετὰς

ἀρετὰς ἀπολέσασα, ἀλλὰ καὶ αὐξήσασα, καὶ συνηθᾶν παρασκευάσασα. ποία γὰρ ἀρετὴ οὐκ ἐγερθη; ἐπρώθη δεύτερον, ἀλλ' οὐκ ἀπώλεσε τὴν εὐγένειαν. ἠγαπήθη παρὰ τοῦ δεσπότου ἀφ' προπων κοσμιότητα· καὶ οὐκ ἐπήρεν αὐτὸν τοῦτο εἰς ἀλαζονείαν. ἐφιλήθη παρὰ τῆς δεσποίνης, καὶ ὁ θρόδωκε τὴν σωφροσύνην· ἐσυκοφαντήθη, καὶ ἤνεγκε γενναίως. δεσμώτης ἐγένετο, καὶ οὐκ ἀπέπεσε τῷ φρονήματι. ὅτι σοφίας ἀνεκηρύχθη. ἡ ἑρμηνεία γὰρ τοῦ ἐνυπνίου εἰς ἔργον ἦλθε· καὶ ἀμελήθεις παρὰ τοῦ βασιλικῶν δούλων, οὐκ ἐδυσχέρανεν. ἐβασίλευσε, καὶ μετρίως ἤνεγκε τὴν συκοφαντήσασαν, δίκας μὴ ἀπαιτήσας· τοὺς ἀδελφοὺς ὑποχειρίους ἔσχε, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἠμύατο ὡς ἐχθροὺς, καίτοι ἀγνοούμενος, ἀλλὰ καὶ ὡς εὐεργέτας ἠμείψατο· τὴν ἀρχὴν τὴν ἀγυπτιακὴν διεῖπε· καὶ ὅτι σοφίᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ ἀνεκηρύχθη, καὶ ἀφ' πασῶν τοῦ ἡλικιῶν προσωπα προσώποις συνῆπτε· μηδεὶς τοίνυν τοῦ ἐν συμφοραῖς καταπιπτέτω, ἀντυρεόθω δὲ ἀστέρμα καλοκἀγαθίας, καὶ πάντως ἢ ἐνταῦθα, ἢ ἐκεῖσε ἀναλάμψει.

ἐμφυτευσω.

iuuentus,& reliqua ætas planum fecit, vt quæ virtutes eas,quibus ab initio præditus erat,haudquaquam extinxerit, verùm potius nouis incrementis cumularit, atque, vt simul pubescerent,effecerit. Quodnam enim virtutis genus est, quo non redimitus atque coronatus fuerit? Semel & iterũ venditus est:at propterea nobilitatem minimè amisit. A Domino suo propter morum honestatem dilectus est: nec tamen hoc eum in arrogantiam extulit. Domina ipsius amore flagrauit: nec tamen pudicitiam suam prodidit. Calumniis appetitus est:atque id forti animo tulit. In vincula coniectus est: nec tamen animo consternatus est. Sapientiæ nomine prædicatus est (siquidem somniorum interpretatio in opus prodiit:) & tamen à regiis seruis neglectus,molesto & acerbo animo id minimè tulit.Regnum gessit, & mulieris, quæ calumniam in eum struxerat,scelus æquo ac moderato animo tulit,nec pœnam vllã ab ea expetiuit. Fratres in potestate habuit:ac non modò eos,vt hostes, minimè vltus est,idque cùm ipsis ignotus esset, verùm etiam vt de se præclarè meritis vicem rependit. Ægypti imperium administrauit:atque ob sapientiam ac morum facilitatem mirificis laudibus in cælum ferebatur,ac per omnes ætates trophæa trophæis copulabat.Quæ cùm ita sint, nemo in rebus acerbis & calamitosis animum deijciat: verùm probitatis semen foueat atque excolat: atque omnino, vel in hac vita,vel in altera, effulgebit.

Gen. 37.
Gen. 39.
Gen. 40.
Gen. 42.
Gen. 41.
47.

Ἰωάννῃ Διακόνῳ. ν.

Τῶν τοῦ θράσους δεσπότου καὶ σοφοῦ διδασκάλου αὐχούντων εἶναι δούλων καὶ φοιτητῶν, καὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης λειτουργίαν κεκληρῶσθαι σεμνοπρεπῶν· τινὲς μὲν εἰς τυραννίδα ἀπερείσαντο τὸ πρᾶγμα· τινὲς δὲ εἰς πλεονεξίαν· τινὲς δὲ εἰς τρυφήν. καὶ ἄλλοι μὲν εἰς τὸ καὶ ἑαυτοὺς, καὶ φίλους ἀγνοεῖσθαι· ἄλλοι δὲ εἰς τὸ ἐχθροὺς ἀμύνασθαι. εἰσὶ δὲ οἱ τοὺς μὲν κοσμίως ζῶντας ἀπελαύνουσι, τοὺς δ' ἐπὶ τοῖς αἰσχίστοις ἁλισκομένους,

ἀπελαύνουσι.

Ioanni Diacono. 50.

Eorum, qui mansueti ac facilis Domini, sapientísque magistri seruos ac discipulos esse iactant,sacerdotiíque munus & officium sibi obtigisse gloriantur, quidam hac re ad tyrannidem abutuntur: quidam ad quæstum & opes comparandas: quidã ad luxum & delicias. Atque alij quidem ad hoc, vt & seipsos, & amicos ignorent: alij autem,vt hostes suos vlciscantur:Nonnulli etiam eos, qui probè atque honestè viuunt submoueant: eos autem, qui in tur-

piſſimis flagitiis deprehenſi ſunt, ad altiorem quoque dignitatis gradum prouehãt. Quòd ſi Euſebius, vt ad me ſcripſiſti, omnium in vnum collecta vitia exprimens, atque & eos, quos minimè oportet in ſacrum ordinem allegens, & quæſtui ſtudẽs, & delictis ac voluptatibus indulgens, & ſeipſum atque amicos ignorans, & hoſtes vlciſcens, & ſacerdotij dignitate ad tyrannidem abutens, nulla omnino virtutis dote coornatus eſt: (nam ij, qui ea, quæ à me commemorata ſunt, perpetrant, quibuſdam haud dubiè virtutibus inſtructi ſunt) id tibi haud mirum videatur. Nam quia nec per ſeipſum, id quod officij ratio poſcit, perſpicit, nec cuiuſquam monitis atque conſilio vti ſuſtinet, eò improbitatis prouolutus eſt, vt eos etiam, qui omni virtutis genere florent, & Apoſtolicam vitam ducũt, ac Diſcipulorum Saluatoris notas retinent (ſunt enim, ſunt inquam, qui ita viuant: etiamſi nonnulli millies repugnent, omnésque in vitium prolapſos eſſe affirmant) non modò laudet atque imitetur, verùm etiam vituperet & eiiciat. Nam quia illorum ij vitæ rationem vitæ ſuæ reprehenſionem eſſe exiſtimant, improbitatem ſuam iis accuſandis obtecturum ſe arbitratur. Quamobrem ne propterea ſegniorem ac languidiorem te præbeas. Conſentaneas enim ille ſuis peccatis pœnas luet.

καὶ μείζονος βαθμοῦ ἀξιῶσαι. εἰ δὲ Εὐσέβιος ὡς γεγράφηκας τὰ πάντων ὁμοῦ ἐλαττώματα ἀπομαξάμενος, καὶ ἐγκρίνων μηδὲ ὃς οὐ χρὴ, χρηματιζόμενος δὲ καὶ πυφῶν, καὶ ἑαυτὸν καὶ φίλους ἀγνοῶν, ἐχθρούς τε ἀμυνόμενος, καὶ εἰς τυραννίδα τῇ ἱερωσύνῃ ἀποχρώμενος, οὐδενὶ πλεονεκτήματι κεκόσμηται, οἱ γὰρ τὰ εἰρημένα δρῶντες, καὶ κατορθώμασί τισι πάντως εἰσὶ κεκοσμημένοι, μὴ θαυμάσῃς. τὸ γὰρ μήτε ἀφ' ἑαυτοῦ συνορᾶν τὸ δέον, μήτε συμβουλεύοντος ἀνέχεσθαι, εἰς τοιαύτην ἐξώκειλε κακίαν, ὃς γε καὶ τοὺς πάσῃ ἀρετῇ κομῶντας, καὶ κατὰ τὸν ἀποστολικὸν ζῶντας βίον, καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ σωτῆρος ἀφασώζοντας τὸν χαρακτῆρα. εἰσὶ γὰρ εἰσὶ, κἂν μυριάκις τινὲς μάχωνται, πάντας εἰς κακίαν σκεπτικὴν ἀβεβαιούμενοι, οὐ μόνον οὐκ ἀποδέχεται, οὐδὲ ζηλοῖ, ἀλλὰ καὶ κακίζει, καὶ ἐξοργακίζει. ἔλεγχον γὰρ τοῦ οἰκείου βίου τὴν ἐκείνων πολιτείαν ἡγούμενος, ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκείνους ἀπᾴδειν, τὴν οἰκείαν κακίαν ὠφελεῖν οἴεται. μὴ τοίνυν ὀλιγώρει. ἀναλογοῦσαν γὰρ τοῖς πλάσμασι τὴν τιμωρίαν ὑφέξει.

Hermogeni Epiſcopo. 51.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. να'

Synceris amicis, atque ob ſummam virtutem amicitias amplexantibus nunquam carebis, quamdiu talis fueris, qualis nunc es. callidum enim ac peritum hujus rei venatorem te præbes, vt qui pro retibus mores habeas. His igitur vtere: atque omnes quibus virtus curæ eſt, amicum te habituri ſunt.

Φίλων γνησίων καὶ δι' ἄκραν ἀρετὴν τὰς φιλίας ἀσπαζομένων ἔρημος οὐκ ἂν εἴης ἕως ἂν εἴης τοιοῦτος, οἷός περ εἶ. δεινὸς γὰρ εἶ θηρατὴς τοῦ πράγματος ἀντὶ ἀρκύων ἔχων τοὺς τρόπους. χρῶ τοίνυν αὐτοῖς καὶ πάντες, οἷς ἀρετῆς λόγος, ἕξουσί σε φίλον.

Theodoſio Epiſcopo. 52.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. νβ'

Diuina quædam res eſt ſacerdotium, ac rerum omnium præſtantiſſima. In illud

Θεῖον μέν τοι χρῆμα ἡ ἱερωσύνη. καὶ τῶν ὄντων ἁπάντων τὸ τιμιώτατον. ὑβρί-

ὑβρίζουσι δὲ εἰς αὐτὸν μάλιστα πάντων οἱ κακῶς αὐτὸν μεταχειριζόμενοι, ὃς ἔδει σφᾶς πάντα πάντως ὀκνεῖν ἐᾶσαι, ἵνα μὴ οἱ ἀνόητοι τὰ τοῦ κακῶς αὐτὸν μεπόντων ἐγκλήματα εἰς αὐτὸν τρέπειν τολμῴεν. τοῦ γὰρ καθυβριζόντων αὐτὸν ἀφέλωνται, εἰς αὐτὸν τρέπουσι τὰς αἰτίας, ἂν ἔτι ἐᾶσαι καὶ ἐκδικίας τυχεῖν, ὡς παρανομούμενον παρὰ ἀνδρῶν μιαρῶν, οἷς οὐ θέμις αὐτῆς ἅπτεσθαι. εἰ γὰρ ὅτι τοῦ κοσμικῶν ἀρχῶν, ἄλλο μὲν τοί ἐστι τὸ πρᾶγμα, ἄλλος δὲ ὁ δεόντως αὐτὸ μεπών. ὁ τῆς ἀρχῆς τὸν οἰκείαν ἐχούσης τάξιν τε καὶ ἀξίαν, ὁ παροινήσας εἰς αὐτὸν δίκην δίδωσι τῷ ἐχάτῳ, δι' ἣν αἰτίαν ὅτι τῆς ἱερωσύνης συγχέουσι τὰ πράγματα. οἱ τὰ τοῦ οὐ δεόντως αὐτὸν μετάχειριζόμενοι ἁμαρτήματα εἰς αὐτὸν ἀναφέρειν πειρῶνται. ἀνέθωσαν οὖν οἱ δι' Εὐσέβιον καὶ Ζώσιμον, Παλλάδιόν τε, καὶ Μάρωνα τὸν ἱερωσύνην ἐξευτελίζοντες, καὶ μὴ καθ' ἑαυτοῦ τὸ τῆς δίκης ξίφος ἀκονάτωσαν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν εἰ φιλοσοφεῖν ὀκνήσουσι, κακιζέτωσαν ὡς ἀλάστορας, καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἐχθρούς. ταύτην δὲ ἀνυμνείτωσαν καὶ στεφανούτωσαν, ὡς θρυτανεύουσαν πᾶσι τὰ πρέποντα. δι' αὐτῆς γὰρ καὶ ἀναγεννώμεθα, καὶ τοῦ θείων μετέχομεν μυστηρίων, ὧν ἄνευ, τοῦ ὑρανίων μετασχεῖν οὐκ οἷόν τε γεγονέναι, καὶ τοὺς ἀψευδεῖς τῆς ἀληθείας χρησμούς, ποτὲ μὲν λεγούσης, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανῶν· ποτὲ δέ, ἐὰν μή τις φάγῃ μου τὸν σάρκα, καὶ πίῃ μου τὸ αἷμα, οὐκ ἔχει μέρος μετ' ἐμοῦ. εἰ τοίνυν ἄνευ τούτων οὐχ οἷόντε τῆς θείας ἀξιωθῆναι λήξεως, ταῦτα δὲ δι' οὐδενὸς ἐπέρουν τῆς ἱερωσύνης ὅπη τελεῖται, πῶς ὅτι πινὰ αὐτῆς καταφρονοῦντα μὴ εἰς τὰ θεῖα παροινῆσαι καὶ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς καταφρονῆσαι. ὀκνεῖν ἵνα μὴ ταῦτα γένηται τὸν μὲν σκηπτιάζωμεν, τοὺς δὲ ἀναξίως αὐτὸν με-

autem ij omnium maximè contumelioſi ſunt, qui malè illud ac ſceleratè adminiſtrant. Quos etiam ſacerdotio fungi omnino non oportebat, ne ſtulti atque amẽtes homines, eorum qui improbè ac flagitioſè id muneris gerunt, crimina in ſacerdotium conuertere auderẽt. Siquidem ijs, qui contumelia illud afficiunt, omiſſis, culpam in illud conferunt: cùm contrà ipſũ vltionem cõſequi par eſſet, vt pote ab impuris & ſceleſtis hominibus, quibúſque illud attingere nefas eſt, indignè ac petulanter exagitatum. Nam cùm in mundanis imperiis ac præfecturis aliud eſt ipſa res, aliud is, qui non vt conuenit, eam tractat, imperióque ordinem ſuum ac dignitatem obtinente, is qui contumeliam ipſi intulit, extremo ſupplicio afficitur, quidnam cauſæ eſt, quamobrem in ſacerdotio res confundunt, eorúmque, qui non, vt officij ratio poſtulat, illud adminiſtrant, ſcelera in illud conferre nituntur? Quãobrem deſinant ij, qui ob Euſebium, & Zoſimum, & Palladium, & Maronem ſacerdotium paruipendunt, nec vindicem Dei gladium in ſeipſos acuant: verùm illos quidem, ſi ſapienter ſe gerere non ſuſtinent, vt impios & execrandos homines, ac pietatis & virtutis hoſtes inſectentur: ſacerdotium autem laudibus efferant, & corona donent, vt quod omnibus, quæ cõgrua ſunt, tribuat. Illius enim opera, & regeneramur, & diuinorum myſteriorum participes efficimur: quibus ſublatis nemo cæleſtia præmia conſequi poteſt: quemadmodum ex ipſius veritatis oraculis ab omni mendacio alienis conſtat, primò quidẽ his verbis vtentis, Niſi quis regeneratus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorum: nunc autem, Niſi quis manducauerit carnem meam, & biberit ſanguinem meum, non habebit partem mecum. Quocirca ſi his remotis ſempiternam ſedem conſequi non poſſumus, hæc autem non alia ratione quàm per ſacerdotium perficiuntur, qui tandem fieri poteſt, quin is qui illud contemnit, contumeliam rebus diuinis inferat, ani-

mámque ipse suam aspernetur? Ac proinde, ne hæc contingant, sacerdotium diuinam quandam rem esse existimemus: eos autem, qui indignè illud obeunt, lachrymis prosequamur, nec eorum errata, ei cui vindicta debetur, ascribamus.

περιορμῶντες δακρύωμεν, καὶ μὴ τὰ τούτων πλημμελήματα τῇ ἐκδικηθῆναι ὀφειλούσῃ ἐπιγράφωμεν.

Hieraci Presbytero. 53.

Mulieres eæ, quæ muliebres morbos occultare nequeunt, si formosæ sunt atque opibus circunfluunt, splendidis ac summi pretij lapillis auro intextis gloriãtur: si autem deformes & inopes, fucis quibusdam & oculorum pigmentis, ascititiam pulchritudinem comminiscuntur. Quæ autem honestatis ac pudicitiæ existimationem habere cupiunt, naturæ quidem pulchritudine contentæ sunt: eam autem in melius excolere non repudiant. At verò eæ, quæ verè pudicæ sunt, in animæ cura studium omne suum positum habentes, corpus quidem, vt animæ organum, mediocriter curare minimè defugiunt: at ipsum exornare ac delinire haud quaquam dignantur (ne quod natura seruum est, aduersus animam, cui principatus attributus est, impudenter insurgat) verùm illud ordinem suum agnoscere docent, nec libidinis igniculum ac materiã, tanquam escam, proponunt. Quin potius ignis huiusce materias, quoad eius fieri potest, eximunt. Quo in genere, commemorandam, ac memoria dignam historiam à quodam viro minimè mendaci accepi: quam etiam vxori tuæ narrare operę pretium esse existimaui. Cùm aliquando iuuenis quidam ad libidinem propensus, ac mulierum seruus, pulcherrimam virginem conspexisset, eiúsque amore captus fuisset, atque, quò cupiditate sua frueretur, nullam non machinam mouisset, illa principij quidem eius postulatum repudiauit. Nam & nobilis, & casta erat, séque & animum & corpus ab omni libidine intactum seruaturam esse Christo promiserat. Vt autem certior facta est, eum propterea furore ac rabie præcipitem agi, rationem excogitauit, per quam & pudici-

Ἱεράκι πρεσβυτέρῳ. μγ.

Τῶν γυναικῶν αἱ μὲν μὴ καρτεροῦσαι κρύψαι τὰς γυναικείας νόσους, εἰ μὲν εὔμορφοι εἶεν, καὶ πλούτῳ κομῶσαι, λίθων πλημφεγγάτων αὐγαῖς πρὸς χρυσὸν κεκραμένοις ἐναβρύονται. εἰ δὲ καὶ δύσμορφοι καὶ πενιχραί, χείσμασι καὶ ὑπογραφαῖς ὀφθαλμῶν τὸ ὀπίκτητον σοφίζονται κάλλος. αἱ δὲ σεμνότητος δόξαν ἔχειν βουλόμεναι, τῷ αὐτοφυεῖ μὲν ἀρκοῦνται κάλλει, ἀσκεῖν δ' αὐτὸ ὅπῃ τὸ βέλτιον οὐ προσκυτοῦνται. αἱ δ' ὄντως σώφρονες περὶ τιμὴν τῆς ψυχῆς ὀπιμέλειαν πᾶσαν αὐτῶν ἔχουσαι, θεραπεύειν ἔχουσι μὲν μετρίως τὸ σῶμα ὡς ὄργανον τῆς ψυχῆς ὑ παραιτοῦνται· κοσμεῖν δ' αὐτὸ καὶ ἐναβρύειν, ὑ καταξιοῦσιν, ἵνα μὴ φύσει δοῦλον ὑπάρχον, τῆς τιμὴ ἡγεμονίαν ἐμπεπιστευμένης ψυχῆς καταθρασύνηται, ἀλλὰ παιδεύουσιν αὐτὸ τιμὴ οἰκείαν ὀπιγινώσκειν τάξιν, ὑδ' ὑπέκκαυμα καὶ ἀσελγείας ὑποθέσιν αὐτὸ καθάπερ δέλεαρ προτιθέασιν. ἀλλὰ καὶ τὰς τῷ πυρὸς τούτου ὡς ἐνδέχεται, ὑπεξαίρουσιν ὕλας. ἤκουσα τοίνυν παρά τινος φιλαλήθους ἀνδρὸς διήγημα λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, ὃ καὶ τῇ σῇ γυναικὶ δηλῶσαι ἐδικαίωσα. ὅτι ποτὲ νεανίσκῳ καταφερῶς καὶ γυναικοδούλῳ ἐρασκότος εὐειδεστάτην παρθένον, καὶ κατακράτος ἀλόντος, καὶ πᾶσαν μηχανὴν κεκινηκότος ὥστ' ἐπολαῦσαι τῆς ὀπιθυμίας, ἐκείνη παρὰ μὲν τὴν ἀρχὴν ἀπηνόρευσεν. ἦν γὰρ καὶ εὐγενὴς, καὶ σώφρων, καὶ ἀνέπαφον καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα διατηρεῖν τῷ Χριστῷ ἐπηγγελμένη. ὡς δ' ἤκουσεν αὐτὸν τὰ μαινομένων δρᾶν καὶ λυττᾶν, εὗρε μηχανὴν, δι' ἧς καὶ αὐτὴ

ἀκέ-

ἀχέραιος ἀφ' ὑπηρθείη, καὶ εἰς σβέσαι τὸ πῦρ. ἀποκεκαμμένη γὰρ, μᾶλλον δὲ πᾶσαν τὴν περιττὴν ξυρήσασα τὴν εὐκοσμίαν, καὶ ἀποδοῦσα ὕδατι μεμιγμένη τὸ πρόσωπον χρίσασα, ἐκέλευσεν ἐκεῖνον πρὸς αὐτὴν εἰσελθεῖν. εἶτα εἰσελθόντα ἔφη. ταύτης τῆς ἀκοσμίας ἐρᾷς; ὁ δὲ ὥσπερ ἐκ μανίας ἀνενεγκών, καὶ μόνον ἔσβεσε τῆς ἐπιθυμίας τὸ πῦρ, ἀλλὰ καὶ σωφροσύνης γέγονε θερμὸς ἐραστής. συμβουλεύεται τοίνυν καὶ αὐτός. ἄμεινον γὰρ τῶν μελλόντων κακῶν ἀποτροπὴν εὑρεῖν, ἢ τῶν ἤδη γεγενημένων δίκην λαβεῖν. μὴ κόσμῳ ἐπεισάκτῳ χρῆσθαι. μηδὲ τῷ πυρὶ τῷ ἐμφύτῳ, τὴν ἀπὸ τοῦ καλλωπισμοῦ προσπέφυκεν ὕλην, ἵνα μὴ πλωμάτων ἐξαισίων πρόξενοι γένωνται.

Ἀπολλωνίῳ. νδ.

Ὥσπερ οἱ Ἀπόστολοι ἀνδρείᾳ καὶ μεγαλοψυχίᾳ φραξάμενοι, καὶ τῇ θείᾳ συμμαχίᾳ θωρακισθέντες, τοσούτοις πολέμοις συρραγέντες ἀρκοῦζαν εἶχον παράκλησιν τὴν τῶν ἀγώνων εὐπρέπειαν. οὐ γὰρ ἐπὶ οἰκείᾳ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς δεσποτικῆς δόξης ἔπασχον, ἃ καὶ ἔπασχον. διὸ οὐδὲ φθόνος ὁ τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ ἐπῳδίνων αὐτοὺς ἠδίκησεν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὅταν μὴ δι' οἰκείαν σκαιότητα, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην πάσχωμεν, ἀλύειν οὐκ ὀφείλομεν. ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν πρὸς κόσμον, καὶ πρὸς τῶν μελλόντων στεφάνων, ἡ τῶν ἀγώνων εὐπρόθεσις.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. νε.

Χρὴ, ὦ φίλε, καὶ πρὸς πολεμίους ἱκετεύοντας ἀνένδεκτον. ὁ γὰρ μὴ ἀνενδόμυος, ἀλλ' ἀνθρώπους ἱκέτας τὰς τῆς ἀνάγκης ἀφιέντας φωνὰς, καὶ μηκέτι ἐκ τοῦ ἴσου μαχομένους πιμπρούμενος, καὶ μήτε οἴκτῳ καταιδέσας τὸν θυμὸν, μήτε ὑπὸ τὸ τῆς φύσεως χωρήσας συγγενές τε καὶ οἰκεῖον, καὶ τὸ τῆς νίκης ἀγαθὸν ἀφθερεῖ καλὸν, καὶ παρὰ πάντων, ὡς

tiam suam incolumem retineret, & ipsius ignem extingueret. Attonso enim, vel, vt rectiùs loquar, abraso vniuerso crinium suorum ornatu & elegantia, faciéque sua cinere aqua permixto delibuta, eum ad se acciuit: eique, cùm ingressus esset, dixit: Túne hanc deformitatem amas? Ille verò tanquam ex furore reuocatus, non modò libidinis ignem extinxit, verùm etiam ingenti postea castitatis amore flagrauit. Itaque ipse quoque admonetur (præstat enim futurorum malorum auersione minuenire quàm eorum, quæ iam acciderint, supplicium sumere) ascititio ornatu minimè vti, nec igni vi naturæ insito fuci ac præposteri ornamenti materiam adiungere, ne grauissimorum lapsuum causæ sint.

Apollonio. 54.

Quemadmodum Apostoli, fortitudine animique magnitudine septi, diuinóque auxilio instructi atque armati, tot bellis exagitati, ex certaminum causa satis amplam consolationem capiebant (non enim suæ, sed Dominicæ gloriæ causa ea patiebantur, quæ patiebantur. Ac proinde nec liuor, qui proborum virorum successibus discruciari solet, eos læsit:) eodem modo nos quoque, cùm non ob improbitatem nostram, sed pietatis ac iustitiæ causa malo aliquo afficimur, animis consternari minimè debemus. Nobis enim, etiã ante futuras coronas, ipsa certaminum causa sufficit.

Ophelio Grammatico. 55.

Cum hostibus quoque supplicantibus, O amice, paciscí atque in gratiam redire oportet. Nam qui non paciscitur, verùm supplices homines, ac voces eas, quas necessitas exprimit, emittentes, nec iam ex æquo pugnantes vlciscitur, ac neque iracundiam misericordia comprimit, neque naturæ cognatione ac propinquitate mouetur, tum victoriæ laudem labefactabit, tum ab omnibus, vt immanis & effera

bellua, vituperabitur, ac propterea diuinam vltionem haud effugiet.

ἀπίθανον κακιοθήσεται θεῖον, καὶ τὴν θείαν οὐκ ἀλαφεύξεται δίκην.

Alphio Subdiacono. 56.

Αλφείῳ ὑποδιακόνῳ. νϛ.

1.Cor.13. Nunc cognoſco ex parte, inquit Apoſtolus: illud videlicet exploratum habens, Deum hîc quoque exuberantem ſapientiæ ſuæ copiam demonſtraturum fuiſſe, ſi id,quod accepturum erat, cognitionem eam,quæ nunc percipi non poteſt: percipietur autem, quantum fas erit, in futuro æuo, accipere potuiſſet.

Ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, ἔφη ὁ ἱερὸς ἀπόστολος, γινώσκων ὅτι τὸ θεῖον καὶ ταῦτα τὴν ὑπερουσίαν τῆς οἰκείας σοφίας ἔδειξεν ἄν. εἰ τὸ δεχόμενον ἱκανὸν ἦν δέξασθαι τὸν νοῦν μὴ ἀχώρητον γνῶσιν, χωρηθησομένην δὲ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.

Palladio. 57.

Παλλαδίῳ. νζ.

Corpus, vir optime, alimento non deliciis, paucitate non ſaturitate, ſufficientia non magnificentia ſumptuúmque profuſione opus habet. Illæ enim & animo & corpori vtilitatem afferunt, vt quæ & ſanitatem & robur, & optimam habitudinẽ concilient: hæ autẽ vtrique parti obſunt. Neque enim duntaxat ſanitatem labefactant, verùm etiam graues morbos parturiunt. Argumento perſpicuo illud eſt, quòd ij, qui ita viuunt, vt paucis rebus egeant,eos qui molle ac luxu diffluens vitæ genus ſequuntur,&ingenij acumine,& prudẽtia,& corporis valitudine ſuperãt.

Τὸ σῶμα, ὦ βέλτιστε, τροφῆς δεῖται ἁπλῆς, ὀλιγοδείας, οὐ πλησμονῆς. αὐταρκείας, οὐ πολυτελείας. αἱ μὲν γὰρ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ὠφελοῦσιν, ὑγείαν καὶ ῥώμην καὶ εὐεξίαν κτησάμεναι. αἱ δ' ἄμφω καταβλάπτουσιν, οὐ μόνον τὴν ὑγείαν διαφθείρουσαι, ἀλλὰ καὶ νοσήματα ἀργαλεώτατα ὠδίνουσαι. ἀπόδειξις δὲ σαφὴς, τὸ τοὺς τῆς ὀλιγοδείας ἀσκητὰς τοῦ τὸν ἀβροδίαιτον ἑλομένων βίον, καὶ συνετωτέρους καὶ σωφρονεστέρους καὶ ὑγιεινοτέρους εἶναι.

Ischyrioni. 58.

Ἰσχυρίωνι. νη.

Videris,pro abiecto ac vitioſo animi tui affectu, nec animi magnitudinem omni miraculo ſublimiorem, nec nouum & ab hominum ſenſibus remotum, ac cælos omnes ſuperantem Apoſtolicum amorem comprobare. Nam ſi nunc quoque obſcurum tibi eſſe videtur id quod dictum eſt, illud equidem probè ſcio, fore, vt cùm apertioribus ac dilucidioribus id extulero, tum rurſum incredibile id tibi videatur, quod nunc obſcurum eſſe videtur: quòd videlicet ita vitioſè affectus ſis. Illeenim abalienationem à Chriſto libenti animo laturum ſe dicebat, dum hac ratione ipſius Chriſti gloriam omnes celebrarent.

Rom.9.

Εοικας ὑπὸ ταπεινοῦ καὶ φαύλου φρονήματος, μήτε τὴν μεγαλόνοιαν τὴν παντὸς ἐπέκεινα θαύματος, μήτε τὸν καινὸν καὶ παράδοξον, καὶ πάντας τοὺς ὑπερβάντα ἀποστολικὸν ἔρωτα κατιδέσθαι. εἰ γὰρ καὶ νῦν ἀσαφὲς εἶναί σοι δοκεῖ τὸ λεχθέν, εὖ οἶδ' ὅτι ὅταν αὐτὸ σαφέστερον φράσω, τότε πάλιν ἄπιστον εἶναί σοι δόξει, ὁ τοιοῦτον ἀσαφὲς, διὰ τὸ οὕτως φαύλως διακεῖσθαι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἔλεγε ἀσμένως ἂν εἰ οἷόν τε εἴη καὶ ἀλλοιωθῆναι τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τοῦ αὐτὸν τὸν Χριστὸν παρὰ πάντων δοξάζεσθαι. σὺ δ' εἰς τοσαύτην ταπεινότητα κατα γεν-

τολ-

τολμᾷς τὴν ἀποστολικὴν ὑπεροχὴν, ὡς πᾶ φράζειν, ὧν καὶ μνησθῆναι αἰσχύνομαι. δεῖ γὰρ κεμήλιον, ὡς φησ, ῆν ξατο εἶναι. τίς γὰρ καὶ τὴν σφόδρα ῥαθύμων, οὐκ ἂν εὔξαιτο τοῦτο. οὐδὲ θάνατον σωματικὸν προὐκαλεῖτο ὁ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκων. οὐδὲ τοσαύτας ἂν διεβεβαιώσατο, ὡς μέλλων ἀπιστεῖσθαι, εἴγε εὐτελές πη καὶ φαῦλον τὸ γενησόμενον αὐτῷ. ἀλλ' ἐπειδὴ κρεῖττον ἦν ἀπάσης δυνάμεως καὶ ῥώμης, πολλοὺς μάρτυρας παρέσχηται, τὸ μὴ ψεύδεσθαι, καὶ κομπάζειν. καὶ γὰρ ἀλήθειαν λέγω, φησὶν, ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεως ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἰ τοίνυν καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸν Χριστὸν, καὶ τὸ μὴ ψεύδεσθαι, καὶ τὴν συνείδησιν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μάρτυρας τῶν λεχθησομένων παρέσχηται, τίς ἂν πιστεύσειεν, ὅπα ταπεινόν τι ἐννοῶν καὶ δειλανδρον, εἰς τοσαύτην ἐξηνέχθη διαβεβαιώσεως ὑπερβολήν; εἰ δ' ἔτι μικρὰ φρονεῖς, καὶ περὶ ἐμοῦ ἀλυσιτελῶς, οὐδὲν μέγα καὶ νεανικὸν ἐννοῆσαι βάλει, παρεὶς τὸν θεοφιλῆ Μωσέα, εὐξάμενον ἐκ τῆς θείας βίβλου ἐξαλειφθῆναι, εἰ οἱ ὑπ' αὐτῷ τελοῦντες ταπαλεθείᾳ προσδοθεῖεν. μεῖζον γάρ ἐστι τὸ τοῦ ἀποστόλου. ὁ μὲν γὰρ σωθῆναι. ὁ δ' ἀπολέσθαι, ἵνα ἄλλοι σωθῶσιν ηὔξατο, ἀπὸ γυναικὸς γενναίας, ὡς ἄν τις μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσῃ, τοῦτ' ἀποδεῖξαι πειράσομαι. ἡ Ρεβέκκα ἀποστολικὴν, ὡς ἄν τις εἴποι, ἐσχῶσα μεγαλοψυχίαν, εἵλετο κατάραν ὑποφῆναι, ἵν' ὁ θεὸς εὐλογίαν κληρονομήσῃ, καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν ἐκείνῳ παρεχώρει. ἔδει γὰρ δὴ μετ' ἐκείνου εὐλογεῖσθαι ἤμελλε. τὰ δὲ κακὰ αὐτὴ μόνη παρεσκευάζετο ὑπομένειν. καὶ οὕτω προθύμως παρεσκεύαζε τὸ δρᾶμα, ὡς καὶ τῇ μελλήσει δυσχεραίνειν, καὶ τὴν ταχυτῆτα χαίρειν, καὶ κατεπείγειν τὸν παῖδα. καὶ ταῦτα κινδύνου μεγίστου παρεστῶτος· ἀφεῖσα γὰρ εἰπεῖν, ὅπα ὁ πατήρ σου εἰς γῆρας βαθὺ ἐλήλακε, καὶ τὸ τραῦμα τῆς ἀηδίας ἀφῃρέ-

Tu verò Apostolicam exuperantiam vsque adeò deprimere ac deiicere conaris, vt quædam dicas, quæ etiam meminisse me pudet. Neque enim thesaurum se esse optauit, vt ais (ecquis enim tam segnis atque ignauus est, qui non hoc in votis habeat?) nec rursum corporeā mortem prouocabat, qui quotidie moriebatur: nec tāquam fidem nemini facturus, tot asseuerationibus vsus fuisset, siquod mente conceperat, tenue quiddam & exile fuisset. Verùm quoniam vim omnem ac robur superabat, idcirco multos testes adhibuit, ne mentiri ac se insolenter iactare videretur. Veritatem enim dico in Christo, inquit, *Rom. 9.* non mentior, testimonium mihi perhibēte conscientia in Spiritu sancto. Cùm igitur, & veritatem, & Christum, & non mētiri, & conscientiam, & Spiritum sanctum, eorum, quæ dicturus erat, testes produxerit, quis illud credat, eum vile quiddam & abiectum animo agitantem ad tantam assenerationis magnitudinem progressum fuisse? Quòd si abiectum quoddam adhuc sentis, atque humi prouolutus, nihil magni ac generosi animo concipere vis, pio viro Mose misso facto, qui vt de diuino libro *Exod. 32.* expungeretur, rogauit, si ij qui sub ipsius imperio erant, internecione delerentur (Maius enim est quod Apostolus fecit. Nā ille simul perire cupiebat: hic autem perire, vt alij salutem consequerentur) ab egregia & strenua fœmina (vt quispiam rei magnæ coniecturam per exiguam faciat) istud demonstrare conabor. Rebecca, Apostolica, vt sic loquar, animi magnitudine prædita, imprecationem suscipere minimè dubitauit, vt ipsius filius benedictionem con- *Gen. 27.* sequeretur. Atque bonis quidem ipsi cedebat: mala autem ipsa sola sufferre parata erat. Ac tanta animi promptitudine tantóque studio hanc fabulam præparabat, vt cunctationem iniquo animo ferret, celeritate autem lætaretur, ac filium ad maturandum facinus vrgeret: idque tanto periculo proposito. Omissis enim his verbis, Pater tuus senectute iam longè processit, sensuúmque integritatem ac perspicuitatē

amisit, nec fraudem deprehendet, his inquam omnibus verbis incisis, ad filium detrectantem ac metuentem dixit, in me sit, ô fili, ista maledictio. Tantùm ne fabulam à me structam labefactes: nec volucrem prædam amittas: nec huiusmodi thesaurũ prodas. Cùm igitur mulier, quæ ne mulieris quidem fortitudinem animíque magnitudinem habebat, diris deuoueri non recusarit, vt alius benedictionem obtineret, quidã an tantus ac talis Apostolus non idem perpeti optasset, vt Iudæi ad fidem accederent, nec Deus contumeliosis verbis configi videretur, vt qui, cùm aliis promisisset, alios tamen ad tantum honoris gradum euexisset. Ac quidem certè non eò hæc dicebat, quòd re vera pollicitatio excidisset (dixit enim, non quòd promissio exciderit, ea nimirum, quæ ad patres facta est:) nam in eorum posteris, qui fidem amplexi sunt, & in Ethnicis qui per Baptismũ ad similitudinem Isaac accesserunt, euentum habuit. Idque etiam Apostolorum antesignanus Petrus his verbis confirmat: Act. 2. Hanc promissionem impleuit Deus ipsorũ filiis, hoc est nobis, suscita o Iesu. Quocirca, non tanquam promissio excidisset, his verbis vsus est: verùm vt effrenatum suum erga Christum amorem demonstraret. Ac si locum hunc Apostoli accuratè peruoluas, eum hoc confirmantẽ reperies.

θη· καὶ ὁ φωράσας τὸν δόλον· ταῦτα πάντα σωτεμοῦσα, ἔφη τῷ παιδὶ ἀναδυομένῳ καὶ δεδοικότι, ἐπ' ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον· μόνον μὴ ἀφαιρεθῇς τὸ κατασκευασθὲν παρ' ἐμοῦ θέραμα· μηδ' ἀπολέσῃς ὀξύτατον ὂν τὸ θήραμα, μηδὲ προδῷς τὸν θησαυρόν· εἰ τοίνυν γυνὴ, ἡ μηδὲ γυναικὸς ἔχουσα ἀνδρίαν μηδὲ μεγαλοψυχίαν, εἵλετο καταραθῆναι, ἵνα ἄλλος εὐλογηθῇ· ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος ἀπόστολος πῶς ἂν ἠξίωσε τοιοῦτόν τι παθεῖν, ἵν' οἱ Ἰουδαῖοι πιστεύσωσι, καὶ μὴ δόξῃ βλασφημεῖσθαι ὁ θεὸς, ὡς ἄλλοις μὲν ἐπαγγειλάμενος, ἄλλους δὲ εἰς τοσαύτην ἀξίαν ἀναγαγών· πάνυ μὲν οὖν ταῦτα ἔλεγεν, ἐχώς τῷ ὅτι τῆς ἐπαγγελίας διαπεσούσης, ἔφη γάρ, οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ τοὺς τοὺς πατέρας δηλονότι γεγενημένους· ἐξέβη γὰρ ἡ ἐπαγγελία ἐπὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν πιστεύσαντας, καὶ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις τῷ Ἰσαὰκ ἀφ' τοῦ βαπτίσματος ἐξ ἐθνῶν προσιοῦσι· καὶ τοῦτ' ἐγνωκὼς καλῶς ὁ τῶν ἀποστόλων κορυφαῖος Πέτρος, λέγων ταύτην τὴν ἐπαγγελίαν ἐκπεπλήρωκεν ὁ θεὸς τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν· ὅτοινυν, ὡς ἀφαιρησούσης τῆς ἐπαγγελίας, τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἵνα δείξῃ τὸν ἀκάθεκτον ἑαυτοῦ περὶ τὸν Χριστὸν πόθον· καὶ εἰ ἀκριβῶς διέλθοις τὸ χωρίον τὸ ἀποστολικὸν, τοῦτο αὐτὸν κατασκευάζοντα φράσεις. αὐτὸ

Zosimo Presbytero. 59.

Zωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. νθ.

Audio te, ijs, qui optima cõsilia tibi subministrant, valere iussis, atque omnibus pudoris vinculis effractis, ad infame ac detestandum vitium præcipitem rapi. Ac velim quidem id minimè verum esse. Sin autem ita est, da operam, vt priusquàm te huiusmodi temulentia prorsus oppresserit, ex ea emergas: ne alioqui, & hic probrum atque infamiã, & illic pœnã subeas.

Πυθάνομαι ὡς ἐῤῥᾳθυμηκὼς φράσας τοῖς τὰ κάλλιστα συμβουλεύουσι, καὶ πάντας τοὺς τῆς αἰδοῦς ἀπορρήξας δεσμοὺς οἴχῃ φερόμενος ἐπὶ τὴν δυσκλέα καὶ δυσώνυμον κακίαν· βουλοίμην μὲν οὖν μὴ εἶναι ταῦτα ἀληθῆ· εἰ δ' ἔστι, σπούδασον πρὶν σφόδρα ὑπὸ τῆς τοιαύτης καταχωσθῆναι μέθης ἀνενεγκεῖν, ἵνα μὴ καὶ ταύθα αἰσχύνην ἔξῃς καὶ κεῖσε δίκην ὑφέξεις.

Palladio & Maroni. 60.

Παλλαδίῳ καὶ Μάρωνι. ξ.

Multus sermo fluit, ac multorum fide di-

Πολὺς λόγος ῥεῖ, καὶ δ' ἀξιοπίστων τε-

τῶν προσώπων βεβαιῶται, ὅπι μάλ' ἀκριβῶς ἐπισάμενος ἐκ πολλῶν τεκμηρίων ὑμῖν ἡγεῖσθαι συμφέρον, καὶ πρὸς τὸ ἑαυτῶν συμφέρον, καὶ πρὸς τὸ λυσιτελοῦν ὑμῖν ἀγαπήσας, οὐχ ὅπι τῷ κοινῷ τῆς ἐκκλησίας σωσίπολ συνεφάμιλλος. συνεργοὺς ὑμᾶς τῆς ἑαυτῆς ἐχειροτόνησε πλεονεξίας. εἰ τοίνυν ταῦθ' ὕτως ἔχει, παύσασθε εἰς οὐρανὸν τὰ τόξα τείνοντες, καὶ τῷ τῆς ἀκτημοσύνης πολεμοῦντες νομοθέτῃ, δι' ὧν τὰς ἀλλοζίας πραγματεύεσθε συμφοράς.

ὑμᾶς ἀγαπήσαντας.

fide dignorum hominum authoritate cõfirmatur, Antistitem nostrum ex multis argumentis id compertissimum habẽtem, commodi sui causa, non autem vtilitati nostræ consulentem, nec quid publicè profuturum esset, spectãtem, vos auaritiæ suæ socios & adiutores in sacrum ordinem asciuisse. Quòd si ita est, in cælũ iaculari ac, dum ex alienis calamitatibus comm da vestra comparatis, paupertatis legislatori bellum indicere desinite.

Αφροδισίῳ μονάζοντι. ξα.

Aphrodisio Monacho. 61.

Οπι τὸ μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀπολώλαμεν, τὸ δ' ὅπι τῷ Χριστῷ ἐσώθημεν, δῆλόν ἐστιν ἅπασι. δίκην γὰρ ὀφείλοντας ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος ἐδικαίωσε, καὶ οὐρανίοις χαρίσμασιν ἐκόσμησεν. ὅπι δὲ εἰ τὰ παρ' ἡμῶν μὴ ἔφοιτο, οὐδὲν ἐκ τῆς τοιαύτης πραγματείας, καὶ χάριτος κερδανοῦμεν, ἀλλὰ καὶ μείζονα δώσομεν δίκην, ἅτε μηδὲ τοσαύτῃ εὐεργεσίᾳ βελτιωθέντες, καὶ τοῦτο δῆλον.

Quòd quantum in nobis fuit, periimus, quantum autem in Christo, salutem consecuti sumus, omnibus perspicuum est. Nam cùm supplicium mereremur, ipse per Baptismum iustitia nos donauit, ac cælestibus gratiis auxit & exornauit. Quòd autem nisi ea, quæ nostrarum partium sunt, præstiterimus, nihil ex huiusmodi quęstu & gratia cõmodi capiemus, imò grauioribus potius suppliciis afficiemur (vtquos tantũ beneficiũ nihilo meliores reddiderit) id quoque perspicuũ est.

Παύλῳ πρεσβυτέρῳ. ξβ.

Paulo Presbytero. 62.

Εγὼ μὲν εὐαγὲς ἡγοῦμαι, τὸ τοῖς θείοις πιστεύειν χρησμοῖς, καὶ τούτοις ἕπεσθαι μετὰ σπουδῆς, καὶ μὴ τιὸ ἄκαιρον φιλοτιμίαν τῆς δεισιδαιμονίας ἀσφαλείας προκρίνειν. εἰ δέ τις ἑαυτῷ τοσαύτιον μαρτυρήσαι σωφροσύνην, ὡς μηδὲ σωνέχως ὁρῶν γλάπτεσθαι, μανθανέτω τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τιὸ ἀσθένειαν, καὶ τῶν θείων χρησμῶν τιὸ ἀσφάλειαν. τὰς μὲν οὖν ἁλόντας, ἵνα μὴ δόξω διατρίβειν, παρακλείπω. πᾶσα γὰρ αἱ ἱεραὶ γραφαὶ, καὶ αἱ ἔξωθεν τραγῳδίαι, καὶ τὰ καθ' ἡμέραν δράματα τούτων γέμουσι τῶν παραδειγμάτων. τοὺς δὲ προμηθείᾳ τινὶ χρησαμένους καὶ παραγενομένους τοῦ πάθους. οὐ γάρ ἐστιν ἀπραγμόνως κατορθῶσαι σωφροσύνην. τούτους εἰς μέσον ἀγαγεῖν πειράσομαι. εἰ μὲν οὖν πινὰς

ἄκαιρον.

Equidem illud pium ac sanctum esse existimo diuinis oraculis fidem adhibere, eáque studiosè sequi, nec simplicem minimèque callidam ambitionem Dominicæ cautioni anteferre. Quòd si quis tantam sibi ipsi pudicitiæ laudem arroget, vt ne continenter quidem fœminas continens quicquam inde detrimenti ferat, discat illæ humanæ naturæ imbecillitatem, ac diuinorum oraculorum cautionem ac præmunitionem. Atque eos quidem, qui capti ac subacti sunt, ne grauis ac molestus esse videar, silentio prætermittam (nam & omnes sacræ literæ, & externæ tragœdiæ, & quotidianæ fabulæ his exemplis refertę sunt:) eos autem qui cura quadam & prouidentia vsi sunt, atque hunc affectum superarunt, (neque enim sine labore ac negotio quisquam pudicitiam consequi po-

teſt) in medium proferre conabor. Ac ſiquidem nonnullos ex iis, qui à fide abhorruerunt, cura quadam & cautione ac non ſeipſos in ignem proiiciendo, hoc ipſum conſecutos eſſe oſtendero, eos fortaſſe, vt qui nihil magni præſtiterint, ſubmouebũt ac reiicient. Si autem diuinum Paulum teſtem laudauero, his verbis vtentem, Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne fortè, cùm aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar, omnis profectò ipſis defenſionis ratio præcluſa erit: ac fortaſſe pudore commouebuntur, ſuaéque cautioni ac ſecuritati conſulendum putabunt. Quanquam autem nos Apoſtolico teſtimonio contentos eſſe oportebat: tamen quoniam ea quoque, quæ ab exteris præſtita ſunt, ad pudicitiam acuunt, ne hæc quidem obliuione præteribo. Lectione igitur didici, regem quendam, cùm Epheſiam ſacerdotem, cuius incredibilis quædam ac ſingularis pulchritudo erat, conſpexiſſet, ſtatim ex Epheſina vrbe digreſſum eſſe, illud videlicet metuentem, ne præter voluntatem nefarij aliquid admittere cogeretur. Atque item Perſarum regem Cyrum, Pantheam, quæ admiranda quadam & incomparabili formæ elegantia eſſe ferebatur, ne videre quidem ſuſtinuiſſe. Cùm igitur, & res ipſæ, & externi authores ſalutari oraculo, vt recto ac ſecuro, teſtimonium dicant (ſiquidem aſſiduus conſpectus viam ad facinus munit. atque vt etiam in opus minimè exeat, mẽtem tamen contaminat, eúmque qui captus eſt, adulterum efficit) quis tanta audacia eſt, vt cum aliena pulchritudine oculos aſſiduè paſcat, ſe tamen hinc nihil omnino detrimenti capere contendat? Quòd ſi hoc difficile eſt, maximè quidem illud curandum eſt, vt crebros & aſſiduos mulierum congreſſus fugiamus: ſi autem neceſſitas nos traxerit, vt ſaltem oculos tanquam iniecto fræno coërceamus.

1. Cor. 9.

τῶν ἔξω τῆς πίστεως τοῦτ' αὐτο κατορθώσαντας ὑποδείξαμι τρηνοίᾳ τινὶ καὶ ἀσφαλείᾳ, καὶ οὐ τῷ ἑαυτοὺς ἐμπρῆσαι τῷ πυρὶ, ἴσως ἂν αὐτοὺς προσαχάλοιντο, ὡς οὐδὲν μέγα ἀνύσαντας. εἰ δὲ καὶ τὸν θεασέβιον Παῦλον μάρτυρα καλέσω, λέγοντα, ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι, πᾶσα αὐτοῖς ἀποκέκλεισται ἀπολογία. καὶ ἴσως ἂν δυσωπηθεῖεν, καὶ τῆς οἰκείας ἀσφαλείας προνοίαν ποιήσονται. ἐχρῆν μὲν οὖν ἀρκεσθῆναι τῇ ἀποστολικῇ μαρτυρίᾳ. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ τοῖς ἔξωθεν κατορθωθέντα ἀλείφει εἰς σωφροσύνην, οὐδὲ τούτων ἀμνημονήσω. οἶδα τοιγαροῦν ἀναγνοὺς, ὅτι βασιλεύς τις ἐφεσίαν ἱερείαν ἰδὼν ὑπερβολῇ καλὴν φανεῖσαν, ἀνέζευξεν εὐθὺς ἐξ Ἐφέσου, φοβούμενος μὴ παρὰ γνώμην σκιαθῇ πρᾶξαί τι τῶν οὐχ ὁσίων. καὶ Κῦρος δ' ὁ Πέρσης οὐδ' ἰδεῖν τὴν Πάνθειαν ἐτόλμησε, θαυμαστόν τι καὶ ἀμήχανον κάλλος ἔχειν μαρτυρούμενον. εἰ τοίνυν καὶ τὰ πράγματα καὶ οἱ ἔξωθεν τῷ σωτηρίῳ χρησμῷ μαρτυροῦσιν, ὡς ὀρθῶς καὶ ἀσφαλῶς ἔχοντι. ἡ γὰρ συνεχὴς θέα ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ἄτοπα. εἰ δὲ καὶ εἰς ἔργον μὴ σκιβαίνει μολύνει τὸν λογισμὸν, καὶ μιχὸν ἀποφαίνει τὸν ἀλόχευτα. πῆς τοσοῦτον ἐστὶ τολμηρὸς ὅστις ἀλλοτρίοις συνεχῶς ἐπιόμενος κάλλεσι, λέγοι μηδὲν τὸ παράπαν πεπονθέναι; εἰ δὲ τοῦτο δύσκολον, χρὴ μάλιστα μὲν φεύγειν τὰς συνεχείας τῶν γυναικῶν ἐντεύξεις. εἰ δ' ἀνάγκη εἴη, χαλινοῦν τοὺς ὀφθαλμούς.

Timotheo Lectori. 63.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ξγ.

Diuina illa, & ab omni labe aliena potẽtia, ille ſapiẽtiæ fons, illa prudentiæ ac vir-

Ἡ θεία καὶ ἀκήρατος δυνάμις, ἡ τῆς σοφίας πηγὴ, ἡ τῆς σωφροσύνης καὶ πάσης

πάσης ἀρετῆς ἀρχή τε καὶ αἰτία καὶ ῥίζα βουληθεῖσα τὰς τῶν μελλόντων προῤῥήσεις ταῖς ἀρχαιοτέραις συνυφῆναι γραφαῖς, σοφῶς, καὶ ὑπὲρ πάντα λόγον καὶ ἔπαινον, τὸ πρᾶγμα μετῆλθεν. εἴ ποτε γοῦν πρᾶγμα ὑπέπτηξε δυνάμενον χωρῆσαι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὴν εἰκόνα· ἐν αὐτῷ τὰ μὲν ἐσκιογράφει, τὰ δὲ ἀφὰ χρωμάτων ἐπῆνθ, καὶ λαμπρὸν καὶ ζῶντα ἐπεδείκνυτο τῆς εἰκόνος τὸν χαρακτῆρα. δύο γὰρ ἐκ τούτου συνέβαινε μέγιστα, τότε τὸς ἀρχαιοτέρους μὴ ξενίζεσθαι, μήτε ἀφαχλευάζειν τὰ λεγόμενα. ἔχοντάς τι καρπώσασθαι ἐκ τῶν λεγομένων ὠφέλιμον. τότε τὸς ἐσομένους, τὸ τῆς προφητείας ἴχνευον ἀδιάπλωτον. ἐφ' ᾧ δὴ τὴν θείαν χάριν προσκυνητέον, καὶ θαυμαστέον, ὅπως τοσαύτην δυσκολίαν πράγματος ῥᾳδίως μετῆλθε. χρὴ τοιγαροῦν τὸς ἑρμηνεύοντας, εἰ μὲν ἀβιάστως οἷόντε ἐστὶ διὰ πάντων διεξελθεῖν, προθύμως τοῦτο ποιεῖν· εἰ δὲ μή, μὴ ἐνβιάζεσθαι τὰ μὴ προσκόπτοντα, ἵνα μὴ καὶ τοῖς προσκόπτουσιν ὑποψίαν πονηροποιήσεως τέκνωσι καὶ Ἰουδαίοις μὲν καὶ ἕλλησι καὶ αἱρετικοῖς λαβὰς παράσχωσιν· εἰς δὲ τὸν Χριστὸν ταπεινά τινα, καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ ἐλάττονα ἀνενέγκωσιν· ἀλλὰ τὰ μὲν ταπεινὰ παρεμπτεύειν, ἢ καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ προσκόπτοντα ἡγεῖσθαι, εἰ πρέποντως δέχοιτο τὸν χαρακτῆρα, τὰ δ' ὑψηλὰ τῆς ἀξίας μόνης ἕνεκα εἰρῆσθαι συγχωρεῖν· εἰ δέ τι τοῦ τότε γεγενημένου ἕνεκα ἐρρέθη, τοῦτο συγχωρεῖν δι' ἐκεῖνα εἰρῆσθαι, καὶ μὴ εἰς τὸ ἀπρεπὲς ἐνβιάζεσθαι.

tutis omnis origo & causa, & radix, futurarum rerum vaticinia vetustioribus scripturis intexere volens, sapiẽter, atque omni sermone ac laude præstantiùs huiusmodi rem administrauit. Etenim si quando aliquid accidebat, quod futurorum bonorum imaginem ac simulachrum cõplecti posset, in eo quædam deliniabat, quædam coloribus adhibitis declarabat, splendidámque ac viuam imaginis notam ostendebat. Hinc enim duo maxima commoda contingebant, alterũ, quòd hac ratione veteres tanquam nouis & inusitatis rebus minimè offendebãtur, nec ea, quæ dicebantur, irridebant, vt qui ex his, quæ dicerentur, vtilitatis aliquid percipere possent. Alterum, quòd posteri vaticinij veritatem indagarent. Quo quidem nomine diuinam gratiam adorare atque admirari conuenit, quæ rem vsqueadeò arduam ad difficilem facilè persecuta sit. Ac proinde ita se gerere interpretes debent, vt si commodè ac nulla vi adhibita omnia peragrare possint, id impigrè ac sedulò faciant: sin autem id fieri nequeat, ne iis, quibus minimè opus est, vim afferant (vt ne alioqui iis locis, qui id requirãt, deprauationis ac præposteræ expositionis suspicionem pariant: atque Iudæis quidẽ & Gentilibus, & hæreticis ansas præbeant, ad Christum autem abiecta quædã atque ipsius dignitate inferiora referant:) verùm hanc rationem ineant, vt humilia & abiecta prætereant, aut, si congruentem notam accipiant, assumptæ humanitati conuenire existimẽt, sublimia autem & excelsa dignitatis duntaxat causa picta esse cõcedant: quòd si quid eorum, quæ tum cõtigerunt, causa dictum est, illud ob ea dictum esse fateantur: ac non in eum sensum, qui minimè conueniat, velut obtorto collo trahant.

Θεοφίλῳ. ξδ'.

Ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ θεὸν μὲν ὁμολογοῦντες εἰδέναι, τοῖς δ' ἔργοις ἀρνούμενοι, οἱ ὅπι μὲν τῇ ὡραιότητι τῶν δογμάτων ἐναβρυνόμενοι· διὰ δὲ τὸ μὴ συμ-

Theophilo. 64.

Qui se Deum nosse confitentur, factis autem negant, ij demum sunt, qui ob dogmatum quidem pulchritudinem gloriantur, verùm quia fidei minimè consentaneã

vitam exhibent, Deum, quantum in ipſis ſitum eſt, dedecore atque ignominia afficiunt. Dum enim, & diuina iuſſa aſpernantur, & alios adducunt, vt eum blaſphemis verbis laceſſant, quem etiam benedicere non cuiuſlibet eſt, verùm hominum ſumma virtute præditorum, hinc ſcilicet ſpurios ſeſe atque adulterinos eſſe cõuincũt.

Zoſimo Presbytero. 65.

Clamores eos, qui ob vitam tuam ab omnibus excitantur, ferre nequeo. Aiunt enim, ſermonem in te, tanquam in album dirigentes, Quonam pacto aliis ſanctitatẽ impertis, prophanus ipſe ac nefarius? Quonam pacto alios purgas, qui impurus es? Quonam pacto filios Dei efficis, qui ſeruili animo es? Purgari priùs debes, atque ita purgare: priùs à ſacrilegij crimine purum eſſe, ac tum ſacerdotis munus ſubire. Hæc audiens, animi cruciatu afficior, tum quia hæc de te loquuntur, tum quia eos, qui ad diuinam religionem accedunt, in myſticis ſymbolis detrimentum perpeti arbitrantur. Deſine itaque, non modò tuam animam, ſed etiam multas alias, pro quibus Chriſtus mortem oppetiit, demergere. Cogita quónam hoc malum tendat, cùm eos, quos ipſe non auro, ſed pretioſo ſuo cruore donato redemit, tu per vitæ tuæ improbitatem perdis.

I. pet. I.

Epiphanio Diacono. 66.

Quoniam per literas ex me ſciſcitatus es, quidnam ſignificet id quod Pſalmo 73. ſcriptum eſt, Tu ſiccaſti fluuios Ethã (quod quidem cùm in veteribus Pſalteriis ſitum ſit, in quibuſdam recentioribus codicibus, fortaſſe vt quod intelligi minimè poſſet, haudquaquam inſcriptum eſt, eóque etiã nomine nonnulli ſuperuacanea quædam, & quæ demonſtrari nequeant, ſacris literis contineri aſſerunt) ideirco reſcribendũ ad te duxi. Ethan igitur locus erat in Palæſtina, fluuiis irriguus, atque arboribus & fructibus abundans, & ob ingentem animantium ac piſcium copiam ad venandũ

βαίνουσαν τῇ πίστει τὴν πολιτείαν ὑποδείκνυσθαι, τὸ κέντρον εἰς αὐτοὺς τὸν θεὸν ἀπειλοῦντες· τῷ τε γὰρ βλασφήμων τὰ παρ' αὐτοῦ κελευσθέντα, τῷ τε ἑτέρους ψευδοσκευάζειν βλασφημεῖν τοῦτον, ὃν καὶ εὐλογεῖν ὑπάντων ὄντων, ἀλλὰ τῆς ἄκρων εἰς ἀρετὴν, τύπων, νόθους ἑαυτοὺς ἀπελέγχουσι.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ξε.

Οὐ φέρω τὴν διὰ τὸν σὸν βίον γινομένην παρὰ πάντων καταβοήν. φασὶ γὰρ εἰς σὲ ὥσπερ ὀπτικὸν τὸν λόγον τείνοντες, πῶς ἄλλους ἁγιάζεις ὁ ἀνάγνης; πῶς καθαίρεις ὁ ἀκάθαρτος; πῶς υἱοὺς θεοῦ κατασκευάζεις ὁ δουλοπρεπής· καθαρθῆναι ὀφείλεις, καὶ ὕστερον καθᾶραι· μὴ ἱεροσυλεῖν, καὶ τότε ἱεράζειν. ταῦτ' ἀκούων, ἀλγῶ τὴν ψυχὴν, ὅτε τε ταῦτα περὶ σοῦ φέρεσθαι, καὶ ὅτι καὶ εἰς τὰ μυστικὰ σύμβολα τοὺς βλαπτομένους τῆς θείας θρησκείας νομίζεσθαι. τοίνυν καταπονῶν μὴ μόνον τὴν σαυτοῦ ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πολλὰς, ὑφ' ὧν ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν. ὀνόσον γὰρ οἱ τείνει τὸ κακὸν, ὅταν σὺ αὐτοὺς ἐξηγόρασαι οὐ χρυσίον, ἀλλὰ τὸ τίμιον ἑαυτοῦ αἷμα δεδωκὼς, σὺ διὰ τὸν σαυτοῦ βίον ἀπολέσῃς.

Ἐπιφανίῳ διακόνῳ. ξϛ.

Ἐπειδὴ γέγραφας πί ὄϛι τὸ ἐν τῷ ογὴ ψαλμῷ γεγραμμένον, σὺ ἐξήρανας ποταμοὺς ἠθάμ· ὅπερ ἐν τοῖς παλαιοῖς ψαλτηρίοις κείμενον, ἔν τισι τῶν νέων ὡς ἀπερινόητον ἴσως οὐκ ἐνεγράφη. διὸ καί τινες νομίζουσι περιττά τινα ἢ ἀναπόδεικτα ἐν ταῖς γραφαῖς γεγράφθαι, αὐτεπιξείλως δίχωρον ὠνῆσθαι. χῶρος δὲ ὢν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ποταμοῖς καταῤῥύτος, καὶ δένδροις καὶ καρποῖς κατάκομος, ζώων τε πλήθει καὶ ἰχθύων εὐθήνιος. ἐπεὶ τοίνυν τὸ θεῖον νεῦμα εὔυδρον καὶ εὐενδρον καὶ εὔιχθυον αὐτὸν ὄντα, διὰ ὑπερπολάζουσαν τῶν οἰκητόρων ἀσέβειαν εὐθηνοῦντα

ἀσέβειαν ἐξήρανε· καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων θαυμάτων ἀνακηρύττει ὁ μελοποιός· ἐπειδὴ δὲ οὐ χρὴ ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ἀποδιδόναι μαρτυρίας, Ἰώσηπον ἀναγινώσκομεν ἐν ταῖς ἀρχαιολογίαις γράφοντα· ἔστι δέ τι χωρίον ἀπὸ δύο σταδίων ἱεροσολύμων, ὁ καλεῖται μὲν Ἠθάμ, ὕδασί τε καὶ νάμασιν ἐπιρροαῖς ὑπερτερπέστατον, καὶ πλούσιον, ἐν ᾧ ὁ Σολομὼν συνεχῶς ἐξήει, γυμνασθησόμενος καὶ θηράσων, τοῦ μὲν εἶναι χῶρον τοιοῦτον, καὶ Ἰώσηπον, καὶ τὸν μελῳδὸν τὸν θαυμάσαντα ὅτι ἐξηράνθη, τοσοῦτοι μάρτυρες· ὃ γὰρ ἂν ἐν θαύμασι τὸ ἐξηράνθαι αὐτὸν, κατηλέθμει, εἰ μὴ λίαν εὔυδρος ἦν. τῷ δὲ ἐξηράνθαι, αὐτὸν τὸν μελῳδόν. ὥσπερ γὰρ χρείαν τινὰ ἀνελίττων, καὶ ἀφ' ὧν ὁρωμένης πίστεως χωρῶν τῷ λόγῳ, καὶ εἰς τοῦτον τὸν χῶρον ἔρθασεν Ἑβραίοις. ἐκεῖσε γὰρ ἐμελῴδει ἀφ' ὧν ἤδεσαν, τὴν ἀήττητον τοῦ θεοῦ δύναμιν ἑρμηνεύων.

χωρία.

accommodus. Quoniam igitur diuina voluntas irriguum hunc locum ac nemorosum atque ad venationem perquàm appositum ob exuberantem incolarum improbitatem exarefecit, ideirco hoc quoque vnà cum aliis miraculis vates prædicat. Quoniam autem pronunciare atque assueuerare non oportet, verùm testimonia ferre, Iosephum in medium producamus, in antiquitatum libro his verbis vtentem: Erat autem locus quidam duobus passuum millibus ab vrbe Hierosolymitana dissitus, qui Ethan vocabatur, pratis & hortis, ac laticibus perquàm amœnus & copiosus, ad quem Salomon, exercitationis ac venationis causa, subinde commeabat. En quòd hic locus eiusmodi esset, & Iosephũ, & Psalmistam, qui eum exaruisse miratus est, testes profero. Neque enim hanc exsiccationem inter miracula recensuisset, nisi aquis admodum irriguus extitisset: Quòd autem exsiccatus fuerit, ipsum Psalmistam testem adhibeo. Siquidem velut orbem quendam & choream versans, ac per res creatas atque in oculorum sensum cadentes, sermone progrediens, ad hunc quoque locum peruenit, Hebræis (illic enim Psalmos condebat) ab iis rebus, quas cognitas & perspectas habebant, inuictam Dei potentiam exponens.

Θεοφίλῳ. ξζ.

Ὅτι μὲν τὸ ἀμύνασθαι ἄδικον οὐκ ἔστι, συνήσομαι, ὅτι δὲ οὐδὲ φιλόσοφον, συνθήσομαι δίκαιος ἂν εἴης. πλὴν ἀλλ' εἰ μὲν ῥᾳδίως ἐγίνετο, καὶ ἄνευ πολλῆς παρεμπτείας, λόγον εἶχε σου ὁ λόγος· εἰ δὲ πρὸ τοῦ μέλλοντος διδόναι δίκας ὁ ἀναιτίως ἑαυτὸν μυρίαις περιπείρῃ συμφοραῖς, ἄμεινον, τὸ μὴ μετὰ τὸ ἀδικηθῆναι, καὶ ἄλλων κακῶν πειρασθῆναι. εἰ δ' αἴνιγμά σοι εἶναι δοκεῖ τὰ ῥηθέν, σαφὲς αὐτὸ ποιῆσαι πειράσομαι· σκόπει γὰρ, εἴ τις ἀμύνασθαι, πόσα συμβαίνει δεινά. πρῶτον πληροῦται θυμοῦ, δεύτερον μακροπλευτεῖ τὸ ὀργῆς· πρῶτον γὰρ ἀναθυμιᾶται τὸ πάθος· εἶτα ὀργᾷ, καὶ

Theophilo. 67.

Quòd acceptam iniuriam vlcisci minimè iniustum sit, assentiar. Quòd autem ne philosophicum quidem sit, concedi abste æquum fuerit. Quanquam si id facilè ac sine multis molestiis fieri posset, sermo tuus ratione aliqua niteretur. Cùm autem ante eum qui pœnas daturus est, is qui eas exposcit, sexcentis seipsum calamitatibus cõuulneret, satius fuerit minimè committere, vt cum eo quòd Iesus ipse sis, alia quoque mala experiaris. Quòd si obscurum tibi videtur quod dictum est, id perspicuum reddere conabor. Considera enim, si quis illatam sibi iniuriam vlcisci velit, quotnam acerbitates perferat. Primùm furore perfunditur. Deinde ab ira interrumpitur.

(Primùm enim ebulit affectus: deinde ad vindictæ cupiditatem extimulatur.) Tertiò infinitos fluctus excitat. Quartò mille cogitationum vias ingreditur. Quintò metus ſubit, ac tremor, animíque angor, iracundia nimirum eum interrumpente, ac metu concutiente, dum illud ſecum agitat, quonam pacto quod cupit aſſequatur, acceptámque iniuriam vindicet. An non tibi huiuſmodi homo ante eum, qui pœnas daturus eſt, ipſemet pœnas dare? At qui patientiam adhibet, ab his omnibus rebus exemptus eſt. Ac ſanè meritò. Nam hoc in ipſius arbitrio ſitum eſt: atque ipſe totum abſoluit. Ille autem alter, non item. Verùm & temporis commoditate opus eſt, & loco, & fraude, & verſuta improbitate, & armis, & machinis, & adulatione, & ſeruitute, & hypocriſi. Vidéſne quemadmodum difficilis quædã res ſit vitium, facilis autem virtus? atque illud quidem tumultibus ſcateat, hæc autem ab omnibus perturbationibus remota ſit? vt enim vir nequam & improbus tot ac tanta perpetitur: ita probus ac virtutis ſtudioſus trãquillitatem obtinet. Atque is quidem qui vlciſcendæ iniuriæ ſtudet, infinitam inimicitiam reddit: qui autem patientia vtitur, eam quàm ocyſſimè opprimit & extinguit. Vnde importunum etiam ac ſæuum hominẽ mitigat, atque ad amicitiã allicit.

Timotheo Lectori. 68.

Ampliſſimum, & tibiipſi, & mihi beneficium dederis, ſi teipſo melior fias, atque ad ipſum virtutis faſtigium aſcendas, à fluxis & fragilibus bonis, imò ne bonis quidem, ad vera & ſtabilia bona tranſiens.

Athanaſio. 69.

Antiſtites quoſdam noui, ac fortaſſe vos quoque, qui cùm intemperantes ipſi atque in ſumptibus profuſi ſint, tamẽ, propterea quòd graues iis, qui peccãt, pœnas conſtituunt, ſubditos coërcent atque in officio continent. Alios contrà, qui cùm in victus

ὀπθυμεῖ τῆς ἀμιλίας. τέταρτον μυρία κύματα κινεῖ. τέταρτον, λογισμῶν ὁδοὺς ἔρχεται μυρίας. πέμπτον, δέος ἔπεισι καὶ τρόμος καὶ ἀγωνία τῆ ψυχῆ ἀλαλάζοντος, τῆ φόβῳ καταστέλλοντος, πῶς ἐπιτύχῃ; πῶς ἐπεξέλθῃ. ἆρ' οὐκ ἔχει σοι ὁ τοιοῦτος πρὸς τὸν μέλλοντος δίκας διδόναι, δίκας ἀπαιτεῖσθαι; ὁ δὲ φιλοσοφῶν, ἀπηλλακται· καὶ μάλα εἰκότως. τούτῳ γὰρ κύριος ἔδοτο, καὶ τὸ πᾶν ἀπήρτηται. ἐκεῖνος δὲ οὐκέτι, ἀλλὰ καὶ χωροῦ χρεία καὶ τόπου, καὶ δόλου, καὶ κακουργίας, ὅπλων τε καὶ μηχανημάτων, κολακείας τε καὶ δουλείας, καὶ ὑποκρίσεως. ὁρᾷς πῶς δύσκολον μὲν ἡ κακία, εὔκολον δ' ἡ ἀρετή; πῶς ἡ μὲν θορύβων γέμει, ἡ δ' ἀταράχου ἔδρας; ὥσπερ γὰρ ὁ πονηρὸς τοσαῦτα πάσχει. ὅτως ὁ φιλάρετος γαλήνης ἀπολαύει. καὶ ὁ μὲν ἀμυνόμενος ἀπείρατον κατασκευάζει τὸν ἔχθραν, ὁ δὲ φιλοσοφήσας ταχίστην ἐπάγει τῷ τελευτῷ. διὸ καὶ τὸν ἡλίθιον ἐξημεροῖ. καὶ εἰς φιλίαν σκαλεῖται.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ξη.

Μεγίστων καὶ σαυτῷ κἀμοὶ δοίης ἂν χάριν, εἰ ἀμείνων σαυτῷ γένοιο, καὶ εἰς αὐτὴν τῆς ἀρετῆς τὸν κορυφὴν ἀναδράμοις, ἀπὸ τῶν ῥεόντων, μᾶλλον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ὑπὲρ τὰ ὄντα καὶ μόνα ἀγαθά.

Ἀθανασίῳ. ξθ.

Οἶδα πάντων ἡγουμένων, ἴσως δὲ καὶ ὑμεῖς, οἵπερ ἀκόλαστοι ὄντες καὶ πολυτελεῖς, τῷ μεγάλας τοῖς παισὶν ὀείζειν τὰς πατρῴας σωφρονίζοντας τοὺς ὑπηκόους. ἄλλους δὲ κεκολασμένην μὲν καὶ σώφρονα δίαιταν ἔχοντας,

ρας, ὧν δ' αὐτοὶ κρατῶσι παθῶν ἐμπιπλῶντας τοὺς ἀρχομένους, τῷ μὴ ἐπεξιέναι· ἀλλὰ πραότητα πέρα τοῦ μέτρου ἐπιδείκνυσθαι· ὡς ἁμαρτάνειν τοὺς μὲν χείρους ὄντας τῶν ἰδίων νόμων· τοὺς δὲ, χείρονας ἀπεργαζομένους τοὺς ὑποτεταγμένους. δρᾶν γὰρ διδάσκουσιν αὐτοὺς, ἃ αὐτοὶ δρᾶν οὐκ ἀξιοῦσι· καὶ τρυφᾶν τρυφῆς πόρρω καθεζομένους· καὶ γεωργεῖν τὰς ἀλλοτρίας συμφορὰς, ἃς αὐτοὶ ἐπανορθοῦνται. χρὴ τοιγαροῦν ἐκείνοις μὲν ὠδίνειν, ἐμμένειν τοῖς οἰκείοις λόγοις, καὶ μὴ τἀναντία φράζειν, τούτοις δὲ μὴ πᾶσι συγχωρεῖν ἃ βούλονται, πεφαναγγέλειν τὰ πλημμελήματα. χρὴ γὰρ συγγνώμην μὲν νέμειν τοῖς μὴ κακοήθεσιν ὠφελουμένοις, ἐπιμᾶν δὲ τοῖς δι' αὐτῆς βλαπτομένοις.

rationē temperantes ac moderati sint, iis tamen, quas ipsi in imperio ac potestate tenent, vitiosis affectionibus, eos, quibus præsunt, totos inficiunt, quòd videlicet in peccantes haud quaquam animaduertant, verùm immodicam lenitatem præ se ferāt. Peccant autem vtrique, illi nimirum, vt qui legibus suis deteriores sint: hi autem, quòd subditos suos peiores reddant. Nam eos hæc facere docent, quæ ipsi facere nolūt, & luxui ac deliciis indulgere, cùm ipsi à luxu abhorreant: & messem ex alienis calamitatibus facere, quas ipsi leuant & corrigunt. Quamobrem & illi monendi sunt, vt sermonibus suis immaneant, nec, quæ cum iis pugnent, faciant: & isti, vt, non omnibus quæ velint concedendo, flagitia reprimant. Opus est enim iis quidem veniam tribuere, qui benignitate meliores fiunt: eos autem, quibus facilitas & clementia detrimentum affert, obiurgare atque castigare.

Ἐπιμάχῳ ἀναγνώστῃ. ο.

Οἶμαι μὴ ἁπλῶς τὰ χαρίσματα δίδοσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὴν προπαρασκευὴν τῆς διανοίας τῶν δεχομένων. καὶ εἰ δοκεῖ τὰ κατὰ Μωσέα τὸν ἱερὸν φάντιν σκοπήσωμεν. ἐκεῖνος γὰρ ἐπειδὴ τὸν μὲν ἀδικοῦντα αἰγύπτιον ἠμύνατο, τοὺς δ' ὁμοφύλους διαμαχομένους εἰς φιλίαν συνήλαξεν, ἐχειροτονήθη παρὰ τοῦ θεοῦ, τῶν μὲν ἀλιτηρίων κολαστὴς, τῶν δ' ὁμοφύλων νομοθέτης.

Epimacho Lectori. 70.

Diuina beneficia non simpliciter ac citra vllam causam dari existimo, verùm prout ij, qui ea excipiunt, animos suos antè præparārint. Ac, si placet, illum sacrorū antistitem Mosem cōsideremus. Ille enim, quoniam Ægyptium, qui iniuriam inferebat, vltus est, ac rursum populares suos inter se rixantes ad amicitiam compulit, idcirco à Deo, Ægyptiorum quidem excruciator, popularium autem suorū Legislator, institutus est. *Exod. 2.*

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. οα.

Ἐπειδὴ γέγραφας ὅτι Εὐσέβιος ὁ ἐπίσκοπος, ὑπὸ ἀποχῆς τῶν συγγνώμης μείζονων πλημμάτων γνωσιμαχεῖ, ἀλλὰ τῷ δοκεῖν ἀπολογεῖσθαι, ἀναισχυντεῖ φάσκων· τίνος οὖν ἐνδεὴς ἐπιτρέπεται τοὺς χειροτονίας ὧν γὰρ εὔξαιτ' ἄν ἕκαστος· εἰ μὴ καὶ ὑπὲρ εὐχὴν, ἀπολαύω καὶ δόξης καὶ τιμῆς, παρών τις φίλου τῶν μισοπονηρίας ἕνεκεν ἀγαθοήτων ἔφη· ὅτι μὲν τῆς ἐπισκο-

Lampetio Episcopo. 71.

Quoniam ex literis tuis intellexi, Eusebium Episcopum, non à criminibus omni venia grauioribus abstinendo rectiùs sibi cōsulere, verùm, quòd defēsionem aliquā habere se putet, impudenter his verbis vti, cuiusnā rei penuria laboro, vt sacras ordinationes vendā? quæ enim quisque optare queat, ne dicā quæ vota superāt, his fruor, hoc est, gloria, & honore: audi quid amicus quidam, ob improborū odium clarus ac

celebris, qui tum aderat, locutus ſit. Quòd quidē Epiſcopatus munus, quod indignè cōſecutus eſt, eorū omnium quæ inter homines exoptātur, velut extrema meta ſit, ſcio atque aſſentior. At iis, qui ad vitium propenſi quæſtuíque addicti ſunt, nihil ſatis eſt. Neque ex præfectis & antiſtitibus improbi ac facinoroſi vlli eſſent, ſi iis, quæ præſtò habent, contenti eſſent, ac rebus ſuis ſecundis moderari ſcirent. Verùm plures ex iſtis, quàm ex inferiori hominum gradu, improbos perſæpe fieri puto. Nam quo aliis ſublimiores & excelſiores ſunt, faſtúque inturgeſcunt, ac ſupra vulgus ſentire volunt, moneríque contumeliam ducunt, eò etiam magis arrogantia, & plurium rerum cupiditas, & fiducia, qua, ne ſi in ſcelere quidem deprehenſi fuerint, pœnam daturos ſe eſſe confidunt, in eorum animos ingreditur. Reſipiſcat igitur, nec inſulſo cuidam aliquid, quod ad ſe purgādum faciat, afferre videatur. Neque enim crimina diluit: verū ridiculum inſuper ſe præbet.

πῆς ἡ λειτυργία, ἧς παρὰ τὴν ἀξίαν ἀπέλαυσε, πάντων ὅσα τῶν ἐν ἀνθρώποις εὐκταίων ὅρος, οἶδα καὶ σύμφημι. τοῖς δὲ πρὸς κακίαν ῥέπουσι, καὶ λήμματος ἠπωμένοις, οὐδέν ἐστιν αὐτάρκες. οὐδ' ἂν ἐγίνοντο ἐκ τῶν ἡγεμόνων τινὲς μοχθηροὶ καὶ κακοῦργοι εἰ τοῖς ὑπάρχουσιν ἠρκοῦντο, καὶ συμμετρεῖσθαι τὰς εὐημερίας ἤδεσαν. ἀλλ' οἶμαι πολλάκις γίνεσθαι καὶ πλείους ἀπὸ τούτων ἢ τῶν καταδεεστέρων. ὅσῳ γὰρ καὶ ἐπηρμένοι παρὰ τοὺς ἄλλους εἰσὶ, καὶ φλεγμαίνουσι τῷ τύφῳ, καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς φρονεῖν ἀξιοῦσι, καὶ τὸ συμβουλεύεσθαι ὕβριν ἡγοῦνται· τοσούτῳ καὶ αὐθάδεια, καὶ ἐπιθυμία πλειόνων, καὶ θάρσος ὃ μηδ' ἂν ἀλῶσι δίκην ὑφέξειν αὐτοῖς εἰσέρχεται. γνωσιμαχείτω τοιγαροῦν, καὶ μὴ δοκείτω ἀπιθάνῳ ἀπολογεῖσθαι. οὐ γὰρ ἀπίθανα ἀπολύεται τὰ ἐγκλήματα, ἀλλὰ καὶ γέλωτα προσοφλισκάνει.

Strategio Monacho. 72.

Maximè quidem nec naturam nec ſubſtantiam ſubſtantiæ, ſed qualitatem qualitati (quæ, vt philoſophorum verbis vtar, hanc naturam habet, vt accedere ac recedere poſſit. Nam ſubſtantiam qualitatis vehiculum eſſe ſtatuunt: que niſi exiſtat, qualitatem minimè exiſtere poſſe aſſerūt) comparauit ſcriptura, his verbis vtens, *Ierem.* 13. An mutabit Æthiops pellem ſuam, & pardus varietates ſuas? Et quonam pacto vos poteritis benefacere, cùm mala didiceritis? verùm ne quid de his rebus ſubtilius diſcutiamus, illud ipſum dictū, quod proferunt, eam vim habere, vt quod ab ipſis aſtruitur, euertat, planum facere aggrediar. Per id enim quod dixit, cùm didiceritis mala, *Ierem.* 13. dogma illud, quod irrefutabile eſſe arbitrantur, ſubuertit. Quonam enim pacto ſi hoc à natura inſitum haberent, vt mala noſſent, diceret Propheta, cū didiceritis mala? Quòd ſi didicerunt, dediſcere quoque profectò poterunt. Atque ad eun-

Στρατηγίῳ μονάζοντι. οϐ.

Μάλιστα μὲν οὐδὲ φύσιν, οὐδ' οὐσίαν οὐσίᾳ, ἀλλὰ ποιότητα ποιότητι, ἥτις ἐστὶ τῶν φιλοσόφων λόγον πέφυκε καὶ συμβαίνειν καὶ ἀποσυμβαίνειν. ὄχημα γὰρ εἶναι τὴν οὐσίαν τῆς ποιότητος ὁρίζονται, ἧς μὴ ὑπαρχούσης, ἀνύπαρκτον εἶναι τὴν ποιότητα φασί. παρέβαλεν ἡ γραφὴ, λέγουσα, εἰ ἀλλάξεται αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα αὐτῆς· καὶ πῶς ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιεῖν, μεμαθηκότες τὰ κακά; πλὴν ἵνα μηδὲν περὶ τούτων ἀκριβολογήσωμαι, αὐτὴν τὴν ῥῆσιν, ἣν προσφέρουσιν, ἀναιρετικὴν οὖσαν τῶν παρ' αὐτῶν κατασκευαζομένων, ὑποδείξαι πειράσομαι· τῶν γὰρ εἰπεῖν μεμαθηκότες τὰ κακὰ, τὸ δόγμα, ὃ δοκοῦσιν ἀναντίρρητον εἶναι, ἀναιρέπουσι. πῶς γὰρ εἰ ἐκ φύσεως εἶχον τὸ εἰδέναι τὰ κακὰ, ἔφασκε τὸ μεμαθηκότες τὰ κακά· εἰ δὲ μεμαθήκεσαν, καὶ ἀπομαθεῖν δυνήσονται. ὅτω καὶ τὰ

τὰ ἄλλα πάντα τὰ δοκοῦντα τοῖς ἀπαιδεύτοις συμφράξειν ἀνατρεπήσεται. εἰ γὰρ καὶ ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δύναται δέξασθαι τὰ τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ δυνήσεται. καὶ εἰ δένδρον πονηρὸν οὐ δύναται ποιεῖν καρπὸν καλὸν, ἀλλὰ δυνήσεται. οὐ γὰρ ταὐτὸν τὸ μὴ δύνασθαι τῷ μὴ δυνήσεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν τὸν ἐνεστῶτα μηνύει χρόνον, καθ' ὃν ὁ ῥάθυμος, ῥάθυμος· τὸ δὲ τὸν μέλλοντα, καθ' ὃν ἐνδέχεται τὸν πρώην φαῦλον, σπουδαῖον γενήσεσθαι. καὶ δοκεῖ μοι τοῦτο τὰ γράμματα καθ' ἑκάστην ἀμειβόμενα τιθὴ ἡμέραν. ἐγγυῶνται δὲ καὶ αἱ γραφαί. πῶς γὰρ ὁ μελῳδὸς πεσὼν ἀνέστη; πῶς δ' ὁ Παῦλος διώκτης ὢν ἀνεμαξάσατο, καὶ κήρυξ τοῦ διωχθέντος κατέστη; πῶς δὲ Πέτρος ἀρνησάμενος ἀπετρίψατο τιθὴ κηλῖδα; πῶς δὲ ἡ ἀγριέλαιος εἰς τιθὴ καλλιέλαιον ἀνεκεντρίσθη; πῶς οἱ Νινευῖται ἐσώθησαν; πῶς δ' ὁ ληστὴς εἰς τὸν παράδεισον ἐπεμφθη; μαθὼν τοίνυν ὅτι τῆς ἄνωθεν τροφηγουμένης ῥοπῆς, ὁ βουλόμενος καὶ πόνων καὶ πάντα κινῶν· οὐ γὰρ ἀρκεῖ ψιλὸν τὸ θέλειν· καὶ μαθάνει, καὶ καρποφορεῖ, καὶ σώζεται· πάντα τὰ παρὰ σαυτοῦ ποιῇ, τὰ δὲ τῆς τιθὴ τῶν πλαιόντων διόρθωσιν βλέπουσα.

dem modum alia etiam omnia, quæ imperitis hominibus astipulari videntur, obterentur. Quanquam enim animalis homo non percipiat quæ sunt Spiritus: at percipere poterit. Eodémque modo quã- quam arbor mala fructum bonum ferre nequit: at ferre poterit. Neque enim idem sunt, non posse, & potestatem habiturum non esse: verùm illud præsens tempus significat, in quo ignauus, est ignauus: hoc autem futurum, in quo fieri potest vt qui paulò antè improbus erat, probus efficiatur. Atque hoc cùm res ipsæ clamant, mutationem singulis diebus subeũtes: & Scripturæ ipse confirmant. Quonam enim modo Dauid lapsus sese erexit? Quonam modo Paulus, cùm persecutor esset, hanc culpam sarciuit, atque eius, quem insectatus fuerat, præco institutus est? Quonam pacto, Petrus, posteaquàm Christum abiurauit, huiusmodi labem abstersit? Quonam pacto oleaster in bonam oliuam insertus est? Quonam pacto Niniuitæ salutẽ consecuti sunt? Quonam pacto latro, in paradiso missus est? cognita igitur præeuntis diuini auxilij facultate, quisquis vult, & laborat, atque omnia mouet (neque enim nuda voluntas sufficit) tum addiscit tum fructum edit, tũ salutem assequitur. Quocirca ea omnia, quæ tuarum partium sunt, quæque ad peccãtium correctionem pertinent, effice.

1. Cor. 2. Matt. 7. 2. Re. 12. Act. 9. Mat. 26. Rom. 11. Ion. 3. Luc. 23.

Παύλῳ πρεσβυτέρῳ. ογ.

Τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν γραφῶν, ἐφόδιον ἡγοῦ τῆς σωτηρίας, τρέφουσαν τοῖς δεήγμασιν εὐδοκίμοις τὸ φιλόκαλον καὶ ἀνδρώδες τῶν μετὰ σπουδῆς ἀκροωμένων.

Paulo Presbytero. 73.

Sacratum Scripturarum lectionem salutis viaticum esse existima, vt quæ, eorũ, qui eã studiosè ac diligenter audiunt, probitatis amorem ac virile robur præclaris & illustribus exemplis pascat.

Ἡρακλείδῃ ἐπισκόπῳ. οδ.

Ὅτε Ἐζεκίου βασιλεύοντος, πᾶσαν τὴν πρόσω ἄγων ἐπῆλθε τῇ Ἱερουσαλὴμ ὁ βάρβαρος, καὶ πρόπαιον ἔφη θαυμαστὸν καὶ θεῖον, καὶ τῶν πώποτε γενομένων ἐπισημότερον. τότε δὴ φυσηθέντι τῷ Ἐζεκίᾳ, καὶ ἐπὸ τῆς χαρᾶς

Heraclidæ Episcopo. 74.

Cùm regiam dignitatem obtinente Ezechia Barbarus Persiam vniuersam ducẽs, Hierosolymam aggressus fuisset, réxque admirandum ac diuinum, atque omnium, quæ vnquam contigerant, illustrissimum trophæum erexisset, tum verò ipsi ex hoc 4. Re. 18. 19.

ſucceſſu tumore affecto, ac præ lætitia ſu-
2. par. 22 blimiùs de ſe, quàm hominis conditio poſtularet, ſentienti, aduerſæ valetudinis fræ-
num iniectum eſt, vt altos ipſius ſpiritus deprimeret, humanæq; naturæ fragilitatē coargueret, animique morbo ex lætitia contracto mederetur. Nam quòd mortalium animi gaudio magis efferri ſoleant, oſtenderunt Iudæi. Poſteàquam enim
Exod. 14. Ægyptij defuncti ſunt, eósque mare pro
Exod. 32. ſepulchro habere conſpexerunt, tum verò ad idolorum cultum ſeſe conuerterunt. Nam cùm mare tranſiſſent, nec periculi quicquam ſubiiſſent, vbi terram attigerunt, naufragium pertulerunt. Quod quidem Thebanorum Imperator Epaminondas optimè perſpiciens, parta de Lacedæmoniis victoria, ſtatutóque trophæo, poſtridie triſtem ſe ac mœſtum amicis oſtendit, Iis autem percunctantibus ecquid moleſti accidiſſet, Minimè, inquit, verùm heſterno die altiores, quàm par eſſet ſpiritus geſſiſſe me ſenſi. Ac proinde hodie immoderatā hanc voluptatē coërceo. Quocirca ne tu quoque mœrore cōſterneris, ſi cùm animi bonis abundes, corporis morbis vedomeris. Verùm illud tibi in mentē veniat, hanc rem, vel coronas tibi parturire, vel arrogantiam reprimere.

Zoſimo Presbytero. 75.

Magna quidem, vt aiunt, ætatis tuæ iuuenilis flagitia fuerunt, quidni enim? At ſenectutis crimina tanta ſunt, vt ad eorum magnitudinem nihil poſſit accedere. Etenim in ſenectute iuuenes eos, quorum ob libidinem ac petulantiam celebre nomen eſt, obſcurare, omnem abſurditatem ſuperat. Ac planè conſtat te Epicuri morbo laborare, nec, quid animi habeas, premere ac continere poſſe, verùm ipſius dogmata per opera confirmare. Quamobrem interdic, inquam, tibi ipſi diuino altari: ne fortè in tuum caput fulmen graſſetur.

Pamprepio Diacono. 76.

Nulla, ô amice, ratio inueniri poteſt, perquam quiſpiam à calamitatibus liber at-

μεῖζον ἢ κτ' ἄνθρωπον φρονήσαντι, ἐ-
πετέθη ὁ τῆς ἀῤῥωστίας χαλινὸς, τὸ φρό-
νημα αὐτῷ καταγελῶν, καὶ τῷ ἀν-
θρωπείαν ἐλέγχων φύσιν, καὶ τῷ σκ
τῆς χαρᾶς ἐγγενομένην τῇ ψυχῇ νόσον
ἰάμενος. ὅπ γὰρ ὑπὸ χαρᾶς μᾶλ-
λον αἴρονται αἱ ψυχαὶ, ἔδειξαν οἱ Ἰσ- Ἰουδαῖοι ἀσθένησαν σι.
δαῖοι. ὅτε γὰρ ἀπηλλάγησαν τῶν αἰ-
γυπτίων, καὶ εἶδον τὸν βυθὸν τάφον αὐ-
τῶν γεγενημένον, τότε εἰς εἰδωλολα-
τρείαν ἐβάπισαν. διαβάντες γὰρ τὴν
θάλασσαν μηδένα κίνδυνον ὑπομείναντες, ἐλθόντες εἰς τὴν γῆν ναυά-
γησαν. ὅθεν Ἐπαμινώνδας ὁ θηβαίων
στρατηγὸς ἄριστα σωφρονῶν, λακεδαι-
μονίους νικήσας, καὶ τρόπαιον κατ' αὐ-
τῶν στήσας, τῇ ἑξῆς ὤφθη τοῖς φίλοις
κατηφὴς καὶ συγκεκυφώς. τῶν δὲ ἐρωτησάν-
των μήπ λυπηρόν συνέβη, ἠρέ φησιν,
ἀλλ' ἐμαυτὸν ἡδόμην ἐμαυτῷ. μεῖζον ἢ
καλῶς ἔχει φρονήσαντος. διὸ σήμερον
κολάζω τὴν ἀμετρίαν τῆς χαρᾶς.
μή τοίνυν μηδ' αὐτὸς ἄλυε, εἰ τοῖς
τῆς ψυχῆς κόμμασι ἀγαθοῖς, τοῖς τῆ σώ-
ματος δαμάζῃ ἀῤῥωστίαις, ἀλλ' ἐννόει
ὅπ σοι τοῦτο, ἢ στεφάνους ὠδίνει, ἢ τὸ
φρόνημα καταγέλλει.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. οε.

Μεγάλα μέν σου τὰ τῆς νεότητος
ὡς φασὶ πλημμελήματα. πῶς γὰρ
οὐ; τὰ δὲ τοῦ γήρως ὑπερβολὴν οὐκ
ἔχει. τὸ γὰρ ἐν γήρᾳ τοὺς νέους τοὺς
ἐπ' ἀσελγείᾳ βεβοημένους ἐπικρύπτειν,
ἅπασαν ὑπερβάλλει ἀτοπίαν. καὶ
δῆλος εἶ, τὰ Ἐπικούρου νοσῶν, καὶ τῷ
γνώμην κατέχειν μὴ δυνάμενος. ἀλλὰ
ἀφ' τῶν ἔργων τὰ ἐκείνου δόγματα
βεβαιῶν. εἶργε τοίνυν, εἶργε σαυτοῦ
τοῦ θείου θυσιαστηρίου, μή ποτε σκηπτὸς
κτ' τῆς σῆς χωρήσῃ κεφαλῆς.

Παμπρεπίῳ διακόνῳ. οϛ.

Οὐκ ἔστιν, ὦ φίλη κεφαλή, μηχανὴ
εὑρεῖν, δι' ἧς ἄπτις γένοιτο συμφορῶν
ἐλεύθε-

ἐλεύθερος. ἀλλὰ ῥᾷστον ἂν τις ἐν μείζῳ κλύδωνι κυβερνήτου, καὶ διάκων χωλὸς ἀφαιρήσεται. ἢ τὸν κλύδωνα τοῦ βίου τούτου ἀφαιροῦμαι, πειρασμῷ μὴ ὑπεικών. εἰ γὰρ πειρατήριον ἐστὶν ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, πῶς ἔστιν ἐντῷ πειρατηρίῳ ὄντας μὴ πειράζεσθαι; τὸ γὰρ παρὰ τοῦ σωτῆρος εἰρημένον, γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν, τὸ μὴ καταποθῆναι ὑπ' αὐτοῦ ἠνίξατο. εἰ γὰρ τοῦτο ὅπερ ἄλλοι νομίζουσιν ἔφη ὁ σωτὴρ, τῷ μηδαμῶς πειρασμῷ πεσεῖν, οὐκ ἂν ἔχοι λόγον. καὶ τοὺς προφήτους, καὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ τοὺς μάλιστα εὐδοκιμηκότων ἀνδρῶν, πολλοῖς καὶ μεγίστοις πεπειρασμένους. ἀλλὰ τὸ μὴ πεσεῖν, ἴσως ἀδύνατον, τὸ δὲ μὴ ἡττηθῆναι, δυνατόν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀμαθίᾳ βεβαπτισμένοι πρὸς τὰς συμφορὰς ἔχουσι τὰς ψυχὰς ἀπαραμυθήτους. οἱ δὲ λογισμῷ σωφρονοῦντες κυβερνώμενοι, ἀποθοῦνται ταύτας, οὐ τῷ γενναίως ἐνεγκεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ στεφάνους ὀνειροπολεῖν.

que immunis sit. Verùm citiùs quispiam in maxima tempestate citra gubernatoris & claui opem salutem consequeretur, quã huius vitæ procellas, nullius tentationis periculo facto, effugeret. Nam cùm tentatio sit vita hominis super terram, qui fieri *Iob.7.* potest, vt qui in tentationis loco sit, minimè tentetur? Nam quod à Saluatore dictũ est, Vigilate & orate, vt nõ intretis in ten- *Matt.26* tationem, perinde est ac si dixisset, ne ab ea opprimamini. Nam si his verbis (quemadmodum aliis placet) hoc intellexit Saluator, ne vllo modo in tentationem prolabamur, rationi parum consentaneũ hoc esset, cùm & Prophetæ, & Apostoli, & ij viri, qui virtute maximè excelluerunt, in multas & maximas tentationes inciderint: verùm, in tentationem quidem non incidere, fortasse impossibile est: ei autem minimè succumbere, possibile. Ac quidẽ plerique mortaliũ imperitia obruti, ita in calamitatibus afficiuntur, vt eorum animi consolationem omnem respuant. Qui autem prudenti iudicio gubernantur, eas propulsant non modò fortiter ferendo, sed etiam coronas animo & cogitatione versando.

Εὐλογίῳ ἀναγνώστῃ. οζ.

Eulogio Lectori. 77.

Ἐκ τῶν περὶ τὸν θάνατον τῷ βασιλεῖ Ἀχαὰμ συμβεβηκότων ἔστι θαυμάσαι, πῶς τὸ χρεὼν οὐδὲ προμηνυόμενον ἀφυγεῖν οἷόν τε. ὑφέρπει γὰρ τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς, ἐλπίσι θωπεῦον χρηστῶν, καὶ προάγει αὐτὰς σκήψεσι, ὅθεν αὐτῶν βεβαίως κρατήσῃ καὶ πέσῃ.

Ex his quæ regi Achab in morte contigerunt, admirari licet, quemadmodum ne prædictum quidem fatum effugi possit. Animos enim humanos callidè subit, spe læta iis blandiens, eósque illuc circunducit, vbi eos certò superabit. *3.Re.22.*

Χρύσῃ λαμπροτάτῳ. οη.

Chrysæ clarissimo. 78.

Εἰ καὶ περὶ τοὺς οἰκείους τῷδε μεγαλοψυχίαν τοιαύτην ἐπεδείξατο ἡ σὴ μεγαλόνοια, οὐ μὴν οὐδ' οὕτω μικρὸν, κοινὰ πάντα ὄντα τῷ γένει κεκτῆσθαι. ἀφήρει δ' ἄντι τῆς φιλοτιμίας ἴσως, τὸ δοκεῖν ἀνάγκην τινὰ ὑπὸ τῆς φύσεως προσεῖναι. νυνὶ δὲ τῆς ἐκεῖθεν αἰτίας προεκκεκομμένης. οἱ γὰρ υἱεῖς τοῦ τεθνεῶτος οἱ καὶ εὐεργετηθέντες, οὐδ' ἐγνω-

Etiam si hac liberalitate in propinquos ac necessarios tuos vsus fuisses, ne sic quidem paruæ laudis esset, bona tua cum iis, qui genere tecum coniuncti essent, communia habere, sed tamen illud fortasse aliquid ex munificentiæ laude detraxisset, quòd naturæ quoque necessitas accedere videretur. Nunc autem, præcisa illa causa (nam hominis defuncti filij, quos

tu beneficio affeciſti, ne tibi quidem noti erant, niſi eos calamitas commendaſſet) mens planè laudē gloriāque ſibi vendicat.

Lampetio Epiſcopo. 79.

Superbiæ te arceſſo, quoniam Zoſimo Presbytero obuius factus, vt audio, ipſius morbis, velut abhibitis quibuſdam fomentis, minimè mederis: verùm Hippocrati morem gerens, vt incurabili morbo laboranti manum haudquaquam admoues. Quamuis enim in corporibus verum hoc eſſe quidam exiſtiment (etſi alioqui perſæpe falſum inuentum eſt: & complures enim medici, admota manu iis, qui incurabili morbo affecti eſſe videbantur, rem ex ſententia geſſerunt) in animis tamen hoc magis adhuc falſum eſſe reperitur. Nonnullos enim nouimus, qui ex profundo vitij gurgite ad ipſam virtutis arcē aſcenderint. Corpora quippe naturæ neceſſitate, tanquam vinculis quibuſdam conſtringuntur: animæ autem voluntatis atque arbitrij poteſtate ornatæ ſunt. Quāobrem quò facilior eſt voluntas quàm natura, eò quoque facilius ac procliuius eſt animum è morbo recreare. Ac proinde ſubmota omni deſperatione, illud cura & enitere, vt eum ſanitati reſtituas. Neque enim parua tibi apud Deum gloria futura eſt, ſiue iſtud perfeceris, ſiue ſecus. Nam id omne, quod tuarum partium eſt, cumulatè præſtiteris. Quare, vt omnino laudem & gloriam conſecuturus, ſi eum, vt ex improba vitæ ratione emergat monueris, ſic affectus eſto: nec te, aut noctu aut interdiu, hæc cura deſerat. Fortaſſe ipſe quoque ſalutem obtinebit: & qui eius vitiis offenduntur, erigentur: & qui eum ſuggillant compeſcentur: & tu ſempiternam gloriam adipiſceris.

Zoſimo Presbytero. 80.

Nuper ad te ſcribebam, ſperans fore, vt à vitio te ſubduceres, atque ad puram & integram ſanitatem redires. Nunc autem ea de cauſa ſermonem habere pe-

εἰζοντό σοι, εἰ μὴ συμφορὰ αὐτοὺς συνέσησεν, ἢ γνώμη καθαρῶς ἐνδοκιμεῖ.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. οθ.

Γράφομαί σε πρὸς ἀφροσύνης, ὅτι Ζωσίμῳ προσετυγχάνων, ὡς μανθάνω, τῷ πρεσβυτέρῳ, τὰ κατανλεῖς αὐτοῦ τὰ πάθη. ἀλλ' Ἱπποκράτει πειθηνίως κεκραταιμένῳ οὐκ ἐγχειρεῖς. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων τοῦτ' ἔδοξέ πισιν ἀληθὲς εἶναι, καί τοι πολλάκις ἐλεγχθέν. ἐγχειρίσαντες γὰρ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν τοῖς κεκραταιμένοις κατώρθωσαν. ἀλλ' ὅμως ὅτι τῶν ψυχῶν πλέον ἐλέγχεται. οἴδαμέν γάρ τινας οὐκ τοῦ βυθοῦ τῆς κακίας εἰς αὐτὸ ἀναβεβηκότας τῆς ἀρετῆς τὸ κορυφήν. τὰ μὲν γὰρ σώματα τῇ τῆς φύσεως ἀνάγκῃ δέδεται. αἱ δὲ ψυχαὶ τῇ τῆς προαιρέσεως ἐξουσίᾳ τετίμηνται. ὅσον τοίνυν εὐκολώτερον προαίρεσις φύσεως, τοσοῦτον εὐχερέστερον, τὸ ἀνενεγκεῖν τὸ ψυχήν. μηδὲν τοίνυν ἀπογινώσκων, πειρῶ αὐτὸν κατευθύνειν. οὐ μικρὰ ἔσται σοι εὐκλεια παρὰ τῷ θεῷ, εἴτ' αὐτός, εἴτε καὶ μή. τὸ γὰρ ἑαυτοῦ πᾶν πληρώσῃς. ὡς πάντως τοίνυν εὐδοκιμήσων, εἰ προτρέψοιο αὐτὸν ἀνενεγκεῖν, οὕτω προκείσο. καὶ μήτε νύκτωρ, μήτε μεθ' ἡμέραν, αὕτη ἀπολιπέτω σε ἡ φροντίς. τάχα καὶ αὐτός πως σωθείη, καὶ οἱ σκανδαλιζόμενοι διορθωθείεν. καὶ οἱ κωμῳδοῦντες αὐτὸν ἐπισωμισθείεν, καὶ σὺ ἀθανάτου εὐκλείας ἐπιτύχοις.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. π.

Πρώην μὲν ἔγραφον, ἐλπίζων σε τῆς κακίας ἐπαλλαγήσεσθαι, καὶ πρὸς καθαρὰν ὑγίειαν ἀναδραμεῖσθαι. νῦν δὲ κινδυνεύω, ὑπὲρ τοῦ μὴ καὶ ἄλλους εἰς τὸ

τὸ βάρος τῆς πονηρίας ὑπὸ σοῦ ἐμβληθῆναι, ποιεῖ δὲ τὸν λόγον. εἰ τοίνυν μὴ θέλει σῶσαι σαυτὸν, τί καὶ ἑτέροις λυμαίνῃ; τί καὶ τὰς ἄλλων πονηρίας ἕλκεις ὅτι τῇ ἀθλίᾳ σαυτῆς κεφαλῇ; τὰς χεμετιζούσας ἐπιθυμίας μὴ ἀναστράζων, ἕως ἂν αὐτῶν ἀμάξῃς τὰ στόματα, ἀλλ' ἄδειαν αὐταῖς δίδοὺς ὁρμᾶν ὅποι βούλονται· ἀπαγείραζε τοίνυν αὐτὰς, ἵνα μὴ ταναντία τῶν νινευιτῶν ὑπομείνῃς. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι φοβηθέντες τὰ ῥήματα, οὐχ ὑπέμειναν τὸν ἀπὸ τῶν πραγμάτων πόνον· ἵνα καὶ σὺ τῆς ἀπὸ τῶν ῥημάτων καταφρονῶν ἀπειλῆς, τῇ ἀπὸ τῶν πραγμάτων ὑποστήσῃ κόλασιν.

riclitor, vt ne alij quoque in improbitatis voraginem abs te coniiciantur. Quocirca si tuæ ipse saluti consulere recusas, quid aliis etiam labem & exitium affers? quid aliorum etiam cruciatus in miserum tuũ caput trahis? dum hinnientes cupiditates non tantisper restringis, quoad earum ora cruentaris, verùm iis, quo velint, impetum faciendi potestatem facis. Has itaque restringe atque coërce: ne alioqui contrà, ac Niniuitis, tibi accidat: vt enim illi verbis perterrefacti, reipsa supplicũ minimè sustinuerunt: sic tu quoque verborum minas nihili pendens, reipsa pœnam subibis. *Ion.3.*

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. πα.

Ἐπειδὴ τινὲς τὰς θεωρίας ὑποφαίνοντας, καὶ τὸ γράμμα εἰς τὸ πνεῦμα μεταρυθμίζοντας, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπασάμβους, καίτοι πολλὰ ἀκριβῆ μά πινα τοῖς ἀκροωμένοις λέγοντας αὐτὰ τὰ πράγματα ἑρμηνεῦσαί σοι λιπαρῶς παρεκάλεσας καὶ προσέβαλλες δι' ἣν αἰτίαν ὁ λεπρὸς καὶ ὁ γονορρυὴς, οἵτε τἆλλα νοσοῦντες ἀκύρια νοσήματα, ἀπείρηνται τοῦ ἱερῶν περιβόλων, ἐβουλόμην μὲν σιγῆσαι· ὅτε γὰρ ῥᾴδιον, ὅτε εἰ ῥᾴδιον ἦν, ἕτερπε τὰ τῆς φύσεως σκοπεύειν μυστήρια. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δευτέροις ἐξεβιάσω με γράμμασιν, ὡς ἂν οἷός ὢν, συνεταλμένως φράσω. ἐπειδὴ γὰρ πεῖσαι τε, καὶ ἀφ' ἑνὸς τοῦ ἀνδρῶν σεμνότητα, καὶ ἀφ' ἑνὸς τοῦ γυναικῶν τιμὴν, καὶ δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὁσιότητος γὰρ τὸ τοιοῦτο πνεῖ, καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν καθαρισμῷ ἀκαθαρσίας αὐτῆς οὐκ εἰσελεύσῃ· πολλοὶ δὲ ἐν ἀφέδροις οὔσαις καὶ καθαιρομέναις ταῖς γυναιξὶν, ἢ καὶ ἐγκύοις τυγχανούσαις, δι' οἶστρον καὶ ἀκολασίαν, μᾶλλον δὲ μανίαν, ὁμιλοῦσι, κἀκεῖναι οὐκ οἶδ' ὅπως ἀνέχονται· καί τοι τῶν ἀλόγων ζώων μετὰ τοῦ σύλλην εἰς κοινωνίαν μὴ ἀπαντώντων· διὸ καὶ θηλυτέραν φα-

Quoniam eos, qui mysticos sensus indicant, literámque in Spiritum commutant, etiamsi vtilia quædam auditoribus dicant, nescio qua de causa reprehendẽs, res ipsas tibi explicari obnixis precibus à me contendisti, illúdque proposuisti, quidnam causæ sit, quamobrem leprosus, seminísque profluuio laborans, aliíque item qui morbis minimè voluntariis tenebantur, sacrosancto templi ambitu prohibebãtur, silentio quidem lubenter vterer. Nam nec facile est, nec si facile esset, conueniret naturæ arcana diuulgare. Quoniam autẽ iterum iam per literas vim mihi attulisti, quò breuissimè potero istud expediam. Quandoquidem enim, tum ob virorum honestatem & grauitatem, tum ob mulierum honorem, tum ob rem ipsam (sanctitatem enim res hæc redolet) lege cautum erat ne vir ad vxorem suam, quo tempore ab impuritate sua se repurgabat, ingrederetur: multi autem cum vxoribus, dum in menstruo sunt, aut sese perpurgant, aut etiam prægnantes sunt, libidinis œstro vel potius furore perciti congrediuntur, atque illæ nescio quonam pacto id ferunt (quamuis animãtes rationis expertes post conceptum ad venereum congressum minimè occurrant. Qua etiam ratione non- *Leuit.13. & 22. Num.5. Leuit.20*

nullis placet, fœminam θηλυτέραν dictam eſſe, habita comparatione cum fœminis animantibus: propterea quòd hæ ob generis duntaxat propagationem coitum admittant, mulieres autem fortaſſe ob ſalacitatem & impudicitiam, tametſi alioqui muliebris libido atque appetentia extinguatur. Natura enim vel in effingendo atque efformando fœtu recens nato, vel in corporis purgatione occupatur) portò ſæpenumero contingebat, vt viri ſemen cum impuro mulieris ſemine permixtum, corpus haud purum ac probè temperatum, verùm variis ac multiplicibus morbis obnoxium effingeret. his malis vt occurreret Legiſlator, eos, qui ex huiuſmodi concubitu nati eſſent, à templi aditu hoc loco proſcripſit, atque à ſacris conuentibus ſubmouit: vt ne in poſterum huiuſmodi flagitia perpetrare auderēt. Quòd autem hęc cauſa ſit, ex iis, quæ apud Ezechielem ſcripta
Exe. 18. ſunt liquidò apparet. Illic enim Deus probum virum laudibus efferens, peccatorem autem inſectans, illum cum muliere menſtruata conſuetudinem minimè habuiſſe ait, hunc autem habuiſſe. Quòd ſi illud dixeris, iis, qui hæc flagitia admiſiſſent, pœnā conſtitui oportuiſſe, hoc ego reſpōderim: Et quod tandem grauius ſupplicium excogitari poteſt? Nam cùm eos, quos in lucem ediderint, quóſque multo etiā, quàm ſe, clariores ac celebriores videre optabāt, nec precationum, nec ſolemnitatum, nec vrbium, nec ſacrorum conuentuum participes eſſe, perſpiciunt, cogites velim quo doloris cruciatu afficiantur. Ac propterea illud quoque, ni opinione fallor, lege ſanci-
Gene. 17. tum eſt, Et erit, omnis anima, quæ non circunciſa fuerit die octauo, exterminabitur è populo ſuo. Quod quidem nonnulli ex iis, qui hoc dictum ad animæ circunciſionem tranſtulerunt, tanquam à ratione alienum reiecerunt. Dicendū enim erat, inquibant, eum qui non circunciderit, exterminatum iri, non autem immaturæ ætatis infantem. Ego verò etſi ad animam propriè ſpectat hic ſermo, tamen ne literalem quidem ſenſum improbo ac reiicio.

οἱ τινες κεχλῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ σύγκρισιν τῶν θηλέων ζώων, ὡς τὰ τῶν μὲν ἅπαξ τὴν ἅπαξ δοχὴν τὰ ἄνδρα κατα δεχομένων τὴν κοινωνίαν. τῶν δὲ γυναικῶν ἴσως, διὰ ψῦχρον καὶ ἀκολασίαν, καίτοι τότε σβεννυμένης τῆς γυναικείας ἐπιθυμίας. καὶ γὰρ φύσις, ἢ περὶ τὴν ἅπλασιν τοῦ ζώου ἀσχολεῖται, ἢ περὶ τὴν κάθαρσιν. συνέβαινε δὲ πολλάκις τὸ τοῦ ἀνδρὸς σπέρμα τῷ ἀκαθάρτῳ τῆς θηλείας αἵματι μιγνύμενον, σῶμα ἀναπλάττειν οὐ καθαρὸν, οὐδὲ εὔκρατον, ἀλλὰ ποικίλοις πάθεσιν εὐάλωτον. ταῦτα βλέπων ὁ νομοθέτης προσαφεῖλε τὰ κακὰ, τοὺς ἐκ τοιούτων σωμάτων τεχθέντας, ἀπεκήρυξεν εἰσόδου, καὶ τῶν ἱερῶν συνόδων ἀφώρισεν, ἵνα μηκέτι τολμήσωσιν τοιαῦτα δρᾶν. ὅτι δὲ αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, δῆλον ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἰεζ κεφ. ἀναγεγραμμένων. ἐκεῖσε γὰρ τὸν μὲν δίκαιον ἀνακηρύττων ὁ θεὸς, τὸν δὲ ἁμαρτωλὸν ἀποκηρύττων, τὸν μὲν ἔφησε γυναικὶ ἐν ἀφέδρῳ οὐ συνελθεῖν, τὸν δὲ προσελθεῖν. εἰ δὲ φαίης τοῖς δρῶσι τὴν τιμωρίαν ὀφείλουσαν ἐπενεχθῆναι, φαίην καὶ ποία ταύτης τιμωρία χαλεπωτέρα; ὅταν γὰρ ἴδωσιν τοὺς ἐξ αὐτῶν τεχθέντας, οὓς ἠύχοντο πολλῷ ἑαυτῶν δοκιμωτέρους ἰδεῖν, μήτε εὐχῶν, μήτε πανηγύρεων, μήτε πόλεων, μήτε ἱερῶν συνόδων μετέχοντας, σκόπει πόσην ὀδύνην ἕξουσιν ἔσασαν. ἅπαξ γὰρ τοῦτο, κἀκεῖνο, ὡς οἶμαι, νενομοθέτηται. καὶ ἔγω πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ περιτμηθῇ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ὁρᾷς ὡς ἄλογον παρεσκεύασται, τὴν εἰς τὴν τῆς ψυχῆς περιτομὴν τὸ ῥητὸν μετακομισάντων. ἐχρῆν γάρ, ἔφασαν, ῥηθῆναι, τὸν μὴ περιτέμνοντα τὸ παιδίον αὐτοῦ ἐξολοθρευθῆναι, μὴ μὴν τὸ ἄωρον νήπιον. ἐγὼ δὲ, εἰ καὶ πρὸς τὴν ψυχὴν βλέπει κυρίως ὁ λόγος, οὐδὲ τὸ γράμμα παραγράφομαι. κἀνταῦθα γὰρ ἡ αὐτὴ ἔννοια σωθήσεται. τοῖς γὰρ

παρὰ-

πατρίσιν, ἀφαλεωτέρα δόξειν ἡ παιδεία, ὅταν τὰ παιδία ἐξολοθρευθέντα. ἵνα μὴ γὰρ τύχῃ, εἰ καὶ πρὸ τῆς ἀφαγνωστικῆς τῶν καλῶν, καὶ τῶν ἀτοίστων ἡλικίας τελευτήσοιεν, ὧδ' εἰ ἐν παιδείᾳ γεγόνασιν, ἔσονται. εἰ δὲ καὶ ἔλθοιεν εἰς τὴν ἀφαγνωστικὴν ἡλικίαν, ἁ πάνυ χαλεπῶς ἐνέγκοιεν τὸ πρᾶγμα τῆς συνηθείας τὴν παιδείαν ἐξευμαλίζοσης. καὶ μάλιστα, ὅτε ἁδὲ ἐκόντος δόξει τὸ ἔγκλημα. οἱ δὲ γονεῖς ἀνυπόστατον ἔσεσθαι τὴν παιδείαν. εἰ τοίνυν νενόηταί σοι τὸ εἰρημένον περὶ τῶν ἀκόντων παίδων, περὶ γὰρ τῶν ἑκόντων οὐκ ἂν οἶμαί σε ζητῆσαι. οἶδα γὰρ ὡς Ὀζίας τὴν ἱερωσύνην ἁδίκως ὑπεδύσας, καίτοι βασιλεὺς ὤν, ἐλεπρώθη, τῷ θεῷ χάριν ἴσθι. εἰ δὲ μὴ ἀποδοχῆς ἂν εἴην δίκαιος παρὰ τῶν νοούντων τυχεῖν, ὅτι τὸ πρέπον καὶ τὸ σεμνὸν τῆς ἀσφαλείας ἐνταῦθα προετίμησα, τὰ τῆς φύσεως μὴ ἐκπομπεύσας μυστήρια. πρὸς.

Nam hîc quoque eadem sententia seruabitur. Siquidem parentibus acerbius est suppliciũ, cũ pueri exitio dantur. Nã pueri fortasse, si antequã ad eam ætatem peruenerint, quæ bona & mala internoscendi facultatem habet, è vita discesserint, ne id quidẽ sciẽt, an pœnam aliquã pertulerint: quòd si etiam ad eam ætatem accesserint, ne grauiter quidem & acerbè hanc rem fortasse tulerint, consuetudine nimirum pœnam leuiorem reddente: ac præsertim cùm ne voluntaria quidem culpa est. At parentes intolerãdum cruciatum sustinebunt. Quocirca si illud abs te intellectum est, quod de minimè voluntariis vitiis dictum est (nam de voluntariis te quæsturũ haud reor. Nec enim te fugit, Oziam, propterea quòd contra ius fasque in sacerdotij munus insiliisset, quamuis etiam rex esset, lepram tamen contraxisse) Deo gratiam habe. Sin secùs, hoc certè nomine à prudentibus viris mea ratio comprobari debeat, quòd hoc loco decori atque honesti maiorem rationem habui, quàm perspicuitatis, naturæ videlicet arcanis haudquaquam euulgatis.

Ἰωάννῃ σχολαστικῷ. πϐ.

Οὐδείς, ὡς ἔγωγε οἶμαι, ἀνδρεῖον ἔχων φρόνημα, καὶ τῆς ἀνδρὸς προσηγορείας ἄξιος τὴν τῶν ἀνδραγύνων θέαν ἀλισκέσθω τῶν τὸν ἀνθρώπινον ἐξορχουμένων βίον. καὶ τὸ τηνικαῦτα μάλιστα εὐδοκιμούντων, ἡνίκα ἂν ὡς μάλιστα σκιρτῶσιν.

Ioanni Scholastico. 82.

Nemo, vt opinor, qui quidem virilem animum habeat, ac viri nomine dignus sit, cinædorum spectaculo capietur, qui humanam vitam palàm enunciant, ac tum maximè clari ac celebres sunt, cùm maximè exarserint.

Αἰμιλιανῷ καὶ Πελαγίῳ διακόνοις. ϖγ.

Ὅτι μὲν λόγος πρᾶος καὶ πάνσοφος, βοηθήματος δίκην σβέσαι δύναται θυμὸν ἐκ μέσης καρδίας ζέοντα, μάλα ἀκριβῶς οἶδα. εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις λόγοις ἔνεστι φάρμακον εὑρεῖν κοιμίσαι δυνάμενον, τοῦτο δὴ σκέπτεσθαι σφῶν δίκαιόν ἐστιν. ἀλλ' εἰ μὲν ἀνύσω δίκαια, μάλιστα μὲν λυπηθείην ἥκιστα δὲ ἐμαυτὸν μεμψαίμην. ἐκοῦσα ἐπειδὴ ἡ ἔρις ἡμέ-

Æmiliano & Pelagio Diaconis. 83.

Quòd sermo blandus ac sapientiæ plenus medicamenti cuiusdam instar iracundiam è medio corde feruẽtem extinguere queat, perquàm exploratum habeo. Num autẽ in nostris quoque sermonibus pharmacum quoddam, quod iram sedare atque consopire possit, inuenire liceat, illud verò non item exploratè noui. Verùm si quidem aliquid profecisse affirmem, præclarè res habebit. Sin autem conatus meus

fruſtra fuerit, maximum quidē mœrorem accipiam, at minimè tamen mihi ipſi ſuccenſebo. Quoniam igitur contentio ac ſimultas veſtra in longiſſimum vſque porrecta, non modò vos, ſed etiā multos alios grauiſſimè conuulnerauit, illud quidem peruellem, vos eum extinguere ac delere, vósque ad amicitiam redire. Si verò hoc nondum, vt quidam aiunt, fieri poteſt, at certè immodicam hāc contentionem animorúmque pertinaciam ſilētio eneruare, ac non dicendis tacendíſque verbis eam adaugere. Nam ſi, quæ nefas eſt, alter aduerſus alterum proloqui deſinatis, ſenſim ac paulatim extincta & proſtrata contentio, vt amicitia excitetur, efficiet. Quemadmodum enim iis, qui aduerſa valetudine laborant, grauiùs non ſe habere, meliùs ſe habendi initium fuerit (etenim in acutiſſimis morbis idem valetudinis ſtatus pro meliore ſtatu haud immeritò habetur:) ſic etiam vobis graui morbo correptis (neque enim eſt quòd voſipſos ſanos eſſe exiſtimetis, dum alter in alterum ita debacchamini) ſi morbus non ingraueſcat, ſanationis principium hoc fuerit. Quare ſiue vobis inimicitiam funditus delere, ac de medio tollere placeat, ſiue eam non lōgiùs progredi, mihiipſi bonam ſpē non eripiā: ſermonémque vt maledicos ſermones cōprimam, bene impenſum eſſe cēſebo.

Theoni Epiſcopo. 84.

Si mihi morem gerendum putas, nullo modo, ſin autem tibiipſi, ne hoſtes tuos in neceſſitatem admodum redigas atque concludas: ne alioqui in extremis rerum difficultatibus neceſſitatem (quæ ſubditis ſibi à deſperatione ſtimulis, miram ad cōtumaciam vim habet) in conſilium adhibentes, iis malis te mulctent, quibus eos mulctare cogitas. Illa enim rerum earum, quæ geruntur, inſpectrix iuſtitia, perſæpe ob victoriam inſolentiam & importunitatem, rerum ſtatū in contrarium cōmutat.

Eulogio presbytero. 85.

Sic exiſtimo, dæmonem ne probo qui-

τέρᾳ ὑρανομήκης, ὥς φασι, γεγενημένη, ὑ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους εἰς τὰ χείλια ἔτρωσε, βουλοίμην ταύτῃ μὲν σβέσαι καὶ ἀφανίσαι, εἰς δὲ φιλίαν παλινδρομῆσαι. εἰ δὲ τοῦτο πέως, ὥς φασί τινες, ὑ χοίοντε, κἂν τῇ σωτῇ σκευάσαι τιὼ ἄμετρον φιλονεικίαν, καὶ μὴ ῥητοῖς καὶ ἀῤῥήτοις ῥήμασι ταύτῃ αὐξῆσαι. ἦν γὰρ παύσησθε ἀ μὴ θέμις καθ' ἑαυτῶν φθεγγόμενοι, ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν σβεσθεῖσα ἢ ἔρις καὶ καταπεσοῦσα, τιὼ φιλίαν ἀναζωπυρῆσαι δύναται. ὥσπερ γὰρ τοῖς κάμνουσι τὸ μὴ χεῖρον ἔχειν, ἀρχὴ γένοιτ' ἂν τοῦ βέλτιον ἔχειν. ἡ γὰρ ἐν τοῖς ὀξυτάτοις νοσήμασι ταυτότης, βελτίωσις εἰκότως ἐνομίσθη, ὅτω καὶ ὑμῖν μάλα κάμνουσι. μὴ γὰρ δὴ ὑγιαίνειν νομίζετε τοιαῦτα εἰς ἀλλήλους παροινοῦντες, τὸ μὴ ἐπιτελεῖναι τὸ πάθος, ἀρχὴ γένοιτ' ἂν διορθώσεως. εἴτε οὖν ὑμῖν τέλεον ἀφανίσαι δόξειε τιὼ ἔχθραν, εἴτε μὴ περαιτέρω προελθεῖν, ὅθ' ἁφαιρήσομαι ἐμαυτοῦ τὸ εὐέλπιστον ἄξιον εἶναι λόγου, διὰ λόγους κεκρίσεσθαι.

ἀφαιρήσομαι ἐμαυτῶ ἐδεμῶς ἐμαυτῶ τὸ εὐέλπιστον ἄξιον εἶναι λόγου διὰ λόγους κεκρίσεσθαι.

Θέωνι ἐπισκόπῳ. πδ'.

Εἰ μὲν ἐμοὶ πείθοιο, μηδ' ὅλως· εἰ δὲ σαυτῷ, μὴ πάνυ εἰς ἀνάγκην κατάκλεισε τὰς σαυτῶ ἐχθρούς. μήποτε σύμβουλον ἐν ταῖς ἀμηχανίαις λαβόντες τιὼ ἀνάγκην· ἡ δ' ὀξὺ δεινὴ πρὸς ἀπόνοιαν, ὅταν ἀπόγνωσις αὐτιὼ ἐρεθίζῃ, τοιαῦτά σε δράσουσιν, οἷα ὁρᾶν αὐτοὺς μελετᾷς. ἡ γὰρ ἔφορος τοῦ δικαίου δίκη, πολλάκις διὰ ἀπληστίαν τοῦ νικᾶν τοὐναντίον τὰ πράγματα τρέπεται.

Εὐλογίῳ πρεσβυτέρῳ. πε.

Ηγοῦμαι, ὅτι οὐδ' ἀνθρώπῳ ἁγίῳ δαί-

δαιμόνων ἀντιστῆναι δυνήσεται. καὶ δῆλον μὲν ἀφ' ὧν οἱ ἀπόστολοι δαίμονας ἤλαυνον. δῆλον δὲ καὶ ἀφ' ὧν ὁ Παῦλος τὸν πύθωνα, τὸν τὰ ἑλλήνων ἄνω καὶ κάτω κυκῶντα λόγῳ ἀπήλασε. καὶ ἐν τοῖς μαρτυρίοις δὲ ἡ ἐφεδρεύουσα τοῖς σώμασι τῶν ἁγίων χάρις, τούτους βασανίζει. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, ὡς ἡ τῶν πραγμάτων δείκνυσι πεῖρα, πῶς ἀντιστῆναι ἠδύνατο; ἀλλ' οἶμαι. οὐ γὰρ ὁμολογοῦμαι, ἀλλὰ γνώμην ἀποφαίνομαι, ὅτι ἐπειδὴ καὶ τὸν Μωσέα ἑκάστῳ ἔθνει ἄγγελος ἀπενεμήθη. ὅτε γὰρ διεμέριζε, φησὶν, ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν καὶ ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ. εἰ δὲ φαίης, πῶς οὖν ὁ παρεχώρει θάτερος θατέρῳ; φαίην, ὅτι μᾶλιστα μὲν παρεχώρησε, πλὴν ἀμφότεροι τῷ θείῳ διϊσχυρίζοντο νόμῳ. ὁ μὲν γὰρ τὸ θεῖον προσεβάλλετο πρόσταγμα, τὸ θεασάμενον ἀπολυθῆναι τῆς αἰχμαλωσίας. καὶ μὴ βουλομένους, μηδὲ μετανοήσαντας τοὺς Ἰουδαίους, ὁ δὲ ταῖς τῶν Ἰουδαίων ἰσχυριζόμενος πράξεσι, μένειν ἔτι αὐτοὺς ἐν τῇ ἀθρεσίᾳ, δίκαιον εἶναι ἔφασκε. τοῦ γὰρ θεὸν εὐσεβῶσί τε καὶ δικαιοπραγοῦσιν ἐπαγγειλαμένου τὴν ἐπάνοδον, κρατεῖν δεῖν ἔλεγε τὸ πρόσταγμα, ἀμεταμελήτων ὄντων, καὶ μηδ' εἰς ἱκεσίαν τραπέντων. ὅτι γὰρ καὶ τὸ μισοπόνηρον ἐπαινεῖ ὁ θεὸς, τεκμήριοι τὰ κατὰ τὸν Φινεὲς γεγονότα. δύο γὰρ φόνους αὐτὸν ἐργασάμενον, ἐν μιᾷ καιρῷ ῥοπῇ ἱερωσύνῃ τετίμηκεν. οὐκ ἂν τοῦτο ποιήσας, εἰ ἀγαθότητα μόνην ἐνομοθέτει. ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ νόμος διηγόρευε τὸν ἐξ ἑβραίων δουλεύοντα ἑβδόμῳ ἔτει ἐλευθεροῦσθαι. εἰ δὲ μὴ ἐθέλει προσάγεσθαι τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς, καὶ τρυπᾶσθαι αὐτοῦ τὸ ὠτίον, καὶ μένειν δοῦλον αἰώνιον. τοῦ δὲ χρόνου τῆς ἐλευθερίας φοιτήσαντος, ὀδεμίαν ὅτι αὐτῆς ἐποιοῦντο πρόνοιαν. ἴσως ἐμφιλοχωρήσαντες τοῖς βαρβάροις, καὶ τὸν ἐκείνων ἀσέβειάν τε καὶ πολιτείαν ζηλώσαντες. ὁ τῶν Περσῶν ἄρ-

dem ac sancto viro reluctari posse. Idque tum ex eo constat, quòd Apostoli dæmones in fugam agebant, tũ ex eo quòd Paulus Pythonem Gentilium cultum sursum deorsúmque miscentem sermone profligauit ac depulit. Quin in martyrum quoque templis gratia ea quæ Sanctorum virorum corporibus insidet, eos excruciat. Si igitur hæc ita se habent (quemadmodum ipsamet rerum experientia ostendit) quónam pacto dæmon Angelo reluctari potuisset? At nimirũ opinor (neque enim affirmo, verùm sententiam duntaxat meã profero) id hinc contigisse, vt author est Moses, quòd, cuique nationi Angelus attributus est (Quando enim diuidebat Gentes Altissimus, inquit ille, quãdo separabat filios Adam: Constituit terminos populorum iuxta numerum Angelorum Dei.) Quòd si dixeris, Quonãigitur modo alteri non cedebat? sic respondeã: maximè quidẽ alterũ alteri cessisse: cæterùm vtrũque diuinę Legis præsidio munitũ atque obseptum fuisse. Alter enim diuinum iussum obtendebat, quod, vt Iudæi, etiam nolentes, minimèque resipiscentes, captiuitate liberarentur, sanciebat. Alter autem Iudæorum flagitiis nitens, iustum esse cõtendebat, eos adhuc in exilio manere. Nã cùm Deus ipsis, si pietatem coluissent, atque ex virtute vixissent, reditum in patriã promisisset, valere oportere illud dictum aiebat, propterea quòd à pœnitentia abhorrerent, ac ne ad supplices quidem preces Deo adhibendas sese conuertissent. Nam quòd Deus improborum quoque odium laudet, ex iis, quæ circa Phinees contigerunt, coniecturã facere possumus. Nam cùm duas cædes vno eodémque tẽporis puncto perpetrasset, Deus eum sacerdotio donauit. quòd profectò non fecisset, si bonitatem solam lege lata promulgasset. Quoniam autem Lex quoque illud præscribebat, vt qui ex Hebræorum populo seruitutis iugum traheret, septimo anno manumitteretur, quòd si id nollet, ad Tabernaculi ostium adduceretur, ipsiúsque auris perforaretur, seruúsque per

Luc. 10. Act. 5. & 19. Act. 16.

Dan. 10.

Deut. 32.

Num. 25.

Ibidem.

Exod. 21.

Ibidem.

omnem vitæ cursum permaneret, Iudæi porrò, cùm liberationis tempus appetiisset, nulla ipsius cura tangerentur (fortasse quia libenter inter Barbaros commoratẽtur, eorúmque impietatem ac vitæ genus imitarẽtur) idcirco Persarum Angelus libertatem nullo modo ad eos attinere asserebat, (siquidem Lex, vt volentes quidem in libertatem vindicat: sic contra dominationis calculum atque sententiam aduersus eos, qui seruire volunt, confirmat, non illa quidem in hac re crudelitate superata, verùm quod iustum est, præcipiens) alter autem Angelus, bonitatem iustitiæ anteponens, diuinam gratiam, quæ ipsos, quanquam immerentes liberare cõstituerat, victoriam ferre debere censebat. Ac proinde vterque diuinæ legi subsidiũ ferebat, ille nimirum quòd improborum odio teneretur, hic autem quòd benignitate præditus esset. Deus enim vtramque virtutem laudat: vicit autem ad extremũ, gratia & bonitate videlicet iustitiam submouente. Putida quippe post diuinam sententiam est omnis oratio. Nam etiam persæpe, duobus militibus inter se contendentibus, atque vtraque parte ius sibi vendicante, regis calculus iurgium extinguit. Hæc autem vtilitatis causa tum dicebantur, tum fiebant: nempe vt & Daniel preces suas exauditas esse intelligeret: & populus, cùm se à Deo, partim ob ipsius pollicitationem, partim ob iusti viri deprecationem, etiam immerentem salutem consequi audiisset, ad meliorem frugem se reciperet, reditũque expeteret, tanquam ingentibus bonis potiturus, si diuino beneficio in patriã rediret.

Eudemoni Scholastico. 86.

Quoniam per literas ex me quæsiuisti, quidnam sit, quamobrem multi persæpe iisdem flagitiis admissis non iisdem pœnis affecti fuerint: respondeo, id hinc fieri, quòd magna sit iudicis integritas & sinceritas. Etenim in peccatis, non ipsa tantũ peccati species queritur, verùm etiam eius qui peccauit, animi sententia, & dignitas

γελος ἐδαμῶς αὐτῆς προσήκειν τὴν ἐλευθερίαν διϊσχυρίζετο, ἐνταῦθα ὁ νόμος τοὺς μὲν θέλοντας ἐλευθεροῦν, τοὺς δὲ τῶν ἐθελόντων δουλεύειν, κυροῖ τῆς δεσποτείας τὴν ψῆφον, οὐκ ἀπανθρωπίᾳ νικώμενος, ἀλλὰ τὸ δίκαιον εὐσπλαγχνίᾳ θεμιζόμενος. ὁ δ' ἕτερος ἄγγελος, τὴν ἀγαθότητα ἐμπροσθεῖν τοῦ δικαίου τιθέμενος, τῷ θείᾳ χάριτι νικᾶν, τῷ καὶ ἀναξίους αὐτοὺς ὄντας ἐλευθεροῦσαι προσῆκον ἐνόμιζεν. ὥστε ἀμφότεροι τῷ θείῳ νόμῳ συνηγωνίζοντο, ὁ μὲν μισοπόνηρος ὤν, ὁ δὲ ἀγαθός· ἀμφότερα γὰρ ὁ θεὸς ἐπαινεῖ. ἐνίκησε δὲ ἡ χάρις τῆς ἀγαθότητος τὸ δίκαιον παραγραψαμένης· ἅπας γὰρ λόγος μετὰ τῆς θείας ψήφου. πολλάκις γὰρ καὶ τραπωτῶν ἀμφισβητούντων πρὸς ἑαυτούς, καὶ ἑκατέρου μέρους τὸ δίκαιον προβαλλομένου, ἡ τοῦ βασιλέως ψῆφος λύει τὴν φιλονεικίαν. ταῦτα δὲ καὶ ἐλέγετο καὶ ἐγίνετο πρὸς τὸ συμφέρον, ὥστε τὸν μὲν Δανιὴλ γνῶναι ὅτι εἰσακούσθη· τὸν δὲ λαὸν ἀκούσαντα, ὅτι καὶ ἀνάξιον αὐτὸν ὄντα σώζει, ἅμα τε τῇ οἰκείᾳ ἐπαγγελίᾳ, καὶ τῷ τοῦ δικαίου προσβείᾳ, σωφρονέστερον γενέσθαι, καὶ ἐπιθυμῆσαι τῆς ἐπανόδου, ὡς μεγίστων τευξόμενον ἀγαθῶν, εἰ τῆς πατρίδος αὖθις ἀξιωθείη.

Εὐδαίμονι σχολαστικῷ. πϛ.

Ἐπειδὴ γέγραφας δι' ἣν αἰτίαν πολλοὶ πολλάκις τὰ αὐτὰ πεπλημμεληκότες, ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἔδοσαν δίκην, φημὶ, ἐπειδὴ πολλή ἐστι τοῦ κριτοῦ ἡ ἀκρίβεια. οὐ γὰρ τοῖς πλήσμασιν ὑπὸ τὸ εἶδος ζητεῖται μόνον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀλλὰ καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἁμαρτόντος, καὶ τὸ ἀξίωμα, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ὁ τόπος, καὶ τὸ

καὶ τὸ γένος, καὶ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν εἰ ἐλυπήθη, εἰ ἥδη, εἰ ἀναλγήτως διετέθη, εἰ ὀκνήμενεν, εἰ μετέγνω, εἰ ὐκ ἀπεικάσεως, εἰ κατ' ἀγάπην, εἰ κατὰ μελέτην. καὶ πολλὰ ἕτερα ὅσα, δι' ὧν ἡ βάσανος αὕτη χωρεῖ, καὶ καιροῦ διαφορὰ ἐξετάζεται, καὶ πολιτείας κατάστασις. ὁ γὰρ ὁ πρὸ νόμου, καὶ μετὰ νόμον, καὶ μετὰ τὴν χάριν τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν ἁμαρτὼν, τὴν αὐτὴν δίκην ὑφέξει. ἀλλ' ὁ μὲν ἠμερωτέραν, ὁ δὲ ἀκριβεστέραν, ὁ δὲ ἀπαραίτητον. ταῦτα γὰρ πάντα διαρρήδην ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς κεκήρυκται.

& tempus, & locus, & sexus: & post admissum scelus, an ex scelere voluptatem ceperit, an omni doloris sensu caruerit, an in scelere perstiterit, an pœnitentia ductus sit, an casu aliquo peccarit, an ex amore, an de industria. Ac multa idem alia sunt, per quæ hoc examen grassatur. Nam & temporis discrimen expenditur, & vitæ degendæ status. Non enim is qui ante legem & qui post legem, & post gratiam, idem peccatum admisit, eadem pœna mulctabitur: verùm ille mitiore, alter grauiore, postremus acerbissima. Hæc enim omnia in sacris Scripturis apertè prædicata sunt.

Πίστῳ διακόνῳ. πζ.

Τοιαῦτα καὶ λέγε καὶ πρᾶττε, δι' ὧν καὶ εἶναι καὶ νομίζοιο, ὃ μόνον εὐσεβέστατος, ἀλλὰ καὶ δικαιότατος.

Pisto Diacono. 87.

Hæc & dicito, & facito, per quæ & sis & existimeris non modò piissimus, verùm etiam iustissimus.

Ἀσκληπιῷ ἐπισκόπῳ. πη.

Ἐπειδὴ γέγραφας θαυμάζειν ὅπως ὁ Χριστὸς τὰς φοιτητὰς ἐπεφόρτισεν ἐπιμήσασθαι τῇ πολύτιμον μύρον οὐκ ἐᾶν μὴ προδαπανᾶσθαι, καί τοι δόξαντας τὸν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ποιεῖσθαι λόγον. φημὶ, ὅτι οὐκ ἂν ὁ ἄνωθεν κάτω περὶ ἐλεημοσύνης διαλεγόμενος, καὶ ταύτῃ τῶν θυσιῶν προκρίνων, νῦν ταύτῃ, ὡς νομίζεις, ἐξέβαλεν. ὁ γὰρ λέγων, Ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν. καὶ, Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. καὶ, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· οὐκ ἂν εἰς τἀναντίον προετράπη. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ προσελθοῦσα γυνὴ ἔφθη ὐκχεῖν τὸν ἔλεον· ἀποπώτατον ἡγήσατο ἡ θεία σοφία πειρῶσαι αὐτῆς τὴν πίστιν· διὸ καὶ συνηγόρησεν αὐτῇ, καὶ εἶπεν· Ἔργον γὰρ καλὸν ἐποίησεν. ὅρα τὴν ἄῤῥητον σοφίαν· οὐκ εἶπε καλὸν ἔργον γέγονεν, ἀλλ' ἐποίησεν. ὁ γὰρ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα ἐξετάζει, ἀλλὰ μετὰ τῶν προσώπων τῆς γυναικὸς, οἷόνει

Asclepio Episcopo. 88.

Quoniã ad me scripsisti, te mirari, quòd Christus Discipulos suos, qui mulierem eam, quæ ingentis pretij vnguentum effundere minimè dubitarat, increpuerant, represserit, præsertim cùm eorum sermo pauperum commodis cõsulere videretur, hoc aio: Eum qui de eleemosyna tot ac tantos sermones habebat, eámque sacrificiis anteponebat, nunc eandem, quod tu existimas, minimè propulisse. Nam qui dixit, Misericordiam volo, & non sacrificium: &, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur: &, Quãdiu feciſtis vni ex fratribus meis minimis, mihi feciſtis, haudquaquam in contrariũ recidisset. Verùm quoniam mulier ea quæ accesserat, oleum effundere anteuertit, absurdissimum esse diuina Sapientia iudicauit ipsius fidem obterere. Atque ipsius patrociniũ suscepit, iisque verbis vsus est, Bonum opus fecit. Ac vide sapientiam omni orationis facultate præstantiorem. Non enim dixit, Bonum opus factum est: sed fecit. Neque enim ipsum facinus priuatim expendit, verùm vnà cum mulieris

Matt. 26.
Matt. 9.
Matt. 5.
Matt. 25.
Mat. 26.

perſona: perinde ac ſi diceret, Quandoquidem ſemel hoc fecit, laude atque commendatione digna eſt. Quamobrem perfectam quandam ac numeris omnibus abſolutam virtutem ab ea ne requiramus: verùm, quà fieri poteſt, coronam ei texamus. Nam ſi non hoc ſenſu mulierem cõprobaſſet, omnibus profectò, vt eius exẽplum ſequerentur, lege lata indicere oportebat. Porrò cùm nihil eiuſmodi dixerit, ſatis argumenti dedit ſe ob indulgentem quandam demiſſionem eam comprobaſſe. Nam ſi cùm dixiſſet, fecit, id ſanè pro lege habeatur: ſi autem eam, cùm id feciſſet, cã in animi anxietatem minimè coniecit, nõ eſt cur quiſquam indulgentiam huiuſmodi in legem trahat. Nam cùm ſacrificia in veteri Teſtamento permiſſa poſteà euerterit, quonam pacto, quæ hîc ne permiſit quidem, lege lata ſanxiſſet? Quemadmodum enim, ſi ante effuſum vnguentum interrogatus fuiſſet, haud dubiè illud vendi, & pauperibus dari iuſſiſſet: ſic poſteaquàm effuſum fuerat, mulieris fidem per obiurgationem extinguere abſurdum erat. Atque ad eundem quoque modum nunc faciunt probatiſſimi quique ſacerdotes. Nã ſi quis dicat, conſecrare atque appendere aliquid volo, id eum pauperibus dare iubent. Sin autem id iam ipſe fecerit, non modò eum non increpant, verùm etiam blandè ac leniter admittunt: non quòd hoc illo melius ac præſtantius eſſe ducant (non enim propterea Chriſtus venit, vt Eccleſias auro & argento impleat) ſed ne eũ, qui hoc donarium obtulit animi anxietate afficiant.

λέγων. ἐπειδὴ ἅπαξ ἐποίησεν, ἀποδοχῆς ἐστὶν ἀξία. μὴ τοίνυν τὴν ἀκρίβειαν παρ' αὐτῆς ἐπιζητήσωμεν· ἀλλ' ἀφ' ὧν οἷόν τέ ἐστι φέρωμεν αὐτῇ πλέξωμεν. εἰ δὲ μὴ τούτῳ τῷ νῷ ἀπεδέξατο τὸ γύναιον, ἐχρῆν νομοθετῆσαι πᾶσι μιμήσασθαι αὐτήν· εἰ δὲ μηδὲν τοιοῦτον εἶπεν, ἔδειξεν, ὡς ἀφ' συγκαταβάσιν ἐκείνην ἀπεδέξατο. εἰ μὴ γὰρ εἰπόντος αὐτῦ πεποίηκε, νόμος ἔσται. εἰ δὲ πεποιηκυῖαν οὐκ ἐπόρησε, μὴ εἰς νόμον ἀναγάγωμεν τὴν συγκατάβασιν. εἰ γὰρ ἐν τῇ παλαιᾷ τὰς θυσίας ἐπιτρέψας ὕστερον ἀνέτρεψε, πῶς ἂν αὗται μηδὲ ἐπιτρέψας ἐνομοθέτησεν; ὥσπερ γὰρ εἰ τις τὸ σκάζειν ἠρωτήθη, σκέλευσεν ἂν αὐτὸ τραυλίζειν, καὶ δουλίζειν πλουσίοις, ἵνα μετὰ τὸ σκαζεῖν ἀπορίαν ἀφ' τῆς ἐπιτιμήσεως, σβέσαι τῆς γυναικὸς τὴν πίστιν. ἵνα καὶ ναῦν ποιῆσιν οἱ τῶν ἱερωμένων εὐδόκιμοι. εἰ μὴ γάρ τις εἴποι, ἀναθεῖναί τι βάλομαι, κελεύσουσιν αὐτὸν δοῦναι πλουσίοις· εἰ δὲ φθῇ ἐκεῖνος κατασκευάσας, οὐ μόνον οὐκ ἐπιτιμῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἡσέμα ἀποδέχονται, οὐ τὸ σκεῦνο προκρίνοντες· οὐδὲ γὰρ ἀφ' τοῦτο ἐπεδήμησεν ὁ Χριστὸς, ἵνα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τὰς ἐκκλησίας ἐμπλήσῃ, ἀλλ' ἵνα μὴ τὸν ἀναθέντα ἀπορήσωσιν.

Alexandro Poetæ. 89.

Virtutem nihil eſt quod adæquet: non modò quia incomparabili quadam exuperantia res omnes alias antecellit, ſed etiã quia res quoque minimè planas & æquabiles complanat, & eas quæ minimè æquæ ſunt, exæquat. Nam nec in paupertate deprimitur, nec in ſeruitute illiberalia miniſteria & officia iuſtinet, nec in dedecore contrahitur. Eodémque modo nec in

Αλεξάνδρῳ ποιητῇ. πθ.

Ἀρετῆς ἴσον οὐδέν, οὐ μόνον ὅτι καὶ ἀσυγκρίτων ὑπεροχῇ τῶν ἄλλων ἁπάντων διενήνοχεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ ἄνωμαλὰ πράγματα ἐξομαλίζει, καὶ τὰ ἄνισα ἐξισοῖ. οὔτε γὰρ ἐν πενίᾳ ταπεινοῦται, οὔτε ἐν δουλείᾳ ἀνελευθέρους ὑπομένει διακονίας, οὔτε ἐν ἀδοξίᾳ συγκέλλεται. ἀλλ' οὐδ' ἐν πλούτῳ ἐξυβρίζει, οὔτε ἐν ἀρχῇ ἐπαίρεται. ἀλλὰ πᾶσι

πᾶσι τούτοις τῷ ἑαυτῆς ὑπιβάλλουσαν ὑπῆχημιν, κανονίζει ταῦτα καὶ ῥυθμίζει, οὐκ ἐκείνοις ἑπομένη, ἀλλὰ τῇ ἐκείνα ἑαυτῆς τέχνῃ ἀκολουθεῖν ἀναπείθουσα. εἰ γὰρ χρὴ ἀκριβῶσαι τὸ Ὁμηρικόν ἔπος, ὃ συνεχῶς ὡς καλλος ἴσως σωματικοὶ ἐπιμηθοῦς ὑπὸ σώματος ὡς φασὶ φέρεις, καλή τε μεγάλη τε καὶ ἀγλαὰ ἔργ' εἰδυῖα, μᾶλλον περὶ ἀρετῆς εἰρῆσθαι δόξει, ἢ περὶ ἧς εἴρηται. τί γὰρ καλλιον, τίς δὲ ταύτης λαμπρότερα ὑπ' ἔργα· τῆς καὶ τὰς ἀνωμαλίας τῶν πραγμάτων ἀφ' ἑαυτῆς φιλοσοφίας ἐξομαλιζούσης, καὶ ἴσον τὸ φρόνημα ἐν ἀνίσοις πράγμασι φυλαττούσης, καὶ ἀοίδιμον ἀπανταχοῦ ἑαυτῇ κατασκευαζούσης κλέος. καὶ τοὺς μὲν συμφορᾶις περιπίπτοντας παραμυθουμένη· τοὺς δὲ ἐπὶ εὐημερίας ἐξυβρίζοντας, σωφρονιζούσης. πρὸς ταύτην οὖν τεῖνον σαυτοῦ τῆς ψυχῆς τὸ ὄμμα, καὶ ταύτης τὸ κάλλος θεάσαιο, ἵνα ἐρασθῇς αὐτῆς ἀφάτου γενόμενος, ἐπαινετὸς παρὰ πάντων καὶ ἀνακηρύττοιο.

opibus & copiis insolescit, nec in imperio & magistratu animis attollitur, verùm his omnibus scientiam suam adhibens, ea componit ac moderatur, non iis, obsecundans, sed ea, vt artis suæ ductum sequantur, adducens. Nam si versum illum Homericũ, quem tu (quia fortasse corporeas pulchritudines ad stuporẽ vsque miraris perpetuò in ore habere diceris, accuratè perpendere oportet) Et pulchra, & magna, eximiorum operúmque perita: de virtute potiùs, quàm de ea, de qua dictum est, dictum esse videbitur. Quid enim ea pulchrius? Quis splendidiora opera nouit, quàm eaquæ rerum inæquabiles status per suam philosophiã complanat, eundémque in disparibus rebus animum seruat, luculentámque ac celebrem sibiipsi gloriam conciliat: atque eos quidem, qui in calamitates cadunt, consolatur, eos autem qui ob florentem statum in contumeliã atque insolentiam prolabuntur, castigat & coërcet. Quamobrem ad hanc animi tui oculum tende, ipsiúsque pulchritudinẽ contemplare: quò ardenti illius amore correptus, ab omnibus lauderis ac prædiceris.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. ϟ.

Καὶ παρ' Ἕλλησι μὲν, καίτοι ὑποχειρίους αὐτοὺς ἔχων καὶ ἄγων καὶ φέρων αὐτοὺς ὡς ἐβούλετο· καὶ παρὰ Ἰουδαίοις, καί τοι καὶ εἰς εἰδωλολατρίαν αὐτοὺς σκηνὰς, καὶ εἰς ἀνδροφονίας σκευωρίας, πολλὰς αἱρέσεις ἔτεκεν ὁ διάβολος. εἰ δὲ καὶ παρὰ χριστιανοῖς πολλῷ πλείους, θαυμαζέτω μηδείς· πρὸ μὲν γὰρ τῆς ἐνσάρκου τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ὁρῶν πάντας ὑπὸ τῆς κακίας μεθύοντας, καὶ οὐδένα ὡς ἔπος εἰπεῖν καθαρῶς νήφοντα, ὀλίγα ἐνέβαλε φιλονεικίας σπέρματα· ἐπειδὴ δὲ ἦκεν οὐρανόθεν ὁ σωτήριος λόγος, φέρων μὲν ἡμῖν οὐρανίου πολιτείας δόγματα, τῷ δὲ διαβόλῳ δι' ὧν τοῖς ἁμαρτάνουσιν εἰπείλησε προμηνύων τὴν ἀναμίσησιν αὐτῶν δίκην· ἔλεγε γὰρ πορευέσθε εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ

Apollonio Episcopo. 90.

Et apud Gentiles (quamuis etiã eos in potestate ac ditione sua habens, ac pro libitu suo agens ac ferens) & apud Iudæos (tametsi etiam eos velut rabido quodam furore percitos ad idolorum cultum atque homicidia impulisset) multas hæreses Diabolus procreauit. Quòd si apud Christianos quoque multò plures peperit, nemini mirum istud videatur. Nam cùm ante carnalem Christi aduentum ac præsentiam omnes vitij temulentia laborare, nec vllum, vt ita dicam, purè atque integrè sobrium esse conspiceret, idcirco pauca contentionis semina iniiciebat. Posteaquã autem salutare Verbum cælitus venit, nobis quidem cælestis vitæ generis documẽta ferens, Diabolo autem, per eas minas quas in peccatores intendebat, pœnam, quæ ipsum manebat, prænuncians (dice-

Matth. 25. bat enim, Ite in ignem qui paratus est Diabolo & Angelis eius) tum verò communis ille omnium hostis, tum quòd genus nostrum sensim ac paulatim vitium excutere, ac virtutem admittere, atque impietatem ablegare, ac pietatem amplecti perspiceret, tum quòd condemnationis suæ decretum audiisset, acriùs aduersum nos flauit, atque hæreses in lucem protulit. Nam cùm pietati iam obluctari nequeat, in id omni animi contentione incumbit, vt per ipsius nomen plerosque ad impietatem ducat: atque pietatis specie atque obtentu veritatem euertere conatur: eósque, qui optimæ vitæ laude persæpe excelluerunt, per corrupta dogmata obterit. Etenim vnicum hoc illi opus, vnicúmque studium est, vt omnes ad vnum, siue per vim, siue per adulterina dogmata, in exitij pelagus secũ præcipites agat. Hæc igitur hæresum principes cogitantes, aduersus veritatem semina iacere desinant, illud secum reputantes, quòd ipsi præ cæteris in summo periculo versantur. Desinant etiam illorum auditores anticipatæ duntaxat opinioni seruire, atque aduersus veritatem impetum facere: ne alioqui magnum omnique sermone præstantius Saluatoris facinus, quantum quidem in ipsis est, inane atque infrugiferum reddant. Desinant item ij, qui rectis quidem dogmatibus gloriantur, verùm per vitæ segnitiem ea facere conuincuntur, quæ eos nothos ac spurios pietatis discipulos esse coarguunt: atque ad rectam fidem optimam vitæ rationem adiungant. Sic enim futurum est, vt omnes Dominicam vocem laudes nostras prædicantem audiamus.

βαλόλῳ καὶ ἀγγέλοις αὐτοῦ. τότε δὴ ὁ κοινὸς ἁπάντων ἐχθρὸς ὁρῶν καὶ τὸ ἡμέτερον γένος ἠρέμα, καὶ κατὰ μικρὸν τὴν μὲν κακίαν ἀποσείμενον, τὴν δ' ἀρετὴν περιειλούμενον· καὶ τὴν μὲν ἀσέβειαν ἐξορακίζον, τὴν δ' εὐσέβειαν ἀσπαζόμενον· ἀκούσας δὲ καὶ τῆς καθ' ἑαυτὸν ἀποφάσεως τὸν ὅρον σφοδρότερον ἐπνευσε κατ' ἡμῶν· καὶ τὰς αἱρέσεις ἔτεκε. τῇ γοῦν εὐσεβείᾳ ἀντιπνεῦσαι μηκέτι δυνάμενος, τῷ ὀνόματι αὐτῆς εἰς ἀσέβειαν πολλὰς χειραγωγοῦσαν φιλονεικεῖ· καὶ προσχήματι εὐλαβείας, τὴν ἀλήθειαν ἀνατρέψαι πειρᾶται, καὶ τοὺς βίῳ πολλάκις ἀείσῳ λαμπροὺς διεφθαρμένοις δόγμασιν ἐκτραχηλίζει. ἐν γὰρ αὐτῷ ἔργον ἡ μία ἁπάντως ὁμοῦ εἴτε λαϊκῆς, εἴτε λόγων δογμάτων εἰς τὸ τῆς ἀπωλείας μεθ' ἑαυτοῦ καταποντίσαι πέλαγος. ταῦτα οὖν ἐννοοῦντες, παυέσθωσαν μὲν οἱ τῶν αἱρέσεων ἡγεμόνες τὰ κατὰ τῆς ἀληθείας ἀπείροντες σπέρματα, ἐννοοῦντες ὡς αὐτοὶ μάλιστα πάντων ἐν μεγίστῳ κινδυνεύσαι σαλεύσι. παυέσθωσαν δὲ καὶ οἱ τούτων ἀκροαταὶ, προσλήψει μόνῃ δοξάζοντες, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας νεανιευόμενοι, ἵνα μὴ τὸ μέγα καὶ λόγον καὶ νοῦν ὑπερβαῖνον τοῦ σωτῆρος κατόρθωμα, τόγε ἧκον ἐφ' ἑαυτοῖς, ἄρδην ἀποφήνωσι. παυέσθωσαν δὲ καὶ οἱ τοῖς ὀρθοῖς μὲν δόγμασιν ἐναβρυνόμενοι, πρὸς δὲ τῆς κατὰ τὸν βίον ῥαθυμίας ἐλεγχόμενοι, ταῦτα δρῶντες, ἃ νόθους αὐτοὺς τῆς εὐσεβείας φοιτητὰς ἀποφαίνει, καὶ μετὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως τὴν ἀρίστην πολιτείαν συγκιρνάτωσαν, ἵνα πάντες ἀκούσωμεν τῆς βασιλικῆς φωνῆς ἡμᾶς ἀνακηρυττούσης.

Theodosio Presbytero. 91.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. ϙα.

Act. 17. Quoniam in tuis ad me literis quæsiuisti quámnam ob causam Areopagus tribunal illud Athenienſe vocaretur, in quo cõcionem habuit Paulus: hoc respondeo, hunc locum idcirco hoc nomen conſe-

Ἐπειδὴ γέγραφας, τίνος ἕνεκεν Ἄρειος πάγος καλεῖτο, τὸ ἐν Ἀθήνησι δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ὁ Παῦλος ἐδημηγόρησεν· ἀντεπιστέλλω, ὅτι ὁ Ἄρης, ὡς φασιν, ἐκεῖσε δίκας ἔδωκε· πάγος δὲ, ὁ ὑ-

ψηλὸς

ψηλὸς τόπος. ἐν γὰρ ὑψηλῷ τινὶ ἦν κεῖνο τὸ δικαστήριον, ὅθεν καὶ πάγαρχοι καλοῦνται παρὰ τισιν, οἱ τῶν κωμῶν ἢ τόπων τινῶν ἄρχοντες.

Τῷ αὐτῷ. ϛβ.

Ἐπειδὴ καὶ ὅτι τισὶν ἄλογος ὁ Ἄρης, δίκην δέδωκεν, ἐθέλησας μαθεῖν, αἰσχύνομαί μοι φράσαι, ὅμως δ' οὖν ἐρῶ. ἔλεγχος γὰρ ἔσται ἑλλήνων σαφὴς τὰ λεγόμενα. ὅταν γὰρ οὓς φασὶ τῶν πάντων ἀγανομεῖς εἶναι, ἢ τὰ μίας ὀφθεῖεν, μήτε σωφροσύνην, μήτε τὸ κρίνειν ἔχοντες ὀρθῶς, σχολῇ γ' ἂν εἶεν σεπτοί· τοὺς μὲν οὖν ἄλλους, ἵνα μὴ μακρὸν ποιήσω τὸν λόγον, παρήσω, καί τοι πολλοὺς ἔχων εἰπεῖν, ἑνὸς δὲ ὑπομνησθήσομαι μόνου, τοῦ τὸ ζητούμενον παρὰ σοῦ σαφηνίζοντος. Ἀγραύλῃ τῇ Κέκροπος θυγατρὶ ἐξηπατῆσθαί φασι τὸν Ἄρεα, ὡς μηδέπω τῆς ἡλικίας αὐτῆς δυναμένης παρθενολύτων ἀναχέσθαι γάμων, θερμὸν ὄντα καὶ ἀκόλαστον ἐραστήν, μύσαντα ἔπι τὸν κάλυκα τῆς φύσεως, παρὰ τὸν καιρὸν διάσασθαι· καὶ ἦν μὲν ἡ παῖς, ὡς φασιν, ἁπαλὸν ἔπι τῆς ἡλικίας τὸ ἄνθος ἔχουσα. ὁ δὲ προσκωμῆσθαι ἀξιῶν, αὐτοχέδιον νυμφῶνα ταύτῃ ποιεῖ τῷ δαφος, οὐ πειθοῖ τῆς κόρης τὸ ἐθελούσιον δείξας, ἀ τῶν κυρίων τοῦ δοῦναι τὸν γάμον παρεχωκότων βίᾳ καὶ θεσμοῖς, γάμων ἐλπίσατο λάφυρα· συμβιώσας τοίνυν ὅτι πολὺ, ἐκ ταύτης ἄγει τὸν Ἀλκίππην, ὃν ἔσχεν Ἁλιρρόθιος, ὁ τοῦ Ποσειδῶνος υἱὸς, ἀλλὰ δυσχεράνας ὁ Ἄρης ὅτι τῇ ὕβρει τῆς θυγατρὸς, ἀναιρεῖ τοῦτον, αὐτὸν ἑαυτὸν λαβών, ὡς ἐδιάσατο τὸν Κέκροπος. καὶ ὅτι μὲν ἐκ τῆς ἐνεγκούσης τὸν βίαν ἄρχει τὸν γάμον, ἐσάλευσεν, οὐδὲ μικρᾶς ἑαυτὸν ἄξιον εἶναι μέμψεως ἐδοκίμασεν. ἐπεὶ δὲ Ἁλιρρόθιος ὅτε τὸ ἄωρον ὕβρισεν, ὅτε τὴν βίαν τῆς παιδὸς προσεπέμησεν, ἀλλ' ἐποίει σωφρονεῖν τὸν κόρην τοῦ παθεῖν, εἰ μὴ ἐκαλέσας αὐ-

cutum fuisse, quòd Mars illic, vt aiunt, iudicium subierit. Pagus autem est sublimis locus. In edito enim loco situm erat hoc tribunal. Vnde etiam apud nonnullos Pagarchi appellantur qui oppidulis aut locis quibusdam imperant.

Eidem. 92.

Quandoquidem illud quoque intelligere cupis, cuiusnam sceleris conuictus Mars supplicio affectus sit, pudet quidem me narrare, sed tamen exponam. Nã eiusmodi sermo perspicua Gentilium refutatio erit. Cùm enim eos, quos rerum omnium moderatores atque custodes esse aiunt, nec pudicitiam colere, nec rectè atque integrè iudicare constiterit, multum certè ab eo abfuturi sunt, vt iis diuinus honor adhiberi debeat. Ac quidem alios, ne sermonem in longiùs producam, prætermittam (licet alioqui complures proferre queam) vnum autem duntaxat commemorabo, qui id, quod abs te quæritur explanet. Martem Agraulæ, Cecropis filiæ, vsqueadeò insano amore exarsisse aiunt, vt cùm eius ætas matrimonij opus nondum ferre posset, ipse tamen, vt erat feruens ac petulans amator, clausum adhuc naturæ folliculum præmaturè inuaserit. Ac puella qnidem, vt narrant, tenero adhuc ætatis flore erat: ille autem, qui diuinos honores sibi adhiberi postulabat, pauimentum ei extemporanei cuiusdam thalami loco efficit, atque cùm nec verborum blanditiis puellæ voluntatem illexisset, nec ij, penes quos id ius erat, eam illi in matrimonium præbuissent, vi atque audacia matrimonij spolia tulit. Cùm igitur diuturnam cum ea vitæ consuetudinem habuisset, Alcippen ex ea sustulit, qua Halirrothius Neptuni filius potitus est. At verò Mars filiæ contumeliam infenso animo ferens, eum interfecit: non animaduertens ipse, quòd Cecropis filiæ vim attulisset. Et quidem ob vim Agraulæ adhibitam, ne leui quidem reprehensione dignum se esse iudicauit: posteaquàm autem Halirrothius nec ante maturam ætatẽ puellæ stuprum

intulit, nec vim illecebris ac persuasioni prætulit, verùm effecit, vt nisi effusis genis pudor voluntatem obtexisset, assensum libidini præberet, vsque adeò eum supplicio dignum esse censuit, vt & accusator, & Iudex, & carnifex ipsius fieret. Quo nomine apud Areopagum à Neptuno accusatus, atque conuictus, ipse quidem supplicio affectus est: loco autem, ad sempiternã infamiam ipsi inurendã, nomen reliquit.

δὼς, τὸ ἐθελῶσιον ὠφελέσθαι. ὅτως ἄξιος εἶναι κολάσεως παρ' αὐτῶν κέκριται, ὡς καὶ ἀλάστωρ καὶ κοινὸς καὶ δήμιος αὐτῶν γενέσθαι, ὧν χάριν ὑπὸ τῷ Ἀρείῳ πάγῳ ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος αἰτιαθεὶς καὶ ἁλοὺς, αὐτὸς μὲν δίκην δέδωκε, τῷ δὲ τόπῳ ὠφελὲς τὸ συλιτεύεσθαι τὸ αἰσχύνην τοῦνομα καταλέλοιπε.

Theodosio Scholastico. 93.

Sæpenumero eos miratus sum, qui cùm fidei atque optimæ vitæ curam nullam gerant, ea quærunt ac solicitè inuestigant, quæ nec inueniri possunt, & cùm quæruntur, diuinam iram concitant. Nam cùm ea, quæ Deus nobis minimè nota esse voluit, tanquam per vim scire contendimus, nec eorum scientiam consequemur (quonam enim modo, Deo nolente?) atque ex huiusmodi inuestigatione præter periculum nihil percipiemus. Quamobrē huiusmodi rerum explorationem, vt natura nostra præstantiorem, captúmque omnem excedentem, missam facientes, atque ad rectè fidei, optiméque viuendi rationis portum confugientes, hinc nobis securitatem comparemus.

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ. ϙγ.

Πολλάκις ἐθαύμασα τοὺς πίστεως μὲν οὐδεμίαν καὶ πολιτείας ἀρίστης μηδένα ποιουμένων λόγον, ἐκεῖνα δὲ πολυπραγμονούντων καὶ ζητούντων, ἃ μήθ' εὑρεῖν οἷόν τε, καὶ τὸ θεῖον παροξύνει ζητήματα. ὅταν γὰρ ἄκοντος ἡμᾶς οὐκ ἠθέλησεν εἰδέναι, ταῦτα διαζώμεθα μανθάνειν, ὅτε εἰσόμεθα. πῶς γὰρ θεοῦ μὴ βουλομένου, καὶ τὸ κινδυνεύειν ἡμῖν ἐκ τοῦ ζητεῖν ὠφελείας μόνον. ἐάσαντες τοίνυν, ὡς ὑπόφυσή καὶ μιαιφόνον ἁλώσιμον τοῦ περὶ τούτων βάσανον, καὶ εἰς τὸν τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας καταφυγόντες λιμένα, ἐκεῖθεν ἑαυτοῖς τοῦ ἀσφάλειαν περιζώμεθα.

Isidoro Presbytero. 94.

Et admisso delicto pœnitentia minimè duci, pernicioſum est: & desperatione affici pernicioſius. Illud enim à segnitie ac socordia manat: hoc à stupore atque indolentia. Quantò autem stupor socordia grauior est, tantò quoque desperatio negligentiam grauitate superat. Ille enim immedicabile malum est: huic ad medecinam aditus patet. Quandoquidem ille deprauati atque corrupti iudicij est: hæc autem circunscriptionis & impostura. Quamobrem ne nos accuses, vt incuria laborantes, atque ad miserum Zosimum literas minimè cudentes, cùm ille duobus his molestissimis vitiis depressus sit, nempe socordia, & stupore. Non enim in-

Ἰσιδώρῳ πρεσβυτέρῳ. ϙδ.

Καὶ τὸ μὴ μεταγινώσκειν παίοντα ὀλέθριον. καὶ τὸ ἀπογινώσκειν ὀλεθριώτερον, τὸ μὲν ἀπὸ ῥᾳθυμίας, τὸ δὲ ἀπὸ ἀναλγησίας φύεται. ὅσῳ δὲ ἀναλγησία ῥᾳθυμίας χαλεπώτερον, τοσούτῳ ἀπόγνωσις ῥᾳθυμίας ἀργαλεώτερον. τὸ μὲν γὰρ ἀνήκεστόν ἐστι κακόν. τὸ δ' εἰς θεραπείαν εὐαδιεῖται. ἐπειδὴ τὸ μὲν κρίσεως ἐστὶ διεφθαρμένης, τὸ δὲ παραλογισμοῦ καὶ ἀπάτης. τί τοίνυν ἡμῖν ἐγκαλεῖς ὡς ἀμελοῦσι, καὶ μὴ χαριζομένοις τοῖς δείλαιον Ζώσιμον γράμματα, ἐκείνῳ δύο τοῖς ἀργαλεωτάτοις βαπτισθέντος κακοῖς, ῥᾳθυμίᾳ τε καὶ ἀναλγησίᾳ οὐκ ἠμελήσαμεν, ὧν βέλτιστε, ἀλλὰ παρὰ πολλῶν τοῦτ' ἔνεκεν

κεν πολλάκις παρορμηθέντες κεκμήκαμεν καὶ λόγων καὶ προτροπῆ, καὶ ἀπειλῇ, καὶ ἐπαγγελίᾳ, καὶ κολάσει νθετοῦντες τὸ ἀμείλικτον ἐκεῖνο θηρίον. καὶ ὡς ἔοικεν, ἐλάθομεν, αἰθίοπα σμήχοντες, καὶ ἀνθρωπόμορφον δαίμονα εἰς ἡμερότητα ἐκβιάζεσθαι φιλονεικοῦντες. εἰδὼς τοίνυν, ὡς τῶν εἰς ἡμᾶς ἡκόντων οὐδὲν ὅτε παρελείφθη, ὅτε παραλειφθήσεται, τὰς σὰς αὐτῶν χρείσας προσευχάς. τάχα πῶς ἀνενεγκοι ἂν τῆς τοσαύτης μανίας.

curia laborauimus, optime vir, verùm à multis hac de causa persæpe incitati, indomitã illam feram, & sermone, & cohortatione, & minis, & pollicitatione, & supplicijs ad defatigationem vsque monuimus. Verùm, vt apparet, illud minimè animaduertimus, nos Æthiopẽ dealbare, dæmonémque humana forma præditum ad mãsuetudinem & lenitatem pertrahere studere. Quamobrem istud compertum habẽs, nos quicquam, quod ad officium nostrum pertineat, nec prætermisisse, nec prætermissuros esse, tuas ipse preces largire. Sic enim fortasse ex tanta insania emerget.

Τῷ αὐτῷ. ϙε.

Ἡ μὲν συγγνώμη ἐκείνοις νέμεσθαι ἂν εἴη δικαία τοῖς μὴ πρὸς χρηστότητος εἰς μείζονα παιδοτριβῆ μένοις πλάσματα, ἡ δὲ κόλασις ἕπεσθαι ὀφείλει τοῖς ἐπὶ τῆς χρηστότητος μὴ ὠφελημένοις. καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. ἐπεὶ δὲ γέγραφας βάλεσθαι μὲν περὶ ῥήσεων προφητικῶν πυθέσθαι, μὴ τολμᾶν δέ, ἀντιπιστέλλω. ὅπερ ἀπεθοίμην ἂν σοι, εἰ αἰσθοίμην σιγῶσα ἃ ἔρεσθαι βούλει.

Eidem. 95.

His quidem ignoscí meritò queat qui per lenitatem ad maiora peccata haudquaquam erudiuntur. Eos autem pœna subsequi debet, qui ex lenitate nihil emolumenti percipiunt, Atque hæc hactenus. Quoniam autem scripsisti, tibi quidem in animo esse de Propheticis quibusdam vocibus me interrogare, verùm id facere minimè audere, illud rescribo, me infenso animo in te futurum, si te, quæ percunctari velis, reticere sensero.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ϙϛ.

Ἔοικας πεπεῖσθαι τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ, καὶ τῇ ἀναγνώσει προσέχειν τὸν νοῦν. διὸ δὴ καὶ αὐτὸς σαφηνίσαι τὸ παρά σοῦ προβληθὲν πειράσομαι. ἔφης γὰρ πῶς εἶχε τὸν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀπέθανε Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ᾗ γράφῃ. καὶ εἶπε Βαλτάσαρ καὶ ἐνέδυσαν τὸν Δανιὴλ πορφύραν, καὶ τὸν μανιάκην τὸν χρυσοῦν περιέθηκαν περὶ τὸν τράχηλον αὐτῷ. καὶ ἐκήρυξαν περὶ αὐτῷ εἶναι αὐτὸν ἄρχοντα τρίτον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῷ. οἶμαι τοίνυν ὅπ ἐπειδὴ ἡ μὲν θεία ἀπόφασις σκότους ἤδη τυγχάνοντος ὅπη τῷ τοίχου ἐχαράχθη. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ κατέναντι τῆς λαμπάδος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐταράχθη σφόδρα καὶ παρελύθη ἀπὸ τῷ

Timotheo Lectori. 96.

Apparet te diuini viri Pauli verbis ob- 1. Tim. 4.
temperare, mentémque lectioni attentam habere. Ac propterea ipse quoque id, quod abs te propositum est, explanare conabor. Quæsiuisti enim quonam pacto cùm rex Balthasar in ipsa nocte oppressus fuerit, his verbis vsa sit Scriptura, Et dixit Balthasar, Dan. 5.
& indutus est Daniel purpura, & circundata est torques aurea collo eius, & prædicatum est de eo quòd haberet potestatem tertius à rege. Existimo igitur posteaquàm diuina sententia, coortis iam tenebris, in pariete sculpta fuerat, (hoc enim verba illa indicant, contra candelabrum) rex autem vehementer conturbatus ac metu fractus ac dissolutus erat: regina porrò de mentis gradu deturbata, ob regis dissolu-

tionem consuetam, suæque dignitati consentaneam modestiam aspernata; in conuiuium nocte adhuc vigente insiluit, diuinum oraculum à sapientissimo Daniele expositum fuisse, eúmque purpura confestim ac torque donatum inspectante omni exercitu, iisque qui magistratum gerebant (non enim dubium quin sapientiæ præmia in promptu essent) atque ipsis præsentibus promulgatum, quod tertius in regia dignitate iam futurus esset, hoc est, post ipsum ac reginam. Quòd si quis id in frequenti foro ac non in aula regia promulgari debuisse dicat, illud sciat, ea quæ in regijs aulis fiunt, vbique etiam vim obtinere. Ea enim diuinitus immissa sententia quæ intus confirmatur, vtique vim obtinere consueuit. Quin illud fortasse verisimilius est, præconium illud literis quoque consignatum fuisse. Illud porrò, quod in palatio factum fuerat, ac iam iámque vbique futurum erat, atqueadeò per eius qui imperarat, iudicium completū fuerat, Historiographus tanquam factum posuit. Vnde etiam Darius Medus, qui tyranno successit, cùm nihil eorum, quæ contigissent, ignoraret, eũ summo honore affecit.

φόβῳ. ἡ δὲ βασίλισσα ἐκπαγθεῖσα τῷ λογισμῷ ἅμα τῷ τῦ βασιλέως παράλυσιν ἀμελήσασα τῆς συνήθους καὶ πρεπούσης εὐκοσμίας, εἰσεπήδησεν εἰς τὸ συμπόσιον ἔτι νυκτὸς ὕσης, τὸ θεῖον θέσπισμα, ἐμπύελος παρὰ τοῦ σοφωτάτου Δανιὴλ καὶ τῇ μὲν πορφύρᾳ καὶ τῷ περιαυχενίῳ στρεπτῷ τεπιμῆσθαι παρεσώσης πάσης τῆς στρατιᾶς καὶ τῶν τελεσπρόκριτο γὰρ ἅπαν ὅτι τῆς σοφίας τὰ γέρατο δὲ κήρυγμα γενέσθαι ὅτι τῷ παρόντων ὅτι τρίτος ἔσται ἐν τῇ βασιλείᾳ, τυτέστι, μετ' αὐτὸν καὶ τὴν βασιλίδα. εἰ δὲ πληθύσης ἀγορᾶς εἴποι τις ἐμφῆναι γενέσθαι, καὶ οὐκ ἐν τοῖς βασιλείοις χινόμενα, καὶ πανταχοῦ κυροῦται ἡ γὰρ ἔνδον κυρωθεῖσα θειοτάτη ψῆφος, πανταχοῦ κρατεῖν πέφυκεν. ἴσως δὲ μᾶλλον εἰκὸς καὶ ἐν γράμμασι σφατετυπῶσθαι. τὸ δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις γεγενημένον, ὅσον οὐδέπω καὶ ὅτι πάντων ἐσομένων. μᾶλλον δὲ καὶ πεπληρωμένον. τῇ κρισθείσῃ τῷ τεθεσάξαντος, ὡς γενόμενος ὁ ἱστοριογράφος ἔθηκε. διὸ δὴ καὶ Δαρεῖος ὁ Μῆδος ὁ τὸν τύραννον διαδεξάμενος οὐδὲν ἀγνοήσας τῶν γεγενημένων, τῆς ἀνωτάτω τιμῆς αὐτὸν ἠξίωσεν.

Alypio. 97.

Illud fortasse ignoras, id quod dubitationem habet, alia dubitatione minimè vnquam dissolui: verùm nos ab iis rebus quæ in confesso sunt, controuersarum solutionem quærere solere:

Αλυπίῳ. ϛζ.

Ἴσως ἀγνοεῖς, ὅτι οὐδέποτε ἄπορον ἀπορῷ λύεται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὁμολογουμένων λαμβάνειν εἰώθαμεν.

Leontio Episcopo. 98.

Plerique homines virtutem quidem expetunt: verùm iter illud, quod ad eam ducit, tenere grauantur. Alij autem virtutem ne quidem esse existimant. Operæ pretium igitur est, iis quidem, vt segnitiem excutiant, persuadere: hos autem docere, virtutem verè virtutem esse.

Λεοντίῳ ἐπισκόπῳ. ϛη.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὀρέγονται μὲν ἀρετῆς, τὴν δὲ ἐπ' αὐτὴν φέρουσαν ὁδὸν σκυθρωπὴν εἶναι. ἄλλοι δὲ οὐδ' ἀρετὴν εἶναι ἡγοῦνται. χρὴ οὖν τοὺς μὲν πείθειν τὸν ὄκνον ἀποθέσθαι. τοὺς δὲ διδάξαι, ὅτι ὄντως ἀρετή ἐστιν ἡ ἀρετή.

Aphrodisio Presbytero. 99.

Quoniam Iudæus quidē, vt ad me scri-

Ἀφροδισίῳ πρεσβυτέρῳ. ϛθ.

Ἐπειδὴ, ὡς γέγραφας, Ἰουδαῖός τις ἀπαι-

ἀπαιδευσίας ἀνάπλεως ὡς ὑπερβολὴν καλαγνοὺς τῦ εἰρηκότος θείυ εὐαγγελιστῦ· ᾗδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία, φράγματά σοι παρέσχεν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐκ τῆς παλαιᾶς ἀφορμᾶσθαι, ἵν' καὶ αὐτὸς σκοπεῖν καὶ θείαν ἡγῆται, τὰ ὑπερβολικῶς εἰρημένα εἰς μέσον ἀγαγεῖν, ἵνα εἰδῇ σκοπῶν, ὅτι καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς τῇ παλαιᾷ ἐκείνῃ ἑπόμενος γραφῇ γέγραφεν ἃ γέγραφε· τί οὖν γέγραπται μάθωμεν περὶ μὲν τῶν πόλεων τῶν Χαναναίων, Πόλεις τετειχισμέναι ὑπάρχουσιν ἕως τοῦ οὐρανοῦ· περὶ δὲ τῆς γῆς αὐτῶν λέλεκται, Γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· περὶ δὲ τῶν πλεόντων, Ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν οὐρανῶν, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων· ἑρμηνευέτω τοιγαροῦν σκοπῶν ὁ ἀγροικόσοφος, μὴ καταφεύγων εἰς θεωρίαν, μηδὲ προπολογεῖν πειρώμενος, ἀλλ' αὐτὰ φράζων τὰ πράγματα εἰ δ' οὐ δύναται· ἀνάγκη γὰρ αὐτὸν λέγειν ἢ ὑπερβολικῶς εἰρῆσθαι, ἢ ἑρμηνείας δεῖσθαι· τίνος ἕνεκεν ἀμαθίας ἐσχάτης καθ' ἑαυτοῦ δεῖγμα φέρων ἔδοξεν ὑπολαμβάνεσθαι τῦ εὐαγγελιστοῦ, τῦ καὶ εἰ δόξαντος ὑπερβολῇ κεχρῆσθαι κολάσαντος αὐτὸν, ᾗδε τὰ εἰρηκέναι, οἶμαι· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἄκρατός ἐστιν ἡ ὑπερβολή· ἐνταῦθα δὲ καὶ κεκραμένη· οὐ γὰρ ἀφῆκεν αὐτὸν ἁπλῶς, ἀλλ' ἐκόλασεν· ὁ δὲ τὰς ὑπερβολὰς κολάζων, δύο ποεῖ, καὶ τὸν ἑαυτῦ δεικνύει πόθον, καὶ τῆς ἀληθείας ἅπτεται· εἰκὸς δὲ μηδὲ ὑπερβολικῶς εἰρῆσθαι· οὐ γὰρ ἐρρέθη, πολλὰ καὶ ἄλλα σημεῖα πεποιηκέναι τὸν Ἰησοῦν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀλλ' ἀδιορίστως πεποιηκέναι· ἔστι δὲ αὐτοῦ ἄλλα τὰ ἔργα τοῦ κόσμου πρεσβύτερα, ἃ πίνα ὅτε γραφῇ ὅτε βιβλίοις παραδοθῆναι οἷόντε, οὐ μόνον διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὑπὲρ λόγον καὶ νοῦν εἶναι· τίς γὰρ δυνήσεται διηγήσασθαι τῶν οὐρανίων δήμων τὴν φύσιν,

psisti, insciticæ plenus, diuinum Euangelistam, quòd his verbis vsus sit, Ne ipsum quidem mundum capere posse arbitror eos qui scribendi sunt libros, hyperbolicæ locutionis damnans, negotium tibi facessiuit: operæpretium est ex veteri testamẽto, quod ipse quoque probat, ac diuinum existimat, ea, quæ per hyperbolem dicta sunt, in medium producere, vt ille intelgat, Euangelistam quoque veterem illam Scripturam sequentem, ea scripsisse, quæ scripsit. Quidnam igitur scriptum sit, discamus. De Chananæis quidem vrbibus, Vrbes muro cinctæ sunt vsque ad cælum: de terra autem eorum dictum est, Terram fluentem lacte & melle. Denique de nauigantibus, Ascendunt vsque ad cælos, & descendunt vsque ad abyssos. Hæc igitur ille rusticè sapiens exponat, non ad allegoriam confugiens, nec numeralem sensum afferre studens, sed res ipsas explicans. Quòd si non potest (necesse estenim vt vel hæc hyperbolicè dicta esse fateatur, vel interpretatione opus habere) quid est, quamobrẽ extremæ insciticæ aduersum se argumentũ præbens, Euangelistam carpat, qui etiamsi hyperbolen adhibuisse videatur, eam tamen mitigauit, dum dixit, puto. Etenim illic quidem mera est Hyperbole: hîc autem temperata. Nec enim eam simpliciter dimisit, sed castigauit ac leniuit. Porrò qui hyperbolas castigat, duplicem rem facit nam & cupiditatem suam indicat, & veritatem attingit. Quin illud quoque probabile est, ne hyperbolicè quidem hoc dictum esse. Nec enim dictum est, Iesum multa quoque alia signa in hoc mundo fecisse, sed indefinitè, fecisse. Sunt autem alia ipsius miracula hoc mundo antiquiora, quæ quidem nec scripto, nec libris tradi possunt, non modò propter multitudinem & magnitudinem, sed etiam quia sermonis & mentis vim superant. Quis enim cælestium agminum naturam, ordinem, ornatum, concordiam, concinnitatem, charitatem, pacem referre poterit, aliáque omnia, quæ ne enumerando qui-

Ioan. 21.

Deut. 1. Exod. 3.

Psal. 106

dem recenſeri poſſunt? Quòd ſi etiam hoc dictum de dogmatum magnitudine & ſummitate quiſpiam accipiat, à vero minimè aberrabit. Ac quidem Apoſtoli, ea, quæ ceperunt, literis complexi ſunt, velut Petrus Apoſtolici chori Præſul, in eo libro, quo res ſuas geſtas narrat, apertè pronunciauit. Quæ cepimus, ſcripſimus: at mundus, ne ea quidem, quæ ſcripta ſunt, capere potuit: Nam nec auarus de voluntaria inopia ſermonem cepit, nec laſciuus eum, qui de pudicitia erat, nec alienorum bonorum raptor, eum, qui de iuſtitia, nec crudelis, eum, qui de humanitate, nec iracundus, eum, qui de manſuetudine. Si igitur, quæ Apoſtoli ceperunt, mundus minimè cepit (idque & Chriſtus clamat his verbis vtens, Sermo meus non capit in vobis: & Paulus, cùm ait, Capite nos,) quæ ne Apoſtoli quidem fortaſſe ceperunt, quonam tandem modo mundus ea cepiſſet? Per mundum autem, hominum turbã, mundanarum & terrenarum rerum admiratione perculſam intelligit: de qua dictũ eſt, Et mundus eum non cognouit. Hîc porrò mundus, non locorum, ſed morum, non ob literarũ multitudinem, ſed ob rerũ magnitudinem, ea minimè capit.

τὴν τάξιν, τὴν εὐκοσμίαν, τὸν ῥυθμὸν, τὴν ἐμμέλειαν, τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν εἰρήνην, τἄλλα πάντα ἃ δὴ οὐδ' ἀριθμῆσαι δυνατόν. εἰ δὲ καὶ εἰς δογμάτων τὸ μέγεθος καὶ ἀκρότητα ἐκλάβοι τὸ εἰρημένον, οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ἀληθείας. οἱ μὲν οὖν ἀπόστολοι ἃ ἐχώρησαν ἔγραψαν, καθὼς Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῇ χορῷ ἐν ταῖς ἑαυτῶν πράξεσι σαφῶς ἀπεφήνατο, ἃ ἐχωρήσαμεν, ἐγράψαμεν, ὁδὲ κόσμος οὐδὲ τὰ γραφέντα ἐχώρησεν. ὁ γὰρ φιλοχρήματος, οὐκ ἐχώρησε τὸν τῆς ἀκτημοσύνης λόγον. οὐδ' ὁ λάγνος, τὸν περὶ σωφροσύνης· οὐχ ὁ πλεονέκτης, τὸν περὶ δικαιοσύνης. οὐχ ὁ ὠμὸς, τὸν περὶ φιλανθρωπίας. οὐχ ὁ θυμώδης, τὸν περὶ πραότητος. εἰ τοίνυν ἃ οἱ ἀπόστολοι ἐχώρησαν, ὁ κόσμος οὐκ ἐχώρησε· καὶ βοᾷ ὁ μὲν Χριστὸς, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ὁ δὲ Παῦλος, Χωρήσατε ἡμᾶς. ἃ μηδ' οἱ ἀπόστολοι ἴσως ἐχώρησαν, πῶς ἂν ὁ κόσμος ἐχώρησεν; κόσμον δὲ καλεῖ, τὸν περὶ τὰ κοσμικὰ καὶ ῥηΐνα πράγματα ἐσπουδμένον ὄχλον. περὶ ὃν ἐρρέθη, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. ὃ χωρεῖ δὲ ὁ εἰρημένος κόσμος, οὐ τόπων, ἀλλὰ τρόπων. οὐ γὰρ πλῆθος γραμμάτων, ἀλλὰ γὰρ μέγεθος πραγμάτων.

Paulo. 100.

Quid tu, cùm teipſum ignores, ô homo, quæ ſupra te ſunt, quæris? Quid autem dico teipſum? Vnum eorum quæ in manibus ſunt, mihi expone: Ac tum ea, quæ ſupra te ſunt, curioſiùs inquirentem, haud accuſabo. Ignis ille à quo artes ſcaturiunt, non modò à ferro, & ære, ac lapidibus, ſed etiam ab aquis & lignis naturæ vi exilit. Hoc ergo miraculum mihi expone: lignóne inſitus eſt? quin igitur illud abſumit? At non inſitus eſt, quonã igitur modo ex eo creatur? Cùm igitur ignis, ſine quo nihil penè quod alicuius prerij ſit, homines machinantur (nam & frigori ſuccurrit, & tenebras propulſat, & ad omnem artem ac ſcientiam adiumento eſt) nemo

Παύλῳ. ρ.

Τί τὰ κατ' σαυτὸν ἀγνοῶν, ἄνθρωπε, τὰ ὑπὲρ σαυτὸν ζητεῖς; καὶ τί λέγω τὰ κατ' σαυτὸν; ἓν τῶν ἐν χερσί μοι ἑρμήνευσον, καὶ τότε τὰ ὑπὲρ σαυτὸν πολυπραγμονοῦντα, οὐκ αἰτιάσομαι. τὸ πῦρ, ἀφ' οὗ πυρίζουσιν οἱ τέχναι, οὐ μόνον ἀπὸ σιδήρου καὶ χαλκοῦ καὶ λίθων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὑδάτων καὶ ξύλων ἐκπηδᾷ πέφυκε. δίηγησαι οὖν μοι τὸ θαῦμα. ἆρ' ἔγκειται τῷ ξύλῳ; καὶ πῶς οὐκ ἀναλίσκει τοῦτο; ἀλλ' οὐκ ἔγκειται, πῶς οὖν ἐξ αὐτοῦ πίπτει, εἰ τοίνυν τὸ πῦρ, οὗ ἄνευ χρεὼν οὐδὲν ἀξιόλογον μηχανῶνται ἄνθρωποι· ἐπίκουρον γὰρ ἔχει ψύχους, σκότους δ' ἀλεξιφάρμακον, συνεργὸν δ' εἰς πᾶσαν τέχνην καὶ ἐπιστήμην.

μὴν οὐδεὶς δύναται φράσαι, πῶς ἐμφωλεύει μὲν ταῖς ὕλαις, οὐκ ἀναλίσκει δὲ ταύτας· ὅταν δ' εἰς τὸ ἔξω πηδήσῃ, ἀναλωτικὸν γίνεται τῆς τεκουσῶν ὑλῶν. πέφυκεν οὖν ἐκεῖνα περιεργαζόμενος, ἃ μήτε ἐφικτά ἐστι, μήτε εἰ ἐφικτὰ ἦν, μέγα τι συντελέσαι πρὸς ἀρετὴν ἠδύνατο· τί γὰρ πρὸς ἀρετὴν συμβαλεῖται, τὸ περιεργάζεσθαι ἡλίου δρόμον, καὶ σελήνης κύκλον, καὶ ἀστέρων θέσιν, καὶ γῆς σχῆμα καὶ διάστημα, καὶ ὅσα ἄλλα οἱ δοκησίσοφοι πολυπραγμονοῦντες, τῆς μὲν ἀληθείας, καὶ τῆς τῷ ὄντι σοφίας διήμαρτον, εἰς ἀδολεσχίαν δὲ τὸν βίον ἐδαπάνησαν.

explicare queat, quònam pacto in lignis quidem delitescit, nec tamen ea absumit, cùm autem foras prosilierit, materias eas, ex quibus procreatus est, absumit, desine quæso ea perscrutari, quæ nec comprehẽdi possunt, nec, si possẽt, magnum aliquod momentum ad virtutem afferre possent. Quid enim ad virtutem allaturum est, si quis solis cursum, & lunæ orbem, & stellarum situm, & terræ figuram ac spatium inquirendum suscipiat, aliáque omnia, quæ homines suo iudicio sapientes & eruditi, curiosè indagantes, à veritate quidem & vera sapientia exciderunt, in nugis autem & sermonum ineptiis vitam consumpserunt.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. ρα.

Hermogeni Episcopo. CI.

Ἐπὶ τῆς σῆς, ὦ ὁσιώτατε καὶ εὐαρχίας, ἔνθ' ὁ πλοῦτος ὑπὸ λύμῃ τῆς ἄλλων κέκτηται τὴν τῶν χρημάτων ἰσχύν, ἔνθ' ὁ πενία συμβιοῦς, ἀφ' ἑαυτῆς πλουσίαν ὑφέηται τῆς ἰσηγορίας· ἀλλ' ὁ μὲν πεῖσιν δικαίων ὠχυρωμένος, τὸν τῆς ἀληθείας κεκτῆσθαι νενόμισαι θησαυρόν· ὁ δὲ τούτων ἐνδεὴς κἂν τοὺς Κροίσου ἔχῃ θησαυροὺς, πένης εἶναι κέκριται, καὶ ὅτε λόγου δύναμις τιὼ ἀδέκαστον φρόνησιν ἀφέλκει τῆς ὀρθῆς κρίσεως· ὅτε ῥήτορος δεινότης κατασοφίζεται τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἀκλινὴς ἔστηκεν ἡ σὴ ψυχὴ, καθαρὸν τὸ δίκαιον τοῖς κεκμηκόσι βεβαιοῦσα· τοιοῦτος δ' ὢν ἐν τοῖς ψήφοις τῇ φιλανθρωπίᾳ πλέον σαυτὸν νενίκηκας, ἢ ὅσῳ δικαιοσύνης τοὺς ἄλλους ὑπερκόπτεις· διὸ καὶ καταθρηνοῦσιν ἑαυτὰς αἱ πόλεις αἱ τυραννούμεναι, ὧν μία τυγχάνει καὶ ἡ Πηλουσιωτῶν. τῶν γὰρ ἐναντίων πειρώμεναι, τοὺς μὲν ὑπὸ σοὶ τελοῦντας μακαρίζουσιν, ἑαυτὰς δὲ ταλαιπωρίζουσιν. ὁ γὰρ μειόνων τιμωρίων ἄξιος, εἰ χρήματ' ἔχοι, ὑποβλεπτος παρ' ἐκείνοις καὶ θερμάχητος. ὁ δ' ἀρετῇ κομῶν εἰ πένης εἴη, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀτίμοις τελεῖ, ἀλλὰ καὶ ὑποβουλεύεται. ἐν δὲ ταῖς κρίσεσιν ὅπου χρυσὸς ῥέπει,

In probo tuo imperio, vir sanctissime, nec diues ad aliorum perniciem, pecuniarum vim possidet, nec qui in paupertate viuit, causæ ex æquo dicendæ potestate ob egestatem priuatur: verùm is quidem, qui iuris & æqui opibus munitus est, veritatis thesaurum possidere iudicatur, qui autem his caret, etiamsi Crœsi thesauros habeat, inops esse censetur: ac neque sermonis facultas incorruptam prudentiam à recto iudicio abstrahit, nec oratoris eloquentia veritatem eludit: verùm anima tua firma consistit, precum ius, iis, qui in iudicium adducti sunt, tribuens. Porrò cùm in ferẽdis sententiis talis sis, benignitate rursum magis teipsum superasti, quàm quantum iustitiæ laude alios præteris. Ac propterea vicem suam lugent vrbes eæ, quæ tyrannide opprimũtur: quarum vna est Pelusium. Etenim contraria experientes, eos quidẽ qui tibi subsunt, beatos iudicant: se autem miseros & infelices. Nam qui sexcentis suppliciis dignus est, si opes habeat, conspicuus apud illos & potens est: qui autem virtute floret, si pauper sit, non modò inter infames censetur, sed etiam insidiis appetitur. In iudiciis autem, quò aurum vergit, illuc etiam sententia propendet: ac ius quidem violatur, iniquitas autem dominatur, atque in omne contumeliæ genus

prorumpit. Quæ cùm ita sint, Deum precare, vt aut eiusmodi pestes ad meliorem mentem se conuertant, aut ij, qui ipsis subsunt, in libertatem asserantur.

Ammonio. 102.

Quoniam nimia amicitia suspicione carere minimè videtur, diuino metu temperetur: vtvtrumque in nobis abundet, nempe & Dei metus, & amicorum amor: ille improbas suspiciones eliminans, hic charitatem ac beneuolentiam bonorum omnium matrem pariens. Nam cùm Dei metu temperatum atque permixtum Dei amorem habemus, omne bonorum genus in nobis pullulat.

Theodoro Scholastico. 103.

Non qui vi copiáque dicendi, verum propulsat, ô sapiens, laudem meretur: sed qui purè planéque illud eloquitur. Eáque de causa, ipse quoque, quod scire aues, perspicuè dicam. Facilia & prona per diuinũ aduentum certamina reddita sunt, vt pugnantes victoriam adipiscamur, non autem vt grariæ magnitudine ad ignauiæ occasionem abutamur.

Sereno. 104.

Ne illud te ad arrogantiã erudiat, quòd hostem superaris. Compluribus enim præiactantia furentibus, vt qui per omne vitæ tempus trophæa statuissent, eóque nomine gloriantibus, nec vnquam inferiores sefore atque expugnatum iri expectantibus, felicitas ea quæ videbatur, perspicuè in peius cessit.

Eidem. 105.

Multis secundi successus, quibus primùm vsi fuerant, infinitorum malorum causam attulerunt. Nam cùm vnum aut alterum nullo suo merito trophæum ere-

ὀκεῖ καὶ ἡ ψῆφος νεύει, τὸ μὲν δίκαιον ἀδικεῖται, ἡ δ' ἀδικία κρατεῖ καὶ παροινεῖ. εὔξαι τοίνυν ἢ τὰς τοιάυτας λυμεῶνας μεταγνῶναι, ἢ τὰς ὑπηκόους ἐλευθερωθῆναι.

Ἀμμωνίῳ. ρβ.

Ἐπειδὴ οὐκ ἔξω ὑποψίας εἶναι δοκεῖ ἡ ἄγαν φιλία, κιρνάσθω τῷ θείῳ φόβῳ, ἵν' ἀμφότερα βρύει ἐν ἡμῖν, καὶ ὁ τῆ θεῆ φόβος, καὶ ὁ τῶν φίλων πόθος. ὁ μὲν τὰς πονηρὰς ὑποψίας ἐξοφρακίζων· ὁ δὲ τὴν ἀγάπην, τὴν πάντων τῶν ἀγαθῶν μητέρα τίκτων. ὅταν γὰρ κεκραμένον φόβῳ θεῦ τὸν πόθον ἔχωμεν, πάντ' ἐν ἡμῖν βλαστάνει τὰ ἀγαθά.

Θεοδώρῳ σχολαστικῷ. ργ.

Οὐχ ὁ δεινότητι καὶ δυνάμει λόγων, ὦ σοφὲ, τἀληθὲς ἀφαιρούμενος, ἐπαίνων ἄξιος, ἀλλ' ὁ ἀτεχνῶς αὐτὸ φράζων. διὸ δὴ καὶ αὐτὸς σαφῶς ὁ βούλει μαθεῖν, λέξω. εὐκολα γέγονεν ἐκ τῆς θείας ἐπιφοιτήσεως τὰ παλαίσματα, ἵνα νικήσωμεν ἀγωνιζόμενοι, οὐχ ἵνα τῷ μεγέθει τῆς χάριτος εἰς ῥᾳθυμίας ὑποθεσιν ἀποχρησώμεθα.

Σερήνῳ. ρδ.

Μὴ τῷ ἐχθρῷ κεκρατηκέναι, εἰς ἀλαζονίαν σε παιδοτριβείτω. πολλῆς γὰρ ὑπὸ μεγαλαυχίας μεμηνότες, ὡς ἅπαντα τὸν χρόνον τρόπαια στήσασι, καὶ φιλοπμυμνοῦσι ὅτι τούτοις, καὶ μὴ νομίζουσιν ἔλαττον ἔξειν, μηδὲ ἁλῶσαθαί ποτε προσδοκήσασιν, ἡ δοκοῦσα εὐπραγία εἰς τὸ χεῖρον προφανῶς προσεχώρησε.

Τῷ αὐτῷ. ρε.

Πολλοῖς αἱ ἐξ ἀρχῆς ἐπιτυχίαι κακῶν ἀμυθήτων γεγόνασι προξενοι. ἐν γάρ τῳ ἢ δεύτερον παρὰ τὴν ἀξίαν στήσαντες τρόπαιον, ἅτε χορησάσης αὐτῆς

εἰς

εἰς ἐλπίδα τῆς τόλμης ἐπαρθέντες τῇ ἀδοκήτῳ εὐθραγίᾳ. καὶ εἰς μείζους ἑαυτοὺς ῥίψαντες πράξεις, ἐκινδύνευσαν ἐλάττως. καὶ περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς κατορθωμάτων. διὸ χρὴ ἀνθρωπινώτερον βουλεύεσθαι. καὶ κατορθοῦντες μὲν εἰς οἶκτον βλέπειν, καὶ τὰς ὀξυρρόπους ἐκλογίζεσθαι μεταβολὰς, καὶ μὴ πέρα τοῦ μετρίου φρονεῖν τε καὶ φράζειν. ἁμαρτάνοντας δὲ παιδεύεσθαι τὸ ἀνθρωπίνην ἀδένειαν. καὶ μὴ ὡς θεῶ πεπηγέναι τὰ πράγματα ἀθάνατα ἀξιοῦν.

Ne ea, quæ vix, atque cum infinitis sudoribus ac certaminibus capiuntur, te cursim capturum existima: verùm à laboribus & precibus exorsus, ad aucupandos Scripturæ sacræ sensus, qui animorum nostrorum solertiam ad maiorem celeritatẽ exacuunt, te confer.

Mentem oportet, velut reginam summũ imperium obtinentem, horrendas atque armis omni ex parte munitas & instructas rationes ad sensuum portas demittere, quę obuiam prodeant, insidiásque antè struãt, hostésque prohibeant: non autem aditu ipsis primùm concesso, dubiam postea pugnam susci pere, quæ persæpe in alteram partem propendebit, hostibúsque trophęũ porriget: Ob eam enim causam salutaris quoque sermo eum qui impudico oculo aliquem perspiciat, supplicio affecturum se comminatus est, cùm alij Legũ latores facinus duntaxat puniant: ne difficile ac nimis arduum bellum sit, verùm facilè ac procliue.

Permulti, imò, vt sic loquar, omnes homines, & virtutes, & vitia habent: atque

Παύλῳ. ργ'.

Paulo. 106.

Μὴ τὰ μόλις, ὦ βέλτιστε, καὶ μετὰ μυελῶν ἱδρώτων, καὶ ἀγώνων θηρώμενα ἐξ ὁπλισμοῦ θηρᾶν νόμιζε. ἀλλ' ἐκ πόνων καὶ προσευχῶν προοιμιασάμενος ὅπη τὸ θήραν τῶν νοημάτων, τῆς ἱερᾶς γραφῆς τῶν τὸ ἡμετέραν σύνεσιν εἰς πλείονα ὀξύτητα ἀκονώντων.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ργζ'.

Eutonio Diacono. 107.

Χρὴ τὸν νοῦν οἷα βασιλέα αὐτοκράτορα λογισμοὺς φοβεροὺς καὶ πάντοθεν ὅπλοις πεφραγμένους πρὸς τὰς τῶν αἰσθήσεων καταπέμψαι πύλας προαπαντησομένους, καὶ προσκωλύοντας, καὶ εἴργοντας τοὺς πολεμίους. καὶ μὴ πρῶτον συγχωρήσαντας τὸ εἴσοδον, ὕστερον ἀμφήριστον ἀναδέχεσθαι μάχην. ἥτις πολλάκις, καὶ ἑτεροκλινὴς γενήσεται τοῖς ἀντιστρατευομένοις τὸ πρόπαιον ὀρέγουσα. διὰ γάρ τοι τοῦτο καὶ ὁ σωτήριος λόγος τὸν ἀκολάστως ὁρῶντα, κολάσθαι ἠπείλησε. τῶν ἄλλων νομοθετῶν τὸ πρᾶξιν μόνην κολαζόντων, ἵνα μὴ δυσπαραγώνιστος καὶ ἀπρόσμαχος ὁ πόλεμος γένηται, ἀλλὰ ῥᾴδιος καὶ εὐχερής.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ρη.

Zosimo Presbytero. 108

Πολλοὶ μᾶλλον δὲ πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἄνθρωποι, καὶ πλεονεκτήματα

illis quidem gloriantur, his autem erubescunt. Tu verò, vt aiunt, cùm vitiis plenus sis, virtutibus prorsus cares. Ac profectò quòd ventris illecebris cedens, libidinis quoque affectibus succumbas, nihil mirandum est. Nam illi magna ex parte ventrem sequuntur. etenim qui ventrem imperio tenuerit, libidini quoque imperare poterit. Quoniam autem alia etiã omnia vitia in te sedem habere aiunt, téque vitij promptuarium atque impudentiæ thesaurum appellant, hoc verò mihi mirandum videtur, atqueadeo admirationem omnẽ excedens. Sunt enim nonnulli sæui & crudeles, verùm pudici: aut quæstus turpiter cupidi, verùm modestia præditi: aut impuri quidem ac libidinosi, cæterùm faciles ac mansueti. At te per omnia grassari criminantur. Etenim & linguam aduersus homines probos ac virtutis amantes armare dictitant, & turpibus lucris inuolutum, hinc etiam gloriari: & cùm omnes, quiunquã ob libidinem celebres extiterunt, superes atque obscures, hoc quoque nomine tibi placere: cúmque ob tua facinora, quæ ne commemorare quidem fas est, supercilium demittere debeas, id tamen supra tempora efferre: atque, vt summatim dicam, omne corporis membrum animi socordiam & contumaciam indicare. Quanquam enim alterum cum altero pugnat: vtrumque tamen in te concurrisse affirmãt. Quocirca, si vera loquũtur, hîc pœnitentiam age: ne in altero æuo citra vllam vtilitatem id facias.

Marco. 109.

Quæris cur vinum omnes, à quibus adhibetur, non eodem modo afficiat, verùm alios placidos ac faciles, alios iracundos reddat, alios ad amicitiam, alios ad pugnã procliues, alios denique blandos, alios belluinos. Existimo igitur, quoniam nos de rebus quoque naturalibus disputare cogis, hæc vel à corporis affectione contingere, nempe quòd huiusmodi euentuũ causæ à vino augeantur, vel imminuãtur, vel ab animi impulsionibus, quæ plerosque

ἔχουσι καὶ ἐλαττώματα, καὶ τῆς μὲν ἐναβρύνονται, τοῖς δὲ ἐγκαλύπτονται. σὺ δὲ ὡς φασὶ ἐλαττωμάτων ἀνάπλεως ὢν κατορθωμάτων ἔρημος εἶ καὶ γυμνός. τὸ μὲν οὖν γαστρός σε ἡττώμενον, καὶ τοῖς μετὰ γαστέρα κεχειρωμένοις πάθεσι, θαυμαστὸν οὐδέν. ταῦτα γὰρ ἐκείνῃ ὡς τὰ πολλὰ ἕπεται. ὁ γὰρ γαστρὸς ἄρξας καὶ συνουσίας ἄρχειν δυνήσεται. ἐπειδὴ καὶ πάλλα πάντα ἐλαττώματα ἐν σοὶ χορεύειν φασὶ, καὶ τὰ μεῖόν σε καλοῦσι κακίας, καὶ θησαυρὸν ἀναισχυντίας, τοῦτο θαυμαστὸν εἶναι δοκεῖ, καὶ πᾶσαν ἔμπληξιν ὑπερβαίνειν. εἰσὶ γάρ τινες ὠμοὶ μὲν, σώφρονες δὲ, ἢ αἰσχροκερδεῖς μὲν, μέτριοι δὲ, ἢ ἀστεῖοι μὲν, ἥμεροι δὲ. σὲ δὲ ἁπάντων χωρεῖν κωμῳδοῦσι. γλῶσσαν μὲν γὰρ ὁπλίζειν σε φασὶ κατὰ τῶν φιλαρέτων. αἰσχροῖς δὲ κέρδεσιν ἐγκαλινδούμενον, καὶ σεμνύεσθαι. πάντας δὲ τοὺς πώποτε ὅπη λαγνείᾳ βεβομμένους ἀποκρύψαντα, καὶ ἐναβρύνεσθαι. κάτω δὲ τῷ ὀφρυῷ ἔχειν ὀφείλοντα, ἁπλῶς τὰς πράξεις, ἃς οὐδὲ εἰπεῖν θέμις, ἄνω κροτάφων αὐτῷ ἐπαίρειν, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, πᾶν μέλος τοῦ σώματος τῷ τῆς ψυχῆς ἐμφαίνει ῥαθυμίαν τε καὶ ἀπόνοιαν καί τοι θάτερον θατέρων, ἐναντίον ὄντι, ἀλλ' εἰς σὲ σωδεδραμηκέναι διϊσχυρίζονται. εἰ τοίνυν ἀληθεύουσι, μετανόει ἐνταῦθα, ἵνα μὴ ἐκεῖσε ἀνονήτως αὐτὸ πράξειας.

Μάρκῳ. ρθ.

Διὰ τί φησὶν οὐ πάντας τοὺς πεφορημένους αὐτὸν, ὁμοίως ὁ οἶνος διατίθησιν. ἀλλὰ τοὺς μὲν εὐμενεῖς ποιεῖ, τοὺς δὲ θυμώδεις. καὶ τοὺς μὲν φιλικούς. τοὺς δὲ μαχίμους. καὶ τοὺς μὲν ἡμέρους, τοὺς δὲ θηριώδεις. οἷμαι τοίνυν ἐπειδὴ καὶ φυσιολογεῖν ἡμᾶς ἀναγκάζεις, ταῦτα συμβαίνειν, ἢ ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος διαθέσεως, τῷ ἢ αὔξεσθαι, ἢ μειοῦσθαι ἀπὸ τοῦ οἴνου τὰς αἰτίας τῶν τοιούτων συμπτωμάτων, ἢ ἀπὸ τῶν λογι-

λανθανόντων τοὺς πολλοὺς τῆς ψυχῆς κινημάτων. ἐπειδὴ γὰρ μόνων τῶν ὑγρῶν ἦθοποιόν ὁ οἶνός ἐστι, κίρναταί πρόπον τινὰ τοῖς τρόποις τῶν χρωμένων. ὥσπερ ὁποῖον γὰρ ἂν ἦθος ἐπενέχθῃ, τοιαῦτα καὶ τὰ πάθη ἐπιφαίνει, οὐ μὴ ὄντα αὐτὰ κατασκευάζων, ἀλλὰ κεκρυμμένα γυμνῶν· τὸ γὰρ πεπλασμένον ἦθος ἀπαμφιάσας, ἐκφαίνει τὰ λανθάνοντα, ὅθεν καὶ εἰς παροιμίαν κεχώρηκε τοιοῦτο, λεγόντων πολλῶν, Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια· τοὺς μὲν γὰρ δοκοῦντας σεμνότητος δόξῃ ἐναβρύεσθαι, ἐκλαλητικοὺς τῶν ἀπορρήτων πολλάκις ἔδειξε, καὶ ὅπερ ἄρρητον ἔμενον, εἰπεῖν παρεσκεύασε· τοὺς δὲ ἐπὶ μισοπονηρίας πολλάκις εἰς ὀργὴν ἐκτραπέντας, μειλιχίους τε καὶ φράους ἤλεγξεν ὄντας· τῶν μὲν, τιμῶντι σεμνότητι δόξαν· τῶν δὲ, τιμῶντι τῇ ὀργῇ αἰτίαν ἐξαφανίσας· οὐ γὰρ τὰ μὴ ὄντα κατασκευάζει, ἀλλὰ τὰ ὄντα μὲν, λανθάνοντα δὲ, δημοσιεύει.

que latent. Quoniam enim vinum humidorum duntaxat mores informat, vtentiũ moribus quodã modo miſcetur. Etenim pro iis moribus, quibus adhibetur, eoſdem quoque affectus oſtẽdit: non quidem eos, cùm non eſſent, efficiens, verùm abſtruſos & occultos denudans. Siquidem fictis moribus detectis, ea, quæ in obſcuro erant, patefacit. Vnde etiam illud in prouerbiũ abiit, dicentibus multis, In vino veritatem ſitam eſſe. Quippe eos, qui grauitatis exiſtimatione gloriari videbantur, arcanorum enunciatores ſæpenumero demonſtrauit, effecítque, vt quod tacitum tenere præſtiterat, effutirent. Ac rurſum eos qui improbitatis odio perſæpe ad iracundiam concitati fuerant, blandos ac manſuetos eſſe oſtendit. Atque ita & famam illam gloriámque grauitatis, qua illi florebant, & iracundiæ culpam, qua iſti laborabant, extinxit ac deleuit. Neque enim quæ non ſunt, efficit: verùm quæ occulta & abſtruſa ſunt, euulgat.

Εὐσταθίῳ Διακόνῳ. ρι.

Λίαν θαυμάζω, ὅπως νόσημα τυραννικὸν καὶ ἀνήμερον, ἡδυπαθείας μὲν ἄμοιρον, κόλασιν δὲ ὠδῖνον, κεκράτηκε μὲν πάσης ἡλικίας, ἐχειρώσατο δὲ πᾶσαν ἀξίαν, ἐλυμήνατο δὲ πᾶσαν εὐκοσμίαν. ἕκαστος γὰρ τὰ ἑαυτοῦ πλημμελήματα παρεὶς μείζονα, τὰ τῶν πέλας ἐλάττονα ὄντα, πολλάκις δὲ καὶ συγγνώμης ἄξια, πολυπραγμονεῖ, καὶ λυπεῖται μὲν περὶ τῶν οἰκείων λογιζόμενος, ἀγάλλεται δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενος, καὶ εἰς τὸ τὰ τῶν ἄλλων πολυπραγμονεῖν καὶ καταδικάζειν δαπανᾷ τὸν οἰκεῖον χρόνον· καὶ ἑαυτῷ μὲν οὐ λαμπρὰς ἀπολογίας ποιεῖται, τῶν δὲ πλησίον πικρὸς καὶ ἀπαραίτητος κάθηται δικαστὴς, κἂν δοκοῖεν ἀπολογίας εὐλόγους πλατύνειν· ἐπὶ τοίνυν τοὺς βουλομένους θεραπείαν τῷ τοιούτῳ ὑπονοῆσαι νοσήματι

Euſtathio Diacono. 110.

Magna me admiratio tenet, quonam pacto tyrannicus, ac ſæuus morbus, voluptatísque omnis expers, & cruciatum parturiens, tum omnes cuiuſuis ætatis ſuperarit, tum omnes cuiuslibet dignitatis ſubegerit, ac denique ornatum omnem ac modeſtiã labefactarit. Vnuſquiſque enim, prætermiſſis peccatis ſuis, & quidem grauiſſimis, véniáque perſæpe maioribus, aliorum errata, tametſi leuiora, veniáque ſæpenumero digna curioſè inquirit: ac ſua quidem ſupputans mœrore afficitur: de alienis autem verbà faciens, exultat, lætitiáque perfunditur, atque in aliorum actionibus perſcrutandis & condemnãdis tempus omne ſuum conterit. Ac ſibiipſi quidem falſas etiam defenſiones purgationésque comparat: aliorum autem acerbus & inexorabilis Iudex ſedet, etiamſi alioqui iuſtis excuſationibus affluere videantur. Quocirca iis, qui huiuſmodi

morbo medicinam excogitare cupiunt, faciendum est, vt animi oculum ab alienis rebus ad delicta sua conuertant, linguámque suam assuefaciant, non ad alios, sed ad seipsos acri & vehementi oratione insectandos. Hoc enim iustitiam parturit (dic enim tu prior, inquit, iniquitates tuas, vt iustificeris:) illud autem maiorem condēnationem parit. Graue est enim, atque absurditatem omnem excedens, eos qui magnis criminibus se deuinciunt, iis qui nihil, aut parum peccant, succensere.

Zenoni Diacono. III.

Ne illis, ô amice, te compares, qui læto quidem atque alacri animo diuinam prædicationem susceperunt, verùm semen in animi penetralia minimè transmiserūt. Nam cùm leuiter duntaxat atque in superficiem consiti, nec radicibus altè defixi essent, dicto citius exaruerunt, nec maturum vllum fructum extulerunt, verùm ipsi à tentationibus oppressi sunt. At verò illis altè defixis, culmisque ac fructibus abundantibus, quorum spicæ vberes ac fructu graues propendent & inclinantur, ob maturum messis tempus messorum falcē tantùm non vocantes. Etenim probè norunt, Christum Angelis, vt huiusmodi homines in cælestes sedes comportent, præcepisse: quò nimirum, vnà festum celebrent, ac regnent, sempiternáque animi lætitia perfruantur.

Eutonio Diacono. III.

Quandoquidem oculus vniuersum corpus moderatur, faciémque exhilarat & exornat, atque omnium membrorum lucerna est, propterea velut in regia quadam sede collocatus est, vt qui supernam sedē nactus sit, alísque sensibus præsideat. Quemadmodum enim Sol in terrarum orbe, sic quoque oculus in corpore est. Et quēadmodum ille, si extinguatur, omnia perturbabit: sic etiam extincto oculo, & pe-

π, φρέφειν τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πλημμελήματα, καὶ τὴν γλῶτταν ἐθίζειν μὴ κατὰ τῶν πέλας, ἀλλὰ καθ' ἑαυτῶν καταφορικῶς λέγειν· τοῦτο μὲν γὰρ δικαιοσύνην ὠδίνει. λέγε γὰρ σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτον, ἵνα δικαιωθῇς. ἐκεῖνο δὲ μείζονα κατάκρισιν τίκτει. δεινὸν γάρ, καὶ πάσης ἀτοπίας ἐπέκεινα, τοὺς μεγάλα πλημμελοῦντας, τοῖς οὐδὲν ἢ μικρὰ πλημμελοῦσιν ἐπιπμᾶν.

Ζήνωνι Διακόνῳ. ριᾳ.

Μὴ σκείνοις, ὦ φιλότης, σαυτὸν παραβάλλε, τοῖς τὸ θεῖον κήρυγμα, μὴ ἐν βάθει τῆς διανοίας παραπέμψασι τὸ σπόρον· ἐπιπολαιόφυτοι γὰρ καὶ ἐπιπολαιόριζοι γεγονότες, ταχὺ ἐξηράνθησαν, καρπὸν μὲν ὥριμον μὴ ἐννοχότες, τοῖς δὲ πειρασμοῖς ἔρμον γεγενημένοι. ἀλλ' ἐκείνοις τοῖς βαθυρρίζοις καὶ πολυρρίζοις, καὶ πολυκαλάμοις, καὶ πολυκάρποις, ὧν οἱ ἀσταχυες κομῶντες, καὶ ἐπὶ τῷ καρπῷ βεβρόμενοι καρηβαρῶσι καὶ κέκλινται, ἐπὶ τῷ θερισμῷ ἄμητον ὥρας μονονουχὶ ἐφ' ἑαυτοὺς καλοῦντες, τὸν τῶν θερισῶν δρεπάνην. εὖ γὰρ ἐπίστανται, ὅτι τοὺς τοιούτους ὁ Χριστὸς εἰς τὰς οὐρανίους λήξεις ἀποκομίσαι τοῖς ἀγγέλοις παρίστατε, συνεορτάσοντας καὶ συμβασιλεύσοντας, καὶ ἀτελευτήτου γυμνδίας μεθέξοντας.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ριβ.

Ἐπειδὴ ὁ ὀφθαλμὸς τὸ πᾶν διακυβερνᾷ σῶμα, φαιδρύνει τε καὶ κοσμεῖ τὴν ὄψιν, καὶ λύχνος ὄντων ἁπάντων τῶν μελῶν. διὰ τοῦτο ὥσπερ ἔμπυρος βασιλικῷ χωρίῳ ἵδρυται· τὴν ἄνω λῆξιν λαχὼν, καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων προκαθήμενος. ὅντως γὰρ τρόπον ὁ ἥλιος ἐν τῇ οἰκουμένῃ, οὕτω καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ σώματι· καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος εἰ τῷ λόγῳ σβεσθείη πάντα συνταραξειεν,

φάξειεν, ὅπου καὶ ὁ ὀφθαλμὸς εἰ ἀποσβεσθείη, καὶ πόδες ἄχρηστοι καὶ χεῖρες, καὶ ἅπαν κεδὸν τὸ σῶμα· τῷ χάριν δὴ ταῦτ' ἔφην; ὅτι καὶ ὁ διδάσκαλος ὀφθαλμὸς ἐστὶ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας. ἐὰν οὖν ὅλος φωτεινὸς ᾖ, τουτέστι, ταῖς τῆς ἀρετῆς ἀκτῖσι μαρμαίρων, ὅλον τὸ σῶμα φωτεινὸν ἕξει, ὑπ' ἐκείνου κυβερνώμενον, καὶ τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ἀξιούμενον. ἐὰν δὲ σκοτεινὸς, τουτέστι, τὰ σκότους ἄξια δρῶν, ἅπαν κεδὸν τὸ σῶμα σκοπίζεται. εἰ γὰρ καὶ εἰσί τινες τῆς ἐν τάξει μελῶν ὑγιαίνοντες, καὶ τὰ πρέποντα αὐτοῖς ἀνύοντες, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς τοῦ διδασκάλου μοχθηρίας προσβλαπτόμενοι, ἀλλ' οὐδὲν ἴσως οὕτω ἰσχύουσι, τῆς βλάβης τὰ κρείττω νεμομένης, καὶ τῆς κακίας, καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς τὸν τοῦ καθηγητοῦ ζῆλον ἐρεθιζούσης, καὶ τοὺς ὑγιαίνοντας κακηγορούσης, καὶ πάντα τρόπον ὅπως καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ νοσεῖν ἐμβάλλοι πραγματευομένης. Διὰ τοῦτ' εἴρηται, Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ, σκότος ἐστὶ, τὸ σκότος πόσον; οἷον, ἐάν τις εἴποι ἐκκλησία τυραννικῆς ὀπιθυμίαις ἐχούσης ὑφηγητῇ, εἰ ὁ ὠφελεῖν καὶ φωτίζειν ὀφείλων, οὐδὲ φωτιθῆναι ἀνέχεται, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὠφελεῖν προηρημένους ἐξοστρακίζει· οἱ ὑπ' αὐτοῦ πλουτοῦντες, τί οὐκ ἂν δράσειεν;

des & manus ac totum pene corpus inutile reddetur. Quorsum hæc dixi? Nempe quia magister quoque corporis Ecclesiæ oculus est. Quare si hic lucidus fuerit, hoc est virtutum radiis splendeat, totum corpus lucidum erit, vt pote quod ab ipso regatur & gubernetur, eámque, quam par est, curam consequatur. Si autem tenebrosus sit, hoc est, ea, quæ tenebris digna sunt, perpetret, vniuersum propemodum corpus obscuratur. Nam etiamsi quidem sint in membrorum classe, qui rectè valeant, eáque, quæ ipsorum officio consentanea sint, præstent, nec ex magistri improbitate ac nequitia detrimenti quicquam contrahant: at nihil tantum possunt, labe nimirum ac vitio potissimas partes depascente, reliquósque ad præceptoris imitationem extimulante, ac sanos & incolumes maledica oratione infectante, omníque ratione, vt ipsos quoque in morbum coniiciat, moliente. Ob eámque causam dictum est, Si ergo lumen, quod in te est, tenebræ sint, tenebræ ipsæ quãtæ erũt? velut si quispiam dicat Ecclesiæ, tyrannicis cupiditatibus magistrum habenti: Si is qui aliis prodesse, ac lumen afferre debet, ne illuminari quidem sustinet, verùm eos quoque qui prodesse instituunt, amolitur, qui sub ipsius imperio sunt, à quo tandem flagitio abstineant? *Matth. 6.*

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ριγ.

Εἰ καὶ ὑπὸ τῆς τῶν πολλῶν σκαιότητός τε καὶ ἀπληξίας εἰς ἀδύνατον, δοκεῖ περιεσάναι τὸ τῆς ἀκτημοσύνης κατόρθωμα, καὶ οὐδὲ πιστεύεταί τις παρὰ σοὶ κατορθῶν· εἰσὶ μὲν καὶ οἶδά τινας. εἰ δὲ αὐτὸς ἀγνοεῖς, θαυμαστὸν οὐδέν. ὑπὸ γὰρ φιλοχρηματίας μεθύων, εἰκότως ἀγνοεῖς τοὺς καθαρῶς νήφοντας. πλὴν ζήλωσον τοὺς τῇ αὐταρκείᾳ χρωμένους, τοὺς ἀπὸ δικαίων πόνων ζῶντας, τοὺς τοῖς οἰκείοις πόνοις ἀρκουμένους. ἢ οὐδὲ τούτους ὁρᾷς Διὸ λάμπον-

Zosimo Presbytero. 113.

Etsi ob multorum improbitatem, inexplebilémque cupiditatem, volũtariæ paupertatis virtus eò redacta esse videtur, vt vires humanas excedat, nec quenquam esse credis qui eam consequatur ac præstet: quosdam tamen esse noui. Ac si tu ignoras, nihil mirum. Nam cùm præ opũ ac pecuniarum cupiditate ipse temulentia labores, haud mirum est, eos qui purè atque integrè sobrij sunt, tibi ignotos esse. Cæterùm eos, qui suis rebus contenti sunt, imitare, quíque iustis laboribus victum si-

bi quærunt, nec quicquam præterea requirunt. An ne hos quidem lucentes perspicis, ac luminariũ instar rutilantes? Hos inquam aliquantisper ad imitandum tibi propone, atque in alienas opes & pecunias, impuras & inexplebiles manus tuas iniicere desine, ac sic illos quoque contueri poteris. Nam nunc, hoc audito, nec ad credendum adduceris, verùm eos quoque traduces ac sugillabis, nec incurabili furore teneri desines. At si ad mediocrem sanitatem veneris, tum verò eos etiam qui prorsus integra valetudine præditi sunt, facilè perspicies: atque etiam quandoque ipsos optimæ huiusce viæ duces ac præmonstratores habebis.

Ει, ἢ καθάπερ λαμπῆρας ἀστράπτοντας. ζήλωσον τούτους πέως, ἢ παῦσαι τὴν πρὸς ἀλλοτρίων οὐσιῶν τε καὶ χρημάτων τὰς μιαρὰς σαυτῆ ἢ ἀπλήστους ῥίπτων χεῖρας. καὶ οὕτω δυνήσῃ κἀκείνους καταδεῖν. νῦν μὲν γὰρ ἀκούσας, οὔτε πείσθησῃ, ἀλλὰ καὶ φλυαρήσεις αὐτοὺς καὶ κωμῳδήσεις, ἅτε μανίαν ἀνήκεστον νοσῶν. εἰ δὲ εἰς μετρίαν ὑγίειαν ἔλθοις, ῥᾳδίως ἂν καὶ τοὺς εἰλικρινῶς ὑγιαίνοντας κατόψει. ἔσῃ δ' ὅτε δὲ καὶ ἀγωγοὺς καὶ ἡγεμόνας αὐτοὺς ἕξεις τῆς ἀρίστης ταύτης ὁδοῦ.

Carpo Presbytero. 114.

Κάρπῳ πρεσβυτέρῳ. ριδ.

Perditæ ac profligatæ improbitatis esse mihi ille videtur, non qui eum, à quo iniuriam atque contumeliam accepit, vlciscitur, (sæpe enim illi venia impertitur) verũ qui meliorem, atque omnium laudibus celebratum odio & cauillis insectatur. Ille enim, etsi ad philosophiæ fastigium minimè ascendit: at iustam tamen odij causam habere videtur. Hic autem, cùm nulla causa subsit, non tam cum homine quàm cum virtute bellum gerit, ac bona omnia funditus euellere conatur. Quòd si Eustathius hoc facit, aut ab huiusmodi odio reprimendus est, aut vt impurus ac nefarius abdicandus ac proscribẽdus. vna enim demũ hæc virtus est, absurdæ improbitatis hominẽ semper fugere: ac præsertim cùm nihil turpe ac fœdum existimat, nisi castũ ac temperantem esse.

Σκαιότατος εἶναί μοι δοκεῖ καὶ ἀλιτήριος, ὃς οὐ τὸν ἀδικήσαντα καὶ ὑβρίσαντα. συγγνώμη γὰρ τῷ τοιούτῳ πολλάκις παρέπεται, ἀλλ' ὁ τὸν ἀμείνονα τυγχάνοντα, καὶ ὑπὸ πάντων ἀνυμνούμενον μισῶν τε καὶ κωμῳδῶν. ὁ μὲν γὰρ εἰ καὶ μὴ εἰς κορυφὴν τῆς φιλοσοφίας ἀναβέβηκεν· ἀλλ' ὅν γε ἔχειν δοκεῖ τῷ μίσει εὔλογον αἰτίαν. οὗτος δὲ μηδεμιᾶς αἰτίας ὑποκειμένης, τοσοῦτον ἀνθρώπῳ, ὅσον τῇ ἀρετῇ πολεμεῖ, καὶ πάντα τὰ καλὰ σκάπτων ἀναστάσαι πειρᾶται. εἰ δὲ Εὐσταθίου τοῦτο δρᾷ, ἢ παυστέον αὐτὸν τοῦ μίσους, ἢ σκληρυντέον ὡς ἀναγκαία γάρ ἐστιν ἀρετὴ τὸ φεύγειν τὸν ἄτοπον ἀεί, καὶ μάλιστα ὅταν μηδὲν ἀρχὴν ἔχῃ, ἢ τὸ σωφρονεῖν.

Dorotheo. 115.

Δωροθέῳ. ριε.

Ecquis sempiternam illam mentem atque ab omni labe alienam, id quod decorum est minimè assecutum esse censebit? Ecquis vsqueadeò vltra omnem temeritatem procedere audeat, vt sapientiã erroris & culpæ accuset? Hoc enim haud

Τίς τὸν ἀκήρατον νοῦν ἐν ἁμαρτίᾳ τοῦ πρέποντος γεγενῆσθαι ψηφιεῖται; τίς οὕτω τόλμης ἁπάσης ἐπέκεινα χωρεῖν τολμήσειεν, ὡς τὴν σοφίαν πλάσασαν αἰτιάσασθαι; τοῦτο γὰρ ἂν εἰκότως πείσοιτο, εἰ τὰ μὲν ἄλλα ζῷα μὴ

μὴ ἔξω τῶ πρέποντος ἐδημιούργησε, μόνον δὲ τὸν ἄνθρωπον· καίτοι βασιλέα καὶ ἄρχοντα αὐτὸν τῶν ἐπιγείων ἁπάντων χειροτονῆσαι προηρημένη περιττῶ ἄχθει βελτεῖόν τι πεποίηκεν· ὃ ὕστερον διὰ τῆς περιτομῆς ἀφαιρεῖν προσέταξεν. εἰ δὲ τοῦτ' οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· τίς γὰρ οὕτως ἀνόητος καὶ τῶν κατὰ φύσιν φρενῶν ἔνδεὴς, ὡς τιμᾶν θείαν ἐπιστήμην ἀτεχνίας σκάφας, τὸ πρέπον σχῆμα καὶ τοῦτων ἐφύλαξεν· εἰ δὲ πρεπόντως ἐδημιούργησε, καὶ δηλῶσι καὶ ἀνδριαντοποιοὶ, καὶ λιθοξόοι· πλάσαι τε καὶ γραφῆς τῇ ἀρχαίᾳ πλάσει ἀκολουθοῦντες, καὶ τὸ εὑρεπὲς τοῦ ὕστερον διά τινα αἰτίαν πεπαθέντας προπλάττες, ζητείτωσαν οἱ τιμᾶν περιτομὴν πέρα τοῦ μέτρου θαυμάζοντες, τιμᾶν ταύτης θείαν· καὶ εἰ μὲν τιμᾶν ἐν τῷ κρυπτῷ μηνύει περιτομὴν, ὑπερεπέτωσαν τὸ θαῦμα, καὶ τότε κελευέτωσαν τοὺς ἄνευ περιτομῆς, τὰς ἐπιθυμίας περιτέμνοντας· εἰ δὲ σημεῖον αὐτοῖς δέδοται προσέτι τὸ μὴ ἐπιμίγνυσθαι τοῖς ἔθνεσιν, ὡς ἵπποις δυσκόλοις καὶ ἀγερώχοις, χαλινὸς ἡ σφραγὶς, μὴ μέγα ἐπὶ ταύτῃ φρονείτωσαν, τῇ τιμᾶν ἀπαιδευσίαν αὐτῶν φιλοτιμούσῃ. εἰ γὰρ καὶ Ἄβελ, καὶ Ἐνὼχ, ἡ Νῶε, καὶ Ἀβραὰμ πρὸ τῶ ὀφθῆναι ἢ λεχθῆναι περιτομὴν ἠδοκίμησαν, οὐκ εὐδοκιμήσεως ἦν ἔνδειξις, ἀλλ' ἢ ἄρα εὐδοκιμήσεως σφραγίς. ὁ τοίνυν ἔχων πλοῦτον ἀρετῆς, ἐχέτω καὶ σφραγῖδα. ὁ δὲ πενίαν ἐχάτιμον ὀδυρόμενος γέλωτα ὀφλισκάνει, σφραγῖδα μὲν ἐπιφερόμενος, πλοῦτον δὲ ἔνδεὴς ὤν, ἀκουέτω δὲ καὶ τῶτο ὁ ἐπὶ ταύτῃ μέγα φρονῶν. εἰ μὲν σὸν τὸ κατόρθωμα, φρόνει ὡς φρονεῖς, ἃ διοισόμεθα. εἰ δὲ ἐν ἀώρῳ γέγονεν ἡλικία. διὸ καὶ ἡμεῖς εὐχαριστῶμεν, ἀκερδοῦς πόνου ἀπαλλαγέντες. διὰ ἣν αἰτίαν ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις σεμνύνῃ· ἕκαστος γὰρ ἐξ οἰκείων πόνων εὐφραίνεσθαι δίκαιος, οὐκ ἀφ' ὧν ἄλλοι ἐπιτιθέασι σημείων.

abs re crediderit, si alia quidem animantia, vti consentaneum erat, procreauit, solum autem hominem (quem terrenorum omnium regem ac principem creare proposuerat) superuacaneo onere, quod postea per circuncisionem detrahi iusserit, grauari voluerit. Quòd si hoc dictu nefas est (quis enim tam excors, ac naturalis mētis expers est, vt diuinam scientiam imperitiæ insimulet?) profectò huic quoque cōgruentem habitum ac speciem seruauit. Quòd si eum, vt consentaneum erat, fabricatus est, idque & statuarij, & lapicidæ, & fictores ac pictores ostendunt, qui vetus figmentum sequuntur, & id quod honestū ac decorum est, ei quod postea certam ob causam abscissum est, anteponunt, qui circuncisionem, plusquàm par sit, admirantur, huius vsum & vtilitatem quærant. Ac siquidem circuncisionem quæ in occulto est, indicat, admirationem suam augeant, ac tum eos prædicent, qui sine circuncisione cupiditates suas circuncidunt. Si autem signi loco, vt ne Gentibus admiscerētur, ipsis data est, non secus atque contumacibus ac ferocibus equis frænum ac sigillum, haud magnopere ob eam, qua eorum stoliditas & inscitia notatur, animos efferant. Nam cùm & Abel, & Enoch, & Noe, & Abraham antequàm circuncisio aut visa aut audita esset, cum laude atque gloria vixerint, ea certè non laudis & gloriæ materia est, sed sigillum. Quare qui virtutis opes habet, sigillum quoque sanè habeat. Qui autem extremam paupertatem lamentis prosequitur, ridiculus certè est, sigillum quidem secum ferens, opibus autem carens. Quin istud quoque audiat, qui ob eam gloriatur: Si tuum est hoc decus, gloriare sanè, vt facis: de eo nullam litem tibi mouebo. Si autem in immatura ætate extitit (vnde etiā nos gratias Deo agimus, infrugifero labore liberati) quam ob causam ob aliena gloriaris? vnusquisque enim ob suos labores exultare ac sibi placere debet, non autem ob ea signa, quæ ipsi ab aliis imponuntur.

Paulo. 116.

Virtutes honori habe, non autem lætos rerum successus cole atque obserua. Nam illæ immortales quædam res sunt: hi autem facilè extinguuntur. Atquæ hæc hactenus. Illud autem ne sis nescius, Deum beneficiorum suorum monimenta festis & olim, & nunc astrinxisse: vt qui festos dies agitant, eorum memoriam auribus suis insonantem habentes, non ad temulentiam, sed ad gratiarum actionem & virtutem sese conuertant.

Παύλῳ. ριϛ.

Τὰς ἀρετὰς τίμα, μὴ τὰς εὐημερίας θεράπευε. αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατόν εἰσι κτῆμα· αἱ δὲ ῥᾳδίως σβέννυνται· καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. μὴ ἀγνόει δὲ, ὅτι ὁ θεὸς ταῖς ἑορταῖς καὶ πάλαι, καὶ νῦν ἐγκατέδησε τῶν εὐεργεσιῶν τὰ ὑπομνήματα, ἵν' οἱ πανηγυρίζοντες ἕναυλον τὴν τῶν μνήμην ἔχοντες, μὴ εἰς μέθην, ἀλλ' εἰς εὐχαριστίαν, καὶ ἀρετὴν τρέποιντο.

Theophilo. 117.

Maximè quidem si quispiam à quodam veritati calumniam struere conanti interrogetur, omniáne Deo possibilia sint, illéque respondeat, Ita: ac deinde ipse inferat, Ergo etiam mala, dignus erit cuius inscitia meritò rideatur, non qui respondit, sed potiùs qui interrogauit. Neque enim inter ea omnia, quæ Deus potest, mala recẽsentur. Nam vbi Deus nominatur, bonum firmiter ac certò sequitur. Nec quisquam sana mente præditus illud vnquam in animum admiserit, mala Deo possibilia esse: nec quisquam imbecillitatem appellarit, mala perpetrare non posse. Imbecillitas enim
Rom. 5. propriè est, malorum perpetratio. Vnde etiam Paulus, qui hæc compertissima habebat, peccata infirmitates appellabat,
*Psal.*15. his verbis vtens: Si enim Christus, cùm adhuc infirmi essemus secundum tempus
ἀχρεῖον. pro impiis mortuus est. Atque etiam Psalmistæ sermo hoc ipsum confirmat. Multiplicatæ sunt enim, inquit, infirmitates eorum, hoc est, peccata. Quin ne illud quidẽ inferens quispiam ei qui Deo possibilia omnia esse ait, mentis compos esse censebitur. Quidnam tandem hoc? Nugari enim solent, ac dicere, Num etiam hoc in Dei potestatem situm est, vt quod factum est, infectum reddatur? Nam hoc rursus cassum atque irritum est. Nihil porrò cassum & irritum in diuina potentia vsurpatur. Superuacaneæ itaque & sunt & de-

Θεοφίλῳ. ριζ.

Μάλιστα μὲν εἴ τις ἐρωτηθείη παρά τινος συκοφαντεῖν τολμῶντος τὴν ἀλήθειαν, πάντα δυνατὰ τῷ θεῷ, καὶ ἀποκρίνεται, ναὶ, εἶτα ἐκεῖνος ἐπεγέλασε, οὐκ οὖν καὶ τὰ κακὰ ἀμαθίας ὀφλήσει γέλωτα, δίκαιος ἂν εἴη, οὐχ ὁ ἀποκρινάμενος, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ἐρωτήσας. δεῖ γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς θεῷ δυνατοῖς ἀριθμεῖται τὰ κακά. ὅταν γὰρ ὁ θεὸς ὀνομάζεται, τὸ καλὸν ἀπαρόντως ἕπεται· καὶ οὐδεὶς ἐννοήσει ὑγιαίνων τὸν νοῦν, ὅτι τῷ θεῷ τὰ κακὰ δυνατά, οὐδ' ἀσθένειάν τις καλέσει τὸ μὴ δύνασθαι τὰ κακὰ δρᾶν. ἀσθένεια γὰρ κυρίως ἡ τῶν κακῶν πρᾶξις. διὸ καὶ ὁ ταῦτα μάλιστα ἀκριβῶς ἐπιστάμενος Παῦλος, ἀσθενείας τὰς ἁμαρτίας καλεῖ, λέγων· εἰ γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν, κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε. καὶ ὁ τῆς μελῳδοῦ δὲ λόγος, τοῦτ' ἐστὶ τὰ ἐσχατα ἐπληθύνθησαν γάρ φησιν, αἱ ἀσθένειαι αὐτῶν τοῦτ' ἔστιν αἱ ἁμαρτίαι. ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνον τις ἀνθυπενεγκὼν τῷ λέγοντι πάντα τῷ θεῷ δυνατὰ, νοῦν ἔχειν νομισθήσεται. ποῖον δή τοῦτο φλυαρεῖν γὰρ εἰώθασι καὶ λέγειν, ἆρ' ἂν καὶ τὸ γεγονὸς ποιῆσαι, μὴ γεγονέναι θεῷ δυνατόν ἐστιν. ἀχρεῖον γὰρ δὴ πάλιν τὸ τοιοῦτο. οὐδ' οὐδὲν ἀχρεῖον ὑπὸ τῆς θείας δυνάμεως προσλαμβάνεται. περιπαί μὲν οὖν εἰσι, καὶ ἀπεδείχθησαν

αἱ

αὖ κατ' τῦ τοιούτυ λόγου συκοφαντίαν, πλὴν, ἀλλ' ἵνα μηδὲ ταύτας ἀνακινεῖν ἔχοιεν· καὶ πάσας ἀκοὰς τῶν ἀκροωμένων λυμήνεται, εἰ ἐρωτηθείημεν, εἰ πάντα τῷ θεῷ δυνατὰ, ἐπικεινώμεθα τὰ πρέποντα αὐτῷ, καὶ πᾶσα λύεται ἀπορία ἐλῆς ζήτησις. δύναται μὲν γὰρ πάντα, βάλεται δὲ τὰ ἄριστα.

monstratæ sunt eæ calumniæ, quæ aduersus huiusmodi sermonem intẽtantur. Cæterùm, vt ne has rursum excitare, atque audientium aures labefactare possint, si ex nobis quæratur, an omnia Deo possibilia sint, respondeamus, eum omnia hæc posse, quæ ipsius naturæ consentanea sunt: atque ita inutilis omnis quæstio soluta erit. Potest enim omnia: vult autem optima.

Θεοφίλῳ. ριη.

Theophilo. 118.

Μὴ τὸν δόξαντα σοφόν τι πεποιηκέναι αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν μηδὲ τῇ τοσαύτῃ ἐπιεικείᾳ σωφρονισθέντα. ὁ μὲν γὰρ νομίσας τὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληφθησόμενον εἰς ἀναισχυντίαν τρέπεται, ἐκὼν δέδωκε τῷ λαθεῖν ἐξουσίαν. ὁ δὲ τὸ σοφὸν νομίσας ἠλίθιον, τῷ μὴ δόξαι πεφωρᾶσθαι τὴν ἀναισχυντίαν ἔθρεψεν, εὐρέσει τὸν εὐεργέτην ἀμειψάμενος.

Ne eum, qui solers aliquid feciſſe visus est, accuses: verùm eum, qui ne tanta quidem facilitate ac mansuetudine melior factus est. Nam ille, quòd existimasset eum, qui in manifesto crimine deprehenderetur, in impudentiam conuersum iri, vltrò ac sponte ei latendi potestatem dedit. Hic autem sapientiam stultitiam esse arbitratus, quòd se minimè deprehẽsum esse existimasset, impudentiam suam aluit, hominem de se bene meritum contumeliis remunerans.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. ριθ.

Ophelio Grammatico. 119.

Ἐπειδὴ οἶδά σε κνηστέρας διψῶντα ἀκοῆς, καὶ οὐκ ἀφεξόμενον εἰ μὴ παθοίης φράσω συντόμως, εἰ καὶ πέρα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας ὅρον εἶναι δοκοῖ τὸ παρὰ σοῦ ζητηθέν. τῶν ζώων, τὰ μὲν διαμασώμενα τὴν τροφὴν ζωοτοκεῖ· τὰ δὲ καταπίνοντα ὠοτοκεῖ· καὶ τὰ μὲν ταῖς πρώταις ἀρκεῖται ὠδῖσιν ὡς τελεσφόροις· τὰ δὲ καὶ δευτέρας ἀνακινεῖ, ὅταν ὁ χρόνος καλῇ τὴν εἰς ζῶα τῶν ὠῶν μεταβολήν, ἐπωάσαντα ὅτε ῥηταῖς ἡμέραις, δύναμιν τινὰ ἐνίησι φυσικὴν, ὥστε ἃ πρώην ἔτεκον ἄψυχα ψυχωθῆναι. οἱ γὰρ σπερματικοὶ λόγοι, οἱ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ ἐξαρχῆς ταῖς φύσεσιν ἐντεθέντες ζωοτυφόμενοι, εἰ ἀναρριπισθείεν ἀπυθήρων τρόπων ἐν ὕλῃ καὶ τὰς τῶν χρόνων συναυξήσεις ἐξάπλεσθαι φιλοῦσιν, ὥστε θαυμάζειν μὲν χρὴ τὰ γιγνόμενα εἰς τὴν πάνσοφον δημιουργὸν ἀναφέρειν τὸ θαῦ-

Quoniam te nouæ auditionis siti flagrare compertum habeo, nec omnino abstiturum, nisi addiscas, breuiter explicabo, etsi humani ingenij limites excedere videtur id quod abs te quæsitum est. Ex animantibus, eæ quæ cibum ruminãt animalia pariunt. Quę autem bibunt, oua procreant. Atque illæ quidem primo partu contentæ sunt, vt perfecto & absoluto: hæ autem secundum etiam repetũt. Nam cùm tempus, vt oua in animalia mutentur, exposcit, certis dierum spatiis ouis incubantia, naturalem quandam vim ipsis immittunt, vt, quæ prius inanima pepererãt, anima donentur. Etenim seminales rationes, quę à summo illo effectore naturis primùm insitæ sunt, suffumigantes, si velut flatu quodam excitentur, scintillarum instar per temporum incrementa in materia inflammari consueuerunt. Quamobrẽ ea quidem, quæ fiunt, admirari ac suspicere oportet: verùm miraculum illud ad sa-

pientissimum opificem referre. Hæc enim non animantium in sui cõseruatione prouidentiam declarant (siquidem eorum natura imaginatione, non ratione vtitur) verùm naturam eam, quæ anima regit ac moderatur. Etenim animalia ingenio ac mente nihil efficiunt: at natura illa variorum generum effectrix cuique animanti ad ea, quæ ipsi vtilia sunt, numeris omnibus absoluenda impetus atque appetitiones inserit.

Ausonio Correctori. 120.

Ad eorum, qui paupertate, vel alicuius potentia premuntur, deprecationes, apertas aures habe, vir admirande: per lenitatem ac facilitatem, iis etiam, qui tardiùs locuti sint, ad loquendi viam ducem te præbens. Contrà ad maledicorum & calũniatorum fictos sermones easdem clausas atque inuias custodi, eorũ ad improbè loquẽdum impetum per toruũ atque horrẽdum aspectum coercens ac reprimens.

Eccl.7.

Theoni Episcopo. 121.

Zosimum & Palladium, Maronem item & Eustathium, aliósque, quos enumerasti, qui pietatem ita eiuratunt, atque sacerdotij dignitatem contumeliis affecerunt, non tam accusarim, quàm Eusebium qui omnibus istis causam præbuit. Nam nisi ipse illis sacerdotium, vt ais, vendidisset, in tantum scelus illi haudquaquam sese deuoluissent. Nam etiamsi priùs quoque, quàm in sacrosanctum ordinẽ cooptarentur, flagitiosissimi ac sceleratissimi essent: tamen non idem est laicum peccare quod sacerdotem. idque ex lege perspicuè constat, Tantum enim ea pro Sacerdote peccante sacrificium offerri præcipit, quãtum pro vniuersa plebe. Quòd si par non esset peccatum, idem vtique sacrificium minimè indixisset. Maius porrò peccatum efficitur, non ob naturam, sed ob perpetrantis dignitatem. Nam qui id sibi sumpsit, vt aliorũ mores componat ac moderetur, si ipse labatur, maius ob dignitatis

Leuit. 4.

μα. ταῦτα γὰρ ἐμφαίνει, ὅ τὴν τῶν ζώων τῆς οἰκείας ἀφαμονῆς προνοιαν. φανταστικὴ γάρ ἐστιν αὐτῶν ἡ φύσις, ὁ λογικήν. ἀλλὰ τῆς τὰ ὅλα διοικούσης φύσεως. τὰ μὲν γὰρ οὐδὲν ἐργάζεται ἀφανοία. ἡ δὲ ποικίλων ὅσα γενῶν δημιουργὸς, τὰς ὁρμὰς ἑκάστῳ ἐνδίδωσιν εἰς τὴν τῶν συντελουμένων ἐκπλήρωσιν.

Αὐσονίῳ κορρίκτορι. ρκ.

Πρὸς μὲν τὰς ἱκεσίας τῶν ὑπὸ πενίας ἢ δυναστείας πολιορκουμένων, ἀνεπεπταμένας ἔχε καὶ ἱππιλάτυς, ὦ θαυμάσιε, τὰς ἀκοὰς, ἀφ' ἧς ἡμερότητος, καὶ τὸν βραδύτερον φράζοντας ὁδηγῶν ἐπὶ τὴν τοῦ λέγειν ὁδόν. πρὸς δὲ τὰς τῶν κακηγόρων καὶ συκοφαντῶν λογοποιίας, κεκλεισμένας ταύτας καὶ ἀβάτους ἀφφύλαττε, ἀφ' ὅλου τοῦ βλέμματος ἀναστέλλων αὐτῶν τὸν ὁπὸ τὰ χείρονα λέγειν ὁρμήν.

Θέωνι ἐπισκόπῳ. ρκα.

Οὐ Ζώσιμον καὶ Παλλάδιον, Μάρωνά τε καὶ Εὐστάθιον, καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς κατηριθμήσω, τοσοῦτον ἂν ἔγωγε αἰτιασαίμην, ὅτιπερ ἐξορχήσαμένους τὴν εὐσέβειαν, καὶ εἰς τὴν ἱερωσύνην ἐξυβρίσαντας, ὡς Εὐσέβιον, τὸν τούτοις ἅπασι τὴν αἰτίαν δεδωκότα. εἰ γὰρ μὴ αὐτὸς αὐτοῖς πέπρακεν, ὡς φῆς, τὴν ἱερωσύνην, οὐκ ἂν ἐκεῖνοι εἰς τοσαύτην ἐξώκειλαν κακίαν. εἰ γὰρ καὶ κάκιστοι ἦσαν πρὸ τῆς χειροτονίας. ἀλλ' οὐ ταυτὸν ἐστὶ, λαϊκὸν ἁμαρτάνειν καὶ ἱερέα. καὶ δῆλον ἐκ τοῦ νόμου. τοσαύτην γὰρ προσφέρειν θυσίαν ἀνάγκη ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτόντος ἱερέως, ὅσην ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ. εἰ δὲ μὴ ἦν ἀντίρροπος ἡ ἁμαρτία, οὐκ ἂν τὴν αὐτὴν θυσίαν ἀνάγεσθαι ἐθέσπισε. μείζων δὲ γίνεται, ὅ τῇ φύσει. ἀλλὰ τῇ ἀξίᾳ τοῦ δρῶντος. ὁ γὰρ τοὺς ἄλλους ῥυθμίζων εἰ πταίσειεν, μεῖζον ἀπὸ τῆς ἀξίας ἀποφαίνει τὸ πταῖσμα. εἰ τοίνυν ὁ δοὺς τὸ σπέρμα τῶν

φυτῶν

φυτῷ ἄπιος, εἰκότως καὶ Εὐσέβιος πλέον ἐκείνων θρηνεῖσθαι ἂν εἴη δίκαιος.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. ρκβ.

Ἀποδέχομαί σου τὸν θεῖον ζῆλον, ὅτι τῷ ἱερωσύνην ὑβριζομένην ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ κατ' ἀντίφρασιν τῆς εὐσεβείας ὅτως ἑαυτὸν κεκλημένου, θεώμενος ἀγανακτεῖς. ἐξ ὧν γὰρ ἱερωσύνης ἀνάξιος ὤν, οὐκ οἶδ' ὅπως εἰς ταύτην εἰσεκώμασεν, ἐκ τούτων καὶ τοῖς ἐπιτυχοῦσιν αὐτὴν νέμει, εὔωνον καὶ πεπατημένον φάγμα, τὴν θείαν λειτουργίαν ἡγούμενος. ἀλλ' ἐπειδὴ τῷ θείῳ καὶ ἀδεκάστῳ ταύτῃ ἀνήκει κρίσει, τῷ νυνὶ μὲν μακροθυμοῦμεν, ἵν' εἰς μετάνοιαν τοὺς πλάνητας ἀγάγῃ, ὕστερον δὲ οὐκ οἴσονται τὰ γινόμενα, ἀλλ' ἀφορήτους ὀφλισοῦσι τὰς κολάσεις. ἑαυτῷ ἐπιμελούμενοι τὰς ἡσυχίας ἄγωμεν. εἰ μὲν γὰρ ἦν τι ἐκ τοῦ παρρησιάσασθαι κέρδος, οὐδεὶ ἂν παρεχώρησα, καί τοι διὰ τοῦτο πολλάκις ἐπιβουλευθείς. ἀλλ' ἐπειδὴ σιγῆς ὁ καιρός, ἀναμείνωμεν τὸν κριτήν.

Μάρωνι. ρκγ.

Μὴ τῷ συγνώμης τυχεῖν προσδοκᾶν, ἁμαρτάντες πλημμελεῖ, ἀλλὰ τῷ μὴ πλημμελεῖν τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι. πολλοὶ γὰρ τῇ προσδοκίᾳ τῆς συγνώμης πολλὰ δράσαντες, τῆς συγνώμης διήμαρτον, μήτε γνωσιμαχήσαντες, μήτε συγκωδωνίσαντες.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. ρκδ.

Ἐπειδὴ ὁ θεσπέσιος Παῦλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ τοῦ Χριστοῦ νοημάτων ταμίας, ὁ γῆν καὶ θάλασσαν ῥυθμίσας, ὁ βαρβάρους φιλοσοφεῖν ἀναπείσας, Ἑλλήνων χείρους ἀπεφήνατο εἶναι τοὺς τοῦ πέλας ὀλιγωροῦντας. φήσας, εἰ δέ τις τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν

suæ gradum peccatum reddit. Quocirca si is qui semen dedit, stirpium causa est, meritò quoque Eusebium maioribus luctibus ac lamentis, quàm illos prosequi conuenit.

Lampetio Episcopo. 122.

Diuinum quidem tuum zelum probo, qui sacerdotij dignitatem ab Eusebio (qui per antiphrasim à pietate sibi nomen imposuit) contumelia affici perspiciens, indigneris ac stomacheris. Nam quia cùm sacerdotio indignus esset, nescio quo pacto in illud irrupit: hinc fit, vt quibusuis etiam illud tribuat, vilem scilicet ac protritam quandam rem diuinum ministerium existimans. Verùm quoniam hæc ad diuinũ & incorruptum iudicem spectant, qui nunc quidem animi æquitate ac lenitate vtitur, vt peccantes ad pœnitentiam adducat, postea autem ea, quæ fiunt minimè feret, verùm intolerandos cruciatus constituet, nostros ipsi animos curantes quietem agamus. Nam si quis fructus ex reprehendẽdi libertate oriretur, nemini ipse hac in re cessissem, etiamsi ob eam causam insidiis persæpe appetitus. Verùm cùm hoc tempus silentium postulet, iudicem expectemus.

Maroni. 123.

Ne consequendæ veniæ spe atque expectatione perpetuò pecca, verùm à peccato abstinendo securitatem tibi cõpara. Multi enim veniæ spe multis sceleribus admissis veniã minimè assecuti sunt: vt qui nec ad meliorem frugem se receperint, nec etiam veniam impetrarint.

Martiniano, Zosimo, Maroni, Eustathio. 124.

Quandoquidem Paulus, vas inquam illud electionis, ille Christi censuum promus condus, qui terram ac mare composuit, qui barbaros ad philosophicum vitæ genus amplectendum adduxit, Gentilibus deteriores eos esse pronunciauit, qui proximos negligunt, his verbis vtens, Si quis *Act. 9.* *1. Tim. 5.*

ſuorum, ac maximè domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior: ob eã cauſam ipſe quoque, vt ad vos ſcriberem, adductus ſum. Quid enim hoc loco per curæ vocabulum ſignificari exiſtimatis? An ciborum ſubminiſtrationem? Equidem enim ipſi animæ curam intelligendam cenſeo. Quòd ſi refragemini, ſic quoque id quod dixi magis confirmabitur. Nam ſi de corpore res ita ſe habet, eúmque qui neceſſariam alimoniam proximo minimè porrigit, Gentilibus crudeliorem eſſe pronunciauit, qui quod maius ac magis neceſſarium eſt, hoc eſt animæ curam, aſpernatur, quo tandem loco ponetur. Quamobrem conſilio meo parete, atque è furore veſtro emergite.

οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὰ πρῶτα ἥμαρτε, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ γράψαι ὑμῖν παρῆλθον. τί γὰρ ἠγεῖσθε τὴν πρόνοιαν ἐνταῦθα δηλοῦν; ἆρα τὴν τῶν τροφῶν χορηγίαν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν. εἰ δ' ἀντείποιτε, καὶ ὅπως, ὃ ἔφην, κυρωθήσεται μᾶλλον. εἰ γὰρ περὶ σώματος τοῦτ' ἔχει, φησὶ, καὶ τὸν μὴ ὀρέγοντα τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν ἑλλήνων ἔφησεν εἶναι ὠμότερον, ὁ τὸ μεῖζον καὶ ἀναγκαιότερον, φημὶ, δὴ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν πορρῶν, ποῦ κείσεται; ἀκοῦσαι τε καὶ ἀνενέγκατε ἐκ τῆς μανίας.

Theodoſio Presbytero. 125.

Epiſcopatus quidem & nomen, & res ipſa, cùm diuinum quiddam ſit, atque omni alio munere ac dignitate præſtantius, paucis quibuſdam conuenit, hoc eſt iis, qui paternam curam, non autem tyrannicam vitæ licentiam, hanc dignitatem eſſe exiſtimant. Quoniam autem nõnulli eam in imperium, vel potiùs, ſi liberè loquendum eſt, in tyrannidem commutarunt, illud ſcito, cùm conſpicuum iſtud imperiũ maximáque contentione ac dimicatione expetitum, acrem nunc, ſi aliàs vnquam, ſui amorem hominũ pectoribus iniiciat, ſéque facilè amantibus fruẽdum præbeat, apud cordatos omnes viros parui haberi. Siquidem illud pœnam potiùs pendentiũ, quàm honorem accipientium, eſſe arbitrantur. Vt plurimùm enim aliis præſunt, aliis ſeruiunt: aliis imperant, aliis miniſtrant: alios malè mulctant, aliis commodãt: aliis inſultant, aliis ſuccũbunt: alios metuunt, aliis odio atque acerbitati ſunt. Quocirca ne mirum tibi videatur, quòd Hierax Presbyter, vir mente præditus, hoc munus, tanquam grauem quendam ac difficilem morbum defugerit.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. ρκε.

Τὸ μὲν τῆς ἐπισκοπῆς καὶ ὄνομα καὶ πρᾶγμα θεῖον ὄν, καὶ κρεῖττον πάσης πολιτείας τε καὶ ἀξίας, ὀλίγοις δή ποι πρέπει· τοῖς πατρικὴν κηδεμονίαν, ἀλλ' οὐ τυραννικὴν αὐτονομίαν εἶναι αὐτὸ οἰομένοις. ἐπειδὴ δὲ εἰς ἀρχὴν, μᾶλλον δὲ, εἰ χρὴ μετὰ παῤῥησίας εἰπεῖν, εἰς τυραννίδα αὐτὸ μετερύθμισαν τινὲς, ἴσθι, ὅπ τῆς προκειμένου καὶ σφοδρᾶς ἀρχῆς, νῦν ὑπὲρ ποτὲ σφοδρὸν ἑαυτῆς ἔρωτα τοῖς ἀνθρώποις ἐμβαλοῦσης, καὶ ῥᾳδίως ἑαυτὴν τοῖς ἐρῶσι παρεχούσης, μικρὸς αὐτοῖς ἅπασι τοῖς εὖ φρονοῦσι λόγος· τιμωρίαν γὰρ διδόντων, ἢ τιμὴν λαμβανόντων ταύτην εἶναι ἡγοῦνται· ὡς τὰ πολλὰ γὰρ τῶν μὲν ἄρχουσι, τοῖς δὲ δουλεύουσι. καὶ τοῖς μὲν ἐπιτάττουσι, τοῖς δὲ ὑπηρετοῦσι. καὶ τοῖς μὲν κακῶς ποιοῦσι, τοῖς δὲ χαρίζονται· τοῖς μὲν ἐπικεινται, τοῖς δὲ ὑποπεπτώκασι. καὶ φοβοῦνται μὲν ἐκείνους, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τούτων. μὴ θαύμαζε τοιγαροῦν, εἰ καὶ Ἱεραξ ὁ πρεσβύτερος νοῦν ἔχων, ἔφυγε τὸ πρᾶγμα, καθάπερ ὀσμὴν ἀργαλεώτατον.

Τιμο-

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ. ρκϛ'.

Φοβοῦ ὅτι μάλιστα, ὦ φιλότης, σκανδαλίσαί τινά. μεθύει γὰρ πως ἐν ἀνθρώποις τὸ ἀγαθόν. καὶ ὀλίγου κατασείοντος ἔστηκε μόλις.

Timotheo Lectori. 126.

Illud, ô amice, quàm maximè time, ne cuiquam offensionis causam præbeas. Temulentum est enim quodammodo inter mortales bonum: ac, nemine etiam concutiente, vix consistit.

Κυρίλλῳ ἐπισκόπῳ.

Τῆς σῆς ἐστιν, ὦ πάντων ἀριστε, σωφροσύνης τε καὶ αὐθεντείας, ταῖς κακίαις τῶν ἀρχόντων κεκμηκυῖαν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ τὸ πηλούσιον δυνάμεως καθαρότητι καὶ σπουδῇ ἀνακλίναι πᾶσαν μὲν οὖν ἦν ὑπέμειναν ἀδικίαν τε καὶ πανοιν ίαν, λητζομένη τε καὶ ὑβριζομένη ὑπὸ μοχθηρῶν καὶ κακούργων ἀνθρώπων. οἷς ἄν τις οὐδ' ἀλόγων ζώων ἀγέλην ἐγχειρήσειεν, μή τοιγε λογικῶν ἀνθρώπων, ὑφ' ὧν δεῦρο ἐφοίτησε, καὶ τὸ τίμιον ἑαυτοῦ αἷμα ἐξέχεεν ὁ Χριστὸς, οὐ τοῦ παρόντος φεισάμενος χαιροῦ. μᾶλλον δὲ οὐδενὸς χαιροῦ. εἰ γὰρ καὶ ὁ χαιρὸς ἅπαντα, πάντα λόγον ὑπερέβαινε τὰ ὑπὸ τούτων σχεδιασθέντα. ὀλίγα δὲ ὅπου τοῦ παρόντος ἀναγκαῖον ἂν εἴη εἰπεῖν, ἃ μηδὲ βλωμένοις σιγῆσαι ἀπιθάνητον. ἀλλά γὰρ ἔοικας, ὦ θαυμάσιε, ἤδη ἀπαιτεῖν τὴν διήγησιν. διὸ δὴ καὶ αὐτὸς τὸ προοιμίων παυσάμενος ὅπερ τὸ δρᾶμα τῷ λόγῳ βαδιοῦμαι. τοσοῦτον εἰπών, μὴ τοῖς λόγοις μεμφεῖν τὰ γεγενημένα. οὐ γὰρ ἂν εὕροιμεν λόγους ἐφαμίλλους τοῖς πεφραγμένοις, νικωμένοις ἁπάσης γλώττης ὑπὸ τῶν τοῦ πράγματος ἀληθείας, ἀλλὰ τοῖς ἀκοιμήτοις τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς, καλοπλεῦσαι τὰ δράματα σκοπεῖν. τὸ μὲν οὖν δεδυσφημῆσθαι τὸ θεῖον, καὶ πεπορθῆσθαι τὴν πόλιν, καὶ πεπρᾶσθαι τὴν ἱερωσύνην, καὶ τετυραννῆσθαι τὴν ἐκκλησίαν, τῶν μὲν ἀσεβεστάτων ἐξοφθαλμιζομένων, τῶν δὲ μήτε τοῦ θεοῦ αὐτῆς ὅπως ἔνδον ὀφθαλμόντων ἐγχρίσμενον, τὰ θεῖα καὶ ἀπόρρητα αὐτῆς ἐμπιστευομένων μυστήρια. οὐχ ἥρμοττο γὰρ ψυχὰς ἐμπιστεύεσθαι, ἀλλὰ τυραννίδα πατρῴαν παρειληφέναι. καὶ ὅτι τοῦ μὲν πενήτων λόγος ἦν αὐτοῖς οὐδείς, τὰ τε ἐκκλησιαστικὰ χρήματα ἐλαύνοντος

Tuæ, vir omnium præstantissime, prudentiæ atque authoritatis est, Pelusiensem Ecclesiam præfectorum & antistitum sceleribus fractam atque confectam, potentiæ integritate ac studio recreare. Ac quidem iniurias & petulantias omnes, quas ipsa perpessa est, ab improbis ac sceleratis hominibus, quibus ne brutorum quidem animantium gregem quisquam commiserit, nedum ratione vtentium hominum, quorum causa Christus huc venit, ac pretiosum suum cruorem effudit, direpta, contumeliisque vexata, dicendo aperire, non est huius temporis, imò nec vllius omnino: Nam etiamsi tempus id postularet, tamen quæ ab illis structa sunt, omnem sermonis facultatem superarent. Pauca autem in præsentia commemorare necessarium fuerit, & quæ ne si velimus quidem, silentio impunè præterire possimus. At enim, vir eximie, narrationem iã mihi exposcere videris. Quocirca ipse quoque exordiendi finem faciens ad exponẽdam tragœdiam me conferam. Illud duntaxat te priùs admonitum velim, ne ea quæ contigerunt, sermonibus nostris metiaris (neque enim orationem, ea, quæ perpetrata sunt, adæquantem inuenire queamus, cùm lingua omnis rerum veritate superetur) verùm vt peruigilibus animi tui oculis scelera ea quæ designata sunt, perspicias. Enimverò quòd Deus blasphemis impiisque vocibus impetitus sit, quòd direpta & expilata ciuitas, quòd venditum sacerdotium, quòd tyrannide oppressa Ecclesia (probis videlicet viris expulsis & exturbatis, iis autem, qui ne ipsius quidem limen conscendere debebant, al-

lectis, diuináque & arcana ipsius mysteria in fidem accipientibus. non enim se animarum curam susceпisse, verùm paternam tyrannidem accepisse iudicabunt) quod item pauperum ipsis nulla cura fuerit, verùm ecclesiæ opes diripuerint, atque in suas ambitiones insumpserint, quódque eos, qui pro virtute vel hiscere duntaxat ausi essent, ad sanguinemvsque vlti sint, ac denique alia id genus omnia prætermittã, hinc nimirum illud conspicuum faciens, me inuitum ad hos sermones delatũ esse. Quòd autem nunc designatum est (quandoquidem ne volenti quidem sine periculo reticere licet) quàm paucissimis verbis potero, non dicam planè ac dilucidè, sed exiliter & obscurè narrabo. Martinianus, qui ad diuinissimæ religionis labem ac perniciem Presbyter creatus est, (si tamen eum, qui ad grauissima, veniáque maiora crimina designandi potentiam, sacerdotij nomine abusus est, Presbyterum appellare fas est) haud scio à quibus ortum trahens, aut ex qua ciuitate oriundus: nam quòd, cùm seruus ipse esset, primúmque ætatis tempus haud piè sanctéque exegisset, profugerit, etsi id verum sit, præteribo. Neque enim, vt ipsum maledica oratione infecter, accedo: verùm vt Ecclesiam ab eo iniuria affectam fuisse doceam. Hic igitur, cùm se Pelusium contulisset, in extrema paupertate viuens, ac multorum ope subleuatus, Monachíque habitum induẽs & probæ ac temperãtis vitæ speciem præ se ferens, clerici munus, vt verè est, ipsius autem opinione imperium, captabat. Cùm autem præclarus vir, ac diuina sapientia plenus, Ammonius, huius vrbis Episcopus, perspicacissimis mentis oculis ipsius hypocrisim percepisset, nec spem vllam ei ad id perueniendi relinqueret, animaduertens se ob ingentem Antistitis prudẽtiam tempus incassum terere, apud alios hæc retia texere constituit. vt autem illic quoque, deprehensa ipsius improbitate, spe sua deiectus est, tandem cùm sapientem illum virum diem vitæ postremum clausisse, atque in cælestem regionem receptũ

εἰς οἰκείας ἀνηλίσκοντο φιλοτιμίας. καὶ ὅπου τοὺς ῥύξαι ὑπὲρ ἀρετῆς τολμήσαντας ἕως αἵματος ἠμύναντο· καὶ ὅσα τοιαῦτα παραλείψω, τοῦτο ἀποδείκνυς, ὡς ἄκων εἰς τούτους ἐξηνέχθην τοὺς λόγους. τὸ δὲ νῦν σκαφαρηθὲν, ἐπειδήπερ ἅπαξ ἐβλομήν ἀκίνδυνος ἡ σιωπὴ, ὡς ἂν οἷός τε ὢν ἀφ' βραχέων ἀμυδρῶς. ἃ γὰρ ἂν φαίην σαφῶς διηγήσομαι. Μαρτινιανὸς, ὁ ὅπου λύμη τῆς θειοτάτης θρησκείας πρεσβύτερος χειροτονηθεὶς, εἴγε χρὴ πρεσβύτερον καλεῖν τὸν τῷ ὀνόματι τῆς ἱερωσύνης εἰς τὸ τὰ μέγιστα καὶ συγγνώμης μείζονα δύνασθαι κακουργεῖν ἀποχρησάμενον. οὐκ ἔχω λέγειν ὁκ τίνων καταγόμενος, ἢ ἀπὸ ποίας πόλεως ὁρμώμενος. τὸ γὰρ δοῦλον αὐτὸν τυγχάνοντα, καὶ πρώτην ἡλικίαν οὐκ εὐαγῶς βεβιωκότα ἀποδιδράσκειν, καίπερ ἀληθὲς ὄν, παραλείψω. ἃ γὰρ ἤκω κακῶς αὐτὸν λέξων, ἀλλ' ὡς ἠδίκησε τὴν ἐκκλησίαν διδάξων. ὅτος τοίνυν ἐλθὼν ὅπου τοῖς Πηλουσίων τὴν πενίαν ἐχάτη συζῶν, καὶ παρὰ πολλῶν ὑπουργούμενος, τότε τὸ μοναζόντος σχῆμα περιβαλλόμενος, καὶ σωφρόνως ζῆν ὑποκρινόμενος, τὴν τοῦ κλήρου λειτουργίαν μὴ ὤσαν, ἀρχὴν δὲ δοκοῦσαν ἐθηρᾶτο. ὡς δὲ ὁ ἀοίδιμος, καὶ θείας σοφίας ἔμπλεως Ἀμμώνιος ὁ ταύτης ἐπίσκοπος, τοῖς διορατικωτάτοις τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς τὴν ὑποκρισιν κατειληφὼς, ἤδη ἐλπίδα αὐτῷ τοῦ πράγματος κατελίμπανεν, ἐννοῶν, ὡς εἰκῇ δαπανᾷ τοὺς χρόνους. σωστὸν κομιδῇ ὄντος τοῦ ἡγουμένου, παρ' ἄλλοις ταῦτα πλέκειν διέγνω τὰ δίκτυα. ὡς δὲ κἀκεῖσε φωραθεὶς, διήμαρτε τῆς ἐλπίδος. τέλος πυθόμενος τὸν μὲν πάνσοφον ἐκεῖνον κεκοιμῆσθαι, καὶ ἴσως ἐρανίων χώρων γεγενῆσθαι, Εὐσέβιόν τε κεχειροτονῆσθαι, ἐπέπλω πάλιν τῇ Πηλουσιωτῶν ῥᾳδίως αὐτὸς τὴν ἀγχίνοιαν, ἵνα μὴ τὴν ὑπόνοιαν φέρω, μεταχειρίσασθαι ὀιόμενος. καὶ δὴ ὡς τάχιστα τυγχάνει τοῦ σκοποῦ. ἐκεῖ

γὰρ μακρηγορεῖν. ὅπερ δὲ ὁ τὸ σπέρμα παρασχὼν τῆς φυτείας αἴτιος, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. τυχὼν τοίνυν τῆς χειροτονίας, καὶ τῶν ἱερῶν μυστηρίων μιαραῖς χερσὶν ἐφαψάμενος, ὃν πάλαι ὠδίνει, ἀπέτεκε νόσον. νομίσας γὰρ ἀβίωτον εἶναι ἑαυτῷ τὸν βίον, εἰ μὴ καὶ τὰ τῶν πενήτων χρήματα σφετερίσοιτο, ἐπαγγελάμενος πάντα ὅσα, ὅσα ἂν παρασπάσοιτο, τῇ ἐκκλησίᾳ καταλείψειν. καὶ ταύταις δελεάσας ταῖς ἐλπίσι, πείθει, καὶ οἰκονόμον ἑαυτὸν καταστῆσαι. παραλαβὼν τοίνυν ἄνθρωπος ἀναγνὴς, καὶ οὐδὲ ἐλευθερίως ἀνῳχθὴς, τὴν τῆς ἐκκλησίας οἰκονομίαν, οὕτως αὐτὴν διέθηκεν, ὡς οὐδ' ἂν βαρβαρικὸς πόλεμος, πάντα τὰ εἰς ἀρετὴν βλέποντα τὰ σημεῖα τῆς χάλους αὐτῆς ἀφανίσας ἐλυμήνατο. δόλοις γὰρ καὶ μηχαναῖς, σκαιωρίαις τε καὶ ἐμπορίαις χρώμενος ἐν τῷ μεταχειρίζεσθαι τὰ πράγματα, ἁπλοῦν μὲν οὐδὲν οὐδὲ δίκαιον ἔπραξε, τὴν δὲ κακουργίαν φρόνησιν ἐνόμιζεν, τοῖς ἐλευθερίως καὶ εὐλαβῶς ζῆν προῃρημένοις ἐπεφύετο. εὐήθεις μὲν τοὺς φιλαλήθεις καλῶν, σωφρονοῦντας δὲ τοὺς κακούργως μεταχειριζομένους τὰ πράγματα, καὶ τοὺς μὲν φιλοσοφοῦντας ἠλιθίους· τοὺς δὲ παλιγκαπήλους, δραστηρίους. καὶ οὐκ ἔλεγε μὲν ταῦτα, οὐκ ἐποίει δὲ, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τοὺς λόγους ἀπέκρυπτε. τὰ μὲν ἐκκλησιαστικὰ οἰκειούμενος χρήματα, τὰς δὲ χειροτονίας πιπράσκων, καὶ τοὺς μὲν φιλαρέτους ἐκβάλλων, τοὺς δὲ τὰ αὐτὰ δρῶντας αὐτῷ συγχρωτίζων. ᾤετο γὰρ οὐκ ἄλλως ἕξειν τὴν τῆδε ἀσφάλειαν. χρισεως γὰρ αὐτῷ λόγος ἦν οὐδὲ εἷς, εἰ μὴ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἐξορίσαι. ταῦτα δὲ ἔπραττεν ὑποχείριον τὸν ἐπίσκοπον, οὐκ οἶδ' ὅπως πεποιηκώς. ἅτε γὰρ αὐτῶν δεδούλωτο. λελέχθω γὰρ τἀληθὲς μετὰ παῤῥησίας. καὶ γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως δυνάμην· ὡς εὐτελὲς καὶ ἀργυρώνητον ἀνδράποδον κεχειροτονημένον, ἵν' ἄφρ' ὧν Μαρκιανὸς ἐπι-

esse, atque Eusebium Episcopum institutum esse resciuisset, Pelusium rursus aduolauit, quòd ita existimaret, se ipsius ingenium ac solertiam, ne dicam arrogantiam atque contumaciam, facilè tractaturum. Et quidem quàm celerrimè, id quod sibi proposuerat, est assecutus. quid enim longa oratione opus est? Quòd autem is, qui semen præbuit, stirpium causa sit, nemo scilicet ignorat. Cùm igitur, vt Presbyter crearetur, obtinuisset, ac sacrosancta mysteria impuris & scelestis manibus contrectasset, eum, quem pridem parturiebat, morbum peperit. Nam cùm acerbam sibi ipsi vitam esse duxisset, nisi pauperum etiã opes auerteret, pollicitúsque fuisset, se omnia ea, quæ acquireret, Ecclesiæ relicturum, huius spei illecebra eam adduxit, vt se quoque Procuratorem ac dispensatorem constitueret. Quocirca impurus ac nefarius homo, ac ne ingenuè quidẽ educatus & institutus, accepta Ecclesiæ procuratione, his eam incommodis affecit, vt ne barbaricum quidem bellum signa omnia ad virtutem spectantia, deletis ipsius ornamẽtis, æquè eam peruastaturum fuerit. Fraudibus enim & machinis, callidisque artibus & periuriis in negotiorum administratione vtens, nihil quidem, quod simplex, & iustum esset, fecit, probitatem autem arrogantia animíque elatione definiens, iis qui ingenuè ac piè viuere proposuerant, infestus erat, stolidos eos, quos veri amor tenebat, appellans, prudentes autem ac sagaces, qui subdolè ac veteratoriè negotia tractabant: ac stultos quidẽ & excordes eos, qui philosophiæ studebãt, dextros autem & ad agendum aliquid idoneos, qui ad cauponum morem vitam suam moderabantur. Nec verò hæc ita dicebat, vt tamen non faceret: verùm operibus ipsis sermones superabat: quippe qui Ecclesiasticas quidem opes sibi vendicaret, sacras autem ordinationes pretio addictas haberet, probísque viris expulsis, eos, qui eadem, quæ ipse, perpetrarent, ascisceret. Neque enim aliter se in hac vita (nam futuri iudicij nulla omnino cura

tangebatur) securitatem habiturum existimabat, nisi omne virtutis genus exterminaret. Hæc porrò perpetrabat, cùm sibi Episcopum haud scio quo pacto addictum atque obnoxium reddidisset. Ita enim ipsi addictus ac mãcipatus erat (dicam enim liberè quod verum est, neque enim aliter queam) vt vile ac pretio emptum mancipium, idcirco creatum & institutum, vt quicquid Martinianus imperaret, exequeretur. Etenim in eum furorem ipsum impulit (dicam enim quod malorum ab ipsis commissorum summum est, totiúsque tragœdiæ caput) his videlicet promissis quæ nunc Episcopus, amẽtiam suam prodẽs, apertè clamat, eo inescato, aut coacto, aut persuaso (neque enim ob absurditatis magnitudinem quo vocabulo vtar, scio) vt etiam in Ecclesiasticarum rationum libro, Ecclesiam, quæ iniuria affecta fuerat, ipsius ære obstrictam esse subscripserit. Aliter enim tutò se habiturum minimè putabat, quæ malis rationibus quæsiuerat, nisi Ecclesiã quoque sibi obæratam atque obnoxiam esse demonstraret: non quòd ea quæ ipse sacrilega manu surripuerat, ab ipsa repetere in animo haberet, sed quòd id ageret ac moliretur, ne ipsa à se reposceret. Vt autem misera ciuitas hæc eum machinari sensit: neque enim hæc obscura erant (nam quòd etiam ob eorum, quæ perpetrabat, magnitudinem, præstigiarum quoque insimulatus fuerit, quódque in fœdis flagitiis criminibúsque deprehẽsus, minimè dicã) sæpe quidẽ ipsum interficiẽdi ac de medio tollendi impetũ cepit, verùm se repressit. Cùm autem ab omnibus accusaretur, & incesseretur, apud omnes quidem Episcopum, apud ipsum autem omnes in odium atque inuidiam vocabat: Illum nimirum aduersus probos viros armans, vt eam loquendi libertatem, qua omnes vtebantur, extingueret: eos autem docens, se esse, qui sacras ordinationes venderet, & castis ac frugi hominibus insidias moliretur, & Ecclesiæ opes interuerteret. Nam cùm aurum ipse acciperet, Ecclesiasticis rationibus ascribebat. Hæc

ταῦτοι, ποιήσειεν· εἰς τοσαύτην γὰρ αὐτῶν μανίαν ἐξεβάκχευσεν· εἰρήσεται γὰρ τῶν κακῶν αὐτῶν ὁ κολοφὼν, καὶ τῆς τραγῳδίας τὸ κεφάλαιον, ταῖς ἐπαγγελίαις ἐκείναις δελεάσας, ἃς νῦν ἀμφιρρήδην βοᾷ ὁ ἐπίσκοπος τὴν οἰκείαν ἄνοιαν ἐκπομπεύων, ἢ ἀναγκάσας, ἢ πείσας. ἐγὼ γὰρ οἶδ' ὅπῃ φῶ διὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς ἀτοπίας, ὡς καὶ καθυποχεάψαι ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς λόγοις, καὶ χρεωφειλῆν τὴν ἀδικηθεῖσαν ἐκκλησίαν· ἄλλως γὰρ οὐκ ἤρετο ἀσφαλῶς ἔχειν, ἃ δ' δόντως ἐκτήσατο, εἰ μὴ καὶ τὴν ἐκκλησίαν ὑποχρέων δείξειεν, οὐκ ἀπαιτῆσαι τοσοῦτον δοκῶν μὴ ἐσυλήσειν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀπαιτηθῆναι παρ' αὐτοῖς θηρώμενος. ὡς δ' ἡ ἀθλία πόλις ἤσθετο ταῦτα μηχανώμενον· οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ· τὸ γὰρ καὶ εἰς τοσοῦτον αὐτὸν ἐκ τῆς ὑποβολῆς τῶν ἀρωμάτων, ἀμφιβεβλῆσθαι, καὶ τὸ ἐπ' αἰσχροῖς, καὶ τὸ ὑποφοίνιοις πλήσμασι πεφωρᾶσθαι, οὐ φράσω. ὥρμησε μὲν αὐτὸν πολλάκις καὶ ἀνελεῖν, ὅμως δὲ ἐκράτησε τῆς ὁρμῆς· ἐγκαλούμενος δὲ παρὰ πάντων καὶ κατηγορούμενος, πᾶσι μὲν τὸν ἐπίσκοπον, αὐτῷ δὲ πάντας διέβαλλε· τὸν μὲν ἐξοπλίζων κατὰ τῶν φιλαρέτων, ἵνα πάντων σβέσῃ τὴν παῤῥησίαν· τοὺς δὲ διδάσκων, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τὰς χειροτονίας πιπράσκων, καὶ τοῖς σώφροσιν ἐπιβουλεύων, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας σφετερίζόμενος. χρυσίον γὰρ λαμβάνων, τοῖς λόγοις τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὑπογράφει· ταῦτα δὲ ἔλεγε μιμούμενος τῶν μηχανημάτων, τὴν ἐφ' οἷς ἔδρα ὀργὴν τῶν ἀνθρώπων σβέσαι· διόμενος. ὡς δέ τινες καὶ αὐτῷ τῷ ἐπισκόπῳ ταῦτα κατεμήνυσαν, πλέον ἤδειν ἤνυσαν· πιθανῶς δ' ἦθεν αὐτῷ φήσαντος, ἄνευ κατηγόρων μηδὲν δύνασθαι διαπερᾶσθαι· ὡς δὲ καὶ κατήγοροι νομίζοντες ἀληθεύειν αὐτὸν ἀνεφάνησαν· καὶ πολλοὶ καὶ ἀξιόπιστοι, καὶ ἀποδεῖξαι δυνάμενοι, ἤδ' ὅπως ἐπεξῆλ-

ξῆλθεν, ὡς λοιπὸν πάσης σκήψεως ἐλεγχθείσης κοινωνὸν τῶν δρωμένων παρὰ πάντων εἰκότως ἐνοηθείη. μάλιστα μὲν γὰρ, εἴ δ' εἰ μυρίακις ἀπὸ κερδῶν αἰσχρῶν ἐκεῖνος ἐπηγγείλατο πάντα τὰ προσποιούμενα τῇ ἐκκλησίᾳ προσοίσειν· ἐχρῆν πάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῷ προβεβλῆσθαι ἀφορμὰς, καὶ μυρίας ψυχὰς ἐκ τῶν δρωμένων σκανδαλίσαι. εἰ δὲ καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ἐδελεάσθη, ἀλογοθέτητον οὐκ ἐχρῆν καταλεῖψαι. εἰ δὲ καὶ λογοθετῆσαι ἔδει, μετὰ ἀκριβείας ἐχρῆν, βασανίσαντα μετὰ συνετῶν τινῶν τὰ ἐμπείρων τὰς λόγους· αὐτὸς γὰρ καὶ τούτων, ὡς σοφοῦ καὶ τῶν ἄλλων καλῶν, ἄπειρος εἶναι λέγει. εἰ δὲ ἐν προβύτῳ, καὶ μηδενὶ ἀνακοινώμενος τοὺς λόγους καταπέπραφε, δῆλός ἐστιν οὐκ ἀπατηθεὶς, ὡς ἁμαρτήσεσθαι βοᾷ τὸν κατάγνωσιν ἀφ' τούτου ἀποτρίψασθαι οἰόμενος. ἀλλὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κακουργήσας, καὶ πᾶσαν ἐκείνων τὴν ἐκκλησίαν ἀπεμπολήσας. ὥστε ὥσπερ σοφιάμενος, καὶ προνόμως σοφιάμενος, προνομώτερον τοῖς κτηθεῖσι χρήσασθαι διέγνω, κακῷ τὸ κακὸν ἰάσασθαι σπεύδων. πάντα γὰρ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χρήματα ἐγκολπωσάμενος, ἢ ὡς αὐτὸς ἔφη, μεμισαμένος μετὰ τὸ ἐγχειρίσαντος αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν, καὶ τῇ τοσαύτῃ πραγῳδίᾳ τὴν ἐπίδεσιν δεδωκότος, σφόδρα μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν χρυσίον προέπεμψεν ὑποσκοπήν, ὁ μηδὲ ἑαυτὸν ὑποπροπέμψας δυνηθεὶς θηρώμενος· ὅσῳ μαθόντα ἡ σὴ ἀγνωσύνη, ὀφείλοντα αὐτὸν ἀποκηρύξαι, ἀφ' γραμμάτων ἠπείλησε, καὶ διεβεβαιώσατο. εἰ τοῖς αὐτοῖς αὖθις ἐπιχειρήσειεν, ἀποκήρυκτον τὸν τοσαύτην ἀδοξίαν τῇ θειοτάτῃ θρησκείᾳ προστριβόμενον ἐν ὅλῃ τῇ ἀγυπτιακῇ διοικήσει. νῦν δὲ καὶ τῶν γραμμάτων, καὶ τῶν ἀπειλῶν καταφρονήσας, τὴν Ἀλεξάνδρειαν μαθὼν ἐξώρμησεν, ἑαυτῷ μὲν ὑποσκοπὴν μηχανώ-

autem eò dicebat, quòd se his artibus hominum iracundiam, ob ea, quæ perpetrabat, inflammatam extincturum arbitraretur. Vt autem nonnulli hæc ipsi quoque Episcopo indicarunt, nihil tamen propterea perfecerunt: quod nimirum ille se absque accusatoribus nihil efficere posse dixisset. Posteaquàm autem accusatores etiam, eum vera loqui existimãtes, præstò fuerunt, & quidem multi, ac fide digni, quíque, quod dicerent, probare possent, ne sic quidem tamen in eum animaduerti: ita vt iam omni simulatione patefacta, eorum, quæ gerebantur, socius ac particeps esse ab omnibus existimaretur. Primùm enim nec si millies ille se omnia ea, quæ turpibus lucris collegisset, Ecclesiæ dono daturum recepisset, omnes tamen Ecclesiæ opes ipsi tradi, atque innumeris animis, per ea quæ fiebant, offensionem afferre oportebat. Deinde, etiamsi ipsius promissis illectus est, tamen eum à rationibus referendis immunem relinquere minimè conueniebat. Quòd si ab eo rationes quoque reposcere oportebat, id accuratè ac diligenter faciendum erat, nimirum ad perpendendas & excutiendas rationes, prudentes quosdam & peritos viros adhibendo. Nam ipse harum rerum, quemadmodum & aliarum bonarũ rudem se atque imperitum esse ait. Cùm autem in latebris, nec communicatis cum quoquam rationibus, subscripserit, perspicuum est eum, non deceptum ac circumscriptũ fuisse (quemadmodum apertè clamat, dum se reprehensionem atque condemnationem hac ratione à se depulsurum existimat) verùm Ecclesiastica bona versutè atque improbè labefactasse, cum iisque Ecclesiam vniuersam commutasse. Itaque iste, vt qui emisset, & quidem sceleratè emisset, sceleratiùs adhuc emptis rebus vti constituit, malo videlicet malum sanare studens. Nam cùm Ecclesiasticas omnes facultates & copias in sinum condidisset, vel, vt ipse dixit, cum eo, qui huiusmodi administrationem ipsi commiserat, tãtæque tragœdiæ causam materiám-

que præbuerat,partitus eſſet,nuper quidē aurum Alexandriam præmiſit, Epiſcopatum(cùm ne ſui quidem ipſe curam gerere poſſet)aucupans. Quod cùm ſanctitas tua comperiſſet,pro eo atque eum ab Eccleſia proſcribere debebat,per literas commināta eſt atque affirmauit,ſe eum, ſi rurſus idē aggrederetur, vt ingens diuiniſſimæ religioni dedecus inurētem,in tota Ægyptiaca regione proſcripturū & abdicaturum. Atqui nunc (idem, literis tuis minísque contemptis ac pro nihilo habitis, Alexandriam perrexit, ſibi quidem Epiſcopatum captans,tuæ autem famæ atque exiſtimationi(vt qui ſacras ordinationes pecunia addicas) labem inferens. Quæ cùm ita ſint,tuæ (ô quonam te ſatis digno nomine nuncupem) animi magnitudinis atque præſtantiæ eſt,plenam quidem & exactam ſcelerum ipſius pœnam ad incorruptum illud tribunal reſeruare(nec enim hîc fieri poteſt,vt quas meritus eſt, pœnas pendat) commoueri autem & incitari,ac primùm Eccleſiam iniquè læſam ac vexatam vlciſci:deinde autem exiſtimationi tuæ cōſulere,minas nimirum in opus perducendo, eúmque ab Eccleſiæ gremio abdicando, (nam ſi,quodvt credam minimè adducor, non modò nihil huiuſmodi patiatur, verū etiam Epiſcopus creetur, arcanum illud, quod rumoribus ſpargitur,verum eſſe inuenietur) ac poſtea cum vnà cum piis quibuſdam Epiſcopis ac quæſtus inimicis, huc mittendo, vt Eccleſiaſticorum prouentuum rationes reddat, ac quæ debet, reſtituat, ac num quid Epiſcopo dederit (nam ipſe nihil ſe accepiſſe, verùm impoſturam ſibi factam eſſe ait)planum faciat. Nam quin & tragœdiæ principi, qui vel furti ſocius fuit,vel inconſideratè ſubſcripſit, Epiſcopalis muneris adminiſtratione interdicturus ſis,aut,ſi veniam ipſi impertias,procuratorem ſaltem, qui ipſi grauiora, quàm quibus ignoſci debeat, ſcelera perpetrare minimè permittat, inſtituturus ſis.& poſtremo hiſtrioni, callidum ipſius commentum væſanum ac ſtolidum eſſe oſtēdens,ea,quæ ipſe ſibi deberi cōtendit:

μθνος, τὸν δὲ σὺν λυμεωνόμθρος δόξαν, ὡς ὅτι χρήμασι χειροτονοῦσαν. τῆς σῆς τοίνυν ὄστιν, ὦ, τί σε καλέσω ἀξίως προσείπω, μεγαλονοίας, τὸν μὲν ἀκριβῆ τῶν πλημμελημάτων αὐτοῦ δίκην, τῷ ἀδεκάστῳ δικαστηρίῳ τηρῆσαι· δὲ γὰρ οἷόντε αὐτὸν ἐνταῦθα τὸν ἀξίαν τιμωρίαν δοῦναι· καινὴν δὲ, καὶ πρῶτον μὲν τῇ θεομισθέσῃ ἐκκλησίᾳ ἀμυῦαι· δεύτερον δὲ τῇ οἰκείᾳ ἐπιτολήψει βοηθῆσαι, τῷ τὰς ἀπειλὰς εἰς ἔργον ἀγαγεῖν, καὶ ἀποκηρύξαι τοῦτον. εἰ γὰρ, ὅτῳ δ πιστεύω, προσὸς τῷ μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν, καὶ χειροτονηθείη τὸ θρυλλούμενον ἀπόῤῥητον ἀληθὲς ὂν εὑρεθήσεται. ἔπειτα μετὰ τινῶν ὑπισκόπων εὐλαβῶν, οἷς τὸ κέρδος πολέμιον καθέστηκεν, ἐνταῦθα ἐκπέμψαι λόγον τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσόδων δώσοντα, καὶ ἃ χρεωστεῖ ἀποδώσοντα. καὶ εἰ δέδωκέ τι τῷ ὑπισκόπῳ· λέγει γὰρ μὴ δεδέχθαι μὲν, ἠπατῆσθαι δὲ ἐλέγξοντα· ὅτι γὰρ καὶ τῷ μὲν πρωτοστάτῃ τοῦ δράματος, τῷ ἠσυγκεκλοφότι, ἢ ἀπερισκέπτως ὑπογεγραφότι, ἄβατον τὸν ὑπισκοπὴν κατασήσας· ἢ γοῦν συγγνοὺς ὑπέρτερον χειρατονήσας· τὸ οὐκ ὑπερέχοντα αὐτῷ μείζονα συγγνώμης ἁμαρτάνειν· τῷ δὲ πρωταγωνιστῇ τὸ σοφὸν σχημάτιον ἠλίθιον δείξας, ἄκυρα ποιήσας, ἃ λέγει ἑαυτῷ χρεωστεῖν. πόθεν γὰρ τοσοῦτος πλοῦτος τῷ πενίαν ἐχάτιν νοσήσαντι, καὶ ἀπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας χρηματισαμένῳ προσόδων; οὐκ ἔστιν ἀμφίβολον.

Αθαναsίῳ

cassa & irrita redditurus sis (vnde enim ei tantæ opes, qui extrema paupertate laborauit, atque ab Ecclesiæ facultatibus diuitias sibi comparauit?) haudquaquam dubium est.

Αθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. ρκη.

Πυθάνομαι ὅτι κόλακες ἐξήρτιωταί τῆς σῆς γλώττης, ἡμιν ὠτες μὴ ὅτι πάντων ἄριστον εἶη, εἰ καί τι τῶν ἀτοπωτάτων ἔλοιο θαυμάσαι κακῶν. κακίζοντες δ' ἤ, τάχος, εἰ καὶ αὐτὴν ἐκακιοῖς τὴν ἀρετήν. εἰ τοίνυν μὴ ἐθέλεις ἡμῖν πειθῆναι, ἀλλά γε κἂν Ισοκράτει πείθηπι παραινέσαντι, μισεῖν τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες, τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσι.

Athanasio Presbytero. 128.

Adulatores ex tua lingua pēdere audio, qui omnium optimum esse iurent, si quid etiam absurdissimorum vitiorum laudare atque admirari in animum induxeris: ac rursum, si virtutem quoque ipsam vituperandam susceperis, eandem quàm celerrimè vituperent, & insectentur. Quocirca si nobis obtemperare minimè vis, at Isocrati saltem obtempera, qui vt adulatores quemadmodū eos, à quibus decipimur, odio habeamus, admonet. Nam vtrique, si fidem nanciscantur, eos, qui ipsis fidem habuerunt, iniuria afficiunt.

Παύλῳ. ρκθ.

Εἰκὰς θαυμάζειν, πῶς τὸν προδότην οὐκ ἔπεισεν ὁ Χριστὸς, καλὸν ἡγεῖσθαι τὴν ἀρετὴν, καί τοι πολλάκις περὶ ἀρετῆς, μᾶλλον δὲ οὐκ ἔστιν ὅτε οὐχὶ ταύτης ἐν συνουσίαις ἀκούσαντα. ἐγὼ δὲ θαυμάζω, πῶς τὸν ὅρον τῆς αὐτεξουσιότητος ὑπεξάμενος, περὶ τούτου ἐθαύμασας. οὐ γὰρ βίᾳ καὶ τυραννίδι, ἀλλὰ πειθοῖ καὶ προσηνείᾳ ἡ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία κατασκευάζεται. διὸ καὶ τὸ κῦρος ἔχει ἕκαστος τῆς οἰκείας σωτηρίας. ἵνα καὶ οἱ στεφανούμενοι, καὶ οἱ τιμωρούμενοι, δικαίως ὑπομένοιεν ὅσα ἤρηνται.

Paulo. 129.

Mirari videris, quî factum sit, vt Christus proditorem minimè adduxerit, vt virtutem rem bonam esse existimaret: idque cùm de virtute persæpe, imò nunquam non de ea in ipsius colloquiis audisset. Ego contrà miror, quonam pacto cùm liberi arbitrij legem perspectam habeas, huius rei admiratione teneāris. Neque enim vi & coactione, sed persuasione ac lenitate, hominum salus comparatur. Vnde etiam suæ quisque salutis arbitrium habet: vt & qui corona donantur, & qui suppliciis afficiuntur, iustè, quod elegerint, percipiāt.

Παμπρεπίῳ διακόνῳ. ρλ.

Ἐλεήμονα, ὦ φίλος, ἔχειν χρὴ τὴν ψυχήν. ὁ γὰρ τὴν πηγὴν τὴν τοιαύτην ἔχων, πάντα ἀναβλύσει τὰ καλὰ, κἂν χρήματα ἔχῃ, προήσεται· κἂν ἐν συμφοραῖς ἴδῃ τινὰ, κλαύσεται. κἂν ἐπηρεαζόμενός τις τύχῃ,

Pampretio Diacono. 130.

Ad miserationem propensam, ô amice, animam habere oportet. Nam qui eiusmodi fontem habet, nullum boni genus est, quod non ex eo scaturiat. Siue enim pecunias habeat, eas profundet: siue aliquem in calamitatibus videat, lamen-

tabitur: ſiue in quempiam, cui iniuria inferatur, incidat, manum porriget. Denique nihil eorum, quæ ad ipſum attinent, prætermittet.

Antiocho. 131.

Vitium & homines à Deo auertit, & eos inter ſe diſiunxit. Quamobrē illud quàm celerrimè fugere oportet, ac virtutem cōſectari, quæ & nos Deo conciliat, & inter nos connectit. Virtutis porrò ac philoſophiæ regula eſt, ſimplicitas cum prudentia coniuncta.

Eutonio Diacono. 132.

Etſi Zoſimus, qui Presbyteri ſpeciem præfert, petulanti admodum tyrannide in te debacchatur: at tu tamen ea, quæ à Iudæis aduerſus Dominum perpetrata ſunt, cum animo tuo perpendens (quo tempore terra quoque ipſa mouebatur, & cōcutiebatur, locum, quò fugeret, quærens, vt ne ſcelus illud perſpiceret, quod aduerſus Deum quidem ſuſcipiebatur, verùm carnem duntaxat attingebat) fac ſtrenuo ac generoſo animo feras. *Mat. 27.*

Timotheo Lectori. 133.

Illud, Oculum pro oculo, & dentem pro dente, Iudæis à manſuetiſſima illa natura idcirco præſcriptum ac lege ſancitum eſſe opinor, non vt iis, à quibus iniuriam accepiſſent, veniam negarent, crudeléſque ſe præberent, quemadmodum cenſent Manichæi, qui vetus Teſtamentum inſectantur: ſed vt eadem, quæ agunt perpeti metuentes, ab iniuria abſtineant. Quod quanquam iuſtum & rationi conſentaneum eſt, tamen diuina tranquillitas ad lenitatem & bonitatem ſpectãs, hominéſque ad eam acuens, per id quòd eum, qui iniuriam intulit, vlciſci ſanxit, ſupplicij metu peccata repreſſit & coërcuit. Niſi enim ſit, qui laceſſat, ne quidem erit qui vlciſcatur. Quamobrem ſapientiæ Legiſlatoris altitudinem animaduertant, ac non promptè temeréque ipſum vt ſæuum & *Exod. 21.*

χεῖρα ὀρέξει. καὶ οὐδὲν παραλείψει τῶν εἰς αὐτὸν ἡκόντων.

Ἀντιόχῳ. ρλα.

Ἡ κακία καὶ θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀπέσησε, καὶ ἀλλήλων διέστησε. ταύτην οὖν φεύγειν δεῖ σπουδῇ καὶ διώκειν τὴν ἀρετὴν, τὴν καὶ θεῷ προσάγουσαν, καὶ ἀλλήλοις συνάπτουσαν. ἀρετῆς δὲ καὶ φιλοσοφίας ὅρος, τὸ μετὰ συνέσεως ἁπλοῦν.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ρλβ.

Εἰ καὶ Ζώσιμος ὁ δοκῶν εἶναι πρεσβύτερος, σφόδρα τῇ κτ᾽ σοῦ τυραννίδι μεθύων παροινεῖ, ἀλλὰ σὺ τὰ κτ᾽ τοῦ δεσπότου δράματα τολμηθέντα παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἐννοῶν, ὅτε καὶ ἡ γῆ αὐτὴ ἐδονεῖτο καὶ σκανδαλίζετο, φυγῆς ζητοῦσα χώραν, ἵνα μὴ θεάσηται τὸ δεῖμα τὸ κτ᾽ θεοῦ μὲν τολμώμενον, σαρκὸς δὲ ἁπτόμενον, φέρε γενναίως.

Τιμοθέῳ ἀναγνώστῃ.

Τὸ, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, οἶμαι νενομοθετῆσθαι τοῖς Ἰουδαίοις παρὰ τῆς ἡμερωτάτης φύσεως, οὐχ ἵνα ἀσύγγνωστοι ὦσι, καὶ πικροὶ τοῖς ἀδικοῦσιν, ὡς νομίζουσι μανιχαῖοι, βλασφημοῦντες τὴν παλαιὰν διαθήκην, ἀλλ᾽ ἵνα τῷ δέει τῷ παθεῖν ἀδρῶσιν, ἀπέχωνται τῆς τολμᾶν. εἰ καὶ δίκαιον καὶ εὔλογον καὶ ἀκόλουθόν ἐστιν· ἀλλ᾽ ἡ θεία γαλήνοτης εἰς ἡμερότητα βλέπουσα, καὶ εἰς ἀγαθότητα ὁρῶσα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους εἰς ταύτην ἀλείφουσα, βλέπουσα τῷ τεθεασμένῃ ἀμυνόμενον τὸν δρῶντα, τῷ φόβῳ τῆς παιδείας προαναφέρειλε τὰ παίσματα. τῷ γὰρ δρῶντος μὴ ὄντος, οὐδ᾽ ὁ ἀμυνόμενος ἔσται. σωφρόνησαν οὖν τὸ βάθος τῆς σοφίας τοῦ νομοθέτου, καὶ μὴ ὀκνήσωμεν τῷ προχείρῳ, ὡς ὠμῷ καὶ ἀπάνθρωπον αὐτὸν ἀποδῶσαν.

θωσαν. τὸ γὰρ ἐν εὐαγγελίοις εἰρημένον, Εάν τις σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, οὐκ ἔστιν ἐναντίον, ἀλλὰ μεῖζον, καὶ κρεῖττον, καὶ τῆς ἀκροτάτης φιλοσοφίας ὅρος. ἐκεῖνα γὰρ μὴ ὑπὲρ τὸ μηδ' ὅλως δρᾶσαι νενομοθέτηται. τὸ γὰρ ἀσμένως πάσχειν οὐκ ἂν ἤκουσαν αἱμάτων διψῶντες ἄνθρωποι. ταῦτα δὲ καὶ ὑπὲρ τὸ προθύμως πάσχειν πεφιλοσόφηται. ὁ δὲ συγκεπικὸς χαρακτὴρ, οὐκ εἰς τὴν ἐναντίαν ἐξωθεῖ τάξιν τὰ συγκρινόμενα. ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν μὴν ὑπεροχὴν δείκνυσι καὶ ἐλάττωσιν. καλὸν μὲν γὰρ τὸ μὴ δρᾶν τι κακόν, κρεῖττον δὲ τὸ καὶ προθύμως πάσχειν. καλὸς ὁ γάμος, ἀλλὰ κρεῖττον ἡ παρθενία. καλὴ ἡ σελήνη, ἀλλὰ κρεῖττον ὁ ἥλιος. ὥσπερ οὖν τῆς μὲν σελήνης καλῆς οὔσης, τοῦ δὲ ἡλίου κρείττονος εἷς ἐστιν ὁ δημιουργὸς, οὕτω καὶ παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης εἷς νομοθέτης, ὁ σοφῶς καὶ προσφόρως, καὶ καταλλήλως τοῖς καιροῖς νομοθετήσας.

crudelem accusent. Nam quod in Euangeliis dictum est, Si quis te percusserit in dextram maxillam, obuerte illi & alteram, non cum lege illa pugnat, sed maius ac præstantius est, summæque philosophiæ meta. Illa etenim, vt ne quidem omnino quispiam faceret, lege præscripta sunt: (nam vt æquo ac libenti animo pateretur, haudquaquam audire sustinuissent homines cruoris siti flagrantes:) hæc autem, vt etiam prompto animo patiatur, tradita & promulgata sunt. Porrò comparationis nota, ea, quæ comparantur, in contrariam classem haudquaquam contrudit: verùm in iis, quæ eiusdem classis & ordinis sunt, quid præstantius, quid inferius sit, ostendit. Etenim bonum quidem est malum minimè perpetrare: at melius, prompto quoque ac libenti animo perpeti. Bonum est Matrimonium: at melior Virginitas. Pulchra est Luna: at Sol præclarior. Quēadmodum igitur & pulchæ Lunæ & præstantioris Solis vnus idémque effector est: eodem modo & veteris & noui Testamenti vnus atque idem est Legislator, qui sapienter & ad tempora accommodatè ac consentaneè leges tulit.

Τῷ αὐτῷ. ρλδ'.

Ἀρετὴ μὲν, καὶ τρόποις, δ' καταισχύνει τὴν ὁμοπμίαν. χρὴ δέ σε τῶν ἀδυνάτων μὴ ἐρᾶν. ἀλλ' ἐκείνων ἀφέμενον, τὰ εἰκότα εὔχεσθαι. ἐπεὶ καὶ Μωϋσῆς ὁ ἱεροφάντης, καὶ Παῦλος ὁ θεσπέσιος, ἐν ἐνίοις, οὐχ ὧν ἤτησαν, ἔτυχον. ἀλλ' ὅπ μὴ καλῶς ἤτησαν, ἐδιδάχθησαν.

Eidem. 134.

Virtus quidem moribus quoque decus suum probro atque ignominia minimè afficit. At te, ea, quæ assequi non potes, amare haudquaquam oportet: verùm his omissis, ea quæ consentanea sunt, optare. Quandoquidem etiam ille diuinarum rerum interpres Moses, ac diuinus Paulus in nonnullis rebus ea, quæ postulabant, haud obtinuerunt: verùm quòd non rectè postulassent, didicerunt.

Νεμεσίῳ. ρλε'.

Τὸ, ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. δ' καταφορικῶς κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἡ ἱερὰ γραφὴ ῥητορεύσασα, καὶ τὸ λογικὸν ἀφανίσασα γένος εἴρηκεν. ἀλλὰ καὶ πάνυ πε-

Nemesio. 135.

Illud, Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis, non acriter & vehementer aduersus homines declamans, genúsque ratione præditum insectans, diuina Scriptura dixit: verùm

admodum etiam parcè atque indulgenter. Nam si rem accuratè atque exactè perpẽdere velimus, non iumentis duntaxat, sed etiam truculentis feris comparari posse videtur. Imò etiam eas superat, qui turpiũ affectionũ ac libidinum amator est. Quódque mirum, atque ab hominum opinione alienum est, quæque fera vni tantùm vitio seruit: at qui hominis speciem habet, omnibus vitiis in vnum congestis & cumulatis, vltra eorum temeritatem & amẽtiam progreditur. Ac ne me hyperbolicè loqui putes, res ipsas incorrupta mente perpendamus. Cùm enim quispiam vt taurus subsultat, vt asinus calcitrat, vt salacissimus equus in fœminas hinnit, vt vrsus voracitati studet, vt mulus corpus saginat, vt camelus iniuriarum memoriam retinet, vt leo irascitur, vt lupus rapit, vt scorpius ferit, vt serpens subdolus est, improbitatis venenum vt vipera conseruat, opes denique, vel, vt rectiùs loquar, peccata cumulat, vt scarabeus scarabeas, quonam pacto quispiam hunc belluino animo prẽditum, inter homines recensere poterit, cùm mitis ac placidæ naturæ lineamenta in eo minimè perspiciat, verùm Scyllæ cuiusdam & Chimæræ, atque Hydræ (iuxta externas fabulas) fœtorem cernat? Quòd si quæras, Quidnam igitur faciendum est? illud respondeam, spirituale specillũ, hoc est, sacras scripturas in quibus & proborũ virorum historia, & salutares leges à Deo positæ continentur, perpetuò in manibus habendum esse. Hoc enim speculum non modò deformitatem ostendit: sed etiam, si velimus, in incredibilem quandam pulchritudinem immutat.

Timotheo clarissimo. 136.

Pietate, optime vir, nihil vtilius atque conducibilius. Nam ea laureatis quoque Imperatoribus sartam tectámque subditorum obedientiam seruat. Hãc igitur ante oculos propositam habens, da operam, vt imperij scapham modereris: quò trãquilli, quantum in te situm erit, ij, quibus præes,

φεισμένως. εἰ γὰρ τὴν ἀκρίβειαν ἐξετάσοιμεν, οὐ τοῖς κτήνεσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπθάστοις θηρίοις κινδυνεύει ἐοικέναι· μᾶλλον δὲ καὶ ὑπερβάλλει ταῦτα, ὁ τῆς αἰσχρῶν παθῶν ἐραστὴς· καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον τοῦτ' ἔστιν, ὅτι ἕκαστον μὲν τῆς θηρίων ἐνιέλαττόν τι δουλεύει, ὁ δὲ δοκῶν ἄνθρωπος εἶναι, πάντ' ὀμοῦ συμφορήσας, πορρωτέρω τῆς ἐκείνων ἀλογίας ὁδεύει. καὶ ἵνα μὴ ὑπερβολὴν εἶναι νομίσῃς τὰ ῥήματα, αὐτὰ τὰ πράγματα ἀδεκάστως βασανίσωμεν. ὅταν γάρ τις σκιρτᾷ μὲν ὡς ταῦρος, λακτίζῃ δὲ ὡς ὄνος, χρεμετίζῃ δὲ ὅτι γυναῖξιν, ὡς ἵππος θηλυμανὴς, καὶ γαστρίμαργος μὲν ὡς ἄρκος, παίνῃ δὲ τὸ σῶμα ὡς ἡμίονος, μνησικακῇ δὲ ὡς κάμηλος· καὶ ὀργίζηται μὲν ὡς λέων, ἁρπάζῃ δὲ ὡς λύκος, πλήττῃ δὲ ὡς σκορπίος· καὶ ὕπουλος μὲν ὑπ' ἀρχὴν ὡς ὄφις, ἰὸν δὲ πονηρίας ἀφθονον ὡς ἔχις, κρήματα δὲ, μᾶλλον δὲ ἁμαρτήματα συνάγῃ ὡς ὁ κάνθαρος τὴν κάνθαρον· πῶς δυνήσεταί τις μετὰ ἀνθρώπων τὸν θηριόφρονα τοῦτον ἀριθμεῖν, οὐχ ὁρῶν ἐν αὐτῷ τῆς ἡμέρου φύσεως τοὺς χαρακτῆρας, ἀλλὰ σκύλλης τινὸς καὶ χιμαίρας καὶ ὕδρας, τὴν τοὺς ἔξωθεν μύθους, δυσωδίαν θεσμοῦ· εἰ δὲ φαίης, τί οὖν ποιητέον, φήσαιμι, ὅτι τὸ κάτοπτρον τὸ πνευματικὸν συνεχῶς μεταχειριστέον· φημὶ τὰς θείας γραφὰς, ἐν αἷς καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὄψιν ἡ ἱστορία, καὶ οἱ παρὰ τοῦ θεοῦ τεθέντες σωτηριώδεις νόμοι. τοῦτο γὰρ τὸ κάτοπτρον, οὐ δείκνυσι τὴν ἀμορφίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ μεταπίθησιν, ἂν ἐθέλωμεν, εἰς κάλλος ἀμήχανον.

Τιμοθέῳ λαμπροτάτῳ. ρλϛ.

Εὐσεβείας ὄντος, ὦ ἄριστε, ὠφελιμώτερον· αὕτη γὰρ σώζει καὶ τοῖς προπαθέσι βασιλεῦσι τὸ ὑπήκοον. πρὸς ταῦτα τοιγαροῦν βλέπων, εὐθυμείσθω πειρῶ τὸ τῆς ἀρχῆς σκάφος, ὅπως ἀσχείμαστοι, τόσον σου μέρος, οἱ ἀρχόμενοι διαμείνουσιν· εἰ δὲ πόνους ἔχει τὸ πρᾶγ-

πρᾶγμα, ἔχει τὴν ἡμιδίας. εἰ δὲ φαίης, ἅ τι ταυτὸν, φαίην. οὐ γὰρ οἷόντε, ἐπειδὴ γὰρ πολεμοῦντα ἀλλήλοις οὐκ ἀνέχονται, διὰ τοῦτ' ἀλλήλων συνήφθησαν. ᾧ γὰρ οἱ πόνοι προσγένωνται, ἐπακολουθοῦσιν ὕστερον καὶ αἱ ἡμιδίαι.

perstent. Quòd si hoc negotium labores habet, iucunditates etiam animique voluptates habet. Quòd si dixeris, Non simul atque eodem tempore, respondeam, Nec enim fieri potest. Quandoquidem enim dum bellum gerunt, in mutuam gratiam redire non sustinent, idcirco per summitates copulantur. Nam ad quem labores accesserint, voluptates etiam atque oblectamenta postea subsequentur.

Ἑρμίνῳ κόμητι. ρλζ.

Τὸ εὐημερεῖν τὸ πονηρὸν, καὶ τὸ ἐν τοῖς εἰς ἄκρον χαλεποῖς γίνεσθαι τὸν ὑπεικῆ, καὶ τοῦ εἰς λῆξιν ἡκόντων ἐπαίνων ἔμπλεω, δυστίπαστόν ἐστιν ἀληθῶς καὶ δυσφίκτον, καὶ τοῦ τῆς ἀνθρωπότητος μέτρου ἐπέκεινά τε καὶ πορρωτάτω. θείοις γὰρ κρίμασι προσχωρεῖν ἀναγκαῖον, καὶ εἴπερ βουλόμεθα φρονεῖν ὀρθῶς, μόνῳ τῷ ἀκηράτῳ νῷ τῆς οἰκονομίας τοῦ γνῶσιν ἀναφαντες, πρὸς τὰ ἐν χερσὶ βαδιούμεθα, ἃ καὶ μόλις πρὸς ἡμῶν εὐείσκεσθαι φιλεῖ. ἐπειδὴ δὲ οἴει δεῖν τι τὸ ἐνδεχόμενον ἐπαμῦναι τῷ λόγῳ, ἐπημύναμεν, ὅσ γε ἠδυνήθημεν, ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας ἡμῶν γραφέντι λόγῳ, ᾧ ἐντυχὼν εἴσῃ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος.

Hermino Comiti. 137.

Quòd improbus homo secunda omnia habeat, ac contrà vir probus, atque omnibus laudibus, quæ in hominem cadere possunt, cumulatus, in acerbissimis malis versetur, res profectò est coniectu atque comprehensu difficilis, atque humanæ naturæ modulum quàm longissimè excedens. Id enim diuinis iudiciis permittere necesse est. Ac si rectè sentire velimus, soli summæ illi atque ab omni labe aliænæ mẽti consilij huiusce cognitione appensa, ad ea, quæ in manibus nostris sunt (quæ etiã vix à nobis reperiri solent) nos cõferemus. Quoniam autem rectæ doctrinæ, quantum per viros licet, opem ferre oportere censes, in eo libro quem ad Gentiles edidimus, nos quoque pro virili nostra opem tulimus. Quem si legeris quæstionis huiusce solutionem intelliges.

Ἀφροδισίῳ πρεσβυτέρῳ.

Εἰ μὴ ἀκριβῶς ἐπεπείσμην, ὅτι τὸ λεῖπον τῇ ἡμετέρᾳ γλώττῃ ἡ σὴ ἀπερίληπτος σύνεσις, οὐκ ἂν μοι δοκῶ, τάδε γράξαι τὰ γράμματα. τί ἔστιν ὅ ἠθέλησας μαθεῖν, δι' ἣν ὁ ἀπόστολος αἰτίαν ἔφη Ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω, τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους. μάλιστα μὲν ἀκριβοῦς ταῦτα βασανίσαι δεῖται, ἕως ἂν ἡ κεκρυμμένη ἐν αὐτοῖς ἀλήθεια, σαφῶς ἐποπτεύσῃ. σωτόμως δὲ εἰρήσεται. ἐγένετο τοῖς

Aphrodisio Presbytero. 138.

Nisi persuasissimum haberem, prudentiam tuam, id quòd linguæ meæ deerit, suppleturam, has vt opinor, ad te literas minimè cudissem. Quidnam igitur est, quod tibi explicari cupis? Quam ob causam ab Apostolo dictum sit, Factus sum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos lucri- 1. Cor. 9.
facerem: his qui sine lege erant, tanquam sine lege essem (cum tamen sine lege Dei non essem, sed sub Christi lege essem) vt eos, qui sine lege essent, lucrifacerem. Sanè hæc accuratam ac diligentem examinationem requirunt, quoadusque veritas, sub iis delitescens, perspicuè eluceat. Quã

paucissimis autē dicam quod sentio. Factus est Iudæis tanquam Iudæus, cùm in templo purificatus est, atque sacrificiū obtulit: circuncisóque Timotheo, eum ad Iudæos magistrū misit, per circuncisionem videlicet circuncisionē abrogās atque cōuellens. Quocirca non dixit, Iudæus: verū, tanquā Iudæus. Rursū iis qui sine lege essēt, tāquā sine lege esse, cū apud Atheniēses cōcionē habēs, nō à Prophetis, nec à Lege dissēruit, verùm ab ara materiā eos admonēdi traxit: vt nimirū eos ex suismet dogmatib⁹ subigeret atque expugnaret. Eáque de causa non dixit, sine lege, sed tanquam sine lege. Illud autē, cùm sine Dei lege non essem sed sub Christi lege, vel pro eodem posuit (nā in vna & eadē essentia discrimē nō est. hoc enim alio loco demonstrare cupiens, dixit, Igitur & qui māducat, Domino māducat, & gratias agit Deo) aut, si id coactū atque cōtortum esse existimas, illud ab eo indicari arbitror, quòd non tantùm iuxta Legis præscriptum (quæ à nonnullis Patri ascribebatur, ac propter discentium habitum & affectionē, non autē ob Legislatoris dignitatē atque amplitudinē, paruulis potius conueniebat) vitam suam moderatus sit, verùm etiā iuxta cælestē, ac numeris omnibus absolutam Christi legē: hoc est, tanquā non que lege esset, iuxta veterem legē: at etiam in lege iuncta Euangeliū: Nō extra legem: at etiam intra gratiam: Non lactis expers: at etiam solidi cibi particeps: Palæstræ non rudis & imperitus, at etiā in Olympicis certaminibus luculēter ac splēdidē versatus. Non mœchatus sum: quòd lex id vetaret: at ob Euangeliū ne impudicis quidē oculis mulierē conspexi. Nō cædē perpetraui, metu deterritus: at idē amore ductus, iræ quoque imperaui. Nā vt qui veterem legem seruauerat, diuinæ legis expers non erat: sic qui nouam seruat, in Christi lege est. His porrò verbis non hac mente vtebatur Apostolus, vt Patri legem, Filio Euangeliū attribueret, sed quòd ad multorū suspicionē & iudiciū respiceret. Nā alioqui omnia, quę Patris sūt, Filij quoque sunt: ac rursū quę filij sunt, Patris sunt.

Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ὅτε ἐν τῷ ἱερῷ ἠγνίσατο, καὶ ἔθυσε, καὶ περιτεμὼν Τιμόθεον, Ἰουδαίοις πέπομφε διδάσκαλον, ἀφ' περιτομῆς τὴν περιτομὴν ἀναιρῶν. διὸ οὐκ εἶπεν, Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὡς Ἰουδαῖος, τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, ὅτε Ἀθηναίοις δημηγορῶν. οὐκ ἀπὸ προφητῶν, οὐδ' ἀπὸ τοῦ νόμου διελέχθη, ἀλλ' ἀπὸ βωμοῦ τὴν παραίνεσιν ἐποιήσατο, ἀπὸ τῶν οἰκείων αὐτοὺς χειρούμενος δογμάτων. διὸ οὐκ εἶπεν, ἄνομος, ἀλλ' ὡς ἄνομος. τὸ δὲ μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἢ ὡς ἀφ' ἁρμονίας εἶπεν, ὅτι μελῳδίας οὔσης, οὐκ ἔστι διαφορά. τοῦτο γὰρ ἀλλαχοῦ δεῖξαι βουλόμενος ἔφη, ὥς τε καὶ ὁ ἐσθίων, κυρίῳ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ, ἢ εἰ τοῦτο βεβιασμένον ἡγῇ, οἶμαι τοῦτο μηνύειν, τὸ μὴ μόνον κατὰ τὸν νόμον πεπολιτεῦσθαι τὸν τῶν πατρὶ παράπτωμα ἐπιγραφόμενον, καὶ διὰ τὴν ἕξιν τῶν μανθανόντων, οὐ διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ νομοθέτου νηπίοις μᾶλλον ἁρμόσοντα, καὶ συγχωρηθέντα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τοῦ Χριστοῦ οὐράνιον καὶ τέλειον νόμον. οἷον οὐκ ἄνομος κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ ἔννομος κατὰ τὸ εὐαγγέλιον. οὐκ ἔξω τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ εἴσω τῆς χάριτος. οὐκ ἄπειρος τοῦ γάλακτος, ἀλλὰ καὶ ἔμπειρος τῆς τελείας τροφῆς. οὐκ ἀμελέτητος τῆς παλαίστρας, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὀλυμπίοις διαλάμψας. οὐκ ἐμοίχευσα διὰ τὸν νόμον, ἀλλ' ὅτε εἶδον ἀκολάστως γυναῖκα διὰ τὸ εὐαγγέλιον. οὐκ ἐφόνευσα διὰ τὸν φόβον, ἀλλὰ καὶ ὀργὴν ἐκράτησα διὰ τὸν πόθον. ὁ μὲν γὰρ τὸν παλαιὸν φυλάξας οὐκ ἦν ἄνομος θεοῦ, οὐδὲ τὸν νέον, ἔστιν ἔννομος Χριστοῦ. ταῦτα δὲ ἐλεγεν οὐκ ἀποκληρῶν τῷ μὲν πατρὶ τὸν νόμον. τῷ δὲ υἱῷ τὸ εὐαγγέλιον, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἐπανόρθωσιν, καὶ δόξαν ἀφορῶν. πάντα γὰρ τὰ τοῦ πατρὸς τοῦ υἱοῦ ἐστι· καὶ τὰ τοῦ υἱοῦ, τοῦ πατρός.

Ερμο-

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. ρλθ.

Ἡ ἀγάπη, ὦ πάντα μικρὰ πρὸς σὲ φθέγξασθαι, οἴχεται, πρᾶγμα ἔντιμον καὶ μέγα, καὶ λαμπρόν, καὶ περὶ ὃ ὁ μὲν προφητικὸς χορὸς προεμήνυσεν. ὁ δὲ σωτὴρ δεῦρ' ἐπεφοίτησε. καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐκήρυξαν τῷ οἰκείῳ αἵματι τὰ θεσπισθέντα σφραγίσαντες. τοιγάρτοι τὰ ἑαυτῶν μόνον σκοποῦντες τὸν κοινὸν ἐχθρὸν ἀφέντες, καταλλήλων ὁπλιζόμεθα. καὶ κινδυνεύει ὁ κεκρατῆσθαι δόξας, τῇ ἡμετέρᾳ διαφάσει νευρωθεὶς ἀναμάχεσθαι καὶ νικᾶν. πέπλωκε μὲν γὰρ εἰκῇ ἀπερισκέπτως θρασύνεται· ἡ δὲ ἡμετέρα ῥᾳθυμία καὶ ὁ πρὸς ἀλλήλους πόλεμος νεῦρα τῷ πεπλωκότι, καὶ ῥώμη γέγονεν· ὡς κινδυνεύειν τόγε τῶν ῥᾳθύμων μέρος, τὸ γεγεννημένον παρὰ τοῦ σωτῆρος κατόρθωμα. εἰ γὰρ καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν, ἀλλά γε ἀληθὲς ὂν λελέξεται οἴχεσθαι· διὸ καὶ τυχὸν ἴσως τοῦτο ὅπερ ἐζήτησας μαθεῖν, διὰ τῶν μελῳδῶν προεμήνυσε· τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου, ἐν τῷ καταβῆναί με εἰς διαφθοράν; τουτέστιν εἰς τὸν πολύφθορον τῶν ἀνθρώπων φύσιν· εἰ γὰρ καὶ ἄλλα τινὰ μηνύει· ἠθικώτερον μὲν γὰρ εἰς τὸν Δαβίδ· φυσικώτερον δὲ εἰς τὸν Ἀδὰμ ἐκλαμβάνεται· ἀλλά γε καὶ πρὸς τοῦτον βλέπειν ἔδοξε πολλοῖς ἁγίοις τὸν σκοπόν. ἐγὼ μὲν γάρ φησι τοσοῦτον κατέβην, ὡς καὶ ἀπιστεῖσθαι παρὰ πολλῶν διὰ τὸν πολλὴν συγκατάβασιν, καὶ τὸν τύραννον ἐχειρωσάμην, καὶ ζοᾶ ὁ τῶν σεραφὶμ λέγων θεωρός. δικαιοσύνην μάθετε ποιεῖν οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς· πέπαυται γὰρ ὁ ἀσεβὴς ὑμεῖς δὲ τὸ πάσης ἐλπίδος κρεῖττον κατόρθωμα, καὶ τὸ ὑπερφυὲς, καὶ παντὸς ἐπέκεινα θαύματος πρόπαγον διὰ τῆς οἰκείας ῥᾳθυμίας προεδώκατε· τίς οὖν ὑμῖν λελείψεται ἀπολογία;

Hermogeni Episcopo. 139.

Charitas, vt acerba omnia ad te loquar, perit & euanescit, res ingentis pretij, ac præclara & splendida, & de qua, tum Propheticus chorus vaticinatus est, tum Seruator huc venit, ac denique Apostoli conciones habuerunt, eáque, quæ sanxerunt cruore suo consignarunt. Ac proinde nostris duntaxat commodis quisque consulentes, omisso hoste alij aduersus alios arma induimus. Ac periculum est, ne ille, qui victus ac profligatus est, ob dissidia nostra collecto robore, acceptam cladem sarciat, victoriámque adipiscatur. Etenim ille quidem iacet, etiamsi audacia stolidè efferatur, at nostra ignauia, mutuúmque bellum, neruos iacenti ac robur attulerunt: ita vt, quantum quidem ad nostram socordiam attinet, metuendum sit, ne præclarum illud facinus quod à Saluatore editum est (etsi enim id dictu audax est, tamen quia verum est, dicetur) prorsus pereat. Vnde etiam hoc fortasse, quod tibi exponi cupis, per Psalmistam prædixit, his verbis vtens, Quæ vtilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem, hoc est ad hominum naturam multis corruptionibus obnoxiam? Etsi enim alia quoque nonnulla indicat (nam si moralem sensum spectes, de Dauide, si natutalem, de Adamo intelligitur) at ad hunc quoque scopum plerisque sanctis viris tẽdere visus est. Ego enim inquit, vsque eò me demisi, vt etiam, ob ingentem demissionem multi ad credendum adduci nequeant, tyrannúmque subegi ac prostraui. Idque Seraphinorum spectator his verbis clamat: Discite iustitiam facere, qui habitatis terram: compressus est enim impius. Vos autem facinus omni spe maius, excellénsque atque omnem admirationem excedens trophæũ per inertiam vestram prodidistis. Quænã igitur vobis excusatio, quæ venia, quæ misericordia relinquetur, cùm hæc à vobis vita reposcetur, quam in scripturis dunta-

Psal. 29.

Esa. 26.

xat ſitam perſpicio, alibi autem, atque in operibus, haudquaquam.

ποῖα συγγνώμης ἔλεος, ὅταν τὸν ἀπαιτηθείητε τὸν βίον, ὃν μόνον ἐν ταῖς γραφαῖς κείμενον ὁρῶ, ἀλλαχοῦ δὲ, καὶ ὅπου τῶν ἔργων οὐδαμοῦ.

Maroni Presbytero. 140.

Ingentem hoc omnibus admirationem mouet, quòd cùm ipſe in ſceleribus ac flagitiis ſolutus ſis, ac neque fræno pareas, nec obiurgatione caſtigeris, miſerum tamen Zoſimum, quem maximè imitaris, ſannis ac dicteriis inceſſas. Nam ſi non eadem, quæ ille, perpetrares, eum corrigere non autem traducere, ac maledictis infectari oportebat. Cùm autem pictoribus accuratiùs & expreſſiùs eum in hoc imitatus ſis, ea videlicet, quæ imitari minimè conueniebat. imitando conſecutus, quid tu, cùm ipſius duntaxat ſtuporem ac vecordiam euulgare putes, tuũ quoque ſtuporem in publicum effers? Nam qui hæc audiunt, vtrũque qui lapidibus obruatur, dignum eſſe exiſtimant, alterum nimirum vt vitiorum architectum, alterum vt diſcipulum: Quamobrem duorum alterum tibi faciendum eſt, nempe vt aut peccare deſinas, aut eum, qui in iiſdẽ, quibus tu flagitiis verſatur, ne cauillis impetas. Hoc enim quauis re graui grauius eſt.

Μάρωνι πρεσβυτέρῳ. ρμ.

Λίαν θαυμάζω σε ἅπαντες. πῶς ἄφετος ὢν ἐν τοῖς πλημμελήμασι, καὶ μήτε χαλινῷ πειθόμενος, μήτε ἐλέγχῳ σωφρονιζόμενος, Ζώσιμον τὸν δείλαιον κωμῳδεῖς, ὃν μάλιστα ζηλοῖς. εἰ μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ αὐτῷ μὴ διέπραττες, διορθοῦν ἐχρῆν, οὐ μὴν κωμῳδεῖν. εἰ δὲ τῶν ζωγράφων ἀκριβέστερος μιμητὴς εἰς τοῦτο γέγονας, τὰ ἀζήλωτα ζηλώσας, τί τῷ σκέλει μόνον νομίζων σκωμπτεύειν ἀναλογήσαι, καὶ τῷ σαυτοῦ δημοσιεύεις. οἱ γὰρ ἀκούοντες ἀμφοτέρους καταλευστῶν δίκαιον εἶναι νομίζουσι, τὸν μὲν ὡς ἀρχιτέκτονα τῶν κακῶν, τὸν δὲ ὡς γνήσιον φοιτητήν. διοῖν τοιγαροῦν θάτερον δίκαιόν σε ποιεῖν, ἢ παύσασθαι ἁμαρτάνοντα, ἢ τὸν ταῦτά σοι ὁρῶντα, μὴ κωμῳδεῖν. τοῦτο γὰρ δεινῶν ὄντι δεινότερον.

Theodoro Presbytero. 141.

Si dicere fas eſt (fas eſt autem vera loqui, cùm quis pro virtute pugnat) periculum eſt, ne diuina prædicatio ab iis ipſis, qui eam tueri videntur, euertatur. Nam cùm contraria iis, quæ loquuntur faciunt, multos addu xerunt, vt ſermonibus, quos habent, non ſecus ac fabulis attendant. Quocirca operæpretium eſt, vt ipſi periculum, quod ſibi imminet, cogitantes, nihil non agant, quo illius expertes maneant.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. ρμα.

Εἰ θέμις εἰπεῖν, θέμις δὲ ἀψευδεῖν ὑπὲρ ἀληθείας ἀγωνιζόμενον. κινδυνεύει τὸ θεῖον κήρυγμα ὑπ' αὐτῶν τῶν δοκούντων αὐτῷ συνηγορεῖν ἀνατρέπεσθαι. τἀναντία γὰρ ὧν φράζουσι δρῶντες πολλοὺς, ὡς μύθοις τοῖς λεγομένοις προσέχειν ἀνέπεισαν. χρὴ τοίνυν αὐτοὺς ἐννοοῦντας, ὡς ὁ κίνδυνος αὐτοὺς ὁρᾷ ἅπαντα πρᾶξαι, ὅπως τούτου ἀπείρατοι διαμείνωσι.

Paulo. 142.

Minimè quidem oportet diuinitatis naturam Iudæorum more in vnum Deum

Παύλῳ. ρμβ.

Ηκιστα μὲν χρὴ τὴν τῆς θεότητος φύσιν συστέλλειν Ιουδαϊκῶς, εἰς μόνον

τὸν ἕνα θεὸν καὶ πατέρα· κατευρύειν δὲ, ὥσπερ εἰς ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα. τῷ προσώπων γὰρ ποιότητι καὶ ὑποστάσεων ἰδιότητι διαφέλλοντες, εἰς ἕνα πάλιν συστελλόμεν θεὸν, διὰ τὸ τῆς οὐσίας ταὐτόν.

ac Patrem contrahere, verùm in sanctam atque eiusdem essentiæ Trinitatem dilatare. Siquidem personarum qualitate atque hypostaseωn proprietate distinguentes, per essentiæ identitatem, eam rursum in vnum Deum contrahimus.

Τῷ αὐτῷ. ρμγ.

Eidem. 143.

Ἀγαμαι τὴν ἀλήθειαν τὴν τῶν συνετῶν τὰς ψυχὰς εἰς τὸ καὶ τῇ τῶν οἰκείων δογμάτων προσλήψει μαχήσασθαι προτρέψασαν. ὅπως γὰρ σαφῆ καὶ λαμπρὰν τοῖς ζηλωμένοις κατοπτεύσαι τὴν περὶ τῆς ἁγίας τριάδος ἔννοιαν ἔχειν. ὁ λέγων γὰρ ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ θεὸς, οὐ πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατέδραμε τῆς μονάδος, ἀλλὰ πρὸς τὸ μυστήριον τῆς τριάδος. ὃ καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ ἐγκατέσπαρται ἡ διδασκαλία, ὡς καὶ φίλωνα καίτοι Ἰουδαῖον ὄντα καὶ ζηλωτὴν, δι' ὧν ἀπολέλοιπε συγγραμμάτων ἀπομαχήσασθαι τῇ οἰκείᾳ θρησκείᾳ. βασανίζων γὰρ τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ θεοῦ, ἐν εἰκόνι θεοῦ ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, ἠναγκάσθη ὑπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐξεβιάσθη, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ λόγον θεολογῆσαι. τί γὰρ εἰ καὶ δεύτερον τὸν συναίδιον τῷ πατρὶ καὶ ἀριθμῷ, καὶ χρόνων ὄντα ἀνώτερον καλεῖ, τῆς ἀκριβείας μὴ ἐφικνούμενος. ὅμως ἔννοιαν ἔσχε καὶ ἑτέρου προσώπου. καὶ οὐκ ἐνταῦθα μόνον τοῦτο ἔπαθεν, ἀλλὰ καὶ τὸ θεὸς καὶ κύριος, ἑρμηνεῦσαι πειρώμενος, τῆς βασιλικωτάτης τριάδος, τὸ τῶν μὲν πάντη διαφερόντων ἐνικώτερον, τῶν δὲ ὄντως μοναδικῶν ἀφθονώτερον· καὶ ὅπως κρείττονος εἶλεν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ὡς ἀναγκασθῆναι τοῦτο ἁρρήδην καὶ εἰπεῖν, ἢ ἐν συγγράμμασι καταλεῖψαι. δύο γὰρ ἔφησεν εἶναι τὰς ὄντως δυνάμεις, ὧν ἡ μὲν ποιητικὴ καὶ εὐεργετικὴ, φησὶ, καλεῖται θεός. ἡ δὲ, βασιλικὴ καὶ πυρωτικὴ, κύριος. ὃ πρῶτα βαίνων τοῦ εἰπόντος, Χριστὸς θεοῦ δύναμις, καὶ θεοῦ σοφία. δύναμις οὐκ ἀνυπόστατος, ἀλλ'

Veritatem admiror, quæ prudentum ac sagacium hominum animos eò redegit, vt etiam iis dogmatibus, quibus priùs imbuti fuerant, bellum indixerint. Sic enim luculentam ad dilucidam, iis qui prospicere volũt sanctæ Trinitatis notionem habuit. Nam qui vnum Deum esse ait, non ad vnitatis numerum, verùm ad Trinitatis mysterium cucurrit: cuius in veteri quoque Testamento doctrina insperſa est: adeò vt etiam Philo, licet alioqui Iudæus, & quidẽ ingenti zelo præditus, per ea ingenij monumenta quæ reliquit, cum sua religione pugnam inierit. Illud enim quod à Deo dictum est, perpendens, Ad imaginem Dei fecit hominem, à veritate ipsa compulsus atque adactus est, vt Dei quoque verbi diuinitatem asseretet. Quid enim? Etiamsi eum, qui eandem cum patre æternitatem habet, ac tẽpore omni sublimior est, secundum vocat, (quòd exactam veritatis doctrinam minimè assequeretur) tamen alterius quoque personæ notionem habuit. Neque id hoc duntaxat loco ipsi contigit: verùm etiã cùm illa verba, Deus & Dominus, exponere conatur, regiam Trinitatem hoc habere dixit, vt & ea, quæ omnino diuisioni subiciuntur, vnitate ac singularitate superet, & ea, quæ verè singularia sunt, copia vincat. Atque vsqueadeò ipsius animum veritas subegit, vt id apertè, & dicere, & literarum monumentis consignatum relinquere coactus sit. Duas enim veras potentias esse dixit, ex quibus ea quæ efficiens est, atque ad beneficia danda propensa, Deus vocatur: ea autẽ, quæ regia est, ac scelerum vindex, Dominus. Quibus verbis non longè ab eo recedit, qui dixit, Christus Dei virtus

Gene. 1.

1. Cor. 1.

& Dei ſapientia: virtus inquam non hypoſtaſis expers, verùm reipſa & verè conſiſtens, atque omnipotens, & hypoſtaſum architecta, eíque cuius virtus eſt, viribus par. Ac rurſum idem author ſpectaculum illud quod Moſes vidit, explanans, his verbis vtitur: Spectaculum maximè ſtupendũ cernit. Ac paucis interiectis: In medio autem flammæ forma quædam erat inſigni pulchritudine, nulli earum rerum quæ in oculorũ aſpectum cadunt, ſimilis, diuiniſſimum ſimulachrum, quouis igne ſplendidiùs rutilans, quod quiſpiam eius, qui eſt, imaginem eſſe haud abs re ſibi finxiſſet. Quòd ſi de imagine accuratè ac certò audire cuipiam cordi eſt, audiat Paulum de Chriſto ad hunc modum loquentem: Qui eſt imago Dei inuiſibilis. Itaque ille quoque orthodoxã diuinitatis doctrinam attingit. Neque enim exactam ac numeris omnibus abſolutam doctrinam ab eo requiras, qui omnino ob puram ac ſinceram ingenij ſagacitatem, & veritatem obtueri, & religionem ſuam oppugnare potuit. Verum illud cogita, quòd diuinitatis doctrinam haudquaquam in vnam perſonam concluſit, quemadmodum imperiti Iudæorum magiſtri, anticipata quadam opinione detenti, profitentur. Nec verò ex his duntaxat, tametſi ad percellendum animum vim maximam habentibus, in hanc, vt opinor, ſententiam inductus eſt, verùm etiam ex hoc loco, Faciamus hominem ad imaginem noſtram & ſimilitudinem: & ex hoc, Pluit Dominus à Domino: & ex hoc, Vocauit Dominus in nomine Domini: & ex hoc, Dixit Dominus Domino meo: & ex hoc, In te Deus, & tu es Deus. Nam eos qui Deum millies ſanctum eſſe dicunt, & eos qui hæc verba, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Sabaoth, peruerſè interpretari audent, iſtud luculẽter refutat, Exquiſiui faciem tuam, faciem tuam Domine requiram. Ne auertas faciem tuam à me. Niſi enim is, qui his verbis vſus eſt, ſanctam Trinitatem prædicaret, ſuperfluitatis haud immeritò accuſari poſſet. Neque in hoc duntaxat loco

Exod. 3.

Coloſſ. 1.

Gen. 1.

Gen. 19.

Pſa. 109.

Eſa. 6.

Pſal. 26.

ἀνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάσεων δημιουργὸς, καὶ ἰσοδεὴς ἐκείνῃ, ἡ δύναμις ὅτι. καὶ πάλιν ὀφείλων περὶ τῆ θεάματος ἣ εἶδε Μωϋσῆς ἐκφέρων, φησὶ, θέαμα πλεκτικώτατον, ὁρᾷ· εἶτα μετ' ὀλίγα, κατὰ μέσον δὲ τὸ φλόγα μορφή τις ἦν θαυμαλεξάτη τῶν ὁρατῶν ἐμφερὴς, ἄδηλον θεοειδέστατον ἄγαλμα, φῶς αὐγοειδέστερον τοῦ πυρὸς ἀπαστράπτουσα, ἣν ἄπις ὑπετύπωσεν εἰκόνα τοῦ ὄντος εἶναι. εἰ δέ τις περὶ τῆς εἰκόνος ἀκριβῶς βούλεται μαθεῖν, ἀκουέτω φράζοντος Παύλου περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου. ὁδηγοῦ κἀκεῖνος, θεολογίας ὀρθοδόξου ἅπτεται. μὴ γὰρ δὴ τὸν ἀκρίβειαν ζητεῖ παρὰ τοῦ δωρηθέντος ὅλως ἁπλῶς σώφρονα εἰλικρινῆ, καὶ κατορθεῦσαι τὸν ἀλήθειαν, καὶ τῇ οἰκείᾳ θρησκείᾳ ἐπομαχέσαι δυνάμενον. ἀλλ' ἐκεῖνο ἐννόει, ὅτι εἰς ἓν πρόσωπον ἅπαν συνέκλεισε τὸν θεολογίαν, ὡς οἱ ἀπαίδευτοι τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, παρελήφει τινὶ κατεχόμενοι δογματίζουσιν. οὐκ ἐκ τούτων δὲ μόνον πλεκτικωτάτων ὄντων εἰς τοσαύτην παρήχθη, ὥστε ἡμῶν μαι, τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. καὶ ἐκ τοῦ, ἔβρεξε κύριος παρὰ κυρίου. καὶ ἐκ τοῦ, ἐκάλεσε κύριος ἐν ὀνόματι κυρίου. καὶ ἐκ τοῦ, εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου. καὶ ἐκ τοῦ, ἐν σοὶ ὁ θεὸς, καὶ σὺ εἶ ὁ θεός. τοὺς γὰρ λέγοντας, ὅτι μυριάκις ἔστιν ἅγιος ὁ θεός. καὶ τὸ, ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος σαβαὼθ, παφερμηνεῦσαι τολμῶντες, λαμπρῶς ἐλέγχει τὸ, ἐξεζήτησα τὸ πρόσωπόν σου, τὸ πρόσωπόν σου κύριε ζητήσω. μὴ ἀποτρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ. εἰ μὴ γὰρ τὴν ἁγίαν τριάδα ἀνεκήρυττεν, ὁ φράσας θεολογίας δίκαιος ἂν εἴη ἀπαιτηθῆναι δίκας. ἃ μόνον δὲ ἐν τούτῳ. ζῆναι γὰρ οἶμαι, ὅτι σαφέστερον ὁρμῆσαι ῥητὸν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ θύσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος

τῷ

τῷ ὑψίστῳ τὰς εὐχάς σου, καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με. εἰ μὴ γὰρ ἡ τριὰς ἐνταῦθα σαφῶς ἐκηρύττετο, ἐλεγέν ῥητέον, θῦσον τῷ θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος αὐτῷ τὰς εὐχάς σου, καὶ ἐπικάλεσαι αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελεῖταί σε, καὶ δοξάσεις αὐτόν. ἀλλ' ὅτω μὲν οὐκ ἐῤῥέθη. εἴρηται δὲ ὡς εἴρηται. σαφῶς γὰρ, καὶ διὰ τούτων, καὶ διὰ ἄλλων πολλῶν, ἄνωθεν ἵνα μὴ μακρὸν ποιήσω τὸν λόγον, νῦν παρελεύσομαι τοῖς ἀκούειν δυναμένοις. κηρύττει ἡ παλαιὰ διαθήκη, ὅτι οὐχ ἑνὸς προσώπου κηρύττει θεαρχίαν, ἀλλὰ τριῶν μὲν ὑποστάσεων, μιᾶς δὲ οὐσίας, ἵνα καὶ Ἰουδαίων πολιτεύσηται τὸ ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου οὐχ ὑγιῆ ἔννοιαν. εἰς καὶ Σαβέλλιος ἠκολούθησεν, ἴσως ἐκ τῆς ἄγαν τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἰσότητος, εἰς τὸ μίαν ὑπόστασιν δογματίσαι νευρωθείς, καὶ ἑλλήνων ἐξοπλίσαι τὸ πολυθείαν ὧν Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος ἐάλωσαν εἶναι φοιτηταί, τὸ τῆς ὑποστάσεων διαφορὰν, εἰς τὸ οὐσίαν προσηλόγως ἐλκύσαντες. εἰ δέ τις φαίη, διὰ τί γὰρ μὴ σαφῶς καὶ διαῤῥήδην ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κεκήρυκται; φαίην ὅτι μάλιστα μὲν τοῖς σωφρόνως ἀκούουσι, λαμπρά ἐστιν αὕτη καὶ ἀπόδειξις, καὶ διδασκαλία, ὡς καὶ τῷ σοφῷ ἔδοξε Φίλωνι. εἰ δὲ καὶ σωφρονισμοῦ ἐῤῥέθη, ἐκεῖνο λογίζεσθαι χρὴ, ὅτι Ἰουδαίοις τοῖς εἰς πολυθείαν ῥέπουσι νομοθετοῦσι. οὐκ ἐδοκίμασε διαφορὰν προσώπων εἰσαγαγεῖν, ἵνα καὶ μὴ διάφορον φύσιν ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι δογματίσαντες, εἰς εἰδωλολατρείαν ἐκκυλισθῶσιν. ἀλλὰ τὸ τῆς μοναρχίας ἐξ ἀρχῆς μαθόντες μάθημα καὶ μικρὸν τὸ τῆς ὑποστάσεων ἀναδιδαχθῶσι δόγμα, τὸ πάλιν εἰς ἑνότητα φύσεως ἀνατρέχον. ὡς εἶναι τὰ μὲν ἐνικῶς λεγόμενα τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως θεραπικά. τὰ δὲ σημαίνοντα τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν τῆς ὑπο-

(opus enim esse existimo ad aliud apertius dictum me conferre) sed etiam in isto, Immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua. Et inuoca me in die tribulationis: & eruam te, & honorificabis me. Nisi enim hîc Trinitas apertè prædicaretur, dicendum erat, Immola Deo sacrificium laudis, & redde ipsi vota tua. Et inuoca eum in die tribulationis: & eruet te, & honorificabis eum. Verùm ad hunc modum minimè dictum est, sed vt superiùs commemoraui. Perspicuè enim tum per hæc, tum per alia multa, quæ ne nimis longam orationem habeam, iis, qui audire possunt, relinquo, vetus Testamentum prædicat, non personæ principatum, sed trium personarum & vnius essentiæ: quò nimirum hac ratione & Iudæorum haud rectam ac sanam de vna persona sententiã proscindat (quorum etiam vestigiis hæsit Sabellius ob ingentem Filij cum Patre æqualitatem, advnam personam profitendam fortasse confirmatus:) & Gentilium, quorum Arius & Eunomius discipuli esse deprehensi sunt, (vt qui personarum discrimen ad essentiam stultè atque absurdè traxerint) errorem, quo plures Deos colunt, submoueat. Quòd si quis quærat quidnam causæ sit, quamobrem non apertè ac dilucidis verbis hæc principiò minimè prædicata fuerint, hoc illi respondeerim: primùm quidem ac maximè, iis qui prudenter & acutè audiunt, claram ac lucidam esse hanc demonstrationem atque doctrinam, quemadmodum etiam erudito viro Philoni visa est. Atque vt etiam demus eam obscuræ & adumbratè traditam fuisse illud considerare operæpretiũ fuerit, quòd quoniam Iudæis, qui ad plurium Deorum cultum propendebant, leges præscribebat, personarum discrimen esse minimè duxit: vt ne ipsi diuersam quoque in personis naturam esse profitentes in Idolorum cultum laberentur: verùm de vnius principatus atque imperij dogmate priùs eruditi, personarum doctrinam paulatim addiscerent: sic nempe, vt quæ vnicè ac singulariter diceren- *Psal. 49.* *Ibidem.*

tur, eandem naturam esse declararent, quæ autem singularem numerum excederent, personarum proprietatem, quæ in vnam essentiam colligeretur, indicarent. Etenim varias ac dissidentes naturas docere, Gētilitium est: vnam autem personam seu hypostasim, Iudaicum. At personas in sanctam Trinitatem dilatare, atque in vnam essentiam colligere, rectissimum ac verissimum dogma est.

Eutonio Diacono. 144.

Matt. 13. Illud, Alius centū, alius sexaginta, alius triginta, virginitatem & continentiam & matrimonium significare potest. Potest etiam rursum animæ institutionem & corporis ministerium, & pecuniarum largitionem designare. Maius enim ac præstātius est animæ salutem afferre, quàm per corpus ministerium præstare, aut etiam pecunias largiri. Illud enim cum laboribus ac sudoribus efficitur: hoc autem ex rebus externis & aduentitiis præstatur.

Palladio Diacono. 145.

Ne dum per inficiationem id aucuparis, vt minimè errasse videaris, in aliud peccatum incidas (nemo enim malo malū curat, incredibilis enim cuiusdam absurditatis hoc quidem etiam apud externos ac prophanos esse cēsetur:) verū per pœnitentiam allata peccato medicina in eū statum te adducas, vt non iam ampliùs pecces.

Casio Scholastico. 146.

Tu quidem pecuniarum atque opum desiderio teneri videris, & quia incurabili morbo laboras, excusationémque huius culpæ captas, Demosthenem, (qui his verbis vsus sit, Opibus autem ac pecuniis opus est: ac sine iis, nihil eorum, quæ in rē sunt, fieri potest) aduersus nos armis instruxisse, vt qui inuicto Oratori reluctari minimè audeamus. Ego verò, quoniam tu in multis quidem tuis verbis meritò pau-

ξάσεων ἰδιότητος τῆς εἰς μίαν θσίαν συναγομένης. τὸ μὲν γὰρ διαφόρους φύσεις ὑποπτεύειν, ἑλληνικόν. τὸ δ' ἓν πρόσωπον, ἰουδαϊκόν. τὸ δὲ πλατύνοντα εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα τὰς ὑποστάσεις εἰς μίαν θσίαν συνάγειν, ὀρθότατόν ἐστι καὶ ἀληθέστατον δόγμα.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. ρμδ.

Τὸ, Ὁ μὲν ἑκατόν ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα, δύναται μὲν τὴν παρθενίαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν, καὶ τὸν πίμπλον γάμον μηνύειν. δύναται δὲ καὶ τῆς ψυχῆς τὴν διδασκαλίαν, τὴν δὲ σώματος τὴν διακονίαν, τὴν δὲ χρημάτων τὴν δόσιν δηλοῦν. μᾶλλον γάρ ἐστι τὸ σώζειν ψυχὴν, τοῦ διὰ σώματος τὴν διακονίαν πληροῦν. ὥσπερ καὶ αὐτῆς τῆς τῶν χρημάτων χορηγίας. ἡ μὲν γὰρ μεθ' ἱδρώτων καὶ πόνων γίνεται. ἡ δὲ ἐκ τῶν ἔξωθεν προσόντων πληροῦται.

Παλλαδίῳ διακόνῳ. ρμε.

Μὴ τῇ ἀρνήσει τὸ μὴ ἐσφάλθαι δοκεῖν θηρώμενος εἰς ἄλλο σκέπεις πλημμέλημα. οὐδεὶς γὰρ κακῷ τὸ κακὸν ἰᾶται. ὑπερβολὴ γὰρ ἀτοπίας τοῦτό γε, καὶ παρὰ τοῖς ἔξωθεν εἶναι κέκριται. ἀλλὰ τῇ μετανοίᾳ τὸ παίσμα ἰασάμενος, εἰς τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν κατάστησον σαυτόν.

Κασίῳ σχολαστικῷ. ρμς.

Αὐτὸς μὲν ὡς ἔοικας χρημάτων ἐρᾷν, καὶ διὰ τὸ ἀνήκεστον νοσήματι κεκρατῆσθαι ἀπολογίαν τε τοῦ τοιούτου παίσματος θηρᾶσθαι τὸν Δημοσθένην εἰρηκότα, δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ὅτου τούτων οὐδὲν ἐστι γενέσθαι τοῖς δεόντως. ἐφοπλίζειν. ὡς ἀντιπεῖν οὐ τολμῶσιν ἀμάχῳ ῥήτορι. ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ σοῦ μὲν τοῖς πολλοῖς λόγος εἰκότως ὀλίγος. τοῦ δὲ ῥήτορος πολὺς, ἅτε ἐν τῷ πικρῷ

πικρῶ τε, καὶ δεινῶ, καὶ παθητικῶ, καὶ ἀναγωγίω, καὶ πολὺ τὸ ἐξηλλαγμένον ἔχοντι κατὰ τὰς νοήσεις, καὶ τὰς λέξεις ἅπαντας ὑποβαλλομένω, ἡδέως ἂν σε ἠροίμην, πότερον ὡς δεινὸν ῥήτορα τοῦτον ἡμῖν ἐπετείχισας. καὶ δυσάμυνον τέχνῃ τ' ἀληθὲς διδασκαλῶ, ἢ ὡς ἀξιόπιστον μάρτυρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς δεινὸν ῥήτορα, καὶ δυσάμυνον τὴν αἰσχρότητα τῶν σῶν πάθους κοσμῆσαι, οὐκ ἂν αὐτῶ προσεχωρήσαμεν, εἰ καὶ ἀηδούμεθα τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ προτιμήσαμεν. εἰ δὲ ὡς ἀξιόπιστον μάρτυρα, ἡμεῖς μὲν οὐδὲν δυσχερὲς ἐρῦμεν. ἄλλοι γὰρ ἴσως αὐτὸν προσγράψοιντο, ὡς τέχνῃ λόγων τ' ἀληθῆς ἀμαυρῶν πειρήμενον, καὶ διὰ τοῦτο, οὐδὲ εἰς μαρτυρίαν προφέρεσθαι δίκαιον ὄντα. τοὺς δὲ ταναντία αὐτῶ καὶ φράσαντας, καὶ πράξαντας, ἀντιστρατεύσαντες, τῇ τοῦ ἐντυγχανόντων κρίσει ὑπερέψομεν τὴν ψῆφον, τοσοῦτον αὐθαδείας ἑαυτοὺς πόρρω εἶναι προσθόμεθα. οὐκοῦν ἐπειδὴ Ἕλληνά τε ὄντα, καὶ τὰ Ἑλλήνων προσδεύοντα, χρὴ σε τοῦ σῶν τε χειρώσασθαι, ἀντιπαικτέον τῶ ἀμάχω ῥήτορι, τὴν τοῦ Ἰσοκράτους ἀληθεστάτην καὶ σοφωτάτην παραίνεσιν, τὸν φάσκουσαν, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ὄφελος, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζων, ὀκνὸν δὲ τοὺς ἡδονὰς τοὺς νέους προσδαπανῶν. ὅτος γὰρ παρ' ἐμοὶ κείσθω ἐνδοξότερός ὅστις ἐκείνου, ἢ δεινότητι. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐκεῖνος κρατεῖ, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν ἐξετάζοντι. αὕτη γὰρ παντὸς τοῦ δεινότητος τοῖς ἐχέφροσι προτιμοτέρα. εἰ δὲ ἐφάμιλλοι τοῖν εἶναι δόξοιεν, ἢ φιλονεικητέον, ἀλλὰ δεικτέον πάντας τοὺς ἐνδόξους ἀνθρώπους τῷ Ἰσοκράτει συνᾴδοντας. καὶ προτέτατο τὸ παλαιὸν ἔθος προσγενικτέον. ἔθος γὰρ ἦν παλαιὸν μετὰ τὴν συνουσίασιν, ἅπτεσθαι λύρας, καὶ ᾄδειν. ὦ πάλλοιοι, ὦ πλοῦτε. καὶ μήτε ἐν γῇ φανείης, μήτε ἐν θαλάσσῃ. εἰ δὲ καὶ

cus & exiguus es, in Oratoris autem illius multus atque ingens (si quidem ille in graui & amarulento, & commoto ac pugnaci dicendi genere, atque, tum quantū ad sensus: tum quantum ad dictiones attinet, plurimùm ad aliis diffidenti, omnes à tergo relinquit) lubens ex te sciscitet, húncne vt disertum Oratorem, quique artis præstantia vim veritati afferre queat, nobis obieceris, an potiùs vt idoneum testem cui fides habeatur? Si enim vt disertū Oratorem quique affectus tui turpitudinem verbis exornare possit, ei certè (tametsi alioqui hominem veneremur) minimè cedemus, verùm antiquiorem eo veritatē habebimus. Si autem vt fide dignum testem, nos quidē nihil molesti atque acerbi dicimus (alij enim fortasse ipsum, vt orationis artificio verum obscurare conātem, ac propterea ne dignum quidem qui in testimonium proferatur, repudiarint) verùm iis qui contraria ipsi, & dixerint, & fecerint, in aciem contrà eductis, Lectorū iudicio calculum permittemus. Vsqueadeo videlicet nos ab arrogantia & contumacia remotos esse confidimus. Quoniā igitur te, vt Gentilem, ac Gentilium dogmata profitentem ex tuis libris subigere oportet aduersus inuictum Oratorem opponenda nobis est verissima & sapientissima Isocratis admonitio, quæ est huiusmodi: Diuitiæ autem vitij potiùs quàm probitatis ac virtutis ministræ sunt: vt quæ licentiam quidem inertiæ afferant, iuuenes autem ad voluptates cohortentur. Hic enim, meo quidem iudicio præclarior illo est, non quidem eloquentia (nam ille hac superior est) verùm si quis veritatem expendat, hæc enim vbique apud cordatos viros eloquentiæ laudi antefertur. Quòd si pares inter se nonnullis illi videantur, de hoc contentio minimè excitanda est, verùm illud ostendendum, præclaros omnes viros Isocrati assentiri. Ac primùm quidem vetus consuetudo proferenda est. Apud veteres enim hoc in more positum erat, vt post conuiuium lyram caperent, illúdque canerent, ô diuitiæ, vtinam nec

in terra videamini, nec in mari. Quòd ſi altero adhuc teſte opus ſit, iuſtus etiam Ariſtides teſtimonio erit: vt qui cùm opes ſibi comparare poſſet, paupertatem amplexus ſit: adeò vt vrbs Athenienſis & eum extremo vitæ die functum publico ſumptu inhumarit, & ipſius filias collata dote viris collocarit. Quòd ſi tertius quoque teſtis adhibendus eſt, calculum feret Thebanus Epaminondas, omnium illius vrbis Imperatorum præſtantiſſimus, qui cùm in concionem vocaretur, eo die progredi detrectauit: quòd tum ipſius veſtis abluereretur, nec aliam qua indueretur, haberet. Quòd ſi quartus quoque, ſententiam etiã Crates ferat, qui facultatib⁹ omnibus ſuis vrbis ſuæ Senatui ceſſit, dixítque, Crates Cratetem libertate donat. Quòd ſi etiam quintus, huic ſentẽtiæ Phocio ſubſcribet. Nam cùm Alexander Macedo centum ad eum talenta miſiſſet, ex his, qui ea tulerãt, percontatus eſt, ecquid cauſæ eſſet, quãobrem ex tam multis Athenienſibus ad eum duntaxat Alexander miſiſſet. Qui cùm reſpondiſſent, hac de cauſa id regem feciſſe, quòd eum probum atque honeſtum virum exiſtimaret: tum ille, Sinat igitur me talem, & eſſe, & videri. Atque hæc iis, qui munus tulerant, locutus, pecunias quidem remiſit, ad Alexandrum autem ſcripſit, vt, ſi ſibi gratificari vellet, eos, quos Sardis captiuos teneba⁹, dimiſſos faceret, quod etiam ab eo factum eſt. Vides quẽadmodum officio quoque fungi citra pecunias liceat. Quòd ſi ſextus etiam producendus eſt, calculum item feret Plato (principem enim iam profero, quem ne reiicere quidem poteritis. (vſqueadeo magnum quendam & eximium virum eum eſſe ducitis) qui ne quis aurum & argentum poſſideat, interdicit. Quin Lycurgus quoque Lacedæmoniorum legiſlator (nam ne ſeptimo quidem calculo deficiemur) capite ſanxit, ſi quis nummum Lacedæmonem importaſſet. At ſi omiſſis calculis ipſam rei naturam expendere oportet, nullum in humana vita ſcelus reperietur, quod non ob pecuniarum amorem

ἑτέρᾳ δεήσῃ μάρτυρος, μαρτυρήσῃ καὶ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος, ὅσγε ἄπορος, καὶ τοι δυνάμενος χρηματίσασθαι, τὴν πενίαν ἠσπάσατο, ὡς τὴν Ἀθηναίων μὲν πόλιν αὐτὸν μὲν τελευτήσαντα θάψαι, τὰς δὲ θυγατέρας προικίσασαι ἐκδοῦναι. εἰ δὲ καὶ τέταρτος, ψηφιεῖται ὁ Θηβαῖος Ἐπαμινώνδας, ὁ πάντων τῶν ἐκείσε στρατηγῶν ὀψιμώτερος, ὅσγε εἰς ἐκκλησίαν καλούμενος παρητήσατο προελθεῖν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐπειδὴ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ πλυνόμενον ἔτυχε, καὶ ἕτερον προβολὴν οὐκ εἶχεν. εἰ δὲ καὶ πέμπτος, ψηφιεῖται καὶ Κράτης, ὁ πᾶσαν τὴν ἰδίαν οὐσίαν τῷ βουλευτηρίῳ τῆς ἑαυτῶν πόλεως παραχωρήσας, καὶ φήσας, Κράτης Κράτητα θηβαῖον ἐλευθεροῖ. εἰ δὲ καὶ πέμπτος, ὀπτ. ψηφιεῖται καὶ Φωκίων. Ἀλεξάνδρῳ γὰρ τῷ μακεδόνος ἑκατὸν τάλαντα χρυσίου αὐτῷ πεπομφότος, ἤρετο τοὺς κομίσαντας, τί δή ποτε πολλῶν, ἀθηναίων ὄντων, αὐτῷ μόνῳ Ἀλεξάνδρου πέπομφε. φησάντων δὲ, ὅτι ἡγεῖται σε καλὸν κ' ἀγαθόν. ἀπεκρίνατο, οὐκοῦν ἐάτω με καὶ εἶναι καὶ δοκεῖν τοιοῦτον. καὶ ταῦτα τοῖς κομίσασιν εἰπών, ἀπεπέμψατο μὲν τὰ χρήματα, Ἀλεξάνδρῳ δὲ γέγραφεν, εἰ βούλοιτο αὐτῷ χαρίσασθαι, ἀπολῦσαι τοὺς ἐν Σάρδεσιν αἰχμαλώτους. ὅπερ ἐκεῖνος πεποίηκεν. ὁρᾶς ὅτι ἔστι τὰ δέοντα γενέσθαι ἄνευ χρημάτων. εἰ δὲ καὶ ἕκτος ψηφιεῖται. ὀπιφέρω γὰρ λοιπὸν τὸν κολοφῶνα, καὶ Πλάτωνα, ὃν οὐδὲ παραγράψασθε δύνασθε, οὕτως μέγαν τινὰ αὐτὸν ἡγεῖσθε καὶ θαυμαστὸν, ἀπαγορεύων τὸ χρυσὸν καὶ ἄργυρον κεκτῆσθαι. καὶ Λυκοῦργος δὲ ὁ τῶν Λακεδαιμονίων νομοθέτης. οὐδὲ γὰρ ἐπορισόμην. ἑβδόμης ψήφου τοῦ ἐσχάτου ὄντα εἰς τὴν Λακεδαίμονα νόμισμα, θανάτῳ ἀμεῖψασθαι ἐνομοθέτησεν. ἀλλ' εἰ καὶ τῆς ψήφου ἀφεμένους αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος κατασκέψασθε, οὐδὲν εὑρεθήσεται ἐν τῷ

Εἰῶ

βίῳ δεινὸν, ὃ δ' ἀφ' τῶν χρημάτων γίνεται ἔρωτα. ἀφ' τοῦτον ἔχθρα, καὶ μάχαι, καὶ πόλεμοι. ἀφ' τοῦτον φόνοι, καὶ λῃστεῖαι, καὶ συκοφαντίαι. ἀφ' τοῦτον φόνοι, καὶ λῃστεῖαι καὶ συκοφαντίαι. ἀφ' τοῦτον οὐ πόλεις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔρημοι, καὶ ἡ οἰκουμένη, καὶ ἡ ἀοίκητος αἱμάτων πλεῖ καὶ φόνων. καὶ οὐδὲ τῆς θαλάσσης ἀπέχεται τοῦτο τὸ κακόν. ἀλλὰ κἀκεῖ μετὰ πολλῆς εἰσεκώμασε τῆς μανίας, τῶν πειρατῶν αὐτῷ πολιορκούντων, καὶ νεώτερόν τινα λῃστείας ἐπινοούντων τρόπον. ἀφ' τοῦτον καὶ οἱ τῆς συγγενείας ἀνετράπησαν νόμοι, καὶ οἱ τῆς φύσεως ἐκινήθησαν θεσμοί, καὶ τὰ τῆς θήκας αὐτῆς διέφθαρται δίκαια. ὁ γὰρ πονηρὸς οὗτος καὶ μιαρὸς ἔρως, οὐ κατὰ τῶν ζώντων μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν τελευτησάντων, τὰς τῶν τυμβωρύχων ὥπλισε δεξιάς, ἄφες δὲ τὸν ἀπαλλαγέντα τῆς ἐνταῦθα ζωῆς, τῆς ἑαυτῶν ἐῶσιν ἀπολλάσθαι ἐπιβουλῆς. καὶ ὅσα δ' ἂν πῆς εὕροι κακὰ, εἴτε ἐν βουλευτηρίοις, εἴτε ἐν δικαστηρίοις, εἴτε ἐν οἰκίαις, εἴτε ἐν πόλεσιν, ἐκ τοῦ ταύτης τῆς ῥίζης βλαστάνοντα ὄψεται. ἀλλὰ τί κάμνω, πᾶσαν γὰρ τοῦ νοσήματος τούτου τὴν κακίαν, οὐδὲ πάντες ὁμοῦ συνελθόντες ἐκφράσαι δυνήσονται. εἰ δὲ οἴει τὸν κεκτημένον δυσάλωτον εἶναι, καὶ ἀφ' τοῦτο ἀδιάμαχτον εἶναι τὸν πλοῦτον, ἐγὼ τοὐναντίον ἀποδείξω πειράσομαι. τίνα γὰρ οὐ δέδοικεν ὁ πολύχρυσος; καὶ λῃστάς; καὶ συκοφάντας; οὐχὶ δυνάστας; ὅτι γε καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτὸς ὑποπτεύει. καὶ τί λέγω δοκῶν ζῆν. οὐ γὰρ ζῇ τοιούτῳ νοσήματι κεκρατημένος. ἀλλ' ὃ δὲ τεθνεὼς, τῆς τῶν λῃστῶν κακουργίας ἀπαλλαγῆναι οἷός τε ὤν, οὐδὲ ἰσχύει ὁ θάνατος ἐν ἀσφαλείᾳ αὐτὸν ἀφ' φυλάξαι, ἀλλὰ καὶ νεκρὸν ὄντα καὶ ταφέντα συλῶσιν, οἱ τὰ τοιαῦτα κακουργεῖν εἰωθότες. οὕτω χρῆμα ἐπισφαλὲς ὁ πλοῦτος. οὐ γὰρ δὴ οἰκίαι ὀρύττονται μόνον, ἀλλὰ καὶ ψυχαὶ ἀνὰρ-

perpetretur. Ob eas odia, & pugnæ, & bella. Ob eas cædes, & latrocinia, & calumniæ. Ob eas non vrbes duntaxat, sed etiã solitudines, non solùm cultæ & habitatæ, sed etiam inculte ac desertæ terræ cruore ac cædibus redolent. Ac ne à mari quidem hoc malum abstinuit, verùm illic quoque ingenti cum furore grassatur, prædonibus illud obsidentibus, ac nouũ quẽdam latrocinij modum excogitantibus. Ob eas & cognationis ac necessitudinis leges euersæ sunt, & naturæ sanctiones conuulsæ, atque adeò sepulturæ iura labefactata. Hic enim improbus ac sceleſtus amor, non aduersus viuos duntaxat, sed etiam aduersus eos qui mortem obierunt, furum sepulchra effodientium manus armauit: quippe quæ ne eum quidem qui ex hac vita excessit, ab insidiis suis liberum atque immunem esse patiantur. Ac denique quæcunque mala quispiam inuenire queat, siue in conciliis, siue in iudiciis, siue in domibus, siue in vrbibus, ex hac radice ea pullulare conspiciet. Verùm quid laboro? Omnem enim huius morbi malignitatem, ne si omnes quidem mortales in vnum coierint, explicare poterunt. Quòd si eum qui pecuniam habeat, vix subigi atque expugnari posse arbitraris, ac propterea rem quandam omni contentione appetẽdam diuitias esse, ego contrarium demonstrare conabor. Ecquem enim non pertimescit qui auro abũdat? An non latrones? An non calumniatores? An non amplos ac potentes homines? quippe cùm etiam famulos ipsos suspectos habeat. Et quid dicam dum viuere videtur? (neque enim viuit, dum huiusmodi morbo correptus tenetur) imò ne mortuus quidem latronum improbitate liberari potest, nec mors ipsum ab iniuria tutum & incolumem seruare potest: sed exanime quoque corpus ac sepultum deprædãtur, qui huiusmodi sceleribus assueuerunt. Vsque adeò periculosa res est opũ copia. Neque enim domus tantùm effodiuntur, sed etiam libitinæ & sepulchra effringuntur. Quidnam igitur hoc cala-

mitoſius ac miſerabilius fingi poſſit, cùm ne mors quidem ipſi ſecuriratem præbet, verùm miſerum illud corpus, ne vita quidem orbatum, huius vitæ calamitatibus defungi poteſt: quippe cùm ij, qui in huiuſmodi ſceleribus verſari ſolent, aduerſus puluerem & terram bellum gerere feſtinent, & quidem multo acriùs ac moleſtiùs, quàm cùm vitæ vſura frueretur? Nam tum, ſi ipſis in illius penu ingredi cõtigiſſet, exinanitis arculis à corpore vtique manus abſtinuiſſent, neque vſque eò in capiendo progreſſi fuiſſent, vt corpus quoque ipſum ſpoliarent. Nunc verò ne ab hoc quidem ſibi temperant ſceleſtæ eorũ, qui ſepulchra effodiunt, manus, verùm & illud continenter mouent, atque vndique conuertunt, ac cum ingenti crudelitate cõtumeliis afficiunt. Etenim, poſteaquàm terræ traditum eſt, illud, tum eiuſmodi integumento, tum veſtium inuolucro nudant, atque ita iacere ſinunt. Quiſnam igitur adeò teter & importunus hoſtis eſt, vt diuitiæ? quippe quæ & viuentium animæ exitium afferant, & mortuorum cor-pori contumeliam inurant, ac ne terra quidem illud occultari ſinant: quod tamen in commune conceditur, & rei capitalis dãnatis, & iis qui in fœdiſſimis criminibus deprehenſi ſunt, Nam cùm ab his capitis pœnam Legiſlatores expetiuerũt, nihil vltrà ſibi inquirendum putant: illos contrà diuitiæ poſt mortem quoque grauiſſimo ſupplicio mulctant, vt pote quos nudos & inſepultos proponant, ſpectaculum ſanè miſerum & horrendum. Itaque ſuperuacanea eſt hæc oratio, quę illud demonſtrare ſtudet, diuitias eam vim habere, vt ægrè admodum expugnari poſſint: quippe cùm ne poſt diſceſſum quidem è vita ſecuritatẽ obtineant, qui iis præditi ſunt. Et tamen quis non cum mortuo in gratiam redit, ſit licet barbarus, ſit bellua, ſit execrandus dæmon? Siquidem huiuſmodi ſpectaculum, perquàm etiam rigidum & implacabilem hominem frangere atque commouere poteſt. Ac propterea, cùm quis mortuum conſpicit, etiamſi cum teterrimum

ῥήγνυται καὶ τάφοι. πόσῳ ἀθλιώτερον καὶ ἐλεεινότερον τοῦτο γένοιτο ἄν, ὅταν μηδ' ὁ θάνατος αὐτῷ τοῦ ἀσφάλειαν παρέχῃ, ἀλλὰ τὸ δείλαιον σῶμα ἐκεῖνο, μηδὲ ζωῆς φερηθὲν ἀπαλλαγήναι, οἰόντε ὄξι τοῦ ἐν τῇ ζωῇ συμφορῶν, τοῦ τὰ τοιαῦτα κακουργεῖν εἰωθότων, τοῖς κόνι καὶ γῆν ἐπειγομένων πολεμεῖν. καὶ πολλῷ ἀργαλεώτερον, ἢ ὑπὲρ νίκα ἔζη. τότε μὲν γὰρ, εἰ σωέβη, εἰς τὸ ταμιεῖον εἰσελθεῖν τὰ κιβώτια κενώσαντες, τοῦ σώματος ἂν ἀπέχοντο, καὶ οὐκ ἂν τοσαῦτα ἔλαβον, ὡς καὶ αὐτὸ γυμνῶσαι τὸ σῶμα. νυνὶ δὲ οὐδὲ τούτου ἀπέχονται αἱ μιαραὶ τοῦ τυμβωρύχων χεῖρες, ἀλλὰ καὶ κινοῦσιν αὐτὸ συνεχῶς, καὶ περιτρέφουσι, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ὠμότητος ἐνυβρίζουσι. μετὰ γὰρ τὸ ἀποσθῆναι τῇ γῇ γυμνὸν, καὶ τῆς σκέπης, καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ἱματίων περιβολῆς ποιήσαντες, οὕτως ἀφιᾶσιν ἐρρίφθαι. τίς οὖν οὕτως ἐχθρὸς ἀκήρυκτος, ὡς ὁ πλοῦτος; ζώντων μὲν καὶ τοῦ ψυχὰς ἀπολλὺς, τεθνεώτων δὲ καὶ τὸ σῶμα ἐνυβρίζων, καὶ μηδὲ τῇ γῇ κρύπτεσθαι συγχωρῶν. ὁ κοινὸν, καὶ τοῦ καταδίκων ὄξι, καὶ τοῦ ὑπὸ τοῖς αἰχίστοις ἑαλωκότων. ἐκείνους μὲν γὰρ τοῦ θανάτου τοῦ δίκην ἀπαιτήσαντες οἱ νομοθέται, οὐδὲν περαιτέρω πολυπραγμονοῦσι. τούτους δὲ ὁ πλοῦτος καὶ μετὰ θάνατον ἀργαλεωτάτοις ἀπαιτεῖ δίκην, γυμνοὺς περιτεθεὶς καὶ ἀτάφους θέαμα ἐλεεινὸν καὶ δεινόν. ὥστε εἰκότως ὁ λόγος ὁ ἀποδάζων δεικνύσαι, ὅτι δυσχείρωτον ὁ πλοῦτος. ὅπουγε οὐδὲ μετὰ τὴν τελευτὴν τυγχάνουσιν ἀσφαλείας οἱ τοῦτον κτησάμενοι. καί τοι γε πρὸς τοὺς τεθνεῶτα οὐ ἀπένδεται, κἂν βάρβαρος ᾖ, κἂν θηρίον, κἂν δαίμων ἀλιτήριος. καὶ γὰρ ἡ θέα δεινὴ καὶ τὸν σφόδρα ἀμείλικτον ὑπακλᾶσαι. ἀλλά τοι τοῦτο, ὅταν τις νεκρὸν θεάσηται, κἂν ἄπονδος νεκρὸς ᾖ, κἂν ἀκήρυκτος πολέμιος, μετὰ τοῦ ὑπτιδείου δακρύει, οὕτως ἄπαντες τοῦ κοινὴν αἰδοῦνται φύσιν,

καὶ

ὐ τὺς παρ' αὐτῆς εἰσενεχθέντας νόμους. ἀλλ' ὁ χρυσὸς οὐδὲ τότε τυχὼν ἀφίησι τιὼ κόλασιν τοῖς πεποιησαμένοις αὐτὸν, ἀλλὰ ϗ τὺς ὐδὲν ἀδικηθέντας, τὺ τεθνεῶτος ἐχθροὺς καθίστησιν. εἴγε τὸν νεκρὸν γυμνοῦ σῶμα, τῆς ἄγαν ἐχθρῶν ϗ πολεμίων τυγχάνει, καὶ ἡ μὲν φύσις ϗ τὺς πολεμίους αὐτῷ καταλλάττει τότε. ὁ δὲ πλοῦτος ϗ τοὺς ὐδὲν ἔχοντας αἰτιᾶσθαι συμπολεμεῖ, ϗ μετ' ὕβρεως πολλῆς τὸ σῶμα αἰκίζεται. ϗ τοίγε πολλὰ ἐστιν ἐκεῖ τὰ δυνάμενα ἐπισπάσασθαι τοὺς ἔλεον. ποῖα δὴ ταῦτα αὐτὸ τὸ νεκρὸν εἶναι, τὸ ἀκίνητον, τὸ πρὸς γῆν ὁδεύειν ϗτέφειν, τὸ μηδένα παρεῖναι τὸν βοηθήσοντα. ἀλλ' ὐδὲν ὑπεκάμπτει τὺς μιαροὺς ϗ ἀλιτηρίους ἐκείνους, ἀφ' τιὼ ὑπὸ τῆς πονηρᾶς ταύτης ὑπιθυμίας τυραννίδα. ὁ γὰρ δεινὸς ϗ ἀκόρεστος τῆς φιλοχρηματίας ἔρως, καθάπερ τις τύραννος ἀπηνὴς καὶ ἀλάστωρ παρέσκευεν αὐτοῖς, ἐγκελευόμενος τὰ ὠμὰ ϗ ἀμείλικτα ὑπτάγματα ἐκεῖνα, ϗ θηρία αὐτοὺς κατασκευάσας. ὥτως ὑπὶ τὸν τάφον ἄγει. εἰ τοίνυν, εἰς τὸν προκείμενον γὰρ ἐπανακτέον τὸν λόγον πολλοὶ ϗ ἔνδοξοι εἰσὶν οἱ τὸν ἀπαγορεύσαντες. καὶ καθάπερ ἐχθρῷ ϗ πολεμίῳ τῆς ἀρετῆς μὴ ἀπεισάμενοι, τό, τε νόσημα τὸ τῆς φιλοχρηματίας πᾶν ἐδείχθη αἴτιον τῆς κακῶν. οἵτε κτησάμενοι ὐ δυχείρωτοι, ὐδὲ δυσάλωτοι, ἀλλὰ καὶ εὐχείρωτοι πᾶσιν ὐ μόνον ζῶντες, ἀλλὰ ϗ τεθνεῶτες ἀναπεφήνασι. πέπαυσο τῷ χαλεπῷ τύτῳ νοσήματι κεχειρωμένος, καὶ ῥήτορα ἡμῖν ὑπτιεχίζων. εἰ μὲν γὰρ τῆς σῆς γνώμης ἦν ἡ ψῆφος, οὐ πολὺς ἂν ἦν ἡμῖν ὁ λόγος. ὡς γὰρ νοσοῦσαν αὐτιὼ ἀνήκεστα, τάχιστα ἂν παρεγεγράμεθα. ἐπειδὴ δὲ τὸν ῥήτορα ἡμῖν ἐφώπλισας, πῶς ἂν εἴποιμι εὐφρεπῶς, ἠνάγκασας ἡμᾶς, ϗ τοι ἀδουλήτως τὸν ἄνδρα, πολλὺς αὐτῷ ἀνθοπλίσαι, τοὺς διαῤῥήδην τιὼ γνώ-

& infestissimum hostem habuerit, vnà cũ ipsius familiaribus & necessariis collachrymat. Adeò omnes communem naturam, legésque ab ea inuectas venerantur. At aurum, ne hoc quidem consecutum, pœnam iis, qui se adepti sunt, remittit: verùm eos quoque, qui nulla iniuria affecti sunt, hominis mortui hostes reddit. siquidem cadauer spoliare acerborum inimicorum & hostium est. Ac natura quidem hostes quoque ipsi tum reconciliat: at diuitiæ, eos quoque, qui nihil habent quod obiiciat, hostes efficiunt, ac cum ingenti contumelia corpus excruciant. Atqui multa illic sunt, quæ animos ad misericordiam pertrahere queant. Quænam tãdem hæc? Nimirum hoc ipsum, quòd mortuus est, quod motu caret, quòd ad terram ac cinerem tendit, quòd nemo præstò est, qui opem ipsi ferat. At nihil horum, ob eam tyrannidem, quam improba hæc cupiditas parit, impuros ac nefarios illos inflectit. Siquidem acris ille atque inexplebilis pecuniarum amor, instar crudelis cuiusdam & immanis tyranni ipsis astat, sæua illa & inhumana edicta ipsis proponens, eósque in feras commutatos ita demum ad sepulchrum ducit. Cùm igitur (vt ad institutum orationem nostrã referamus) multi ac celebres viri sint, qui diuitias prohibuerint, & tanquam cum virtutis inimico & hoste fœdus ferire detrectarint, cúmque & auaritiæ morbum malorum omnium causam esse demonstratum sit, & eos, qui opes adepti sint non ægrè ac magno cum negotio, sed facilè expugnari atque opprimi posse constiterit, desine quæso graui huic morbo subiici, atque oratorem nobis tanquam murum opponere. Etenim si iudicij tui esset hic calculus, haud longam orationẽ haberemus. Nam eum, vt incurabili morbo laborantem, confestim reiecissimus. Quandoquidem autem Oratorem in nos armasti, (quonam pacto id honestè dicã?) vt aduersus eum (tametsi maximo apud nos loco ac numero sit) multos vicissim, qui sententiam illam apertis verbis euer-

tant,armare nobis neceſſe eſſet, effeciſti. Ac de hac re hactenus. Quoniam autem perquàm copioſa eſt veritas, age iam ipſum quoque Oratorem oſtendamus hoc nomine gloriantem & exultantem quòd turpibus lucris ſuperior ſit. Quibuſnam igitur verbis vſus eſt? Nec verò quiſquam vllum quæſtum iis rebus, quas in Rep. geſſi, aut in verbis meis adnexum eſſe demonſtrare poterit. Ad hunc ſcilicet modum ipſe quoque huiuſce magnitudinis nomine gloriatur. Quòd ſi dicas, cur igitur Oratoriviſum eſt, ſententiam, quæ tam facilè refellatur, pronunciare? Maximè quidem illud reſpondeam, non à me, ſed à te qui ipſum propugnatorem ipſius exigendam eſſe. Quòd ſi etiam pro ipſo aliquid dicere oportet (oportet autem vt opinor, ne quibuſdam abſente aduerſario dimicare, vel potiùs viciſſe videamur: & quia etiam alioqui tum veritatem amo, tum virum ſuſpicio ac veneror) id, vt potero efficiam. Hoc igitur aio, alios omnes rei ipſius natura perſpecta & animaduerſa, meritò diuitias, vt virtutis hoſtes, proſcripſiſſe. Oratorem autem, non rem ipſam per ſe ſpectantem, ſed ad neceſſarios belli vſus oculos coniectos habentem, his verbis vſum eſſe. Aliter enim nec arma fabricari, nec triremes conſtrui, nec annona militibus dari, nec denique alia omnia, quibus bellum delectamur & exultat, concinnari ſine pecunia poterant. Quódque hoc verum ſit, ex eo conſtat quod alio loco ait: Ad ea negotia, quæ nunc ingruunt, nulla omnino re magis, quã pecunia, ciuitas opus habet. Quæ cùm ita ſint, ſi ille Atheniẽſibus, ſiue bene, ſiue malè (id enim mitto) bellum gerentibus conſuluit, tu hoc vt generalem atque communem ſententiam ne proferas, aut comprobes, nec eos qui ad quæſtum faciendum auidi ſunt beatos prædices, atque imiteris, nec defenſionem iis, quæ defendi nequeunt, compares, nec Oratorem vt væcordem, quiſque facilè refellatur, inſecteris. Nam ſi quiſpiam diſertum hunc & eloquentem Oratorem exagitare velit (dicam enim hoc

μην ἐκείνην ἀναγέροντας· καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον· ἐπειδὴ δὲ τῆς ἀληθείας ἡ παῤῥησία πολλὴ, φέρε δὴ καὶ αὐτὸν τὸν ῥήτορα ἀποδείξωμεν, σεμνυνόμενον καὶ ἀναῤῥωμένον, ὅτι τῷ αἰσχρῶν λημμάτων κρείττων εἶναι. τί τοίνυν ἔφη, καὶ ὑδεὶς ἂν ἔχοι λῆμμα παῤῥὸς οἷς ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω, δεῖξαι παῤῥησιαζόμενον ὅτω καὶ αὐτὸς ἐγκαλλωπίζεται τῇ μεγαλοψυχίᾳ ταύτῃ· εἰ δὲ φαίης, τί οὖν ἔδοξε τῷ ῥήτορι, οὕτω ῥᾳδίως ἐλεγχομένην ἀποφήνασθαι γνώμην· ἀποκρινοίμην, ὅτι μάλιστα μὲν οὐ καὶγὼ, αὐτὸς δὲ ὑπεύθυνος εἰ ὁ τῶν παῤῥησιαζόμενος τῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογίᾳ· εἰ δὲ καὶ ἀπολογήσασθαι χρὴ, χρὴ δὲ, ὡς οἶμαι· ἵνα μή ποτε δόξωμεν ἐρήμην ἀγωνίζεσθαι, μᾶλλον δὲ ἐρήμην νενικηκέναι, ἄλλως τε, ἐπειδὴ καὶ φιλῶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ αἰδοῦμαι τὸν ἄνδρα τοῦτο, ὡς ἂν δυνάμην, ποιήσω· φημὶ τοίνυν, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι πάντες αὐτῷ τῷ πράγματος τὴν φύσιν καταμαθόντες, εἰκότως ἀπεκήρυξαν τὸν πλοῦτον, ὡς τῆς ἀρετῆς ὄντα πολέμιον. ὁ δὲ ῥήτωρ οὐχ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καθ' ἑαυτὸ σκοπῶν, ἀλλὰ παῤῥὸς τὴν χρείαν τοῦ πολέμου βλέπων, τοῦτ' ἔφη· ἄλλως γὰρ οὐκ οἷόν τε ἦν ὅπλα χαλκεῦσαι, καὶ τριήρεις ποιήσασθαι, καὶ γραπτὰς σιτηρέσιον δοῦναι, καὶ τἄλλα οἷς χαίρει ὁ πόλεμος, καὶ οἷς ἀγαλλεται, κατασκευάσαι χρημάτων ἄνευ. καὶ ὅπ τοῦτ' ἔστιν ἀληθὲς, ἑτέρωσε φησὶν, ὑδενὸς τοῦ πάντων ὄντως, ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει παῤῥὸς τὰ νῦν ὑπόντα πράγματα· μὴ τοίνυν εἰ ἀθηναίοις, εἴτε εὖ ἢ μὴ καλῶς, ἐῶ γὰρ τοῦτο, πολεμοῦσι συνεβούλευσε· σὺ ὡς γενικὴν καὶ κοινὴν γνώμην παῤῥέφερε, μηδὲ ἀποδέχου, μηδὲ ζήλου τοὺς χρηματιζομένους, μηδὲ ἀπολογίαν τοῖς ἀναπολογήτοις ποιεῖσθαι, μηδὲ ἐπαινεῖν ἐθέλοιμι, τὸν ῥήτορα ἀφάσυρε ὡς ἀνόητον, καὶ ῥᾳδίως ἐλεγχόμενον. εἰ γάρ τις ἐθέλοι τοῦ δεινοῦ

τούτου

τῦτ' ῥήτορες καταδεδαμεῖν. εἰρήσεται γὰρ καὶ τῦτο μετὰ τῦ ὑπὲρ αὐτῦ ἀπολογίαν. δεινῶς γὰρ, ὡς ἔφην, ἐρῶ τῆς ἀληθείας. φήσ', ὅπ, ὦ ῥητόρων ἄριστε, θαυμάζω, πῶς εἰς τἀναντίον πολλάκις τρέπεται τὰ ἐνθυμήματα, καὶ τῦ πεῖσαι τοὺς ἀκούοντας, μηδὲν ἕτερον τρόπιμον, καὶ πηγὴ, καὶ ἀρχὴ καὶ ὅρος πάσης δεινότητος τοῖς μετὰ σὲ ἀνθρώποις γεγενημένος. οὐ σωφρονεῖς δὲ τῦθ' ὃ μέλλω λέγειν. ἐχρῆν γὰρ ἀσφαλίσασθαί σε τῦ γνώμην, καὶ εἰπεῖν, δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ὅσι γενέσθαι τῶν ὀφειλόντων γενέσθαι ἐν πολέμῳ. ἀλλ' ἴσως ἀπεκρίνατο ἄν, εἴγε τρέπειν, ὅπι ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου. καὶ πᾶσι ἡ σύμφρασις, τοῦτο δηλοῖ. ἀλλ', ὦ σοφὲ, πάλιν ἂν εἴπε τρὸς αὐτὸν, εὖ μὲν λέγεις. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀναδεξάμενος τρὸ τῆς σῆς ἀπολογίας ἔφη. ὅτως οὐδὲν τρὸς φιλονεικίαν βλέπων ἐφθέγξατο. καὶ πείθομαι, καὶ σὲ ἀληθεύειν κἀκεῖνον. ἐπειδὴ δέ τινες ἀναίδευτοι, ὡς καὶ ὅτος, ὁ τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐνστησάμενος, μήτε τὰς ὑποθέσεις καταμανθάνοντες, μήτε τὴν σύμφρασιν ἀπαγγέλλοντες, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, βάλλονται τῆς τῶν τρεσβυτέρων, ἢ ἑπομένων, ἀκολουθίας ἀποστῶντες, καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἑτέρους φενακίζουσιν. ἐχρῆν σε ἀσφαλίσασθαι τὸν λόγον. οὕτως γὰρ εἰρημένος τοὺς μὲν εὐχερεῖς καὶ ἀμαθεῖς εἰς φιλοχρηματίαν ἀλείφει, καὶ μυρίων ἐμπίπλησι κακῶν. τοὺς δὲ πεπαιδευμένους, ἢ σοφοὺς εἰς ἀνηλογίαν καὶ ἄκοντας ἐγείρει. τί γὰρ εἰπεῖν δύνανται. τί φὴς, ὦ Δημόσθενες; οὐδὲν ὅσι τῶν δεόντων ἄνευ χρημάτων γενέσθαι; οὐ σωφροσύνην ὅπι δείξασθαι; οὐκ ἀνδρίαν; οὐ δικαιοσύνην; οὐ φρόνησιν; οὐ φιλοσοφίαν; οὐκ ἀγαθότητα. ταῦτα γὰρ καὶ πρέποντα καὶ δέοντα, ἅπερ κυρίως κελεύσεις. ναὶ, φήσι. τί οὖν ὅσιν ὅσα ἔφης τῶν ὀφειλόντων quoque post ipsius purgationem. acris enim, vt iam dixi, veritatis amor est.) his verbis vtetur: ô cunctorum Oratorum præstantissime, miror quonam pacto argumenta plerunque in contrarium inuertens, nec quicquam aliud eo prius atque antiquius habens, quàm vt auditoribus id quod cupis persuadeas, tametsi eloquētiæ omnis & fons, & origo, & regula posteris extiteris, illud tamen, quod dicturus sum, minimè animaduertisti. Sententiam enim munire oportebat, ac sic loqui: Pecuniis autem opus est, ac sine iis, nihil earum rerum, quæ in bello fieri debent, effici potest. At respondisset fortasse, si superstes esset: Orationis argumentum totumque elocutionis corpus hoc indicare: verùm ô vir sapiens (rursum ad eum ille dixisset) probè quidem loqueris. Nã hoc etiam ille, qui hoc certamen suscepit, antequàm pro te ipse diceres attulit (vsqueadeò nihil cõtendendi animo locutus est:) atque & te, & illum vera dicere prorsus credo. Quoniam autem imperiti quidam, cuiusmodi ille est, qui hoc certamen instituit, nec argumentum animaduertentes, nec verborum constructionem exponentes, ipsásque per se res ab eorum quæ antecedunt, aut subsequuntur, serie auulsas, perpendere cupientes, & seipsos, & alios in fraudem inducunt, oportebat te sermonem communire. Vt enim dictus est, leues quidem & imperitos homines ad pecuniarum studium acuit, atque infinitis malis cumulat; eruditos autem & sapientes viros, inuitos etiam ac repugnantes, ad cõdicendum excitat. Quid enim dicere possunt? Quid ais, ô Demosthenes? Nihil eorũ, quæ oportet, sine pecuniarum adiumento fieri potest? Non temperantiæ, non fortitudinis, non iustitiæ, non prudentiæ, non philosophiæ, non bonitatis specimen edi? Hæc enim & cõgruentia, & cum officio coniuncta quispiam proprie appellarit. Est ita, inquit. Quidnam igitur est quod dixisti? Nimirũ eorum, quæ in bello fieri debent. Ecquid igitur, ad eum dixeris, hoc in tua oratione

minimè poſuiſti? An tibi multorum inertia ignota eſt, quòd quæ volunt, eadem etiam confirmant? Imò verò tu hoc ipſum nos docuiſti. Tuum enim eſt celebre illud ac verũ apophthegma: Quod quiſq; vult, hoc etiam putat. At res perſæpe haudquaquam ita cõparatæ ſunt. Quid igitur moleſtiæ, imò quid non vtilitatis afferebat exigua hæc additio: ſiquidem & te culpa & reprehenſione, & alios omnes confuſione atque tumultu liberaſſe? Si hæc quiſpiam ad eum verba habuiſſet, ſic opinor, & eum ipſi correctionis huiuſce nomine gratiam habiturum fuiſſe (prudens enim vir erat) & ſermonem emendaturum. Hac enim ratione nemo iam ſtultorum imperitiam ſuam Demoſthenica eruditione fulcire ac roborare auſus fuiſſet.

λόντων γενέσθαι, εἶπον, ἂν πολέμωνίου τοῦτο φαίης ἂν πρὸς αὐτόν. οὐκ ἔταξας σαφῶς ἐν τῷ σαυτοῦ λόγῳ· ἢ οὐκ οἶδας τὴν τῶν πολλῶν ῥᾳθυμίαν, ὅτι ἃ βέλονται, ταῦτα καὶ κυρῶσι. μᾶλλον δὲ σὺ τοῦθ' ἡμᾶς ἐδίδαξας. σὸν γάρ ἐστι τὸ ἀοίδιμον ἐκεῖνο, καὶ ἀληθὲς ἀπόφθεγμα· ὃ γὰρ βέλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ ὅπῃ πέφυκε· τί τοίνυν ἐλύπει ἡμικρὰ αὕτη προσθήκη; τί δ' οὐκ ὠφέλει εἴγε καὶ σὲ ἐγκλήματος καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας συγχύσεως καὶ ταραχῆς ἀπήλλαττεν· εἰ ταῦτ' ἔφασαν πρὸς αὐτόν, καὶ χάριν ἂν οἶμαι αὐτὸν εἰδέναι τῆς ἐπανορθώσεως· σωστὸς γὰρ ἦν ἀνὴρ καὶ διορθώσασθαι τὸν λόγον. οὕτω γὰρ οὐδεὶς ἂν λοιπὸν τῶν ἀνοήτων ἐτόλμησε τὴν οἰκείαν ἀπαιδευσίαν σκεπτὸς τῆς δημοσθενικῆς παιδεύσεως νεύρων.

Eutonio Diacono. 147.

In hac quoq; vita, vir optime, optimi ac maximè regij viri (ſic enim eos, qui virtutibus florẽt, appellare fas eſt) magis viuunt, quàm maximè ſeruiles, (ſic quippe vocare par eſt eos, qui præpoſteris voluptatibus ancillantur. Probi enim ac virtute prædi ti omnibus rebus ſublimiores ſunt, non modò animi moleſtiam, ſed etiam timores & pericula, & quaſuis mutationes ſuperantes: non nihil perpetiendo, ſed quod multo maius eſt, ac diuinam huiuſmodi vitam conſpicuam facit) ingruentia etiam ea contemnendo. Contrà qui in ſcelerum cœno volutantur, mihi ob eos, qui hinc oriuntur, mœrores, & metus, & pericula, atque infinitum perturbationum examen, ne viuere quidem videntur. Nam ſiue mors expectetur, etiam ante mortẽ præmetu moriuntur: ſiue cõtumelia, ſiñe paupertas, aut aliud quoddam inopinatum mali genus, priùs etiam, quàm id ipſis experiri contingat, intereunt. Si ergo hæc ita

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. ρμζ.

Κἀνταῦθα, ὦ βέλτιστε, οἱ ἄριστοι καὶ βασιλικώτατοι· οὕτω γὰρ καλεῖν θέμις τοὺς ἀρεταῖς κομῶντας· μᾶλλον ζῶσι τῶν ἀνδραποδεστάτων. οὕτω γὰρ ὀνομάζειν δίκαιον τοὺς ἡδοναῖς ἀπόποις δουλεύοντας. οἱ μὲν γὰρ φιλάρετοι πάντων εἰσὶν ὑψηλότεροι, οὐ μόνον ἀθυμίας, ἀλλὰ καὶ φόβων, καὶ κινδύνων, καὶ μεταβολῆς ἁπάσης ἐφικνούμενοι ἀνώτεροι. οὐ τῷ μηδὲν ὑπομένειν· ἀλλ' ὁ πολλῷ μεῖζόν ἐστι, καὶ θείαν δείκνυσι τὴν τοιαύτην ζωὴν, τῷ καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν καταφρονεῖν. οἱ δὲ τοῖς ἁμαρτήμασιν ἐγκαλινδούμενοι, οὐδὲ ζῆν μοι δοκοῦσι. λέγω τὰς ἐξ αὐτῶν ἀθυμίας, καὶ τοὺς φόβους, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν μύριον τῶν παθῶν ἐσμόν. ἄν τε γὰρ θάνατος προσδοκηθῇ, θνήσκουσι καὶ πρὸ τοῦ θανάτου τῷ δέει. ἄν τε νόσος, ἄν τε ὕβρις, ἄν τε πενία, ἢ ἄλλό τι τῶν ἀδοκήτων, καὶ πρὸ τῆς πρά-

πείρας ἀπολώλασιν. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἔχει δὲ καὶν μὴ θέλωμεν, τοὺς καὶ ταῦτα καὶ εἴσε εὐκλεῶς ζῶντας ζηλώσωμεν.

Τῷ αὐτῷ. ρμη.

Ὁ μὲν τῶν εὖ τῶν βιόντων, ὦ θαυμάσιε, λόγος, ὅρκου πιστότερος ταῖς ἁπάντων τῶν ἀκουόντων ψήφοις στεφανοῦται. τὸ δὲ σφόδρα φιλεῖσθαι βάλεται, ἀπὸ τοῦ σφόδρα φιλεῖν πέλεται. οὐκοῦν εἰ μὲν πιστεύεσθαι βουλήμεθα. εὖ βιῶμεν. εἰ δὲ ἀγαπᾶσθαι, ἀγαπῶμεν.

Κασίῳ σχολαστικῷ. ρμθ.

Ἆρ' οὐκ ἀθεϊάσας τὸν ὡρῶν γεγραφεῖσαν μοι ὡρῶν; σὲ περὶ ἀρετῆς καὶ τοῦ μὴ ἐρᾶν χρημάτων ὀλιγολόγον, σύμβολον ἐξήνεγκας τοῦ πεπεῖσθαι τί καλῶς ἔχειν, τούτοις οὐ φάσκειν πεπεῖσθαι. ὥσπερ γὰρ ἃ ψεύγομεν, ἀποφεύγομεν, εἰ σωφρονοῦμεν, οὕτως ἃ θαυμάζομεν, αἱρούμεθα. ἄσκει τοίνυν ταῦτα. εὔκλειαν γὰρ ἀθάνατον ὠδίνει.

Ἐπιμάχῳ. ρν.

Ἐπειδὴ πέπυσται τὸ, μεγαλύνουσι τὰ φυλακτήρια, μαθεῖν ἐθέλων γέγραφας, ἴσθι ὅπι ὀλίγην μικρὰ, ἴσως τὸν νόμον ὠδίνουσα, ἃ τῶν φορούντων οἱ τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, ὥσπερ νῦν αἱ γυναῖκες τὰ εὐαγγέλια τὰ μικρά. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν νομοθέτης εἰς τὸ ἔργον αὐτοὺς ἐμβάλλων, καὶ τὴν λήθην ἐξορκίζων ἐθέσπισεν. ἐξάψεις τὰ δίκαιώματα σου ἐπὶ τῆς χειρός σου, τουτέστιν ἐξαρτήσεις, χρεμάσεις. αὐτὸν δὲ τοῦ μὲν ἔργου οὐδένα ἐποιοῦντο λόγον. περὶ δὲ τοὺς τελαμῶνας τῶν βιβλιδίων πολλὴν ἐποιοῦντο σπουδήν, μέμψεως ἠξιώθησαν.

Θεοφίλῳ ἀναγνώστῃ. ρνα.

Ὁ μακάριος Τιμόθεος ὁ σὸς ἀδελφὸς, ἐξ ἀνθρώπων ὤχετο, πᾶν μὲν ὅσον εἶχε θνητὸν, ἐν γῇ καταλείψας· τῇ δὲ

se habent, vt habent, etiamsi nolimus, demus operam, vt eos, qui, & hîc, & illic præclarè atque cum gloria viuunt, imitemur.

Eidem. 148.

Eorum, qui rectè atque ex virtute viuũt, sermo (vir admirande) iureiurando quouis maiorem fidem nanciscetur, audientium omnium calculis coronatur. At vehemẽter amari velle, à vehementi amore proficiscitur. Quamobrem si sermonibus nostris fidem haberi volumus, rectè viuamus. Si autem diligi, diligamus.

Casio Scholastico. 149.

Quòd hanc epistolam, quam de virtute ac non amãdis pecuniis ad te nuper scripsi, maiorẽ in modũ admiratus es, hinc satis signidedisti, te persuasum istud habere, rectũ esse his obtẽperare. Quemadmodũ enim quæ vituperamus, fugimus, si sapimus: ita contrà, ea, quæ admiramur amplectimur. Hæc igitur cole: immortalem enim gloriam parturiunt.

Epimacho. 150.

Quoniã quid sibi illud velit, Magnificãt Phylacteria, vt tibi exponã, per literas à me petiisti, illud scito, quòd perexigui quidã libelli erãt, Legem continẽtes: quos quidẽ Iudæorum magistri gestabãt, quemadmodum etiam nunc fœminæ parua Euãgelia. Quandoquidem enim Legislator, vt eos in opus iniiceret, atque obliuionẽ ab eis amoliretur, illud lege lata promulgarat, Appẽdesiustificationes meas in manu tua: ipsi autem operis quidem nullam curã gerebant, at circa libellorum lora plurimum studij adhibebant, idcirco reprehensisunt.

Theophilo Lectori. 151.

Beatus Timotheus frater tuus ex hominum cœtu excessit, id quidem omne quod mortale habebat, in terra deserens, animo

autem in cælum penetrans, atque cum diuinis ac mundo ſublimioribus virtutibus, vt confido choros agitans. Quam etiam ob cauſam nos mœrorem eum quē maximum accepimus, quíque nos, quantumlibet pro viribus, reluctantes, penè ſubegit, tandem abiecimus, cùm illud cogitaſſemus, rerum humanarum finem ampliſſimorum ipſi bonorum initium extitiſſe. Neque enim vulgarem in modum vir ille huius vitæ curriculum exegit, verùm ſtrenuè ac generoſè; atque ita vt ob præclara facinora ab omnibus prædicaretur, atque omni quidē laude ſublimior eſſet, iis autem, quæ in poteſtatem caderent, ornaretur. Etenim re vera pudicitiæ ac temperantię delubrum erat, prudentiæ ſedes, fortitudinis arx, iuſtitiæ metropolis, humanitatis penu, manſuetudinis templum, atque vt vno verbo complectar, virtutum omnium theſaurus. Sic enim omnes adeptus eſt, vt alius vnam quādam adipiſci magni æſtimaſſet. Etenim rerum mundo ſublimiorum amore correptus, animo atque cogitatione in cælum ſaltabat, ac res cæleſtes inquirebat, terrenáſque aſpernabatur. Nam cùm veriſſimam voluptatem Chriſtianíſque congruentem temperantiam eſſe meritò cenſuiſſet, ventrem, ventríſque aſſeclas affectiones tyrannicum quendam in modum ſubegit ac ſuperauit: ſic nempe vt illi frugalitatem victúſque tenuitatem indiceret, his autē ne ſe quidem commouere permitteret. Hincque fama ipſius gloriam vbique prædicabat: ipſéque in omnium ora verſabatur: atque omnes ſpem habebant, fore vt ſi ad imperium Eccleſiaſticum peruenireť, ſplendidiores virtutis radios emitteret. Verùm vt probus athleta, deſiderantibus adhuc ſpectatoribus in cæleſtem aulam ad accipiendam coronam auolauit, relicta hic ſepulchralis cuiuſdam, monimenti inſtar gloria, & memoria, iiſque laudibus quæ ab omnibus in eum conferuntur. Ecquis igitur huiuſmodi viri laudes prædicare cupiens, rei dignitatem vel tantillum attingere queat? Ecquis eū laudare atque

ψυχῆ οὐρανοβατοῦσ. καὶ ταῖς θείαις καὶ ὑπερκοσμίοις ὡς πιστεύω συγχορεύων δυνάμεσι. διὸ καὶ ὑμεῖς τὸν λύπην, καί τοι μεγίστην οὖσαν, καὶ εἰς τὸ δυνατὸν ἀντέχοντας, κἄδον χειροσαμβύνην, παρεγράψαμεθα, ἐννοήσαντες, ὅτι ἡ τοῦ ἐνθάδε τελευτὴ, ἀρχὴ τῶν μειζόνων, αὐτῷ ἐκεῖσε καθέστηκεν ἀγαθῶν. οὐ γὰρ ὡς ἔτυχεν ὁ ἀνὴρ τὸν ἐνθάδε βίον διῆλθεν. ἀλλ' ἀνδρείως, καὶ γενναίως, καὶ παρὰ πάντων ὅτι ταῖς ἀρετείαις ἀναμφιλόγως, πᾶσης μὲν εὐφημίας κρείττων ὤν, τοῖς δὲ καὶ δύναμιν ἐπαίνους σεφανούμενος. ὄντως γὰρ ἦν ἀνάκτορον μὲν σωφροσύνης, ἕδρα δὲ φρονήσεως, ἀκρόπολις δὲ ἀνδρείας, μητρόπολις δὲ δικαιοσύνης, καὶ ταμεῖον μὲν φιλανθρωπίας, τέμενος δὲ ἡμερότητος. καὶ συλλήβδην εἰπεῖν πασῶν τῶν ἀρετῶν θησαυρός. ὕτως γὰρ ἐκάστην ἐκτήσατο, ὡς ἄν ἕτερος μίαν πυκτήσασθαι περὶ πολλοῦ ἐποιήσατο. τῶν γὰρ ὑπερκοσμίων ἐρασθεὶς γενόμενος ἐπίδα τοὺς τὸν αἰθέρα τῷ λογισμῷ καὶ τὰ ἐράνια ἐπολυπραγμόνει, καὶ τῶν ὑπογείων ἠμέλει. ἡδονὴν γὰρ ἀληθεστάτην, καὶ Χριστιανοῖς πρέπουσαν, τὴν σωφροσύνην εἰκότως ὑπειληφὼς, γαστρὸς, καὶ τῶν μετὰ γαστέρα παθῶν τυραννικῶς ἐκράτησε τῇ μὲν τὴν αὐτάρκειαν νομοθετήσας, τοῖς δὲ ὑδὲ περύξασθαι συγχωρήσας, ἐντεῦθεν πανταχόθεν διήγγελλεν ἡ φήμη τὸ κλέος, καὶ ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ἦν, καὶ πάντες ἤλπιζον λαμπροτέρας αὐτὸν εἰ ἀρχὴν ὑπολάβοιλο ἐκκλησιαστικῆς πέμψειν τῆς ἀρετῆς τὰς ἀκτῖνας. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἀθλητὴς, ποθούντων ἔτι τῶν θεατῶν, εἰς τὰς ὑρανίους αὐλὰς σεφηνόμενος ἀπέπτη, καταλείψας ἐνθάδε ὥσπερ ἐνταφιον δόξαν καὶ μνήμην, καὶ τ' ἄριστα πάντων ἔπαινον. τίς τοιγαροῦν τὸν τοιοῦτον ἐγκωμιάσαι δυνήσεται, καὶ ἐπ' ὀλίγον τῆς ἀξίας ἐφάψοιτο; τίς ἐπαινέσαι θέλων ἂ κατόπιν τῆς ὑποθέσεως ὑπολειφθεὶς ἑαυτὸν ἀπάσοιτο,

ὡς πράγματι ἀμηχάνῳ ἐγχειρήσας, τῆς τοῦ πραότητα καὶ τὸ μειλίχιον, καὶ τοῦ πρὸς ἅπαντας μὲν, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς φιλαρέτους αὐδῶ, λόγοις ὑπεχειρήσας ὑπογράψαι, οὐχ ἑαυτὸν μέμψοιτο, μηδὲν εὑρίσκων εἰπεῖν τῆς ἀληθείας ἐφάμιλλον. οὕτω γὰρ τοὺς συνόντας ἦρει, ὡς εἰς τὸν τῆς φιλίας θεσμὸν, αὐτῷ νέμεσθαι τὰ πρωτεῖα. ὑψηλὸς μὲν γὰρ ἦν τῇ ἀρετῇ, ταπεινὸς δὲ τῷ φρονήματι, καὶ πρᾶος μὲν ἐν ταῖς ἐννοίαις. καὶ πολὺς μὲν ἐν ταῖς εὐεργεσίαις. ταχὺς δὲ ἐν ταῖς παρακλήσεσιν. ὃ δέ με καταπαῦσαι βιάζόμενον οὐκ ἐᾷ, τοῦτο ῥητέον, ὅτι τοῦ ἐλεημοσύνην διαφερόντως ἀγαπῶν, τὸ λαθεῖν φιλανθρωπευόμενος ἐθηρᾶτο. εὖ εἰδὼς, ὅτι τοῦτο μάλιστά ἐστιν ἐλεημοσύνη. εἰ γὰρ μέτεστι δείξεως, ταύτῃ διαπραττόμενοι, οὔμοι δοκοῦσι φιλανθρωπεύεσθαι, ἀλλὰ τοὺς ὧν εὖ πασχόντων ἐκτραγῳδεῖν συμφορὰς· καὶ τὸ θεῖον ἔργον ἀγαλεωτάτῳ λυμαίνεσθαι νοσήματι. φιλάνθρωποι γὰρ καὶ εὐεργέται καλεῖσθαι ποθοῦντες τοὺς, τῶν ἄλλων ἐκπομπεύειν δ' παραιτοῦνται δυσωπίας. ὁ δὲ ἀοίδιμος ἐκεῖνος. σιωπᾶν γὰρ δ' θέμις, ἢ φθεγγομένους ἀναγκαῖον ἐλέγχεσθαι τὴν ἀξίαν αὐτῷ μὴ σώζοντας, δ' ἐμοὶ τῷ παρέχειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ λανθανόντως τοῦτο διαπράττεσθαι, τοὺς εἰς τοῦ χάμνον τῆς πενίας τυγχάνοντας ἐδρόσιζεν· ἀλλὰ τί χάμνω; πέλαγος ἀγαθῶν, εὐτελεῖ λόγῳ ἀνυμνῆσαι πειράμενος. διὸ δὴ ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα στήσω τὸν λόγον· αὐτὸς δὲ τῆς λύπης τῆς ἐπ' αὐτῷ παυσάμενος. τίμα τὸν ἄριστον ἐκεῖνον τῇ τιμῇ τῆς ἀρετῆς.

ornare instituens, non à tergo susceptæ materiæ relictus, seipsum accuset, vt qui rem impossibilem aggressus sit? Ecquis lenitatem atque comitatem, atque cùm erga omnes, tum præsertim ad probos viros, pudorem, sermone informare conatus sibi ipsi non succenseat, vt qui nihil, quod veritati par sit, inuenire queat? Sic enim eos, quibuscum versabatur capiebat, vt, quantum ad amicitiæ leges attinebat, primas illi omnes tribuerent. Etenim virtute quidē sublimis erat, at animo summissus & humilis: lenis in congressibus, at in animi conceptionibus acutus: ac denique & in beneficiis dandis largus & prolixus, & in cohortationibus atque cōsolationibus promptus ac celer. Quod autem me finē scribendi facere cupientem non sinit, hoc dicendum est, nimirum quod cùm eleemosynam singulari quodam amore complecteretur, id tamen studiosè captabat, vt obscura & incognita esset ea benignitas: quòd exploratum haberet, eleemosynam in hoc maximè sitam esse. Nam si ostentationis particeps est, ij, qui ea funguntur, non mihi benignitatem exhibere, verùm eorum, qui beneficio afficiuntur, calamitates exaggerare videntur, diuinū opus molestissimo morbo labefactare. Nā dum humani ac liberales vocari cupiunt, aliorum miserias euulgare minimè detrectant. At clarus ille vir (nec enim tacere fas est, & item loquendo necesse est illud conspicuum fieri, me meritam ipsius laudem minimè consequi) non modò largiendo, sed etiam occultè id faciendo, eos, qui in paupertatis fornace versabantur, velut rore quodam perfusos recreabat Verùm quid meipsum fatigo, dum bonorum pelagus tenui ac vili oratione prædicare conor? Quocirca hic quidem ego sermoni finem imponam: tu verò compressa ea mœstitia, quam ipsius causa suscepisti, pervirtutis cultum præstantissimū illum virum honore affice.

Hermogeni Episcopo. 152.

Per summam curam ac diligẽtiam grassetur vulnerum animi curatio. Nam quæ cicatricem præmaturè duxerunt, plerunque aperiri ac recrudescere consueuerũt.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. ρνβ.

Διὰ πάσης ἀκριβείας χωρείτω τῶν ψυχικῶν τραυμάτων ἡ θεραπεία. τὰ γὰρ ὕστερα, ὡς τὰ πολλὰ, ἀναστομοῦσθαι φιλεῖ.

Martiniano, Zosimo, Maroni, Eustachio. 153.

Congressus mecum vir quidam præclarus, atque & nobilitate, & moribus ornatus cum lachrymis mihi exposuit, quosdam, quibus virtus haud paruæ curæ est, in priuato consessu hæc de vobis verba habuisse: Quid turpium ac tacendorum vitiorũ isti clam perpetrant, verebuntur, qui cùm tam perspicuè immodesti ac petulantes sint, non erubescunt? Quid obscuriorum scelerum non admiserint, qui etiam de manifestis gloriantur? Quonam pacto cõsiliis vllis castigari ac meliores effici queãt, qui etiam prudentes viros irrident? Quonam pacto reprehensi sceleribus suis finẽ imponant, qui etiam reprehendentibus obtrectant, eósque maledictis lacerant? Quonam pacto diuina oracula vereantur, qui eas fabulas etiam & figmenta esse ducunt? Quonam pacto iudicium pertimescant, qui per opera sua ne illud quidem esse proclamant? Quonam pacto Christi verbis obtemperabunt, qui per ea, quæ perpetrant Epicurum prædicant? Equidẽ ipse his auditis, magno animi dolore affectus sum: vos autem æquum fuerit rationem inire, qua hanc infectationem obliteretis. Obliterabitis autem, si ad meliorem mentem redieritis. Redibitis autem, si Scripturas sacras veras esse credideritis. Credetis autem si continenter ipsis fruamini. Fruemini autem, si earum mentem intellexeritis. Intelligetis autem, si assiduã cum viris diuina sapientia præditis cõsuetudinem habueritis. Habebitis autem, si vitium fugeritis, fugietis autem si pœnas ipsi impendentes timueritis. Timebitis autem, si Deum esse credideritis. Credetis autem, si è tanto furore emerseritis. Emer-

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. ρνγ.

Ἐντυχών μοι τις τῶν λόγου καὶ μνήμης ἀξίων ἀνδρῶν, καὶ εὐγενίᾳ, καὶ τρόποις κεκοσμημένων, μετὰ δακρύων ἀπήγγελλεν, ὡς σωεδρεύοντες πρὸς ἑαυτοὺς, οἷς ἀρετῆς ὁ μικρὸς λόγος, τοιαῦτα περὶ ὑμῶν ἔφασκον. πῶν ἀπορρήτων, καὶ αἰσχρῶν παθῶν ὀκνήσουσιν οὗτοι διαπεφαῦλαν λαμβάνοντες, οἵγε τοσοῦτον φανῶς ὕβρεως ἀγχιμονοῦντες οὐκ ἐρυθριῶσι. τί δὲ οὐκ ἂν ποιήσαιεν τῶν ἀφανῶν κακῶν, οἵγε ἐπὶ τοῖς τοσούτοις καὶ ἐναβρυόμενοι; πῶς δὲ ἐπιβολῆς σωφρονισθεῖεν, οἵγε καὶ τοὺς σωφρονοῦντας γελῶσι; πῶς δὲ ἐλεγχόμενοι παύσοιντο, οἵγε τοὺς ἐλέγχοντας διασύρουσι; πῶς δὲ τῶν θείων χρησμοὺς ἀληθεῖς, οἵγε καὶ μύθους αὐτοὺς νομίζουσι; πῶς δὲ κεῖσιν φοβηθεῖεν, οἵγε μηδὲ εἶναι ταύτην διαπεφάνται ἔργων κηρύττουσι; πῶς δὲ τῷ Χριστῷ πείσονται, οἵγε Ἐπίκουρον, δι' ὧν δρῶσιν, ἀναχηρύττουσιν; ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα ἀκούσας, λίαν ἐπλήγην τὴν ψυχήν. ὑμεῖς δὲ σκοπεῖν δίκαιοι ἂν εἴητε, ὅπως ταύτην ἐξαλείψοιτε τὴν κωμῳδίαν. ἐξαλείψεται δὲ, εἰ γνωσιμαχήσητε. γνωσιμαχήσητε δὲ, εἰ πεισθείητε ἀληθεῖς εἶναι τὰς ἱερὰς γραφάς. πεισθείητε δὲ, εἰ σωεχῶς αὐτῶν ἀπολαύσητε. ἀπολαύσοιτε δὲ, εἰ τὸν νοῦν αὐτῶν μάθοιτε. μάθοιτε δὲ, εἰ τοῖς τοῦ θεοῦ σοφοῖς συστεδρεύοιτε. συστεδρεύσοιτε δὲ, εἰ κακίαν φύγοιτε. φεύξεσθε δὲ, εἰ τὰς ἐπιτιμίας τὰς ἐπιτιμώσας αὐτῇ φοβηθείητε. φοβηθήσεσθε δὲ, εἰ τὸ θεῖον εἶναι πιστεύετε. πιστεύ-

σητε

σετε δὲ, εἰ ἐκ τῆς τοσαύτης μανίας ἀνενέγκοιτε. ἀνενέγκοιτε δὲ, εἰ τοὺς ἀνενεγκόντας ζηλώσετε. ζηλώσετε δὲ, εἰ ἀρετῆς ἀντιλάβοισθε. ἀντιλάβοισθε δὲ, εἰ βασιλείας ἐρασθείητε. ἐρασθείητε δὲ, εἰ τὰ βλεπόμενα, πρόσκαιρα εἶναι νομίσετε. νομίσετε δὲ, ἐὰν τὴν τούτων δέησιν αὐτῶν καταμάθοιτε. μαθήσεσθε δὲ, εἰ τὸ ἔμπικρον αὐτῶν θεωρήσετε. θεωρήσετε δὲ, ἐὰν ἀδεκάστοις ὀφθαλμοῖς θεάσησθε. θεάσεσθε δὲ, εἰ τῶν οὐρανίων ἀνθέξεσθε. ἀνθέξεσθε δὲ, εἰ τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν διορατικώτερον κατασκευάσετε. κατασκευάσεσθε δὲ, εἰ πρὸς τὸ θεῖον συνεχῶς ἀποβλέψειν ἐθίσεσθε.

Ωφελίῳ χολαστικῷ. ρνδ.

Τὸ σαφὲς τῷ σεμνῷ κεκραμένον, οὐκ ἀσαφὲς τῷ ἀκροωμένῳ, τὸ λεγόμενον, κατασκυάζει.

Θεογνώστῳ πρεσβυτέρῳ. ρνε.

Ὁ ἀοίδιμος, καὶ πάσης εὐφημίας ἄξιος Τιμόθεος ὁ ἀναγνώστης, ὅτως ὀρθῶς ἐβίωσεν, ὡς μηδένα δύνασθαι εἰπεῖν, ὅτι ἐθαυμάζετο μᾶλλον, οὐκ ἠγαπᾶτο δὲ τὸ μᾶλλον γὰρ τῷ τῆς ἀρετῆς ἔρωτι. τὸ δὲ, τῷ τὰ φορτικώτερα φεύγειν, ἐξ ἴσης ἑκάτερον τοῦτο, ὅς γε καὶ ἀφ' ὧν τῆς γνώμης κόσμον, τῶν μὲν ἡλικιωτῶν πρεσβύτερος, τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἡλικιώτης ἐδόκει. τὰς μὲν νουθετεῖν, οἷός τε ἦν, τοὺς δὲ οὐδὲν ἐνδιδοὺς ἐφ' ὅτῳ διορθώσοιλο.

Ησυχίῳ λαμπροτάτῳ. ρνς.

Οἰκίαν μὲν λαμπράν, καὶ θαύματος μείζονα φασί σε κατασκευακέναι, τῆς δὲ ψυχῆς ἠμεληκέναι, ὥσπερ πνὸς φαυλοτάτου καὶ ὀδαμοῦ. ἴσθι τοίνυν μὴ καλῶς βεβουλευμένος, ἡ μὲν γὰρ οἰκία τῆς σῆς πλεονεξίας. καὶ ἐν τοῖς μετ' ἔπειτα χρόνοις κῆρυξ καὶ σιωπῶσα γενήσεται. ἡ δὲ ψυχὴ τὰς φοβερὰς ἀνασχήσεται πικρίας.

getis autem, si eos, qui emerserunt, imitemini. Imitabimini autem, si virtutem arripueritis. Arripietis autem, si cælestis regni amore teneamini. Tenebimini autem, si ea quæ oculis cernuntur, caduca & tandem interitura esse existimaueritis. Existimabitis autem, si quàm nihil sint didiceritis. Discetis autem, si eorum fragilitatem animo perspexeritis. Perspicietis autem, si incorruptis oculis ea contemplemini. Contemplabimini autem, si cælestia arctè complectamini. Complectemini autem, si animæ oculũ perspicaciorem reddideritis. Reddetis autẽ, si eum ad diuinũ numẽ contuendum perpetuò assuefeceritis.

Ophelio Scholastico. 154.

Perspicuitas cum grauitate coniuncta, obscuritatem, vt est in prouerbio, auditoribus non parit.

Theognosto Presbytero. 155.

Celebris ille, atque omni laude dignus, Timotheus Lector, adeò rectè vixit, vt nemo sit qui dicere possit, eum admirationi quidem, at non amori fuisse. Illud enim ex virtutis amore ac studio, hoc autem ex eo quod res eas, quæ inuidiam afferebant, fugeret, peræquè consequebatur: quippe qui etiã, ob animi moderationẽ & honestatem & æqualibus suis antiquior, & seniorum æqualis esse videretur: quòd videlicet, & illos monere posset, & his nullam corrigendi sui ansam porrigeret.

Hesychio clarissimo. 156.

Te quidem splendidam domum, atque omni admiratione sublimiorem, extruxisse aiunt: at interim animam, tanquam vilissimum aliquod ac nullius omnino pretij, neglexisse. Hæc igitur scito, te haud probum cõsilium inire. Nam domus quidem tua in posterum quoque auaritiam tuam etiam tacens prædicabit: at anima horridos cruciatus sustinebit.

Martiniano, Zoſimo, Maroni Euſtathio. 157.

Quodnam Saluatoris oraculum, optimi viri, aut quinam ſermo in opus non exiit, vt eum quoque, quem de iudicio habuit, reiiciatis? Nam ſi illi in irritum ceſſerunt, ne huic quidem fides adhibeatur. Si autem omnes euenerunt, quid eſt quamobrem huic fidē arrogare recuſatis? Si quidem ea, quæ contigerunt, futurorum euētum ſpondent. Quòd ſi me breuiter oracula quædam (omnia enim haud facilè, imò etiam fortaſſe nec poſſibile eſt) in medium afferre vultis, ne hoc quidem facere grauabor. Dixit Hieroſolymā captum iri: & capta eſt. Dixit celeberrimum illud Tēplum euerſum iri: & ita contigit. Dixit Apoſtolicam prædicationem victoriam adepturam: & adepta eſt: Dixit ſe & filiis maiori, quàm patres venerationi fore, & patribus dulciorem quàm filij, & vxoribus ſuauiorem quàm mariti, & res ipſa ſubſecuta eſt. Dixit fore, vt Iudæi diſpergerentur: & quemadmodum fugitiui quidam & verberones diſperſi ſunt. Dixit fore, vt Eccleſia quidem oppugnaretur, at non expugnaretur: & luculēta, tum in terra, tum in mari ipſius trophæa ſunt. Dixit ſe perſpicuum facturum id quod mulier ea, quæ vnguentum effuderat, feciſſet: & neminē id facinus fugit. Dixit fore, vt quamcunque terram Sol hic luſtrat, eandē quoque prædicatio Euangelica peragraret: & peragrauit. Neque enim vlla eſt natio, aut vllus extremus receſſus, qui eam non audierit. Dixit ſe piſcium captores, hominum piſcatores effecturum: & ad hunc vſque diem rete homines captat. Crucē & mortem prædixit, & hoc impletum eſt. Reſurrectionem & aſcenſionem prædixit: & extitit. Verùm ſi oracula omnia in medium proferre coner, ne ſi ſermonem quidem finire velim, id queam. Cùm igitur hæc omnia dixit, atque in finem adduxit, hic de clariſſimo ſuo ſecundo aduentu atque incorrupto iudicio locutus fidem non nāciſcetur: Et quis tandem eorum qui men-

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. ριζ.

Ποῖος χρησμός, ὦ βέλτιστοι, ἢ ποῖος λογος τῦ σωτῆρος εἰς ἔργον οὐκ ἐκβέβηκεν, ἵνα καὶ τὸν περὶ τῆς κρίσεως ἀθετῆτε; εἰ μὲν γὰρ ἐκεῖνοι διέπαισαν, μηδ' ὑμεῖς πιστεύεσθω. εἰ δὲ πάντες εἰς ἔργον ἐκβεβήκασι, τῦ χρεῶν τῦτῳ πιστεύειν οὐκ ἀξιοῦτε. τὰ γὰρ γεγενημένα, τῆς ἐσομένων ἐγγύατα τὸν ἔκβασιν. εἰ δὲ βούλεσθε, συλλόμως καὶ τινας τῆς χρησμῆς· πάντας γὰρ ἴσως οὐ δυνατὸν, οὐδὲ ῥᾴδιον εἰς μέσον ἀγαγεῖν ἡμᾶς, ὑ δὲ τοῦτο ποιῆσαι παραιτησόμεθα. εἶπεν ἁλώσεσθαι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ἑάλω. εἶπε καθαιρεθήσεσθαι τὸν πολυθρύλλητον ἐκεῖνον ναὸν, καὶ γέγονεν. εἶπε κρατήσειν τὸ ἀποστολικὸν κήρυγμα, καὶ κεκράτηκεν. εἶπεν ὡς ἔσται αὐτὸς, καὶ πασι πατέρων ἀδεσμώτερος, καὶ πατράσι παίδων γλυκύτερος, καὶ γυναιξὶν ἀνδρῶν ποθεινότερος, καὶ τὸ φάσγανον ἠκολούθησεν. εἶπε διασπαρήσεσθαι τὰς Ἰουδαίας, καὶ καθάπερ δραπέται τινὲς καὶ μαστιγίαι, πανταχοῦ διεσκορπίσθησαν. εἶπε πολεμηθήσεσθαι μὲν τὴν ἐκκλησίαν, μὴ νικηθήσεσθαι δὲ, καὶ σαφῆ, καὶ λαμπρὰ ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ τὰ τρόπαια. εἶπε καταδηλον ποιήσειν ὅπερ ἐποίησεν ἡ καταχέασα τοῖς ποσὶν αὐτῦ τὸ μύρον γυνή. καὶ οὐδένα διέλαθε τὸ γεγονός. εἶπεν ὅτι ὅσην ἥλιος ἐφορᾷ γῆν, τοσαύτην καὶ τὸ κήρυγμα καταλήψεται, καὶ κατειλήφεν. οὐκ ἔστι γὰρ ἔθνος, οὐκ ἔσχατιὰ τούτε ἀνήκοος. εἶπε ποιήσειν τοὺς ἁλιεῖς τῆς ἰχθύων ἁλιεῖς ἀνθρώπων· καὶ ἕως νῦν ἡ ταγήνη θηρᾷ. προεῖπε τὸν σταυρὸν, καὶ τὸν θάνατον, καὶ πεπλήρωται. εἶπε τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν ἀνάληψιν, καὶ γέγονεν. ἀλλ' ἐ πάντας τοὺς χρησμοὺς εἰς μέσον ἀγαγεῖν πειράσομαι, οὐδ' εἰ παύσασθαι βούλοίμην, δυνάμην. ὁ τοίνυν ταῦτα πάντα εἰρηκὼς, καὶ εἰς τέλος ἀγαγὼν, ὗτος

περὶ

περὶ τῆς ὑπεραιρούσης ἑαυτὸν δευτέρας παρουσίας καὶ ἀδεκάστου κρίσεως. εἰρηκὼς, ὃ πιστευθήσεται; καὶ τίς ἐνέξεται τοῦτο νῦν καὶ φρονήσεως οὐκ ἀμοιρούντων· εἰ μὲν γὰρ ἐκεῖνοι οἱ λεγόμενοι εἰς ἔργον οὐκ ἐκβεβήκασι μηδ' ὅτως πίστεως ἀξιούσθω. εἰ δὲ πάντες τέλος εἰλήφασι τὸ προσῆκον, δι' ἣν αἰτίαν οὗτος μόνος ἀπιστεῖται· καὶ δὲ τοῦτο δὲ παραλελείψεται καὶ μικρὸν ὄν, ἀλλὰ παρ' ἐμοὶ κεῖται μέγιστον· ὅπου ἐν οἷς αὐτῷ συνηνέχθησαν, δι' ἣν αἰτίαν ἀπιστεῖται· τὸ μὲν τὴν θείαν φύσιν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς καταλεῖναι πράγματα, καὶ τοσαύτην οἰκονομίαν ἐπάσασθαι, καὶ σημεῖα τοιαῦτα καὶ δύνασαι, καὶ τὰ πάθη παθεῖν ἰάσασθαι, καὶ τὸν θάνατον θανάτῳ θανατῶσαι, ἀπιστούμενον διὰ τῶν πραγμάτων τὴν ἀπόδειξιν ἔλαβεν· οὐ γὰρ ἂν εἰ ἄνθρωπος μόνος ἦν, μετὰ θάνατον πάντας ἂν ἐκράτησε· καὶ μυρίων θεῶν ἐσμοὺς ἐκ τῆς οἰκουμένης ἐξήλασε, καὶ τὰ μάγων τέρατα ἐπέσβεσε, καὶ ἀλιεῖς παιδεύσας τῆς ἐφ' ἁλὶ ἐχειροτόνησε καὶ τὰ ἀνήμερα καὶ ἀπάνθρωπα φῦλα ἐπτάσευσε· τὸ δὲ κεῖσθαι ἔσεσθαι προειπὼν ὁμολογούμενον πρᾶγμα παρὰ τοῖς πλείστοις καὶ εὐδοξοτάτοις τῶν σοφῶν, καὶ δίκαιον ὂν καὶ ἀκόλουθον, καὶ λογικοῖς πρέπον, καὶ τῇ θείᾳ προνοίᾳ ἁρμόττον. καὶ περὶ τῶν τῇδε δοκούντων πολλοῖς ἀνωμάλως γίγνεσθαι πραγμάτων ὁμολογούμενον· οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπιστεῖται. εἰ γὰρ τὰ ἀπιστούμενα ἐξέβη, ποίᾳ μηχανῇ, τὸ πιστευόμενον οὐκ ἐκβήσεται; εἰ γὰρ ἐν οἷς διενέχθη, οὐκ ἐλέγχθη, ἐν ᾧ συνηνέχθη, πίστεως ἄξιος ἂν εἴη· εἰ γὰρ τὰ λογικὴν ὑποβαίνοντα ζήτησιν γέγονε, τὸ κατὰ λόγον πολλῷ μᾶλλον γενήσεται· τῶν γὰρ κατὰ λόγον γεγενημένων τὸ εὔλογον καὶ ἀκόλουθον συμβήσεται.

te ac prudentia minimè destituti sunt, hoc ferat? Nam si oracula illa in opus minimè excesserunt, ne hinc quoque fides arrogetur. Si autem cuncta eum, quem par erat, finem acceperũt, quid afferri potest quamobrẽ huic soli fides denegetur? Quin ne hoc quidem, quod non parui, sed meo quidem iudicio, maximi momenti est prætermittam, nempe cùm in his rebus, in quibus hominum opinio ab ipsius verbis dissidebat, fidem inuenerit, quid est causæ cur in iis, in quibus cum eo multis probè conuenit, ipsius verbis diffidatur? Nam quòd diuina natura ad res nostras descendisset, tantámque administrationẽ obiisset, tot miracula designasset, vitiosásque perpessiones per passionem curasset, ac mortem per mortem extinxisset, cùm minimè crederetur, per res ipsas demonstrationem accepit. Non enim, si simplex homo extitisset, mortales omnes post mortem subegisset, nec infinitum deorum examen ex orbe depulisset, nec celebribus oraculis silentium indixisset, nec piscatores vniuersæ terræ magistros creasset, nec feras & inhumanas nationes cicurasset. Quid autem cùm iudicium fore prædixerit (quæ res apud plurimos & clarissimos quosque doctorum virorum extra controuersiam est, ac præterea æqua & consentanea, rationéque præditis congruens, ac diuinæ prouidentiæ conueniẽs, & de rebus huius vitæ, quæ plerisque præposterè fieri videntur, eam purgans) fidem tamen hoc minimè inueniat, haud sanè scio. Nã cùm ea, quibus fides detrahitur euenerint, quonam tandem pacto non eueniet, quod fidẽ nanciscitur? Cùm enim in iis in quibus dissidebat, falsi minimè cõuictus sit, in ea re, in qua cõcors est, dignus profectò est, cui fides habeatur. Nam cùm ea, quæ rationalẽ omnem inuestigationem superabant, facta sint, quod rationi consentaneum est multo magis fiet. Iis enim effectis quæ rationem excedunt, id quod cum ratione coniunctum, atque consentaneum est, profectò continget.

Iisdem. 158.

Non consonat, viri optimi, sed potiùs vehementer dissonat ab eo quod sentitis, diuinus calamus. Vos enim linguam à fato moueri acperturbari dicitis. Diuinum autem oraculum contra vitæ nostræ tempus à lingua conturbari ait. Tempus enim rotæ speciem imitatur, vt pote quod in sese torqueatur & conuoluatur. Nihil autē commodius fuerit, quàm scripturā ipsam audire. Quid igitur ait? Lingua constituitur in membris nostris, quæ inflammat totum corpus, & maculat rotam vitæ nostræ. Non dixit, rota maculat linguam nostram, sed lingua rotam, hoc est, tēpus ad rotæ speciem accedens. Etenim voluntatem accusat, & temeritatem reprimit, à quibus vita nostra exacerbatur, atque innumeris rerum varietatibus & inconstantiis succumbit. Vnde etiam subiunxit: Et inflammata à Gehenna. Quod profectò non adiunxisset, si inuita lingua moueretur. Quòd autem tempus rotam appellarit, propter orbicularem ac rotundam figuram (in seipsum enim voluitur) confirmat Psalmista, qui coronam ipsum nominauit, dixitque ad Deum, Benedices coronę anni benignitatis tuæ. Nam hîc quoque ab orbiculari figura tempus corona meritò nuncupatum est. Quocirca, nisi risum excitare vultis, sic diuinum oraculū, quod cum vestris cupiditatibus pugnat, tanquam concors & consonans proferatis: verùm id agite, vt linguam fexcentis frenis comprimatis.

Τοῖς αὐτοῖς. ρνη.

Οὐ σωφρόνει, ὦ βέλτιστοι, ἀλλὰ καὶ κακῶς μὴ ἀπαίδευτα τῷ ὑφ' ὑμῶν νενομισμένῳ τὸ θεῖον γραφεῖον. ὑμεῖς γὰρ ἔφατε ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης τὴν γλῶτταν κινεῖσθαι καὶ συνταράττεσθαι· τὸ δ' ἱερὸν λόγιον, τἀναντίον φάσκει ὑπὸ τῆς γλώττης συγχεῖσθαι τὸν χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν. προχειρὸς γὰρ ὁ χρόνος εἰς ἑαυτὸν ἀνακυκλούμενος· οὐδὲν δὲ οἷον αὐτῆς ἀκοῦσαι τῆς γραφῆς· πῦρ φησὶν, ἡ γλῶσσα, καθιστᾶσα ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ φλογίζουσα ὅλον τὸ σῶμα, καὶ αἰτιωμένη τὸν τροχὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν. ὃ γὰρ εἶπεν, ὅτι ὁ τροχὸς αἰτιᾶται τὴν γλῶτταν, ἀλλ' ἡ γλῶττα τὸν τροχὸν, τὸν προχειρὸν δηλονότι χρόνον· τὴν γὰρ προαίρεσιν αἰτιᾶται, καὶ τὴν προπέτειαν ἀναγέλλει. ὑφ' οἷς ὁ βίος ἡμῶν συνταράττεται· καὶ μυρίαις ἀνωμαλίαις ὑποπίπτει. διὸ καὶ ἐπήγαγε, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. οὐκ ἂν τοῦτο προσέθηκεν, εἴγε ἄκουσα ἡ γλῶττα κινεῖτο. ὅτι δὲ τροχὸν τὸν χρόνον ἐκάλεσε, δῆλον τὸ προχειρὸς καὶ κυκλικὸν σχῆμα. εἰς ἑαυτὸν γὰρ ἀνελίττεται, ἐγκυκλεῖται ὁ μελῳδὸς, στέφανον αὐτὸν καλέσας, καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν θεόν· εὐλογήσεις τὸν στέφανον τῆς χρηστότητός σου· καὶ ταῦτα γὰρ ἀπὸ τοῦ κυκλικοῦ σχήματος στέφανος, εἰκότως ὁ χρόνος ὠνόμασται. εἰ τοίνυν βούλεσθε γελᾶν μὴ ὀφλισκάνειν, μὴ τὰ ἐναντία τοῖς οἰκείοις ζυγλήμασι λόγια ὡς σωφρόνως προφέρετε. ἀλλὰ μυρίοις χαλινοῖς τὴν γλῶσσαν ἄγχετε.

Orioni Monacho 159.

Aut maiorem, aut certè non minorem, quàm amici tui, voluptatē hinc cepimus, quòd prudentia tua rebus huiusce vitæ valere iussis, ad diuinæ Philosophiæ certamen se accinxit. Atque confidimus, te, diuina ope fauente, præmia quoque atque coronas consecuturum.

Ὡρίωνι μοναζοντι. ρνθ.

Ἢ μᾶλλον, ἢ οὐχ ἧττον τῶν σῶν φίλων ἡδόμεθα, ὅτι ἡ σὴ σωφροσύνη τοῖς βιωτικοῖς χαίρειν φράσασα, εἰς τὸν τῆς θείας φιλοσοφίας ἀπεδύσατο ἀγῶνα· καὶ πιστεύομεν, ὡς τῆς θείας συμπαραστάσης ῥοπῆς, καὶ ἀναῤῥήσεων, καὶ στεφάνων τεύξεται.

Νεί-

Νείλῳ ρξ.

Πολλάκις ἐθαύμασα, τῶν τὴν τοῦ θεοῦ μακροθυμίαν, ἐφόδιον ποιουμένων κακίας. δίον γὰρ τοσαύτης χρηστότητος πολιτευομένης, τὴν κακίαν μὴ αὔξεσθαι, ἀλλ' ἐλέους καὶ συγγνώμης τυγχάνοντας, τὴν εὐεργεσίαν αἰδουμένους, κακίας μὲν ἀπέχεσθαι· ἀρετῆς δ' ἀντέχεσθαι. οἱ δὲ τολμῶσιν ἀτόλμητα. ἴσασιν οὖν ὡς οὐ διαφεύξονται τὴν δίκην. τὸ γὰρ θεῖον λόγιον βοᾷ, Αὐτὸς γὰρ ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Nilo. 160.

Sæpenumero eos miratus sum, qui Dei lenitatem in vitij occasionem vertunt. Nã pro eo atque oportebat eos, tãta benignitate vigente, vitium minimè adaugere, verùm, posteaquàm misericordiam & veniã consecuti essent, huiusmodi beneficio commoueri, atque à vitio quidem abstinere, virtutem autem amplexari, ipsi contrà nefaria quoque scelera perpetrare minimè dubitãt. Sciant igitur illi, se pœnam haudquaquam vitaturos. Clamat enim diuinum oraculum, Ipse reddet vnicuique iuxta opera sua.

Ἀφρασίῳ πρεσβυτέρῳ. ρξα.

Εἰ καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα· ἀλλ' οὖν γε ὑπὸ τῶν παλαιόντων πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, διδακτέον τοὺς νόμους τοὺς ἀθλητικούς. ὥστε οὖν οὐ ἐκεῖνοι ἅ μόνον ἀποδυσάμενοι. ἀρχὴ γὰρ τοῦ ἀγωνίσασθαι τὸ ἀποδύσασθαι. ἀλλὰ καὶ ἀποκειράμενοι τὴν κόμην, καὶ ἀλειψάμενοι ἐλαίῳ, ἵνα μήτε λαφθῶσιν ταῖς θριξίν, ἀλλὰ καὶ ὀλισθήσαι πρὸς εὐχερεύσωσι διὰ τὸ ἔλαιον τὰς ἀντιπάλων τὰς χεῖρας. οὕτως ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνα χωροῦσιν. οὕτως καὶ ἡμεῖς, εἴγε στεφανῖται γενέσθαι πολλῷ μᾶλλον, ἀποδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔξωθεν ἀποκειράμενοι, καὶ εἰς ἐλεημοσύνας καταναλώσαντες, γυμνοὶ πάσης φροντίδος, καὶ ἀχίτωνες εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀρετῆς ἀναβῶμεν, τὰ περὶ ψυχῆς ὀλύμπια ἀγωνισάμενοι. εἰ δὲ μηδὲν τούτων δρῶντες, νομίζοιμεν καὶ ἀγωνίζεσθαι, καὶ ἀναβρυώμεθα ὅτι τάττω, πρῶτον μὲν καὶ ταῦθα παρὰ τῶν ἐγχωρίων γελασθησόμεθα. ἔπειτα δὲ καὶ ἐκεῖσε ἀκλεῶς εἰσόμεθα, ὅτι ἑαυτοὺς παρελογισάμεθα, ὅταν μὴ μόνον ἀστεφάνωτοι, ἀλλὰ καὶ δίκας ὑφέξοντες ἀπαγώμεθα.

Aphrasio Presbytero. 161.

Etsi nobis aduersus carnem & sanguinem colluctatio non est, at ab his tamen qui aduersus carnem & sanguinem luctãtur, palæstræ leges edocendæ sunt. Quẽadmodum igitur illi non modò exutis vestibus (certandi enim principium est vestes deponere) verùm etiam detonsa coma, corporéque oleo delibuto (vt nec crinibus prehendentur, ac per oleum lubricas aduersarij manus reddant) ita demum in certamen progrediuntur: ad eundem nos quoque modum, si coronam referre cupimus exuto veteri homine vnà cum ipsius actionibus, præcisisque atque in eleemosynas inlumptis rebus externis, omni cura nudi, ac vestitu carentes, ad virtutis stadium ascendamus, vt Olympicum de anima certamen obeamus. Quòd si nihil horum facientes, certare nobis videamur, atque hoc nomine gloriemur, primùm quidem hîc quoque a prudentibus viris ridebimur: posteà autem illic etiam certò comperiemus, nos à nobisipsis delusos ac circunscriptos fuisse: cùm videlicet, non modò coronæ expertes erimus, verùm etiã ad luendas pœnas abducemur

Athanasio Presbytero. 162.

Quoniam mirum tibi videri scripsisti, quî fiat vt cùm graue atque atrox facinus sit, Zosimum, qui Presbyteri speciem gerit, sacris operari, ei tamen, à quo scelerate ordinatus est, haudquaquam graue esse videatur, hoc responderim. Tu quidem pro tuo in improbos odio atque in probos amore iustè stomacharis (neque enim quisquam inficias iuerit) ego verò illud quoque te monere iustum esse censui, vt linguam tuam à maledicentia puram ac liberam conserues. Etsi enim ille innumeris, vt scripsisti, mortis generibus dignus est, vt qui ne honore quidem melior factus sit, verùm sacerdotij dignitate tanquam armis quibusdam ad vitium abutatur (vnde etiã, nisi resipiscat,) grauissimas ab eo incorruptus iudex pœnas expetet: neque enim iniustus est Deus: at minimè tamẽ dignũ fuerit, te os tuũ impuris ipsius flagitiis exponendis & insectandis conspurcare.

Ioanni Scholastico. 163.

Si te ad pugnam aduersarius tuus extimulat, satius quidem fuerit nihil omnino respondere. Si autem hoc te, vt qui summè philosophari minimè instituerís, facere posse negas, reprehensionem saltem philosophia tempera, his Oratoris verbis ad eum vtens. Metuo, ne ea, quæ decent, de te dicens, in eos sermones, qui me minimè decent, incidam. Sic enim & mediocriter philosophaberis, & illum vlciscêris.

Heraclidi Presbytero. 164.

Illud tibi permirum videri dixisti, quî fiat, vt diabolus, viribus eius fractis & debilitatis, quàmplurimos homines in potestatem suam redigat. Ego verò minimè illud miror, quòd sceleſtus ille excubans, ac nec tempus vllum nec horam prætermittens, nos desidia torpentes & dormiẽtes superet. Etenim eos quidem, quos su-

Αθανασίῳ πρεσβυτέρῳ. ρξϛ.

Ἐπειδὴ γέγραφας θαυμάζειν, ὅπως τὸ ἱερᾶσθαι Ζώσιμον τὸν δοκοῦντα εἶναι πρεσβύτερον δεινὸν ὄν, καὶ δεινὸν εἶναι δοκεῖ τῷ θεσμόμως αὐτὸν χειροτονήσαντι, φήσαμι, ὅτι αὐτὸς μὲν ἐπὶ μισοπονήρῳ, καὶ φιλαγάθῳ τρόπῳ δικαίως ἀγανακτεῖς. οὐδεὶς γὰρ τοῦτ' ἀντερεῖ, ἐγὼ δὲ σοὶ καὶκεῖνο παραινέσαι δίκαιον ᾠήθην, καθαρὰν κακηγορείας τὴν γλῶτταν διατηρῆσαι. εἰ γὰρ καὶκεῖνος μυρίων, ὡς γέγραφας, ἐστὶν ἄξιος θανάτων, μηδὲ τῇ τιμῇ βελτιωθεὶς, ἀλλ' ὅπλῳ κακίας τὴν ἱερωσύνην χρησάμενος, καὶ τολμῶν τὰ ἀτόλμητα· διὸ καὶ παρὰ τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ, εἰ μὴ γνωσιμαχήσῃ, σφοδροτάτας ἀπαιτηθήσεται δίκας. οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς, ἀλλ' οὗ τὸ σαυτῷ φθονεῖν οὐκ εἴης δίκαιος, τὰς μιαρὰς ἐκείνου πράξεις ἐκκωμῳδῶν.

Ἰωάννῃ σχολαστικῷ. ρξγ.

Εἰ ἐρεθίζει σε πρὸς μάχην ὁ σὸς διάδικος, ἄμεινον μὲν μὴ ἀποκρίνασθαι· εἰ δὲ τοῦθ', ὡς φῂς, ἀδύνατόν σοι καθέστηκεν, ἄκρως φιλοσοφῆσαι μὴ πρόῃ μύθῳ· κέρασον τῇ φιλοσοφίᾳ τὸν ἔλεγχον, λέγων τὰ τοῦ ῥήτορος πρὸς αὐτὸν, φοβοῦμαι μὴ τὰ πρόσκοντα περὶ σοῦ λέγων, εἰς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ ἐμπέσω λόγους. οὕτω γὰρ καὶ φιλοσοφήσεις μετρίως, κἀκεῖνον εἰς δίκας εἰσπράξῃ.

Ἡρακλείδῃ πρεσβυτέρῳ. ρξδ.

Αὐτὸς μὲν ἔφης θαυμάζειν λίαν, ὅπως ὁ διάβολος τοὺς πλείους τῶν ἀνθρώπων καὶ μετὰ τὸ σκνευρισθῆναι χειροῦται. ἐγὼ δὲ τοῦτ' οὐ θαυμάζω, εἰ ἀγρυπνῶν ὁ μιαρὸς ἐκεῖνος, καὶ μηδένα καιρὸν, μηδὲ ὥραν προλείπων, ἡμᾶς ῥαθυμοῦντας καὶ κοιμωμένους περιγίνεται. σωσαπολέσαι μὲν γὰρ ἑαυτῷ τοὺς

τοὺς ἠπηθέντας δυνήσεται, βασιλεῦσαι δὲ τὴν πρώτην βασιλείαν τὴν ὑπὸ τῆς θείας δυνάμεως ἀνατραπεῖσαν, οὐκ ἂν δυνηθείη· τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς, ὧν τοῖς προσπταίουσι πρέπει, τὰ πάντα καθ' ἡμῶν κινοῦντος περιῆμεν. τὸ γὰρ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων συστρατεύεσθαι τῷ ἐχθρῷ κατὰ τῶν ἀδελφῶν, καὶ διὰ τοῦτο φανερῶς τὴν ἥτταν συμβαίνειν, καί τοι ἀληθὲς ὂν παρήσω, μὴ λίαν πικρὸν ὀφθείη τοῖς τοῦτο δρῶσιν. ὅταν οὖν καὶ ἐξ οἰκείας ῥαθυμίας πέπωμεν, καὶ ἐκ τοῦ σκείνου πάντα τὰ ὑπὲρ ἡμῶν ὀφείλοντα εἶναι καθ' ἡμῶν μηχανᾶσθαι, σκοπελιζώμεθα, καὶ ἐκ τοῦ τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἡμετέρους ἐκείνῳ μὴ συστρατεύεσθαι, καθ' ἡμῶν δὲ ὁπλίζεσθαι, σκανδαλιζώμεθα, δι' ἣν αἰτίαν θαυμάζεις εἰ ἡττώμεθα· εἰ δὲ φαίης, τί οὖν ποιητέον, ἀποκεινάμαι, ὅτι ἐπειδὴ, εἰ καὶ πέπωκεν ὁ διάβολος· ἀλλ' ὅμως ἀπεικοτέπως θρασύνεται, ἀγρυπνητέον, καὶ πονητέον, καὶ κινδυνευτέον, καὶ τὴν θείαν συμμαχίαν καλητέον, καὶ πάντα πρακτέον, ὅπως καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτὸν, καὶ τοὺς συστρατευομένους νικήσωμεν. εἰ δὲ μηδὲν τούτων βουλόμενοι πράξαι, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ κατορθωθέντα προϊδόμεθα, ἑαυτοὺς αἰτιᾶσθαι ὀφείλομεν, καὶ οὐ τὸν σκείνου ῥώμην, ἣν ὁ σωτὴρ μὲν ἔσβεσεν, ἡ δ' ἡμετέρα ῥαθυμία ἤυξησεν.

Εὐδαίμονι Ἀναγνώστῃ. ρξε.

Σκιὰ, καὶ ὄναρ, καὶ καπνὸς, ὦ βέλτιστε, καὶ τί γὰρ οὐχὶ τῶν θᾶττον ἀφιπταμένων τῶν ἀνθρώπων εἰκότως κέκληται βίος; διὸ δὴ δὲ χρὴ αὐτῷ προσπτηκέναι, οὐδὲ τρυφὴν ἡγεῖσθαι τὴν τρυφήν. τὸ γὰρ πλέον ἐν ἀναισθησίᾳ ἔχειν. ἡ μὲν γὰρ πρώτη ἡλικία πολλῆς γέμει τῆς ἀνοίας· ἡ δὲ πρὸς τὸ γῆρας ὁδεύουσα, πᾶσαν ἢ ἐν ἡμῖν αἴσθησιν καταμαραίνει· ὀλίγον ἐστὶ τὸ μέσον τὸ δυνάμενον

perarit in exitum secum trahere poterit: at primum illud regnum, quod à diuina potentia euersum est, obtinere nullo modo queat. Imò contrà illud mirandum esset, si nos, nihil eorum, quæ victores decent, facientes, eum, qui nihil non aduersus nos mouet ac machinatur, vinceremus. Nam quod permulti homines vnà cum hoste aduersus fratres in aciem procedant, ac propterea clades oriatur, etsi verum sit, præteribo: nec hoc iis, qui id perpetrant, nimis graue atque acerbum videatur. Quapropter, cùm & ex nostra ignauia concidamus, & per id quod ille hoc molitur, vt ea omnia quæ pro nobis esse debebant, nobis aduersentur, deiiciamur, ac denique per id quod fratres nostri in illius castris versentur, atque aduersum nos arma capiant, offensionem patiamur; ecquid est cur miretis nos vinci ac profligari: Quod si quæras, quidnam igitur faciendum sit, hoc respondebo: Quoniam diabolus, & si cecidit, tamen stolidè se iactat, audaciaque effertur, excubandum est, laborandum, periclitandum, diuinum auxilium accersendum & implorandum, ac denique quiduis agendum, vt & ducem ipsum, & eos qui cum ipso militant, superemus. Nam alioqui, si nihil horum efficere in animum inducentes, ea quoque quæ præclarè à Christo gesta sunt, prodimus, nosipsos, non diaboli robur (quòd Seruator quidem extinxit, nostra autem socordia auxit) accusare debemus.

Eudæmoni Lectori. 165.

Vmbra, & insomnium, & fumus, optime vir, & quiduis eorum, quæ quàm ocyssimè auolant, hominum vita meritò appellata est. Ac propterea ne ipsi quidem addictum animum habere oportet, nec delicias, delicias existimare. Maiorem quippe partem ita habet, vt earum sensu careat. Etenim prima ætas ingenti amentia referta est. Ea item, quæ ad senectutem tendit, omnẽ eum, qui nobis inest, sensum debilitat & extinguit. Atque exiguum quid-

dam interiectum eſt, quod deliciis & voluptati cum ſenſu frui queat. Imò ne hoc quidem purè ac liquidè ipſius particeps eſt: quippe quam infinitæ curæ ac labores & moleſtiæ labefactent. Atque etiam ſi & purè ac ſyncere (quod fieri non poteſt) frueretur, tamen id, quod medium eſt extrema ſuperare minimè deberet, verùm ab vtroque ſuperari. Cùm autem media vitæ pars innumeris tempeſtatibus, & curis, & periculis, & inſidiis, & laboribus, aliiſque, quæ nunc prætermitto, perturbetur, vbinam tandē delicias & voluptates mihi demonſtraturus ſis, velim exponas.

Ammonio Scholaſtico. 166.

Videris (ô quónam te nomine dignè appellem!) ne communes quidem notiones ſequi. Nam quod per literas quæſiuiſti quámnam ob cauſam Chriſtus mulieres eas, quæ ipſius vicem dolebant non modò non collaudarit, ſed etiam inſectatus ſit, maximo argumento eſt communes notiones apud te minimè conſeruari. Huiuſmodi enim commiſeratio, contumelia illi erat, qui eiuſmodi paſſione non mouebatur, qui autem ſponte ac voluntario animo pugnant, beati prædicantur. Non enim ea quæ fiunt, verùm eorū, qui perpetiuntur, animi perpenſi & explorati, aut hoc, aut illud pertrahunt. Nam quòd & prædones & martyres iiſdem pœnis afficiantur, nec ab vno eodémque principio manat, nec ad vnū & eundem finē tendit.

Theophilo. 167.

Quòd optimæ narrationes inſita in nobis ad virtutem ſubſidia excitare ſoleant, minimè te fugit. Cùm igitur hoc ita ſe habeat, demus operā, ne inhoneſti atque abſurdi quicquā, aut dicamus, aut faciamus.

Hieraci Medico. 168.

Quandoquidem is, qui per comœdiam tragicum ſupercilium populo iniecit,

μετ' αἰδήστως τρυφῆς ἀπολαῦσαι. μᾶλλον δὲ ὅδ' ἐκεῖνο εἰλικρινῶς αὐτῆς μετέχει, μυρίων φροντίδων, καὶ πόνων, καὶ λυπῶν λυμαινομένων αὐτῷ. εἰ δὲ καὶ εἰλικρινῶς ἀπέλαυεν, ὅπερ ἀδύνατον, ἀ τὸ μέσον κύριον ὤφειλεν εἶναι τῶν ἄκρων, ἀλλὰ τὸ συναμφότερον κρατεῖν τῶν μέσου. ὅταν δὲ καὶ τὸ μέσον μυρίοις χειμῶσι, καὶ φροντίσι, καὶ κινδυνώδεσι, καὶ ἐπιβουλαῖς, καὶ πόνοις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ νυνὶ παραλείπω, ἐκταράττηται, ποῖ τινὶ τρυφὴν μοι δείξεις, εἰπέ μοι.

Ἀμμωνίῳ σχολαστικῷ. ρξς.

Κινδυνεύεις, ὅπερ σε καλέσας ἀξίως προσείπω, ταῖς κοιναῖς μὴ ἕπεσθαι ἐννοίαις. τὸ γὰρ γεγραφέναι δι' ἣν αἰτίαν τὰς συμπαχθούσας γυναῖκας οὐκ ἀπεδέξατο ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ ἐπέσκηψε, πεκμήριόν ἐστι μέγιστον τῷ μὴ τὰς κοινὰς ἐννοίας σώζεσθαι παρά σοι. ὕβρεως γὰρ ἐκείνῳ τὸ συμπαθές, ᾧ μὴ τὸ πάθος καθαρπάζοι, οἱ δ' ἑκουσίως ἀθλοῦντες μακαρίζονται. οὐ γὰρ τὰ γινόμενα, ἀλλ' αἱ τῶν πασχόντων γνῶμαι βασανιζόμεναι, ἢ τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο ἐφέλκονται. τὸ γὰρ καὶ λῃστὰς, καὶ μάρτυρας τὰ αὐτὰ παθεῖν, ὅτ' ἀπὸ μιᾶς ὁρμᾶται ἀρχῆς, ὅτε εἰς ἓν βλέπει τέλος.

Θεοφίλῳ. ρξζ.

Ὅτι τὰ ἄριστα δογμάτα τὰς ἐν ἡμῖν ἐμφύτους ἀφορμὰς τὰς εἰς ἀρετὴν φημὶ βλεπούσας διεγείρειν εἴωθεν, οἶδα. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, μηδὲν ἀπεχθὲς, μήτε λέγωμεν, μήτε πράττωμεν.

Ἱεράκι ἰατρῷ. ρξη.

Ἐπειδὴ ὁ τῷ δήμῳ ἅμα τῆς κωμῳδίας ὀφρὺν ἐμβαλὼν τραγικὴν, καὶ ὅπι-

ὑπεῖδψας αὐτῆς τὸ φορτικὸν ἄριστος εἶναί σοι παραινέτης ἔδοξεν, ἅτε γράψας ἀ μετὰ σεμνότητος πολλῆς ὑπειδεῖν τὺς ἀκούοντας πέφυκεν, ἄκουε αὐτῦ λέγοντος οὐ τὸ πένεσθαι ἐπονείδιστον πρᾶγμα ἡγούμενος, τὴν τῆς φιλοσοφίας καὶ πάσης ἐπιστήμης τε καὶ τέχνης μητέρα.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. ρξθ.

Τὸ νικᾶν ἀπὸ τῦ κακῶς ποιεῖν, σατανικῶν ἐστὶ θεσμῶν. Διὰ τοι τοῦτο ἐν τοῖς ἐκείνῳ τελουμένοις Ολυμπικοῖς ἀγῶσιν, οὕτω στεφανῦνται οἱ ἀγωνιζόμενοι, ἀλλ' ἐν τῷ σταδίῳ τῦ Χριστοῦ ἐναντίος ἐστὶν ὁ τῶν στεφάνων νόμος. τὸν πληττόμενον γὰρ, οὐ τὸν πλήττοντα στεφανοῦσθαι νενομοθέτηται. ὡς μὴ τῇ νίκῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τρόπῳ τῆς νίκης τὸ θαῦμα γίνεσθαι μεῖζον, ὅταν γὰρ τὰ παρὰ ἀνθρώποις ὄντα νίκης ταῦτα ἥττης ποιητικὰ ἀποφανθῇ, τότε θεία δυνάμις, τότε οὐράνιον στάδιον, τότε ἀγγελικὸν θέαζον εἰκότως εἶναι πιστεύετε.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. ρο.

Λαμπρᾶς εὐφημίας παρὰ πάντων σοι δικαίως ἐγειρομένης, ἀγρυπνεῖν ἄν εἴης δίκαιος, ὅπως ταύτην τοῖς μετέπειτα πραττομένοις ἰδρύσῃς.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. ροα.

Εἰ μὲν ἦν τις, ὦ τί καλέσας ὑμᾶς τῆς ὑμετέρας ἀναλγησίας καθάψομαι, ὁ τὸ μέλλον ἐγγυησόμενος, καὶ καταφήσων ἅλλον, ὡς οὐδεὶς ὑμῶν ἔσται ὁ τοιαῦτα ἐπιτολμήσων δρᾶσαι, οἷα ἐδράσατε, ἀσμένως ἂν τὴν ἡσυχίαν ἦγον, καὶ τῆς παρελθούσης ἐχαρισάμην τὸ λαθεῖν. ἐπειδὴ δ' οὐδεὶς ἐστὶν ἀξιόχρεως ἐγγυητὴς, ἀναγκαία μοι ἔδοξεν, εἶναι ἡ διὰ τῶνδε τῶν γραμμάτων παραίνεσις. ἂν μὲν γὰρ εὕρῃ ὑμᾶς τὴν αὐτὴν νοσοῦντας νόσον, ἴσως ἐργάσεται τὸ ipsiúsque molestiam atque inuidiã astrinxit, optimus tibi monitor esse visus est, vt qui ea scripserit, quæ cum ingenti grauitate auditorum animos coërcere solent, audi eum dicentem: Nequaquam turpem & probrosam rem existimans paupertatem, quæ philosophiæ, atque omnis artis ac scientiæ parens est.

Isidoro Diacono. 169.

Lædendo vincere, satanicarum legum est. Ac proinde in Olympicis illis certaminibus, quæ in ipsius honorem celebrantur, sic coronam consequuntur, qui decertant. At in Christi palæstra contraria coronarum lex est. Sic enim lege sancitum est, vt qui percutitur, non qui percutit corona donetur: vt non ob victoriam duntaxat, sed etiam ob victoriæ modum maius miraculũ existat. Nam cùm ea, quæ apud homines victoriam conciliant, hoc afferre constat, vt quispiam superetur, tum demũ diuina virtus, tum cæleste stadium, tum Angelorũ theatrũ meritò esse creditur.

Eustathio Presbytero. 170.

Cùm luculenta laus ab omnibus tibi excitetur, vigilandum tibi est, vt eam insequẽtibus rectè factis firmas ac stabilias.

Martiniano, Zosimo, Maroni, Eustathio. 171.

Si quispiã esset (ô quo vos nomine nuncupem, vt vestrum stuporem perstringam) qui futuri sponsorem se præberet, ac perspicuum faceret neminem vestrûm fore, qui posthac eiusmodi flagitia, quæ perpetrastis, admitteret, lubens fecissem vt quiescerem, ac præteritis sceleribus, vt in obscuro atque incognita iacerent, concederem. Quoniam autem huius rei nemo nisi satis locuples sponsor est, idcirco necessariam hanc literariam admonitionem esse duxi. Nam si vos eodem adhuc mor-

bo laborantes inueniat, ipſa fortaſſe, quod ſuum eſt, exequetur. Si autem è furore atque amentia emerſos, nimirum id quod opto, contigerit. Quandoquidem etiam optimis medicis, qui ex alienis calamitatibus proprios mœrores carpunt (nam multi ipſorum quæſtus duntaxat cauſa artem exercent) nihil optatius eſt, quàm vt confectis medicamentis, ægroti his opus minimè habeant. Eodem igitur ipſe quoque modo illud quidem opto ne quis veſtrum hac admonitione indigeat. Si autē (quod vtinam ne accidat) ea vobis ſit, ſecunda vobis, vt dici ſolet, nauigatio haud inutilis erit. Quidnam igitur ſit, de quo monendos vos duxerim, exponam. Cogor enim dicere, quod perſpicuis verbis dicere nolo; nempe vos, in vitij labyrinthum neſcio quo pacto prolapſos, non modo diuinas, ſed etiam ipſas, vt aiunt, naturæ leges euertiſſe. Nam qui aduerſus naturæ leges debacchantur, non mirum ſi ipſi quoque alij aduerſus alios furore ac rabie agitantur. Neque enim cupiditas, diuini metus freno carens facilè cohibetur: verū, quemadmodum equus freni impatiens, aut vt magis propriè loquar, peſtis inſtar, per omnem ætatem ſerpit, atque omnes cuiuſuis ſexus ac dignitatis inficit & labefactat. Enimvero honeſtorum quidem virorum aures offendere minimè pulchrum eſt: at eos, qui ſine vllo metu, ea, quæ nefas eſt, perpetrant, obiurgare ſummoperè cōducit. Ingentis enim ignauiæ ac timiditatis eſſet, ſi is, qui malum aliquod radicitùs euellere pararet, ne vocem quidē mittere conaretur: perinde atque ſilentio ſolo vitium curari ac propulſari poſſet. Cæterum, quàm maximè licuit tectè atque adumbratè ſcripſi: vt meliore mente induta, crimina ea, quæ & naturæ aduerſantur, & modum omnem excedunt, committere deſinatis: ne immodicæ quoque pœnæ à vobis expetantur. Semper enim atque omnino id contendit ſupplicij modus, vt flagitiorum magnitudini reſpondeat, Sodomorum cruciatum, ſi res in comparationem veniat, ludi cuiuſdam inſtar eſſe demonſtrans.

αὐτοῖς. ἂν δὲ ἀνενεγκόντας ἀπὸ τῆς μανίας, ὅπερ εὔχομαι γένηται. ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀρίστοις ἰατροῖς τοῖς ἐπ' ἀλλοτρίαις συμφοραῖς ἰδίας καρπουμένοις λύπας· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν κέρδους ἕνεκεν μόνον τῇ τέχνῃ μεταχειρίζονται, εὐχῆς ἔργον ὄντι μετὰ τὸ κατασκευάσαι τὰ βοηθήματα· μηδὲ εἰς χρείαν αὐτῶν τὸν κάμνοντα. καὶ αὐτὸς εὔχομαι μὴ μηδενὶ ὑμῶν ταύτης χρείαν γενέσθαι τῆς παραινέσεως. εἰδ' ἄρα γένοιτο, ὃ μὴ γένοιτο, ὁ δεύτερος ὑμᾶς, ὡς δοκεῖ πλοῦς. τί τοίνυν ἀναγκαῖον αὐτὴν προσθεῖναι, φράσω. ἀναγκάζομαι γὰρ εἰπεῖν, ὅπερ σαφῶς εἰπεῖν οὐ βούλομαι, ὅτι εἰς τὸν τῆς κακίας λαβύρινθον οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμπεπλακότες, οὐ μόνον τοὺς θείους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς τῆς φύσεως δικαίους καὶ κατ' ἀλλήλων λυτοῦσιν. ὑπὸ γὰρ κωλύεται ῥᾳδίως ὑπὸ θυμία, τὸν τοῦ θείου φόβου χαλινὸν οὐκ ἔχουσα. ἀλλ' ὥσπερ χαλινῷ μὴ πειθόμενος ἵππος, ἢ καθάπερ, κυνιώτερον εἰπεῖν, λοιμός, πᾶσαν ἡλικίαν ὑπεύθυνος, καὶ πᾶν γένος, καὶ πᾶσαν ἀξίαν λυμαίνεται. σεμνοπρεπῶν μὲν οὖν ἀνδρῶν ἀκοὴν ἀνοχλεῖν οὐ καλόν. τοῖς δὲ ἀδεῶς δρῶσιν, ἃ δρᾶν οὐ θέμις, ὑπὲρ μᾶν χρησιμώτατον, ἀναδρίας γὰρ ἂν εἴη πολλῆς, μέλλοντά τι κακὸν σκεδάζειν, μηδὲ φωνὴν ῥῆξαι ἐπιχειρεῖν, ὡς τῆς σιγῆς αὐτομάτως ἰασομένης τὸ κακόν. πλὴν ἀλλὰ καὶ ὅπως οἷός τ' ἦν, συνεσκιασμένως ἐπέσταλκα, ὅπως σωφρονισθέντες παύσησθε, καὶ τὴν κατὰ φύσιν εἶναι δοκοῦσαν, καὶ τὴν ὑπερβολῆς παίσματος, ἵνα μὴ ὑπερβολῆς ἀπαιτηθῆτε τὰς δίκας. πάντη γὰρ καὶ πάντως φιλονεικεῖ τῷ μεγέθει τῶν πλημμελημάτων, ὁ τῆς κολάσεως τρόπος τῇ παραβολῇ τὰ Σοδόμων πάθη παίγνια εἶναι ἀποφαίνων.

Τοῖς

Τοῖς αὐτοῖς. ροβ.

Ακρατος μὲν ὄντιν, ὡς οἶμαι, ἡ κείσις. κιρνᾶται δὲ πρὸς τὴν προθυμίαν καὶ ποσότητα καὶ πληθύτητα τῶν ἁμαρτημάτων. εἰς τοῦτον γὰρ μάλιστα βλέπει τὸν σκοπὸν τὸν εἰρημένον τῷ μελῳδῷ, ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλῆρες κεράσματος, πίονται ἐξ αὐτοῦ πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς. ὅτι δὲ ὀργῆς καὶ τιμωρίας τὸ ποτήριον ἐνταῦθα καὶ τῷ Ιερεμίᾳ εἴρηται. λάβε τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ, καὶ ποτιεῖς πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πρώτην τὴν Ιερουσαλήμ. τοὺς γὰρ λέγοντας περὶ τοῦ μυστικοῦ ποτηρίου τὸν μελῳδὸν προφητεύειν, ἐλέγχουσι μὲν καὶ Ιουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, καὶ ὅσοι τούτου ἄμοιροι τυγχάνουσιν. ἐλέγχει δὲ οὐχ ἧττον καὶ αὐτὸς ὁ ἱεροψάλτης, πρὸς τούτων τῶν ῥήσεων φράσας, ὅτι ὁ θεὸς κριτής ἐστι, τοῦτον ταπεινοῖ, καὶ τοῦτον ὑψοῖ.

Iisdem. 172.

Purum quidem, vt opinor, Dei iudiciũ est: temperatur autem iuxta scelerum qualitatem & quantitatem. Huc enim maximè spectat quod à Psalmista dictum est, Calix in manu Domini vini meri plenus mixto: bibent ex eo omnes peccatores terræ. Quod autem hoc loco calix de pœna intelligendus sit, nemini dubium est. quemadmodum etiam apud Ieremiam dictum est, Accipe calicem iræ, & pota omnes Gentes, ac primam Ierusalem: Nam quòd quidem de mystico poculo Psalmistam vaticinatum esse asserunt, eorũ opinionem & Iudæi & Gentiles, cæteríque omnes, qui huius expertes sunt, refutãt. Atque etiã eos maximè Psalmista ipsemet refellit: vt qui ante hæc verba dixerit, Deus iudex est, hunc humiliat, & hunc exaltat.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. ρογ.

Εδάκρυσεν, ὦ φιλοσοφίας ἄγαλμα, ὁ Χριστὸς ὅτι Λαζάρῳ, μάλιστα μὲν καὶ τοῦτο ὡς πρὸς καὶ ὅτι τῶν ἄλλων κανόνας ἡμῖν καὶ ὅρους πήγνις, ἵνα μὴ ἀβακχευόμεθα εἰς τὰς λύπας. οἱ γοῦν θεασάμενοι εἶπον, ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. ἐπειδὴ δ' ἔφης, οὐκ ἔπρεπε τῷ προειδότι ἀναστήσεται τὸ δακρύσαι. δακρύομεν γὰρ ἅπαντες τοὺς τεθνεῶτας ὡς τὰς αὐτίκα μάλα ἀναστήσεσθαι προσδοκωμένους. θέα εἰ διωνήσεται ὁ λόγος ἅψασθαι τῆς ἀκριβείας. φίλος ἦν τοῦ σωτῆρος. φίλος δ' οὐκ αὐτοῦ, πάντως δίκαιος ἦν. ὃ γὰρ ἂν ἐφιλεῖτο παρὰ τοῦ ἁγίου δικαιοσύνης μὴ δίκαιος ὤν. ὁ γὰρ χρεὼν οὐδὲ φιλεῖν, ἀλλὰ κρίσιν. δίκαιος δ' ὢν, καὶ ἐξελθὼν εὐκλεῶς τὸ στάδιον τοῦδε τοῦ βίου, πάντως ἐν ἀναπαύσει ἦν καὶ μισθῷ. ἐπεὶ οὖν ἔμελλε τοῦτον ἀπὸ τῶν οἰκείων δόξαν ἀναστήσειν, ἐδάκρυσε, μονονοὺ λέγων, τὸν εἴσω τοῦ λιμένος

Theodosio Presbytero. 173.

Christus (ô Philosophiæ simulacrum) ob Lazarum lachrymas profudit: maximè quidem in hoc quoque, quemadmodum & in aliis rebus regulas nobis ac terminos figens, vt ne bacchantium more præ mœstitia præcipites agamur. Ij quippe qui eũ conspexerunt, dixerunt, Ecce quomodo amabat eum. Quoniam autem minimè cõsentaneum fuisse dixisti, vt is lachrymas emitteret, qui Lazarum ad vitam rediturum esse prænoscebat (nos enim omnes ea de causa mortuos lachrymis prosequimur, quòd eos haud statim reuicturos esse expectemus) vide an quod dicturus sum exactam huius rei causam attĩgere queat: Saluatoris amicus erat. Amicus porro cùm esset, omnino vel probus erat. Neque enĩ puræ & labis omnis experti iustitiæ charus fuisset, nisi iustus extitisset. Deus enim non fauore, sed iudicio, ad amandum duci solet. Cùm autem iustitia prẽditus esset, atque ex huius vitæ stadio cum laude atque gloria excessisset, non est dubium,

quin in requiete atque honore esset. Quoniam igitur ipsum ob suam gloriã à morte ad vitam excitaturus esset, collachrymauit his propemodum verbis vtens: Eum qui portũ iam appulerat, rursum ad fluctus & procellas voco: eum, qui iam coronã cõsecutus erat, ad certamina rursum duco.

Eidem. 174.

Cùm in vnoquoque penè cõgressu multi de virtute sermones habeantur, parua tamen apud multos eius cura est, magna autem apud paucos. Cæterùm omnes, nõ modò ipsius amantes ac studiosi, verùm etiam hostes, eam laudibus efferunt. Tanta ipsius pulchritudo est! Improbitatem contrà, & hostes & amatores vituperant. Tanta ipsius deformitas est! Verùm præsenti voluptate tanquam armis quibusdam instructa, tametsi alioqui belluina forma prædita, eam, quæ diuina pulchritudine fulget, apud plerosque superat. Operepretium itaque est illud nosse, quod etiamsi præsens voluptas, maiorem vim habere videatur, quàm quod in posterum vtilitatẽ allaturum est, at in exitio sum tamen ac pestiferũ finẽ desinit. Quocirca satius ac præstabilio est à laboribo ad requiẽ, quàm à voluptate ad cruciatũ proficisci.

Martiniano Presbytero. 175.

Prudentia simplicitate temperata, diuinam quandam rem, hoc est numeris omnibus absolutam virtutem parit. At si altera ab altera seiungatur, illa in peruersitatem incidit, hæc in stultitiam desinit. Etenim illa ad malum aliquod patrandũ apta est: hæc fraudi ac deceptioni patet. Ac propterea diuinum oraculum per vnã imaginem hoc minimè declarauit (neque enim in iis animantibus, quæ ratione carent, prudentia cum simplicitate coniuncta est: verùm alia improbitatem, alia simplicitatem consectantur) verùm his verbis vsus est, Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Hoc autem non eò spectat, vt serpentis venenum ac

εἰσελάσαντα, πάλιν ὅπι τὰς τρικυμίας καλῶ, τὸν ἤδη τεθνεῶτα, πάλιν ὅπι τοὺς ἀγῶνας ἄγω.

Τῷ αὐτῷ. ροδ'.

Πολλῶν λόγων γινομένων μικροῦ δεῖν καθ' ἑκάστην συνουσίαν περὶ ἀρετῆς, ὀλίγος μὲν αὐτῆς τοῖς πολλοῖς τυγχάνει λόγος, πολὺς δὲ τοῖς ὀλίγοις. πλὴν πάντες ἅμα μόνον οἱ ἐραστὰι αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτὴν ἀνακηρύττουσι. τοσοῦτόν ἐστιν αὐτῆς τὸ κάλλος. τὴν δὲ κακίαν καὶ οἱ ἐχθροὶ καὶ οἱ ἐρασταὶ κακίζουσι. τοσοῦτόν ἐστιν αὐτῆς τὸ ἐπεσεχθές, ἀλλὰ τῇ παραυτίκα ἡδονῇ ὁπλιζομένη, εὐδοκιμεῖ παρὰ πολλοῖς. καίτοι θηριόμορφος οὖσα, τὴν θεὰν κάλλει ἀφραπίσασαν. ἀρὰ οὖν εἰδέναι, ὅτι εἰ καὶ ἡ παραυτίκα ἡδονὴ, μεῖζον δοκεῖ ἰσχύειν τοῦ ὕστερον συμφοίσοντος. ἀλλ' εἰς ὀλέθριον καταφέρει τέλος. ἄμεινον οὖν ἀπὸ πόνων εἰς ἀνάπαυσιν ἰέναι, ἢ ἀπὸ ἡδονῆς εἰς πρωείαν.

Μαρτινιανῷ πρεσβυτέρῳ. ροε'.

Ἡ φρόνησις τῇ ἁπλότητι κιρνωμένη, θεῖόν τι χρῆμα. φημὶ δὲ, ἀπτελεστάτην ἀρετὴν ἀποτελεῖ. εἰ δὲ θατέρα θατέρας χωρισθείη, ἡ μὲν, εἰς πονηρίαν ἐμπίπτει. ἡ δὲ, εἰς μωρίαν τελευτᾷ. ἡ μὲν γὰρ εἰς τὸ κακουργεῖν, ἡ δὲ εἰς τὸ ἀπατᾶσθαί ἐστιν ἐπιτηδεία. καὶ διὰ τοῦτο ὁ θεῖος χρησμὸς διὰ μιᾶς εἰκόνος τοῦτο οὐ παρέδησεν. οὐ γάρ ἐστιν ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις φρόνησις μετὰ ἁπλότητος. ἀλλὰ τὰ μὲν τὴν πονηρίαν. τὰ δὲ τὴν ἁπλότητα μεταδιώκει. ἀλλ' ἔφη, γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. οὐχ ἵνα τὸ ἰοβόλον καὶ πληκτικὸν τῶν ὄφεων μιμησώμεθα. κακίζονται γὰρ οἱ

Ἰουδαῖοι

Ιουδαῖοι, ὡς ὄφεις, καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν, οὐδ' ἵνα τὸ ὕπουλον καὶ δολερόν. οὐ γὰρ κατὰ πάντα τὸ παράδειγμα λαμβάνεται, ἀλλ' οὐ μέρος, ἐπεὶ οὐκ ἂν εἴη ὑπόδειγμα, ἀλλὰ ταυτότης. ἀλλ' ἵνα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τοῦτέστι τὴν κακίαν, ὥσπερ λεβηλίδα ἀποδυσάμεθα. καὶ τὴν μὲν πίστιν, ὥσπερ ἐκεῖνος τὴν κεφαλὴν φυλάττωμεν. τοῦ δὲ σώματος, ὀλίγον φροντίζωμεν. τὰ δὲ ἄλλα ἐῶμεν, καὶ χαίρωμεν τούτοις τὴν τῆς περιστερᾶς ἁπλότητα, οὐχ ἵνα τὸ ἀνόητον αὐτῆς ἀποματτώμεθα. ἁμαρτάνεται γὰρ Ἐφραὶμ ὡς περιστερὰ ἄνους οὐκ ἔχουσα καρδίαν. ἀλλὰ τὸ ἀφελὲς καὶ ἀπόνηρον. εἰ δὲ βούλει καὶ δι' ἑτέρου παραδείγματος βαδιεῖται ὁ λόγος. λέων κέκληται οὐ μόνον ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ δίκαιος καὶ ὁ διάβολος. ἀλλ' οὐ κατὰ ταυτόν. ὡς γὰρ ἔφθην εἰπὼν οὐ κατὰ πάντα λαμβάνεται τὸ ὑπόδειγμα, ἀλλὰ κατ' ἐκεῖνο μόνον τὸ μέρος τὸ χρήσιμον τοῖς λεγομένοις, καὶ τὸ λοιπὸν χαίρειν ἐάτω. ὁ μὲν οὖν Χριστὸς κατὰ τὸ βασιλικὸν καὶ ἄμαχον. ἀναπεσὼν γὰρ ἐκοιμήθη ὡς λέων. ὁ δὲ δίκαιος κατὰ τὸ ἀδεὲς καὶ ἄφοβον. δίκαιος γὰρ ὡς λέων πέποιθεν. ὁ δὲ διάβολος, κατὰ τὸ θηριῶδες καὶ αἱμοβόρον. ὡς λέων γὰρ περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ. εἰ τοίνυν ἐξ ἑνὸς ζώου διαφόρους εἰκόνας ἡ γραφὴ παρέσχηται καὶ οὐ συγχέομεν τὰ θεωρήματα, ἀλλ' ἑκάστῳ τὸ πρέπον ἀπονέμομεν· τί θαυμάζεις εἰ τῷ τοῦ πηλοῦ εἰκόνα ἔλαβεν ὁ Παῦλος, οὐχ ἵνα τὸ αὐτεξούσιον λυμήνηται ὁ παμβασιλεὺς θεὸς, ἀλλ' ἵνα μὴ μόνον τὴν σοφοφανῆ πειθὼ καὶ ὑπακοὴν δείξῃ, ἣν δίκαιος ἂν εἴη ἔχειν ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸ θεῖον, ἀλλὰ καὶ τὴν λύτταν ἰάσηται τῶν ἐπισκήψαι τολμώντων, τῇ ἀκηράτῳ καὶ παντὸς ἐπέκεινα καὶ λόγου καὶ νοῦ ἐπιστήμη.

percutiendi libidinem imitemur (vituperantur enim Iudæi, vt serpentes, & genimina viperarum) nec rursus vt versutiam ac fraudem (neque enim istud exemplū iuxta omnem rationem accipitur, sed ex aliqua duntaxat parte, alioqui exemplum nō esset, sed res omnino eadem:) verùm vt veterem hominem, hoc est vitium, tanquā serpentis pellem, exuamus, atque fidem quidem, vt ille caput, custodiamus, corporis autem exiguam curam geramus, cætera verò missa faciamus atque his columbæ simplicitatem admisceamus: nonvt ipsius stoliditatem exprimamus (traducitur enim Ephraim vt stulta columba, non habens cor) verùm vt ipsius simplicitatem ab omni improbitate remotam imitemur. Quòd si ita lubet, per aliud etiam exemplum oratio nostra grassabitur. Leo vocatus est, non modò Christus, sed etiam vir iustus, & diabolus: at non eadē ratione. (Vt enim antè dixi, non iuxta rationes omnes exemplum vsurpatur, sed iuxta illam duntaxat partem, quæ instituto sermoni conducit: ac quod reliquum est iubetur valere.) Christus quippe ob regiam amplitudinem, atque inuictum robur hoc nomine appellatus est. Recumbens enim, inquit, dormiuit vt leo. Iustus autē vir ob intrepidum animum, ac nihil periculi metuentem. Iustus enim confidit vt leo. Diabolus denique ob feritatem cruorísque sorbendi auiditatem. Circuit enim vt leo, quærens quē deuoret. Cùm igitur ex vno animali varias imagines Scriptura sacra exhibuerit, nec tamen propterea speculationes confundamus, verùm cuique, quod ipsi aptum est, tribuamus, quid miraris, si Paulus luti imaginem ceperit, non vt voluntatis humanæ libertatē conuellat, quā vtique prædicat, verùm vt non modò ingentem obedientiam, quam vir iustus meritò ad Deum habere debet, ostendat, sed eorum etiam, qui purissimam illam, atque & sermonem omnem & cogitationem excedentem scientiam insectari non dubitant, furori medeatur.

Isidoro Diacono. 176.

Cùm diuinum numen victimas & cruores ob puerilitatem, in quam tum homines verſabantur; tolerarit, quid miraris, quòd eam quoque quæ per citharam & Pſalterium celebrabatur, Muſicam tolerarit: quæ vt nonnulli aiunt, turbulentos animi motus propulſat, atque & mœrorē lenit, & iram mitigat, & luctus per lachrymas leuat. Multi enim, vt ferunt, quod lachrymas per vim compreſſerit, in varios morbos inciderunt.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. ροϛ.

Εἰ θυσιῶν καὶ αἱμάτων ἠνέχετο τὸ θεῖον ἀφ' ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων τὸ τηνικάδε νηπιότητα, τί θαυμάζεις εἰ καὶ μουσικῆς ἀφ' κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τελουμένης; τῆς ὥς φασί τινες τὰ πάθη τὰ ψυχικὰ θεραπευούσης, καὶ λύπην μὲν καταπραϋνούσης, θυμὸν δ' ἐξημερούσης, καὶ τὰ πένθη ἀφ' τῶν δακρύων κουφιζούσης· πολλοὶ γὰρ ὥς φασι δακρύσαι καρτερήσαντες, εἰς ἀφόρητα πάθη ἐνέπεσον.

Theodoto Presbytero. 177.

Quoniam quid ſibi hæc verba velint, ἀφ' συγκείματος, quæſiiſti (hoc enim à Daniele in ſua interpretatione prætermiſſum eſſe) illud habe: Quoniam ob ingentem potentiam, & quia inuicto robore pollere regnum ſuum exiſtimabat, Barbarus in ſuperbiam atque inſolentiam prolapſus fuerat (ita vt ſe humanos terminos exceſſiſſe, atque in diuinam claſſem aſcriptum eſſe duceret) mox autem abſcindendus erat (hoc enim viſæ arboris exciſio teſtabatur) idcirco non modò conſpectarum rerum terrore, ſed etiam figurata quadam ratione moderatio: rem enim ac prudentiorem reddere cupiens, tanquam in regio quodam tribunali narrationem conformat, rege nimirum ſententiam proferente, exercitus autem duce eam interpretante, hoc eſt ſententiam exponente (ſiquidem vox hæc σύγκριμα interpretationis ſignificationem habet) militibus autē eam exequentibus. Vnus enim eum, qui ſententiā promulgauit, velut Archangelum eſſe dixit (vnus porro, ſi interpreteris, vigilem ſonat) ſanctos autem Angelos eos, quibus arboris amputatio imperata eſt. Quoniam enim ſententiam prohibere minimè poterant (celeriter enim & cū clamore prolata fuerat) ſpes autem aliqua ſalutis eluebat, propterea quòd radices manerent, percunctantur, hoc eſt poſtulant, vt præfinitum temporis ſpatium intelligant. At

Θεοδότῳ Πρεσβυτέρῳ. ροζ.

Ἐπειδὴ ἔφης τί ὅτι ἀφ' συγκρίματος εἰς ὁ λόγος. καὶ ῥῆμα ἀγνὸν τὸ ἐπερώτημα. τοῦτο γὰρ παρελεῖφθαι τῷ Δανιὴλ, εἰς τὴν ἑρμηνείαν, ἴσθι ὅτι ἐπειδὴ ὑπὸ τῆς ἄγαν ἐξουσίας· καὶ τῷ ἅμαχον οἴεσθαι ἔχειν τὴν βασιλείαν ὁ βάρβαρος εἰς ὑπερηφανίαν ἐξέπεσεν, ὡς ἔξω μὲν τῶν ἀνθρωπίνων ὁρῶν ἑαυτὸν εἶναι νομίζων· εἰς δὲ ὕβριν λῆξιν ἐγκείμενον, ἔμελλε δὲ κόπτεσθαι. τοῦτο γὰρ ἡ τοῦ ὀφθέντος δένδρου ἐκτομὴ διεμαρτύρετο. ὃ μόνον τῷ φόβῳ τῶν ὀφθέντων, ἀλλὰ καὶ τῷ σχηματισμῷ σωφρονέστερον αὐτὸν ἐργάσασθαι ἐθελήσας. ὥσπερ καὶ ὅπου βασιλικοῦ δικαστηρίου σχηματιζομένου τὴν δίκησιν, τοῦ μὲν βασιλέως ἀποφαινομένου, τοῦ δὲ στρατηγοῦ ἑρμηνεύοντος, τουτέστι ἀφαγγέλλοντος τὴν ψῆφον. τὸ γὰρ σύγκριμα, ἑρμηνείαν λέγει. τῶν δὲ στρατιωτῶν εἰς ἔργον ταύτην ἀγόντων· εἷς μὲν γὰρ τὸ τὸ κήρυγμα τῆς ἀποφάσεως ποιησάμενον ἔφησεν οἱονεὶ ἀρχάγγελον. εἷς γὰρ ἑρμηνεύεται ἄγρυπνος. ἁγίους δὲ τοὺς τὸ δένδρον ἐκτέμνειν προστεταχότας ἀγγέλους. ἐπειδὴ γὰρ μὴ τὴν ἀποφασιν κωλύειν οἷοί τ' ἦσαν. μετὰ ἀσυδησίας γὰρ καὶ κραυγῆς ἐξηνέχθη. ἐλπὶς δέ τις ὑπεφαίνετο σωτηρίας. τῶν ῥιζῶν μενουσῶν ἐπερωτῶσι. τουτέστιν ἀξιοῦσιν, ὥστε τὸν ὡρισμένον χρόνον μαθεῖν. ὁ δὲ τοῦτο

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν αὐτοῖς ἐκδιδάσκει. ἵνα χάριν, φησὶ, γνῶσιν οἱ ζῶντες, ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. ροη.

Οἶδα μὴν ὅτι σὺ δεινότητα λόγων ἐπιδεικνύμενος, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς θορύβδην δόξαν, ὅτι τὸ παρεμπεσὸν τοῖς περὶ Ζώσιμον καὶ Παλλάδιον καὶ Μάρωνα, ἀλλ' ἀπὸ εὐνοίας καὶ φιλοτεχνίας ὥρμησας. εἰ δ' αὐτοὶ παρὰ πάντων ἐκκωμῳδούμενοι, ὡς παρὰ μόνου σοῦ νομίζοντες κεκωμῳδῆσθαι, δυσκόλως ἔχουσι πρὸς σὲ μὴ δείσῃς· ἔχεις γὰρ τὴν θείαν συμμαχίαν, σοῦ μὲν ὑπαμύνασαν, ἐκείνους δὲ ἀμυνομένην.

Στρατηλάτῃ σχολαστικῷ. ροθ.

Ἡ τῶν δικαίων παῤῥησία ἡ ὑπὲρ τῆς ἰδίας δικαιοσύνης, οὐκ ἀπὸ μεγαλοψυχίας, ὦ θαυμασιώτατε, ἐτέθη, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης. αὕτη γὰρ ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν αὐτοὺς δικαίως πάσχειν, εἰς ταύτην αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐξεβιάσατο. οὐδεὶς γοῦν αὐτῶν ἐν ἀνέσει ὢν, τοιαύτας ἐῤῥήξε φωνάς. ἀλλ' ὁ μὲν γῆν, ὁ δὲ ἀποδύτην, ὁ δὲ σκώληκα ἑαυτὸν ἀπεκάλεσεν. ἐν δ' ἀμηχάνοις ἀπολειφθεὶς πειρασμοῖς, τὸν οἰκεῖον ἠναγκάσθη ἐκφέρασθαι βίον, ἵνα μὴ δόξειεν πονηρῶν ἕνεκεν πραγμάτων πάσχειν δεδοικότες γὰρ τὸ πονηρὸν παρὰ πολλοῖς ἀνόητοις, ἀφ' ὧν ἔπαθον κτήσασθαι δόξαν, μᾶλλον δὲ ὀνειδισθέντες ὡς δι' ἁμαρτίαν πάσχοντες, εἰς ταῦτα ἐξεβιάσθησαν, ὡς ἔφην, ἐλθεῖν τὰ ῥήματα. οἱ γὰρ νοῦ καὶ φρονήσεως ἀμοιροῦντες, ἀπὸ τῶν συμφορῶν καὶ τὸν δὲ τὸν βίον συμπίπτοντα, καὶ βίον ἀφανίζειν ἐώθασιν, ὅπερ καὶ οἱ φίλοι τῷ γενναίῳ ἔφερόν Ἰὼβ, οὐκ ἄξια ὧν ἡμάρτηκας μεμαθήκοσι. καὶ τὸν ἄγιον δὲ Παῦλον, ἀνδροφόνον τινὰ, καὶ κακοῦργον ᾠήθησαν εἶναι, οἱ τὴν ἔχιν ἐκκρεμαμένην αὐτοῦ τῆς χειρὸς θεασάμενοι.

ille non hoc duntaxat, sed etiam causam ipsis exponit. Vt cognoscant, inquit, ij qui viuũt, quòd altissimus cælestis regni principatum tenet.

Hermogeni Episcopo. 178.

Scio te non eloquentiæ ostentandæ studio, nec vt hinc gloriam aucuperis, ad zosimum & Palladium & Maronem admonendos te contulisse: verùm benevolentia & charitate ductum hanc operam suscepisse. Quòd si illi, cùm ab omnibus sugillentur, tamen à te solo sugillari se existiment, ac proinde aduersum te stomachentur, ne timeas. Diuinum enim auxilium habes, quod & tuas partes tueatur, & illos vlciscatur.

Strategio Scholastico. 179.

Libertas ea loquendi, qua iusti viri pro iustitia sua vsi sunt, vir admirande, non à fastu atque arrogãtia, sed à necessitate nata est. Hæc enim, ne iustè incommodis afficividerentur, huiusmodi voces ab iis expressit. Neque enim quisquam ipsorum, dum à calamitatibus immunis fuit, in eiusmodi voces erupit: verùm alius terram, alius cinerem, alius vermen se appellauit. At in grauissimis tentationibus derelictis, ne ob improbas & sceleratas actiones calamitatibus premi viderẽtur, vitam suam exponere necesse habuerunt. Nam cùm metuerent, sinistram apud stolidos homines, ob ea quæ perpetiebantur, existimationem, colligerent, imò etiam, tanquam ob scelus perpetientes, probris atque cõuitiis incesserentur, ad hæc, vt dixi, verba venire coacti sunt. Etenim qui mentis ac prudentiæ expertes sunt, ab iis calamitatibus, quæ in hac vita occurrunt, vitæ quoque criminandæ occasionem trahere consueuerunt. Quo scilicet in genere illud est quod amici Iob ad egregium illum ac virtute præstantem virum dicebant, Lenioribus, quàm pro peccatorum tuorum merito, flagris affectus es. Eodémque modo

sanctum Paulum grassatorem quēdam & facinorosum hominem esse Barbari illi putabant, qui viperam de ipsius manu pendentem conspexerant. Vnde etiam his verbis vtebantur: Prorsus homicida est homo hic, quem ereptum è mari vltio nō sinit viuere. Quin Semei quoque, ille inquam petulanti lingua præditus, Psalmistam, cùm à filio vexaretur, homicidam appellabat, ob ipsius nimirùm calamitatem, ad improbam hanc de ipso sententiam ferendam adductus. Quæ cùm ita sint, noli tu quoque committere, vt eos omnes, qui in calamitatibus versantur, condemnes: verùm ita existima, nonnullos etiam esse, qui adipiscendarum coronarum causa perpetiantur. Quòd si admiratione afficeris, atque addubitas, hāc sententiam tibi è cælo feremus. Quidnam igitur ad discipulos suos ait ille, qui rerum omnium imperium obtinet? In mundo pressuram habebitis. Atque ad Iob etiam dictum est: An putas me aliam ob causam oraculum edidisse, quàm vt iustus appareas? Verè enim quem Deus amat castigat: & corripit omnem filium quem recipit. Neque id sanè absurdum videri debet. Nam etiam Regum amici ipsi sunt, qui in bellis maximè periclitantur, & vulneribus afficiuntur, & peregrinationes suscipiunt: Eáque præsertim sunt, quæ fiduciam ipsis & authoritatem apud Regem conciliant, atque vt iam cum eo, qui superiorem dignitatis locum obtinet, tanquam cum eo, qui eiusdem gradus sit, vtantur, efficit. Ea quippe quæ corpore gerunt, vulneta, amicitiæ pignora habent. Quòd si dixeris, Quid igitur est, quòd quidam ob eam causam animis offenduntur ac deiiciuntur? hoc respondeerim, id ab eorum amentia proficisci, non ab ipsius rei natura. Neque enim hîc est laborum præmium: verùm hîc quidem certamina, postea autem præmia. Quamobrem in certaminum tempore requiem, animique oblectamentum minimè quærant, nec tempora cōfundant. At imbecillior ego sum, fortasse dixeris. Verùm tibi quoque prospexit Deus, atque & in improsάμενοι βάρβαροι. διὸ καὶ ἔλεγον, πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασε. καὶ ὁ Σεμεεὶ δὲ ὁ ἀθυρόγλωττος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἀνδροκτόνον τὸν μελῳδὸν ἀπεκάλει, διωκόμενον ὑπὸ τοῦ ἰδίου, ἀπὸ τῆς συμφορᾶς, τὴν πονηρὰν ταύτην περὶ αὐτοῦ φέρων ψῆφον. μὴ τοίνυν μηδ' αὐτὸς πάντων καταψηφίζου τῶν ἐν συμφοραῖς. ἀλλὰ πινὰς νόμιζε, καὶ διὰ τοιαύτας ὑπομένειν. εἰ δὲ θαυμάζεις καὶ διαπορεῖς, τὴν ψῆφόν σου ταύτην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οἴσομεν. τί οὖν ἔφη ὁ πάντων τὸ κράτος ἀνυμνούμενος τοῖς οἰκείοις φοιτηταῖς, ἐν τῷ κόσμῳ τὸν θλῖψιν ἕξετε. καὶ τῷ Ἰὼβ δὲ ἐρρέθη, οἴει με ἄλλως κεκρικέναι; ἢ ἵνα μὴ ἀναφανῇς δίκαιος. ὄντως γὰρ ὃν ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. καὶ οὐδὲν ἀπεικός. οἱ γὰρ τῶν βασιλέων φίλοι, μᾶλλον τῶν ἄλλων κινδυνεύουσιν ἐν τοῖς πολέμοις, καὶ τραύματα ἔχουσι, καὶ ἀποδημίας στέλλονται. καὶ ταῦτα δὴ μάλιστα τὰ τοιαῦτα αὐτοὺς παῤῥησίαν ἔχειν ποιεῖ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ὡς ὁμοτίμῳ λοιπὸν τῷ ὑπερφυεβενικότι κεχρῆσθαι. ἔχουσι γὰρ τὰ ἐν τοῖς σώμασι τραύματα, τῆς φιλίας ἐνέχυρα. εἰ δὲ φαίης, τί οὖν πρὸς τοὺς ὑποσκελιζομένους διὰ ταῦτα; φαίην, ὅτι τοῦτο παρὰ τὴν ἄνοιαν αὐτῶν γίνεται, καὶ οὐ παρὰ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν. οὐ γὰρ ἐνταῦθα ἡ ἀντίδοσις τῶν πόνων. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐνταῦθα ἆθλα. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἔπαθλα. μὴ ζητήσωμεν τοιγαροῦν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων τὴν ἄνεσιν, μηδὲ συγχέωμεν τοὺς καιρούς. ἀλλ' ἀθυμότερος φαίης ἂν ἴσως εἶναι, ἀλλὰ καὶ σοῦ προφθάσας ὁ θεὸς, καὶ ἀκήτησε πολλοὺς καὶ τῶν πονηρῶν δίκας ἐνταῦθα, καὶ τῶν δικαίων ἠμείψατο πονους. ὥστε εἰ σκανδαλίζῃ σε οἱ ἐν θλίψει τῶν δικαίων, οἰκοδομήσωσάν σε οἱ ἐν ἀνέσει καὶ τιμῇ. καὶ εἰ ὑποσκε-

λιζ-

λιζησίσε ὑμᾶς ἐν εὐπραγίᾳ τῶν πονηρῶν. ὀρθούτωσάν σε οἱ ἐν κολάσει καὶ τιμωρίᾳ.

bos multos hîc animaduertit,& nonnullis item probis viris vicem rependit. Quare si tibi iusti,qui in calamitate sunt, offensionem afferunt,fac te ij confirment, qui quiete atque honore fruuntur. Ac rursum si te improbi illi, quibus omnia secunda sunt,deiiciunt,erigant te illi, qui in pœna & cruciatu versantur.

Παλλαδίῳ. ρπ.

Ὅπ μὴ ἠδεπώποτε ὅπου περὶ τῆς θείας θρησκείας εἰπεῖν ἐδόκησεν. ἡττήθημεν, οὐδ' ἀναισχυντῖν ἐδόξαμεν. ἀλλ' ἁπάντων κρατοῦμεν καὶ πειθοῖ τῷ λόγῳ, παντὶ που δῆλον. ὅπ δὲ πάντες, οὐχ οἷς λέγομεν, ἀλλ' οἷς πράττομεν προσέχουσι, καὶ ἀπὸ τούτων φέρουσι τὴν ψῆφον, καὶ εἰ μὴ φανερῶς, ἀλλὰ κατ' γνώμην μετ' ἐξουσίας ἀποφαίνονται. καὶ τοῦτο εἰδέναι χρὴ. ἀκουῶ χρὴ σύνδρομον τῷ λόγῳ ἔχειν τὸν βίον, καὶ συμβαίνουσαν τῷ δόγματι τὴν πολιτείαν, ἵνα μὴ λόγοις νικῶντες, τοῖς πράγμασιν ἡττώμεθα.

Quod, vbi de diuina religione verba habenda fuerint,nunquam superati fuerimus,nec impudentiæ opinionem contraxerimus,verùm omnes sermone ac disputatione vincamus,ac profligemus,cuilibet perspicuum est. Quòd autem omnes ad ea,quæ facimus,non ad ea quæ dicimus, animum adiiciant, atque ab his sententiã ferant,ac si non apertè, animo saltem & cogitatione, liberè ac pro potestate pronuncient,id quoque scire oportet. Quocirca curandum nobis est,vt vitam sermonis comitem, ac muneris nostri administrationem, fidei, quam profitemur, consentaneam habeamus, ne alioqui sermonibus viuentes,rebus superemur.

Διδύμῳ πρεσβυτέρῳ. ρπα.

Ἔοικας ὑπιλελῆσθαί μου τῶν ἐντολῶν· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπελαθόμην τῆς πρὸς σὲ εὐμαθέσεως. ὑπιλήσομαι δὲ εἰ ἀκριβῶς μάθοιμι οὐ προνοίας καὶ ἀῤῥᾳθυμίας, ἀλλὰ μὴ ἐξ ἀπάτης καὶ προδιαστάσεως εἰς τοὺς φίλους πεπαρῳνηκέναι.

Didymo Presbytero. 181.

Mandatorum meorum memoriam abiecisse videris:ego autem meæ erga te beneuolentiæ obliuione minimè affectus sum. Afficiar autem, si illud cognitum & exploratum habuero, te dedita opera ac de industria,non autem errore quodam & casu in amicos debacchatum esse.

Τῷ αὐτῷ. ρπβ.

Εἰ μὲν ἀληθῆ ἐστὶ τὰ ἀπαγγελθέντα, οὐδεμίαν σοι ἀπολογίαν δικαίαν μὴ ὑπολελεῖφθαι. ζητήσεις μὲν γὰρ ἴσως, οὐχ εὑρήσεις δὲ. εἰ δὲ ψευδῆ, μήνυε ἵν' εἰς ἀπολογίας ἀνάγκην τοὺς καταμηνύσαντας προσήσωμεν. καὶ ἀπολογουμένους μὲν δεξώμεθα. τοῦτο δὲ μὴ ποιοῦντας, τῆς ἑαυτῶν σωφρονίας ἐξοστρακίσωμεν.

Eidem. 182.

Si vera sunt quæ ad nos allata sunt, nullam tibi iustam excusationem relictam esse arbitror. Vt enim fortasse quæras, haud tamen inuenies. Si autem falsa, fac sciam: vt eos,qui hæc detulerunt, ad tibi satisfaciendi necessitatem adigamus, atque id quidem facientes suscipiamus, facere autem recusantes à nostro cœtu submoueamus.

Athanasio Presbytero. 183.

Sermonibus philosophari promptum ac facile est: rebus autem arduum & difficile. Ac propterea illud auditorum animos minimè penetrat: hoc autem eos perstringit: illud enim risum mouet, hoc inertiam restringit: illud in probra, hoc in laudes definit. Illud tædio & molestia, hoc pudore auditores afficit. Itaque curandũ est, vt, quæ facienda sunt, non modò dicamus, sed etiam faciamus: ne alioqui & probra habeamus, & pœnas sustineamus.

Ἀθανασίῳ πρεσβυτέρῳ ρϟγ.

Τὸ μὲν λόγῳ φιλοσοφεῖν, εὔκολον· τὸ δὲ ἔργῳ πραγμάτων, δυσχερές. διὸ καὶ τὸν μὲν τῶν ἀκουόντων ὑπὸ καθικνεῖται, τὸ δὲ καθάπτεται. τὸ μὲν γὰρ γέλωτα κινεῖ, τὸ δὲ ῥαθυμίαν ἀναστέλλει. καὶ τὸ μὲν εἰς ὀνείδη, τὸ δὲ εἰς ἐπαίνους τελευτᾷ. καὶ τὸ μὲν ἐνοχλεῖ, τὸ δὲ δυσωπεῖ τοὺς ἀκούοντας. δοκοῦν οὐ λεκτέον τὰ πρακτέα μόνον, ἀλλὰ καὶ πρακτέον, εἴγε μὴ μέλλοιμεν ὀνείδη τε ἕξειν, καὶ εὐθύνας ὑφέξειν.

Theoni Episcopo. 184.

Habet quidem virtus non modò præmium, vt ais, sed etiam coronam ac celebrem & luculentam gloriam. Tu verò minimè facere debes, vt in vnaquaque ipsius specie, an mercedem habeat, curiosiùs inquiras. Maior enim ei merces constituta erit, qui non mercedis causa boni aliquid efficit. Nam si verè studio virtutis atque amore tenereris, scires profectò, etiã submota mercede virtutem ipsam mercedem & coronam ac decus & ornamentum esse, ac mercedem in seipsa habere. Quoniam autem vt mercenarius de mercede nimiũ anxiè ac ieiunè vrges, suspicionem audientibus præbes, te, nisi merces esset, minimè factum fuisse, vt virtutem coleres. Cæterùm, quoquomodo de hac re censueris, virtutem cole, quæ sui amantes ac studiosos, & hîc claros, & illic clariores reddit.

Θεώνι ἐπισκόπῳ. ρϟδ.

Ἔχει μὲν ἡ ἀρετὴ οὐ μόνον μισθόν, ὡς φῂς, ἀλλὰ καὶ στέφανον καὶ κλέος ἀοίδιμον. σὺ δ' οὐκ ἂν εἴης δίκαιος ἐφ' ἑκάστῳ εἴδει αὐτῆς πολυπραγμονεῖν εἰ ἔχει μισθόν. μείζων γὰρ ἔσται ὁ μισθὸς, τῷ μὴ ἀφ' μισθοῦ ποιοῦντι. εἰ γὰρ ὄντως ἦθα φιλάρετος, ἤδεις ἂν ὅτι καὶ χωρὶς ἀμοιβῆς. αὐτὴ ἡ ἀρετὴ μισθός ἐστι καὶ στέφανος καὶ ἐγκαλλώπισμα, ἐν αὐτῇ τὴν ἀμοιβὴν ἔχουσα. ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς ὄντως μισθωτὸς ἀκριβολογῇ περὶ μισθοῦ, ὑποψίαν παρέχεις τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι εἰ μὴ προθέσεως χάριν μὴ ἦν μισθὸς, οὐκ ἂν ἀρετὴν ἤσκησας, πλὴν ὅπως ἂν δίκαιος, ἄσκει ταύτην, τὴν καὶ ταῦθα λαμπρούς, καὶ κεῖσε λαμπροτέρους τοὺς οἰκείους ἐραστὰς ἀποφαίνουσαν.

Zosimo Presbytero. 185.

Iocari potiùs, quàm seriò loqui videris. Vt ut autem libeat (dicam enim quod verum est, nec reticebo) quandoquidem quotidie quæris, Quid igitur faciendum est? Ego vicissim ex te quæram, Quid igitur dicendum est? Nam si nec ab inertia nec à luxu absistas, nec à communibus rebus manum abstineas, nec pecunias congerendi, atque ex alienis calamitatibus commoda tua comparandi, atque, quæ

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. ρπε.

Ἔοικας παίζειν μᾶλλον, ἢ σπουδάζειν, πλὴν ὅπως ἂν δίκαιοις. εἰρήσεται παρ' ἐμοῦ τἀληθὲς, καὶ οὐ κεκρύψεται. ἐπειδὴ ἐκάστοτε ἐρωτᾷς, τί οὖν χρὴ ποιεῖν; ἐγώ σε ἐρήσομαι, τί οὖν χρὴ λέγειν. εἰ γὰρ μήτε τῆς ῥαθυμίας, μήτε τῆς τρυφῆς ἀπόσχοιο, μήτε τῶν κοινῶν ἀφέξοιο, μήτε τοῦ χρηματίζεσθαι ἀποστείης, μήτε τοὺς τὰς ἀλλοτρίας γεωργεῖν συμφορὰς, καὶ τὰ τῶν πενήτων

σφετε-

σφετερίζεσθαι, οὐκ ἔχω πλέγειν. εἰ δ' ἀληθῶς ἐρωτᾷς, μαθεῖν βυλόμενος, ταῦτα μὴ ποίει ἃ νῦν ποιεῖς, καὶ ῥᾷον καὶ θᾶττον τὴν κακίαν ἀπαμφιάσοιο.

pauperum sunt, auertendi finem facias, quid dicam non habeo. Sin autem verè ac seriò percunctaris, vt intelligas, hæc quæ facis facere desine: atque ita faciliùs & citiùs improbitatem deponas.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. ρπϛ.

Τὸ θεῖον καί τοι φανότατον ὄν, καὶ ἡλίου πολλῷ λαμπρότερον, ἰδεῖν μὲν ἀδύνατον. οὐδὲ γὰρ θνητοῖς ὄμμασιν ὅσιν χωρητὸν, νοεῖν δ' οὐκ ἀδύνατον. νῷ γὰρ μάλιστα καθαρῷ τὰς ἑαυτοῦ ἀκτῖνας διὰ τῆς προνοίας ἐπιπέμπει. καταλαβεῖν δὲ δυσχερέστατον· παντὸς γὰρ τοῦ νοουμένου μεῖζόν ἐστι καὶ ὑψηλότερον, εὐμενὲς δ' ἔχειν ῥᾴδιον· ἀρετὴν γὰρ ἀσπάζεται καὶ φιλεῖ. εἰ τοίνυν ἐθέλομεν τὸ πᾶσιν ἀχώρητον χωρῆσαι, καὶ ἀξιωθῆναι χρήματος πάσαν ὑπερβαίνοντος ἀξίαν, σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ φρονήσει καὶ ἀνδρίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἑαυτοὺς κοσμήσωμεν. ψυχῆς γὰρ ἁγνῆς τόπον οἰκειότερον καὶ προσπορώτερον οὐχ εὑρίσκεται. διὸ καὶ ἔφη, ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω.

Isidoro Diacono. 186.

Diuinum numen, etsi clarissimum, ac Sole longè splendidius, cernere quidem impossibile est (neque enim in mortalium oculos cadit) animo autē concipere haudquaquā impossibile (mēti quippe ab omni labe quàm maximè puræ radios suos per prouidentiam immittit) comprehendere autem prorsus difficile (omnibus enim rebus quæ animo & ratione intelliguntur, maius est ac sublimius) benignū verò ac placidū habere pronū & facile. Virtutē quippè amat & exosculatur. Quamobrē si nobis cordi est, id quod captum excedit capere, ac rem dignitatem omnem superantem consequi, temperantia, iustitia, prudētia, fortitudine, aliisque virtutibus nosipsos exornemus. Neque enim aptiorem sibi ac familiariorem sedem vllam, quàm puram & castam animā esse constituit. Eóque etiam nomine ait, inhabitabo in eis, & inambulabo.

Παλλαδίῳ Διακόνῳ. ρπζ.

Εἰ καὶ χαλεπὸν τὸ τραῦμα, καὶ θάνατον ὠδίνῃ τὸν ἀθάνατον, ἀλλ' εἰ καλέσαις τὴν θείαν συμμαχίαν τὴν καὶ παθῶν καὶ πάσης ἐπιγιγνομένην κακίας, οὐδ' ἴχνος λελείψεται τοῦ τραύματος.

Palladio Diacono. 187.

Etsi graue atque acerbum vulnus est, atque immortalem mortē accersit: tamen si diuinum auxiliū, quod & turbidos animi motus, & vitium omne vincit ac prosligat, imploraris, ne vestigium quidē vulneris relinquetur.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. ρπη.

Καὶ σὺ τῶν λεχθησομένων, ὦ φρονήσεως τέρμνος, γνοίης ἂν ἀκριβῶς τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων νόμων τὸ διάφορον. οἱ μὲν γὰρ ἱεροὶ χρησμοὶ τὰ δέοντα καὶ πρέποντα νομοθετήσαντες, ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ τοὺς διδασκάλους ἐφίστασι τῆς ἀρετῆς κωλύοντες εἰσκομίσαι τὴν πονηρίαν. ὅπου γὰρ ἄριστος διδασκαλίας τρόπος, ἐκ

Isidoro Diacono. 188.

Ex his quoque quæ dicturi sumus (ô prudentiæ delubrum) quid inter diuinas & humanas leges discriminis sit perspicuè intelligere queas. Etenim diuina oracula, ea, quæ honesta & consentanea sunt, sancientia, in principio atque in prima ætate virtutis magistros præficiunt, quo videlicet improbitati aditum intercludant. Nā hæc demum optima doctrinę ratio est, nō

cùm primis vitiũ dominari permiseris, postea in eam curam incumbere vt eliminetur: verùm statim ab ipso initio quiduis agere ac moliri, vt ne ipsi aditus vllus ad humanam naturam pateat. At externi legumlatores tum denique eam componũt ac moderantur, cùm deprauata fuerit. Nõ enim ad virilem ætatem prouectus pœnas minari oportebat, verùm puerilem ætatẽ agentes effingere atque componere. Sic quippè fortasse minis postea haudquaquã opus habuissent. Nunc verò perindè fit, ac si quis ei qui a latronibus obtruncandus esset, nec opem ferat, nec quonam pacto ex eorum manibus elabatur, dicat, vulneribus autem confectum ac penè exanimẽ vlciscatur: aut quemadmodum si medicus quispiam, nec sano & incolumi ad præcauendum morbum adiumentum vllũ porrigat, nec ægrotare incipienti, aliquid quo morbum propulset, dicat aut faciat, corrupto autem atque ita affecto, vt nulla ratione curari possit, innumera remedia præscribat. Quòd si nulli has potius quàm illas leges pertimescunt, haud mirandum est. Nam hę, quia pœnam quàm celerrimè inferunt, crassiores terrẽt: illæ autem, quia rarò in hac vita, omninò autem in futura, cruciant, contemnuntur. Futurum etenim paucis duntaxat quibusdam, hoc est iis qui oculatiore mente sunt, ac rerum naturam planè perspiciunt, conspicuum est. Nam plerique, etiamsi verbis confitentur, factis tamen negant. Per ea enim quæ faciunt, ea, quæ cogitant, prædicant: quippe qui nõ modò corporis ingentem curam gerunt, cùm interim animum negligant, sed etiam cernentibus quidem hominibus quominus peccent, pudore deterrentur: Deo autem non modò inspectante, sed etiam omnia complexu suo continente, adeò non erubescunt, vt etiam citra omnem metum peccent. Nec verò id duntaxat permultorum furorem ac rabiem ostendit: sed id etiam quod dicturus sum. Multi enim per Deum iurantes, periurij crimine sese deuinciunt: per filiorum autem caput ne iurare quidem audent. Quænam igitur his

ὑπερέφαντας πρότερον κρατῆσαι τὴν κακίαν, ὕστερον μηχανᾶσθαι ὅπως ἐξελαθείη. ἀλλ' ἐν προοιμίοις πάντα ποιεῖν καὶ πραγματεύεσθαι, ὥστε ἄβατον αὐτῇ εἶναι τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν. οἱ δ' ἔξωθεν νομοθέται τότε ῥυθμίζουσιν αὐτὴν, ὅταν διαφθαρεῖσα τύχῃ. ὁ γὰρ ἀνδράσι γενομένης, κολάσεις ἀπειλεῖν ἐχρῆν, ἀλλὰ παῖδας ὄντας ῥυθμίζειν καὶ ἀναπλάττειν, καὶ οὐκ ἂν ἴσως τῶν μετὰ ταῦτα ἐδέησεν ἀπειλῶν. νυνὶ δὲ ταὐτὸν γίνεται, οἷον ἂν εἴπις τῷ μέλλοντι τοῦ λῃστῶν ἀναιρεῖσθαι, μὴ βοηθοίη μὴδὲ λέγοι, ὅπως αὐτὸν ἀπαλλαγείη, ἠμυθημένα δ' γενόμενον τιμωροῖτο. ἢ ὡς ἄν τις ἰατρὸς μήτε ὑγιαίνοντι προφυλακτικὸν ὀρέξειεν βοήθημα, μήτε ἀρχομένῳ τῆς ἀῤῥωστίας τῷ νοσοῦντι φράζοι, μηδὲ φράσαι δι' ὧν ἀπαλλαγήσεται τῆς νόσου. διαφθαρέντι δὲ καὶ ἀνηκέστως ἔχοντι, μυρία νομοθετοίη. εἰ δὲ πολλοὶ μᾶλλον τοῦτους ἢ ἐκείνους δεδοίκασι, θαυμαστὸν οὐδέν. οἱ μὲν γὰρ τῷ αὐτίκα μάλα τὴν κόλασιν ὑπιφέρειν τοὺς ταχυτέρους φοβοῦσιν. οἱ δὲ τῷ ὀλιγάκις μὲν ἐνταῦθα, πάντως δ' ἐκεῖσε κολάζειν καταφρονοῦσιν. τὸ γὰρ μέλλον ὀλίγοις δή τισι τοῖς διορατικώτερον ἔχουσι τὸν νοῦν, καὶ τὴν τοῦ πραγμάτων ἀκριβῶς καθορῶσι φύσιν, ὀλίγον εὐσυνόπτον. οἱ γὰρ πλεῖστοι, εἰ καὶ λόγοις ὁμολογοῦσι, τοῖς ἔργοις ἀρνοῦνται. διὰ τῶν γὰρ πράττουσιν ἃ νοοῦσι κηρύττουσιν. οἷον οὐ μόνον τοῦ σώματος μὲν κομιδῆ ὀλιγωροῦσιν, τῆς δὲ ψυχῆς ἀμελοῦσιν. ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων μὲν ὁρώντων, αἰσχύνονται πλημμελεῖν. τοῦ δὲ θεοῦ οὐ μόνον ἐφορῶντος, ἀλλὰ καὶ πάντα περιέχοντος, οὐ μόνον οὐκ ἐρυθριῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἀδεῶς ἁμαρτάνουσιν. οὐ μόνον δὲ τοῦτο τῶν πολλῶν δείκνυσι τὴν λύτταν, ἀλλὰ καὶ τὸ ῥηθησόμενον. πολλοὶ γὰρ τῶν μὲν τοῦ θεοῦ ὀμνύοντες, ὑπορκοῦσι. τῶν δὲ τῆς τοῦ παίδων κεφαλῆς οὐδ' ὀμόσαι τολμῶσι. πῶς οὖν τοῦ-

τοις

τοις πωμεία ἐφάμιλλος ἐν τῷ βίῳ τούτῳ ὑπονοηθείη, οὐκ ἔστιν δὲ μία. διὸ εἰκότως ἐκεῖσε ἡ κρίσις ἠπείληται καὶ ἥρτηται.

in hac vita satis digna pœna excogitari queat? Nulla omnino est. Ac proinde meritò illic pœna denunciata & suspensa est.

Ammonio. ρπθ.

Ἐπειδὴ ὅταν ὁ θυμὸς τὰς ἡνίας τοῦ ἡνιοχοῦντος λογισμοῦ ἀποῤῥήξῃ, ἔξω τῆς τῆς φύσεως ὁρῶν ἀπάγῃ πολλάκις τὸ ἀνθρώπου τὸ φρόνημα, ἴασιν τῷ τηλικούτῳ πταίσματι οὐ μόνον ἀρίστην, ἀλλὰ καὶ ταχίστην ὑπεδείξατο ὁ Παῦλος ἔφη· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν, τουτέστι, πρὶν τὸν ἥλιον εἰς δυσμὰς χωρῆσαι, ἐπίγνωτε τῇ φύσει, σβέσατε τὸν θυμὸν καταγέλατε τὸ φρόνημα, ἀσπάσασθε τὴν συγγένειαν τὴν καὶ θεῖον κρατοῦσαν, ἵνα μὴ μεσολαβήσασα ἡ νὺξ, ἀνίκητον ἐργάσηται τὸ πάθος· τότε γὰρ εὑρὼν χαιρὸν ἐπιτήδειον ὁ διάβολος, ἐξάπτει μᾶλλον τὰ γεγενημένα, παροξύνει δὲ εἰς ἄμυναν· ἐρεθίζει δὲ εἰς ἔχθραν, διεγείρει δὲ εἰς κατηγορίας, κατασκευάζει δὲ μνησικακίαν, καὶ μυρία πίκτει ἐντεῦθεν κακά· ὅπερ δὲ ταῦτα σκοπῶν ὁ θεσπέσιος Παῦλος, ἐκέλευσε ταχίστην γενέσθαι τὴν καταλλαγὴν, ἐπήγαγε, μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ, τῷ τὰ μικρὰ πάθη μεγάλα λεληθότως κατασκευάζοντι, καὶ τὰ εὐίατα δυσίατα, ἢ καὶ ἀνίατα παρασκευάζοντι.

Ammonio. 189.

Quoniam cùm iracundia rationis, quæ aurigę munere fungitur, habenas infregit, hominis mentem extra naturæ terminos plerunque transuersam agit: idcirco Paulus huiusmodi lapsui excogitata, non modo optima, sed etiam celerrima medicina, his verbis vsus est, Sol non occidat super iracundiam vestram: hoc est, antequàm Sol in occasum vergat, naturã agnoscite, furorem extinguite, arrogantiam comprimite, cognationem ac propinquitatem, quæ etiam feris dominatur, complectimini: ne nox interiecta morbum immedicabilem efficiat. Nam tum diabolus, idoneũ tempus nactus, ea, quæ contigerunt, magis inflammat, ad vltionem irritat, ad inimicitiam extimulat, ad accusationes excitat, iniuriarum memoriam parit, innumerá-que hinc mala procreat. Nam quòd diuus Paulus, vt hæc excinderet, dissidentes quàm ocyssimè inter se reconciliari iusserit, ex eo patet, quod mox subiunxit, Nolite locum dare diabolo, qui exiguos affectus magnos occultè reddit, cáque, quæ facilè curari possunt, vix aut etiam nullo modo curabilia efficit.

Ησαΐᾳ στρατιώτῃ. ρϟ.

Μὴ ἡ εὐημερία, ὦ ἐλπιστὰ, ἡ ἐκ τῆς θείας μακροθυμίας σοι συγχωρηθεῖσα, σκφοιτᾶν σε τῷ πρέποντος ἀποσκευάζῃτω, μήτε μὴν τῆς τῆς φύσεως ἐξαχοντιζέτω ὅραν, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ἔννοιαν αὐτῆς ἀγέτω, καὶ εἴσω αὐτῆς περικλήετω, ἵνα μὴ ὑπερόρια πταίσας, ὑπερορίους ἀπαιτηθείης καὶ τὰς δίκας.

Esaiæ militi. 190.

Ne committas, optimè vir, vt fœlicitas, quæ tibi diuinæ lenitatis beneficio commissa est, id tibi afferat, vt ab officio excedas, atque extra naturæ terminos exilias. Quin potius id cura, vt ea ad eorum cogitationem te ducat, atque intra ea te concludat, ne alioqui immaniter peccans, immanes quoque pœnas persoluas.

Τῷ αὐτῷ. ρϟα.

Μὴ μεγαφρόνει, μηδ' ὑψηφῆ φαν-

Eidem. 191.

Ne animos attolas, nec quadam huma-

næ naturæ modulo ſublimiora tibi animo fingas: ne alioqui cùm mediocribus etiam lapſus fueris, ſublimiùs exaggeretur tua calamitas.

Lampetio Epiſcopo. 192.

Magnum reuera pietatis ſacramentum eſt, quemadmodum etiam ſacrorum antiſtes Paulus ſcripto prodidit: non quòd omnino incognitum ſit, ſed quòd à nemine comprehendi queat. Omnem quippe, & ſermonis & mentis vim excedit. Nam ſi puerulus matrimonij fructus eſt, quonam pacto virgo matrimonij fructum edidit? Quonam pacto id quod interitui obnoxium eſt, cum eo quod interitum neſcit, copulatum eſt? Quonam pacto in eo quod circunſcriptum eſt, id quod a circunſcriptione alienum eſt, intelligitur, ſic inquam vt nec diuina & labis omnis expers natura decrementi quicquam patiatur, & quod mortale eſt, modo quodam, qui nullis verbis exprimi poteſt, omnémque interpretationis vim ſuperat, honorẽ accipiat? Quonam pacto, qui paſſus eſt, ſalutem attulit: qui mortem oppetiit, excitauit; qui contumeliis affectus eſt, ſummo honore condecorauit; qui cruci affixus eſt, ab execratione eripuit; vel, vt rectiùs loquar, peccatum ac mortem in crucem ſuſtulit.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. ρϟϛ.

Μέγα ὄντως τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, ὡς καὶ ὁ μυσταγωγὸς ἔγραψε Παῦλος, οὐχ ὡς ἀγνοούμενον παντάπασιν, ἀλλ' ὡς οὐδενὶ ἐφικτόν. παντὸς γὰρ ἐπέκεινα καὶ λόγου καὶ νοῦ καθέστηκεν. εἰ γὰρ γάμου καρπὸς τὸ παιδίον, πῶς ἡ παρθένος καρπὸν γάμου ἔδειξε; πῶς ἡνώθη τὸ φθαρτὸν τῷ ἀφθάρτῳ πῶς ἐν τῷ περιγραπτῷ νοεῖται τὸ ἀπερίγραπτον, ἅτε τῆς θείας καὶ ἀκηράτου ἐλαττώμενον φύσεως, καὶ τῷ θνητῷ ἀφεάστω πανὶ λόγῳ καὶ ἑρμηνείας κρείττονι τὴν τιμὴν δεχόμενον; πῶς ὁ παθὼν ἔσωσε, καὶ ὁ ἀποθανὼν ἤγειρε, καὶ ὁ ὑβριζόμενος τετίμηκε τῇ ἀνωτάτῳ τιμῇ, καὶ ὁ σταυρωθεὶς κατάρας ἐξήρπασε, μᾶλλον δὲ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον ἐσταύρωσε.

Theodoro. 193.

De rebus parum honeſtis in ſuſpitionẽ venire, his quidem, qui ad virtutis arcem peruenerũt, maximæ calamitatis loco eſt: iudicari autem, honeſtioribus & grauioribus: deprehendi verò, iis quoque qui ſtupore atque indolentia laborant.

Θεοδώρῳ. ρϟζ.

Ὑπονοηθῆναι ἐφ' οἷς οὐ προσῆκον, τοῖς μὲν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἐληλακόσι, μείζην ἔχει συμφοράν. τὸ δὲ καὶ κριθῆναι, τοῖς σεμνοτέροις. τὸ δ' ἁλῶναι, καὶ τοῖς ἀναλγήτοις ἀλγεινόν.

Alexandro. 194.

Qui rerum earum cauſa ob quas gratiã habere debent, alicui ſuccenſent, omnes ingratitudinis terminos excedunt. Nam cùm, ſi rebus ipſis nequeunt, grata ſaltem oratione vicem rependere teneantur, ipſi contrà crimina concinnant.

Ἀλεξάνδρῳ. ρϟδ.

Οἱ ὑπὲρ ὧν χάριτας εἰδέναι ὀφείλουσιν ὑπὲρ τούτων ἐγκαλοῦντες, πάντας τοὺς τῆς ἀγνωμοσύνης ὑπερβαίνουσιν ὅρους. δεῖν γὰρ, εἰ καὶ μὴ ἔργοις οἷοί τε εἰσὶ, λόγοις εὐχαρίστοις ἀμείβεσθαι, ἐγκλήμασι ῥάπτουσι.

Τῷ

Τῷ αὐτῷ ρξε.

Οἱ πᾶσαν τὴν παλαιὰν Διαθήκην εἰς τὸν Χριστὸν μεταφέρειν πειρώμενοι, οὐκ ἔξω αἰτιάσεώς εἰσιν, ἐπεί τοι καὶ Ἕλλησι, καὶ τοῖς μὴ ἐγκρίνουσιν αὐτὴν αἱρετικοῖς ἰσχύειν ἐν τῇ καθ' ἡμῶν διδάσει μάχῃ· τὰ γὰρ μὴ εἰς αὐτὸν εἰρημένα συνειλίζομενοι, καὶ τὸ ἀβιάστως εἰρημένα, στρεβλεύεσθαι τῷ δόγματι παρασκευάζουσι. δι' ὧν γὰρ ἐκεῖνοι αὐτὰς ἀναστρέπουσιν ὡς τῷ δόγματι ποιοῦντας· Διὰ τούτων καὶ ἐν τοῖς Διαρρήδην περὶ αὐτοῦ εἰρημένοις νικᾶν νομίζονται· ἐγὼ δὲ ἀναγκαίως φημὶ ἀμφότερα γεγενῆσθαι, τά τε μὴ πάντα λελέχθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὸ μὴ παντελῶς τὰ κατ' αὐτὸν σεσιγῆσθαι· τοῦτο γὰρ ἐλυσιτέλει, τὸ μήτε δι' ὅλων περὶ τοῦ Χριστοῦ λέγεσθαι ἀνθρώποις, καὶ περὶ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἀμφιβάλλουσι καὶ λέγουσι, ποίησον ἡμῖν θεούς· μήτε παντάπασιν ἀποστερεῖσθαι, Διότε τὸν τῶν ἀπιστούντων Ἰουδαίων ἔλεγχον, καὶ τὴν τῶν πιστευσόντων βεβαίαν ἐλπίδα.

Τῷ αὐτῷ. ρξς.

Τὴν συνθήκην, τουτέστι, τὴν ἐπαγγελίαν, Διαθήκην, ἡ θεία καλεῖ γραφή, Διὰ τὸ βέβαιον καὶ ἀπαράβατον. συνθῆκαι μὲν γὰρ πολλάκις ἀναστρέφονται, Διαθῆκαι δὲ νόμιμοι, ὐδαμῶς.

Ησαΐᾳ. ρξζ.

Επειδὴ ἃ μὴν παρεῖναι ἑαυτοῖς βουλόμεθα, ταῦτα καὶ ἀληθῆ εἶναι ἡγούμεθα. τῶν δὲ δυσκόλων, ῥᾳδίως ἀποκρυόμεθα τὴν μνήμην, τῷ μὴ βούλεσθαι γενέσθαι, τὸ πλέον νέμοντες. Διὰ τοῦτο τῶν δοκούντων ἡδονῶν ἀπολαύειν ἐλπίζοντες, τὰ δυσχερῆ Διαδιδράσκειν οἰόμεθα· καὶ μάλιστα ὅταν εὐπρεπῆ τὰ δόγματα τῶν συμφορῶν τὴν ἀπειλήν. ἡ γὰρ ῥαθυμία τῇ ἀνέσει συνεργοῦσα, ἀμνημονεῖν, πῶς καὶ τῆς

Eidem. 195.

Qui vniuersum vetus Testamentum ad Christum transferre conantur, reprehensione minimè carent. Siquidem & Gentilibus, & hæreticis illis, qui id repudiant, in sua aduersum nos concertatione robur suppeditant. Nam dum ea, quæ de ipso minimè dicta sunt, per vim intorquent, hoc efficiunt, vt quæ de eo haudquaquam cõtortè dicta sunt, in suspicionem veniant. Per quæ enim illi hos, vt verborum sensum intorquentes, euertunt, per eadem in his quoque quæ, quę perspicuè de eo dicta sunt, superiores esse existimantur. Ego verò necessariò vtrunque contigisse aio, nẽpè, nec cũcta de ipso dicta esse, nec rursum de eo nullum omninò sermonem habitũ fuisse. Hoc enim conducebat, vt nec omninò de Christo apud eos homines, qui de Deo etiam ac Patre ambigebant, ac dicebant, fac nobis deos, verba fierent: nec rursum, tum ad conuincendos Iudæos, qui fidem minimè adhibituri erant, tum ad eorum, qui crediturí erant, confirmandam spem omninò sileretur.

Eidem. 196.

Pactum, hoc est pollicitationem, Scriptura sacra Testamentum appellat, propter inuiolabilem firmitatem atque constantiam. Pacta quippe frequenter euertuntur: legitima autẽ testamenta nõ item.

Esaiæ. 197.

Quoniam quæ nobis adesse volumus, eadem quoque vera esse existimamus, molestarum autem rerum memoriam facere propellimus, huic nimirum rei, quam fieri nolumus, plus tribuentes: idcirco iis rebus, quæ iucunditatis speciem habent, frui sperantes, eas quæ cum molestia & acerbitate coniunctæ sunt, vitaturos nos esse arbitramur: ac præsertim cùm res secundæ tristium minas cõsolantur. Socordia quippe oblectamento roborata, ipsius quoque

naturę obliuionem quodámodo affert, atque extra ipsius terminos iaculatur. Quòd si quis socordiam extinxerit, rectas cogitationes, quæ & ius, & iudicium confirmẽt, pullulantes statim conspiciet.

φύσεως ἀδρανεύζει, καὶ ἔξω τῆς ὁρων αὐτῆς ἀκοντίζει· εἰ δέ τις τὴν ῥαθυμίαν σβέσειεν, εὐθὺς βλαστάνοντας ὀφεται τοὺς ὀρθοὺς λογισμοὺς, τοὺς καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὴν κρίσιν βεβαιοῦντας.

Apollonio Episcopo. 198.

Diuinissimum, ô vir erudite, Patris Verbum, diuinam quoque suam prædicationem Regnũ appellat, vtpote cælorum regnum parturiens. Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod minus quidem est omnibus seminibus, cùm autem creuerit, maius est omnibus oleribus: Quod autem ait, hanc sententiam habet: Ex parua (viles enim dictiones sunt) in eam magnitudinem excrescit, vt omni Gentilium eruditioni ac sapientiæ obscuritatem afferat. Quod etiam contigit. Attico enim lepore manans error, atque acriter argumentans, sermonis rusticitate laboranti veritati cessit.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. ρϟη.

Ο θειότατος, ὦ σοφὲ, τοῦ πατρὸς λόγος, καὶ τὸ θεῖον ἑαυτοῦ κήρυγμα βασιλείαν καλεῖ, ὡς ὠδῖνον τῶν οὐρανῶν βασιλείαν· ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃ μικρότερον μὲν ἐστι πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων γίνεται· ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, ὅτι ἀπὸ μικροῦ, εὐτελεῖς γὰρ αἱ λέξεις, τοσοῦτον αὐξηθήσεται, ὡς πᾶσαν ἑλληνικὴν ἀποκρύψαι σοφίαν· ὅπερ οὖν καὶ ἐγένετο· ἀκριβίζουσα γὰρ ἡ πλάνη, καὶ δεινῶς συλλογιζομένη ἀργοικιζομένῃ τῇ ἀληθείᾳ παρεχώρησεν.

Hermogeni Episcopo. 199.

Meritò quidem Stomacharis, ô improborum odij delubrum, quòd is qui per impietatis antiphrasim, vt ais, seipsum Eusebium appellauit (neque enim ab initio id ei nomen erat) vilem aliquam rem & protritam Sacerdotiũ esse arbitratus, illud quoque iis, qui eadem quæ ipse flagitia perpetrant, tribuere non veretur, iisque, qui omni honoris genere digni sunt, expulsis, eos, qui ne in laicorum quidẽ classe ac numero censeri merentur, ad venerandum altare subuehit, ac duplici nomine ipsum, quantum in se est, contumelia & dedecore afficiens, nempe, quòd & dignos arceat, & indignos in sacrum ordinem ascribat. Verùm illud scito, non semper id laturum oculum illum rerum omnium inspectorem, qui nunc quidem pro sua bonitate, lenitate, ac patientia vtitur, postea autem graues huius criminis pœnas ab eo expetet.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. ρϟθ.

Εἰκότως μὲν ἀγανακτεῖς, μισοπονηρίας τέμενος, ἐπειδήπερ ὁ κατ' ἀντίφρασιν, ὡς φῄς, τῆς ἀσεβείας Εὐσέβιον ἑαυτὸν καλέσας· ὃ δὲ γὰρ τοῦτο εἶχεν ἐξ ἀρχῆς τὸ ὄνομα, φαῦλόν τι καὶ πεπατημένον πρᾶγμα τῷ ἱερωσύνῃ ἡγησάμενος, καὶ τοῖς τὰ αὐτὰ αὐτῷ δρῶσι, ταύτῃ νέμειν τολμᾷ, τοὺς μὲν πάσης τιμῆς ἀξίους ἐξοστρακίζων· τοὺς δὲ μηδ' ἐν λαικοῦ τάξει τελεῖν δικαίους, εἰς τὸ σεπτὸν θυσιαστήριον ἀνάγων· καὶ διπλῇ τοῦτο, τόγε εἰς αὐτὸν ἧκον καθυβρίζων, τῷ τε τοὺς ἀξίους ἀπείργειν, τῷ τε τοὺς ἀναξίους ἐγκείνειν. ἀλλ' ἴσθι, ὅτι οὐχ οἵσῃ ταῦτα εἰς τέλος ὁ πανεπόπτης ὀφθαλμὸς, ὁ νῦν μὲν δι' ἀγαθότητα μακροθυμῶν, ὕστερον δὲ σφόδρα ταύτας αὐτὸν ἀπαιτήσων δίκας.

Τῷ

Τῷ αὐτῷ. σ.

Κυριώτερος μὲν ὑπὲρ ὁπότερος τῶν ὑπὲρ γῆς, ὁ τῷ ἱερωσύνῃ ἐσταλμένος, τῷ τὴν ἀλουργίδα περικειμένῳ. ὁ μὲν γὰρ ψυχῶν, ὁ δὲ σωμάτων ἡγεῖται. εἰ δ' ἀγνοήσας ἑαυτὸν τῇ ἀξίᾳ, μᾶλλον δὲ τῇ λειτουργίᾳ· ψυχῶν μὲν μηδένα λόγον ποιεῖται· τοίχων δὲ καὶ κιόνων ὑπεμελοῖτο, καὶ τρυφῇ προσέχοι, καὶ χρημάτων ἀντιποιεῖτο, ἑαυτὸν, ὃ τῶν ἱερωσύνην ὑβρίζει, ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν ἀνοήτων, δέον τῷ μὲν ἀνθειάζειν, τὸν δ' ἀπᾴδειν, ὅλον εἰς αὐτὸν τὸ ἔγκλημα περιτρέπουσιν.

Eidem. 200.

Qui sacerdotij corona redimitus est, siquidem proprie loqui volumus, terrenarum rerum procurator verius est, quàm qui purpuram gestat. Etenim ille animis, hic corporibus dominatur. Quòd si suæ dignitati, vel, vt rectiùs loquar, officij ac ministeri ignoratione laborans, animarũ quidem nullam curam gerat, parietes autem & columnas dũtaxat curet, luxuíque ac deliciis sese addicat, colligendísque pecuniis studeat, seipsum profectò, non sacerdotium ignominia afficit. At stultorũ multi, pro eo atque illud quidem diuinis honoribus efferre, hunc autem accusare debebant, totam accusationem in illud conuertunt.

Ὠφελίῳ σχολαστικῷ. σα.

Οὔτε τοὺς λεξιθήρας, οὔτε τοὺς ῥήτορας, οὔτε τοὺς διαλεκτικοὺς, οὔτε τοὺς ὑπὲρ τῆς τῶν λόγων δεινότητος εὐδοκιμοῦντας, σοφοὺς καλητέον, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ τῇ πρακτικῇ φιλοσοφίᾳ διαλάμποντας. εἰ δὲ κἀκείνοις τούτους καὶ ἡ λογικὴ, σοφωτέρους ὀνομαστέον. εἰ δὲ καὶ ἡ θεωρητικὴ, φαμὲν δὴ ἡ εὐσέβεια, ἣν μόνην κυρίως σοφίαν εἶναι ὁριζόμεθα, σοφωτάτους προσαγορευτέον, τῷ μὲν ὥστερ θεμέλιον καὶ οἰκοδομὴν εἶναι, τῷ δὲ ὡς ἐγκαλλώπισμα· τῷ δὲ ὡς κορωνίδα. ὥσπερ ἂν θεμελίου μὴ ὑπάρχοντος, μηδ' οἰκοδομίας, οὔτε τὰ κοσμοῦντα, οὔτε τὰ συμπεραίνοντα χώραν ἕξει. οὕτω καὶ ἀρετῆς μὴ ὑπαρχούσης, ἡ λογικὴ καὶ ἡ θεωρητικὴ οὐχ ἕξει.

Ophelio Scholastico. 201.

Nec dictionum aucupes, nec oratores, nec dialectici, nec qui ob dicendi facultatem gloriantur, sapientes appellandi sunt: verùm ij, qui eo Philosophiæ genere, quod in actione versatur, eluceant. Quòd si hos quoque logica exornet, sapientiores nominandi sunt. Si autem etiam Philosophia (quæ in contemplatione sita est, hoc est pietas, quam solam propriè sapientiam esse definimus) sapientissimos eos nuncupare conuenit. Atque ita existimandum est, hanc velut fundamentum & ædificium esse, alteram velut ornamentum, postremam vt coronidem, ac fastigium. Quemadmodum igitur sublato fundamento & ædificio, nec ea quæ ad ornatum, nec ea quæ ad opus perficiendum spectant, locũ habitura sunt: sic etiam sublata virtute nec logica, nec ea pars quæ in contemplatione versatur, locum habebunt.

Εὐλογίῳ. σβ.

Εὐκταῖον μὴ ἥκιστα τὸ συγγνώμης τυχεῖν, τὴν δ' ἀρετῆς λαμπρύνεσθαι δίκαιον ὄντα. τὸ μὲν γὰρ τοῖς φαυλοτάτοις, τὸ δὲ τοῖς ὑπερεσπουδακόσιν ἀφ-

Eulogio. 202.

Illud minimè præclarum ac votis expetendum iudica, vt veniam consequatur, qui ob virtutem gloriam ac splendorem promeretur. Illud enim improbissimis,

hoc optimis quadrat. Illud ob misericordiam fit: hoc ob mercedem procreatur. Nã ille ob animi imbecillitatem miserationi est: hic ob animi magnitudinem corona donatur.

Esaiæ militi. 203.

Veniam nec habes nec habiturus es, si in iisdẽ institutis perstes. Si autem animum mutes, ac furorẽ & rabiem cõprimas, eam fortasse consequi possis. Seueritatem enim bonitas diuina superabit. Quòd si iudiciũ sore haudquaquam existimas, audi quid Plato dicat: Nam si mors (inquit) omnibus rebus nos liberaret, commodum profectò improbis hominibus esset è vita discedere, quò simul & corporibus & eorum vitio vnà cum animis liberarentur. Nunc autem, quandoquidem anima immortalis esse apparet, nulla ei alia ratio, qua malum effugiat, nec salus patet, quàm vt optima & prudentissima fiat.

Dionysio. 204.

Ea ignorare videris, quæ etiam admodũ pueri norunt. Miraci enim te dixisti, quî fiat, vt qui iucunda loquuntur, auditores faciliùs alliciant, quàm qui vtilia præcipiunt: illud nimirum ignorans, hinc fieri, vt illi admirationi, isti odio sint, quòd illi cupiditatibus obsequantur, isti autem aduersus eas pugnent. Voluptati enim cedit vtilitas.

Zosimo Presbytero. 205.

Non modò is, qui in sacrum ordinem cooptatus est, sed etiam quilibet vir probus (tantum enim inter sacerdotem & quemlibet probum virum intercesse debet, quantum inter cælum ac terram discriminis est) nihil petulans ac iuuenile agere debet, verùm temperantem vbique ac probè moderatam vitæ rationem præ se ferre. Tu autem, vt aiunt, nec, cùm iuuenis esses, modum in lasciuiis atque libidinosis.

μόπει. τὸ μὲν δι' οἶκτον γίγνεται, τὸ δὲ δι' ἀμοιβὴν πίπτεται. ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ μικροψυχίαν ἐλεεῖται, ὁ δὲ ἀπὸ μεγαλοψυχίαν στεφανοῦται.

Ησαΐᾳ στρατιώτῃ. σγ.

Συγγνώμην οὔτε ἔχεις, οὔτε ἕξεις, εἰ τοῖς αὐτοῖς ὑπομένοις, εἰ δὲ μεταβάλοις, καὶ τῆς μανίας καὶ τῆς λύσσης ἀποπαύσοιο, ἀπολαύσας ταύτης. τὸ γὰρ ἀκριβὲς, ἡ θεία ἀγαθότης νικήσει, εἰ δ' ὅκ οἶει κρίσιν εἶναι, ἄκουε Πλάτωνος λέγοντος, εἰ μὲν γὰρ ὁ θάνατος τοῦ παντὸς ἀπαλλαγὴ, ἔρμαιον ἂν εἴη τοῖς κακοῖς ἀποφαίνεσι, τῷ τε σώματος ἅμα ἀπαλλάττεσθαι, καὶ τῆς αὐτῶν κακίας μετὰ τῆς ψυχῆς· νῦν δ' ἐπεὶ δὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα, οὐδεμία ἂν αὐτῇ ἄλλη ἀποφυγὴ εἴη κακῶν καὶ σωτηρία πλὴν τοῦ ὡς βελτίστη τε καὶ φρονιμωτάτη γενέσθαι.

Διονυσίῳ. σδ.

Κινδυνεύεις ἀγνοεῖν, ἃ καὶ οἱ κομιδῇ νήπιοι γινώσκουσιν. ἔφης γὰρ θαυμάζειν πῶς οἱ τὰ τέρποντα φέροντες, τῶν τὰ λυσιτελοῦντα παραινούντων, μᾶλλον ῥᾴον ἕπονται, τοὺς ἀκροωμένους ἀγνοῶν, ὅτι ὅκ τῶ τοὺς μὲν χαρίζεσθαι ταῖς ἐπιθυμίαις, τοὺς δὲ μάχεσθαι. τοὺς μὲν θαυμάζεσθαι συμβαίνει, τοὺς δὲ μισεῖσθαι. ἥπται γὰρ ἡδονῆς τὸ συμφέρον.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σε.

Οὐ μόνον ὁ ἱερωμένος, ἀλλὰ καὶ ὁ εὐδόκιμος. τοσοῦτον γὰρ ὀφείλει εἶναι τὸ μέσον τοῦ ἱερωμένου καὶ τοῦ εὐδοκίμου, ὅσον οὐρανοῦ καὶ γῆς τὸ διάφορον. οὐδὲν ἀκόλαστον, οὐδὲ μειρακιῶδες ἴχνος ἂν εἴη παραπαίειν, ἀλλὰ σώφρονα καὶ κεκολασμένην πανταχοῦ τὴν δίαιταν ἐπιδείκνυσθαι. σὺ δὲ, ὡς φασὶν, οὔτε νέος ὢν περὶ τὰς λαγνείας ἐμετρίαζες ἀπὸ τὴν πεῖραν.

οὔτε

οὔτε γηράσας ἀφ' ἡλικίαν. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, εἶργε σαυτὸν τοῦ στέμματος θυσιαστηρίου.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σϛ.

Οἱ μηδὲν εἰς ὠφέλειαν βλέποντες, ἡσυχάζεσθαι δικαιοῦσιν, ὑπὲρ τὸ μέγεθος τῶν κατορθωμάτων, ὡς ἀφωνίας μᾶλλον προσβάλλοντας, ἀλλ' ἐγκωμιάζειν ἐπιχειροῦσι τὴν ἀλήθειαν, πρὸς ἣν καὶ οἱ δεινότατοι λέγειν ἀποδύσασθαι ὀκνοῦσιν. εἰ γὰρ καὶ μὴ ἐπαξίως, ἀλλά γε ἀποχρώντως τὰ καλὰ ἐπαινέσαντες, τεκμήριον τῆς ἑαυτῶν γνώμης τῆς ὅτι τὰ ἀξιαφήγητα ῥέπουσης, καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἀνθρώποις ἐγκαταλείπουσι.

Παύλῳ. σζ.

Ἐκεῖνος, ὡς ἔγωγε οἶμαι, δικαιότατός ἐστι τῶν ἀμφισβητουμένων κριτής, ὁ μὴ τὰ μέγιστα ἀξιώματα ἐκπληττόμενος, ἀλλὰ τοῖς ἀσθενεστέροις τὸ ἐνδέον ἐξ εὐνομίας χορηγῶν, καὶ νέμων ἐν ταῖς τιμαῖς ἑκάστῳ τὸ πρέπον ἀξίᾳ, ἐν ταῖς ἀφαγνώσεσι φυλάττει τὸ ἴσον ἅπασι, τῷ δικαίῳ παντα χοῦ μέτρῳ χρώμενος.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. ση.

Εἰ μὲν ἔχοιεν ἡμῖν τῆς ἱερωσύνης ἀγιστείαν ἐσκεμμένοι χρησμὸν ἀναγνῶσκειν, ὡς οὐ χρὴ πονεῖν αὐτοὺς καὶ τὰς ἀρετὰς ἀσκεῖν, ἀλλὰ λόγῳ διδάσκειν μόνῳ, φρονεῖτωσαν ὡς φρονοῦσιν. οἱ δὲ πανταχοῦ οἱ χρησμοὶ ἀνακηρύττουσι μὲν τοὺς φιλαρέτους αὐτῶν, ἀποκηρύττουσι δὲ τοὺς λόγῳ μόνον παιδεύειν ἐπιχειροῦντας. τί παρέντες τὰ ἀφ' ἑαυτῶν θεῖα θεσμοῦ διημορευμένα τῇ ἱερωσύνῃ μόνῃ ὥσπερ τυραννίδι ἐναβρύονται. τὰ μὲν γὰρ θεῖα θεσπίσματα, τοὺς τῷ ἱερωσύνην λαχόντας

nibus ob paupertatem tenebas, nec posteaquam cõsenuisti, ob ætatem. Quapropter, si ita est, à venerando altari teipsum arce.

Lampetio Episcopo. 206.

Qui dum coniectos in vtilitatem oculos habent, nihil tacendum esse putant, nõ rerum præclarè gestarum magnitudinem, vt silentij causam obtendunt: sed veritatẽ, ad cuius laudes prædicandas, ne disertissimi quoque homines se accingere verentur, commendare ac laudibus afficere nituntur. Egregiis enim rebus, si non dignè, at saltem quantum satis est, laudatis, animi sui ad ea, quæ commemoratione digna sunt, propendentis argumentum atque coniecturam iis quoque qui post futuri sunt, relinquunt.

Paulo. 207.

Ille, mea quidem sententia, iustissimus controuersiarum iudex est, non qui homines amplissimis dignitatibus ornatos pertimescit, verùm qui imbecillioribus, id quo carent, pro eo atque æquitas postulat, subministrat: atque in honoribus id cuique, quo dignus est, tribuens, omnibus quod æquum est, in causarum disceptatione tribuit, ius videlicet vbique mensuræ loco adhibens.

Hermogeni Episcopo. 208.

Si ij, qui sacrosaucta Sacerdotij dignitate redimiti sunt, oraculum aliquod nobis recitare queant, quo illud sanciatur, eos minimè laborare ac virtutem colere, verùm sermone solo docere oportere, sentiant sanè vt sentiunt. Sin autem diuina oracula passim Antistites eos prædicãt, qui virtutum amore flagrant: contráque eos, qui sermone solo alios erudire conantur, explodunt, ecquid isti, prætermissis iis rebus, quæ diuinis legibus præscriptæ sunt, Sacerdotio solo, tanquam tyrannide, gloriãtur? Etenim diuina scita, eos potissimùm

qui sacerdotium nacti sunt, in laboribus ac religiosis exercitationibus versari iubet; quò nimirum ij qui subsunt, cùm eos, quibus imperare licet, laborantes perspexerint, præ pudore ad fortitudinem strenuíque animi officium prouocentur. Neque enim docentium oratio perinde animos acuere solet, vt vita & mores. At isti, non secus ac si ipsis loquendi duntaxat munus commissum fuisset, ab actione abstinent. Quos etiam proinde incessans ac proscindens diuinus Apostolus his verbis vsus est, Qui prædicas non esse furandum, furaris. Atque item diuina sententia apud Ezechielem (id enim est quod, vt tibi exponerem, postulasti) Angelis iis, qui Ierosolymam supplicio affecturi erant, hoc imperauit, A sanctis meis incipite. Quod quidem etiam Apostolorum antesignanus his verbis transtulit, Tempus est vt incipiat iudicium à domo Dei. Si autem primùm à nobis, quis finis eorum, qui nõ credunt Euangelio Dei? Consentaneum enim est, vt qui honore ac dignitate superiores sunt, hi quoque, si peccent, grauioribus etiam suppliciis mulctentur.

μάλιστα πάντων ἐν πόνοις καὶ ἀσκήσεσιν εἶναι προσκελεύεται, ἵν' οἱ ἀρχόμενοι, οὓς ὑπερτάττειν ἔξεστι, πόνους πονοῦντας θεώμενοι, εἰς ἀνδραγαθίαν ὑπ' αἰσχύνης παροξύνωνται. Ὃ τοσοῦτον γάρ ἐστι λόγος, ὅσον ὁ τρόπος τῶν διδασκόντων, προθυμεῖν πέφυκεν. οἱ δ' ὥσπερ τὸ λέγειν μόνον ἐμπιστευθέντες, τῶν πράττειν ἀπέχονται, ὃ καὶ φιλοτεύων ὁ μὲν θεῖος ἀπόστολος ἔφη· ὁ κηρύττων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις· ἡ δὲ θεία ψῆφος ἐν τῷ Ιεζεκιὴλ, τοῦθ' ὅπερ μαθεῖν ἐζήτησας, παρεκελεύσατο, τῆς τῶν πεισομένων μέλλουσιν ὑπαφέρειν τὴν Ιερουσαλὴμ ἀγγέλοις, ἀπὸ τῶν ἁγίων μου ἄρξασθε· ὅπερ καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων μετέφρασεν εἰπών, καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ. δίκαιον γὰρ τοὺς τιμῇ καὶ τῇ ἀξίᾳ διαφέροντας τούτους, εἰ ἁμάρτοιεν, καὶ ἐν ταῖς τιμωρίαις πλεονεκτεῖν.

Eidem. 209.

Τῷ αὐτῷ σθ.

Cùm adulterinus quispiam ac sacerdotio indignus imperium vsurpat, tum verò imperij ornatus in inconditum quendam & inornatum statum migrat. Siquidem ita natura comparatum est, vt ad eius, qui præest, similitudinem, ij, qui parent, sese effingant. Quod quidem etiam in Eusebio, quemadmodum scripsisti, vsu venit. Tantus enim & Sacerdotibus, qui sub ipsius imperio sunt, & reliquis subditis, vitij amor exarsit, vt qui aliunde veniunt, perennem lachrymarum materiam habeant tot tantorúmque malorum spectaculum.

Ὅταν νόθος τις, καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀνάξιος, εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσβιάσηται, τότε δὴ ὁ τῆς ἀρχῆς κόσμος εἰς ἀκοσμίαν μεθίσταται. τῷ γὰρ ἄρχοντι ἐξομοιοῦσθαι πέφυκε καὶ τὸ ἀρχόμενον. ὃ δὴ καὶ ὅπὶ Εὐσεβίου, ὡς γέγραφας, συνέβη. τοσοῦτος γὰρ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἱερεῦσι, καὶ τοῖς ὑπηκόοις ἐξήφθη κακίας ἔρως, ὡς τοὺς ἀλλαχόθεν ἥκοντας, δακρύων ἀτρύτων ἀενάων ἔχειν, τὴν τῶν τοσούτων κακῶν θέαν.

Eidem. 210.

Τῷ αὐτῷ. σι.

Inexplebilis es, eos, vt apparet, amans, in quibus virtutis splendor elucet. Inexplebili enim affectu, quemadmodum audio, illud Psalmistæ canis, Mihi autem nimis

Ἄπληστος εἶ, φιλῶν, ὡς ἔοικε, τούτους, οἷς ἡ τῆς ἀρετῆς ἀναφράπτει φαντασία. ἀκορέστως γοῦν, ὥσγε πυνθάνομαι, ψάλλῃς ἐκεῖνο τὸ τοῦ μελῳδοῦ ᾄσμα·

ἅσμα. ἐμοὶ δὲ λίαν ἐπιμήθησαν οἱ φίλοι σου ὁ θεός. τοσοῦτος γὰρ πρὸς ἐσόμενοι ὁ πρὸς αὐτὸς πόθος, ὡς καὶ τοὺς οἷς οὐδὲν ἴχνος ἀρετῆς πρόεστιν. ὃ γὰρ ἐσμὲν κατ' ἐκείνους ἴσως δὲ δοκοῦμεν, πολλοῖς καὶ ποικίλοις ἐγκωμίοις φανοῦμεν. σοὶ μὲν οὖν εἰ καὶ ἡμεῖς μὴ ἐσμὲν τοιοῦτοι, ἀποκείσεται ὁ μισθὸς ἡμεῖς δὲ εἰ μηδ' ἐγκωμίων τοιούτων ἀπολαύοντες, ἀμείνους γενοίμεθα, μείζονα δίκην ὑφέξομεν. ἵν' οὖν μὴ τοῦτο ὑποφαίημεν, πέπαυσο ὑπερβάλλοντας ἐπαινῶν.

honorati sun amici tui Deus. Tanta enim vis amoris erga ipsos est, vt eos etiam, in quibus nullum virtutis vestigium extat (neque enim ad eorum similitudinem accedimus, tametsi fortasse videamur) multis ac variis laudibus cumules. Ac tibi quidem, etiam si nos tales minimè simus, recondita merces erit. Nos autem si, ne his quidem laudibus affecti, meliores hinc efficiamur, maiores pœnas subituri sumus. Quare ne hoc nobis accidat, immodicis laudibus nos ornare desine.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σιά.

Παραφυλάττῃ μὲν, ὦ ἄριστε, τοὺς ἀμυήτους, καὶ τῶν θείων λόγων ἀναξίους, οἵπερ καὶ γελῶσι πολλάκις τὰ πάσης εὐφημίας κρείττονα. φθέγξῃ δὲ οἷς θέμις. ὃ γὰρ κυσὶν, ὃ δὲ χοίροις ἀνθρωπομόρφοις, ἀλλὰ τοῖς ἀγγελικὸν βίον βιοῦσι βίον, δοτέον τὰ ἅγια, κατὰ τὸν θεῖον χρησμόν.

Lampetio Episcopo. 211.

Prophanos homines, vir optime, ac diuinis sermonibus indignos obserua, qui ea etiam persæpe, quæ omni commendatione ac laude digna sunt, risu prosequuntur: quibus autem fas est, iis loquere. Neque enim canibus, aut porcis humana forma præditis, verùm his, qui angelicam vitam ducunt, sancta porrigenda sunt, quēadmodum diuinis oraculis proditum est.

Θεογνώστῳ πρεσβυτέρῳ. σιβ.

Λίαν θαυμάζω καὶ ἐκπλήττομαι τὴν ἄνοιαν τῶν ζητούντων, δι' ἣν αἰτίαν ὁ Χριστὸς πρὸ τῶν τριῶν ἡμερῶν ἀνέστη. εἰ μὲν καὶ φασὶν αὐτὸν μηδ' ὅλως ἐγηγέρθαι. τίνος ἕνεκεν περὶ χρόνου ἀκριβολογοῦνται. εἰ δ' ἐγηγέρθαι μὲν, θᾶττον δ' ἢ ἐπηγγείλατο, διὰ τοῦτο ἐγηγέρθαι, καὶ τὸ πάντως ἠληθευκέναι αὐτὸν σωαποδεδεῖχθαι νομιζέτωσαν. τὸ γὰρ ἀδύνατον καὶ οὐ καὶ δοκοῦν, ὅσον πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀσθένειαν, φημὶ κατορθώσας, οὐκ ἂν περὶ τὸ δυνατὸν ἐξησθένησεν. εἰ καὶ ὅτι μάλιστα τὸ μὲν κεφάλαιον ἀναστῆναι, ἀσθενείας. τὸ δὲ ταχέως, δυνάμεως μεγίστης τεκμήριον καθέστηκεν. ἐκεῖνο μὲν αὐτὸς καὶ ἐκ τοῦ τοὺς μυρίους τῶν ἑλληνικῶν θεῶν καταλόγους ἀφανίζαι, πάντ' εἰδωλεῖα πάντα κα-

Theognosto Presbytero. 212.

Eorum stoliditatem magnopere, atque ad stuporem vsque miror, qui, quam ob causam Christus ante tres dies resurrexerit, percunctantur. Nam si eum quoque omninò non resurrexisse asserunt, ecquid temporis minutias ieiunè ac morosè vrgent? Si autem eum quidem ad vitam rediisse, verùm citiùs quàm promiserat, ex hoc ipso quòd ad vitam redit, illud quoque vnà demonstratum esse existiment, ipsum omninò verè locutum esse. Nam cùm id, quod impossibile & erat, & videbatur (siquidem imbecillitatem hominū spectes) præstiterit, profectò in eare, quæ potestatem minimè excedebat, haudquaquā elanguisset. tametsi etiā tardè resurrexisse, imbecillitatis, confestim autem, maximæ potentiæ argumentum existat. Ac quidem ipsos, tum ex eo quod infinitum Gentilitiorum deorum catalogum dele-

uerit ac de medio ſuſtuleritt, tum quòd omnia idolorum phana ſubuerterit, & impuras ac ſacrilegas aras, quæ humano cruore tingebantur, extinxerit, atque diaboli quidem neruos ac robur infregerit, dæmones autem in fugam conuerterit, ac præterea truculentas & immanes nationes mitigarit: Iudæos autem in maximas calamitates coniecerit, eos denique, qui fidem amplexi ſunt, ſupra cælum euexerit, diuinam ipſius inuictámque potentiã adorare oportebat, non autem de aliquot horis altercari. Neque enim quę maxima, omníque ſermone præſtantiora ſunt ab exiguis rebus euerti queant. Cæterùm quoniam ingens veritatis copia & amplitudo eſt, ad ipſam quoque rem accedere conabor. Ac primùm velitationis cuiuſdã cauſa ad eos hæc dicentur: Si debitorem aliquem, qui ſe creditori ſuo poſt tres dies debitam pecuniam perſoluturum promiſiſſet, ante præſtitutum diem ſoluiſſe conſpexerimus, vtrum tandem eum, vt mentientem condemnabimus, an potiùs, vt promiſſi fidem magis explentem admiratione proſequemur? Equidem ipſe hoc poſterius exiſtimo, atque omninò vos quoque, Quidnã igitur abſurdi eſt, ſi Chriſtus item, cùm ſe tertia die reſurrecturum dixiſſet, citiùs tamen à morte ad vitam rediit, tum vt ſuam potentiam conſpicuam redderet, tum vt cuſtodes exanimaret, ac Iudæorum ora cõprimeret? Etenim quòd maturiùs reſurrexiſſet, à crimine ac reprehenſione alienum erit: at ſi ſeriùs reuixiſſet, ſuſpicionis plena res hæc extitiſſet. Oportebat quippe aſſidentibus atque cuſtodientibus ſatellitibus reſurrectionem fieri. Nam ſi exactis diebus ac remotis cuſtodibus extitiſſet, ſuſpicionem habitura res erat. Quòd ſi non reſurrexit, quonam pacto in ipſius nomine Apoſtoli tanta ſigna ediderunt? Quonam autem pacto digni, quibus fides haberetur, teſtes non eſſent, qui per ſexcenta pericula & mortis genera reſurrectionis veritatem confirmarunt, teſtimoniúmque ſuum, non atramẽto, ſed cruore ſuo conſignarunt? Quòd ſi

ταφρέψαι, καὶ τὰς ἀνοσίους θυσίας τὰς ὑπ' ἀνθρωπίναν αἵματων φοινισσομένας σβέσαι· καὶ τὸν μὲν διάβολον ἐκνευρίσαι· τὰς δὲ δαίμονας φυγαδεῦσαι· καὶ τὰ μὲν ἀνήμερα φῦλα πθασσεῦσαι, τοὺς δὲ Ἰουδαίους μεγίσταις συμφοραῖς περιβαλεῖν· καὶ τὰς πιστεύσαντας αὐτῷ ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ἀναγαγεῖν, προσκυνῆσαι τὴν θείαν αὐτοῦ καὶ ἀπερίληπτον δύναμιν, καὶ μὴ περὶ ὡρῶν διαφέρεσθαι· τὰ γὰρ μέγιστα καὶ κρείττονα λόγου οὐκ ἂν εἴη τοῦ μικρῶν ἀνατραπεῖν· πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς ἀληθείας ἡ περιουσία πολλὴ, καὶ εἰς αὐτὸ χωρῆσαι τὸ πρᾶγμα πειράσομαι· ἀκροβολισμοῦ τοίνυν ἕνεκεν εἰρήσεται πρὸς αὐτούς. ἆρα εἴ τις χρεώστην πινὰ ἐπαγγειλάμενον τῷ οἰκείῳ δανειστῇ μετὰ τρεῖς ἡμέρας πληρώσειν τὸ χρέος, πρὸ τῆς προθεσμίας πληρώσαντα θεασόμεθα, ὡς ψευσάμενον κρινοῦμεν, ἢ ὡς πλέον ἀληθεύσαντα θαυμασόμεθα; ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο. πάντως δὲ καὶ αὐτοὶ· πῶς οὖν ἄτοπον, εἰ καὶ ὁ Χριστὸς ἔφησε μὲν τῇ τρίτῃ ἀναστήσεσθαι, θᾶττον ἀνέστη; ἵν' ἑαυτὸν μὲν δείξῃ τῷ δύναμιν, τοὺς δὲ φυλάττοντας νεκρώσῃ, καὶ τοὺς Ἰουδαίους ὑποσιμίσῃ. τὸ μὲν γὰρ θᾶττον ἀναστῆναι, ἔγκλημα οὐκ εἶχε· τὸ δὲ βραδύνειν, ὑποψίας ἔγεμεν. ἐκρῆν γὰρ προσκαθημένων αὐτοῦ καὶ φυλαττόντων γενέσθαι τῷ ἀνάστασιν, ὡς εἶχε παρελθόντων τὴν ἡμερῶν, καὶ ἀναχωρησάντων τῶν φυλαττόντων, ἐγένετο ὑποπτον τὸ πρᾶγμα ἐμελλεν εἶναι. εἰ δὲ μὴ ἀνέστη, πῶς ἂν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τοιαῦτα σημεῖα ἐπετέλεσαν οἱ ἀπόστολοι; πῶς δ' οὐκ ἂν εἶεν ἀξιόχρεοι μάρτυρες, οἱ δι' μυρίων κινδύνων καὶ θανάτων τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀναστάσεως πιστωσάμενοι, καὶ ὑ μέλανι, ἀλλ' οἰκείῳ αἵματι τὴν μαρτυρίαν σφραγίσαντες· εἰ δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀκρίβειαν καταγένοιτο λόγος, ἐκεῖνο ἂν εἴποιμι. τῇ τρίτῃ εἶπεν ἀναστή-

ἀναστήσεσθαι, ἔχεις τὴν προφασιν, ἔχεις τὸ σάββατον, ἕως δυσμῶν ἡλίου, καὶ μετὰ τὸ σάββατον ἀνέσῃ, ἑκατέραν μὲν ἀφάμενος, τὴν δὲ μέσην πληρώσας. ἐν τρισὶ γὰρ εἶπεν ἀναστήσεσθαι, ἃ δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας. λύσατε γὰρ, φησὶ, τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. καὶ ὁ προφήτης δὲ προεῖπεν, ὅτε ὁ θάνατος πενθήσει ἰσχυροτέρῳ θανάτῳ δεθεὶς ἐλεγεν. ὑγιάσει ἡμᾶς· μετὰ δύο ἡμέρας, ἐν τῇ τρίτῃ ἀναστησόμεθα, καὶ ζησόμεθα ἐν αὐτῷ. εἰ δὲ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας προβάλοιντο, εἴποιμι, ὅτι τῷ ἅψασθαι αὐτοῦ, πεπλήρωκε τὴν ἐπαγγελίαν. μία γὰρ ἡμέρα λέγεται, τὸ τοῦ πεσάρων καὶ εἴκοσι ὡρῶν διάστημα, καὶ εἴτε ἐν τῇ πρώτῃ, εἴτε ἐν τῇ τελευταίᾳ τούτων τις τεχθείη, ἢ ἀναβαίη, αὕτη αὐτῷ ἡμέρα λογίζεται. οἷον, εἰ μέλλοντος ἡλίου δύνειν τεχθείη τις, εἰ μὴ ἐκείνη ἡμέρα πρώτη τοῦ μηνός, αὕτη αὐτῷ λογίζεται. εἰ δὲ καταδύντος ἕτερος τεχθείη, ἡ δευτέρα. πῶς οὖν μιᾶς μόνης, τάχα δὲ οὐδὲ μιᾶς ὥρας μεταξὺ γενομένης, ὁ μὲν λέγεται τῇ πρώτῃ, ὁ δὲ τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τεχθῆναι, ὅτι πᾶσι δῆλον καθέστηκε καὶ σαφὲς, ὅτι τῷ ἅψασθαι μόνον, ὁ μὲν τὸ παρεληλυθὸς, ὁ δὲ τὸ ἐπιὸν ἡμερονύκτιον ἐκληρώσατο, τὸ δὴ εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν συμπλήρωμα. εἰ τοίνυν καὶ ἡ ἀκριβὴς τοῦ χρόνου κατανόησις τοῦτο βοᾷ, τί μάτην κόπτουσιν ἑαυτοὺς οἱ τὴν ἀλήθειαν μὴ ἀληθεύειν ἰσχυριζόμενοι;

ad exactam & accuratam huius quæstionis explanationẽ descendendum est, illud dixerim: Tertio die resurrecturũ se dixit. Habes parasceuẽ, habes Sabbatũ, vsque ad Solis occubitũ. Ac post Sabbatũ resurrexit, attacto quidẽ vtróque die, medio autẽ expleto atque confecto. In tribus enim diebus resurrecturum se dixit, non autem post tres dies. Soluite namque templum hoc, inquit, & in tribus diebus excitabo illud. Atque item Propheta vaticinãs, his verbis vrebatur: Tunc mors lugebit, fortiore morte deuicta. Sanabit nos post duos dies: in tertio resurgemus, ac viuemus in eo. Quod si tres dies ac noctes nobis obiiciant, illud dixerim, quod hoc ipso quòd eas attigerit, id quod pollicitus fuerat, impleuerit. Vnus enim dies quatuor & viginti horarum spatium appellatur: atque siue in prima, siue in postrema harũ quispiam in lucem prodeat, aut è vita discedat, hic ipsi dies computatur. Verbi gratia: Si Sole ad occasum vergente quispiam nascatur, sit autem dies illa prima mensis, hæc ipsi ascribetur. Si autem, cùm iam occiderit, alter procreetur, secunda. Quî fit igitur, vt cùm vnica duntaxat, imò fortasse ne vnica quidem hora interceſſerit, ille prima, hic secunda die in lucem editus fuisse dicatur? Nimirum quia id cũctis perspicuum & manifestum est, quòd ob attactum solum, ille quidem præteritum, hic autem insequẽtem diem, qui viginti quatuor horarum curriculo conficitur, expleuit. Quapropter cùm exacta quoque temporum consideratio hoc clamet, quid frustra seipsos contundunt, qui veritatẽ à veritate aberrasse affirmant?

Πέτρῳ. σιγ.

Τὸ, φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, καὶ διὰ τοῦτο, ὦ σοφὲ, εἴρηται· ἐπειδὴ παρ' αὐτοῖς μὲν ὄγκος ἦν πολὺς ἀληθείας χωρεύων, παρὰ δὲ ταῖς γραφαῖς ἀλήθεια κόμπου καθαρεύουσα. τότε μὲν οὖν ἀνδρείας ἔδει καὶ συνέσεως πολλῆς, πᾶσαν πιθανότητα

Petro. 213.

Illud, dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, propterea dictum est, quia apud eos quidem ingens tumor erat veritate carens, apud Scripturas autem veritas ab omni fastu pura. Quocirca tum temporis magna fortitudine ac prudentia opus erat, quæ omne verborum lenocinium

scitè ac venustè comparatum, mendaciúmque, tanquam verum callidè exhibens, denudaret. Nunc autem ab ipsis etiã rusticis ipsorum error deprehendi potest.

Apollonio 214.

Eleemosynam à probro & contumelia puram atque immunem esse oportet. Nã qui ei hæc adiungunt, fragranti vnguento cœnum admiscent, atque accipientium animas percutiunt. Quæ enim cum probro porriguntur, etiamsi maxima sint, accipientibus minimè iucunda sunt: tametsi alioqui necessitate constricti contumelias tacitè ferãt. Cùm autem etiam perexigua sunt, atque cum contumelia præbentur, intolerandam quandam egentium animis tempestatem pariunt. Nam de iis qui non modò nihil largiuntur, sed etiam pauperes conuitiis & maledictis incessunt, ne mentionem quidem facere opus est. Omnem quippe feritatis & crudelitatis immanitatem excesserunt. Eos enim qui ad so, tanquam ad portum, appellunt, pessundant, dum nec ea, quorum penuria laborant, suppeditant, & præterea contumelias adiiciunt. Quocirca pauperibus leniter & placidè respondere oportet, ac pro viribus præbere, atque eleemosynam, tanquã ingenuam quãdam & nobilem virginem, occultare, ac non omnibus eam propalare. Quòd si quis vnde supplicis hominis calamitati solatium afferat, non habeat, pacato ac leui animo ipsi respondeat. En enim: Melior est sermo quàm donum: & vtrumque apud virum gratiosum.

Euoptio Episcopo. 215.

Tu quidem, vulgi fortasse sententiam sequens, grauiùs enim peccasse dixisti, qui virgini vim attulit, quàm qui eam ad stuprum induxit. Ego verò ipsam rei naturam attendens, sic existimo (etsi enim nouum & insolens esse videbitur quod dicturus sum, tamen, quia verum est, id dicam) eum qui sermonis blanditiis eam illexit, flagi-

κεκομψευμένην, καὶ ἐπιεχῶς τὸ ψεῦδος ὡς ἀληθὲς παεισφῶσαν ὑποκρύσης· νῦν δὲ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀγροίκοις ἡ πλάνη αὐτῶν εὐφώρατος γέγονεν.

Ἀπολλωνίῳ. σιδ'.

Τὴν ἐλεημοσύνην χρὴ καθαρὰν ὕβρεως καὶ ὀνειδους εἶναι· οἱ γὰρ σκεύη ταῦτα μιγνύντες, εὐώδει μύρῳ δυσώδη κιρνῶσι βόρβορον, καὶ τὰς τῶν λαμβανόντων πλήττουσι ψυχάς· τὰ γὰρ μετ' ὀνείδους παρεχόμενα κἂν μέγιστα ᾖ, οὐχ ἥδιστα τοῖς λαμβάνουσι, κἂν ἀναγκαίᾳ τινὶ ἀνάγκῃ συγκεχωρήσωσι τὰς ὕβρεις. ὅταν δὲ καὶ ἐλάχιστα ᾖ, καὶ μετ' ὕβρεως παρέχηται, ἀφόρητόν τινα χειμῶνα ταῖς ψυχαῖς τῶν πενομένων πκτει. πεὶ γὰρ τῶν μήτε παρεχόντων, ἀλλὰ καὶ λοιδορούντων οὐδὲ μεμνῆσθαι χρή. πᾶσαν γὰρ ὑπερβεβήκασι θηριωδείας ἀγριότητα. τοὺς γὰρ πρὸς αὐτοὺς, ὡς πρὸς λιμένα, καταίροντας καταδύσασι, μήτε τῇ ἀναγκαίᾳ πληροῦντες χρείαν, ἀλλὰ καὶ ὕβρεις προσπιθέντες. χρὴ τοιγαροῦν φρόνως ὑποκείνασθαι τοῖς δεομένοις, καὶ κατὰ δύναμιν παρέχειν, κρύπτειν τε ἐλεημοσύνην, ὡσπερ ἐλευθέραν τινὰ καὶ εὐγενῆ καὶ σώφρονα παρθένον, καὶ μὴ πᾶσιν αὐτὴν ἐκπομπεύειν. εἰ δὲ μή ἔχοι τις ὃ ἂν προσμυθήσεται τὸν ἱκέτην, ὑποκεινάσθω αὐτῷ εἰρηνικὰ καὶ φρονοῦντι. ἰδοὺ γὰρ λόγος κρείσσων δόματος ἀγαθοῦ· καὶ ἀμφότερα παρὰ ἀνδρὶ κεχαριτωμένῳ.

Εὐοπτίῳ ἐπισκόπῳ. σιε'.

Αὐτὸς μὲν τῇ τῶν πολλῶν ἀγνοίᾳ ἴσως ἐπόμενος χαλεπώτερον ἔφης τὸν βιασάμενον παρθένον τοῦ πείσαντος· ἐγὼ δ' αὐτῇ τοῦ πράγματος προσέχων τῇ φύσει, ἡγοῦμαι· εἰ γὰρ καὶ παράδοξον εἶναι δόξει τὸ λεχθησόμενον, ἀλλ' ὅμως ἀληθὲς ὂν λελέξεται, ὅτι ὁ πείσας τοῦ βιασαμένου ἀναγκαιότερος τυγχά-

τυγχάνει. ἐνταῦθα γὰρ ἡ πειθὼ τῆς βίας ἀρχαλεωτέρα ἐστὶ, τῷ τὸ μὲν κολάσεως, τὸ δὲ συγγνώμης ἀπολαύειν. ὁ μὲν γὰρ τὸ σῶμα ὑβρίσας, τὸ γνώμην καθαρὰν διετήρησεν· ὁ δὲ τὸ ψυχὴν προδιαφθείρας, ἵνα τὸ τοῦ σώματος ὕβριν ἐχώρησε· καὶ ὁ μὲν ἀνεύθυνος, ὁ δὲ ὑπεύθυνον τῇ δίκῃ πεποίηκε. τῆς μὲν γὰρ ἡ ὕβρις μέχρι τοῦ σώματος ἔρχεται· τῆς δὲ καὶ εἰς τὸ ψυχὴν ἀνέδραμε· καὶ ἡ μὲν διαθεῖσα ἀπολογίαν· ἡ δὲ παθοῦσα ἀπαραίτητον ἔχει τὸ δίκην· ἡ μὲν γὰρ καὶ δίκας ἐξαράξαθαι δύναται τὸν ὑβρισθεῖσαν· ἡ δὲ τῷ διεφθάρθαι τῇ γνώμῃ ἀναπολόγητος ἅσα συνδιαφθείρεται καὶ τῇ πρᾶξει· ἡ μὲν γὰρ μέμψεως ἔξω, ἡ δὲ ἔσω καθίσταται. καὶ ἐκείνη μὲν ἐλεεῖται, αὕτη δὲ μισεῖται δικαίως· τῆς μὲν γὰρ ἡ ὕβρις τοῦ μὲν σώματος ἥψατο· τῆς δὲ γνώμης οὐχ ἥψατο· τῆς δὲ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ ψυχὴν μεμίανται· εἰ δὲ λογισμοὺς οἷς ταῦτα εἶναι ἀνθρωπίνους, τὸν νόμον τοῦτον ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀναγνωσόμεθα. πόθεν, φησὶν, ἐάν τις βιάσηται παρθένον ἐν ἐρήμῳ; τὸν μὲν ἀποκτείνατε, τὸ δὲ ἐποιήσατο δε. ἐβόησε γὰρ ἡ νεᾶνις, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν· τῇ δ' ἐν πόλει τοῦτο παθούσῃ, καὶ μὴ βοησάσῃ, ἀπροσδιόριστος ἡ συμφορά. καὶ μάλα εἰκότως· ἐν μὲν γὰρ ἐρημίᾳ ὁ βοηθήσων οὐκ ἦν· καὶ διὰ τοῦτο ἡ παρορηθεῖσα συγγνώμης ἀξία εἶναι κέκριται· ἡ δ' ἐν πόλει τοῦτο παθοῦσα, τῇ σιγῇ συγκαταθεμένη, καὶ μὴ βοήσασα, μηδὲ καλέσασα τοὺς ἀναφεῖλαι τὴν βίαν δυναμένους, θανάτῳ εἰκότως κατακέκριται. ἔχομεν παντὶ σθένει χρὴ τὴν γνώμην καθαρὰν διατηρεῖν καὶ ἀμόλυντον, μηδεμιᾷ ὁρμῇ, μηδὲ συγκαταθέσει τοιαύτῃ μεμιασμένην, ἵνα κἂν, ὃ μὴ γένοιτο, γένοιτό τι τοιοῦτον, ἀκέραιον ἔχωσι τὴν ἀπολογίαν παρὰ τῷ ἀδεκάστῳ κριτῇ, τῷ καὶ τὰς καρδίας ἐμβατεύοντι, καὶ μαρτύρων μὴ δεομένῳ.

tiosiorem ac sceleratiorem esse. Hîc enim persuasio vi atrocior est: quòd illa plectatur, hæc veniam consequatur. Nam ille violato corpore, mentem puram atque integram seruauit. Hæc autẽ corrupta prius anima, ita demum ad inferendam corpori contumeliam se contulit. Atque ille quidem à crimine immunem, hic autem pœnæ obnoxiam eam reddidit. Etenim illius contumelia non vltra corpus progressa est: huius autem, ad animam vsque ascendit. Atque ea quidem, quæ vim perpessa est, excusationem, ea autem quæ stuprum sibi persuaderi passa est, pœnam nulla deprecatione auertendam habet. Illa enim pœnas etiam ab eo, à quo compressa est, expetere potest: hęc autem in reprehensione est. Atque illa quidem odio, hæc autem miserationi optimo iure est. Nam illius cõtumelia corpus quidem attigit, mentem autem minimè attingit: huius autẽ & corpus & anima contaminata sunt. Quòd si rationes humanas hæc esse existimas, hãc legẽ è cælis recitabimus. Quidnam igitur ait? Siquis virginẽ in solitudine compresserit, hunc extremo supplicio afficite, eam autem seruate: Clamauit enim adolescentula; & non erat, qui succurreret. Ei autem quæ in vrbe hoc perpessa fuerit, nec clamorẽ ediderit, certissima pœna constituta est. Idque optimo iure. Nam in deserto loco, non erat qui opẽ ferret: ac propterea, quæ contumelia affecta est, venia digna esse iudicata est. Quæ autem in ciuitate hoc pertulit, ac sceleri tacita assensit, nec existimauit, atque eorum, qui vim cohibere poterant, opem implorauit, morte haud iniuria mulctata est. Quæ cùm ita sint, omnibus viribus est ipsis enitendum, vt puram mentem, atque ab omni macula & spurcitia liberam, ac nullo huiusmodi impetu aut assensu fœdatam & conspurcatã seruent: vt si (quod Deus auertat) huiusmodi quicquam acciderit, incolumen apud incorruptum iudicem, qui intimos quoque cordis secessus penetrat, nec testibus indiget, excusationem habeant.

Dionysio. 216.

Quoniam ex me per literas scisciratus es, quidnam illud sibi velit, Non enim est potestas nisi à Deo, ac dixisti, Quid igitur? omnisne, qui imperium gerit, à Deo institutus est? hoc dixerim, te mihi videri (ac velim ne mihi succēseas: nihil enim futile dicam) aut Apostolicas voces minimè legisse, aut certè non animaduertisse atque intellexisse. Neque enim dixit Paulus, Nō est præfectus nisi à Deo: verùm de re ipsa disserit, his verbis vtens, Non enim est potestas nisi à Deo. Nā quòd inter homines imperia & magistratus sint, atque alij imperēt, alij pareant: ac nō temerario & cęco impetu omnia ferantur, populis videlicet, fluctuū instar huc atq; illuc sese agitātibꝰ, hoc à diuina sapientia proficisci ait. Quoniā enim qui dignitate pares sunt, bellum plerūque excitare solēt, idcirco populare imperium minimè esse permisit, sed regnū. Ac post illud multa alia imperia effecit. Quænam tandem, inquis? Præfecti ac subditi, viri & vxoris, patris & filij, senis & iuenis, heri & serui, magistri & discipuli. Quin in brutis etiam animantibus idem perspicere liceat. Atque hoc apes comprobant, quæ Regis imperio subsunt, & grues, & sylvestrium pecudum greges. Quòd si mare quoque consideres, ne id quidem huiusce disciplinæ expers esse comperietur. Multa enim illic piscium genera sub vnius piscis principatu ac velut imperio militari censentur. Vnde etiam longas peregrinationes suscipit. Siquidem vbique molestissima res est sublatio principatus, confusionísque ac perturbationis causa. Quo etiam fit, vt ne in corpore quidem, quod vnum est, pari dignitate omnia sint, verùm ex mēbris alia præsint, alia subsint. Quocirca rem ipsam, potestatem inquam, hoc est imperium & regnum à Deo formatum atque institutum esse profitendū est, vt ne ornatus in statum inornatum degeneret. Quòd si quis impius ac sacrilegus in illud irruperit, haudquaquam scilicet hunc à Deo creatum ac designatum esse

Διονυσίῳ. σιϛ'

Ἐπειδὴ γέγραφας, τί ὅτιν· ὃ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, καὶ ἔφης, πόθεν, πᾶς ἄρχων ὑπὸ θεοῦ κεχειροτόνηται, φήσαμι, ὅπη δοκεῖς μοι, καὶ μοι μηδὲν ὀργισθῇς· οὐδὲν γὰρ φλύαρον ἐρῶ, ἢ μὴ ἀνεγνωκέναι τὰς ἀποστολικὰς ῥήσεις, ἢ μὴ νενοηκέναι· ὁ γὰρ Παῦλος οὐκ εἶπεν· οὐ γάρ ἐστιν ἄρχων εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ· ἀλλὰ περὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ διαλέγεται λέγων· οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία, εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ· τὸ γὰρ εἶναι ἀρχὰς ἐν ἀνθρώποις, καὶ τοὺς μὲν ἄρχειν, τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ μὴ ἁπλῶς, μηδ' ἀνέδην ἅπαντα φέρεσθαι, ὥσπερ κυμάτων τῇδε κἀκεῖσε τῶν δήμων ἀθεμίστων, τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ἔργον εἶναι φησὶν· ἐπειδὴ γὰρ τὸ ὁμότιμον οἶδε πολλάκις πόλεμον ἀναῤῥιπίζειν, οὐκ ἀφῆκε δημοκρατίαν εἶναι, ἀλλὰ βασιλείαν· εἶτα μετὰ ταῦτα πολλὰς ἐποίησε τὰς ἀρχάς· ποίας φησίν· ἄρχοντος καὶ ἀρχομένου· ἀνδρὸς καὶ γυναικός· πατρὸς καὶ παιδός· πρεσβύτου καὶ νέου· δεσπότου καὶ δούλου· διδασκάλου καὶ φοιτητοῦ· καὶ τοίνυν ἀλόγοις δὲ ζώοις τὸ πολυπλήσιον ἴδοις ἄν, καὶ τοῦτ' ἐγγυῶνται αἱ μέλισσαι ὑπὸ βασιλεῖ τασσόμεναι, καὶ αἱ γέρανοι, καὶ αἱ ἀγέλαι τῶν ἀγρίων προβάτων· εἰ δὲ καὶ τὴν θάλατταν σκοποίης, οὐδ' αὐτὴ ταύτης ἔρημος εὑρεθήσεται τῆς εὐταξίας· πολλὰ γὰρ κἀκεῖ τῶν γενῶν ὑφ' ἑνὶ τάττεται τῶν ἰχθύων καὶ φρατηγεῖται· διὸ καὶ μακρὰς ἀποδημίας στέλλεται· καὶ γὰρ παντα χοῦ ἡ ἀναρχία ἀργαλεώτατον, καὶ συγχύσεως καὶ ἀκοσμίας αἴτιον· διὸ καὶ τῷ σώματι ἑνὶ ὄντι οὐ πάντα ὁμότιμα, ἀλλὰ τὰ μὲν ἄρχει τῶν μελῶν, τὰ δὲ ἄρχεται· αὐτὸ δὴ οὖν τοῦτο τὸ πρᾶγμα τὴν ἐξουσίαν φημὶ· τυτέσι τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετυπῶσθαι λέγειν θέμις, ἵνα μὴ ὁ κόσμος εἰς ἀκοσμίαν ἐμπέσῃ· εἰ δέ τις

ἀλλὴ-

ἀλλ' ἠρέμα σοφρονίσω μου εἰς ταύτην εἰσκώμασεν, ὃ δήπου τοῦτον παρὰ θεοῦ κεχειροτονῆσθαι φαμὲν, ἀλλὰ συγκεχωρῆσθαι, ἢ πρὸς τὸ πᾶσαν τὴν οἰκείαν πονηρίαν ὥσπερ ὁ φαραὼ ἐξεμέσαι· ἢ οὕτως δίκην δοῦναι τὴν ἐχάτην, ἢ πρὸς τὸ σωφρονίσαι τοὺς ὠμότητος δεομένους, ὥσπερ ὁ βαβυλώνιος τοὺς Ἰουδαίους.

Ησαΐα. σιζ.

Δίκη, ὦ πῶ σε καλέσας ἀξίως προσείπω, τὰ ἀνθρώπων πράγματα ἐποπτεύει, τιμωρὸς τῶν ἀδίκα πραττόντων. καὶ οὐκ ἔστιν ἀνεπιτρόπευτα τὰ τῇδε. τοῦτο οὖν γνοὺς, φεῦγε τὸ ἀδικεῖν, ἵνα καὶ τὴν τιμωρίαν διαφύγῃς.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. σιζ.

Ἐπειδὴ γέγραφας, ὡς εὖ ποιῶν πάντα τρόπον ἐτιῶν σε, καὶ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γλώττης ἐπὶ τὰς σὰς ἀκοὰς, διὰ διδασκαλίαν ἀξιαφήγητον μετιχειρεύων, ἀντεπιστέλλω, ὅτι εἴτι ἐπιστέλλεται παρ' ἡμῶν δεξιὸν, τοῦτο τῆς ἄνωθεν εἶναι νόμιζε χάριτος, τῆς καὶ ἰδιώτας σοφιζούσης.

Ερμίνῳ κόμητι. σιθ.

Νυνὶ μᾶλλον ὅτε ἄρχῃς ἐπέβης, ἀοίδιμος ἂν γένοιο καὶ ζηλωτὸς, εἰ τοὺς ἀδικήσαντας μὴ ἀμύνῃ, ἀλλὰ καὶ νῦν μάλιστα πάντων τῶν λυπηρῶν λήθην ποιήσῃ, ὅτε μάλιστα τὸ δύνασθαί σε αὐτοὺς τιμωρῆσαι παρέχει ἡ τῆς ἀρχῆς ἐξουσία.

Ηρακλείδῃ ἐπισκόπῳ. σκ.

Ὃ τὴν πεῖρα τιμῶν φήμην ὑπερβαίνων, καὶ κρείττων ἀκοῆς εἰς θέαν ἐρχόμενος, ὕστος εἰκότως, καὶ ἐγκωμίων κρείττων ὤφθη, ἐλέγχων τοὺς λόγους, ὡς τῆς ἑαυτοῦ ἀξίας καταδεεστέρους. ἀλλ' ἐπειδὴ εἰ καὶ ἡττῶνται οἱ λόγοι, ἀλλ'

dicimus, verùm permissum esse: quo nimirum aut Pharaonis in modum improbitatem omnem suam euomat, atque ita extremo supplicio excrucietur, aut eos, qui crudelitate opus habent, ad meliorem mẽtem reuocet, quemadmodum Rex Babylonis Iudæos.

Esaiæ. 217.

Vis numinis vltrix (ô quonam te nomine dignè appellem!) mortalium res inspectat, eos qui scelerati aliquid admittunt, puniens. Nec res humanæ eo statu sunt, vt nemo eas curet ac moderetur. Hoc igitur cùm cognitum & exploratum habeas, iniustitiam fuge, vt pœnã quoque fugias.

Hermogeni Episcopo. 218.

Quoniam scripsisti me, vt par est, omni ratione te pascere, atque à lingua mea in tuas aures per doctrinam commemoratione dignam deriuo, illud rescribo, quòd siquid commodi atque eruditi à me scribitur, hoc diuinæ ac cælestis gratiæ esse existimare debes, quæ rudes etiam & imperitos sapientes efficit.

Hermino Comiti. 219.

Nunc cùm ad imperium euectus es, maiorem tibi nominis celebritatem atque admirationem comparabis, si eos, à quibus iniuria affectus es, minimè vlciscaris: ac nunc maximè omnes molestias obliuioni mandes, cùm maximè ipsos vlciscẽdi potestatẽ imperij licentia tibi præbuit.

Heraclidi Episcopo. 220.

Qui experimento famam superat, cuiusque aspectus & præsentia rumorem antecellit, hic demum meritò laudes etiam vincit, sermones coarguens, vt dignitate sua inferiores. Verùm quoniam, & si sermones vincuntur, mentem tamen victo-

riam adipiſci oportet, audendum eſt, ac faciendum, vt laudes eas, quæ probis & virtute præditis viris inſunt, exponamus, ac literis mandemus. Triplex enim hinc commodum oritur, nempe vt & ſyncero animi affectu virtutem complectamur (nemo enim improbus viros probos laudare ſuſtinet) & ab inuidia puri atque immunes ſimus, vt pote eorum, à quibus ſuperamur, virtutum prærogatiuas minimè prementes & occultantes: ac denique improbi aut pudore ſuffundantur, aut ad officium reuocentur. Quorum vtrumque ipſis vtile eſt.

τῷ γνώμην νικᾶν, τολμᾶν δὲ καὶ τὰ πρέποντα ἐγκώμια τοῖς φιλαρέτοις λέγειν τε καὶ γράφειν. τέλα γὰρ ἐκ τούτου συμβαίνει καλά. τό, τε γνησίως ἔχειν πρὸς τὴν ἀρετήν· ἥδεῖς γὰρ φαῦλος τοὺς σπουδαίους ἐπαινεῖν ὑπομένει. τό, τε φθόνου καθαροὺς εἶναι, μὴ κρύπτοντας τῶν ὑφ' ἡμᾶς τὰ πλεονεκτήματα. τό, τε πονηρὸς, ἢ καταισχύνεσθαι, ἢ σωφρονίζεσθαι, ὧν ἑκάτερον αὐτοῖς λυσιτελεῖ.

Lampetio Epiſcopo. 221.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σκα.

Ne hoc nomine indigneris (ô conſpicue improborũ odij alumne) quod Euſebius, impietatis, vt ſcripſiſti, plenus, immane atque implacabile cum his qui rectè & ex virtute viuunt, bellum gerens, cum his qui vitium amplectuntur, amicitię fœdus init: nec quòd aut habentibus, ſi pecunias non accipiat, bellum infert, aut, nec bello eos laceſſat, tanta accipit, quanta, ſi bellum intuliſſet, diripere potuiſſet. Verùm diuinam ſententiam expecta.

Μὴ ἀγανάκτει, ὦ μισοπονηρίας περίβλεπτον θρέμμα, εἰ Εὐσέβιος ὁ ἀσεβείας, ὡς γέγραφας, ἀνάπλεως, ἄσπονδον ἔχων καὶ ἀκήρυκτον πρὸς τοὺς ἀρετῇ συζῶντας πόλεμον, πρὸς τοὺς κακίαν ἀσπαζομένους οὐκ ἔνδεται, μηδ' ὅπη δὲ πολεμεῖ τοὺς ἔχοντας, εἰ μὴ λάβῃ χρήματα, ἢ ἵνα μὴ πολεμήσῃ λαμβάνει, ὅσα πολεμῶν λῃσασθαι ἠδύνατο, ἀλλὰ τὴν θείαν ἀνάμεινε ψῆφον.

Eidem. 222.

Τῷ αὐτῷ. σκβ.

Quandoquidem diuina prouidẽtia, quò magis ſuæ ſalutis prodigos eos, qui peccant, eſſe conſpicit, eò magis ipſorum ſaluti conſulit, idcirco regio & humano lenitatis præconio vtens, clamat, pœnitentiam agite: appropinquauit regnum cælorum. Quòd ſi ij, qui peccant, admonitionem hanc contemnentes ac pro nihilo putantes, lenitatem hanc, vt incuriam, damnarint, fortaſſe quidem in hac quoque vita, prorſus autem cùm vindicandorum ſcelerum tempus aduenerit, non iam iis parcet, qui ſibiipſis parcere recuſarunt, verùm acerbiſſimas ab iis, à quibus ipſius lenitas contempta eſt, pœnas exiget. Eóque ſpectat illud Scripturæ, quod ex me intelligere cupiiſti, Tacui, num etiam ſemper tacebo, ac ſuſtinebo? Emouebo atque exſic-

Εἰ δὴ πλείονα ἡ θεία προνοία ποιεῖται τὴν φειδὼ τῶν ἁμαρτανόντων, ἢ ὅσον ἐκείνους ὁρᾷ ἑαυτῶν ἀφειδοῦντας. ᾧ δὴ τοῦτο βασιλικῷ καὶ φιλανθρώπῳ μακροθυμίας χορηγὸν κηρύγματι βοᾷ. μετανοεῖτε, ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. εἰ δ' οἱ ἁμαρτάνοντες παρ' οὐδὲν θέμενοι τὴν παραίνεσιν τῆς μακροθυμίας, ὡς ἀμελείας καταψηφίσονται· ἴσως μὲν καὶ νῦν πάντως δ' ὅτε ὁ καιρὸς ὅπερ ἡ τῆς δίκης, οὐκ ἐπιφείσεται τῶν ἑαυτοὺς φειδοῦς μὴ ἀξιωσάντων, ἀλλὰ δίκας σφοδρὰς εἰσπράξεται, τοὺς τῆς μακροθυμίας καταφρονήσαντας. διὸ καὶ τοῦτ' ἐρρήθη, ὅπερ ἠθέλησας μαθεῖν, Ἐσιώπησα, μὴ καὶ ἀεὶ σιωπήσομαι, καὶ ἀνέξο-

μαι;

μαι; σκήσω καὶ ξηρανῶ ἅμα δίκαιον γὰρ τοὺς τὴν τοσαύτην μακροθυμίαν μὴ ὠφεληθέντας, ἀλλ' ἐφόδιον αὐτὴν μειζόνων ἁμαρτημάτων πεποιημένους, ταῖς τῆς δίκης ἐναλῶναι τιμωρίαις.

Ἀλυπίῳ ἐπισκόπῳ. σκγ.

Εἰ τὰς τιμωρίας μεγίστας εἶναι τῷ πλήθει τῶν συνειδότων εἰκότως κρίνομεν· αἱ γὰρ λανθάνουσαι κουφότεραί πως εἶναι πεφύκασιν, ὁποίαν εἰκὸς εἶναι τὴν κόλασιν, ὅταν παρόντων τῶν ἐπουρανίων δήμων, καὶ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος ὀφλισθείη,

Ἰσιδώρῳ ἐπισκόπῳ. σκδ.

Οὐδὲ ἐπ' ἄλλῳ μοὶ δέδεικται, ὦ ὁμώνυμε, τῶν ὄντων ἢ δοκούντων καλῶν. φθόνος ὁ φθονος· ἀλλ' ἄγριος καὶ ἀργαλέος. ὅπου δ' ἀρετὴ, ἥπερ κυρίως τοῦ καλοῦ κεκλήρωται φύσιν· καὶ πάμπαν ἀπαραμύθητος. τὸ μὲν οὖν μὴ φθονεῖσθαι, ἄλυπον μὲν ἴσως, ἀφανὲς εὐκλεές· φθόνῳ γὰρ ἂν ἀξίως ὀφθείην, μήτ' ἐμοί ποτε, μήτε φίλοις ἐμοῖς συμβαίη· χρὴ δὲ φθονούμενον, σὺν φρονίμῳ λογισμῷ τὰς τοῦ φθόνου κακοηθείας φέρειν.

Τῷ αὐτῷ. σκε.

Ἐγώ φημι τοῖς οἷς ὀλίγον ἐλλείπεται τῶν ὀφειλομένων πρὸς ἀρετὴν πεφάνθαι· πολλοὶ γὰρ μέγιστον ἀγαθὸν, ὡσπερ οὖν καὶ ἔστιν ὁριζόμενοι τὴν ἀρετὴν, ὃ πάνυ φροντίζουσιν αὐτῆς τοιούτους, εἰ μὴ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει θαρροῖεν· ἀλλ' ἀναφέροιεν πρὸς τὴν θείαν ῥοπὴν τὰ καταρθώματα, καὶ τῶν παθῶν πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ εἰς τέλος πάντως ἥξειν ἀρετῆς. εἰ γὰρ καὶ τὸ κρατεῖν δίδωσι τῶν ἀντιπάλων τὸ ἀνθρωπίνης ῥώμης κρεῖττον, ἀλλ' ἐς μηδὲν ἐμποδὼν εἶναι τῇ τοῦ ἀθλητοῦ προθυμίᾳ· ἀλλ' οὐδὲ ὧν τὸ θεῖον ἐπικουρεῖ ἀναφέροντι δῆλον,

cabo simul. Æquum est enim eos qui nullam ex tanta lenitate vtilitatem acceperunt, verùm ab ea grauiorum scelerum occasionem traxerunt, diuinę iustitiæ supplicijs atque tormentis constrictos teneri.

Alypio Episcopo. 223.

Si grauissimas eas pœnas esse meritò iudicamus, quarum multi conscij sunt (nam occultæ leuiores quodammodo esse solent) qualem hunc cruciatum esse verisimile est, cùm præsentibus cælestibus populis atque in hominum omnium oculis & aspectu constituetur?

Isidoro Episcopo. 224.

Cùm in nulla alia re bona, aut boni speciem habente (vir mihi cognominis) lenis est inuidia, verùm acerba & truculenta: tum verò in virtute, quæ boni naturâ propriè sortita est, consolationem prorsus omnem respuit. Ac quidem inuidia flagrare, molestiæ quidem expers fortasse fuerit, at minimè præclarum & luculentum (nam ita se gerere, vt meritò ipsi inuideatur, velim nec mihi vnquam nec amicis meis contingat) Oportet autem eum, cui inuidetur, inuidiæ malignitates prudenti animo perferre.

Eidem. 225.

Ego iis, quibus earum rerũ, quæ ad virtutẽ adipiscendã fieri debẽt, nihil deest (multi quippe, tametsi virtutem maximum bonum, vt reuera est, esse statuant, ipsius tamen haud magnam curam gerunt) hoc dico, ipsos, si modò virium suarum fiducia minimè nitantur, verùm ea quæ rectè & cum laude gerunt, ad diuinam opem referant, & turbulentos animorum motus profligaturos esse, & ad virtutis metam peruenturos. Nam etsi id quod humano robore præstantius est, hoc præbet vt aduersarios quispiam superet: tamen cui diuinũ numen auxilio est, victoriam scilicet

ipſi acceptam ferenti, huic contrà, ſi ſibi laudem aſcribat, minimè mirandum eſt, ſi quominus victoriam adipiſcatur, impedimentum afferat.

Eidem. 226.

Breuiter dicere volo, quod perſpicuis verbis eloqui nolo. Si malus eſſet, qui ab inſidiantibus contumelia afficitur (ſcis de quo loquar) eos, à quibus nunc maledictis inceſſitur, ſummos laudum ſuarum præcones nunc haberet.

Eidem. 227.

Quiſquis probitatis particeps eſt, huic virtutem honore affici gratiſſimum erit. Quemadmodum enim ſi Legiſlator quiſpiam maximas flagitiis pœnas conſtituat, haudquaquam ipſe ad perpetrandum flagitium paratus eſſe exiſtimandus eſt: eodem modo cùm quis eximia & ſingularia virtutis præmia audiens, voluptate afficitur, ad omne virtutis genus propenſus ac paratus eſſe exiſtimatur: atque bonis quidem omnibus refertus, nullo autem malo infectus. Nec verò mirum atque abſurdũ eſt, quòd probi viri virtutem admirentur, atque amore complectantur.

Arpocræ Scholaſtico. 228.

Huius auctoris liber aduerſus Gentiles.

Quòd diuinatio ars apud Gentiles nugarum plena erat, atque incaſſum omniũ ore celebrabatur, in libro aduerſus Gentiles à me demonſtratum eſt. Quoniam autem Homerum vt ſapientiſſimum teſtem producis, eundem viciſſim aduerſum te producã. (Graue enim atque auctoritatis plenum illud etiam teſtimoniũ eſt, quod ab hoſtibus ſumitur.) Nam cùm Helenũ, qui vaticinandi artem profitebatur, inducit, Alexandrum fratrem monentem, vt pugna euolet, profectúſque in vrbem Mineruæ vnà cum mulierculis vota faciat, ac poſtea eas quidem precantes, ipſam autem eorum preces aſpernantem, ac deinde vatem eum hortantem vt Græcorum præ-

ὅπ τοῖς αὐτὸ τὴν νίκην, οὕτω δὲν χρεῖττον, εἰ ἐμποδὼν εἴη τοῖς τὴν νίκην.

Τῷ αὐτῷ. σκϛ.

Σωτόμως φράσαι βέλομαι, ὃ φράσαι σαφῶς βέβλομαι. εἰ κακὸς ἦν ὁ παρὰ τῶν ἐπιβεβλευόντων παροινούμενος· οἶδα δ' ὃν λέγω, τοὺς νῦν λέγοντας κακῶς, ἔχειν ἂν ἄκρους ἐπαινέτας.

Τῷ αὐτῷ. σκζ.

Πᾶς ὅτῳ μέτεστι καλοκαγαθίας, ἀσμενίσῃ τῆς ἀρετῆς πιμπλάμενος. ὡς γὰρ εἴπις νομοθέτης μεγίστας κολάσεις τοῖς παρανομοῦσι τάττοι, οὐκ ἂν αὐτός γε παρασκευάζεσθαι παρανομεῖν νομισθείη· ὕτως ὅταν τις ἐπαφρυεῖς τὰς τῆς ἀρετῆς ἀμοιβὰς ἀκούων ἡδέως πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ἕτοιμος εἶναι δόξει. καὶ ἀγαθῶν μὲν πάντων ἔμπλεως, κακοῦ δὲ οὐδενός. καὶ θαυμάζεσθαι γὰρ καὶ φιλεῖσθαι τὴν ἀρετὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἀπεικός.

Ἀρποκρᾷ σχολαστικῷ.

Ὅπ ἡ μαντικὴ ὕθλος ἦν παρ' ἕλλησι, καὶ μάτην ἐθρυλλεῖτο. δέδεικταί μοι ἐν τῷ πρὸς ἕλληνας λόγῳ. ἐπεὶ δ' Ὁμηρον ὡς σοφώτατον μάρτυρα προβάλλῃ, τὸν αὐτὸν ἀντιπροβαλοῦμαι. σεμνὴ γὰρ καὶ ἡ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρία. ὅταν γὰρ ποιῇ τὸν Ἕλενον μάντιν ὄντα, Ἀλεξάνδρῳ τ' ἀδελφῷ παρακελευόμενον, τῆς μὲν μάχης ἀποπλῆναι, εὔξασθαι δὲ τῇ Ἀθηνᾷ μετὰ τῶν γυναικῶν ἐν ἄστει γενάμενον. εἶτα τὰς μὲν εὐχομένας, τὴν δὲ ἀνανεύσασαν. ὧθις δὲ τὸν μὲν μάντιν παρακελευόμενον εἰς μάχην προκαλεῖσθαι τὸν ἄριστον τῶν ἑλλήνων. τὸν δὲ πειθόμενον, καὶ προκαλούμενον, ἡττᾶσθαι δὲ

καὶ πτερωτὸν ὄμμον, καὶ Ἀλαλυθῆναι δεόμενον, ἆρ' οὐ δῆλός ἐστι καὶ τοῖς κομιδῇ νηπίοις τὴν μαντικὴν, οἷον ὅτι κόρρης ῥαπίζων, ἢ καὶ καταγελῶν τῆς ἀβελτηρίας αὐτῆς καὶ ἀλαζονείας, ὡς θρασυμόρμης μὲν ἐν τῷ προαγορεύειν καὶ ἐλπίδας χρηστὰς ὑποτίθεσθαι. ἐν δὲ τοῖς πέρασιν ἐλεγχόμενος καὶ Ἀλαμαρτανόμενος, παντί που δῆλόν ἐστιν. εἰ δὲ πολλαχοῦ μάντεις φάσκει, καὶ θυοσκόπους, καὶ ὀνειροπόλους, θαυμαστὸν οὐδέν. ἡ γὰρ ποιητικὴ, ἔστιν ὅπου τὸ μυθῶδες ὑποποθοῦσα, ὕλην ἔχει τὸ ψεῦδος, καὶ ὑφ' ἡδονῆς ἀκέλτου θρασυνομένη ἐξυβρίζει καὶ ὑλομανεῖ τὸ μυθῶδες καὶ θεατρικὸν ὑποδεικνυμένη. τοσοῦτον γὰρ αὐτῇ οὐ μέλει τῆς ἀληθείας, ὡς καὶ τοὺς παῖδας ἀλῶναι εἰσάγουσα ματαιοπονοῦντας μᾶλλον ἢ μεγαλουργοῦντας φάναι, Οσσαν ἐπ' Ουλύμπῳ μέμασαν θεμεν. αὐτὰρ ἐπ' Οσσῃ Πήλιον εἰνοσίφυλλον, ἵν' οὐρανὸς ἄμβατος εἴη. εἶτα πιστεύσαι αὐτοὺς κρατήσειν εἰ ἠβήσαιεν, γνώμην ἀποφαίνεται ἀπαίδευτον καὶ ἀφιλόσοφον φρόνημα, καὶ νύκτερ ἐξετέλεσαν, εἰ μὴ τοῦ μέτρου ἴσχοντο. ὃ φημι γὰρ τρία ὄρη, ἀλλ' οὐδ' εἰ πᾶσα ἡ γῆ πλασθεὶς καὶ μετεωρισθεὶς πρόπον κίονος, ἐφάψεται τῆς οὐρανίου ἁψίδος. καὶ μάλιστα τοὺς λέγοντας, τὴν γῆν κέντρον εἶναι τοῦ οὐρανοῦ. κέντρον γὰρ περιφερείας οὐκ ἄν ποτε ἅψοιτο.

stantissimum ad singulare certamen prouocet, cui cùm ipse morem ipsi gessisset, ac prouocasset, victus sit, vulnúsque acceperit, atque aliquo, qui pugnam dirimeret, opus habuerit, an non vel pueris ipsis admodum perspicuum est, eum diuinatio velut alapam in malam impingere, aut etiam ipsius stoliditatem atque arrogantiam irridere, vt quæ in prædicendo quidem, ac læta spe ostentanda, temeritate atque insolentia efferatur, cæterùm in fine coarguatur, atque à vero abetret? Id certè cuiuis manifestum est. Quòd si compluribus locis vatum & aruspicum, atque eorum, qui somnia interpretantur, mentionem facit, haud mirum videri debet. Poësis enim figmenta interdum expetens, mẽdacium pro materia habet, atque præ voluptate præpostera iudiciíque experte insolescens petulanter se iactat & luxuriat, fabulosum ac theatricum narrationis genus ostentans. Adeò enim veritatem nihil curat, vt etiam Halionis filios inani potiùs labore se cruciantes, quàm ingens aliquod facinus perpetrantes inducens, his verbis vtatur:

Ossæum his montem studio fuit addere Olympo,
Ac rursum excelso superaddere Pelion Ossæ:
Aethereas possent vt sic conscendere ad arces.

Ac deinde illud credẽs, eos, si ad florentẽ ætatem peruenissent, victoriam adepturos fuisse, inscitam ac Philosophiæ expertem sententiam pronunciat, dicens,

Idque peregissent, nisi mors truculenta, priusquã
Creuissent, Stygias ambos misisset ad vmbras.

Non enim dicam tres montes, sed nec si terra vniuersa effingeretur, atque columnæ in modum erigeretur, cælestem axem attingeret: ac præsertim, iuxta eorum sententiam qui terram centrum cæli esse asserunt. Centrum quippe circunferentiam haud vnquam attigerit.

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ. σκθ.

Ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀληθείας σκιπτόμενος, πάντως σκυλιωθήσεται τῷ προκειμένῳ, καὶ εἰς αἰσχρὸν καταφέρει τέλος.

Theodosio Scholastico. 229.

Qui in principio à veritate excidit, prorsus ab eo quod sibi proposuit, exturbabitur, atque in fœdum finem desinet.

Zosimo Maroni. 230.

Aiunt nonnulli, ne Metrodorum quidē Epicureum ita per res ipsas Epicuri, qui ab omnibus sapientibus abdicatus & proscriptus est, dogmata confirmasse, vt misera vestra trinitas confirmat. Quamobrem si vera loquuntur, impudicitiæ vestræ ac lasciuiæ finem imponite. Sin minus, pudicitiæ hærete.

Ζωσίμῳ, Μάρωνι. σλ.

Φασί τινες, ὡς ἄρα Μητρόδωρος ὁ Ἐπικούρειος, ἅτινας ἀφ' ἁπάντων πραγμάτων ἐβεβαίωσεν Ἐπικούρου τοῦ παρὰ πάντων τῶν σοφῶν ἀποκηρυχθέντος τὰ δόγματα, ὡς ἡ ἀθλία ὑμῶν τριὰς. εἰ τοίνυν ἀληθεύουσι, παύσασθε τῆς λαχνείας· εἰ δὲ μή, ἔχεσθε τῆς σωφροσύνης.

Theodosio Episcopo. 231.

Vereor quidem dicere, ne adularividear (omnium enim leuiorum vitiorum turpissimum esse adulationem existimo) dicam tamen à veritate coactus. Nemo, vt opinor, imò vt persuasum habeo, eas animi dotes atque virtutes, quæ in te insunt, verbis vllis consequi possit, ne si decem quidem linguas, ac decem ora, parémque linguis animarum numerum habeat.

Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ. σλα.

Οκνῶ μὲν εἰπεῖν, ἀφ' ὧ μὴ δόξαι κολακεύειν· πάντων γὰρ τῶν λεπτῶν παθῶν τὴν κολακείαν αἰσχροτέραν ἡγοῦμαι· φράσω δὲ, ἕνεκα τῆς ἀληθείας ἀναγκαζόμενος· ὅτι οὐδείς, ὡς οἶμαι, μᾶλλον δὲ πέπεισμαι, τῶν σοὶ παρόντων πλεονεκτημάτων ἐφικέσθαι δυνηθείη, οὐδ' εἰ δέκα μὲν γλῶτταις, δέκα δὲ στόματα ἔχοι, καὶ ψυχὰς ταῖς γλώτταις ἰσαρίθμους.

Dionysio Presbytero. 232.

Qui, cùm nullum in se bonum agnoscit, verborum modestia vtitur, ignoscēs, vel agnoscens potiùs, ac non modestus est. At qui post multas virtutes summisse de se sentit, is demum propriè est, qui modestum se præbere nouit.

Διονυσίῳ πρεσβυτέρῳ. ρλβ.

Ὁ μὲν μηδὲν ἑαυτῷ, ὦ σοφὲ, συνειδὼς ἀγαθὸν, μετριολογῶν, συγγνώμων μᾶλλον δὲ ὑπογνώμων, ἅτε ταπεινόφρων ὤν. ὁ δὲ μετὰ πολλὰ κατορθώματα ταπεινοφρονῶν, ἅτε ὢν ὄντως, ἁρμοδίως μετριάζειν ἐώθως.

Martiniano. 233.

Corporum amorem, vt qui acris quidē sit, verùm celeriter extinguatur, ob eam causam pictores cum facibus & pennis depingunt: quoniam nunc libidinem inflammat, nunc rursum ob saturitatem auolat. At pecuniarum amorem nemo vnquam aut fingere, aut scribere ausus est. Cuius rei hæc fortasse causa est, quia ne amor quidē est, sed insanabilis furor. Aut hæc fortasse, quia nec fingi nec describi potest. Neque enim quinquaginta duntaxat capita habet, vt fabulosa illa hydra, per quæ ad inexplebilem ventrem cibos transmiserat, nec insaturabilis illius por-

Μαρτινιανῷ. σλγ.

Τὸν μὲν τῶν σωμάτων ἔρωτα, ἅτε ῥιμιὸν μὲν ὄντα, ταχέως δὲ σβεννύμενον, ἀφ' οὗ τοῦτο οἱ ζωγράφοι σὺν λαμπάσι καὶ πτέρυξι γράφουσιν, ὅτι ποτὲ μὲν ὑπεκκαίει τὰ πάθη καπνίζων ποτὲ δὲ ἀφ' κόρου ἀφίπταται· τὸν δὲ τῶν χρημάτων οὐδεὶς οὔτε πλάσαι, οὔτε γράψαι ἐτόλμησε. τάχα μὲν ἐπεὶ οὐδὲ οὐδὲ ἔρως ὄντι, ἀλλὰ μανία ἀνήκεστος· τάχα δὲ ἐπειδὴ οὔτε πλασθῆναι, ἀλλ' οὔτε γραφῆναι αὐτὸν οἷόντε· οὔτε γὰρ πεντήκοντα μόνον ἔχει κεφαλάς, κατὰ τὸν μυθευόμενην ὕδραν, δι' ὧν τὰ

ἀπλη-

ἀπληρώτῳ γαστρὶ τῷ προφὴν ὠδαπέμωφ· οὐδὲ κατὰ τὸ ἀχόρταστον τέρας ἀφίκεται, οὐδὲ χεὶρ τὸν Βριάρεω ἑκατόγχειρι μόναις ὅπλισαι· ἀλλ' οὐδὲ πέρα ἔχει· κόρον γὰρ οὐκ οἶδε, πλησμονὴν οὐκ ὑπίσταται· πῶς οὖν τις τοιοῦτο τέρας ἢ πλάσαι, ἢ γράψαι δύνηθῇ, ᾧ καὶ τῆς Σκύλλης ὠδὰ καλλόμενον ὑπιστεύθη ἄν, καίτοι ἄπιστον ὄν; ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος παντὸς μὲν χρώματος ἀναγκαιότερός ἐστι, παντὸς δὲ κηροῦ εὐπλαστότερος, ὡς ἂν οἴοιστε ᾖ, ὑπογράψαι τοῦτον πειράσεται, τῆς μὲν ἀκριβείας ἐφικέσθαι ἀδυνατῶν· τῷ δὲ θηριόμορφον αὐτῷ καὶ ἀτρωτῶν τοῖς ἐλαφροῖσι φιλιτεύων μανίαν· ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ὑ παιδὶ ἐοικέναι· ὑ γὰρ ἔρως ὑφί, μανία δὲ σαφής· ἀλλὰ γυναικί· καὶ τοῦτο γὰρ τῆς τε ἀνοίας αὐτῆς καὶ τῆς τε ἀνοίας αὐτῆς καὶ τῆς μοχθηρίας ἔτω τεκμήριον. θηριομόρφῳ τινί, καὶ πῦρ πνεούσῃ, μυρίας μὲν ἔχεις ἀντὶ τριχῶν ὑπὸ τῆς κεφαλῆς ἐχούσῃ ἀφ' ὧν παντὸς συνιεμένας, καὶ θανατηφόρον ἰὸν ἐρευγομένας· μυρίας δὲ χεῖρας ὄνυξι κομώσας· δι' ὧν τοὺς μὲν ἁρπάζει, τοὺς δὲ καταξύει· παρ' ὧν δ' ἁφαρπάζῃ χρήματα· μυρία δὲ γόματα· ὑδὲ γὰρ ἀπειλεῖ μόνον, οὐδὲ συκοφαντεῖ, ἀλλὰ καὶ κολακεύῃ, καὶ δουλοπρεπῶς ἀφαλέγεται, καὶ ὑπορκεῖ, καὶ μυρίας ὑπονοεῖ προφάσεις, αἰσχρῶν κερδῶν ἕνεκα· καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχει ὑ χὴ φύσιν ὁρῶντας, οὐδ' αἰδουμένους πινά, οὐ φίλον, οὐκ ἀδελφόν, οὐ συγγενῆ, οὐκ εὐεργέτην, ἀλλὰ πρᾶγμα, καὶ ὑριμὺ, καὶ ὠμόν, καὶ ἀπάνθρωπον, καὶ πυρώδες βλέποντας. οὐ γὰρ τῷ τῶν πραγμάτων ὁρᾷ φύσιν, οὐδὲ συνίησιν ὅτι πολλάκις μυρία κινήσασα, εἰς τὰς τῶν ἐχθρῶν τὰ χρήματα παρέπεμψε χεῖρας. διὸ μυρίας προσετείνατο τῷ ἁλόντι τὰς ἁμαρτίας, ἀκοὰς δὲ τοσοῦτον πεφραγμένας, ὡς μήτ' ἱκεσιῶν, μήτε γεναγμῶν, μήτ' ὀλοφυρμῶν, μήτε

tenti instar afficitur, nec denique Briarei in modum centum duntaxat manibus armatus est. Quin ne pennas quidem habet. satiari enim atque expleri nescit. Quonã itaque modo quispiam huiusmodi monstrum effingere aut pingere queat, cũ quo Scylla comparata fidem inuenisset, etsi alioqui incredibilis. Verùm quoniam oratio quouis colore expressior est, ac quauis cera ad effingendum mollior, quantum licebit, eum deliniare conabitur: non quòd id perfectè atque absolutè consequi possit, sed vt belluinam ipsius & inamœnam insaniam iis, qui eo capti sunt, inuectiua oratione proscindat. Mihi enim puero haudquaquam similis esse videtur (non enim amor, sed perspicuus furor) verùm fœminæ cuidam (nam hoc quoque amentiæ ipsius atque improbitatis indicium sit) belluina forma præditæ, ignémque spiranti, ac sexcentas viperas crinium loco in capite habenti, perpetuò sibilãtes ac mortiferum venenum euomentes, sexcentas item manus vnguibus abundantes, quarũ opera & adiumento alios lacerat, alios sagittis impetit, ab aliis pecunias extorquet, ac denique sexcenta ora. Neque enim minatur duntaxat, aut calumnias struit: verùm etiam adulatur, ac seruilem in modum alloquitur, & peierat, turpísque quæstus causa innumeras occasiones excogitat. Quin oculos habet, non, vt naturę consentaneum est, cernentes, aut quenquã verentes, non amicum, non fratrem, non cognatum, non benefactorem, verùm asperum quiddam, & acre, atque crudele & inhumanum, igneúmque obtuentes. Neque enim rerum naturam perspicit, nec illud animaduertit, quòd persæpe, cùm permulta mouerit, ad hostium manus pecunias transmiserit. Vnde etiam innumeras, ei, qui captus est, peccatorum notas inussit. Porrò autem aures vsqueadeò septas & obturatas habet, vt nec supplices preces, nec gemitus, nec fletus, nec vituperationes habeat. Tantum verò ab eo abest vt pennas habeat (quæ saturitatem designant) vt ne pedes quidem ipsi vir vllus

cordatus tribuere queat. Neque enim ingredi, atque ab eo qui captus est, secedere potest: verùm manus in omnes immitens, ferro quouis ac plumbo grauior insidet, atque ita comparata est, vt omnia quidem accipiat, atque omnes expilet, nunquam autem expleatur, verùm eorum, quæ accipit, multitudinem fomitis atque incitamenti materiam habeat, rerúmque acceptarum finem accipiendarum initium efficiat. Ecquis igitur acerrimo huiusmodi & inexplebili furore, atque innumera peccata & maledicta & dedecora, & intemperantias ac petulantias nobis conflante, capiatur? Ecquis animum inducat, tum in hac vita tam miserè viuere, vt dies noctésque velut flagris quibusdam laceretur, nec requiem vllam aut somnum sentiat, & in futura suppliciorum atque cruciatuũ initium accipere. Quid autem initium dico? Hic enim eos, quos cœperit, tyranno quouis acerbiùs torquet & excruciat, in eos insultans, ac præcipuas partes attingens, ac ne tantillum quidem interquiescere sinens, verùm grauiorem ipsis pœnam inferens, quàm ij, luant, qui ad metalla (quæ atrocissima pœna est) damnati sunt. Nam illis confecto opere somno ac quiete frui licet: his autem ea somni quoque portum velut aggesta terra obstruens, noctu quoque sæua illa & inhumana edicta proponit. Hos enim ad latrocinia mittit: illos ad cædes perpetrandas. Ac ne debitum quidem mortuis munus veretur, quod etiam barbari ac dæmones honore prosequũtur: verùm aduersus etiam mortua corpora nefarias eorum, quos obstrictos tenet, manus armat, nouum & sceleratum latrocinij genus excogitans. Quamobrẽ omnia ipsius vitia mente voluentes, nempe quod belluina forma prædita est, atque tetra & inamœna, & ignem spirans, & inexplebilis, & oculis auribúsque capta, & crudelis & execranda, & Deo inuisa, & implacabilis atque crudelis (neque enim cum blanditiis atque obsequiis delinitur, aliquid remittit, verùm tum potiùs efferatur cùm maximè colitur) maximè quidem nullum

κακηγελιῶν ἐπακούειν, τοσοῦτον δ' ἀπέχειν τῶ πέρα ἔχειν, ἃ τὸν κόρον δηλοῖ, ὅπ ὑδὲ πόδας αὐτῆ σωφρονῶν ἄνπις ἔπονείμοι. ὑδὲ γὰρ οἶδε βαδίζειν, οὐδὲ μετακινεῖσθαι ἀπὸ τῦ ἁλόντος, ἀλλὰ χῖ πάντων τὰς χεῖρας πέμπουσα, σιδήρυ παντὸς καὶ μολύβδου βαρυτέρα ὅσα ἐγκαθῆται, πάντα μὲν δεχομένη, καὶ πάντας λῃϊζομένη, οὐδέποτε πλησθομένη, ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν λαμβανομένων, ὕλην ὑπερκαύματος ἔχουσα, καὶ τὴν τελευτὴν τῶν ληφθέντων, ἀρχὴν τῶν ληφθησομένων ποιθμένη. τις οὖν τοιαύτη μανία δριμυτάτη καὶ ἀκορέστῳ, καὶ μυρίας ἁμαρτίας καὶ κακηγορίας; ἀδοξίας τε καὶ ἀκολασίας προσεπιβομένη ἁλοίη ἄν; τίς ἂν ἕλοιτο ἐνταῦθα μὴ ζῆν ὅπως ἀθλίως μαστιζόμενος νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ ἀναπαυσιν οὐκ εἰδὼς, ὑδ' ὕπνον, ἐκεῖσε δὲ ἀρχὴν τῶν πικρειῶν ληψόμενος; τί λέγω ἀρχήν; ἐνταῦθα μὲν οὖν κολάζει καὶ πικρῶς τοὺς ἁλόντας, παντὸς τυράννυ πικρότερον, ἀναλομένη καὶ τῶν χαλεπῶν ἀπλομένη, καὶ μηδὲ μικρὸν ἀναπνεῦσαι συγχωροῦσα, ἀλλὰ τῶν εἰς τὰ μέταλλα τὼ χαλεπωτάτω σκεῖνην πονόντων κόλασιν. πικροτέραν ἐπάγουσα τὼ δίκην. τοῖς μὲν γὰρ ἔξεστι μετὰ τὸ ἔργον ὕπνῳ χρῆσθαι καὶ ἀναπαύλῃ, τοῖς δὲ καὶ τὸν τῦ ὕπνυ παρέχουσα λιμὸν, καὶ νύκτωρ ὀπιτάττει τὰ ὠμὰ, καὶ ἀπάνθρωπα ὀπιτάγματα σκεῖνα. τὰς μὲν γὰρ ὀπὶ λῃστείας ἐξάγει, τοὺς δὲ ἐπ' ἀνδροφονίας, καὶ ὑδὲ τὼ ὁσίαν αὐτῶ αἰδεῖται, ἣν καὶ βάρβαροι καὶ δαίμονες πᾶς ἀξιθσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν νεκρῶν σωμάτων, τὰς μαρὰς τῶν ἁλόντων ὁπλίζει δεξιὰς, καινὸν καὶ παράνομον λῃστείας ὀπλοθσα τρόπον. πάντ' οὖν ταύτης τὰ μοχθηρὰ ἐννοήσαντες, ὅπ θηριόμορφός ἐστι, καὶ ἀτερπὴς, καὶ πῦρ πνέθσα, ἀπρόσοδός τε, καὶ τυφλὴ καὶ ἀνήκοος, μισανθρωπός τε, καὶ μυσαρὰ, καὶ θεομισὴς, ἄπαν-

ἄπορος τε καὶ ἀμέλικτος καὶ ἀνήμερος· ὅτε γὰρ κολακευομένη, ὅτε θεραπευομένη ῥᾳδίως δώσειν, ἀλλὰ τότε μᾶλλον ἀγριῶται, ὅτε μάλιστα θεραπεύεται. Μάλιστα μὲν πάντα κινῶμεν, ὥστε μὴ ἁλῶναι· ῥᾷον γὰρ μὴ ἁλῶναι, ἢ ἁλόντας διαφυγεῖν. εἰ δὲ καὶ ἑάλωμεν, συντείναντες ἑαυτοὺς, καὶ τὴν θείαν καλέσαντες συμμαχίαν· ἄνευ γὰρ ταύτης οὐκ οἶδ' ὅτε τοιαύτης αἰχμαλωσίας ἐλευθερωθῆναι· κινδυνεύει γὰρ εἶναι τοῖς πολλοῖς αἰχμαλωσία ἀνακλήσεως ἄμοιρος. Τοῦ μὲν ἐθέλειν κερδαίνειν παυσώμεθα, τὰ δὲ συναρθέντα, ἢ ἀθρόον, ἢ κατὰ βραχὺ διανέμωμεν τοῖς δεομένοις. αὕτη γάρ ἐστι μόνη τῆς τοιαύτης αἰχμαλωσίας ἡ ἀνάκλησις.

non lapidem moueamus, quo ab eo minimè capiamur (facilius est enim non capi, quàm, cùm captus sis, effugere?) si autem nos capi contigerit, omnes neruos contendentes, ac diuinam opem implorantes (hac enim sublata nemo ab huiusmodi captiuitate abstrahi potest. Multis enim talis pene est hæc captiuitas, vt ab ea emergere ac reuocari nequeant) quæstus quidem faciendi cupiditatem comprimamus, quæ autem collecta sunt, aut confertim, aut paulatim egentibus distribuamus. Nam hæc demum sola ratio est, qua ab huiusmodi captiuitate reuocemur.

Ἀρχιβίῳ πρεσβυτέρῳ. σλδ.

Πολλῶν ὄντων, ὡς ἔφης, θαύματος ἀξίων, ἔστιν, ὃ μάλιστα πάντων ἐγὼ θαυμάζω, καὶ τὰ πάντα διεφθάρθαι τεκμήριον εἶναί φημι ἱκανόν. διὸ δὴ σκείνων ἀφέμενος, τοῦτο μάλιστα νυνὶ λέξω καὶ ἐλέγξω. εἰπὲ τοίνυν τοῖς, οἷς μάλιστα μέλει τῆς λαῶν, μᾶλλον δὲ οἷς μέλειν μὲν ἔδει, μέλει δὲ οὐδαμῶς, ὅπως αὐτοὶ δι' ὧν ποιεῖτε ὁμολογοῦντες ἀγνοεῖν, τί ἐστιν ἱερωσύνη, τί τοὺς ἄλλους ἐνοχλεῖτε. εἰ μὲν γὰρ τυραννίδα πατρῴαν κεκλήρωσθε, ἡγεῖσθε ὧν ἡγεῖσθε, ἵνα κἀκείνων τῆς ἀβουλήτων τυράννων, ὠμότεροι καὶ τυραννικώτεροι ὀφθείητε. πολλοὶ γὰρ σκείνων ἁπαλώτερον ὑμῖν τοῖς τυραννηθεῖσι πρεσπνέδησαν. εἰ δὲ παιδικὴν κηδεμονίαν ἐπεπιστεύθητε, τί τοὺς τυράννους ἐπικρύπτεσθε τῇ ὠμότητι, τί τοὺς τῷ θείῳ αἵματι ἐξαγορασθέντας, αὐτοὶ καταδουλοῦσθε, τί χρηματίζεσθε σκ ἀλλοτρίων συμφορῶν; τί γελᾶτε τοὺς σώφρονας; τί βουλεύεσθε τοῖς φιλαρέτοις τί τοὺς κόλακας συγκροτεῖτε; τί τοὺς παῤῥησιαζομένους ἐξοπλίζεσθε; εἰ γὰρ ὑμεῖς παύσεσθε ἃ δρᾶτε, εἰκὸς καὶ τὰς τῆς λαῶν ἀρετὰς ἐκπωθείσας

Archibio Presbytero. 234.

Cùm multa verè sint, vt inquis, quæ admirationem mereantur, vnum tamen est, quod omnium maximè miror, quódque idoneo mihi argumento est, omnia corrupta & perdita esse. Quocirca illis omissis hoc præsertim nunc dicam ac demonstrabo. Dic igitur istis, quibus populi maximè curæ sunt, vel, vt rectiùs loquar, quibus curæ quidem esse debeant, verùm nullo omnino modo sunt: Cùm vos, per ea quæ agitis, quidnam Sacerdotium sit, vobis ignotum esse confiteamini, quorsum tandem aliis molestiam exhibetis? Nam si paternam tyrannidem nacti estis, ij sanè, quibus imperatis, imperate: vt illis quoque nobilibus ac fama celebratis tyrannis crudeliores & immaniores vosipsos præbeatis. Multi enim illorũ leniùs ac mitiùs, quàm vos, erga eos, quos tyrannide oppressos tenebant, se gesserunt. Si autem paterna cura vobis commissa est, quid tyrannos sæuitia superatis? Quid eos qui diuino cruore redempti sunt, ipsi in seruitutem trahitis? Quid ex alienis calamitatibus opes vobis comparatis? Quid probos ac temperantes viros ridetis? Quid virtutis studiosis insidias struitis. Quid adulatoribus fauetis? Quid eos, qui liberè loquuntur, expellitis? Nam si vos ea, quæ agitis, agere desinatis,

verisimile est etiam promiscuè plebis virtutes, quæ nunc vestra causa mortuæ atquè extinctæ sunt, rursus ad vitam redituras esse.

Hermino Comiti. 235.

Quemadmodum nobilis arbor, cùm fructibus grauis est, ac foliis abundat, agricolam oblectat, & spectatores voluptate afficit, ac prætereuntes recreat & reficit: eodē modo is quoque qui in doctoris folio collocatus est, cùm & virtute ornatus & instructus est, & sermone atque doctrina fulget, tum Deum oblectat, tum hominibus vtilitatem affert. Si autem alter vtro careat, discipulis haud admodum prodest. Vita enim opus est, propter eos qui ad culpandum & criminandum procliues sunt: doctrina item ad refellendas hæreses requiritur. Nam etsi citra sermonis ac doctrinæ opem vitæ probitas multis vtilitati esse solet: tamen cùm eum in disputationibus ac colloquiis vinci cōspiciunt, grauissimis plerunque detrimentis afficiuntur, vt qui ab adulterinis dogmatibus surripiantur, atque in fraudem inducantur. Non enim id docentis imperitiæ, verùm dogmatis imbecillitati assignant. Rursum si sermo fluens magna vi aduersarios profliget, ob vitæ improbitatem trophæi decus obscuratur. Neque enim fide dignum hunc magistrum existimabūt, qui non ea, quæ oportet, facit. Quocirca, & sermone, & vita rutilare opus est. Qui enim facit & docet, inquit Christus, hic magnus vocabitur in regno cælorū. Quòd si solùm facere, docere esset, vt nonnulli putant, profectò secundum minimè adiunxisset.

Eidem. 236.

Etsi callidè ac singulari artificio Ægyptia mulier cupiditatis ac libidinis vela expenderat, laqueúmque, vt adolescētem caperet, statuerat, atque & per oculos eū velut præstigiis quibusdam ludebat (tragicum enim in modum corpus adornabat) & per aures eum deliniebat (nam ei

νεῦ δι' ὑμᾶς, εἰς παλιγγενεσίαν ἥξειν καὶ ἀναβίωσιν.

Ἑρμίνῳ κόμητι. ρλε.

Ὡς εὐγενὲς δένδρον, ὅταν τῷ καρπῷ βρίθηται, καὶ τοῖς φύλλοις κομᾷ, καὶ τὸν γεωργὸν εὐφραίνει, καὶ τοὺς ὁρῶντας τέρπει, καὶ τοὺς παροδεύοντας ἀναπαύει· οὕτω καὶ ὁ εἰς τὸν διδασκαλικὸν ἱδρυθεὶς θρόνον, ὅταν τῇ ἀρετῇ κοσμῆται, καὶ τῷ λόγῳ ἀστράπτῃ, καὶ τὸν θεὸν εὐφραίνει, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὠφελεῖ. εἰ δὲ θατέρου ἔρημος εἴη, οὐ λίαν ὠφελεῖ τοὺς φοιτητάς· χρεία μὲν γὰρ τοῦ βίου, πρὸς τοὺς φιλαιτίους· χρεία δὲ καὶ τοῦ λόγου, πρὸς τοὺς ἐκ τῶν αἱρέσεων ἐλέγχους· εἰ γὰρ καὶ ἄνευ λόγου ὁ βίος ὠφελεῖν πέφυκε τοὺς πολλούς, ἀλλ' ὅταν ἴδωσιν αὐτὸν ἡττώμενον ἐν συλλογισμοῖς καὶ πρὸς λόγοις, εἰς τὰ κάμεια πολλάκις ἐλαύνονται, ὑπὸ νόθων δογμάτων κλεπτόμενοι. οὐ γὰρ τῷ ἀπειρίαν τοῦ διδάσκοντος, ἀλλὰ τῷ τοῦ δόγματος ἀπαίσιον τὸ σαθρότητα· εἰ δὲ ὁ λόγος ῥέων καὶ κράτος αὖθις τοὺς ἐναντίους ἀπὸ τῆς τοῦ βίου φαυλότητος ἀμαυροῦται τὸ τρόπαιον· οὐκ ἀξιόπιστον γὰρ ἡγήσονται διδάσκαλον, τὸν μὴ τὰ δέοντα πράττοντα. οὐκοῦν χρὴ καὶ λόγῳ καὶ βίῳ ἀστράπτειν· ὁ γὰρ ποιῶν, φησὶ, καὶ διδάσκων, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· εἰ δὲ τὸ ποιῆσαι μόνον διδάξαι ἦν, ὡς εἰσί τινες, οὐκ ἂν τὸ δεύτερον προσετέθη.

Τῷ αὐτῷ. σλϛ.

Εἰ καὶ δεινῶς καὶ τεχνικῶς ἡ αἰγυπτία τὰ λίνα τῆς ἐπιθυμίας ἀπέπεταται, καὶ τὸν παγίδα ἔστησε θηρῶσα τὸν νέον, καὶ διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ἐγοήτευσεν· ὡκαλλωπίζετο γὰρ τραγικῶς, διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς ἔθελγε· πᾶσαν γὰρ προσῆγε καὶ διὰ ῥημάτων πεί-

θειν,

ραν, καὶ ἅμα μὲν τῆς ὀσφρήσεως ἁπτόμενον. εἰκὸς γὰρ ἦν τὸ ἀναπετάσαι τὰ δίκτυα, καὶ πρόφην προσαγαγεῖν, εἰ καὶ μὴ ὡς ἐρώμενον χαριζόμενον, ἀλλ' ὡς ξένον ἐλεήσαι. ἅμα δὲ τῇ ἐπαγγελίᾳ ἐφάρματτεν. ὡς δὲ πότιμον γὰρ ἔξειν αὐτὸν ὑπισχνεῖτο. ἀλλ' ἀπέτυχε τῆς θήρας. καὶ ὁ μὲν Ιωσὴφ τὸν καρπὸν τῆς σωφροσύνης ἐδρέπετο. οὐκ ἔστιν, ὡς οἵονταί τινες. ὃ γὰρ μόνον πρὸς ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἀκμὴν τῆς νεότητος ἦν αὐτῷ ὁ ἀγὼν σφιγῶσαν καὶ σκιρτῶσαν, καὶ τῆς γυναικείας ὁμιλίας ὀρεγομένην. ἡ δὲ τὰ φύλλα τῆς νίκης ἐδόκει ἔχειν. ἐδόκει δ' ἔχειν εἶπον, ἐπειδὴ ἀκεραίοις ἀκοαῖς καὶ τοῦτ' ἔλεγχος ἦν τῆς γυναικείας ἀκρασίας. τὴν γὰρ βίαν παθεῖν φοβοῦμαι, ὃ τὸ προσαφελεῖν τῷ τῶ βιαζομένῳ ἀθῆτα, καὶ ἀσθενῆς ὄζει, ἀλλὰ τὸ τῆς βίας ἀπηλλάχθαι ἀγαπητὸν καὶ εὐκταιότατον. ἀλλ' αὕτη ἴσως τῆς ἐπιθυμίας μεθύουσα, τὰ σύμβολα τῆς οἰκείας ἀσελγείας, τεκμήρια σωφροσύνης εἶναι ἐνόμιζε. διὸ, ὡς οἶμαι, καὶ ὁ δεσπότης τῷ μὲν κατηγορίαν ἐδέξατο, διὰ τὴν τῆς γυναικὸς ἴσως ἐπιβολήν. οὐδεὶς γὰρ τῷ γυναικείαν φύσιν ῥᾳδίως τῷ πάθει ἁλισκομένην, καὶ μάλιστα ὅταν ἴσως κάλλους ἐρεθίζηται, τὸ καὶ τῷ ῥώμην πολλάκις καταδουλωμένῳ, μηδὲ λόγου δὲ μεταδοὺς, ὅπερ τινὲς αἰτιῶνται, εἰς δεσμωτήριον ἐνέβαλεν, ὃ βαρβαρικὸν σφάλμα σφαλόμενος, ὡς οἵονταί τινες. εἰ γάρ ἦν αὐτὸν καὶ κατέσφαξεν, ἢ δρῶν τοῖς νόμοις ὡς δεδώκασι, τῆς κατηγορίας σφαγὴν ὠδινήσας. ἀλλ' ἐκ τοῦ εἰκότως ἴσως ἐννοήσας, ὅτι ἐρῶσα καὶ ὑβριμανεῖσα αὐτῷ, καὶ ἀποτυχοῦσα τῆς θήρας, τὴν κατηγορίαν ἐνεκρίσατο. καὶ εἰ μεταδοὺς λόγου τῷ νέῳ, μόνον ἀπολύσαιτο τοῦ γραφῆναι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ γραφόμενον ἀντιπαθεῖσα τὸ ἔγκλημα, μᾶλλον δ', ὅπερ καὶ εἰπεῖν ἀληθέστερον, τοῦ βεβαιοῦ τῆς σωφροσύνης

per aures quoque nullum non tentationis genus admouebat) & per odoratum extimulabat (verisimile est enim eam priùs etiam quàm retia sua explicaret, luxum ei adhibuisse, & si non vt amato indulgentè, at certè vt hospitem ac peregrinum miserantem) ac denique per promissa demulcebat, ac velut quibusdam venefeiis inficiebat (se enim eum domini loco habiturum pollicebatur :) tamen frustra ipsi cessit hæc venatio. Ac Ioseph castitatis fructum colligebat, non illum quidem sine labore, vt nonnulli arbitrantur (non enim aduersus eam duntaxat, sed etiam aduersus iuuentutis florem, nitentem & exilientem, ac muliebrem congressum appetentem ipsi certamen erat:) ipsa autem victoriæ folia habere videbatur. (habere inquam videbatur: etenim apud synceras aures hoc quoque muliebris petulantiæ ac lasciuiæ argumentum erat. Nã ei quæ, ne sibi vis afferatur, metuit, hoc ei minimè studio est, vt insuper etiam illius, qui vim affert, vestem eripiat: verùm præclarè secum agi putat, nec optatius quicquam habet, quàm vt vim effugiat. Verùm ipsa libidine temulenta, lasciuiæ suæ notas, pudicitiæ argumenta esse ducebat. Quocirca etiam, vt opinor, dominus accusationem quidem, ob eam fortasse, quam vxor habebat, castitatis existimationem admisit (nam alioqui cognitum & exploratum habebat, quàm facilè muliebris natura hoc affectu caperetur, ac præsertim cùm pulchritudinis, quæ robustos etiam homines plerũque subigit, aculeis incitatur) ipsum autem ne vllo quidem verbo ad eum habito (quod nonnulli reprehendunt) in vincula coniecit: non barbaricum facinus, vt quidam opinantur, perpetrans (nam alioqui ipsum etiam obtruncasset, aut certè, huiusmodi crimine necem afferente, legibus tradidisset) verùm, vt à verò non abludit, illud fortasse cogitans, eam ipsius amore ad insaniam vsque correptam, nec ea re, quam captabat, potitam huiusmodi accusationem instituisse: quòd si loquendi potestatem ipsi faceret, eum nõ modò illatũ

sibi crimen dissoluturum, verùm etiam in ipsam accusatricem retorturum. Imò verò, vt quod verius est dicam, pudicitiæ arbiter & viri iracundiam sedauit, & castitatis columnam posteris erexit, & fratribus fame laborãtibus nutricium seruauit, & Ægypto præfectum designauit.

Eidem. 237.

Ne magnopere mireris, vir admirande, quòd quanquam graue atque acerbum sit nonnullos eorum, quibus magisterij thronus commissus est, tale esse, tamen id minimè graue esse videatur: illud verò longè grauissimum ac nulla venia dignum videatur, si quispiam liberam vllam vocem mittat. Quoniam enim virtutis vestigia in paucis reperiuntur: improbitas autem apud multos insulsè atque inconditè chorcas agit, idcirco illi metuentes ne quis existat, qui ea quæ ab ipsis perpetrantur, reprehendat, cùm alia omnia bona, tum maximè loquendi libertatem amoliri conantur: vt deinceps liberè ac sine vllo metu peccent.

Eidem. 238.

Cum qui in grauissimo morbo versatur, integra valetudine se esse existimat, perspicua hæc atque incurabilis insania est. Quonam enim pacto huiusmodi homo medicum conquiret, qui ne hoc quidem cognitum habet quòd ægrotat. Quare primùm ipsi perspicuum morbi sensum afferre oportet: atque ita deinde medicũ, qui hunc pellat, accersere.

Isidoro Diacono. 239.

Locus hic, Irascimini & nolite peccare, multiplicem mihi sensum habere videtur. Potest enim & absolutè ac definitè intelligi, & per consilij modum. Verbi gratia: Irascimini, & quam ob causam irascimini. Quapropter ne iracamini, vt ne peccetis. Potest item & illud significare: Quoniam acris affectus iracundia est, quæque animam mirè surripere queat. persæpe enim

σωμένης, τὴν ὀργὴν τῷ ἀνδρὶ κατευνάσαντος, καὶ σήλην σεμνότητος τῷ βίῳ ἐγείραντος, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς λιμώττουσι τροφέα τηρήσαντος, καὶ τῇ Αἰγύπτῳ ἄρχοντα χειροτονήσαντος.

Τῷ αὐτῷ. σλζ.

Μὴ λίαν ἐκπλήττου, ὦ θαυμάσιε, εἰ τὸ μὲν εἶναί τινας τοιούτους τῶν διδασκαλικὸν ἐμπεπιστευμένων θρόνον, δεινὸν ὂν καὶ δεινὸν εἰ καὶ δοκεῖ· τὸ δὲ ῥᾳδίαν φωνὴν παῤῥησίας ἔνεκεν δεινότατον εἶναι δοκεῖ, καὶ συγγνώμης μεῖζον. ἐπειδὴ γὰρ ἀρετῆς ἴχνη ἐν ὀλίγοις εὑρίσκεται, κακία δὲ παρὰ τοῖς πλείοσιν ἀχρεώτως χρεύει, δεδιότες μὴ ὀφθέντες ὑπὸ τῶν ἁρμοζόντων ὑπομήσωσι πάντα μὲν τὰ καλὰ ἐξοστρακίζειν ἀποδάζωσι, μάλιστα δὲ πάντων τὴν παῤῥησίαν, ἵν' ἀδεῶς ἁμαρτάνοιεν τὰ λοιπά.

Τῷ αὐτῷ. σλη.

Τὸ ἐν νόσῳ χαλεπωτάτῃ τυγχάνοντα, νομίζειν ὑγιαίνειν, μανία λαμπρὰ καὶ ἀνήκεστος πῶς γὰρ ὁ τοιοῦτος ἰατρὸν ζητήσει, μηδ' αὐτὸ τοῦτο ὅτι νοσεῖ ὑπειληφώς; πρῶτον οὖν αὐτῷ χρὴ φανῆναι τὴν αἴσθησιν τοῦ πάθους ἐμποιῆσαι, εἶτα τὸν τούτου καλέσαι ἰατρόν.

Ἰσιδώρῳ διακόνῳ. σλθ.

Τὸ ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε πολυσχιδὲς εἶναί μοι καὶ πολύσοπον φαίνεται. δύναται γὰρ εἶναι καὶ ὁριστικὸν, καὶ συμβουλευτικόν. οἷον ὀργίζεσθε, ἢ διὰ τί ὀργίζεσθε. οὐκοῦν μὴ ὀργίζεσθε, ἵνα μὴ ἁμάρτητε. δύναται δὲ ἡ τοῦτο μηνύειν, ἐπειδὴ ὀξὺ πάθος ἡ ὀργὴ καὶ δεινὸν κλέψαι ψυχήν. προσπέσχει γὰρ πολλάκις τοῦ λογισμοῦ· ἡ ἀσθ-

ἀβουλήτως ἀεδὲν πίπτεται τῶ λογισμῶ, ἢ τῶ ἐπιλογισμῶ καταφαύλατε ταύτῳ, μὴ εἰς ἄμωαν ὁρμῶντες, ἀλλ' εἰς ἡμερότητα τελευτῶντες. δύναται δὲ καὶ τῦτ' ἐμφαίνειν, ὅτι ὀργίζεσθε τῶ ἐνοχλοῦντι ὑμῖν πάθει, μάλιστα δὲ πάντων τῆ ἡδονῆ καὶ οὐχ' ἁμαρτήσετε. εἰ γὰρ εὕροι ὑμᾶς ἀνενευσμένους, καὶ ἀκλελυμένους, ῥᾳδίως καταπαλαίσῃ. εἰ δὲ νήφοντας καὶ ὀργιζομένους αὐτῆ, εὖ ἴσως οἰχήσεται ἐπειδὴ δὲ ὁ θεῖος χρησμὸς οὐ τὸ ὀργίζεσθαι ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ εἰκῆ ἀπηγόρευσεν. ἔστι γὰρ ποτε καὶ χρησίμως ὀργισθῆναι, ὅταν ἢ ὑπὲρ τῆς τῦ θεῦ δόξης γίγνηται, ἢ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων, ἢ ὑπὲρ τῆς τῶν πέλας διορθώσεως. καὶ γὰρ καὶ ὁ πραότατος Μωσῆς ὠργίσθη τοῖς μοιχοποιήσασι, καὶ ἠνόησεν αὐτοὺς ἀνελεῦσεν ἀναιρεθῆναι, καὶ ὁ Φινεὲς τοῖς πορνεύσασι, καὶ σειρομάστῃ αὐτοὺς διεχρήσατο. καὶ Ἠλίας τοῖς ἰδιώταις, καὶ λιμῶ αὐτοὺς ἐδάμασε. καὶ Παῦλος τῶ Ἐλύμᾳ. καὶ Πέτρος τῶ Ἀνανίᾳ καὶ τῆ Σαπφείρᾳ, καὶ πατὴρ υἱῶ, καὶ διδάσκαλος φοιτητῆ ὀργίζεται ῥαθυμοῦντι. καὶ οὐκ ἄν τις φαίη ὀργὴν εἶναι ταύτην, ἀλλὰ φιλοσοφίαν, καὶ κηδεμονίαν. δύναται καὶ παρεστακτικὸν εἶναι. ἐπειδὴ γὰρ ὅταν μὴ ἑαυτοὺς ἀδικῶμεν, καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀμυνώμεθα. ὅταν δὲ ἢ ὑπὲρ τῆς θείας δόξης ὁ λόγος ἦ, ἢ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων, τότε εὐλαβῆται καὶ ἡσυχίαν πλατόμεθα, ἄφωνοί τε ἐσμὲν καὶ ἀκίνητοι, καὶ λίθων οὐδὲν διαφέρομεν. διὰ τῦτο φησὶν, ὀργίζεσθαι μὲν δικαίως, ἢ ὅταν ὑπὲρ τῆς τῦ θεῦ δόξης ὁ λόγος ᾖ, ἢ ὅταν ὑπὲρ τῆς τῶν πλησίον διορθώσεως, ἢ ὅταν τιμωρεῖν δέῃ τοῖς ἀδικουμένοις. μὴ ἁμαρτάνατε δὲ, ἢ τοῖς ἁμαρτάνουσι σωφρονίζοντες, καὶ συγκρύπτοντες, ἢ εἰς τὸ ἑαυτοὺς ἀδικεῖν τῶ βοηθήματι καταχρώμενοι. διὰ γὰρ τῦτο ἐνετέθη ἡ ὀργὴ, οὐχ' ἵνα καὶ ἡμεῖς ἁμαρτάνωμεν, ἀλλ' ἵνα τοὺς πλημμελοῦντας κωλύωμεν. οὐδ'

rationi præcurrit, ac præter voluntatem penè procreatur) idcirco ratione, aut insequenti consideratione hanc sedate, non in vltionem prorumpentes, sed in lenitatē atque clementiam desinentes. Denique illud quoque designare potest: Irascamini huic affectui qui vobis molestus atque infestus est, ac præsertim voluptati: & non peccabitis. Nam si vos fractos ac dissolutos inueniat, nullo negotio vos superabit: si autem vigilantes ac sobrios, ipsique irascentes, quamprimùm discedet. Quandoquidem autem diuinum oraculum non simpliciter irasci, sed frustrà ac temerè vetuit (licet enim etiam vtiliter irasci, cùm id vel ob Dei gloriam fit, vel ob eos, quibus iniuria infertur, vel vt proximi ad meliorē mentem reuocentur. Nam & Moses, vir alioqui summa lenitate præditus, in eos, qui vitulum effecerant, ira exarsit, eósque funditùs de medio tolli iussit: & Phinees iis, qui stupri crimine se deuinxerant, iratus est, eósque lancea interemit; & Elias Iudæis, eósque fame attriuit; & Paulus Elymæ, & Petrus Ananiæ & Saphiræ, & pater filio, & magister discipulo ignauia torpenti irascitur: nec quisquam iracundiam hanc esse dixerit, verùm philosophiā & curam ac solicitudinem) potest etiam imperandi modo exponi. Quoniam enim cùm iniurias nostras vlciscimur, modum quoque in vlciscendo excedimus, cùm autem vel de diuina gloria, vel de vindicādis eorum, qui læduntur, iniuriis, agitur, tum verò metum & quietem fingimus, mutíque ac torpidi sumus, atque ita affecti, vt nihil inter nos & saxa intersit: propterea, inquit, iustè quidem irascamini, hoc est, cùm vel diuina gloria agitur, vel proximorum emendatio, vel iniurias aliis illatas vlciscī oportet: at nolite peccare, nimirum vel aliena peccata, quorum conscij estis, occultantes, vel ad priuatas iniurias vindicandas hoc adiumento abutentes. Ob eam enim causam nobis ira insita est, non vt nos quoque peccemus, verùm vt peccantes prohibeamus: nec vt ea turbidus motus ac morbus sit, verùm vt vi-

tioſarum affectionum medicina. Nos autem medicamentum in venenum commutamus, dum eo ad ea, quæ minimè decet, abutimur.

Vrſtenaphio Lectori. 240.

Virtus, vt quidem exiſtimo (non enim certè affirmo ac pronuncio, ſed lectoribus iudicium permitto) difficilis quædam res eſſe viſa eſt, atque etiamnum videtur, non ob naturam ſuam, ſed propter incomparabilem quandam eorum, qui ipſam conſectari nolunt, negligentiam atque ſocordiã. Nam alioqui, ſi quis rem exactè atque accuratè conſideret, vitio longè facilior eſt. Quòd ſi quis mihi diffidit, ne tumultuetur, verùm probationem expectet, ſeipſum ab omni anticipata opinione atque contẽdendi peruicacia purum & immunem ſeruans. Ac quidem, quòd ipſa diuina ſit, hominéque dignißima, & naturæ maximè conſentanea, & eorum, à quibus colitur, decus & ornamẽtum, vt apud omnes certum & indubitatum præteribo: ad id autem quod in controuerſia & dubitatione verſatur, accedam. Cedò igitur, vtrum ex his duobus difficilius eſt, ſexcentóſne theſauros perſcrutari, an præſentibus facultatibus contentum eſſe? diu noctúque turpes quæſtus ac ſeruiles numerare, an frugalitatem complecti atque amare? Omnes lædere, an læſis opitulari? Cum legitima vxore congredi (nondum enim ſummam philoſophiam pono, ſed quam plerique conſequi poſſunt) quàm alienas nuptias perfodere ac violare? incurabili auaritiæ morbo laborare, an ab huiuſmodi furore liberum eſſe? Dolos nectere, ac citra fraudem commercia cum aliis habere? Tribunalibus moleſtiam exhibere, an quietem agere? bona ad ſe nihil attinentia rapere, an etiam ſua largiri? In negotiorum & criminum cœno volutari, an à negotiis & timoribus immunem eſſe? De multis rebus, quæque perfici nequeant, in cura & ſolicitudine verſari, an vnam hanc curam habere, quonã pacto à virtute minimè excidat?

ἵνα πάθος γένηται, καὶ νόσημα, ἀλλ' ἵνα παθῶν φάρμακον. ἡμεῖς δὲ τὸ βοήθημα δηλητήριον κατασκευάζομεν, εἰς τὰ μὴ πρέποντα αὐτῷ καταχρώμενοι.

Οὐρθενθφίῳ Ἀναγνώστῃ. ρμ.

Ἡ ἀρετή, ὥς γε ἡγοῦμαι οὐ γὰρ ἀποφαίνομαι, ἀλλὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐπιτρέπω τὸ ψῆφον, δύσκολος εἶναί τε ἔδοξε καὶ δοκεῖ· ὃ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν τῶν μετέχειν αὐτῆς μὴ ἐθελόντων ἀνυπέρβλητον ῥαθυμίαν. ἐπεὶ τῷ γε ἀκριβῶς σκοπουμένῳ εὐκολωτέρα πολλῷ τῆς κακίας ἐστίν. εἰ δέ τις ἀπιστεῖ, μὴ θορυβείτω, ἀλλὰ ἀναμενέτω τὴν ἀπόδειξιν, πάσης προλήψεως καὶ φιλονεικίας καθαρὸν ἑαυτὸν φυλάττων. τὸ μὲν οὖν θεῖον αὐτῆς εἶναι καὶ πρεπωδέστατον, καὶ τῇ φύσει ἁρμοδιωτάτην, καὶ κόσμον, καὶ ἐγκαλλώπισμα τῶν ἀσκούντων, ὡς πᾶσιν ὁμολογημένον παρήσω, ὅπερ δὲ τὸ ἀμφιβαλλόμενον ἥξω. τί οὖν ἐστιν εὐκολώτερον εἰπέ μοι. τὸ μυείας ἀνιχνεύειν θησαυρούς, ἢ τὸ τοῖς οὖσιν ἀρκεῖσθαι, τὸ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, αἰσχρὰ κέρδη καὶ τόκους ἀνελευθέρους ἀριθμεῖν, ἢ τὸ τὴν αὐτάρκειαν ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν, τὸ πάντας ἀδικεῖν, ἢ τὸ τοῖς δεομένοις ἐπικουρεῖν· τὸ τῇ ἐννόμῳ ὁμιλεῖν γυναικί· οὔπω γὰρ τὴν ἄκραν τίθημι φιλοσοφίαν, ἀλλὰ τὴν πολλοῖς ἐφικτήν· ἢ τὸ τὰς ἀλλοτρίους διορύττειν γάμους, τὸ νοσεῖν τὸν ἀνήκεστον τῆς φιλοχρηματίας ἔρωτα, ἢ τὸ σκότους εἶναι τῆς τοιαύτης μανίας, τὸ δόλους ῥάπτειν, ἢ τὸ ἀδόλως προσφέρεσθαι· τὸ δικαστηρίοις ἐνοχλεῖν, ἢ τὸ τὰς ἡσυχίας ἄγειν· τὸ ἁρπάζειν τὰ μὴ προσήκοντα, ἢ τὸ τὰ οἰκεῖα φαγέμεν, τὸ φράγμασι καὶ ἐγκλήμασιν ἐγκαλινδᾶσθαι, ἢ τὸ φραγμάτων ἀπηλλάχθαι καὶ φόβων· τὸ περὶ πολλῶν καὶ ἀπηνύτων φροντίδων μεριμνᾶν, ἢ τὸ μίαν ἔχειν φροντίδα, πῶς τῆς ἀρετῆς μὴ σκήπτοιτο.

τὸ

τὸ φιλοπραγμονεῖν, ἢ τὸ ἀπραγμοσύνῃ σπζῆν· τὸ μὴ λαμβάνειν κόρον, ἢ τὸ μηδὲ ἐρᾶν τῶν τὸν κόρον ὑβριζόντων. τὸ θαλαττεύειν καὶ ναυαγίοις περιπίπτειν, ἢ τὸ ἐν λιμένι καθῆσθαι, καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπισκοπεῖν ναυάγια. ἐγὼ μὲν οὖν τὴν εὐκολίαν ἐβουλήθην δεῖξαι τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν δυσκολίαν τῆς κακίας· ὁ δὲ λόγος πρόσω πεποίηκε, τῇ μὲν ἀρετῇ καὶ τὴν εὐφροσύνην· τῇ δὲ κακίᾳ καὶ τὴν ἀνδίαν ἑπομένην συναποδείξας. καὶ ἔχρην ἐν τούτοις καταπαῦσαι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τρυφὴ καὶ ἡ ἡδονὴ συμπλεύσασθαι δοκοῦσι τοῖς πολλοῖς προσλογίζεσθαι, ὡς καὶ ἡδεῖαν τυγχάνουσαι καὶ εὐκόλοι, ἀναγκαῖον καὶ πρὸς τούτους ἀποδύσασθαι. φημὶ τοίνυν, ἵνα παρῶ τέως τὸν πλοῦτον, τὴν τῇ τρυφῇ καὶ τῇ ἀκολασίᾳ ἐπιπορπιδωμένην, ἣν ἀφ' οὗ τὸν πλούσιον, καὶ τὸν τοῦ πορφυροῦ ἐνδεδυμένον ἱμάτια, ἐλεεινῶς καὶ σφόδρα τραγικῶς τὸ ἱερὸν ἀπεβαγώδησεν εὐαγγέλιον, ὅτι εἰ μὴ ἡ τρυφὴ, μὴ τὰ μυρία καὶ δυσβάπτιστα, δυσιατά τε καὶ ἀνίατα νοσήματα πίκτει, καλείσθω τρυφὴ· εἰ δὲ καὶ ποδαλγίας καὶ κεφαλαλγίας, καὶ ἐμέτου, καὶ παραπληξίας, καὶ παραλύσεως, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων παθῶν αὐτὰ καθέστηκεν, ὑφ' ὧν καὶ αὐτὴ ἀμαυροῦται, μᾶλλον δὲ ἀφανίζεται, οὐκ ἐγὼ καλέσαι τρυφὴν, τὴν τῶν τοσούτων κακῶν μητέρα καὶ τροφόν· τὸ γὰρ μηδὲ τοῖς σιτίοις ἰσχύειν συγκατελθεῖν, ἀλλὰ παρ' αὐτὸν ἀφανίζεσθαι τὸν λαιμὸν, καὶ τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι τῆς ἡδονῆς τὸν τρυφῶντα, ὑπὸ τῆς συνεχείας κλαπέντων, παρήσω, οὐχ ὡς ἀνίσχυρα, ἀλλ' ὡς μὴ πάνυ καθάπτεσθαι τῶν παχυτέρων δυνάμενα. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς τρυφῆς εἰρήσθω. περὶ δὲ τῆς ἡδονῆς καὶ ταῦτα, καὶ τούτων πλείονα εἰρήσεται. εἰ μὲν γὰρ, ἵνα παρῶ τὴν δαπάνην καὶ τὴν αἰσχύνην, μὴ πολέμους ἀπανθρώπους πίκτει πρὸς τοὺς ἀντεραστὰς καὶ πληγὰς, ἐξ ὧν πολλάκις καὶ θά-

In negotiis ac rebus gerendis libenter versari, an in otio viuere? Nunquam satiari, an ne eà quidem amare quæ etiam post satietatem contumeliam accersunt? Nauigare ac naufragia perpeti, an in portu sedere, atque aliorum naufragia prospectare? Equidem ipse virtutis duntaxat facilitatem ac vitij difficultatem demonstrare in animo habebam: at oratio altiùs progressa maius aliquid præstitit. Illud enim præterea ostendit, & virtutis comitem esse voluptatem, & vitij molestiam, animique mœrorem. Itaque hîc quidē finem loquēdi facere oportebat. Verùm quoniam luxus & voluptas lepore suo plerosque decipere videntur, perinde videlicet ac suaues & faciles sint, aduersus hos quoque ad certamen me accingam necesse est. Igitur, vt interim pœnam deliciis & lasciuiæ impēdentem missam faciam, quam per diuitem illum, & eum, qui sordidis vestibus amictus erat, miserādis ac tragicis admodum verbis sacrosanctum Euangelium exaggerauit, hoc aio: Si luxus non sexcentos molestos, atque ad curandum difficiles, immò planè incurabiles morbos parit, quo minus luxus appelletur, non recuso. Si autem & pedum & capitis dolores, & vomitus, & apoplexias, & paralyses, aliósque huiusmodi morbos accersit, à quibus ipse quoque obtunditur, & obscuratur, vel, vt rectiùs loquar, prorsus deletur, piget certè luxum eum appellare, qui tot ac tantorū malorum parens atque altor est. Nā quòd nec simul quidem cum cibis in aluum delabi possit, verùm in ipso statim gutture extinguitur, quódque is, qui luxui studet, ne voluptatis quidem sensum percipiat, præ ciborum videlicet continuatione delusus, prætermittam: non quòd ea parum virium habeant, sed quòd crassiores atque obtusiori animo præditos homines haud admodum perstringere queant. Ac de luxu hæc mihi dicta sint. De voluptate autē, & hæc, & his plura dicentur. Nam si, vt de sumptibus & probro atque infamia nihil dicam, funesta bella, & plagæ, ex quibus plerumque pericula & mortes oriuntur,

minimè parit, voluptas ſanè appelletur. Si autem & dedecoris, & inexpiabilium bellorum & periculorum, & mortium, & reprehenſionum, ac ſexcentorum aliorum malorum radix eſt, haud ſcio an hanc voluptatem nominare oporteat, quæ tot dolorum & acerbitatum cauſa eſt, atque à ramis ſuis opprimitur ac deletur. Nam quòd nec ante venereum congreſſum, nec in ipſo congreſſu, nec poſt eum appareat, miſſum faciat, non vt infirmum aliquid & imbecille, ſed quòd libidinoſorum & intemperantium hominum ſocordiam atque ignauiam minimè vellicet. Nam ſi quis rem accuratè perpendere velit, nec ante congreſſum, nec in eo, nec poſt eum apparet: verùm ante eum perſpicua eſt rabies: in eo autem haud dubius furor, atque eiuſmodi agitatio, quæ nullo fræno coërceri queat: poſt eum autem, furoris potiùs leuatio, quàm voluptatis fructus. Nam qui libidinem expleuit, idem voluptatem etiã extinxit. Qui autem in ea eſt, in oblectamento non eſt, verùm in agitatione, & œſtro ac perturbatione. Quocirca ſi hæc ita ſe habent (habent autem, vt quidem mihi perſuadeo) atque tum facilior, tum iucundior, naturæque congruentior, citra vllam dubitationem eſſe virtus demonſtrata eſt, compreſſis manibus, lætóque atque alacri animo eam complectamur, quę ſui amantes & in hac, & in altera vita inſignes atque conſpicuos reddit.

Heraclidi Epiſcopo. 241.

Apud Chriſtianos ſolos, qui quidem verè hoc cognomẽto digni ſunt (neque enim quiſquam à vulgi ſtoliditate atque improbitate religionem æſtimet) connectuntur ea, quæ plurimùm inter ſe diſiuncta ſunt. Animi autem magnitudo ab omni arrogantia & contumacia libera, atque in ſedatis & compoſitis moribus ſobrietiam retinens manſuetudine temperatur. Etenim ſuperbiæ nihil ſecum ferens, verùm lenitate ac morum facilitate condita (quod dictu mirum eſt) humilis & abiecti animi

ναι τοι καὶ κίνδυνοι ἀποτίκτουσι, καὶ λείθω ἡδονὴ. εἰ δὲ καὶ αἰσχυνῆς, καὶ πολέμων ἀκηρύκτων, καὶ κινδύνων, καὶ θανάτων, καὶ κατηγοριῶν, καὶ ἄλλων μυρίων κακῶν ὅτι ῥίζα. ὄρκ οἶδα εἰ χρὴ ταύτην καλεῖσθαι ἡδονὴν, τὴν τοσούτων ἀλγεινῶν αἰτίαν, καὶ ὑπὸ τῶν κλάδων ἀφανιζομένην. τὸ γὰρ μηδὲ φαίνεσθαι αὐτὴν, μήτε πρὸ τῆς μίξεως, μήτε ἐν αὐτῇ, μήτε μετὰ ταύτην, παρήσω, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς, ἀλλ' ὡς τῆς τῶν ἀκολάστων μὴ καθαπτόμενον ῥαθυμίας. εἰ γάρ τις ἀκριβῶς βασανίζειν ἐθέλοι, ὅτε πρὸ τῆς μίξεως, ὅτε ἐν αὐτῇ, οὔτε μετὰ ταύτην φαίνεται. ἀλλὰ πρὸ μὲν αὐτῆς, λύσσα ὅτι λαμπρὰ. ἐν αὐτῇ δὲ μανία σαφὴς, καὶ κλόνος ἄσχετος· μετὰ δ' αὐτὴν, μανίας μᾶλλον ἀπαλλαγὴ, ἢ ἡδονῆς ἀπόλαυσις. ὁ μὲν γὰρ πληρώσας τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἡδονὴν ἔσβεσεν. ὁ δ' ἐν αὐτῇ ὢν, οὐκ ἔστιν ἐν εὐφροσύνῃ, ἀλλ' ἐν κλόνῳ, καὶ οἴστρῳ τινὶ καὶ ταραχῇ. εἰ τοίνυν ταῦθ' ὕστως ἔχει. ἔχε δὲ, ὥσγε ἐμαυτὸν πείθω, καὶ εὐκολώτερα, καὶ ἡδίων, καὶ τῇ φύσει μᾶλλον ἁρμόττουσα ἀναμφιβόλως ἀπεμφάνη ἡ ἀρετὴ, ἀσφαλῶς καὶ εὐθύμως περιχώμεθα ταύτης, τῆς καὶ ταῦθα καὶ κεῖ ἀποβλέπους ποιούσης τοὺς ἐραστάς.

Ηεαχλείδῃ ἐπισκόπῳ. σμα.

Παρὰ χριστιανοῖς μόνοις, τοῖς γε ὡς ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ἀξίοις· μὴ γάρ τις ἀπὸ τῆς τῶν πολλῶν σχαμότητος κρινέτω τὴν θρησκείαν· συμπλέκεται τὰ πλεῖστον ἀλλήλων διεζωτα. ἡ γὰρ μεγαλοφροσύνη, πάσης αὐθαδείας καθαρεύουσα, καὶ ἐν σχολαίῳ τῷ ἤθει τὸ ἀγχίνουν σώζουσα, ὑπεικείᾳ κιρνᾶται. ὑπερηφανίας γὰρ οὐδὲν ἐπαγομένη, ἀλλὰ πρὸς ὑπείκειαν κεκραμένη, ὅπερ παράδοξον εἰπεῖν, κλίνει τὴν ταπεινότητα· τῷ μὴ ἐπαίρεσθαι

κ

χῆ τῶν πέλας μετριόφρονα. τῷ δὲ μὴ ὑποκύπτειν τοῖς φόβοις καὶ τοῖς κινδύνοις. ἀλλὰ καὶ κολακείας καὶ δουλοπρεπείας ἀνωτέρω εἶναι, τῷ μεγαλοψυχίαι δηδεικνυμένη. ὃ γὰρ τὸν δουλοπρεπῆ καὶ κόλακα, μετριόφρονα οὐκ ἴζεται, οὐδὲ τὸν αὐθάδη καὶ ἀλαζόνα, μεγαλόφρονα. ἀλλ' ἑκατέρων τὰ ἀγαθὰ θηρῶσα, τὰ δυσχερῆ ἐκκλίνει, ἵνα τὰς ἀγχιβύρους τῶν ἀρετῶν κακίας φυγοῦσα, αὐτῷ καθαρῶς ἀναδύσηται τῷ ἀρετῷ.

affectum deuitat: hactenus videlicet modestiam præstãs, quòd aduersus proximos minimè se efferat: ac rursum eatenus magnitudinis animi specimen edens, quòd nec terroribus, nec periculis succumbat, atque etiam adulatione ac seruili demissione superiorem se præbeat. Non enim seruilis animi hominem & adulatorem modestum esse statuit, nec rursum contumacem & arrogantem, magnanimum: verùm vtriusque bona aucupans, vitia deuitat: quò nimirum vitia virtutibus propinqua fugiens, ipsam virtutem purè ac syncerè adipiscatur.

Τῷ αὐτῷ σμγ'.

Eidem. 243.

Ἐπὶ τὸν κατὰ τῶν παθῶν τῆς σαρκὸς ἱερὸν μὴ χωρῆσαι πόλεμον, ὡς ἑαυτοῖς θαρροῦντας, ἀλλὰ τῇ θείᾳ συμμαχίᾳ δηδιτεέποντας τὸ νικᾶν. εἰ γὰρ καὶ ὅπως ὁρμήσομεν, πᾶσαν μὲν παρασκευὴν καὶ παράταξιν, καὶ πόνους καὶ ἀγρυπνίας κινοῦντες· τῇ δ' ἄνωθεν ῥοπῇ θαρροῦντες ῥᾳδίως περιεσόμεθα, καὶ λαμπρὰ κατ' αὐτῶν στησόμεθα τὰ τροπαῖα, ταῖς κατὰ μέρος νίκαις, τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας σωαύξοντας.

Ad sacrum bellum cum carnis vitiis gerendum nos conferamus oportet: sic tamen, vt non in nobisipsis fiduciam collocemus, verùm diuino subsidio victoriam permittamus. Si enim ad hunc modum progrediamur, vt omnem quidem apparatum, & prælium, & labores ac vigilias suscipiamus, in diuina autem ope atque auxilio fiduciam nostram posità habeamus, victoriam facilè consequemur, ac præclara aduersus ea trophæa erigemus, vnà cum iis victoriis, quas paulatim ac serie quadã obtinebimꝰ, bonas quoque spes adaugẽtes.

Ἀπολλωνίῳ διακόνῳ. σμδ'.

Apollonio Diacono. 244.

Δύο γενικῶν κακιῶν ὄντων, τῆς τε νοουμένης, τῆστε δρωμένης. ἡ μὲν διὰ τῶν ἔργων, πάλαι διὰ τὸ νόμου κωλύσαν. ἡ δὲ νοουμένη, διὰ τὸ εὐαγγελίου ἀνεχάλη, ὃ τὸ ἔργον μετὰ τὴν πρᾶξιν τιμωρεῖται, ἀλλ' ὅπως ἂν μηδ' ἀρχὴν λάβοι τὸ κακὸν προμηθεῖται. τότε μὲν γὰρ τῇ χειρὶ, νῦν δὲ τῇ ψυχῇ ἐνομοθετήθη.

Cùm duo summa vitiorum genera sint, alterum quod animo & cogitatione concipitur, alterum quod opere perpetratur: hoc quod opere perpetratur olim per legem interdictum ac vindicatum est, illud autem quod in cogitatione positum est, per Euangelium repressum atque coërcitum. Euangelium quippe non opus, post flagitium editum, punit: verùm id prouidet, vt ne ortum quidem omnino vitium capiat. Tum enim manui, nunc autem animæ lex lata est.

Ἀμμωνίῳ. σμε'.

Ammonio. 245.

Ὥσπερ οἱ μανίᾳ ἀνηκέστῳ ληφθέν-

Quemadmodum qui incurabili furore

correpti ſunt, præ doloris magnitudine ſenſum quoque doloris amittunt: ſic etiã qui eo prolapſi ſunt, vt nullo iam dolore tangantur (quorum numerum Zozimus quoque, vt ſcripſiſti, auget) quodammodo etiam in ſtupore atque inſenſibilitate ſunt, ne illud quidem ſcientes quo in malo verſentur.

πες τῇ ἀφροσύνῃ τῆς νόσου καὶ τῷ ἀπαθησίαν ὧν πάσχουσι παραινοῦται, οὕτω καὶ οἱ εἰς ἀναλγησίαν ἐκπεπτωκότες, ὧν εἷς ἐστὶν ὡς γέγραφας καὶ Ζώσιμος, καὶ πρόπον τινὰ ἐν ἀναισθησίᾳ εἰσὶν, ἀγνοοῦντες τῶν κακῶν εἰσὶν εἰδότες.

Eutonio Diacono. 246.

Quãdoquidem tum demum is qui laude afficitur ampliorem gloriam percipit, cùm is qui orationem habere aggreſſus eſt, priùs etiam quàm loquatur, victum ſe eſſe prædicat: idcirco ipſe quoque clariſſimi viri Euſtathij virtutibus commemorãdis imparẽ me eſſe agnoſcens, conticeſcã.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. σμϛ.

Ἐπειδὴ τότε ὁ ἐγκωμιαζόμενος δόξαν σεμνοτέραν καρπᾶται, ὅταν ὁ λέγειν ἐπιχειρήσας, καὶ πρὶν εἰπεῖν χειρύξῃ τῷ ἡττᾶσθαι, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἡττώμενος ταῖς τοῦ ἀοιδίμου εὐσταθίου ἀρεταῖς σιωπήσομαι.

Theodoſio Epiſcopo. 174.

Diſcat Euſebius, Peluſiotarum antiſtes, quid ſit Eccleſia. Eſt enim abſurdiſſimum ac perquàm graue, ipſum ne hoc quidem cognitum habentem, in hac opinione verſari, vt Epiſcopum ſe eſſe exiſtimet. Nam quod ſanctorum cœtus ſit, ex recta fide, atque optima viuendi ratione collectus, Eccleſia ſit, inter eos conſtat, qui ſapientiã deguſtarunt. Quòd autem ille hoc ignorãs veram Eccleſiam euertat, dum multis offendiculi cauſam præbet, templum autẽ extruat, atque illam quidem ornatu ſpoliet, probos viros expellens, hoc autem magnificis marmoribus exorner, hoc quoque nemini obſcurum eſt. Quòd ſi ille certò cognoſcat, aliud Eccleſiam, aliud tẽplum eſſe (nam ea ex immaculatis animis conſtat: hoc autem ex lapidibus & lignis exædificatur) ſic exiſtimo, eum finem facturum eſſe illam euertendi, hoc impenſiùs, quàm neceſſe ſit, exornandi. Neque enim parietum, ſed animarum cauſa cæleſtis rex huc venit. Quòd ſi ſe ignorare fingat, quod dico, etiamſi vel tardiſſimis quàm maximè clarum ac conſpicuum ſit, exemplis hoc declarare conabor. Vt enim aliud eſt ſacrificium, aliud altare, aliud

Θεοδοσίῳ Ἐπισκόπῳ. σμζ.

Μανθανέτω Εὐσέβιος ὁ τοῦ λαοῦ τοῦ ἐπὶ τῆς πηλουσιωτῶν παροικαιῶτος προεδρεύων, τί ἐστὶν ἐκκλησία. ἀποπώτατον γὰρ ὂν καὶ λίαν δεινότατον μηδὲ τοῦτο γινώσκοντα δοκεῖν ἱερᾶσθαι. ὅτι γὰρ τὸ ἄθροισμα τῶν ἁγίων τὸ ἐξ ὀρθῆς πίστεως καὶ πολιτείας ἀρίστης συγκεκροτημένον ἐκκλησία ἐστὶ, δῆλόν ἐστι τοῖς σοφίας γευσαμένοις. ὅτι δὲ τοῦτο μὴ γινώσκων ἐκεῖνος, τιμῶ μὲν ὄντως ἐκκλησίαν καθαιρεῖ σκανδαλίζων πολλούς. τὸ δ' ἐκκλησιαστήριον οἰκοδομεῖ, καὶ τιμῶ μὲν ἀποκοσμεῖ, τοὺς ἀσεβεῖς ἐξοπλακίζων. τὸ δὲ πολυτελέσι μαρμάροις κοσμεῖ, καὶ τοῦτο πᾶσίν ἐστι γνώριμον. εἰ δὲ γνοίη ἀκριβῶς, ὅτι ἄλλο ἐστὶν ἐκκλησία, καὶ ἄλλο ἐκκλησιαστήριον. ἡ μὲν γὰρ ἐξ ἀμώμων ψυχῶν συνέστηκε, τὸ δ' ἀπὸ λίθων καὶ ξύλων οἰκοδομεῖται, ἡγοῦμαι ὅπ παύσεται τὴν μὲν καθαιρῶν, τὸ δὲ πλέον τῆς χρείας κοσμῶν· οὐ γὰρ τοιῶνδε ἕνεκεν, ἀλλὰ ψυχῶν, δεῦρ' ἐπεφοίτησεν ὁ τῶν ὅλων βασιλεύς. εἰ δὲ προσποιοῖτο τὸ λεγόμενον ἀγνοεῖν, εἰκὼς ὅπ μάλιστα, καὶ τοῖς λίαν βραδυτάτοις

ὅτι

ὅτι καταφανὲς ἅπᾶ τοῖς ἀκροωμένοις τοῦτο σαφηνίσαι πειράσομαι. ὥσπερ γὰρ ἄλλο ἐστὶ θυσιαστήριον, καὶ ἄλλο θυσία· καὶ ἄλλο θυμιατήριον, καὶ ἄλλο θυμίαμα· καὶ ἄλλο βουλευτήριον, καὶ ἄλλο βουλή· τὸ μὲν γὰρ τόπον ἐν ᾧ συνεδρεύουσι μηνύει· ἡ δὲ τοὺς βουλευομένους ἄνδρας, οἷς καὶ ὁ κίνδυνος, καὶ ἡ σωτηρία ἀνήκει, οὕτω καὶ ὅτι τῶ ἐκκλησιαστηρίῳ, καὶ τῆς ἐκκλησίας. εἰ δὲ μηδ' ὅπως νεοποίητα φαίη, μανθανέτω, ὅτι ὅτε μὲν τῶν ἀποστόλων, ὅτε ἡ ἐκκλησία ἐκόμα μὲν χαρίσμασι πνευματικοῖς, ἔῤῥυε δὲ πολιτεία λαμπρὰ, ἐκκλησιαστήρια οὐκ ἦν. ὅτι δὲ ἡμῖν τὰ ἐκκλησιαστήρια πλέον τοῦ δέοντος κεκόσμηται· ἡ δ' ἐκκλησία, ἀλλ' ὑδὲν ὅλομαι δυχερὲς εἰπεῖν, κωμῳδεῖται· ἐγὼ γοῦν εἴγε αἵρεσίς μοι προῦκειτο, ἑλόμην ἂν ἐν ταῖς χρόνοις ἐκείνοις γενέσθαι, ἐν οἷς ἐκκλησιαστήρια μὲν οὔπω κεκοσμημένα μὴ ἦν, ἐκκλησία δὲ θείοις καὶ οὐρανίοις χαρίσμασιν ἐπεμμένη, ἢ ἐν τούτοις, ἐν οἷς τὰ μὲν ἐκκλησιαστήρια παντοίοις κεχαλλώπισται μαρμάροις, ἡ δ' ἐκκλησία τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων ἐκείνων ἐρήμη. καὶ γυμνὴ καθέστηκε.

thymiamatis locus, aliud thymiama, aliud forum, aliud senatus (illud enim locum in quem coeunt, significat: hic autem viros eos qui consilium ineunt, ad quos & periculum & salus pertinet) eodem modo de templo & Ecclesia statuendum est. Quòd si ne sic quidem se intellexisse dicat, illud ex me discat, quòd Apostolorum tempore, cùm Ecclesia & spiritualibus gratijs abundaret, & vitæ splendore afflueret, nulla tēpla erant: at nostra tempestate templa plus quàm par sit exornata sunt, Ecclesia autē, ne quid grauiùs dicam, comicis cauillis incessitur. Ego verò, si mihi optio daretur, temporibus illis fuisse mallem, in quibus templa quidem non perinde ornata erant, Ecclesia autem diuinis ac cælestibus gratiis vndique cincta & redimita erat, quàm his nostris, in quibus templa quidem omnis generis marmoribus cohonestata sunt, Ecclesia autem spiritualibus illis gratiis nuda & vacua est.

Τῷ αὐτῷ. σμη.

Eidem. 248.

Δίκαιον οἶμαι ὅτι τῶν μεγίστων ὑποθέσεων, κἂν ὁ λέγων τῆς ἀξίας ἀπολιμπάνηται, μὴ ἀδυναμίαν καταψηφίζεσθαι τοὺς ἀκροωμένους, ἀλλὰ συγγνώμην νέμειν ὅτι τὸ τῆς πράξεως μέγεθος τῇ αἰτίᾳ ἀναφέροντας.

Æquum esse censeo in maximis argumentis, vt etiamsi is qui orationem habet, à susceptæ materiæ dignitate absit, auditores propterea haudquaquam eum imbecillitatis accusent, verùm ei potiùs veniam tribuant, ad rerum gestarum magnitudinem huiusmodi causam referētes.

Ἠλίᾳ καὶ Δοροθέῳ πολιτευομένοις. σμθ.

Eliæ & Dorotheo, Remp. gerentibus. 249.

Ἐγὼ φίλος μὲν ὑμῖν εἶναι ὁμολογῶ, καὶ θέμις δὲ εἰς συμμαχίαν παρ' ἑκάτερα ὑμῖν, οὐκ οἶδ' ὅπως νῦν διεστῶτος καὶ πολεμοῦντος θατέρου, οὐχ ἥξω. οὐ τὸ εὖ ποιῆσαι τὸν ἕτερον φεύγων, ἀλλὰ τὸ ὁπότερον κακῶς. εἰ δ' ὅ-

Ego amicum quidem me vestrum esse confiteor: ab vtroque autem vestrum (qui nunc, haud scio qua de causa, alter ab altero hostilibus odiis dissidetis) ad ineundā belli societatem accitus minimè veniam: non quòd alterum iuuare defugiam, sed

ne alterutrum malo aliquo afficiam. At ſi, id quod oportet, feceritis, atque atrociſſima pugna abiecta pacem vobis ob oculos propoſueritis, veniam: non vt alterutri aduerſus alterum ſuppetias feram, ſed vt ambos rurſum amicitiæ nexu deuinciam.

ὥρ χρὴ ποιήσετε, καὶ ἀποθέμενοι τὴν ἀπονοίαν μάχην εἰς εἰρήνην κλέψετε, ἤξω. οὐ θατέρῳ κατὰ τοῦ ἑτέρου συμπράξων, ἀλλ' ἀμφοτέρους πάλιν εἰς φιλίαν συνάψων.

Palladio. 250.

Παλλαδίῳ. σν.

Diuinis oculis nec oculos obuertere, nec repugnare oportet: verùm priuſquàm, quid faciendum ſit, audierimus, nos id facturos eſſe polliceri. Nam quòd Deus ſit, qui oracula edat, iſtud & cõtradictionem omnem procul pellit, & obedientiam omnem ac perſuaſionem efficit. Nam qui, id quod nobis conducit, apprimè nouit, hic & loquens, & leges inſtituẽs, idoneus profectò eſt, cui fides habeatur.

Τοῖς θείοις χρησμοῖς, ὅτ' ἀντιβλέπειν χρὴ, ὅτ' ἀντιφθέγγεσθαι. ἀλλὰ πρὶν ἢ ὅτι χρὴ πράττειν ἀκοῦσαι, τὸ πράττειν ἐπαγγέλλεσθαι. τὸ γὰρ εἶναι θεὸν τὸν θεσπίζοντα, πᾶσαν μὲν ἀπλοϊαν ἐξορίζει, πᾶσαν δὲ πειθὼ δημιουργεῖ. ὁ γὰρ τὸ συμφέρον ἡμῖν ἄριστα εἰδὼς, οὗτος καὶ λέγων καὶ νομοθετῶν, ἀξιόχρεως ἂν εἴη.

Zenoni Presbytero. 251.

Ζήνωνι πρεσβυτέρῳ. σνα.

Corporum cognatio cum morum propinquitate nullo modo comparanda eſt. Quamobrem ſi te clariſſimi Epiſcopi Hermogenis patruelem vocem, nihil tibi gratificer. Si autem ſyncerum diſcipulum, neutrius cauſa pudore afficiar. Sic enim & tu præſtantiſſimi viri veſtigiis hæſiſſe videberis, & ille, eum, qui ipſum imitatus ſit, egregium ac præſtantem virũ reddidiſſe.

Οὐδὲν ἡ σωματικὴ ἀδένεια τοσοῦτον, ὅσον ἡ τῶν τρόπων ἀγχιστεία. διόπερ εἰ καλέσαιμί σε τὸν ἀοιδίμου Ἑρμογένους τοῦ ἐπισκόπου ἀδελφιδοῦν, οὐδὲν ἂν σοι χαρισαίμην. εἰ δὲ γνήσιον φοιτητὴν, οὐδέτερον ἂν αἰσχυνοίμην. σὺ τε γὰρ τῷ ἀρίστῳ δόξεις ἠκολουθηκέναι, ἐκεῖνός τε γενναῖον τὸν μιμησάμενον ἀποτετελεκέναι.

Petro. 252.

Πέτρῳ. σνβ.

Duo hæc (ô quonam te nomine nuncupem, vt virtutis tuæ meritũ attingam) in cauſa fuiſſe exiſtimo, cur homines ad diuinam prædicationem lubentibus animis acceſſerint, nimirum & ſermonem authoritate ac fide plenum, & prædicantium mores. Alterum enim alterius neruus ac robur erat, nimirũ ſermo, qui fide dignus erat, & vita ſermonem confirmans. Non enim alia prædicantes, alia faciebant (alioqui enim ridiculi fuiſſent, vt nonnulli noſtræ tempeſtatis (nihil enim acerbi dicere volo) verùm congruentem atque conſentaneum ſermoni vitam præbentes, homines ſubigebant. Quocirca etiam Chriſtus,

Δύο ταῦτα ἡγοῦμαι, ὦ τί σε καλέσας τῆς ἀξίας ἐφάψομαι, πεπεικέναι τοὺς ἀνθρώπους, τῷ θείῳ κηρύγματι, ἀσμένως προσελθεῖν, ὅ, τε λόγος ἀξιόχρεως ὢν, ὅ, τε τρόπος τοὺς κηρυττόντων. θάτερος γὰρ θατέρου, νεῦρα καὶ ἰσχὺς ἐτύγχανεν. ὁ μὲν λόγος ἀξιόπιστος ὤν, ὁ δὲ βίος ἐγχωμιάζων τὸν λόγον. οὐ γὰρ ἄλλα κηρύττοντες, ἕτερα ἐπράττον. ἦ γὰρ ἂν γέλωτα ὤφλησαν, ὥσπερ τινὲς τῶν νῦν. οὐδὲν γὰρ βούλομαι δυσχερὲς εἰπεῖν, ἀλλὰ συμβαίνοντα τῷ λόγῳ τὸν βίον παρεχόμενοι, ἐχειροῦντο τούτους. διὸ καὶ ὁ Χριστὸς εἰδὼς, ὡς λόγος μὲν

μὴ χρεών πράξεως, ἀσθενὴς ὅτι καὶ ἀδρανής. ὁ δὲ παρὰ τῶν πράξεων ἐμπνεόμενος, ἔμψυχος καὶ γοργὸς καὶ δραστήριος, πᾶσαν αὐτὸς ἀρετὴν καὶ φιλοσοφίαν ἅμα τε ἔργων διδάξας, ἅμα τε λόγων παιδεύσας, καὶ κοσμήσας τοῖς θείοις χαρίσμασιν, ὕστας ὅπη τὴν θήραν τῶν ἀνθρώπων ἐξέπεμψε. μάλα γὰρ ἀκριβῶς ἠπίστατο, ὅτι οὐχ ἧττον τῶν σημείων, ὁ τρόπος τῶν κηρύκων, ἀπάγειν τοὺς ἀνθρώπους δυνήσεται. ἅμα σπαρέντες γοῦν εἰς τὴν οἰκουμένην, καὶ καθάπερ ἑτερόπλεροι γεωργοὶ, τὸν λόγον τῆς εὐσεβείας καταπτείραντες, καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν ὑφήγησιν τοῦ διδασκάλου ῥυθμίσαντες, τόν τε βίον ἅμα καὶ λόγον ἄληπτον, ἀλλὰ καὶ θαυμαστὸν παρεχόμενοι, πάσης ἀπελέγοντο τῆς ὑφ' ἡλίῳ. καὶ ὅτε σοφία, ὅτε δυναστεία, ὅ τε πλοῦτος, οὐ βασιλεία, ὅ τε τυραννὶς, οὐ βαρβαρικὴ ὠμότης, οὐ δαίμονος φάλαγξ, οὐκ αὐτὸς ὁ διάβολος, οὐ λιμὸς οὐ κρημνὸς, οὐ δεσμωτήρια, οὐκ ἄλλο ὁτιοῦν τῶν δοκούντων καὶ ὄντων φοβερῶν, αὐτῶν ἀπελέγετο. ἀλλὰ πάντες εἶξαν καὶ παρεχώρησαν, καὶ τὴν ἧτταν νίκης ἁπάσης, καὶ τροπαίων ἡγήσαντο εἶναι λαμπροτέραν. ἄμεινον γὰρ τὸ καλῶς ἡττᾶσθαι, νομίσαντες, οὐρανοπολῖται κατέστησαν.

Μαρτινιανῷ, Ζωσίμῳ, Μάρωνι, Εὐσταθίῳ. συβ.

Κινδυνεύεται, ὡς πιθανόμην, περφραγμένας ἐπιγνώσῃ τὰς ἀκοὰς ἔχειν, καὶ ὡς ἂν πάλαι καθοσιώσαντες ἑαυτοὺς τῷ τῆς ἁμαρτίας θανάτῳ, παροξύνεσθε πρὸς τὰς τῶν καλῶν παραινέτας. ἀτοίνυν ταῦθ' ὅπως ἔχει, θρήνων καὶ ὀλοφυρμῶν, οὐ συμβουλῆς καὶ νουθετήσεως, δίκαιοι ἂν εἴητε λοιπὸν τυγχάνειν.

Τοῖς αὐτοῖς. συγ.

Εἰ καὶ αὐτοὶ πολιτείας ἀρίστης ἀμύητοι ὄντες ἀτελεστοὶ ὄντες, τὰ μὴ λόγῳ

cùm illud exploratum haberet, sermonem actionis expertem mancum & imbecillè esse: eum autem, qui ab actionibus inspiretur, viuum & acrem atque efficacem esse: eos, in omni priùs virtutis ac philosophiæ genere, tum per opera, tum per sermonem eruditiuit, ac diuinis gratiis coornauit: atque ita demum ad hominum aucupium emisit. Illud enim perspectissimum habebat, quòd prçconum mores ad alliciendos mortalium animos non minorem, quàm miracula, vim habituri essent. Itaque cùm per vniuersum terrarum orbem dispersi essent, ac velut pennati agricolæ pietatis doctrinam disseminassent, moréque suos ex magistri præscripto composuissent, vitámque non modò ab omni reprehensionis nota remotam, sed etiam prorsus admirabilem præberent, hac demum ratione, quicquid terrarum sol lustrat, deuicerunt: ac neque sapientia & doctrina, nec potentia, nec opes, nec regnum, nec tyrannis, nec barbarica crudelitas, nec dæmonum phalanx, nec diabolus ipse, nec fames, nec præcipitium, nec vincula, nec denique aliud quicquam ex his, quæ horrenda esse videntur, ac reuera sunt, ipsos fudit ac deiecit: verùm omnes cesserunt ac manus dederunt, cladémque omni victoria & trophæis splendidiorem esse duxerunt. Præstantius enim esse iudicantes, honestè vinci, quàm malè vincere, cæli ciues constituti sunt.

Martiniano, Zozimo, Maroni, Eustathio. 252.

Videmini, vt audio, meliorum desperatione septas & occlusas aures habere: atque, vt qui iampridem vos ipsos peccati morti deuoueritis, aduersus eos, qui probà consilia vobis præbent, iracundia cõcitati. Quamobrẽ si ita est, posthac iam vobis luctus & lachrymas, nõ consilium & admonitionem adhibere par fuerit.

Eisdem. 253.

Etsi vos, qui optimæ viuendi rationis expertes atque ignari estis, ea, quæ hominib⁹

vestri similibus minimè exponenda sunt, sermone declarari petentes, vestrum de rebus iudicium vobis surripi non animaduertitis: at ego tamen non eò temeritatis & audaciæ prorumpam, vt ea, quæ nunc vobis audire nefas est, vobis exponam, atque ea, quæ aurium vestrarum captum excedunt, verbis complectar. Non enim fas est, aut eos, qui à sacris alieni sunt, res sacras audire: aut prophanos adyta contueri. Neque enim hoc per mores licet, imò etiam ne diuinum quidem oraculum hoc permittit, apertis verbis clamans, Nolite sanctum dare canibus. Ac propterea, cùm ipse dicere quidem possim, vobis autem dicere non possim, vos potiùs moneo & hortor, vt à vitio abstineatis, ac virtuti studeatis. Quòd si feceritis, earum rerum, de quibus ad me scripsistis, interpretationem audietis.

Isidoro Diacono. 254.

Qui diuina oracula deprauant, atque ad arbitrium suum velut obtorto collo trahunt, grauiùs peccant, quàm vt ipsis ignosci debeat. Neque enim erroris ac deceptionis prætextu sese tueri poterunt, vt qui non simplicitate, sed malitia & animi peruersitate lapsi sint: nec tranquillum illũ ac placidum oculum fallent, cui, à vitio & improbitate præcipites acti, contraria profiteri minimè dubitarunt.

Ophelio Grammatico. 255.

Multi sophistæ per eam gloriam, quam priùs adepti sunt, detrimenta ea, in quæ postea incidunt, obtegere conantur: vt qui priùs quidem res superarint, nunc autem earum magnitudine victi sint.

Olympiodoro. 256.

Demiror qui fiat, vt cùm Platonem admireris, eius tamen consilia & præcepta parui pendas. Ille enim virtutis furculos

ῥητὰ, τοῖς ὥσπερ ὑμεῖς Ἀβακεμβίοις, σαφηνισθῆναι Ἀβὲ λόγων ὠδῖνα κεκληκότες τὸν περὶ τὰ πράγματα λογισμὸν λανθάνετε κλεπτόμενοι. ἀλλ' ἐγὼ δ' τόλμη περαθήσομαι εἰς τὸ ῥητὰ ὑμῖν ποιῆσαι, τὰ πέως ὑμῖν ἄῤῥητα ᾖ ὑπὸ λόγους ἀγαγεῖν, τὰ ὑπὲρ τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς. οὐ γὰρ θέμις, ὅτε τοῖς ἀνιέροις τὰ ἱερὰ ἀκούειν, ὅτε τοῖς βεβήλοις τὰ ἄδυτα καταπτεύειν. ὁ γὰρ θεσμὸς οὐκ ἐᾷ, μᾶλλον δὲ ὁ θεῖος χρησμὸς οὐκ ἐπιτρέπει, Ἀφῤῥήδην βοῶν, Μὴ δότε τοῖς κυσὶ τὰ ἅγια. διὸ καὶ αὐτὸς ἔχων μὲν εἰπεῖν, ὑμῖν δὲ εἰπεῖν οὐκ ἔχων, θᾶττον μᾶλλον ἀπέχεσθαι μὲν κακίας, ἀντέχεσθαι δὲ ἀρετῆς. εἰ γὰρ ταῦτα ποιήσετε, τῆς ἑρμηνείας ὧν γεγράφατε, οὐκ ἀπήκοοι ἔσεσθε.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. σνδ.

Οἱ τοὺς θείους χρησμοὺς παραποιοῦντες, καὶ πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα σκιβιαζόμενοι, συγγνώμης ἁμαρτάνουσι μείζονα. ὅτε γὰρ τῷ ἐξ ἀπάτης καὶ παραλογισμοῦ δοκοῦσαι εἶναι ἀπολογίαν, συνηροῦσαι ἕξουσι τῷ ἀπὸ κακουργίας. ἀλλ' οὐκ ἀπὸ ἁπλότητος ἐσφάλθαι, ὅτε τὸν γαληνὸν καὶ ἥμερον ὀφθαλμὸν λήσονται, ὃ τἀνάντια σκιάχχευθέντες ὑπὸ τῆς κακίας, δογματίσαι ἐτόλμησαν.

Ὠφελίῳ Γραμματικῷ. σνε.

Πολλοὶ τῶν σοφιστῶν ἐκ τῆς περὶ παρέδρας εὐκλείας τὰς συμβαινούσας ἥπας περιφελλῆ πειρῶνται, ἅτε πρότερον μὲν τῶν πραγμάτων γεγονότες κρείττονες, νῦν δὲ ὑπὸ τούτων κρατηθέντες.

Ολυμπιοδώρῳ. συϛ.

Θαυμάζω, πῶς Πλάτωνα θαυμάζων, τὰς παραινέσεις αὐτοῦ παρὰ φαῦλον τίθεσθαι. ἐκεῖνος μὲν γὰρ φησι τὰς τῆς

τῆς ἀρετῆς κλῶνας πόνῳ καὶ ἱδρῶτι φύεσθαι. σὺ δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἄπονον ἐπανείλω βίον.

Εὐτονίῳ Διακόνῳ. σνζ.

Τῶν πλεονεκτῶν καὶ ἀδίκων, οἱ μὲν εἰδότες ὅτι ἁμαρτάνουσιν, οἱ δὲ μηδ' ὅτι ἁμαρτάνουσιν εἰδότες ἀνήκεστα. τὸ γὰρ μὴ αἰσθέσθαι τῆς ἀρρωστίας, ἐν ᾗ εἰσιν, ἐπίτασις ἀναισθησίας ἐστὶ, καὶ εἰς ἀναλγησίαν παντελῆ καὶ νεκρότητα τελευτᾷ. τούτους τοίνυν μᾶλιστα ἐλεεῖν, τὸ γὰρ κακῶς ποιεῖν τῷ κακῶς πάσχειν ἐστὶν ἐλεεινότερον. τοῖς μὲν γὰρ περὶ τῶν ἐσχάτων ὁ κίνδυνος σαλεύει. τοῖς δὲ μέχρι χρημάτων ἐστὶν ἡ ζημία. ἄλλωστε δὲ καὶ διττῆς οὐκ ἀποθανούσης νεκρώσεως. ἀτελὴς γὰρ καὶ παιδικῆς διανοίας ἐκφέρουσι δεῖμα. ἐπεὶ καὶ τὰ κομιδῇ νήπια, τῶν μὲν ὄντως φοβερῶν, οὐδὲν ποιεῖται λόγον, ἀλλὰ καὶ πυρὶ πολλάκις ἐπαφίησι τὰς χεῖρας. προσωπεῖα δὲ σαθρὰ καὶ μορμολύκια θεώμενα, δεδίασι καὶ τρέμει. τούτοις κινδυνώδεσιν ἐοικέναι, καὶ οἱ τῆς πλεονεξίας ἐραστὰ, πενίαν μὲν δεδιότες, ἣ πῆς οὐκ ἔστι φοβερὰ, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλείας ἁπάσης, καὶ μετριοφροσύνης ὑποθέσεως. πλοῦτον δ' ἄδικον περὶ πολλοῦ ποιούμενοι. οὕτως πυρός ἐστι φοβερώτερος. τεφροῦ γὰρ τῶν ἐχόντων, καὶ τὰ φρονήματα καὶ τὰς ἐλπίδας.

Τῷ αὐτῷ. σνη.

Μάλα ἀκριβῶς οἶδα, ὅτι τοὺς μὲν τῆς ἀρετῆς καρποὺς μεγάλους εἶναι, κἂν μὴ δυσεύρῃς, νομίζεις. ἀθυμεῖς δὲ τοῖς πολλοῖς νομιζόμενος δυσυχεῖν. ἀλλ' ἐὰν μὴ τῇ τῶν πολλῶν ὑπονοίᾳ καὶ δόξῃ, ἀλλ' ἀκριβεῖ λογισμῷ ἐξετάσῃς τὸ πρᾶγμα ὑπὲρ τῆς ἐνστάσεως, ἣ ἀθυμία φροῦδη οἰχήσεται. μᾶλλον δὲ

non sine labore ac sudore seri ait: tu autẽ, quonam pacto haud scio, genus vitæ laboris expers suscepisti.

Eutonio Diacono. 257.

Ex iis qui plus habendi cupiditate flagrant, atque inferendis iniuriis delectantur, qui peccare se sciunt, grauiter, ægrotãt: qui autem ne peccatum quidem suum agnoscũt, perditè ac deploratè. Hoc ipsum enim non sentire morbum in quo versantur, insensibilitatis incrementum est, atque in perfectum stuporem ac mortem desinit. Quocirca hos maximè lugere cõuenit. Malum enim inferre miserius est, quàm malo affici. Nam illis de animæ salute periculum imminet: his autem detrimentum in pecuniis subsidit, nec vltra progreditur. Quin alioqui etiam duplicẽ mortem non sentiunt. Imperfecti enim ac pueriles animi documentũ præbent. Quãdoquidem ij quoque qui tenera admodũ aut puerili ætate sunt, ea, quæ verè horrenda & pertimescenda sunt, nihil curant, imò etiam manus persæpe in ignem iniiciunt, inanes autem laruas ac spectra cõspicientes, metu percelluntur, & contremiscunt. His porrò non dissimiles esse videntur homines pecuniæ ac rapacitatis studiosi: vt qui paupertatem quidem quæ non modò nihil habet, quod metuendum sit, verùm etiam securitatis omnis ac modestiæ materia est, pertimescant: iniquas autem diuitias plurimi ducant, quæ tamẽ quouis igne magis timendæ sunt. Siquidẽ dominorum suorum, & animos, & spes exurunt, atque in cinerem redigunt.

Eidem. 258.

Illud compertissimũ & exploratissimum habeo, te magnos quidem esse virtutis fructus, etiamsi in periculo versaris, existimare: verùm eo nomine mœrere ac discruciari, quòd pleríque miser esse videaris. At si non vulgi opinioni ac suspicioni, verùm accurato rationis examini rem permiseris, huiusmodi mœror euanescet, imò etiam

lætitiæ causam tibi allaturus est. Siquidem pro certaminum huius vitæ ratione, virtutis quoque coronæ nectuntur.

Theodosio Presbytero. 259.

Apud homines par culpa esse videtur, iis, à quibus beneficium acceperis vicem non rependere, & hostes minimè vlcisci. At apud diuinam philosophiam illud quidem obtinet vt benè de nobis meritos remuneremur: at non item illud, vt iniurios vlciscamur: verùm omnino quidē patientiam adhibeamus: si autem fieri possit, eos etiam beneficiis prosequamur.

Theoni Episcopo. 260.

Quemadmodum fortis & humanus rex legibus cum armis coniunctis omne contumeliæ ac petulantiæ studium profligat, eos nimirum qui legum auditioni morigeros se prębent, citra pœnam ad officium reuocans, eos autem, qui prębfracto & contumaci animo sunt, vi atque armis coercens: eodem modo pius ac mansuetus sacerdos legibus metum adiungens, atque imperium lenitate condiens, omne improbitatis studium, quantum quidem in ipso situm est, fugat: eos nempe subditorum, qui sermonibus cedunt, sermonum ope atque adiumēto curans, eos autem, qui pernicaces, & immorigeri sunt, legitimis animaduersionibus eò, vèlut porrecta manu, ducens, vt posthac minime peccent.

Zosimo Presbytero. 261.

Etsi nec homines erubescis, nec famæ atque existimationis rationem vllam habes: at eam tamen, quæ huiusmodi flagitia diuinitùs consequitur, pœnam fac pertimescas: Quāquam enim ea in præsens moratur atque conquiescit (ad pœnitentiam scilicet inuitans) tamen aliquāto post, eos, quos ne tanta quidem benignitas vllo pudore commouerit, acerbiùs persequetur. Ac multi ne in hac quidem vita inuictam illam manum effugerunt, verùm eiusmodi ὑμῖν δίας παρέξεως γενήσεται. ἀναλόγως γὰρ τοῖς ἐνταῦθα ἀγῶσι, καὶ εἰς τῆς ἀρετῆς πλέκονται στέφανοι.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. σιθ.

Παρὰ μὲν ἀνθρώποις ἴσον εἶναι δοκεῖ τὸ εὐεργέτας μὴ ἀμείβεσθαι, καὶ ἐχθροὺς μὴ ἀμύνεσθαι· παρὰ δὲ τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ τὸ μὲν ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας κρατεῖ· τὸ δὲ ἀμύνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς ἔχει, ἀλλὰ παντὶ μὲν τρόπῳ τὴν ἀνεξικακίαν, εἰ δ' οἷόν τε καὶ εὐεργετεῖν.

Θέωνι ἐπισκόπῳ. σξ.

Ὥσπερ ἀνδρεῖος καὶ φιλάνθρωπος βασιλεὺς τοῖς νόμοις τὰ ὅπλα μίξας, πᾶσαν ὕβρεως μελέτην τρέπεται· τὸ μὲν τῇ ἀκροάσει τῶν νόμων πειθόμενον, δίκα κολάσεως ἐπιστρέφων· τὸ δ' ἀνήκοον, τῇ διὰ τῶν ὅπλων ἀνάγκῃ παιδαγωγῶν· οὕτω καὶ εὐαγὴς καὶ ἐπιεικὴς ἱερεὺς τοῖς νόμοις τὸν φόβον μίξας, καὶ τῇ ἀρχῇ τὸ ἐπιεικὲς κεράσας, πᾶσαν κακίας μελέτην τοῦ ἤκοντος εἰς αὐτὸν τρέπεται τῶν ὑπηκόων· τὸ μὲν λόγοις εἴκον, λόγοις θεραπεύων· τὸ δ' ἀνήκοον τῷ διὰ τῶν θεσμῶν σωφρονισμῷ, εἰς τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν χειραγωγῶν.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σξα.

Εἰ καὶ τὸν ἀνθρώπων οὐκ ἐρυθριᾷς, οὐδὲ τὴν ἐπιτολῆς ἀντιποιῇ, καὶ τὸν παρὰ τῷ θείᾳ τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν ἐπόμβην· φοβήθητι δίκην· εἰ γὰρ καὶ αὐτίκα δὴ μάλα μακροθυμεῖ, εἰς μετάνοιαν καλοῦσα· ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον, πικρότερον μετελεύσεται· τοὺς μηδὲ τὴν τοσαύτην φιλανθρωπίαν αἰδεσθέντας· πολλοὶ μὲν οὖν καὶ ἐνταῦθα τὴν ἀήττητον οὐ διαπεφεύγασι χεῖρα, ἀλλ' ἐπὶ τοιούτων κατελήφθησαν συμ-

συμφορῶν, ὡς ἀποκρύψαι τῷ μεγέθει τὰς τραγῳδίας. πολλοὶ δ' ἐνταῦθα δόξαντες ἀμφιπεφευγέναι κολάσεις, φθῆναι ἐκείσε πικροτέρων ἀπέλαυσαν, τῆς δίκης διὰ χρόνου αὐτοῖς ἀντιμετρησάσης τὴν δίκην.

di calamitatibus correpti sunt, vt ipsas quoq; tragœdias magnitudine sua obscurarent. Multi autem qui huius vitæ tormenta effugisse videbantur, in amarulentiores alterius vitæ cruciatus inciderunt, nimirum vi illa scelerũ vindice iustè ipsis pœnam remetiente.

Ερμογένει ἐπισκόπῳ. σξϛ.

Οἱ φίλοι περὶ ὧν γέγραφας, οὔτε παραινέσεως δέονται, οὔτε παρορμῆς. ἐοίκασι γὰρ οἱ παυσομένοις οὐδέποτε τῆς ἐπὶ τοῖς κρείττοσιν ἁμίλλης, ἀλλ' ἕως τέλους, ἅτε δὴ τῆς οὐρανίων γερῶν δεινῶς ἐφιέμενοι, τότε ἐπὶ τῇ νίκῃ ἀγωνίαν ἕξοντες.

Hermogem Episcopo. 262.

Amici illi, de quibus ad me scripsisti, nec consilio, nec cohortatione opus habent. Videntur enim contentioni huic, qua de præclarissimis rebus inter se certant, nunquam finem imposituri, verùm ad extremum vsque (vt qui cælestium præmiorũ desiderio vehementer æstuent) de victoria solicitudinem habituri.

Ισιδώρῳ ἐπισκόπῳ. σξζ.

Ὅτε ἡ αἰγυπτία, τὸ ἀκόλαστον ἐκεῖνο θῆλυ γύναιον, τὸ ὀξὺ μὲν πεισθῆναι πεῖσαι δὲ δεινότατον. τοιοῦτον γάρ μοι δοκεῖ, ἡ γυνὴ, τῷ σωφρονεστάτῳ Ιωσὴφ ἐπεμάνη, καὶ λόγοις πείθειν οὐχοΐα τε ὖσα, ἐπὶ τὸ διασαθῆναι τὸν νεανίαν ἐσπάτα. κἀκεῖνος, ὡς ἀθλητὴς γενναῖος, τότε ἐδῄτα ἀποδυσάμενος. εἶχε γὰρ αὐτῆς ἐκείνη ὑπὸ τοῦ πάθους μεθύουσα γυμνὸς μὲν ἱματίων, καθαρὸς δὲ μοιχείας ἐξελθὼν, τοὺς τῆς σωφροσύνης ἀνεδήσατο στεφάνους. τότε δὴ τότε ἐκαθέζετο ἐκείνη κατηφὴς. τὸ μὲν ἀληθὲς, ὅτι διήμαρτε τῆς ἐπιθυμίας. τὸ δὲ ψεῦδος, ἐπὶ τῇ, ἐπὶ πλάστῳ σωφροσύνῃ. ἐλθόντος γοῦν τοῦ ἀνδρὸς, ἢ δεδοικυῖα γραφὴν ὑπομένειν, ἢ ἀμυνάσθαι αὐτὸν βουλομένη, ἐν ὀργῇ ἀκαταχέτῳ γίνεται, καὶ ἀναμίξασα πάντα πόθον, λύπην, φόβον, ὕβριν, ὀργὴν, ἐνεύρει ὅπως αὐτὸν προφθήσεται. καὶ δὴ γραφὴν αὐτὸν γράφεται, ἣν γραφὴν ὤφειλεν ὁ δεμνοδόκος μετὰ δίκης, εἰς δεσμωτήριον ἐμβάλλει. ἀλλ' ὁ ἀδέκαστος ὀφθαλμὸς, ὁ τῆς σωφροσύνης

Isidoro Episcopo. 263.

Quo tempore Ægyptia illa, libidinosa inquam illa mulier, quæ vt persuasu facilis, ita etiam ad persuadẽdum miram vim habebat (vt plurimum enim eiusmodi ingenio esse videtur mulier) insano pudicissimi iuuenis Iosephi amore deflagrauit, cùmque eum nullis sermonibus ad stuprũ inducere posset, ad vim ei inferendam se conuertit, atque ille, strenui cuiusdam athletæ instar, exuta veste (arreptam enim eam tenebat illa, libidine temulenta) indumentis quidem nudus, verùm ab adulterio purus excedens pudicitiæ coronam adeptus est, tum verò illa mœrens sedebat, reuera quia, quod cupiebat, minimè assecuta fuerat, falsa autem specie, ob fictam castitatem. Cùm itaque maritus venisset, aut quòd accusari metueret, aut quòd Iosephum vlcisci vellet, acerbissimè irascitur, ac cupiditatem omnem, mœrorem, metum, contumeliam, & iracundiam admiscens, animo voluebat, quonam pacto de eo supplicium sumeret. Et quidem eius criminis, quo ipsa accusari debebat, eum insimulat. Maritus autem ne facta quidem ipsi pro se dicendi potestate, in carcerem eum cõiicit. At verò incorruptus ille ocu-

lus, pudicitiæ legislator & arbiter ad regium thronum ipsum euexit. Quocirca nos quoque nec calumniam, nec obtrectationem, aliud quicquam eorum quę grauia & acerba esse videntur, graue esse existimemus: verùm peccatum solum. Atque ita omnino aut in hac, aut in altera vita preciosissimas coronas consequemur.

καὶ νομοθέτης καὶ βεβευτὴς, εἰς τὸν θρόνον ἀνήγαγεν αὐτὸν τὸν βασιλικόν. τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς μήτε συκοφαντίαν, μήτε κατηγορίαν, μήτ' ἄλλό τι τῶν δοκούντων εἶναι δεινῶν, δεινὸν ἡγώμεθα, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν μόνην, καὶ πάντως ἢ ἐνταῦθα, ἢ ἐκεῖσε, τῶν πμαλφεστάτων στεφάνων τευξόμεθα.

Lampetio Episcopo. 264.

Λαμπετίῳ ἐπισκόπῳ. σξδ.

VNusquisque eorum, qui hanc Epistolam lecturi sunt, de eo quod dicturus sum, vt volet, sentiat. Ego verò non Sacerdotij regulam nunc informare proponens, sed viam ad illud ferentem statuens, hoc aio, cum qui ad hoc imperium antè prosiliit, quàm Ecclesiasticarum sanctionum imperium sustinuerit, haudquaquam ad subditorum vtilitatem huiusmodi prouinciam persequi: hunc autem qui in subditi gradu atque ordine sese cum laude in iis virtutibus, quæ antistitem decent, exercuit, maximum ad muneris sui administrationem bonum, hoc est experimentum habentem venire. Nam ille priusquàm ipsemet mores suos composuerit, alios componere ac moderari aggrediens, à veritate aberrat: hic autem compositis primùm suis moribus, factóque rei periculo, ad moderandã, aliorum vitam aptus atque idoneus reperiatur. Quandoquidem ille, antequàm armis assueuerit, imperator creari cupit: hic autem probi & clari militis officio functus, præstantior quoque & illustrior erit imperator. Atque ille quidem instruendi in aciem exercitus expers & ignarus, tribuni militaris gradum sibi vendicat: hic autem in eiusmodi studiis versatus & exercitus, tribunus designatur.

Ἕκαστος μὲν τῶν ἐντευξομένων τῷδε τῷ γράμματι, ὡς ἔχει δόξης περὶ τῶν λεχθησομένων, ἐχέτω. ἐγὼ δὲ ὅρον μὲν ὑποτυπῶσαι ἱεροσύνης νῦν οὐ διεγνωκὼς, τὸν δ' ὁδὸν τὸν ἐπὶ ταύτην φέρουσαν ὁριζόμενος, φημὶ, ὅτι ὁ μὲν ἐπὶ ταύτην θᾶττον ἐλθὼν τὸν ἀρχὴν, πρὶν τῆς τῶν θεσμῶν ἀρχῆς ἀναχέσθαι, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἀρχομένων τὴν οἰκονομίαν μέτεισιν· ὁ δ' ἐν ὑπηκόῳ τάξει ταῖς ἀρχαῖς ἐγγυμνασάμενος καὶ εὐδοκιμήσας ἀρεταῖς, εἰς τὸν τῆς λειτουργίας ἀφικνούμενον, μέγιστον ἀγαθὸν τὴν ἐμπειρίαν ἔχων, ἔρχεται. ἐκεῖνος μὲν γὰρ πρὶν ῥυθμισθῆναι ῥυθμίζειν ἄλλους ἐπιχειρῶν, τῆς ἀληθείας ἁμαρτάνει. οὗτος δὲ ῥυθμισθεὶς πρότερον, καὶ τῷ πράγματος ἐν πείρᾳ γενηθεὶς, ἐπιτήδειος ἐπὶ τὸ ῥυθμίζειν ἄλλους εὑρεθήσεται. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος μὲν περὶ τὰ ἐμμελετῆσαι τοῖς ὅπλοις, στρατηγὸς οἴεται κεχειροτονῆσθαι. οὗτος δὲ εὐδόκιμος στρατώτης γενόμενος, εὐδοκιμώτερος ἔσται καὶ στρατηγός. καὶ ὁ μὲν τῶν τακτικῶν ἄπειρος ὤν, τάξιαρχος εἶναι ἠξίωται. ὁ δὲ ἐν γυμνασίοις τοιούτοις ἀσκηθεὶς, τακτικὸς χειροτονεῖται.

Maroni. 265.

Μάρωνι. σξε.

Etiamsi sexcentas opum vias aperias, tamen, non dicam satietatem, sed ne vias quidem, quas illæ peragrant, inuenies. Siquidem eos odio habent, qui inexplebili

Εἰ καὶ μυρίας ἀνατέμοις εὐπορίας ὁδοὺς, οὐ φημι τὸν κόρον· ἀλλ' οὐδὲ τὰς ὁδοὺς, ἃς ἐπιπορεύεται, εὑρήσεις· μισεῖ γὰρ τοὺς ἀπλήστως τὰ χρήματα διώκοντας.

χοντας, καὶ ὑπηφοίτων αὐτοῖς οὐκ ἀνέχεται. Φιλεῖ δὲ μάλιστα πάντων τοὺς ὀλιγοδείας καὶ αὐταρκείας τὸν ἑαυτὸν κοσμοῦντας βίον, ἀσμένως αὐτοῖς ὑπηφοιτᾷ.

auiditate pecunias consectantur, nec ad eos venire sustinent. Contrà omnium maximè illas amant qui parsimonia & frugalitate vitam suam ornant, lubentérque ad ipsos ventitant.

Στρατηγῷ μοναχῷ. σξς.

Ὅταν εὐβουλίας προκαθηγουμένης πᾶσα ἡ τοῦ ἀνθρώπου δύναμις ὑπουργήσῃ εἰς τὴν ἀρετὴν, πᾶσαν ἐκποδὼν ποιησαμένη σκῆψιν καὶ μέλλησιν· τότε δὴ τότε ὁ θεὸς εἰς τέλος ταύτην ἄγει, ὁ καὶ τοὺς μὴ βουλομένους αὐτὴν ἐλέσθαι, εἰς τὸ ἑλέσθαι προθύμων· οὐ γάρ ἐστι τοῦ αὐτοῦ, τοὺς μὲν ἑκοντὰς αὐτὴν εἰς αὐτὴν συνελαύνειν, τοῖς δ' ἀφ' ἑαυτῶν ἑλομένοις, χεῖρα βοηθείας μὴ ὀρέγειν.

Strategio Monacho. 266.

Cum probo consilio præeunte omnis hominis vis, omni excusatione ac mora de medio sublata, ad virtutem inseruit, tũ verò Deus, qui ad eam amplectendam etiam nolẽtes ac recusantes incitat, ad finẽ vsque perducit. Neque enim consentaneũ est, qui ipsam fugiẽtes ad eam compellat, eundem iis qui suapte sponte ipsam sibi amplexandam proposuerunt, auxiliarem manum minimè porrigere.

Ἀντιόχῳ. σξζ.

Ἔοικας ἀγνοεῖν, ὅπ ὁ συνεχῶς τὰ λυπηρὰ τοῦ σώματος νικῶν, τοῖς προπαιόμενος ἀγαλλόμενος, τὸν πόνον οὐδὲ τῆς εὐφροσύνης λανθάνει κλέπτόμενος.

Antiocho. 267.

Illud ignorare videris, eum, qui rabida corporis vitia perpetuò vincit, ob eiusmodi trophæa exultantem, præ voluptate ne labores quidem sentire.

Ὠρίωνι μονάζοντι. σξη.

Πυθάνομαι, ὅπ τῷ μὲν χήματι τῆς ἀγωνίας, ἑνὸς τῷ δ' ἀληθεῖ, πάντων ἐκράτησας τῶν ὁμηλίκων. ὁ γὰρ τῶν μὲν ἄλλων εἰς ταπεινοφροσύνην προκριθεὶς, δεύτερος δὲ σοῦ πεφηνὼς, πάντας ὑπημμένους ἔδειξεν.

Orioni Monacho. 268.

Audio te certaminis quidem specie vnum, reuera autem omnes æquales tuos superasse. Nam qui humilitatis ac modestiæ nomine aliis prælatus, te inferior esse compertus es, hinc scilicet omnes à te superatos esse demonstrauit.

Ἀπολλωνίῳ ἐπισκόπῳ. σξθ.

Ἡ πενία, ὅταν τὴν ἱκεσίαν ἀπράσασα ὑπὸ καταφρονείας ταπείνη, καὶ τῇ συμφορᾷ εἰς φιλοπραγμοσύνην καταχρήσηται, καὶ δικαίου κατήγορος ἀντὶ ἱκέτου καὶ προσφυγος σχῆμα ἀναδέξηται, ἐλεεῖσθαι οὐκ ἂν εἴη δικαία. διὸ καὶ ἡ τῆς δικαιοσύνης πηγὴ, φησὶν, οὐκ ἐλεήσεις πλούσιον ἐν κρίσει· ἐλεεῖσθαι μὲν γὰρ δεόμενον καὶ ἀντιβο-

Apollonio Episcopo. 269.

Paupertas, cùm supplicibus verbis contemptis ad accusandum se conuertit, atque calamitate ad negotium aliis facessendum abutitur, aduersariíque & accusatoris, non supplicis & opem implorantis speciem assumit, misericordia haudquaquam digna est. Vnde etiã ipsemet iustitiæ fons his verbis vtitur: Non misereberis pauperis in iudicio. Eius enim calamitate com-

moueri oportet, cùm orat atque obſecrat: at cùm accuſat & criminatur, non item. Non enim gratiam poſtulat, ſed ſe iniuria affectum affirmat.

λοιᾶται χρὴ ἐγκαλοῦντα, δὲ καὶ κατηγοροῦντα, οὐχί· οὐ γὰρ χάριν αἰτεῖ, ἀλλ' ἀδικεῖσθαι φάσκει.

Eidem. 270.

Τῷ αὐτῷ σο.

Perſonarum mutatio, eorum, quæ dicta ſunt, mentem luculenter prædicat. Nã ſi ad populum omnia referenda erant, ad hunc modum dictum fuiſſet, Vade ad populum iſtum, & dic ei, Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non ſcietis. Incraſſatum eſt enim cor veſtrum, & auribus grauiter audiiſtis, & oculos veſtros clauſiſtis, nequando videatis oculis, & auribus audiatis, & corde intelligatis, & conuertamini, & vos ſanem. Cùm autem haud ita dictum ſit, verùm trium perſonarum mutationem hic ſermo demonſtret, nimirum à quo, & ad quem, & de quo oratio habeatur, huiuſmodi quandam ſententiam hæc verba habent: Vade, & dic populo huic, Auditu audietis, & nõ intelligetis, & videntes videbitis, & non ſcietis. Deinde tãquam Propheta cauſam ſciſcitaretur, aut ea ipſi minimè ſciſcitanti exponeretur, dictum eſt: Incraſſatũ eſt enim cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos clauſerunt. Si igitur ipſi ſuæ, vt quiſpiã dixerit, ſaluti obluctantur, ecquid me prædicare iubes? fortaſſe, inquit (hoc enim hîc ſignificat vocula hæc, Nequando) videbunt oculis, & auribus audient, & corde intelligent, & conuertentur, & ſanabo eos. Hæc enim particula, Nequando, hoc loco non auditionis ſublationem, ſed obedientiæ ſpem ſubindicat. Nam quòd hoc quoque ſenſu hæc vox vſurpetur, audi quid Iudæorum turba de Saluatore dicat, Nonne hic eſt quem quærebant Phariſæi interficere? Ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. Num fortè (μήποτε) cognouerũt, quòd hic eſt Chriſtus? Solent enim ſapientes & eruditi (quorum in numero Philo etiam eſſe videtur) particulam hanc, Nequãdo, pro, Fortaſſe, aut nonnunquam, collocare. Neque id

Ἡ μεταβολὴ τῶν προσώπων, τὸν νοῦν τῶν εἰρημένων λαμπρῶς κηρύττει. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν λαὸν ἅπαντα ῥηθῆναι ἔδει, ὅτως ἂν ἐρρήθη· πορεύθεις, εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἠκούσατε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐκαμμύσατε, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς· καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. νῦν δὲ ἐρρήθη· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάμμυσαν· εἰ τοίνυν τῇ ἑαυτῶν, ὡς αἴτιος εἶπε, ἀντιφράττουσι σωτηρίᾳ, δι' ἣν αἰτίαν κηρύξαί με προστάττεις, τάχα πῶς φησί· τοῦτο γὰρ ἐνταῦθα μηνύει τὸ μήποτε· ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς· τὸ γὰρ μήποτε ἐνταῦθα, οὐκ ἀναίρεσιν ἀκοῆς, ἀλλ' ἐλπίδα ὑπαίνει ὑπακοῆς. καὶ ὅπερ καὶ ὅτως λαμβάνεται, ἄκουσον τῶν ὄχλων τῶν ἰουδαϊκῶν, τί φασὶ περὶ τοῦ σωτῆρος, οὐ τοῦτόν ἐζήτουν οἱ φαρισαῖοι ἀποκτεῖναι· εἰ δὲ παῤῥησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ

λέγου-

λέγωσι, μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν, ὅπ οὗτός ἐστι ὁ χρ̃ός. ἔθος δὲ τοῖς σοφοῖς, ὧν δὴ εἶναι δοκεῖ φίλων, τὸ μήποτε, ἀντὶ τοῦ ἴσως, ἢ ἔοθ' ὅτε, τάττειν. τὸ γὰρ μήποτε, εἰκότως ἀντὶ τοῦ ἴσως, εὐλόγως τάττεται. εἰ δὲ καὶ παρὰ θεοπνεύστου ἀνδρὸς θέλεις τὴν μαρτυρίαν ταύτην λαβεῖν, ἄκουε τοῦ Παύλου γράφοντος· δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους. μήποτε δώῃ αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐπίγνωσιν εἰς σωτηρίαν. τὸ γὰρ μήποτε, καὶ ταῦθα εἴρηται, ἀντὶ τοῦ ἔοθ' ὅτε, ἴσως τάχα πως. ἐλπίδα γὰρ μετανοίας ἐμφαίνει, οὐκ ἀναίρεσιν. ἢ ἑτέρωθι δὲ γέγραπται, ἔλεγξον φίλον, μήποτε οὐκ ἐποίησεν, εἰ γάρ ὅτω νοηθείη τὸ πρόσφατον χρεῖον, καὶ τῷ Θεῷ τὸ πρέπον φυλαχθείη τὰ αὐτοῦ πράττειν προσηκόντως. σώζεσθαι γὰρ ὁ παντὸς πρόπτη τοὺς εἰς κακίαν καλινδουμένους βούλεται, καὶ πέμπει τοὺς θεραπεύσοντας, οὐκ ἀγνοῶν μὲν ὅτι διαφθαρήσονται ὑπὸ τῆς νόσου, τὴν δ' ἀπολογίαν αὐτοῦ ὑποτεμνόμενος. εἰ γὰρ κἀκεῖνοι οὐκ ἀνήνεγκαν ὑπὸ τῆς μανίας, ἀλλὰ τόγε αὐτὸν τὰ αὐτοῦ πράττειν, ὑπ' αὐτοῦ προηγόρευε. καὶ τῷ Θεῷ λοιπὸν τὸ πρέπον φυλαχθείη, καὶ ὁ προφήτης οὐ δόξει μάτην ἀπεσταλθαι, οὐδὲ ὕβρεως διάκονος νομισθήσεται· ἀλλὰ θεραπείας καὶ ἰάσεως ὑπηρέτης εὑρεθήσεται. ἀπεστάλη γὰρ οὐχ ὑβρίσων ἁπλῶς, ἀλλ' ἐγκαλέσων μὲν τοῖς πλημμελοῦσι, προσοίσων δὲ καὶ δείξων τὰ πάσματα, καλέσων δὲ εἰς μετάνοιαν, ὑπισχνούμενος δὲ θεραπείαν εὐαγγελιζόμενος.

Ανυσίῳ. σοα.

Τὸ παρὰ τοῦ νομοθέτου εἰρημένον, οὐκ ἐλεήσῃς πτωχὸν ἐν κρίσει, οὐκ ἀπανθρωπίας, ὡς ἔγωγε, ἀλλὰ φιλανθρωπίας καὶ δικαιοσύνης ἁπάσης ἐστὶν ἀπόφασις. Quòd si hoc viri quoque diuinitùs inspirati testimonio confirmari cupis, audi quid Paulus scribat, Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mitem esse ad omnes, docibilem, patientem, in lenitate docentem eos qui contradicũt: nequando det ipsis Deus agnitionem ad salutem. Hæc enim vox, Nequando, hoc quoque loco, pro nonnunquam, aut, Fortasse, vsurpata est. Spem enim pœnitentiæ non sublationẽ significat. Quin alio item loco scriptum est, Corripe amicum nequando fecerit. Nam si ad eundem modum Prophetæ locus intelligatur, Deo quoque, qui partes suas exequi cupit, id quod ipsius naturæ consentaneum est, seruabitur. Omnino enim eos, qui in vitij cœno infixi sunt, salutem consequi vult, atque homines, à quibus medicina ipsis afferatur, mittit: non quòd nescius sit fore, vt morbo intereant, sed vt ipsis excusationem præcidat. Etsi enim illi à furore minimè reuocati sunt: hinc tamen illud contigit, quòd ipse munus suum sit executus. Quocirca & Deo, id quod ipsius naturæ consentaneum est, retinebitur, & Propheta minimè frustrà missus fuisse videbitur, neque contumelię, sed curationis ac medicinæ minister extitisse censebitur. Non enim ob eam causam missus est, vt contumeliæ notam duntaxat ipsis inureret, verùm vt peccantes quidem obiurgaret, sceleráque ostenderet, atque ad pœnitentiam vocaret, iísque, qui ad meliorem mentem se reciperent, medicinam nunciaret.

Anysio 271.

Illud quod à Legislatore dictum est, Nõ misereberis pauperis in iudicio, non inhumanitatis, vt existimas, sed benignitatis & iustitiæ plenum est. Duas enim maxi-

mas res præstat, vnam, quòd pauperes ad negotium aliis facessendũ minimè acuit: alterum, quòd eos, qui iniquè iudicant, ac diuitibus & copiosis hominibus victoriæ calculum porrigunt, maximoperè terret. Nam si iis, qui cum truculentia, & admonitionem ægrè admittẽte paupertatis bellua colluctantur, cùm obsecrationis loco aliis litem intendunt, minimè gratificari atque indulgere oportet, multo profectò minus iis qui præ luxuria & deliciis contumeliam egentibus inferunt.

μεζον. δύο γὰρ κατορθοῖ τὰ μέγιστα· ἓν μὲν, τὸ μὴ τοὺς πένητας εἰς φιλοφραγμοσύνην ἀλεῖψαι· ἕτερον δὲ, τὸ τοὺς ἀδίκως κρίνοντας, καὶ τοῖς πλουσίοις τὴν τῆς νίκης ὀρέγοντας ψῆφον, οὐκ πολλῷ τῷ φειδόντος φοβῆσαι· εἰ γὰρ τοῖς παλαίουσι τῷ ἀπιθάσῳ καὶ δυσνιθετήτῳ τῆς πενίας θηρίῳ, ὅταν αὐτὶ τοῦ παρακαλεῖν ἐγκαλῶσιν, ἢ χρὴ χαρίζεσθαι, πολλῷ μᾶλλον τοῖς ὑπὸ πλούτου χλιδῶς εἰς τοὺς πένητας ἐξυβρίζουσιν.

Isidoro Diacono. 272.

Ισιδώρῳ Διακόνῳ. σοβ.

Apostoli, vt pote Sapientiæ discipuli, ac Veritatis amantes, Saluatorem defixos in cœcum oculos habentem, ac propemodum eos ad interrogandum prouocantem conspicientes, duo peruulgata dogmata, & de quibus magnæ apud homines quæstiones excitantur, ipsi proponunt. Quoniam enim Græci animam peccasse, ac propterea luendarum pœnarum causa in corpus demissam esse tradiderunt, ac rursum Iudæi maiorum peccata ad nepotes transire existimabant, quòd videlicet scriptum sit, Peccata patrum in filios vsque ad tertiam & quartam generationem, idcirco ad eum, vt omnia, priusquàm oriãtur, noscentem, hæc verba habuerunt: Quis peccauit? hic (vt Gentiles aiunt) an parentes eius (vt Iudæi astruunt) vt cœcus nasceretur? Veritas autẽ non obliquum & sinuosum, nec ænigmatum inuolucris plenum responsum dedit, verùm rectum ac quauis perspicuitate dilucidius & splendidius. Vtrumque enim his verbis euertit: Neque hic peccauit (quonam enim pacto, priusquàm in ortum prodiisset?) nec parentes eius: in hoc videlicet, vt cœcus nasceretur. Ad interrogationem enim respondit. Verisimile namque est eos peccasse, imò planè peccauerũt: at non propterea ipsi calamitatis causam præbuerunt. Quid igitur affertur, quamobrem cœcus natus sit? Nimirum vt manifestentur ope-

Οἱ ἀπόστολοι, ἅτε σοφίας φοιτηταὶ, καὶ ἀληθείας ὄντες ἐραστὰι, ἀτενῶς ὁρῶντες τὸν σωτῆρα προσέχοντα τῷ τυφλῷ, καὶ μόνον οὐχὶ εἰς ἐρώτησιν αὐτοὺς ἐκκαλούμενον, δύο θρυλλούμενα δόγματα, καὶ παρὰ ἀνθρώποις ζητούμενα αὐτῷ προσφέρουσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἑλλήνων μὲν παῖδες ἔφασαν ἐσφάλθαι τὴν ψυχὴν, καὶ διὰ τοῦτ' εἰς σῶμα καταπεπέμφθαι κολασθησομένην. ἰουδαῖοι δ' ἠρώτων τὰ τῶν προγόνων πλημμελήματα εἰς τοὺς ἐγγόνους διαβαίνειν. διὰ τὸ γεγράφθαι, ἁμαρτίαν πατέρων ὅπη τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, ἔφασαν αὐτῷ, ἅτε πάντα εἰδότι πρὶν γενέσεως αὐτοὺς· πῖς ἥμαρτεν οὗτος, ὡς φασιν ἕλληνες, ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὡς φασιν ἰουδαῖοι, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ἡ δ' ἀλήθεια, οὐ λοξὴν, οὐδὲ πλαγίαν, οὐδ' αἰνίγματος μεστὴν τὴν ἀπόκρισιν πεποίηται. ἀλλ' ὀρθὴν, καὶ σαφηνείας ἁπάσης λαμπροτέραν. ἀμφότερα γὰρ ἀνέτρεψε, φήσασα, οὔτε οὗτος ἥμαρτε· πῶς γὰρ πρὸ τοῦ γενέσθαι; οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, δῆλον, ὅπ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ. πρὸς γὰρ τὴν ἐρώτησιν ἀπεκρίναντο. εἰκὸς μὲν γὰρ αὐτοὺς ἡμαρτηκέναι, μᾶλλον δὲ ἡμαρτήκασι μὲν, ἵ μὴν τούτῳ αἴτιοι τῆς συμφορᾶς εἰσί. τίνος οὖν ἕνε-

χεν

κεν τυφλὸς ἐγεννήθη, ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ, τυτέστι, συνεχωρήθη σκάσαι ἡ φύσις, ἵν' ἀνακηρυχθῇ ὁ τεχνίτης.

ra Dei in illo. Hoc est, claudicare permissa est natura, vt artificis gloria prædicetur.

Ὠφελίῳ γραμματικῷ. σογ.

Οτι μὲν πολλὰ ἄδηλά ἐστιν ἡμῖν, καὶ λογισμῷ οὐκ εὐθήρατα ἀνθρωπίνῳ. δῆλον· ὅτι δὲ ἐκεῖνα ἡμᾶς ἀφαφεύγει, καὶ τοῦτο χρησίμως, τὰ μὴ συμπεπλεγμένα ἡμῖν εἰς σωτηρίαν. καὶ τοῦτο δῆλον· σκοπήσωμεν οὖν τί ἡμῖν λυσιτελεῖ εἰς μακαριότητα, τί δ' οὔ. καὶ οὕτως βασανίσωμεν τὰ λεγόμενα. τὸ λέγειν ἢ σφαῖραν εἶναι τὸν οὐρανὸν, ἢ ἡμισφαίριον· καὶ τὸ πολυπραγμονεῖν, ἥλιον μὲν τὸν ὠκύτατον δρόμον, σελήνης δὲ μειώσεις τε καὶ αὐξήσεις, καὶ τῶν ἄστρων τὴν θέσιν· καὶ τὸ ζητεῖν περὶ γῆς, ἢ κύλινδρός ἐστιν ἢ κωνοειδὴς, ἢ κέντρον τοῦ παντὸς, καὶ τὸ τὰ σκείνου ἢ ταύτης ἀφαπτόμενα εἰδέναι, τί συμβάλεται εἰς ἀρίστην πολιτείαν, ἐγὼ μὲν οὐ συνορῶ. εἰ δέ τις λέγειν ἔχοι, λέξει μὲν ἴσως, οὐ πείσει δέ. τὸ δὲ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν καὶ σωφροσύνην, καὶ εἴ τι τούτων συγγενὲς εἰδέναι τε καὶ πράττειν, τοῦτ' εἰς τὴν κορυφαιοτάτην μακαριότητα ἀναπέμπει τοὺς ὀρθῶς μεταδιώκοντας. χρὴ οὖν τῶν μὲν μηδὲν ἡμῖν λυσιτελούντων ἀπέχεσθαι, τῶν δὲ λυσιτελούντων ἀντέχεσθαι.

Ophelio Grammatico. 273.

Quòd multa nobis obscura sint, atque humano ingenio vix perueſtigari queant, perſpicuum eſt. Quòd autem ea demum, & quidem vtiliter captum noſtrum effugiãt, quæ nobis ad ſalutem haudquaquam conducunt, id quoque liquet. Conſideremus itaque quid nobis ad beatitudinem adiumento ſit, quid ſecus: atque ita, quæ dicũtur, exploremus. Cælum aut ſphæræ, aut dimidiæ ſphæræ ſpeciem imitari affirmare, atque item celerrimum Solis curſum, ac Lunæ incrementa & decrementa, ſiderũmque ſitũ curioſè indagare, ac præterea de terra quærere, cylindri an coni ſpeciem teneat, mundíque centrum ſit, ac denique & Solis & Lunæ interualla cognita & explorata habere, quid ad benè beatéque viuendum vtilitatis afferat, equidem nõ video. Quòd ſi quis id dicere poſſit, dicet quidem fortaſſe: verùm minimè perſuadebit. At verò iuſtitiam & fortitudinem, ac prudentiam & temperantiam, & ſi quid his affine eſt, ſcire atque exequi, hoc verò eos, qui id callent, ad beatitudinis arcem euehit. Quocirca faciẽdum eſt, vt ab his, ex quibus nihil commodi nobis oritur abſtineamus, ea autem ex quibus emolumentum percipitur, amplectamur.

Γόττῳ. σοδ.

Ἡ πολυγαμία τοῖν δυεῖν πατριάρχοιν. ὁ γὰρ Ἰσαὰκ μιᾷ ὡμίλησε γυναικὶ. οὐκ ἀπὸ ῥαθυμίας ἢ φιλοπαθείας ἐγένετο, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ἐπιπλάκης, ὡς ἄντις εἴποι, ἀνάγκης. διὸ καὶ συνεγνώσθησαν. θέα γὰρ τῇ γραφῇ ἀκολουθῶν, ὅπως ἐγένετο. ὁ μὲν γὰρ Ἀβραὰμ εἰ μὴ παρεκλήθη ὑπὸ τῆς γυναικὸς τῆς καὶ ζηλοτυπεῖν ὀφειλούσης πλησιάσαι τῇ παιδίσκῃ, οὐκ ἂν ἐπλησίασεν. ὁ γὰρ ἡδυπαθῶν, καὶ δεί-

Gotto. 274.

Quòd duo Patriarchæ plures vxores habuerint (nam Iſaac cum vna duntaxat vxore conſuetudinem habuit) non à ſegnitie, aut libidinis ſtudio profectum eſt, verùm à rerum neceſſitate, vt quiſpiam dixerit, cõtextum & expreſſum. Perſpice enim, Scripturæ veſtigiis hærens, quemadmodũ id contigerit. Abrahã quippe, niſi ab vxore ſua, quæ etiam zelotypia teneri debebat, rogatus fuiſſet, vt ad ancillam accederet,

haudquaquam accessisset. Nõ enim voluptati indulgens (siquidem id demonstrat præteritum tempus admodum longum) verùm liberorum cupiditate flagrans, pulcherrima & formosissima muliere, quæque vniuersam Ægyptum pulchritudine sua in admirationem traxerat, relicta, aliud & deforme & ignobile aruum serere cogebatur. Vsque eò enim ab omni libidinis affectu purus erat, vt etiam puellam, posteaquàm concepisset, atque eo fortasse nomine dominam suam, contempsisset, quòd principatus ad eum, quem ex ipsa in lucem editura erat, deuenturus esset, domo expulerit: quo scilicet tempore ipsa, necessitatis ductum sequens in desertum abscessit. Quòd si etiam Ceturam duxit, at istud post Agaris & Saræ mortem ab eo factum est. Iacob autem, si ea, quam amabat, primò potitus fuisset, fortasse ne aliam quidem mulierem attigisset. Quódque nõ mera coniectura sit, quod dico, hinc constat. Etenim socer maiorem natu, quæ deformitate laborabat, iunioris loco, cuius incredibilis quædam pulchritudo erat, ipsi adiunxit. Ipse autem, tandem aliquando cognita fraude, indignè quidem id tulit, haud tamen eam eiecit: quòd scilicet absurdum esse iudicaret, eam quam quoquo modo despondisset, ablegare. At socer, cùm vt deceptor accusaretur, sua spõte eò processit, vt ipsi alteram quoque daret. Nam id prorsus vsitatum ac veteri consuetudine permissum erat. Quod cùm ille accepisset, antiquior, etsi alioqui parũ ipsi grata, pariebat: ea autem quæ ipsum amoris illecebris deuinctum tenebat, ne in spe quidem vlla huius rei erat. Ac proinde grauissimo mœrore correpta, se vim suæ vitæ allaturã minabatur, nisi pareret. Da enim mihi liberos, inquit, alioqui moriar, hoc est, mortem mihiipsi consciscam. Posteaquàm autem pariendi desperatione affecta est, ab ipso petiit, vt cũ ancilla sua rem haberet: quo liberos eos, qui ex ipsa nascerentur, adoptaret, ac nonnullum huiusce calamitatis solatium habere videretur. Nam tùm sterilitas maximum malũ

ἄνυσιν ὁ παρελήλυθὼς χρόνος μακρὸς ὢν, ἀλλὰ παίδων ὑπεθυμεῖτο τὴν εὐμορφοτάτην, καὶ εὐειδεστάτην, καὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον τῷ κάλλει ἀναπλεράσασαν ἀφεὶς, ἄλλην καὶ δύσμορφον καὶ δυσγενῆ ἠναγκάζετο αἴρειν ἄρχειν. ὅτω χρῶ καθαρὸς ὢν πάθους παντὸς, ὅτι καὶ μετὰ τὸ κυῆσαι τὴν παῖδα, καὶ βασιλίζουσαν ἴσως ἀπιμάσαι τὴν δέσποιναν, ὡς τῆς ἡγεμονίας εἰς τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθησόμενον μεταστησομένης, ἐξήλασε τῆς οἰκίας ὅτε καὶ ἀπῆλθεν ἐκείνη εἰς τὴν ἔρημον ὁδηγῶ τῇ ἀνάγκῃ χρησαμένη. εἰ δὲ καὶ τὴν παστόφορον ἔχει, ἀλλὰ μετὰ τὴν τῆς Ἀγὰρ καὶ τῆς Σάρρας τελευτήν. ὁ δ' Ἰακὼβ εἰ ἦς ἦρα ἐξ ἀρχῆς ἔτυχεν, ἴσως οὐδ' ἂν ἄλλης ἥψατο γυναικός. καὶ ὅτι οὐκ ἔστι χάσμος τὸ λεγόμενον, ἐκ τούτου δῆλον. ὁ μὲν γὰρ κηδεστὴς τὴν πρεσβυτέραν ἄμορφον οὖσαν, ἀντὶ τῆς νεωτέρας τῆς ἀμίμητον κάλλος ἐχούσης αὐτῷ παρεκατέκλινεν. ὁ δὲ οἷα ποτὲ γνοὺς τὴν ἀπάτην, ἠγανάκτησε μὲν, οὐκ ἐξέβαλλε δὲ, ἄτοπον ἡγούμενος τὴν ὁπωσδήποτε παρ' αὐτῷ συμφευγθεῖσαν, ἀποπέμψασθαι. εἶτ' ἐκεῖνος ἐγκαλούμενος ὡς ἀπατεὼν αὐτεπάγγελτος ὅτι τὸ καὶ τὴν ἄλλην αὐτῷ δοῦναι ὥρμησε, νενομισμένην πάντως τοιοῦτο, καὶ συγκεχωρημένην ὑπὸ συνηθείας ἀρχαίας. τοῦ δὲ καταδεξαμένου, ἡ μὲν πρεσβυτέρα, καί τοι μὴ καταθύμιος αὐτῷ οὖσα ἔτικτεν. ἡ δὲ χειρωσαμένη αὐτὸν τῷ φίλτρῳ. οὐδ' ἐλπίδα τοῦ πράγματος εἶχεν. ἥπερ ἡ τὴν λύπην καταχρᾶτος ἀλοῦσα, ἠπείλει ἀναιρήσειν ἑαυτὴν, εἰ μὴ τέκοι. δός μοι γὰρ φησὶ τέκνα, εἰ δὲ μὴ τελευτήσω ἔχων, τοῦτέστιν ἐμαυτὴν χειρώσομαι. ὡς δ' ἀπέγνω, παρεκάλεσεν αὐτὸν τὴν θεραπαινίδι ἑαυτῆς πλησιάσαι, ἵνα τὰ ἐξ ἐκείνης πτώματα, τεκνοποιήσηται, καὶ δόξῃ παραμυθίαν πινὰ ἔχειν τῆς τοιαύτης συμφορᾶς. ἐδόκει γὰρ τότε μέγιστον κακὸν εἶναι ἡ ἀτεκνία,

δς

ὃς δὲ οὐ πάθει δουλωθείς. οὐ γὰρ ἂν τῷ ἄλεκτον χάλλος ἔχουσαν ἀφεὶς, θεραπαίνιδι ἑαυτὸν ἐξεδίδου, ἀλλ' ἐκείνην ἀθυμίας ἀπαλλάξαι βουλόμενος, πείθεται. ὡς δ' ἔτεκεν ἡ θεράπαινα, πάλιν ἡ πρεσβυτέρα ζηλοτυπήσασα, καὶ τοι παῖδας ἔχουσα πολλοὺς, ἠνέγκαζεν αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν αὐτῆς εἰσελθεῖν παιδίσκην. ὁ δὲ φάσεως καὶ φιλονεικίας ἁπάσης ἀφορμὴν ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς οἰκίας βουλόμενος, πείθεται. καὶ ἡ σειρὰ αὐτῷ τῶν συμβεβηκότων ἀπὸ τῆς περὶ τὴν Ραχὴλ ἐπλάκη φιλίας. εἰ γὰρ ταύτῃ παρὰ τὴν ἀρχὴν εἰλήφει, ἴσως ἂν αὐτῇ ἠρκέθη. ἐπεὶ δὲ ἀπάτῃ ὑπέμεινεν, οὐχ ἡδοπαθῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτῆς τὴν ζηλοτυπήσαι ὀφείλουσαν γυναικῶν ποτὲ μὲν παρακαλούμενος, ποτὲ δὲ ἀναγκαζόμενος, εἰς τοῦτ' ἐλθεῖν ἐξεβιάσθη. ὁ μὲν οὖν Ἰακὼβ, ὡς ἔφθην εἰπὼν, εἰς τοιαύτην μὴ ἐμπεσὼν ἀνάγκην, μιᾷ ὁμιλήσας γυναικί, καὶ ἀρκεσθεὶς ταύτῃ, καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἰακὼβ ἀπελογήσατο· ὁ δὲ ἀπόστολος καὶ εἰς θεωρίαν ἕλκει τὰ γεγενημένα, εἰς τὰς δύο διαθήκας, τήν τε Ἀγὰρ ἄγων καὶ τὴν Σάρραν μηδεὶς τοιούτου τοῦ ἀκρασίᾳ καὶ λαγνείᾳ δεδουλωμένων, καὶ τὰς μὲν ἑαυτῶν γυναῖκας ἀφιέντων, εἰς δὲ πορνοτυπεῖα καὶ πανδοκεύματα καὶ πάσης καὶ φιλονεικίας ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις ἐμβαλλόντων, τὰ τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων, καὶ παύσῃ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ κεκοσμημένων δι' ἀνάγκην πραγμάτων παρακολουθοῦντα ἐλαττώματα προφέρων, ἀπολογίαν νομιζέτω ἔχειν τῆς αὐτῶν κακίας, μηδὲ τὰς πρὸ τοῦ νόμου πολιτευσαμένους τοῖς μετὰ τὸν νόμον καὶ τὴν χάριν πολιτευομένοις παραβάλλειν ὑπιχείρειτω. ἐπεὶ γὰρ ἀνεφάνθησαν τὴν ἀρετὴν ἀσκήσαντες ἀπασαπάμενοι, καὶ διὰ γραμμάτων μεμαθήκεσαν, πάντως ἂν πλέον διέλαμψαν. τίς γὰρ υἱὸν μονογενῆ καὶ ὁλόγονον, ἐν αὐτῷ τῆς ἡλικίας τῷ ἄνθει σφάξαι κατεδέξατο ἂν οὕτως ὡς ὁ Ἀβραάμ· τίς τοιοῦτον σπάσεται κατὰ

esse censebatur. Ipse itaque non libidine subactus (neque enim alioqui eam, quæ incredibili pulchritudine prædita erat, relinquēs, ancillæ seipsum dedidisset) sed vt eam mœrore liberaret, vt id faceret, adductus est. Vt autem ancilla peperit, rursum natu maior zelotypia percita, tametsi multos filios haberet, ipsum ad ancillam quoque suam ingredi coëgit. Ille autem vt dissidij omnis & contentionis materiam è domo sua eiiceret, ipsius cupiditati obsequitur. Ita eorum, quæ euenerunt, catena non aliunde ipsi, quàm à Rachelis amore contexta est. Nam si eam principio accepisset, ea fortasse contentus fuisset. Posteaquàm autem fraudem pertulit, non quòd libidini deditus esset, sed quia ab ipsismet mulieribus, quas zelotypia laborare oportebat, nunc rogabatur, nunc etiam necessitate constringebatur, eò venire coactus est. Ac quidem Iacob, vt superiùs dixi, in eiusmodi necessitatē minimè prolapsus, cum vnica duntaxat vxore consuetudinem habuit, eáque contentus fuit; hincque & Abrahamum & Iacobum a culpa vindicauit. At verò Apostolus ea, contigerunt, ad allegoriam trahit, Agaren videlicet & Saram ad duo Testamenta ducens. Quocirca nemo ex iis qui libidini & lasciuiæ sese in seruitutem addixerunt, vxoribúsque suis relictis in prostibulis volutantur, ac dissidia & contentiones in domos suas iniiciunt, clarorum illorum virorum, atque omnibus aliis virtutibus instructorum & ornatorum ob rerum necessitatem consecutos defectus proferens, vitij sui excusationē habere se existimet: nec eos, qui ante Legem vixerunt, cum his qui post Legem & Gratiam viuunt, conferre aggrediatur. Nam si virtutem nondum scripto proditam lubentibus animis amplexati, per literas quoque hanc didicissent, non est dubium quin magis effulsissent. Quisnam enim vnigenitum filium ac prouecta ætate procreatum in ipso ætatis flore iugulare sustineat, vt Abraham? Quisnam huiusmodi trophæum aduersus naturam erigat? Quisnam hospitalis ita

ſtudioſus eſt, vt ſeruorum gregibus circũſeptus, ipſe famulornm munera vnà cum vxore exequi velit? Quiſnam tanta fide præditus eſt, vt Palæſtinam vniuerſam in pollicitatione complexus, ſi ſepulchrum emendum haberet, vt ille, non ambiguo, atque ancipiti animo eſſet, ſecúmque hæſitaret? Quiſnam vſque adeò pecuniarum cupiditatem fregit, vt barbarica ſpolia, & Perſicam prædam contemnat, ac pro nihilo putet? Verùm neſcio quonam pacto eo proceſſi, vt virum illum contumelia afficerem, dum eum cum eiuſmodi viris comparo: ſed nihil moleſti atque acerbi dicere volo. Illud vnum dicam, ac poſteà finem faciam: Si & eorum virtutes & defectus habentes, poſteà cùm ob defectus accuſarentur, illos in medium proferrent, & ſi ne ſic quidem iuſtam excuſationem haberẽt (neque enim idem eſt, ante Legem, & in Lege, & poſt Legem, & Gratiam munus vitæ obire) tamen aliquam fortaſſe excuſationis vmbram haberent. Cùm autem virtutibus quidem vacui, vitiis autem obnoxij atque conſtricti, omiſſis illorum virtutibus, defectus dumtaxat proferant, omni prorſus condemnatione digni ſunt.

τῆς φύσεως τρόπαιον; τίς ὕπω φιλόξενος, ὃς πολλοῖς κεκυκλωμένος οἰκέταις, αὐτὸς τὰ τοῦ οἰκέτου μετὰ τῆς ὁμοζύγου διαπεράξαθαι θελήσοι. τίς ὕπω πιστὸς, ὃς ἂν ἐπαγγελίας τοῦ Παλαιστίνην πᾶσαν συλλαβὼν, εἰ τάφον ἀγοράσειεν, ὥσπερ σκεῦος, οὐκ ἂν διαχρίθειεν; τίς ὕπω χρημάτων κρείττων, ὡς βαρβαρικῶν σκύλων, καὶ περσικῶν λαφύρων καταφρονῆσαι· ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως περιῆλθον ὑβρίσαι τὸν ἄνδρα, ἀνδράσιν αὐτὸν παραβάλλων. ἀλλ' ἅδην βύλομαι διαχερὲς εἰπεῖν. ἐκεῖνο δὲ μόνον φράσας, καταπαύσω, ὅτι εἰ μὴ καὶ τὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ ἔχοντες, καὶ τὰ ἐλαττώματα. εἶτ' ἐγκαλούμενοι ὅτι τοῖς ἐλαττώμασιν ἐκείνοις περιέφερον, μᾶλλον μὴ ἅδ' οὕτως δικαίαν εἶχον ἀπολογίαν. οὐ γὰρ ταυτὸν τὸ μὴ νόμου, καὶ μετὰ νόμου, καὶ μετὰ νόμον, καὶ χάριν πολιτεύεσθαι, πλὴν ἀλλὰ τάχα ἂν, εἶχον σκιὰν ἀπολογίας. εἰ δὲ καταρθωμάτων μὴ χρεύοντες, ἐλαττώμασι δὲ ἐνεχόμενοι, τὰ πλεονεκτήματα ἐκείνων ἀφέμενοι, τὰ ἐλαττώματα περιφέροιεν, πάσης ἂν καταγνώσεως ἄξιοι.

Hieraci clariſſimo. 275.

Vita ſine ſermone magis prodeſſe ſolet, quàm ſermo ſine vita. Nam illa etiam tacens prodeſt: hic autem etiam clamans moleſtiam affert. At ſi & ſermo & vita in vnum occurrant, omnis philoſophiæ ſimulachrum efficiunt.

Ἱεράκι λαμπροτάτῳ. σοθ.

Βίος ἄνευ λόγου μᾶλλον ὠφελεῖ πρὸς φύσιν, ἢ λόγος ἄνευ βίου. ὁ μὲν γὰρ καὶ σιγῶν ὠφελεῖ· ὁ δὲ καὶ βοῶν ἐνοχλεῖ. εἰ δὲ καὶ λόγος καὶ βίος συνδράμοιεν, φιλοσοφίας ἁπάσης ἀποτελοῦσιν ἄγαλμα.

Hermogeni Epiſcopo. 276.

Quòd Martinianus, & Zozimus ac Maro, digni, vt abs te dictum eſt, Euſebio diſcipuli, & eum apud omnes, & omnes apud eũ criminẽtur, perſpicuum eſt. Quòd autẽ vis illa ſcelerum vltrix nec illum nec iſtos ſemper toleratura, verùm dignas iis quæ perpetrarũt atque non perpetrant pœnas ab ipſis experitura ſit, id quoque liquet.

Ἑρμογένει ἐπισκόπῳ. σοη.

Ὅτι μὲν Μαρτινιανός τε καὶ Ζώσιμος καὶ Μάρων, οἱ ἄξιοι Εὐσεβίου, ὡς ἔφης, φοιτηταὶ διαβάλλουσιν αὐτόν τε πᾶσιν, αὐτῷ τε πάντας δῆλόν ὅτιν. ὅτι δὲ οὐκ εἰς τέλος ἡ δίκη ἀνάσχοιτο. ὅτ' ἐκεῖνον, ὅτε τότε, ἀλλὰ δίκην αὐτοὺς εἰσπράξεται, ἀξίας ὧν ἔδρασέ τε καὶ δρῶσι, καὶ τοῦτο δῆλον. οὐδεὶς γὰρ

γὰρ ἀδικῶν τὸν δίκην ἔλαθεν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐνταῦθα. οἱ δὲ ἐκεῖσε ἔδοσαν δίκην.

Nemo enim iniustè agēs, diuinā iustitiam latuit: verùm alij in hac vita, alij in altera pœnas pependerunt.

Τῷ αὐτῷ. σοζ.

Εἰ τὸν πενίαν κριτομιμοῦσαν ἐλεεῖσθαι θέμις. οὐ γὰρ δίκαιον ἀδικεῖσθαι τὸ δίκαιον. οἱ τῷ πλούτῳ τὴν ψῆφον ἀδίκως νέμοντες, καὶ λήμματι τὸν τῆς δικαιοσύνης ζυγὸν σαλεύοντες, ποίας οὐκ ἂν δικαίως ἀπολαύσοιεν μωρίας. εἰ γὰρ ἡ ὑπὸ ἀνάγκης πολλάκις πολυπραγμονοῦσα συγγώμης οὐκ ἠξιώθη. ἐλεῆσαι γὰρ σεμνολεῖ, ἀλλὰ μὴ ἐγκαλεῖν, τῷ ὑπὸ πολλῆς τρυφῆς εἰς τὸ δίκαιον ἐξυβρίζοντι τὴν ψῆφον νέμων, ποίας ἀπολαύσεται συγγνώμης;

Si paupertatem iudicio disceptantem misericordia prosequi nefas est (neque enim ius lædi æquum est) qui victorem calculum diuitiis iniquè tribuunt, atque iustitiæ lancem quæstu labefactant, ac nutantem reddunt, quo tandem cruciatu affici non mereantur? Nam cùm ea, quæ persæpe necessitate adducta negotiis sese inuoluit, veniam minimè consequatur (oportet enim eam deprecari atque obsecrare, ac non accusare) qui præ luxu & deliciis ius contumelia afficienti victoriæ calculum tribuit, quam tandem veniam consequetur?

Νείλῳ. σοη.

Οὐ ταυτὸν, ὦ βέλτιστε, τὸ ἐξαίφνης ἰδεῖν καὶ πρωθῆναι, καὶ τὸ μετὰ ἀσφαλοῦς τὰ ἀλλότρια θηρώμενον κάλλη τὸ αὐτὸ παθεῖν. ὁ μὲν γὰρ ἐξαίφνης ἰδὼν καὶ πρωθεὶς, δύναται λογισμῷ σώφρονι, καὶ τὸ βέλος ἐξελκύσαι, καὶ τὸ τραῦμα θεραπεῦσαι. φάρμακον δ' ἄριστον τῷ τοιούτῳ πάθει, νηστεία, καὶ τὸ μηκέτι τὴν πρώσασαν θεάσασθαι. ἀλλ' εἰ καὶ ἀνάγκη γένοιτο, τοῖς ὀφθαλμοῖς πίας ἐμβαλεῖν, καὶ εἰς γῆν αὐτοὺς τρέψαι, ἐξ ἧς τὸ ἄνθος ἐκεῖνο ἤνθησε, καὶ εἰς ἣν μετὰ βραχὺ μαρανθὲν ἀναλυθήσεται. ὁ δὲ συνεχῶς καὶ μετὰ ἀσφαλοῦς ὁρῶν, κἂν μὴ τῷ σώματι δράσῃ. ἀλλά γε τῇ ψυχῇ τὴν ἁμαρτίαν ἀποτελέσει. διὰ γὰρ τῆς θέας θεραπεύων τὸ πάθος, διὰ τῆς συγκαταθέσεως τὸ ἄγος πληροῖ. εἰ μὴ γὰρ ἐμάλαξεν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς τὴν ἰσχὺν ἡ ἐπιθυμία, οὐκ ἂν ἔσπευσεν ἰδεῖν, ἣν φυγεῖν προπάσην ἐχρῆν. διὸ καὶ ὁ θεῖος χρησμὸς, τοὺς ἁπλῶς ἰδόντας καὶ πρωθέντας συμβαίνει γὰρ πολλάκις ἀβουλήτως γενέσθαι, ἀλλὰ τοὺς ὁρῶντας καὶ ἔργον τοῦτο πεθυμοῦντας, μοιχοὺς εἶναι

Eidem. 277.

Si paupertatem iudicio disceptantem misericordia prosequi nefas est (neque enim ius lædi æquum est) qui victorem calculum diuitiis iniquè tribuunt, atque iustitiæ lancem quæstu labefactant, ac nutantem reddunt, quo tandem cruciatu affici non mereantur? Nam cùm ea, quæ persæpe necessitate adducta negotiis sese inuoluit, veniam minimè consequatur (oportet enim eam deprecari atque obsecrare, ac non accusare) qui præ luxu & deliciis ius contumelia afficienti victoriæ calculum tribuit, quam tandem veniam consequetur?

Nilo. 278.

Non idē est, optime vir, repētè videre, ac sauciari, & cōsultò ac de industria pulchritudines alienas aucupantē in eandē fraudem labi. Nam qui repentè conspexit, ac vulnus accepit, is prudenti ratione potest, & telum extrahere, & vulneri mederi. Præstantissimum porrò huic morbo remedium in ieiunio situm est, atque in eo, vt posthac eam, quæ vulnus ipsi inflixit, minimè prospiciat, aut etiam, si necessitas hoc ferat, oculis habenas iniiciat, eósque in terram (ex qua flos ille manauit, & in quam haud multo pòst marcore affectus dilabetur) conuertat. At qui assiduè ac dedita opera fœminam intuetur, etiamsi corpore scelus minimè perpetret, & animo certè perficiet. Nam cùm per aspectum libidinem deliniat, per animi assensum scelus explet. Nisi enim ipsi animi vires cupiditas emoliisset, haudquaquam eam videre properasset, quā effusissimo cursu fugere oportebat. Ob eamque causam diuinū oraculum non eos qui duntaxat & fortuitò viderunt, ac vulnus acceperunt (sæpe enim contingit, vt id præter voluntatem existat) verùm eos qui cernunt, atque hoc pro opere habent, adulteros esse pronun-

ciauit, his verbis vtens, Quicunque viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est in corde suo.

ἀπεφήνατο, φήσας, πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοιχεύσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Sereno Tribuno. 279.

Diuina iustitia, vir erudite, quę in futura vita scelerum omnium pœnas omnino exactura est, hîc qnoque persæpe mentes eorum, qui ipsam fallere conantur, fallit, eósque qui ipsam effugere moliuntur, per ea ipsa, quæ agunt, in suos casses incidere cogit. Vsqueadeò sapiens ac potens est, atque eiusmodi, vt nulla ratione circũscribi, fucúsque ipsi fieri possit. Nam quod à Platone sub Socratis persona dictum est, Cùm illuc venerimus, quod certum ac perspicuum est, sciemus, nõ de iudicio dictum est, perinde ac de eo ipse ambigeret, absit (nam hoc dogma certum apud eum & indubitatum est:) sed de eo, quod Socrates rectè philosophatus esset. Nam cùm nonnullos, qui philosophiæ munus summa cum laude obiissent, commemorasset, ne sibi ipsi, si testimonium sibi ipsi adhiberet, inuidiæ aliquid conflaret, his verbis vsus est: Quibus ipse quoque, pro virili quidem mea, nihilo inferior fui, verùm omni ratione in eorum numero esse studui. An autem rectè studuerim, & num quid à nobis præstitum sit, cùm illuc venerimus, perspicuè sciemus. Quæ quidem verba non multum dissimilia sunt his Pauli verbis, Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum.

Σερήνῳ τριβούνῳ. σοθ.

Ἡδίκηκα, ὦ σοφὲ, ἢ πάντων ἐκεῖσε δίκας εἰσπραξόμην, κἂν ταῦτα πολλάκις κλέπτειν τὰς τοῦ κλέπτειν αὐτὴν πειρωμένων φρένας, καὶ τοὺς μηχανωμένους αὐτὴν ἐκκλίνειν, δι' ὧν πράττουσιν, εἰς τὰς ἐκείας ἄρκυς ἐμπίπτειν καταναγκάζει, τοσοῦτόν ἐστι καὶ σοφὴ καὶ δυνατὴ, καὶ ἀπαραλόγιστος. τὸ γὰρ εἰρημένον τῷ Πλάτωνι, ὡς ἐκ προσώπου Σωκράτους, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἢ περὶ τῆς κλίσεως εἴρηται, ὡς ἀμφιβαλλομένης αὐτῷ· ἀπαγεπέπηγε γὰρ παρ' αὐτῷ μάλιστα τοῦτο τὸ δόγμα, ἀλλὰ περὶ τοῦ ὀρθῶς πεφιλοσοφηκέναι τὸν Σωκράτη. μνημονεύσας γὰρ τινῶν ἄκρως ἴσως πεφιλοσοφηκότων, ἵνα μὴ δόξῃ ἑαυτῷ μαρτυρῶν φορτικὸς εἶναι ἔφη, τῶν δὴ κἀγὼ κατάγε τὸ δυνατὸν, οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προθυμηθῆναι, εἰ δ' ὀρθῶς προθυμήθην, καὶ πῆ νύσαμεν ἐκεῖσε ἐλθόντες, τόσαφὲς εἰσόμεθα. ἐοικότα πῃ λέγων τῷ Παύλῳ φήσαιτ', οὐδὲν ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστι.

Theodosio Scholastico. 280.

Sublimior tentationibus quispiam efficitur, non cùm eas præterit, sed cùm ad ea, quæ accidunt, perferẽda seipsum erudit. Tentationes enim, quæ, vt ipse ais, discuti nequeunt, per eorum, qui aduersos casus perferre norunt, patientiam & fortitudinem discutiuntur. Optima quippe rerum earum, quæ in nobis minimè sitæ sunt medicina, est ea, quę nostri arbitrij est, patientia: ac necessariorum euentuũ,

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ. σπ.

Ὑψηλότερός τις γίνεται τοῦ πάσχειν, ὁ μὴ παραχὼν αὐτοὺς, φέρειν δὲ τὰ συμβαίνοντα ἑαυτὸν παιδεύων. οἱ γὰρ πειρασμοὶ ἄλυτοι ὄντες, ὡς φῄς, λύονται διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἀνδρίας, τοῦ φέρειν τὰ συμπίπτοντα ὑπιζαμένων. θεραπεία γὰρ ἀρίστη, τοῦ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἡ ἐν ἡμῖν φιλοσοφία, καὶ λύσις τοῦ ἀναγκαίων, ἀλύτων, ὡς φῄς, ὄντων, ἡ ἐν μὲν τοῖς

δικαι-

δυσκόλοις ἀνδρία. ἐν δὲ τοῖς δεξιοῖς, μετριότης. ἡ δὲ καὶ ἡ θεία ῥοπὴ χεῖρα ὀρέξειν, ῥᾷον τὸ συμπίπτοντα οἴσουμεν. ὅπερ εὖ μάλα ἐπιστάμενος, ὁ τῆς τοῦ Χριστοῦ χρησμῶν ἄριστος ἑρμηνεύς, ἔφη· ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.

quos tu depelli posse negas, depulsio, est in rebus aduersis fortitudo, in lętis modestia. Quòd si diuinum quoque numen auxiliatem manum porrigat, rerum euentus faciliùs feremus. Quod cùm optimus oraculorum Christi interpres compertissimum haberet, his verbis vsus est, faciet cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.

Τῷ αὐτῷ σπα.

Ἡ εὐχὴ, ἣν ὁ κύριος ἐδίδαξε τοὺς οἰκείους φοιτητὰς, οὐδὲν γήϊνον ἔχει, ἀλλὰ πάντα οὐράνια, καὶ εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν βλέποντα. οὔτε γὰρ ἀρχὴν οὐ πλοῦτον, οὐ κάλλος, οὐ ῥώμην, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τῶν ῥᾳδίως μαραινομένων αἰτεῖσθαι παιδεύει. ὧν γὰρ καὶ παρόντων ἀπέχεσθαι κελευόμεθα, τούτων ἀπόντων αἰτεῖν τίνι ἐπόλαυσιν, περιττόν· καὶ αὐτὸ τὸ δοκοῦν μικρὸν εἶναι καὶ ἀόριστον, μάλιστα μὲν περὶ τοῦ θείου λόγου ἔδοξε σοφοῖς ἀνδράσιν ἀρῆσθαι, τοῦ τὴν ἀσώματον ψυχὴν τρέφοντος, καὶ εἰ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τρόπον τινὰ κιρνωμένου καὶ χωροῦντος. διὸ καὶ ἐπιούσιος ἄρτος εἴρηται, τῇ τῆς οὐσίας ὀνόματος τῇ ψυχῇ μᾶλλον, ἢ τῷ σώματι ἁρμόττοντος. εἰ δὲ καὶ περὶ τοῦ καθημερινοῦ ἄρτου ἐπιζητεῖν, πνευματικῆς ἂν εἴη λαμπρᾶς τε καὶ φιλοσόφου διανοίας. ταῦτα τοίνυν αἰτῶμεν ἃ ἐδιδάχθημεν, καὶ μὴ τὰ ῥᾳδίως σβεννύμενα. ἀβλιότητος γὰρ ἂν εἴη καὶ ἀνοίας πολλῆς, ταῦτα αἰτεῖν, ἃ σκεδεύθημεν καὶ ἔχοντες ἀποσείσασθαι.

Oratio ea, quam Dominus discipulos suos docuit, nihil terrenum habet, sed omnia cælestia, & ad animæ vtilitatem tendentia. Non enim imperium, non opes & copias, non pulchritudinem, non robur, non aliud quicquam ex his, quæ citò flaccescunt, postulare docet. Nam à quibus, etiã cùm præstò sunt, abstinere iubemur, iis, cùm absunt, vt fruamur postulare, superuacaneum est. Quin hoc etiam ipsum quod paruum esse atque in sensum cadere videtur, potissimùm de diuino sermone (qui animam corporis expertem alit, atque in ipsius essentiam quodammodo miscetur, & manat. Vnde etiam supersubstantialis panis dictus est, substantiæ nimirum vocabulo animæ potiùs quàm corpori congruente) intelligendum esse doctis viris placuit. Atque, vt etiam de quotidiano pane, qui ad tuendum & conseruãdum corpus accommodus est, dictum esse demus, ipse quoque, si modum spectes spiritualis efficitur. Etenim nihil præter panem requirere, spiritualis procul dubio, ac præclaræ & philosophicæ mentis fuerit. Quæ cùm ita sint, ea, quæ edocti sumus, postulemus: ac non ea, quæ facilè extingu ũtur. Ingentis enim miseriæ atque amentiæ fuerit hæc petere, quę etiam cùm habemus, excutere iussi sumus.

Εὐτονίῳ διακόνῳ.

Εἰ πάντα ποιούντων ἡμῖν, καὶ πᾶσαν ἑτοιμάζοντων σκανδάλου αὐτόθρεμμον ἀναπώντων, τινὲς ἐθελοκακοῦντες κακηγοροῦσιν, εἰ καὶ λυπηρόν ἐστιν,

Eutonio Diacono. 282.

Si nobis quiduis facientibus, atque omnem offendiculi materiam radicitùs euellentibus, quidam destinata malitia nos maledictis lacerãt, & si hoc molestum est,

tamen de eo haud magnoperè laborandum eſt. Nam cùm teſtimonium nobis conſcientia perhibet, & iudex virtutem noſtram perſpectã habet, & boni viri laudes noſtras prædicant, ſpes quoque ſubeſt, fore, vt improborum maledicentia extinguatur.

283.

Improbis & acribus viris obuiã ne procede, verùm aliquantiſper cede, cùm nullo ex ea re detrimento virtus afficitur: atque eorum inſidiæ confeſtim extinguentur.

Palladio Epiſcopo. 284.

Mulierum congreſſus, vir optime, quãtum fieri poteſt, fuge. Nam eos qui Sacerdotum munere funguntur, ſanctiores ac puriores illis eſſe oportet, qui ad montes ſe contulerunt. Siquidem illi, & ſui, & plebis, hi autem ſui duntaxat curam gerunt. Atque illi in huiuſmodi dignitatis faſtigio collocati ſunt, omnéſque vitam eorũ perſcrutantur & explorant: hi autem in ſpelunca ſedent, aut ſua vulnera curantes, aut vitia obtegentes, aut etiam coronas ſibiipſis texentes. Quòd ſi etiam, vt cum ipſis congrediaris neceſſitas aliqua te obſtringat, oculos humi deiectos habe, atque ipſas quoque, quónam pacto ſpectandum ſit, doce (non enim duntaxat docendum eſt, quónam modo cernere oporteat, ſed etiam, vt oportet, cernere.) Cúmque pauca quæ ipſarum animos aſtringere atque illuſtrare queant, locutus fueris, ſtatim auola: ne fortè diuturna conſuetudo vires tuas emolliat, & infringat, atque, velut horrendum quendam & elatum leonẽ nacta, comam quidem quæ leonem verè leonem efficit, regiámque dignitatem ipſi conſeruat, amputet: dentes autem eripiat, atque vngues, quorum adminiculo robuſtiſſimas etiã feras vincit, euellat, ac deinde deformatũ ac ridiculũ redditũ (animal inquam illud horrendum & intolerãdum ac vel ſolo rugitu montem percellentem) pueris etiam illudendum præbeat. Quòd

ἀλλ' οὐ πολλῆς φροντίδος ἄξιον. τῆς γὰρ συνειδήσεως μαρτυρούσης, καὶ τὸ κριτῆ ὑπισχνουμένου, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀνακηρυττόντων, ἐλπὶς ὑπεστι, καὶ τὴν τῶν φαύλων κακηγορίαν σβέννυσθαι.

σπγ.

Τοῖς δεινοῖς ἀνδράσι μὴ ὁμόσε χώρει, ἀλλ' ἐνδίδου βραχύ, ὅταν μηδὲν ὠφελῆται τὴν ἀρετὴν τὸ γινόμενον, καὶ ταχέως αὐτῶν ἡ ὑπουλὴ σβεσθήσεται.

Παλλαδίῳ ὑπισκόπῳ. σπδ.

Φεῦγε, ὦ βέλτιστε ὡς ἐγχωρεῖ, τὰς τῶν γυναικῶν συντεύξεις. τοὺς γὰρ ἱερωμένους, ἁγιωτέρους εἶναι χρὴ καὶ καθαρωτέρους τῶν τὰ ὄρη κατειληφότων. ἐπειδὴ οἱ μὲν καὶ ἑαυτῶν καὶ λαῶν, οἱ δὲ ἑαυτῶν μόνον φροντίζουσι. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ κορυφῇ ἱδρυνται τῆς τοιαύτης τιμῆς, καὶ πάντες αὐτῶν ἐρευνῶσι τὸν βίον καὶ βασανίζουσιν. οἱ δ' ἐν ἀπολαίῳ καθήμενοι, τὰ ἑαυτῶν ἢ θεραπεύοντες τραύματα, ἢ περιστέλλοντες ἐλαττώματα. εἰσὶ δ' οἳ καὶ στεφάνους ἑαυτοῖς πλέκουσιν. εἰ δ' ἀναγκασθείης συντυχεῖν, κάτω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχε, καὶ δίδασκε κἀκείνας πῶς βλέπειν χρή. οὐ γὰρ διδάσκειν δεῖ μόνον πῶς χρὴ βλέπειν, ἀλλὰ καὶ βλέπειν ὡς χρὴ, καὶ ὀλίγα φράσας τὰ ὑπισχύσαι καὶ φωτίσαι δυνάμενα, ταχέως ἀφίπασο, μήποθ' ἡ ἀφηγοῦ μαλάξῃ σου τὴν ἰσχύν, καὶ χαυνοτέραν ἐργάσηται. καθάπερ λέοντα βλοσυρὸν καὶ χαῦρον λαβοῦσα, ἀποκείρει μὲν τὴν κόμην, τὴν τὸν λέοντα ὄντως λέοντα ποιοῦσαν, καὶ τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα αὐτῷ διαφυλάττουσαν, ἀνέλοι δὲ τοὺς ὀδόντας καὶ περιέλοι τοὺς ὄνυχας, δι' ὧν καὶ τῶν ἀλκιμωτάτων θηρίων περιγίνεται. εἶτ' αἰσχρὸν ποιήσασα καὶ καταγέλαστον, παιδιαῖς καὶ κοιλίοις παίζειν τὸν φοβερὸν καὶ ἀφόρητον,

τον, καὶ τοῦτο τῶν βουλόμενον τὰ ὦτα σείοντα. εἰ δὲ πᾶσθαι βούλει παρὰ γυναικῶν, μάλιστα μὲν ἀνοίκειον τοῦτο ἀνδρὸς πνευματικοῦ, πλὴν μηδέν σοι τοιοῦτος γυναῖκες, καὶ τότε τῆς παρ' αὐτῶν ἐπαινούσης δόξης. τοῦτο γὰρ μάλιστα τοῦτο παρέσται, ὅταν μάλιστα παρ' ἡμῶν μὴ ζητῆσαι. εἴωθε γὰρ ἄνθρωπος τῶν μὲν θεραπευόντων καταφρονεῖν, τοὺς δὲ μὴ κολακεύοντας σκυθιάζειν, τὸ δὲ πάθος τοῦτο μάλιστα ἡ γυναικεία τρέφει φύσις. ἀφόρητός τε γὰρ ὀργὴ κολακευομένη· σκυθιάζει δὲ μάλιστα πάντων καὶ σκληπτεται τοὺς ἐλευθεριώτερόν τε καὶ ἀρχικώτερον αὐταῖς προσφερομένους. εἰ δὲ λέγεις καὶ συντυγχάνειν συχνῶς, καὶ μηδὲν βλάπτεσθαι· ἐγὼ μὲν ἴσως πείσομαι· βάλλομαι δὲ καὶ πάντας πειθῆναι τοὺς λέγοντας· λίθους ἐλέαιαν ὕδατα, καὶ κοιλαίνει πέτραν ῥανὶς ὕδατος ἐνδελεχοῦσα· ὃ γὰρ κατασκευάζουσι καὶ λέγειν βάλλονται, τοιοῦτόν ἐστι καὶ πέτρας σκληρότερον, ἢ τι ὕδατος μαλακώτερον· καὶ ταῦτα ῥανίδος, ἀλλ' ὅμως ἡ συνέχεια καὶ τὴν φύσιν νικᾷ. εἰ δὲ φύσις ἡ δυσμετακίνητος κινεῖται, καὶ πάσχει ὅπερ πάσχειν οὐκ ὤφειλεν, ἡ προαίρεσις ἡ ῥᾳδίως κινουμένη, ποίᾳ μηχανῇ τοῦτο τῆς συνηθείας οὐκ ἂν ἀλοίη καὶ περιτραπείη.

Θεοδότῳ πρεσβυτέρῳ. σπε.

Εἴ τε τὸν γενναῖον ἀθλητὴν, εἰς τὸν ἀγῶνα καθέντα καὶ κομιζόμενον καὶ τυπτόμενον, θρηνητέον· εἰς στέφανος γὰρ αὐτῷ οἱ πόνοι τελευτῶσιν. εἴ τε τὸν ἀριστέα ἐν πολέμῳ ἐξιόντα, καὶ τραυματίαν, καὶ σφαγὰς μέλλοντα τοῦτο μόνον, ὀλοφυρτέον· προπαιοῦχος γὰρ ἐπαίνῳ, καὶ φίλων καὶ ἀναρρήσεων τεύξεται. ἀλλ' ἐκεῖνός θρηνητέον, τοὺς ὅπου λῃστείας καὶ ἀνδροφονίας θέοντας, μάλιστα μὲν, ὅταν κακουργῶσιν. ἔπειτα δὲ καὶ ὅταν κολάζωνται· πῶς ἐζήτησας μαθεῖν δι' ἣν αἰτίαν, θρηνούσας τὰς γυναῖκας, ὅτε ὅπου τὸν σταυρὸν, ὡς προπαιοῦχος ἀπειμι

si à mulieribus honore affici cupis maximè quidem hoc spiritualem virum haudquaquã decet. Vtut autem se res habeat, nihil tibi cum fœminis commercij sit, ac tum ab illis honorem consequêris. Tum enim hoc præsertim nobis aderit, cùm à nobis minimè quæretur. Solet enim quiuis eos quidem à quibus colitur ac delinitur aspernari: eos autem, à quibus assentatione minimè demulcetur, admiratione prosequi. Ac muliebris natura huic potissimum affectui obnoxia est. Intolerandũ enim se præbet, cùm quis ipsi blanditur: ac cõtra eos omnium maximè suspicit & admiratur, qui maiore libertate præditi sunt, ampliorèque authoritate apud eas vtuntur. Quòd si te frequẽter cũ ipsis versari, nec vllo inde detrimento affici dixeris, id quidem fortasse mihi persuaderi sinam. At illud item velim omnibus fidem adhiberi, à quibus lapides extenuari, ac rupem aquæ guttis continenter cadentibus excauari dicunt. Quorum verborum huiusmodi sensus est: Quid rupe durius fingi queat? Quid item aqua mollius, & quidem aquæ guttula. Et tamen assiduitas naturam vincit. Quòd si natura, quę ægrè dimoueri potest, dimouetur, idque, quod minimè debebat, perpetitur, qua tandem arte ac ratione voluntas, quæ facilè mouetur, à consuetudine non vincatur & euertatur?

Theodoto Presbytero. 285.

Si nec generosum athletam, qui in arenam descendit, ac puluere respergitur, & cæditur, deflere conuenit (siquidem labores ipsius in coronis desinunt) nec fortis & præclari militis, qui ad bellum exit, vulneráque accepturus est, vicẽ luctu & lamentis prosequi par est (victor enim ac palmarius redibit, ac statuas & præconia consequetur) verùm illos demum lugere oportet, qui ad latrocinia & cædes currũt, maximè quidem cùm sceleratè aliquid perpetrant: deinde autem cùm supplicio afficiuntur, quidnam tibi in mentem venit vt ex me sciscitareris, quid causæ fuerit, quã-

obrem Christus mulieres lugentes, cùm ipse ad crucem vt victor triumphans abibat, non modò non collaudauit, sed etiã obiurgauit. Perspicuum enim illud est, commiserationem, ei quidem qui inuitus patitur, solatium: ei autem, qui vltrò ac sponte contumeliam afferre. Siquidem ei qui non inuito animo patitur, commiseratio pro contumelia est. Quandoquidem igitur ipse sponte ad patiendum se conferebat, vt & mortem extingueret, & diaboli neruos infringeret, eum autem qui laudibus ac plausu dignus erat, illę fletu ac lachrymis prosequebantur, propterea, vt quidem nonnulli existimant, ipsis malum imprecatus est, reuera autem calamitates ipsis euenturas prænunciauit. Neque enim illum lugere fas est, qui peccatum fudit & profligauit, atque ad opprimendam quoque ac de medio tollendam mortem, vinculisque constringendum diabolum properat: verùm eos, qui ab his omnibus superati atque correpti sunt.

ὁ Χριστὸς, οὐ μόνος οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλὰ καὶ ἀπετίμησε. δῆλον γὰρ, ὅτι τῷ μὲν ἄκοντι πάσχοντι, ἡ συμπάθεια παράκλησιν· τῷ δ' ἑκόντι, ὕβριν φέρει. ὕβρις γὰρ ἐκείνῳ τὸ συμπαθὲς, ᾧ μὴ τὸ πάθος ἀβούλητον. ἐπεὶ τοίνυν καὶ αὐτὸς ἑκὼν ὅτι τὸ πάθος ἤρχετο, καὶ τὸν θάνατον σβέσων, καὶ τὸν διάβολον ἐκνευρίσων. ἐθρήνουν δ' ἐκεῖναι τ' εὐφημεῖσθαι καὶ κροτεῖσθαι δίκαιον ὄντα. ὅθ. τοῦτο, καὶ ὡς νομίζουσί τινες, κατηράσατο· ὡς δ' ἡ ἀλήθεια ἔχει, προεμήνυσε τὰ μέλλοντα αὐτῆς συμβήσεσθαι κακὰ, θρηνεῖσθαι γὰρ θέμις οὐ τὸν προπωσάμενον τὸν ἁμαρτίαν, καὶ ἀσεύδοντα, ὅτι τὸν καὶ τὸν θάνατον θανατῶσαι, καὶ τὸν διάβολον δῆσαι· ἀλλὰ τοὺς ὑπὸ τούτων ἀπάντων ἁλόντας.

Philoxeno Magistro. 286.

Non æneа statua auro rutilans, ac coloribus nitens, non olympica corona, non opes, non pulchritudo, nõ robur, non imperium, non regnum, non aliud quicquã eorum quę magna esse videntur, magnum est & expetendum. Tempori enim cedit, & extinguitur, atque in obliuionem abit. Sola autem virtus præclaram & nũquam intermorituram gloriam obtinet, vt quæ nec vetustati cedat, nec obliuione conteratur, nec marcescat, verùm recentẽ semper ac vegetam & florentem dignitatem habeat. Ac proinde prudentibus viris omnibus viribus enitendum est, vt eam adipiscantur.

Φιλοξένῳ μαγίστρῳ. σπς.

Οὔτε χαλκῆ εἰκὼν χρυσῷ ἀπαστράπτουσα, οὔτε χρωμάτων λάμπουσα· οὐκ ὀλυμπικὸς στέφανος, οὐ πλοῦτος, οὐ κάλλος, οὐ ῥώμη, οὐκ ἀρχὴ, οὐ βασιλεία, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τῶν δοκούντων εἶναι μεγάλων, μέγα ὄντι καὶ ἀσπούδαστον ἄξιον. τῷ χρόνῳ γὰρ εἴκει, καὶ μαραίνεται, καὶ ἔρημον λήθης γίνεται, μόνη δ' ἀρετὴ ἀοίδιμον καὶ ἀθάνατον ἔχει τὸ κλέος, οὔτε χρόνῳ εἴκουσα, οὔτε λήθῃ παραχωροῦσα, οὔτε μαρασμὸν ὑπισαμένη, ἀλλὰ νεαρὰν καὶ ἀκμάζουσαν καὶ ἡβῶσαν τὴν ἀξίαν ἔχουσα· διὸ παντὶ σθένει τοὺς εὖ φρονοῦντας δίκαιον κτήσασθαι.

Theodoto Presbytero. 287.

Lignum quidem peccatum esse existima, ignem autem mortem. Vbi igitur huiusmodi ignis pabulum suum reperiebat, depascebatur. At in Christo nihil alimenti nactus, meritò extinctus est, vel, vt rectiùs loquar, morte occubuit.

Θεοδότῳ πρεσβυτέρῳ. σπζ.

Ὑλὴν μὲν νόμιζε εἶναι τὴν ἁμαρτίαν, πῦρ δὲ τὸν θανάτον. ἔνθα μὲν οὖν τὴν οἰκείαν εὕρισκε τροφὴν, ἐπενέμετο· ἐν δὲ τῷ Χριστῷ μὴ εὑρὼν, εἰκότως ἐσβέσθη, μᾶλλον δὲ ἀπέθανε.

Θεοδοσίῳ

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ. σπη.

Ο μὲν νόμος, ὦ σοφὲ, ἄριστόν ἐστι ὀρθότητος παίδευμα, οὐ τοὺς ὀρθὰ βαδίζοντας ἐπανορθούμενος, ἀλλὰ τοὺς ἀτακτουμένους τὰς ὁρμὰς περιαγέλλων. διὸ καὶ Παῦλος ἔφη, δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται. τὸ δὲ εὐαγγέλιον φιλοσοφίας ἐστὶ παραίνεσις, οὐ φόβῳ τοσοῦτον, ὅσον ἐπαγγελίας ἀναπείρουσι τοὺς φιλαρέτων τὸν πόθον, οὐκοῦν οἱ τούτῳ πειθόμενοι, οὐ φόβῳ τῷ νόμῳ, προσπίπτουσι δὲ τῷ βελτίονος τῆς ἀρετῆς ἔρωτι ἔχονται.

Theodosio Scholastico. 289.

Lex, vir sapiens, optimum est integritatis documentum, non eos, qui rectum iter tenent, corrigens, verùm eorum, qui petulanter se gerunt, impetus reprimens. Ob idque etiam Paulus dixit, Iusto non est posita lex. At verò Euãgelium cohortatio est ad philosophiã, quippe quod proborũ virorũ cupiditatem, non tam metu, quàm promissis erigat. Quamobrẽ qui huic obsequitur, non legis timore, sed eius, quod melius ac præstantius est, electione, virtutem mordicùs retinent.

Ισιδώρῳ σχολαστικῷ. σπθ.

Ἀπὸ τῆς γνώμης, ὦ βέλτιστε, τὰ πράγματα κρίνεται. διὰ τοῦτο ὁ πρώσας μὲν ἑκὼν, οὐκ ἀπεκτονὼς δὲ τὸν ἀποκτείναντος μὲν, οὐ τοῦτο δὲ, προμηρυμένος, ἐναγέστερος εἶναι κέκριται· τῷ τὸ μὲν ἑκουσίως πρῶσαντα, πάντως κολάζεσθαι· τὸ δ' ἀκουσίως ἀποκτείναντα, συγγινώσκεσθαι. ὥσπερ γὰρ εἴ τις λαβὼν, τὰς ὁδοὺς περιοδεύει, βουλόμενος ἀποκτεῖναί τινα· μὴ εὑρὼν δὲ ἐπανέλθοι ἄπρακτος, οὐκ ἂν διαφύγοι τὸ ἀνδροφόνος εἶναι, οὐκ γὰρ τοῦ ἐπιχειρήματος, οὐ τῷ ἀποτελέσματος τοιοῦτος εἶναι κρίνεται· οὕτω καὶ γυνὴ κομιδῇ καλλωπιζομένη, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἀγρὸν ἐμβάλλουσα, ἢ διὰ τῶν θυρίδων προεκκύπτουσα, ἵνα νέοις θηρεύσῃ, κἂν διαμάρτῃ τῆς θήρας, ὡς θηρεύσασα κατακρίνεται. τὸ γὰρ αὐτῆς πᾶν πεποίηκε, τὸ δικτύδιον κρεμάσασα, καὶ τὰ λίνα ἀναπετάσασα, καὶ τὸν παγίδα μετὰ πάσης ἀκριβείας στήσασα. εἰ δὲ καὶ ἀνὴρ διὰ τοῦτο καλλωπίζεται, ἀσελγέστερον ἢ κατ' ἄνδρα. καὶ ὅτος ἀπαραίτητον ὑφέξει δίκην. κἂν μὴ εὑρεθείη, ἢ τὸν κυκεῶνα πίοῦσα. εἰ δὲ ἡ μὲν γυνὴ σεμνῶς καὶ σωφρόνως καὶ κοσμίως βαδίζοι, ἰδὼν δέ τις πρωθῇ, οὐδὲν παρὰ τὸν ὁραθεῖσαν, ἀλλὰ παρὰ τὸν πρωθέντα.

Isidoro Scholastico. 289.

A voluntate animíque destinatione, vir optime, res perpenduntur. Quò fit, vt qui sponte aliquem sauciarit, nec tamẽ interfecerit, eo, qui non sponte atque consultò interemerit, sceleratior esse iudicetur: ac proinde is qui dedita opera vulnus intulit, omnino puniatur, qui autem haud voluntariè occiderit, veniam obtineat. Quemadmodũ enim si quis accepto gladio vias circumeat, vt aliquem obtruncet, eum autem minimè nactus, infecto negotio redeat, non propterea homicidij crimen effugit (siquidem ex conatu, animíq; intentione, non ex euentu, talis esse iudicatur: eodem modo mulier quoque ornãdi corporis nimiũ studiosa, atque ob eam causam in forum se conferens, aut per fenestras prospiciens, vt iuuenes irretiat, etiamsi à conatu suo excidat, tamen, perinde ac si eos irretiisset, condemnatur. Id enim omne, quod in ipsius potestate erat, effecit, vt quæ & venenum miscuerit, & retia expanderit, & laqueos omni studio ac diligentia statuerit. Quòd si vir item ob eandem causam lasciuiens, quàm virum deceat, se ornarit, ipse quoq; acerbissimas pœnas omnino pendet, tametsi etiam nulla reperiatur, quæ poculum bibat. At verò si mulier grauiter & pudicè atque honestè incedat, eam autem conspicatus quispiam vulneretur, hoc non mulieri conspectæ, sed ei qui vulneratus est, assignari debet.

Eodémque modo si vir grauibus & concinnis gressibus incedat, ac mulier quædã eo conspecto saucietur, id non viri, sed eius quę sauciata est, culpa cõtingit. Quòd si quis hæc ita se habere neget, is pertutbatione atque confusione omnia implebit, atque & Saram & Iosephum, & Susannam in crimen vocabit, propterea quòd alij his conspectis vulnerati sunt. Illa enim Pharaonem, alter dominam, postrema illud impudicorum hominum par cepit. Quòd si illi non modò ab omni reprehensionis nota immunes sunt, verùm etiam laudem omnem excedunt, profectò qua ratione ipsi culpa liberantur, eadem quoque oratio ea, quæ eos incessit, qui, cùm nihil minus captent, aliquem vulnerant, refutatur.

εἰ δ' ὁ μὲν ἀνὴρ σεμνοπρεπῶς καὶ ἁρμοδίως βαδίζοι. ἰδοῦσα δέ τις προσθείη, οὐδὲν παρὰ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ παρὰ τὴν προσθεῖσαν. εἰ δὲ μή φαίη τις ταῦθ' ὕτως ἔχειν, συγχύσεως πάντα πληρώσῃ· καὶ τὸν Σάρραν καὶ τὸν Ιωσὴφ, καὶ τὴς Σωσάνναν γράψεται, διότι ἄλλοι θεασάμενοι ἐπρώθησαν· ἡ μὲν γὰρ τὸν Φαραὼ, ὁ δὲ τὸν δέσποιναν· ἡ δὲ τὸν ξυνουσίαν τῶν ἀκολάστων ἐκείνων εἵλετο. εἰ δὲ ἐκεῖνοι καὶ παραλειφθεὶν οἱ ἀθρόον προσθέντες, οὐ μόνον μέμψεως ἐκτὸς τυγχάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπαίνου πάντος κρείττους εἰσὶν, οἷς ἐκεῖνοι ἀπολύονται τῆς αἰτίας, τούτοις καὶ ὁ καὶ τῶν μὴ θηρώντων μὲν, πεπωκότων δὲ ἀφαιρεῖται λόγος.

Theodosio Presbytero. 291.

Θεοδοσίῳ πρεσβυτέρῳ. σϙ'.

Qui pretiosissima sacerdotij corona redimiti sunt, virtutibus potiùs quàm pecuniis & opibus affluere debent, & voluptatem instituto suo congruentem existimare temperantiam, ac nõ ventri, nec iis, qui ventrem sequi solent, affectibus cedere. Neque enim potestatem in cupiditatum subministratione, sed in patientia & laborum tolerantia, sitam esse arbitrari conuenit. Quòd si pro veritate quoque aut pietate periculum proponatur, eos mortem fugere minimè par est: risum enim sui excitarent, si metu frangerentur, at non libẽter eò pergerent, quò cùm peruenerint, spes est fore, vt ea re, quã per omnem vitæ cursum expetebant, potiantur. Diuinam autem societatem expetebant.

Τοὺς τὸν τῆς ἱερωσύνης πυμαλφέστατον στέφανον ἐκπεπωκότας ἀρετῆς μᾶλλον ἢ χρήμασι δίκαιόν ἐστι κοσμεῖν, καὶ ἡδονὴν προτιθεῖσαν ἡγεῖσθαι τὴν σωφροσύνην, μήτε γαστρὶ, μήτε τοῖς μετὰ γαστέρα εἴκουσι πάθεσιν. οὐ γὰρ χρηστὸν τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπιθυμιῶν χρὴ νομίζειν, ἀλλὰ τὴν καρτερίαν ἐξουσίαν ἡγεῖσθαι· εἰ δὲ καὶ ὑπὲρ ἀρετῆς ἢ εὐσεβείας κίνδυνος προτείνοιτο, μὴ φεύγειν τὸν θάνατον. γέλωτα γὰρ ἂν ὀφλισκάνειν, εἰ μὴ ἄσμενοι ἐκεῖσε ἴοιεν, οἳ ἀφικομένοις ἐλπὶς ἐστὶ, καὶ διὰ βίου ὀργῶν τυχεῖν, ἥπερ δὲ θείας συνουσίας.

Sereno Tribuno Notario. 292.

Σερήνῳ τριβούνῳ νοταρίῳ. σϙα'.

Vera nobilitas à probis moribus conflari nata est, ac firma & stabilis dignitas virtute comparatur. Quòd si quis nec à splẽdidis maioribus ortum trahens, nec morum probitate coornatus dignitatem (quã spadones vendunt, atque imperatorum, ne nobilium quidem fortasse, manus largiuntur) pecunia sibi comparet, haud est,

Ἡ μὲν ἀληθὴς εὐγένεια ἀπὸ τρόπων χρηστῶν συνίστασθαι πέφυκε, καὶ τὸ βέβαιον ἀξίωμα ἀπὸ ἀρετῆς παρεσκεύασται· εἰ δέ τις μήτε ἐκ προγόνων λαμπρῶν φύσις, μήτε ὑπὸ τρόπων ὀρθῶν κοσμούμενος, ἀξίωμα ἑαυτῷ ἀγοράσειεν, ὅπερ εὐνοῦχοι πιπράσκουσι, καὶ βασιλέων ἴσως οὐδ' εὐγενῶν

χαλίζονται χάριτες. οὗτος οὐκ ἂν εἴη δίκαιος σεμνύνεσθαι. εἰ δὲ μὴ μόνον ἐναβρύνοιτο, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας τὸ τῆς ἀρετῆς ὑπέρλαμπρον ἀξίωμα ὑβρίζει· οὗτος οὐ μόνον ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προγόνους ἅτε ἀσήμους καὶ ἀφανεῖς κωμῳδεῖσθαι παρασκευάζει οὐκοῦν ἵνα μηδὲν τοιοῦτο πάθοις, γνῶθι σαυτόν.

quamobrem ille meritò glorietur. Quòd si non modò glorietur, sed etiam eos, qui splendidissima virtutis dignitate præditi sunt, contemnat, ac pro nihilo putet, hic vt non tantùm ipse, sed etiam Maiores sui, velut obscuri atque ignobiles, traducantur, efficit. Quamobrem ne quid eiusmodi tibi accidat, fac teipsum noscas.

Ἡσαΐᾳ στρατιώτῃ. σϟβ.

Οὐ φημι χρῆναι τοὺς, ὥσπερ σὺ, ἐξ ἀφανῶν καὶ ἀσήμων γονέων, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς, ἐκ λαμπρῶν καὶ περιφανῶν φυτὰς, εἰς τοσαύτην ἀλαζονείαν ἐλαύνειν, καὶ τοὺς τῆς φύσεως ὑπερβαίνειν ὅρους, ἵν' οὗ μὴ ὑπέρεια πάσας, ὑπερόχοις ἀπαιτηθείης δίκας, τῆς τῆς μετριοφροσύνης ἡνίας τὸν τῆς ἀλαζονείας ἀναστομάζειν πάσδαζε μανίαν, καὶ ῥύθμιζε σαυτὸν πρὸς τὸ πρέπον ἀνδρὶ ὀφείλει χήμα, καὶ μήτε δι' ὀφθαλμῶν, μήτε δι' ὀφρύων, μήτε διὰ γλώττης, μήτε διὰ βαδίσματος ἴχνος ἔτι τῆς τοιαύτης ἐμφανέσθω νόσου.

Esaiæ militi. 292.

Nego oportere, non eos duntaxat, qui instar tui obscuris & ignobilibus parentibus nati sunt, verùm eos quoque, qui ab illustribus & splendidis ortum traxerunt, in tantam arrogantima prorumpere, ac naturæ terminos transilire. Quamobrem, ne præter modum peccans, immodicis etiam pœnis mulcteris, arrogantiæ furorem modestiæ freno reprimere stude: téque ad speciem probo atque honesto viro congruentem compone: illúdque cura, vt nec per oculos, nec per supercilia, nec per linguã, nec per incessum vllum iam huiusmodi morbi vestigium in te appareat.

Θεογνώστῳ πρεσβυτέρῳ. σϟγ.

Ἐπειδὴ πολλοὶ λόγοις φιλοσοφοῦντες, τοῖς ἔργοις ἐλέγχονται. οἷς γὰρ θείους χρησμοὺς ἐν μέσῳ πεφάδοντες, λάθρᾳ ἃ μὴ θέμις πράττουσι, διὰ τοῦτο εἴρηται, μάθετε καλὸν ποιεῖν. τὸ γὰρ εὖ λέγειν τοῦ ὀρθῶς πράττειν ἀπόντος, οὐ μόνον ματαιόν τι φαίνεται καὶ κενὸν, ἀλλὰ καὶ γέλωτα μᾶλλον ἅπτει τοῖς σεμνοτέροις.

Theognosto Presbytero. 293.

Quoniam plerique sermonibus philophantes, operibus coarguuntur (diuina enim oracula in medio hominum cœtu decantantes clam ea, quæ nefas est, faciunt) idcirco dictum est, Discite benè facere. Siquidem probè loqui, probo opere remoto, non modò vanũ quiddam & inane esse cernitur, verùm etiam, & segnibus ac languidis risum, & grauioribus molestiam parit.

Εὐτονίῳ διακόνῳ. σϟδ.

Ἐπὶ τοῦ βαβυλωνίου τοσαῦτα πλημμελήσαντι, καὶ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως ὑπερβάντι, καὶ ἰσοθείαν παραλόγως φαντασθέντι, ὅρος ἦν τῆς συμφορᾶς, ἡ τοῦ κρείττονος ἐπίγνωσις. μετὰ γὰρ τὸ ἐπιγνῶναι τὸν οἰκείαν φύσιν, καὶ τοῦ

Eutonio Diacono. 294.

Si Babylonio Regi, qui tot crimina perpetrarat, & naturæ terminos excesserat, stultáque cogitatione parem se Deo esse sibi finxerat, calamitatis terminus fuit sũmi numinis agnitio (posteaquàm enim naturam suam agnouit, atque incomparabi-

lem cæleſtis Regis præcellentiam confeſſus eſt, imperium ſuum recuperauit, quonam pacto temerè nobis, ac non vtilitatis cuiuſdam cauſa, ſupplicia inferri?

τῶν θεανῶν βασιλέως ὁμολογῆσαι τὸν ἀσύγκριτον, τῆς οἰκείας ἐπελάβετο ἀρχῆς. πῶς συνομίζεις ἁπλῶς, καὶ οὐκ ὅτι κέρδει τινὶ ὑπιφέρεσθαι ἡμῖν τὰς κολάσεις.

Martiniano, Maroni, Zoſimo, Euſtathio. 295.

Μαρτινιανῷ, Μάρωνι, Ζωσίμῳ, Εὐσταθίῳ. σϙε.

Refugit mihi quidem calamus ea ſcribere, quæ nec ſcire vellem. Quoniam autem eos quoque, qui ad extremum improbitatis gradum proceſſerunt, ad meliorem mentem reuocare oportet, idcirco ſcribo, ac moneo, vt ea perpetrare deſinatis, quæ ipſe, ne linguam commaculem, dicere nolo: vos autem, haud ſcio quonam pacto, facere minimè dubitatis.

Οκνεῖ μὲν μοι γράφειν κάλαμος, ἅπερ οὐδὲ μαθεῖν ἐβουλόμην. ἐπειδὴ δὲ χρὴ καὶ τοὺς εἰς ἀκροτάτην κακίαν ἐληλακότας ἀνακαλεῖσθαι, γράφω, ὅπως παύσεσθε, ὧν ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν εἴποιμι διὰ τὸ μὴ μολῦναι τὴν γλῶτταν. αὐτοὶς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως διαφοράδην ποιεῖτε,

Euſtathio Presbytero. 296.

Εὐσταθίῳ πρεσβυτέρῳ. σϙϛ.

Quamuis inopinata proſperitas inſolentem, vt ſcribis, Zoſimũ reddiderit, (ſolẽt enim homines, quibus præter omnem expectationem proſperitas quædam accidit, in inſolentiam ac petulantiam labi:) at tu tamen patientem ac philoſophicum animum præſta. Sic enim & ipſum vlciſci poteris (nihil quippe contumelioſos homines tam excruciat, quàm eorum, quibus contumelia infertur, patiẽtia) & optimum apud omnes calculum feres, & ea, quæ de te commemorantur, falſa eſſe demonſtrabis. Nam qui indignatur & excandeſcit, hoc ipſo veras eſſe contumelias oſtendit. Qui autem eas irridet, ac pro nihilo ducit perſpicuum argumentum præbet ſe nullius ſceleris ſibi conſcium eſſe.

Εἰ καὶ ἡ ἀπροσδόκητος εὐπραγία ὑβριστὴν ἀπετέλεσε Ζώσιμον, ὡς γέγραφας, τὸν πρεσβύτερον, εἰώθασι γὰρ ἄνθρωποι, οἷς ἀδόκητος μάλιστα εὐημερία ἐπιπίπτει, εἰς ὕβριν χωρεῖν· ἀλλὰ σὺ φιλοσόφει. οὕτω γὰρ κἀκεῖνον ἀμύνασθαι δυνήσῃ. ἥδεν γὰρ οὕτω κολάζει τοὺς ὑβριστὰς, ὡς ἡ τῶν ὑβριζομένων ἀνεξικακία, καὶ ἀρίστην ψῆφον παρὰ πᾶσιν ἐποίσῃ, καὶ τὰ λεγόμενα ψευδῆ ἐπιδείξεις. τὸ γὰρ ἀγανακτεῖν καὶ δυσχεραίνειν, τῷ ἀληθεῖς εἶναι τὰς ὕβρεις· τὸ δὲ καταγελᾶν αὐτῶν, τῷ μηδὲν συνειδέναι πονηρὸν, ἐπίδειξίς ἐστιν ἐναργεστάτη.

Eidem. 297.

Τῷ αὐτῷ. σϙζ.

Accepi à quibuſdam viris, quibus hoſtili odio mendacium eſt, veritas autem in lingua habitat, te, cùm tibi à Zoſimo cõtumeliæ inferũtur, tum quidem patientiã adhibere, pòſt autem ipſum traducere, atque eo nomine criminari, quòd cùm ipſe ſeruus ſit, atque à ſeruis genus duxerit, eos

Ἐπυθόμην παρ' ἀνδρῶν, οἷς τὸ μὲν ψεῦδος ὅτι πολέμιον. ἡ δ' ἀλήθεια ὅτι γλώσσης οἰκεῖ, ὡς ὑβριζόμενος μὲν παρὰ Ζωσίμου, φιλοσοφεῖς μὲν παρακρῆμα, μετὰ δὲ ταῦτα αὐτὸν ἐπομπεύεις, παρὰ πᾶσι διαβάλλων, ὡς οἰκέτης ὤν, καὶ ἐξ οἰκετῶν φῦς, τοὺς

καὶ

χὴ εὐλαβείᾳ χὴ εὐγενείᾳ κεκοσμημένοις λοιδορεῖ· εἶτ' ὅπι καὶ μνημονεύεις ἐκείνων τῶν τοῦ τῶν ἀρχαίων, ὅσοι τοιούτων εἰρημένων· ἀφόρητος γὰρ ὄντιν εὐφραγῶν μανίᾳ, χὴ ὅπι τὸ εὖ φράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται· χὴ λίαν θαυμάζω, πῶς ὅταν μὲν ἡ πυρὰ τοῦ θυμοῦ κορυφοῦται, κρατεῖς τῆς ὀργῆς· ὅτε δὲ δοκεῖ λήγειν, ἡπάσαι· τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὀργισθῆναι τὸν μὴ πάνυ φιλοσοφεῖν ἐσπουδακότα, οὐκ ἀπεικός· τὸ δὲ μετὰ τὸ λῆξαι, ἢ χὴ σβεσθῆναι τὴν πυρὰν, ἀνάπτειν ἑαυτῷ τὴν κάμινον, ἀπεικός· ἡ δ' ἡ μνήμη τῶν λεχθέντων ἀνάπτει τὸ πῦρ, τὸ πεφιλοσοφηκέναι σε μᾶλλον εὐφραινέτω, χὴ ἐν γαλήνῃ διατηρείτω· ὃ γὰρ πᾶσι πρέπει εἰπεῖν, λογίσασθαι δίκαιος ἂν εἴης· μὴ τοίνυν ἐκείνῳ φιλονεικῶν, σαυτὸν καθύβριζε, μηδὲ τὸν βίον ἐκείνου κωμῳδῶν, τὴν σαυτοῦ γλῶτταν μολύνεσθε βωμολοχεύεσθαι, ἀλλ' εἰς τέλος φιλόσοφ. τοῦτο γάρ σοι μέγιστον κλέος γεννήσῃ.

tamen, qui pietate ac nobilitate insignes & ornati sunt, conuitiis afficiat. Deinde etiam ea cõmemorare, quæ de huiusmodi hominib⁹ à priscis viris dicta sunt, nimirũ intolerabilem esse seruum prosperis rerũ successibus vtentem: & immeritum felicitatem væcordibus ac stolidis malè sentiendi occasionem præbere. Ac vehementer miror, quî fiat, vt cùm furoris rogus in altum attollitur, iram imperio tenеas, cùm autem sopiri videtur, ipse superêris. Nam quòd initiò irascatur, qui patientiam præstare non admodum studuit, haud mirum atque absurdum est. At post sopitum, aut etiam extinctum incendium, fornacem sibi ipsi accendere, præposterum sanè atque inconcinnum fuerit. Quòd si eorum, quæ ille dixerit, recordatio ignem excitat, fac patientia ea, quam præstitisti, magis te oblectet, atque in tranquillitate conseruet. Non enim quid illum audire, sed quid te loqui deceat cum animo tuo reputare debes. Quocirca noli committere, vt, dum cum eo rixaris, tibi ipsi contumeliæ notã inuras, ac dum ipsius vitam traducis, lingua tua contaminetur: verùm ad extremũ vsque philosophâre. Hoc enim tibi infinitam gloriam allaturum est.

Ζωσίμῳ πρεσβυτέρῳ. σϟθ.

Zosimo Presbytero. 298.

Λίαν ἀλγῶ τὴν ψυχὴν, ὅπι ὀξὺ πρὸς τὰ χείρισα ὁρῶν, τυφλώττεις πρὸς τὴν ἀρετὴν, καὶ ὅπι εὐσεβείων παθημάτων ἐραστὴς ὤν, ἔπι καινοτέρων ἀδικημάτων ἀνεφάνης εὑρετής· εἰ τοίνυν κἀμὲ λύπης, καὶ σαυτὸν δίκης ἐλευθερῶσαι βούλει, θᾶττον μεταβαλοῦ, εὖ εἰδὼς, ὅπι ὅς ἂν ἀμύητος χὴ ἀτέλεστος ἀρετῆς ἐντεῦθεν ἀπάρῃ, ἐν πυρὶ κείσεται· ὁ δὲ τετελεσμένος τε χὴ κεκαθαρισμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος, μετὰ τῶν θείων δυνάμεων χορεύσει.

Magno animi dolore afficior, te cùm ad pessima quàm acutè cernas, ad virtutem caligare: & cùm teterrimorum scelerum amans & studiosus sis, nouorũ adhuc criminum inuentorem extitisse. Quocirca si & me mœrore, & te cruciatu liberare vis, ratione vitæ statum commuta, illud pro certo habens, quòd qui virtutis sacris minimè initiatus hinc excesserit, in flammis iacebit: qui autem omnibus virtutum numeris perfectus ac repurgatus ad alterum æuum venerit, vnà cum diuinis ac cælestibus virtutibus choros aget.

Θεοδοσίῳ σχολαστικῷ.

Theodosio Scholastico. 299.

Αἱ ἱεραὶ γραφαὶ, ὃ πλαγίαν χὴ ἀμφίβολον ἀλλ' ὀρθὴν χὴ λαμπρὰν, χὴ ἀραρυῖαν

Sacrosanctæ Scripturæ nõ obliquam & dubiam, sed rectam & luculentam, atque

inconcussam minimèque vacillantem de Deo fidem in omnium hominum animis insitam esse oportere censent, periclitantibus lætam spem ostendentes ac felicem exitum pollicentes, prosperè agentibus fiduciam porrigentes, calamitosis solatium proponentes, ac denique peccantibus metum intentantes: vt non nomine tenus ipsum considerantes, probam omnem notionem velut per obortum egerãt, verùm & effectorem, & imperatorem, & inspectorem, & procuratorem ac moderatorẽ, probos quidem viros remunerantem, de improbis autem supplicium sumentem esse credentes (Nam hæc demum exactissima & clarissima de Deo doctrina est) vitium fugiant, ac virtutem amplectantur. At verò ipsius essentiam explorare, nec necessarium est, nec in humani ingenij captũ cadit. Sciendum enim ac credendum est Deum esse: non autem quid sit, curiosè inuestigandum. Quocirca missa facta de ipsius essentia disputatione, vt quæ nullo modo percipi atque comprehendi queat, verùm omnẽ explorationem & inuestigationem superet, vitam nostram & mores componamus, vt qui omninò rationem reddituri simus.

ἀσάλευτόν τε καὶ ἀπαρέγκλιτον, οἴονται δεῖν ἐγκεῖσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν περὶ τοῦ θεοῦ πίστιν, κινδυνεύουσι μὲν ἀγαθὴν ἐλπίδα ὑπισχνούμενοι, εὐπραξίαν δὲ ἄρσασι ὀρέγουσαι καὶ δυσπραγοῦσι μὲν παραμυθίαν προτεινόμενοι, πλημμελοῦσι δὲ φόβον ἐπανατεινόμενοι, ἵνα μὴ μόνον ἄχρις ὀνόματος νοοῦντες, πᾶσαν ἔννοιαν χρηστὴν ἐξαμβλώσωσιν, ἀλλὰ ποιητὴν καὶ ἄρχοντα, καὶ ἔφορον καὶ προνοητὴν, καὶ κηδεμόνα· ἀμειβόμενον δὲ τοὺς πονηρούς. οὗτος γὰρ ὁ κυριώτατος καὶ ἐνδοξότατος περὶ θεοῦ λόγος. φύγωσι μὲν κακίαν, ἕλωνται δὲ ἀρετήν. ἡ δὲ περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ βάσανος, οὔτ' ἀναγκαία, οὔτ' ἐφικτὴ ἀνθρώποις. εἰδέναι γὰρ χρὴ καὶ πιστεύειν ὅτι ἔστι θεὸς, οὐ τὸ τί ἐστι πολυπραγμονεῖν· ἀφέμενοι τοίνυν τοῦ περὶ τῆς οὐσίας λόγου ὡς ἀνεφίκτου, καὶ μηδαμῶς ἁλωσίλυτου, ἀλλὰ πᾶσαν βάσανον ὑπερκύψαντες, τὸν βίον ἑαυτῶν καὶ τὸν τρόπον ῥυθμίσωμεν, ὡς λόγον πάντως ἀποδώσοντες.

Eidem. 300

Cùm opus omne lucet, si studio & meditatione excultum sit (nam quod studio & exercitatione minimè compingitur, facilè extinguitur:) tum virtus potissimum quotidiana exercitatione colẽda est. Nisi enim excolatur, defluit, ac fructum amittit. Quò etiam illud scilicet spectat, quod mihi explicandum proposuisti, Videte ne perdatis quæ operati estis. Languor enim atque inertia labores antè susceptos, quantumuis clari & illustres sint, extinguet: studiũ autem ac diligentia præcedentem quoque desidiam & socordiam abolebit.

Τῷ αὐτῷ τ.

Πᾶν μὲν ἔργον λαμπει μελέτῃ θεραπευθέν· τὸ γὰρ μὴ σὺν μελέτης συγκροτούμενον, ῥᾳδίως σβέννυται· μάλιστα δ' ἡ ἀρετὴ, τῇ καθ' ἡμέραν ἀσκήσει θεραπευομένη ὀφέλει· μὴ γὰρ γυμνουμένη γὰρ, φυλορροεῖ, καὶ τὸν καρπὸν ἀπόλλυσι· καὶ τοῦτ' ἔστιν ἄρα, ὃ ἐθέλησας μαθεῖν, βλέπετε μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε. ἡ μὲν γὰρ ῥαθυμία τοὺς προγεγενημένους πόνους, κἂν λαμπροὶ εἶεν, σβέσει· ἡ δὲ αὐθις ἡ, καὶ τὴν προγενομένην ῥαθυμίαν ἀφανίσει.

Finis epistolarum libri secundi.